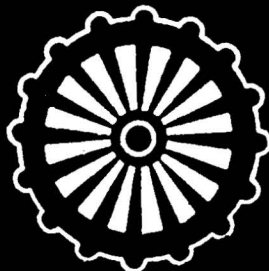

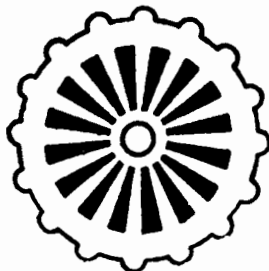
බුද්ධජයන්ති ත්‍රිපිටක ග්‍රන්ථමාලා : 42

අභිධම්මපිටකයෙහි

විභවගප්පකරණ

ප්‍රථම භාගය

අභිධම්මපිටකයෙහි

02 වන ග්‍රන්ථය

විභවගප්පකරණ

ප්‍රථම භාගය

ලඛනාලෝභාණී මණ්ඩලයේ ආරාධනයෙන්

ත්‍රිපිටක සංස්කාරක මණ්ඩලයේ

සම්මතය පරිදි

පණ්ඩිත, ලබුගම ලඛනානන්ද අනුනායක සථවීරයන් වහන්සේ

හා

පණ්ඩිත, කරහම්පිටිගොඩ සුමනසාර සථවීරයන් වහන්සේ

විසින් කරන ලද

පාඨශෝධනය හා සිංහල පරිවර්තනයෙන්

සුන්ක සී.

මු. ම. 2550

ක්‍රි. ම. 2006

Buddha Jayanti Tripitaka Series, Volume 42

The Second Book in the
Abhidhamma-Pitaka

2

VIBHANGAPPAKARANA (I)

With the Sinhala translation by

The Venerable Pandita Labugama Lankānanda Thera

Anunāyaka of the Kōtte Sri Kalyānī Sāmaggrīdharma Mahāsangha Sabhā

Vice Principal of Pravacanōdaya Pirivena, Molligoda, Wādduwa

&

The Venerable Pandita Karahampitigoda Sumanasāra Thera

Mākadawara Vihāra, Hingula

අභිධමමපිටකෙ

විහඬගපපකරණං

පඨමො භාගො

අභිධම්පිටකයෙහි

විහඬගප්‍රකරණය

ප්‍රථම භාගය

**“තථාගතපපවෙදිනො භික්ඛවෙ ධම්මවිනයො විවමො විරෝවති
නො පටිච්ඡනෙතා.”**

**“මහණෙනි, තථාගතයන් වහන්සේ විසින් දෙශනා කරණ
ලද ධර්මය හා විනය විවෘත වූයේ බබලයි. වැසුණේ නො ම බබලයි.”**

(අභිඥානපරිනිකාය, තිකතිපාත - භරණ්ඩුවක, 9 සුත්‍රය)

පටුන CONTENTS

සංසකාරක නිවේදනය	...	...	...	xxi-xxii
ත්‍රිපිටකසමපාදනමණ්ඩලය	...	...	...	xxiii
සංඥාපනය	...	...	...	xxv-xxxii
සංකේත නිරූපණය - ABBREVIATIONS	...	...	...	xxxiii
පාලි භෝසිය - PALI ALPHABET	...	...	...	xxxiv
විසය සූචි	...	...	...	xxxv-xxxvi
පෙළ හා පරිච්ඡේදය	...	...	...	2-401
විසේසපද්‍රව්‍යකමණිකා	...	...	...	403-408

සංස්කාරක නිවේදනය

ත්‍රිපිටක පාලියෙහි අභිධම්ම සප්තප්‍රකරණයට අයත් ග්‍රන්ථයන් අතුරෙහි විභවිතප්‍රකරණය දෙවැනි ග්‍රන්ථය යි. මෙය බ්‍රහ්මවිභවිතය ආදී කොට, ධම්මහදයවිභවිතය අවසන් කොට ඇති අටලොස් විභවිතයෙකින් යුක්ත වෙයි. බුද්ධිජයනති ත්‍රිපිටක ග්‍රන්ථමාලායෙහි විභවිතප්‍රකරණය 42, 43 වැනි ග්‍රන්ථයෙයන් පළවන්නේය. එයින් “බ්‍රහ්මවිභවිතය” පටන් “ඉද්ධිපාදවිභවිතය” අවසන් කොට ඇති විභවිත නවය මෙහි ප්‍රථමභාගය වේ.

ලඛනා බෞද්ධමණ්ඩලය විසින් ආරාධිත වූ මේ ප්‍රථමභාගය කටුකුරුන්දේ ශ්‍රී දේවානන්ද නායක සථවිරපාදයන් වහන්සේ විසින් සිංහලයෙන් අනුවාද කරන ලද්දේය. එහෙත් ඒ අනුවාදය ත්‍රිපිටක පරිවර්තන සංස්කාරකමණ්ඩලයෙන් යළි පාඨශෝධන සහිත කොට විභවිතප්‍රකරණය මුළුලු සිංහලයෙන් පරිවර්තන කළ මානාවලිය අප වෙත පැවැරිණි. මහනුවර පන්තිරිප්පුවේ රාජකීය පුස්තකාලයට අයත් පුස්තකොලපොත ද, පැල්මඩුල්ලේ පුරාණවිහාරස්ථානයෙහි පුස්තකොලපොත ද, සිංහල අක්ෂරයෙන් මුද්‍රණය වූ පොත් දෙකක් ද, එංගලන්තයේ පාලිපොත් සමාගම මගින් මුද්‍රණය කරවනලද පොත ද, සියම්ඵට නායකයන්ගෙන් මුද්‍රිත විභවිතප්‍රකරණය හා බුරුමරට ජට්ඨසංඛිතිකීයෙන් ශෝධිත වූ මුද්‍රණය වූ විභවිතප්‍රකරණය ද ඇසුරු කරමින් විභවිතප්‍රකරණයෙහි පාඨශෝධනය හා සම්පූර්ණ සිංහල පරිවර්තනය ද නිමහම් කරන ලද්දේ ය. මෙහි පාඨශෝධනයේ දී ලක්දිව මහාවිහාරානුස්ථානය ආචාර්ය සම්ප්‍රදායෙහි පැවැති විභවිතප්‍රකරණ වාචනාමාගීය නිකායානුමට අපගේ ප්‍රයත්නය වූ බව ප්‍රකාශ කරමිනි.

මේ අධිකාරයෙහි ලා ධම්-විනයෙහි හා ඉතිහාස පුරාවිද්‍යා නන්දි-නායකාදී ශාස්ත්‍රානන්තරයෙහි බැසගත් බුද්ධිප්‍රභා ඇති රාජකීය පණ්ඩිත කර්මපිටිගොඩ සුමනසාර සථවිරයන් වහන්සේ මූල සිට මෑ සහාය වූහ. මෙහි ඇතැම් නැනෙක් ඒ සථවිරයන්ගේ මෑ පරිවර්තන වෙයි. තව ද, මෙහි ලා ත්‍රිපිටක සංස්කාරකමණ්ඩලයෙහි ප්‍රධාන සමාදාන ව සිටි දිව්‍යවත සිරි වජිරසූර්‍ය නාහිමිපාණන් වහන්සේගේ උපස්ථානය ලැබුණුබව ද පවසමිනි.

මුද්‍රණ අවස්ථාවට පැමිණ වනීමාන ත්‍රිපිටක සමාදාන මණ්ඩලයේ සහායකී නැන්පත් අහංගමෑ ‘විද්‍යවතු’ පරිවේණාධිපති පණ්ඩිත කෝදගොඩ සිරි සූර්‍යාලෝකාභිධාන දක්ෂිණලඛනායෙහි ප්‍රධාන සහක නායකසථවිරයන් වහන්සේ යැ, ‘විද්‍යෙදය’ මහපිරුවන්හි උප පරිවේණාධිපති භාවොපගත ශාස්ත්‍රපති, විද්‍යවිශාරද, පණ්ඩිත රද්දල්ලේ සිරි පඤ්ඤාලෝකාභිධාන අනුනායකසථවිරයන් වහන්සේ යැ එ මෑ පිරුවන්හි ආචාර්ය භාවොපගත ශාස්ත්‍රපති, විද්‍යවිශාරද, පණ්ඩිත වේඩරුවේ සිරි අනෝමදසාරාභිධාන නායකසථවිරයන් වහන්සේ යැ

යන කීර්තිධර මහතෙර වරුන්ගේ ආගමඥනයෙහි නිපුණබව ග්‍රන්ථයොධන-සංසකරණ කායඝීයෙහි ලා අතිශයින් වහල්විය. කොළඹ දිශාවේ ප්‍රධාන සඛ්‍යනායක පණ්ඩිත දෙරගමුවේ ධම්මපාල ස්ථිරයන් වහන්සේගෙන් ත්‍රිපිටක මණ්ඩලයට ලැබෙන සහාය කැඩඳවාසුච්ඡව සඳහන් කළ යුතුය.

තවද ශ්‍රී ලඛිකා ජනරජයේ ගරු අග්‍රාමාත්‍යවර සිටිමාවෝ බණ්ඩාරනායක මැතිනිය මේ ත්‍රිපිටක මුද්‍රණකායඝීයෙහි ලා දක්වන බලවත් ප්‍රසාදය ද, ගරු සංසකාර්ථක අමාත්‍ය ඇස්. ඇස්. කුලනිලක මැතිතුමාණන් හා අමාත්‍යාංශයෙහි ලේකම් හේමසිටි ප්‍රමුඛවෘත්ත මහතාණන් හා ජ්‍යෙෂ්ඨ සහකාර ලේකම් පී. බී. චේරගොඩ මහතාණන් ගෙන් ලැබෙන පිටුවහල ද අනුසමරණීය වෙයි. සංසකාර්ථක අධ්‍යක්ෂ ධොනල්ඩ් අබේසිංහ මහතාණන් හා ශ්‍රී ලංකා සංසකාර්ථක මණ්ඩලයේ සාහිත්‍ය සංවර්ධන නිලධාරී කේ. ජී. අමරදාස මහතාණන් ප්‍රමුඛ සංසකාර්ථක නිලධාරීන් මේ සඳහා දක්වන උද්‍යෝගය ප්‍රශංසනීය වෙයි.

රාජ්‍යය පිළිබඳ අපරිමිත කායඝීහාරයෙන් සලබා ව ඇති රජයේ මුද්‍රණාලයෙහි අභිපති ඇල්. ඩබ්ලිව්. පී. පිටිස් මහතාණන් ත්‍රිපිටක මුද්‍රණ කායඝීංශයකුදු ඇති කොට ත්‍රිපිටකග්‍රන්ථ මුද්‍රණය සඳහා දෙන අනුබලය හා එම සේවක මහතුන් ඉතා හකනිමත් ව මුද්‍රණකායඝීයෙහි නියුක්තව සිටීම ද බෞද්ධලෝකයාගේ ප්‍රශංසාවට කාරණ වෙයි. එසේම ත්‍රිපිටකකායඝීංශය පිහිටි කොළඹ මහානායකවාරිකාරාමයෙහි නියුක්ත ඇම්. ඒ. ආර්. සමරසිංහ මහතාගෙන් ත්‍රිපිටකමණ්ඩලයට රැඳවෙහි ලැබෙන සාහාය්‍යය ද අනුසමරණීය වේ.

සදේවක ලෝකයාට වැඩදායක වූ අතිපරිශුද්ධ පයඝීච්ඡි ධම්ම ව්‍යාප්ත කීර්මෙහි යත්න දරන මෙ හැම සුඤ්ඤ ද, ත්‍රිපිටක සිංහල පරිවර්තනය සඳහා නන් අයුරින් සහාය දුන් හැම පින්වත්හු ද ධර්මදහමය කුශල බලයෙන් සුබහාගී වෙත්වහි ආශංසනය කරමහ.

මේවගට ශාසනොදයකාරී,
ලබුගම ලඛිකානන්ද
 ත්‍රිපිටකමණ්ඩලයේ ප්‍රධාන සම්පාදක

1975 වෙසක් පුර පසළොස්වක
 ත්‍රිපිටකකායඝීංශය,
 මහානායකවාරිකාරාමය,
 115, විජේරාමමාවත,
 කොළඹ - 7.

ත්‍රිපිටක සම්පාදක මණ්ඩලය

උපදෙශන :

අග්ගමහාපණ්ණාසක, බ්‍රහ්මදේවගොඨ ආනන්දමෙත්‍රෙය මහානායක මහාසථවිරපාදයන් වහන්සේ.

සභාපති :

අනංගම විදුලවන්දනපරිවේණාධිපති, ත්‍රිපිටකවාහිඤ්චරාචායකී, කෝද්ද-ගොඨ ශ්‍රී ඥානාලොක දක්ෂිණලංකායෙහි ප්‍රධාන සංඝනායකසථවිරයන් වහන්සේ.

ප්‍රධාන සම්පාදක :

මොල්ලිගොඨ ප්‍රච්චන්දය පිරිවෙන්හි උපප්‍රධානාචායකී, ත්‍රිපිටක වාහිඤ්ච, ලබුගම ශ්‍රී ලංකානන්ද—කෝච්චේ ශ්‍රී කල්‍යාණී සාමග්‍රිධම් මහා සංඝසභායෙහි අනුනායක සථවිරයන් වහන්සේ.

සම්පාදක :

දෙමටගොඨ ධම්මකාලමවිදුලාධිපති, පණ්ණාසක, පරවාහර සිරි පඤ්ඤනන්ද (බී. ඒ. ලණ්ඩන්)—කොළඹ නවකෝරලයෙහි ප්‍රධාන සංඝ නායක සථවිරයන් වහන්සේ.

කිරිලපන පුජාරාමාධිපති, ශාසත්‍රපති, විදුලිආරද, පණ්ණාසක, රද්දල්ලේ ශ්‍රී ප්‍රඥලොක, —කෝච්චේ ශ්‍රී කල්‍යාණී සාමග්‍රිධම් මහාසංඝ සභායෙහි අනුනායක සථවිරයන් වහන්සේ.

හෙරලියාවල ශ්‍රී සුධම්මාරාමාධිපති, ශාසත්‍රපති, විදුලිආරද, පණ්ණාසක, වේච්චේ ශ්‍රී අනවමදර්ශී නායක සථවිරයන් වහන්සේ.

හිඟුලේ—මාකඛවරවිහාරධිවංසී, පණ්ණාසක, කරහම්පිටිගොඨ සුමනසාර සථවිරයන් වහන්සේ.

ලෙඛකාධිකාරී :

කොළඹ බෞද්ධාලොක මාවතෙහි බෞද්ධාලොකවිහාරධිපති, පණ්ණාසක, දොරගමුවේ සිරි ධම්මපාල—කොළඹදිශායෙහි ප්‍රධාන සංඝ නායක සථවිරයන් වහන්සේ.

සංඥාපනය

අප බුදුන් වදළ තෙවළා බුදුවදන්හි ඇතුළු වූ සිටුනා ප්‍රඥාසන්දීපක අනෙකනය ශතසහස්‍රයෙන් ප්‍රතිමණ්ඩිත වූ අභිධර්මපිටකයෙහි සජනප්‍රකරණයන් අතුරෙහි දෙවැන්න විභවිගප්‍රකරණ නම් වෙයි. මෙහි ලා අභිධර්මය පිළිබඳ වූ කිවමනා දෑ බුද්ධජයන්හී ග්‍රන්ථමාලායෙහි ධම්මසංඝයානප්‍රකරණයෙහි ලා කියනලද වන බැවින් දැන් විභවිග ප්‍රකරණය පිළිබඳ වූ වෙසෙසා කිවයුතු දෑ පමණක් සැකෙවින් දක්වනුලැබේ.

'විභවිග' නම් 'විභාග' යි. සුත්තන්තභාජනිය යෑ අභිධම්මභාජනිය යෑ පඤ්ඤ පුච්ඡක යෑ යන තුන් නයින් ස්කන්ධාදී ධර්මවිභාග කොට දක්වන බැවින් මේ 'විභවිග' නමුදු නානා ප්‍රභේදයෙන් හින්න වූ අර්ථයන් ප්‍රකාරයෙන් කියනුලබන හෙයින් ප්‍රකරණ නමුදු වෙයි. මෙහි වාචනාමාර්ගය දම්මසෙනෙවි සැරියුත් මහරහතුන් වහන්සේ ප්‍රභව කොට ඇත්තේ යෑ. සම්බුදුරජුන් වදළ දහම් නය ගෙන 'ධර්මසංඝයාන' කෙරෙමින් පන්සියක් අතැවැසියනට 'ධම්මසංඝයාන' ප්‍රකරණය දෙසූ සැරියුත් තෙරණුවෝ යළි ස්කන්ධාදී 'ධර්මවිභාග' කෙරෙමින් විභවිගප්‍රකරණය දෙසූහ.

පරිච්ඡේද : මේ ප්‍රකරණයෙහි අටළොස් විභවිගයෙක් වෙයි : ඛන්ධවිභවිග යෑ ආයතනවිභවිග යෑ ධාතුවිභවිග යෑ සච්චවිභවිග යෑ ඉන්ද්‍රියවිභවිග යෑ පච්චයාකාරවිභවිග යෑ සතිපට්ඨානවිභවිග යෑ සම්මප්පධානවිභවිග යෑ ඉද්ධිපාදවිභවිග යෑ බොජ්ඣංගවිභවිග යෑ මග්ගවිභවිග යෑ ඝාතවිභවිග යෑ අප්පමඤ්ඤවිභවිග යෑ සික්ඛාපදවිභවිග යෑ පටිසම්භිද විභවිග යෑ ඤජනවිභවිග යෑ බුද්දකචන්ද්‍රවිභවිග යෑ ධම්මභදයවිභවිග යෑ කියා යි.

ඛන්ධවිභවිග : මෙහි පඤ්චස්කන්ධයෝ සුත්තන්තභාජනිය යෑ අභිධම්මභාජනිය යෑ පඤ්ඤපුච්ඡක යෑ යන තුන් නයින් විභාග කරනලදහ. සුත්තන්තභාජනියෙහි ලා පඤ්චස්කන්ධයෝ අතීත, අනාගත, ප්‍රත්‍යුත්පන්න, අධ්‍යාත්ම, බාහිර, ඖදරික, සුක්ෂම, භීත, ප්‍රණීත, දුර, සන්තික යන එකොළොස් අයුරින් විභක්ත වෙති.

අභිධම්මභාජනියෙහි ලා රූපස්කන්ධයාගේ උද්දෙස පමණක් දක්වනලද්දේ යෑ. එහි නිද්දෙස ධම්මසභුණු රූපකාණ්ඩයෙහි විස්තර කරනලද අයුරින් මෙහිදු ගතයුතු වෙයි. උද්දෙසයෙහි එකවිධරූප පටන් කොට ඒකාදශවිධරූප තෙක් රූපධර්මයන් සංඝ්‍රහ කොට මාතෘකා තබනලද යෑ. එහි ඒකකමාතෘකායෙහි උද්දිෂ්ටපද තෙසාලියෙකි. ඔවුනතුරෙහි පශ්චිමපදත්‍රය මාතෘකාමුක්ත වෙයි. සෙසු සාලිය් පදයෝ මාතෘකාගතයෝ යි. එක්සිය සතරක් පමණ වූ ද්විකමාතෘකා අතුරෙන් තුණ්ඩ ප්‍රකීර්ණකද්විකයන් ද, එක්සියතුනක් පමණ වූ ත්‍රිකමාතෘකා අතුරෙන් ප්‍රකීර්ණකත්‍රික තුනක් ද, දෙවිසි වතුෂ්කමාතෘකා අතුරෙන් ආදී වතුෂ්ක සතර ද දක්වා නයමුඛ දී අවශෙෂමාතෘකා පෙය්‍යාලමුඛයෙන් සංක්ෂිප්ත කරන ලද යෑ. එ හැම ධම්මසභුණු රූපකාණ්ඩයෙහි විස්තෘත අයුරින් මෙහිදු ගතයුතු වෙයි. පඤ්චකය පටන් කොට එකාදශකය තෙක් අම්මමාතෘකා තබනලදී.

වෙදනාස්කන්ධනිද්දෙසයෙහි දුකමුලක යෑ තිකමුලක යෑ උභතොච්චිස්සක යෑ බහුවිධ යෑ යි මහාවාර සතරෙක් වෙයි. එහි ත්‍රිකමාතෘකා ගෙන ද්විකමාතෘකායෙහි බහා කළ දේශනා දුකමුලක නම්. ද්විකමාතෘකා ගෙන ත්‍රිකමාතෘකායෙහි බහා කළ දේශනා තිකමුලක නම්. ද්විකත්‍රිකමාතෘකා දෙපයින් වඩා කළ දේශනා උභතොච්චිස්සක නම්. අවසානයෙහි සජනවිධ යෑ වතුර්විංශද්විධ යෑ ත්‍රිංශද්විධ යෑ බහුවිධ යෑ යන සතර අයුරෙකින් දක්වනලද්දේ බහුවිධවාර නම්.

ද්විකමුලකයෙහි යථායෝග විසින් ලැබෙන පනස් ද්විකධර්මයක් ගෙන එක් එක් ද්විකය හා සමග ත්‍රිකමාතෘකායෙහි වෙදනාත්‍රික යැ ප්‍රිතිත්‍රික යැ සනිදර්ශනත්‍රික යැ යන අලභ්‍යමාන තුන් ත්‍රිකයන් හැරැපියා අවශේෂ එකුන්විසි ත්‍රිකධර්මයන් වෙත වෙත යොදා දුතියදුකපට්මනිකයෝගවාර ආදී විසින් නවසියපනස් වාරයෙක් කියනලද. එ හැම පාළියෙහි නයමුඛ දී හකුළා කියනලද යැ. නයානුසාරයෙන් විස්තර දනගුතු.

ත්‍රිකමුලකයෙහි ලභ්‍යමාන එකුන්විසි ත්‍රිකධර්මයන් ගෙන එක් එක් ත්‍රිකය හා සමග ලභ්‍යමාන පනස් ද්විකධර්මයන් වෙත වෙත යොදා පට්මනිකදුතියදුකයෝගවාර ආදී විසින් නවසියපනස් වාරයෙක් කියනලද. එයිදු පාළියෙහි නයමුඛ දී හකුළා කියනලදී. විස්තරවිභාග නයානුසාරයෙන් දනගුතු.

උභතොවධිස්කයෙහි යථායෝග විසින් ලැබෙන එකුන්විසි ද්විකධර්මයන් ලභ්‍යමාන සේ එකුන්විසි ත්‍රිකධර්මයන් හා සමග යොදා දුතියදුකපට්මනිකයෝගවාර ආදී විසින් එකුන් විසි වාරයෙක් කියනලදී.

බහුවිධවාරයාගේ සජ්ඣවිධනිර්දේශයෙහි එකුන්විසි ත්‍රිකධර්මයන් හා සමග සතර භූමි යොදා එකුන්විසි වාරයෙක් කියනලද යැ. චතුර්විංශද්විධ නිර්දේශයෙහි දු බහුවිධ නිර්දේශයෙහි දු එකුන්විසි ත්‍රිකයන්ගේ වශයෙන් එකුන්විසි වාරප්‍රභෙද වෙයි. ත්‍රිංශද්විධ වාර එකෙකි. මෙසෙයින් බහුවිධනිර්දේශයෙහි අටපනස් වාරයෙක් වෙයි. මෙසේ වේදනාස්කන්ධනිර්දේශයෙහි සියු මහාවාරයෙහි එක්දහස් නවසිය සත්සැත්තැ වාරයෙක් වේ. සංඤ්ජකන්ධ, සංස්කාරස්කන්ධ, විඤ්ජනස්කන්ධ පිළිබඳ විස්තරවිභාග ද යථායෝග වශයෙන් වෙදනාස්කන්ධයෙහි කී නයින් මැ දන්තේ යි.

පඤ්චපුච්ඡකයෙහි පඤ්චස්කන්ධයන් දෙවිසි ත්‍රිකමාතෘකායෙහි දු එක්සිය දෙකක් ප්‍රභෙද වූ ද්විකමාතෘකායෙහි දු ලා ප්‍රශ්න කොට ඒ ඒ ස්කන්ධයන්ගේ කුලලාකුල අව්‍යාකෘතාදී භාවයෝ ලැබෙන සේ නභා දක්වන ලදහ.

ආයතනවිභධ්‍ය : මෙහි දෙළොස් ආයතනයෝ සුත්තන්තභාජනිය යැ අභිධම්ම භාජනිය යැ පඤ්චපුච්ඡක යැ යන තුන් නයින් විභාග කරන ලදහ. විභාගනය බන්ධ විභධ්‍යයෙහි මෙනි.

ධාතු විභධ්‍ය : මෙහි අටළොස් ධාතුහු සුත්තන්තභාජනිය යැ අභිධම්මභාජනිය යැ පඤ්චපුච්ඡක යැ යන තුන් නයින් විභාග කරනලදහ. සුත්‍රාන්තයෙහි අටළොස් ධාතු අනෙකෙක, අභිධර්මයෙහි අටළොස් ධාතු අනෙකකි. සුත්‍රාන්තභාජනියෙහි අටළොස් ධාතු තුන් ෂට්කයෙකැ ලා සභිගාහීත වෙයි. එහි පට්ඨධාතු, ආපේධාතු, තේජෝධාතු, වායෝධාතු, ආකාසධාතු, විඤ්ඤුණධාතු එක් ෂට්කයෙක. සුඛධාතු, දුක්ඛධාතු, යොමනස්සධාතු, දෙමනස්සධාතු, උපෙක්ඛධාතු, අවිජ්ජාධාතු එක් ෂට්කයෙක. කාම ධාතු, ව්‍යාපාදධාතු, විහිංසාධාතු, නෙක්ඛම්මධාතු, අව්‍යාපාදධාතු, අවිහිංසාධාතු එක් ෂට්කයෙකි.

අභිධම්මභාජනියෙහි චක්ඛුධාතු, රූපධාතු, චක්ඛුවිඤ්ඤුණධාතු, ධොතධාතු, සද්ද ධාතු, සොනවිඤ්ඤුණධාතු, සානධාතු, ගන්ධධාතු, සානවිඤ්ඤුණධාතු, ජීවහාධාතු, රසධාතු, ජීවහාවිඤ්ඤුණධාතු, කායධාතු, ඓච්චධාතු, කායවිඤ්ඤුණධාතු, මනෝධාතු, ධම්මධාතු, මනෝවිඤ්ඤුණධාතු යන මොහු අටළොස් ධාතුහු වෙන්. මෙහි දු විභාග නය බන්ධවිභධ්‍යයෙහි මෙනි.

පඤ්චපුච්ඡකයෙහි කුලලාදිභාවය ද බන්ධවිභධ්‍යයෙහි කී නයින් මැ දනගුතු. ධම්මධාතු හා මනෝවිඤ්ඤුණධාතු හා මෙදෙක වාතුර්භූමක වූවහු ලොකිකලොකොත්තර විසින් මිශ්‍ර වැ කියනලදහ. අවශේෂ සොළොස් ධාතුහු කාමාවචර වෙන්.

සච්චවිභධ්‍ය : මෙහි සතර සත්‍යයෝ සුත්තන්තභාජනිය යැ අභිධම්මභාජනිය යැ පඤ්චපුච්ඡක යැ යන තුන් නයින් විභක්ත වෙති. සුත්තන්තභාජනියෙහි ලා ' සතර ආයාඨිසත්‍යයෝ ' යි සප්‍රදේශ කොට ගෙන උද්දෙස නිද්දෙස විසින් දක්වනලදහ. අභිධම්ම

භාජනියෙහි ලා ' සතර සත්‍යයෝ ' යි නිෂ්ප්‍රදේශ කොට ගෙන විභාග කරනලදහ. ' ආයථි සත්‍යයෝ ' යි සප්‍රදේශ කොට කී කල්හි අවශෙෂ ක්ලේශයෝ ද අවශෙෂ කුශල ධර්මයෝ ද සාසුච තුන් කුශලමූලයෝ ද අවශෙෂ සාසුච කුශලධර්මයෝ ද සඬග්‍රහ නො වෙති. දුක්ඛසමුදය හුදෙක් තෘෂ්ණාභෙතයෙන් මැ වන්නෙ නො වෙයි. යථොක්ත ක්ලේශාදිහු ද එයට ප්‍රත්‍යය වෙති. එහෙයින් නිෂ්ප්‍රදේශ කොට කියනලද්දේ.

සත්‍යනිර්දේශයෙහි ලා පළමු දුඃඛසත්‍යය නිර්දේශ නො කොට දුඃඛසමුදයසත්‍යය පඤ්චප්‍රකාරයෙකින් නිර්දේශිත යැ. දුඃඛසමුදය නිර්දේශිත කල්හි දුඃඛ නිර්දේශ පහසු වන හෙයිනි. නිරොධසත්‍යය ද පඤ්චප්‍රකාර සමුදයාගේ ප්‍රභාණ වශයෙන් පස් අයුරෙකින් දක්වන ලද යැ. මාර්ගසත්‍යය පටමජ්ඣානික සොතාපත්ති මාර්ගයාගේ වශයෙන් ධම් සභුණු පෙළෙහි විභාග කළ දේශනානායෙහි මුඛමාත්‍රයක් දක්වමින් නිර්දේශිත යැ. විස්තර විභාග ධම් සභුණුයෙහි ආ සෙයින් දතයුතු.

මෙහි අවධානීකවාර යැ පඤ්චධර්මකවාර යැ සඛ්ඛසඬගාහිකවාර යැ යි මහාවාර තුනකි. අවධානීකවාරයෙහි අෂ්ටාධගමාර්ගප්‍රතිපද ද පඤ්චධර්මකවාරයෙහි පඤ්චාධග මාර්ගප්‍රතිපද ද සඛ්ඛසඬගාහිකවාරයෙහි පරොපණ්ණාස සම්ප්‍රයුක්තධර්මප්‍රතිපද ද දක්වන ලදහ. මෙසෙයින් මේ අභිධම්මභාජනිය ත්‍රිවිධ මහාවාරයෙකින් පසළොස් කොට්ඨාස යෙකින් සැටදහසක් නායින් ප්‍රතිමණ්ඩිත වූයේ වෙයි. පඤ්ඤපුච්ඡකයෙහි කුශලාදී විභාගය බන්ධවිභවයෙහි නී නායින් දතයුතු.

ඉන්ද්‍රියවිභවය : මෙහි දෙවියි ඉන්ද්‍රියධර්මයෝ විභාග කොට දක්වනලදහ. අභිධර්මයෙහි සෙයින් සුත්‍රාන්තයෙහි මේ දෙවියි ඉන්ද්‍රියයන් පිළිවෙළින් නො එන බැවින් ඉන්ද්‍රියවිභවයෙහි සුන්තන්තභාජනිය නො ලැබෙයි. අභිධම්මභාජනිය පඤ්ඤ පුච්ඡක යන දෙනා පමණක් මෙහි ලැබෙයි. නිද්දෙසවාරයෙහි සැකෙවින් නිර්දේශිත ඉන්ද්‍රියයන්ගේ විස්තරවිභාග ධම් සභුණු පදභාජනියෙහි ආ සෙයින් ගතයුතු. මෙහි ඉන්ද්‍රිය යන් සථිසඬගාහක බැවින් විරිධන්ද්‍රිය සමාධන්ද්‍රිය නිද්දෙසාදියෙහි සම්මාචායාම මිච්ඡා වායාම සම්මාසමාධි මිච්ඡාසමාධි ආදී විසින් නිර්දේශ නො වෙයි. දෙවියි ඉන්ද්‍රියයන් අතුරෙහි වක්ඛු, සොත, සාන, ජීව්හා, කාය, ඉන්ථි, පුරිස, සුඛ, දුක්ඛ, දෙමනස්ස යන ඉන්ද්‍රියයෝ දසදෙන ලොකික යැ කාමාවචර යි. මනින්ද්‍රිය යැ ජීවිතන්ද්‍රිය යැ උපෙක්ඛන්ද්‍රිය යැ සද්ධන්ද්‍රිය යැ විරිධන්ද්‍රිය යැ සනින්ද්‍රිය යැ සමාධන්ද්‍රිය යැ පඤ්ඤන්ද්‍රිය යැ යන අටදෙන වාතුර්භූමක වූවාහු ලොකිකලෝකොක්තර මිශ්‍ර වෙති. සොමනස්සින්ද්‍රිය කාමාවචර රූපාවචර ලෝකොක්තර විසින් භූමිත්‍රයපයථිපත්ත වූයේ ලොකික ලෝකොක්තර මිශ්‍ර වෙයි. අනඤ්ඤතඤ්ඤස්සාමීතන්ද්‍රිය යැ අඤ්ඤන්ද්‍රිය යැ අඤ්ඤතා චන්ද්‍රිය යැ යන තුන් ඉන්ද්‍රියයෝ ලොකොක්තර මැ වෙත්.

පච්චයාකාරවිභවය : මෙහි ද්වාදශාධග ප්‍රතීත්‍යසමුත්පාදධර්මයෝ සුන්තන්ත භාජනිය යැ අභිධම්මභාජනිය යැ යන දෙනායින් විභාග වෙති. පඤ්ඤපුච්ඡක නාය මෙහි නො ලැබෙයි. සුන්තන්තභාජනියෙහි ලා ප්‍රත්‍යයාකාරධර්මයෝ උද්දෙස නිද්දෙස විසින් දක්වනලදහ. එහි ප්‍රත්‍යයවිභාග නානාවිත්ත වශයෙනි.

අභිධම්මභාජනියෙහි ලා එකවිත්තක්ඛණික ප්‍රත්‍යයාකාරය දක්වනලද යැ. එහෙයින් සුන්තන්තභාජනියෙහි මෙන් ' අච්ඡේදපච්චයා සඬබාරා ' යි බහුවචනනිර්දේශ නො කොට ' අච්ඡේදපච්චයා සඬබාරා ' යි මාතෘකා තබනලදී.

මාතෘකායෙහි මූලපද නවයෙකි : අච්ඡේදා යැ සඬබාරා යැ විඤ්ඤණ යැ නාම යැ ඡට්ඨායතන යැ එස්ස යැ වෙදනා යැ තණ්හා යැ උපාදනා යැ කියා යි. මේ නව මූලපද යෙන් අච්ඡේදාදික යැ සඬබාරාදික යැ විඤ්ඤණාදික යැ නාමාදික යැ ඡට්ඨායතනාදික යැ එස්සාදික යැ වෙදනාදික යැ තණ්හාදික යැ උපාදනාදික යැ යි නව නායෙක් වෙයි. එක් එක් නායෙහි ප්‍රත්‍යයවතුණක යැ භේතුවතුණක යැ සම්ප්‍රයුක්තවතුණක යැ අන්‍යෝන්‍ය වතුණක යැ යි සතර සතර වතුණකයෝ වෙති. එක් එක් වතුණකයෙක් වාර සතරෙකැ සඬගාහිත වෙයි. මෙසේ නව නායෙහි එක්සිය සියුසාලිස් වාරයෙක් වෙයි.

නගමානාකාරයෙහි අවිජ්ජාමූලක නග පමණක් සපුරා දක්වන ලද්දේ යැ. සභිධාර මූලකාර්ය නාමමාත්‍රයෙන් නිර්දේශිත වෙයි. එද අවිජ්ජාමූලක නගානුසාරයෙන් දනුයුතු යැ. භවපදයෙහි අවිද්‍යා සභිග්‍රහ වන බැවිනුදු ජාතිජරාමරණ ඇතුළු වන බැවිනුදු කිවයුතු අපූර්වයක් නැති හෙයින් භවමූලක ජාතිජරාමරණමූලක නග නො කියන ලදී.

ප්‍රත්‍යයාකාරනිර්දේශ අකුශලනිර්දේශ යැ කුශලනිර්දේශ යැ අව්‍යාකානනිර්දේශ යැ අවිජ්ජාමූලක කුශලනිර්දේශ යැ කුශලමූලක විපාකනිර්දේශ යැ අකුශලමූලක විපාක නිර්දේශ යැ යි ෂට්ප්‍රකාර වෙයි. නිර්දේශයෙහි ලා විත්තූපදාදකාණ්ඩයෙහි මෙන් පළමු කුශලවිභාග නො කොට ' අවිජ්ජාපච්චයා සභිධාරො ' යි නගමානාකාරයෙහි නික්ෂිප්ත පරිපාචිය අනුව අකුශල විභාගය පළමු කොට කියන ලදී.

අකුශලනිර්දේශ : මෙහි ප්‍රථම අකුශලචිත්තයෙහි ලා සතර වතුෂ්ක ඡොඩගවාර ප්‍රභේද ඇති අවිජ්ජාමූලක නග ප්‍රකාශිත යැ. පාළියෙහි සංක්ෂිප්ත කොට කියන ලද සංස්කාරමූලකාර්ය සෙසු නග ද මෙ පරිදි මැ දනුයුතු. මෙසේ ප්‍රථම අකුශලචිත්තයෙහි නව නගයක්, සතිස් වතුෂ්කයක්, එක්සියසියසාලිස් වාරයක් වෙයි. අවශෙෂ අකුශල චිත්තයන්හි දු මෙනෙක් මැ විභාග වෙයි. මෙහි සෙසු අකුශලචිත්තයන් අතුරෙහි දෘෂ්ටි විප්‍රයුක්තයෙහි තෘෂ්ණාප්‍රත්‍යයෙන් උපාදන නො ලැබෙයි. එහි ' අධිමොක්ෂ ' යෙදෙයි. දොමනස්සසහගතයෙහි වෙදනාප්‍රත්‍යයෙන් තෘෂ්ණා නො ලැබෙයි. එහි ' පටිස ' යෙදෙයි. උපාදනස්ථානයෙහි ' අධිමොක්ෂ ' යෙදෙයි. විචිකිත්සාසම්ප්‍රයුක්තයෙහි ' අධිමොක්ෂ ' ද නො යෙදෙයි. එහි තෘෂ්ණාස්ථානයෙහි විචිකිත්සායෙන් පදපුරණ කරනලද යැ. උපාදනස්ථානය උගත වෙයි. ඕද්ධත්‍යසම්ප්‍රයුක්තයෙහි තෘෂ්ණා ස්ථානයෙහි ' ඕද්ධත්‍ය ' ද උපාදනස්ථානයෙහි ' අධිමොක්ෂ ' ද යෙදෙයි. විචිකිත්සා සම්ප්‍රයුක්තයෙහි උපාදනමූලක නග නො ලැබෙයි. එහෙයින් එහි අට නගයක්, දෙතිස් වතුෂ්කයක්, එක්සිය අටවිසි වාරයක් වේ.

කුශලනිර්දේශ : අකුශලවිභාගයෙහි දී පළමු මානාකාර නබා පසුව නිර්දේශ කරනලදී. කුශලවිභාගයෙහි දී මානාකාර නො නබා මැ නිර්දේශ කරනලදී. කුශලයෙහි අර්පණානානාව අැති හෙයින් සාධාරණ විසින් මානාකාර තැබිය නො හෙයි. ලොකික කුශලයෙහි " එවමෙතස්ස දුක්ඛක්ඛන්ධස්ස සමුදයො හොති " යි අර්පණා වෙයි. ලොකොත්තර කුශලයෙහි " එවමෙතසං ධම්මානං සමුදයො හොති " යි අර්පණා වෙයි. මෙහි ලා අකුශලයනට අවිද්‍යාව මෙන් කුශලයනට කුශලමූලප්‍රත්‍යය වෙයි. එහෙයින් මැ අවිජ්ජාමූලකනගස්ථානයෙහි කුශලමූලකනග ලැබෙයි. මෙහි තණ්හා උපාදන නො ලැබෙන බැවින් තෘෂ්ණාස්ථානයෙහි ' ප්‍රසාද ' ද උපාදනස්ථානයෙහි ' අධිමොක්ෂ ' ද යෙදේ. විභාගනය අකුශල නිර්දේශයෙහි මෙන් දනුයුතු.

අව්‍යාකානනිර්දේශ : මෙහි අවිජ්ජාමූලකනග නො ලැබෙයි. වක්ඛුච්ඤ්ඤාදී අභේතුකවිපාකයෙහි තෘෂ්ණා උපාදන ස්ථාන නො යෙදෙයි. සභේතුකවිපාකයෙහි තෘෂ්ණාස්ථානයෙහි ' ප්‍රසාද ' යෙදෙයි. කුශලාකුශල අභේතුකවිපාක අතුරෙහි ද්විපඤ්ච විඤ්ඤාණයෙහි සභිධාර, විඤ්ඤාණ, නාම, ජරිඨායතන, එස්ස, වෙදනා මූලක නග සයක් ලැබෙයි. අවශෙෂ අභේතුකචිත්තයන්හි අධිමොක්ෂමූලකය හා සමග නග සතක් ලැබෙයි. සභේතුකවිපාකයෙහි ප්‍රසාදමූලකය හා සමග අට නගයක් ලැබේ.

අවිජ්ජාමූලක කුශලනිර්දේශයත් කුශලමූලක විපාකනිර්දේශයත් අකුශලමූලක විපාකනිර්දේශයත් උපනිග්‍රහප්‍රත්‍යය සඳහා කියනලදී. මෙහි ප්‍රත්‍යයවතුෂ්කය මිස සෙසු වතුෂ්කයෝ නො ලැබෙත්.

තවද මේ නානාතායසහසුප්‍රතිමණ්ඩිත වූ ප්‍රත්‍යයාකාරධර්මාවබෝධය ලාමක වූ භීත සත්ත්වයන් විසින් නොකළ හැක්ක. කෘතාධිකාර වූ නිපුණ බුද්ධිඇතියන් විසිනුදු ප්‍රත්‍යයාකාරඥනප්‍රභේදය සඳහා හැමකල්හී පයඝාප්තිශ්‍රවණය චිත්තතාය ප්‍රතිපත්තිත්‍රමය යන මෙහි ස්මෘතිමත් ව උත්සාහ කටයුත්තේ ය. එයින් කියනලදී අටුවායෙහි :

“ පරියත්තිසවනචිත්තන—පටිපත්තික්කමච්චජ්ජිතානං ව
 යස්මා ඤාණපභෙදෙ—න කදවිපි හොති එතස්මිං
 පරියත්තිසවනචිත්තන—පටිපත්තික්කමනො සද්ධිරො
 තත්ථ කයිරා න භඤ්ඤා—කරණියතරං තතො අත්ථී ” යි.

ත්‍රිපිටකධාරී කුශාලබුද්ධිමත් බුද්ධිසොභාවාරීන් විසිනුදු ප්‍රත්‍යයාකාරවර්ණනාවට පැමිණ මහසයුරට බැසගත්තකු සෙයින් ප්‍රතිෂ්ඨා නො ලබන බව ද, එහෙත් නානාදේශනාතාය මණ්ඩිත වූ තෙවළොබුද්ධන් සසුන ද නොසිඳැපවත්නා පෙර ඇසුරත් පැවැසු මහ ද ඇසුරැ කොට ප්‍රත්‍යයාකාරවර්ණනා කරනබව ද පැවසූ සේ සැලැකියයුතු ය.

සතිපට්ඨානචිහඩ්‍ය : මෙහි සතර සතිපට්ඨාන ධර්මයෝ සුත්තන්තභාජනිය යැ අභිධම්මභාජනිය යැ පඤ්ඤපුච්ඡක යැ යන තුන් නයින් විභාග වෙති. සුත්තන්තභාජනිය යෙහි ලා සතර සතිපට්ඨාන ධර්මයෝ අධ්‍යාත්ම වශයෙන් ද බාහිර වශයෙන් ද අධ්‍යාත්ම බාහිර වශයෙන් ද විභාග කරනලදහ. කායානුපස්සනායෙන් රූපස්කන්ධපරිග්‍රහ ද වේදනානුපස්සනායෙන් වේදනාස්කන්ධපරිග්‍රහ ද චිත්තානුපස්සනායෙන් විඤ්ඤාස්කන්ධ පරිග්‍රහ ද ධම්මානුපස්සනායෙන් සංඤ්ඤස්කන්ධ සංස්කාරස්කන්ධ පරිග්‍රහ ද කියන ලද වෙන්. අභිධම්මභාජනිය ලොකුත්තරසතිපට්ඨානවශයෙන් දේශිත යැ. එහි ලා ධම්මසඨිගණී යෙහි විභාග කොට දක්වනලද දේශනා නයෙහි මුඛමාත්‍රය දක්වනලදී. විස්තර විභාග ධම්මසඨිගණී නයානුසාරයෙන් ගතයුතු. සුත්තන්තභාජනියෙහි ලා ලොකික ලොකොත්තර මිශ්‍ර සතිපට්ඨානයෝ කියනලදහ. අභිධම්මභාජනියෙහි ද පඤ්ඤපුච්ඡක යෙහි ද ලෝකෝත්තර සතිපට්ඨානයෝ මැ කියනලදහ.

සමමජ්ජධානචිහඩ්‍ය : මෙහි සතර සමයක්ප්‍රධානයෝ සුත්තන්තභාජනිය, අභිධම්ම භාජනිය, පඤ්ඤපුච්ඡක යන තුන් නයින් විභක්ත වෙති. සුත්තන්තභාජනියෙහි ලොකික ලොකොත්තර මිශ්‍ර සමයක්ප්‍රධානයෝ කියනලදහ. අභිධම්මභාජනියෙහි ද පඤ්ඤපුච්ඡක යෙහි ද ලොකොත්තර සමයක්ප්‍රධානයෝ මැ කියනලදහ. අභිධම්මභාජනියෙහි දක්වන ලද්දේ නයමුඛමාත්‍රයෙකි. විස්තර විභාග ධම්මසඨිගණී අනුසාරයෙන් දතයුතු වේ.

ඉද්ධිපාද චිහඩ්‍ය : මෙහි සතර සාද්ධිපාදයෝ තුන් නයින් විභාග කොට දක්වන ලදහ. ‘ඉද්ධි’ නම් ඡන්දදිය අධිපති කොට ප්‍රතිලබ්ධ උපචාරධ්‍යානාදී ධර්ම යි. උපචාරධ්‍යානාදී කුශලචිත්තසමිප්‍රසුක්ක ඡන්දසමාධිපධානසඨිබාරයනට ප්‍රතිෂ්ඨා වූ සතර අරූපස්කන්ධාදී අවශේෂ චිත්තවෛකසික ධර්මරාශිය ‘ඉද්ධිපාද’ නම් වෙයි. ප්‍රතිලබ්ධ ධර්ම ඉද්ධි යැ, එයට පූර්වභාගය ‘ඉද්ධිපාද’ නම් වෙයි. ප්‍රථමධ්‍යානය ඉද්ධි යැ, එහි පරිකර්ම ‘ඉද්ධිපාද’ නම් වෙයි. සෙසු ධ්‍යාන මාර්ග ආදියෙහි දු මෙසේ දතයුතු. මෙහි සුත්තන්ත භාජනියෙහි ලා ලොකිකලොකොත්තර මිශ්‍ර ඉද්ධිපාද කියනලද යැ. අභිධම්මභාජනියෙහි ලා ලොකොත්තර ඉද්ධිපාද මැ කියනලදී.

බොජ්ජධානචිහඩ්‍ය : මෙහි සප්තබොධ්‍යභිගධර්මයෝ සුත්තන්තභාජනිය, අභිධම්ම භාජනිය, පඤ්ඤපුච්ඡක යන තුන් නයින් විභාග වෙති. සුත්තන්තභාජනිය නයත්‍රයෙකින් යුක්ත වෙයි. ප්‍රථම නය පූර්වභාග විදර්ශනා වශයෙන් කථිත යැ. ද්විතීය නයෙහි අධ්‍යාත්ම බාහිර වශයෙන් තුදස් බොධ්‍යභිගයෙක් කියනලද යැ. තෘතීය නය භාවනා වශයෙන් දක්වනලදී. අභිධම්මභාජනියෙහි නය සතරෙකි : සප්තබොධ්‍යභිගයන් එකට ගෙන ප්‍රශ්න නභා විභාග කිරීම එක් නයෙක. වෙන වෙන ගෙන විභාග කිරීම එක් නයෙකි. යළි එ දෙක කුශල විසින් ද විපාක විසින් දැයි ද්විවිධ වෙයි. මෙසෙයින් නය

සතරෙක් වේ. සුත්තන්තභාජනියෙහි ප්‍රථම නයෙහි ලොකික බොධියෙහි ද ද්විතීය තෘතීය දෙනයෙහි ලොකික ලොකොත්තර මිශ්‍ර බොධියෙහි ද කියනලදහ. අභිධම්ම භාජනියෙහි ද පඤ්ඤපුච්ඡකයෙහි ද ලොකොත්තර බොධියෙහි මැ කියනලදහ.

මාර්ගවිභඩ්‍ය : මෙහි මාර්ගාධිගයෝ සුත්තන්තභාජනිය, අභිධම්මභාජනිය, පඤ්ඤ පුච්ඡක යන තුන් නයින් විභාග වෙති. යළි සුත්තන්තභාජනිය දෙනයෙකින් විභක්ත වෙයි. පළමු නය සච්චවිභවයෙහි දුක්ඛනිරෝධගාමීනීපච්ඡදනිද්දෙසයෙහි කියනලද සේ යැ. දෙවැන්න භාවනා වශයෙන් දක්වන ලදී. අභිධම්මභාජනියෙහි ලොකොත්තර මාර්ග කියනලද යැ. එහි අට්ඨකිකවාර යැ පඤ්චකිකවාර යැ යි වාර දෙකෙකි. අට්ඨකිකවාරය මාර්ගාධිගයන් එකට ගෙන ප්‍රශ්න නභා විසර්ජන කරන ලද්දේ යැ. පඤ්චකිකවාරයෙහි මාර්ගාධිගයන් එකට ගෙන ප්‍රශ්න නභා විසර්ජන ද වෙයි, වෙන වෙන ප්‍රශ්න නභා විසර්ජන ද වෙයි. යළි කුශල වශයෙන් ද කුශලවිපාක වශයෙන් ද විභාග වෙයි. 'පඤ්චාකිකමාර්ග' යි කීව ද ලොකොත්තරමාර්ගය අෂ්ටාකිකි මැ වෙයි. වාචා කම්මන්ත ආජීව යන මේ අධිගයන් චාරිභාවනාවට පූර්වභාගයෙහි සුපරිශුද්ධ බැවින් මෙහි නො කියනලද යැ. සුත්තන්තභාජනියෙහි " අරියො අට්ඨකිකිකො මග්ගො " යි 'ආයඨී' පදයෙන් වෙසෙසා කියනලද යැ. අභිධම්මභාජනියෙහි ' අරියො ' යි නො වෙසෙසා " අට්ඨකිකිකො මග්ගො " යි කියන ලදී. 'ආයඨී' යි නො කීව ද අෂ්ටාකිකමාර්ගය ආයඨී ම වෙයි. සුත්තන්තභාජනියෙහි 'ලොකික ලොකොත්තර මිශ්‍ර මාර්ගාධිගයෝ කියනලදහ. අභිධම්මභාජනියෙහි ද පඤ්ඤපුච්ඡකයෙහි ද ලොකොත්තරමාර්ගාධිගයෝ මැ දක්වනලදහ.

ක්ඛානවිභඩ්‍ය : මෙහි සතර ධ්‍යානයෝ තුන් නයින් විභාග වෙති. සුත්තන්ත භාජනියෙහි ලා පළමු කොට සකල සුත්‍රාන්තභාජනියට මැ මාතෘකා තබා නික්ෂිප්ත මාතෘකායෙහි පිළිවෙළින් පදභාජනිය කෙරෙමින් නිද්දෙස කියනලදී. එහි ලා වතුපාරිසුද්ධිසීලය ද ධ්‍යානභාවනාවට උපකාරකධර්මයෝ ද ඒ ධර්මයන්ගේ අපරිභානිය පිණිස හා කර්මස්ථාන විස්මෘති නො වන පිණිස ස්මෘතිසම්ප්‍රජනාසමායෝගය ද භාවනානු රූප සේනාසන පරිග්‍රහ ද ධ්‍යානානුරූප ඊයොපථ ද ධ්‍යානභාවනාරම්භය ද ධ්‍යානප්‍රත්‍යානීක ධර්මප්‍රභාණය ද සියලු ධ්‍යානයන්ගේ උත්පත්තික්‍රම ද දක්වනලදහ. අභිධම්මභාජනියෙහි ලා ධම්මසභුණු වින්තූපදාකාණ්ඩයෙහි ආ නයින් පෙළ තබා කුශල විපාක ක්‍රියා විසින් විභාග නය දක්වනලදී. විස්තරවිභාග ධම්මසභුණුයෙහි කී නයින් දතයුතු. සුත්තන්ත භාජනියෙහි ද අභිධම්මභාජනියෙහි ද පඤ්ඤපුච්ඡකයෙහි ද ලොකිකලොකොත්තර මිශ්‍ර වූ මැ ධ්‍යානයෝ කියනලදහ.

අප්පමඤ්ඤාවිභඩ්‍ය : මෙහි සතර අප්‍රාමාණ්‍යයෝ සුත්තන්තභාජනියාදී තුන් නයින් විභක්ත වෙති. සුත්තන්තභාජනියෙහි පළමු මාතෘකා තබා අනතුරු වැ නික්ෂිප්තමාතෘකා යෙහි පදභාජනිය සැකෙවින් දක්විණ. විස්තරවිභාග වින්තූපදාකාණ්ඩයෙහි කී අයුරු යි. අභිධම්මභාජනියෙහි කුශල විසිනුදු විපාක විසිනුදු ක්‍රියා විසිනුදු විභාග නය සැකෙවින් දක්වන ලද යැ. විස්තරවිභාග වින්තූපදාකාණ්ඩයෙහි ආ සෙයින් දතයුතු. නයත්‍රයෙහි මැ ලොකික අප්‍රාමාණ්‍යයෝ මැ කියන ලදහ.

සික්ඛාපදවිභඩ්‍ය : මෙහි පඤ්චශික්ෂාපද අභිධම්මභාජනිය, පඤ්ඤපුච්ඡක යන දෙනයින් විභාග කොට දක්වනලද යැ. පළමු මාතෘකානික්ෂෙප ද ඉක්බිති පදභාජනිය ද වෙයි. පදභාජනිය නයත්‍රයෙකින් සමන්විත වෙයි. ප්‍රථමනයෙහි චිරනිශික්ෂා දක්වනලද වෙයි. ද්විතීය නයෙහි වෙනනා ද තෘතීය නයෙහි වෙනනාසම්ප්‍රයුක්ත පරොපණ්ණාස ධර්මයෝ ද ශික්ෂාත්වයෙන් දක්වන ලදහ. මොහු අෂ්ටකාමාවචර කුශලවික්තයාගේ වශයෙන් විභාග කරනලද වෙති. යළි වාතුර්භූමක කුශලධර්ම ද ශික්ෂිතව්‍යභාවයෙන්

ශීක්ෂායෙහි ලා ගෙන එහි විභාගනය සැකෙවින් දක්වනලද්දේ යැ. විස්තර විභාග ධම්මසඬගණි අනුසාරයෙන් දනුයුතු වෙයි. මෙහි අභිධම්මභාජනියෙහි දු පඤ්ඤාපුට්ඨක යෙහි දු ලොකික වූ මැ ශීක්ෂාපදයෝ කියනලදහ.

පටිසම්භිදවිභවය : මෙහි සතර ප්‍රතිසංවිද්ධර්මයෝ නයත්‍රයෙන් විභාග වෙති. සුත්තන්තභාජනියෙහි සත්‍යවාර යැ හෙතුවාර යැ ධර්මවාර යැ ප්‍රත්‍යයාකාරවාර යැ පයථාජනිවාර යැ යි විභාගවාර පසෙක් වෙයි. අභිධම්මභාජනියෙහි කුශලාකුල විපාක ක්‍රියා විසින් වාර සතරෙක් වෙයි. විපාක හා ක්‍රියා හා මෙදෙක අර්ථප්‍රතිසංවිදයෙහි සඬගාහිත වන බැවින් විපාකක්‍රියාවාරයෙහි ධර්මප්‍රතිසංවිද හැර සෙසු තුන් ප්‍රති සංවිදවෝ යෙදෙති. මෙහි පාළිය නයමුඛමාත්‍රයක් දක්වා සංක්ෂිප්ත කරනලද ය. විස්තරවිභාග විත්තපදාදකාණ්ඩයෙහි කී නයිත් ගතයුතු වෙයි. මෙහි අර්ථප්‍රතිසංවිද ලොකික ද ලොකොත්තර ද වෙයි. අවශෙෂ තුන් ප්‍රතිසංවිද්ධර්මයෝ ලොකික වෙත්.

ඤ්ඤාවිභවය : මෙහි ඒකවිධඤ්ඤාවස්තුවෙහි පටන් දශවිධඤ්ඤාවස්තුව තෙක් දශපරිච්ඡේද යෙකින් මාතෘකා තබා නික්ෂිප්ත පදනුමයෙන් නිද්දේස කරනලද යැ. ඔවුනතුරෙහි එකකමාතෘකායෙහි අටසැත්තැ පදයෙක් වෙයි. ද්විකමාතෘකායෙහි පන්තිස්ද්විකයෙක. ත්‍රිකමාතෘකායෙහි අටාසු ත්‍රිකයෙක. චතුෂ්කමාතෘකායෙහි එක්විසි චතුෂ්කයෙක. පඤ්චකමාතෘකායෙහි පඤ්චක දෙකෙක. ෂටකමාතෘකායෙහි එක් ෂටකයෙක. සප්තක මාතෘකායෙහි එකොළොස් සප්තකයෙක. අෂ්ටකමාතෘකායෙහි එක් අෂ්ටකයෙක. නවකමාතෘකායෙහි එක් නවකයෙක. දශකමාතෘකායෙහි එක් මැ දශකයෙකි. මෙහැම නිද්දේසයෙහි ලා විභාග කොට දක්වනුලැබේ.

බුද්දකවත්ථුවිභවය : මෙහි ක්ලෙශධර්මයෝ විභාග වෙති. නානාප්‍රකාරක්ලෙශ ධර්මයන් එකොළොස් අයුරෙකින් සඬග්‍රහ කොට මාතෘකා තබා යළි උද්දිෂ්ටපදනුම යෙන් නිර්දේශ කරනලද යැ. එහි ඒකකමාතෘකායෙහි පටන් දශකමාතෘකා තෙක් පිළිවෙළින් පරිච්ඡේද දශයෙක් ද අවසානයෙහි තණ්හාවිචරිත දූයි එකොළොස් පරිච්ඡේද යෙක් වෙයි. ඒකකමාතෘකා තෙසැත්තැවෙක් වෙයි. ද්විකමාතෘකා අටළොසෙක. ත්‍රිකමාතෘකා පන්තියෙක. චතුෂ්කමාතෘකා තුදුසෙක. පඤ්චකමාතෘකා පසළොසෙක ෂටකමාතෘකා තුදුසෙක. සප්තකමාතෘකා සතෙක. අෂ්ටකමාතෘකා අටෙක. නවක මාතෘකා නවයෙක. දශකමාතෘකා සතෙක. අෂ්ටාදශකමාතෘකා සයෙකි. මෙසේ අටසියක් ක්ලෙශධර්මයන් මාතෘකා කොට තබා එහැම නිද්දේසයෙහි ලා විභාග කොට දක්වන ලදී.

ධම්මහදසවිභවය : මෙහි ස්කන්ධාදී ද්වාදශ ධර්ම කෙනෙක් විභාග වෙති. විභාගවාර දශයෙකි. ප්‍රථමවාරය සබ්බසඬගාහිකවාර නම් වෙයි. එහි ස්කන්ධ, ආයතන, ධාතු, සත්‍ය, ඉන්ද්‍රිය, හෙතු, ආභාර, ස්පර්ශ, වේදනා, සංඥ, වෙනනා, විත්ත යන ද්වාදශසඬග්‍රහයෝ වෙති. ද්විතීයවාරයෙහි ලා කාමධාතු ආදියෙහි යථොක්තධර්මයන්ගේ උත්පත්ති හා අනුත්පත්ති දක්වෙයි. තෘතීයවාරයෙහි ලා කාමධාතු ආදියෙහි ස්කන්ධාදීන්ගේ පයථා පන්ත-අපයථාපන්ත භාවය දැක්වෙයි. චතුර්ථවාරයෙහි ලා තුන් භූමියෙහි උත්පත්ති ක්ෂණයෙහි ස්කන්ධාදීන්ගේ විද්‍යාමාන-අවිද්‍යාමානභාවය දක්වෙයි. පඤ්චමවාරය ඒ ධර්මයන් භූමන්තර වශයෙන් දක්වයි. අෂ්ටවාරය ඒ ඒ ගතියෙහි උත්පාදකකර්ම හා ආයුෂ්ප්‍රමාණ දක්වයි. සප්තමවාරයෙහි ස්කන්ධාදිධර්මයන්ගේ අභිඤ්ඤාසාදී භාවය දැක්වෙයි. අෂ්ටමවාරයෙහි ඔවුන්ගේ සාරමමණ-අනාරමමණ භාවය දැක්වෙයි. නවම වාරයෙහි ස්කන්ධාදී ධර්මයෝ දෘෂ්ටග්‍රාහාදී වශයෙන් සඬග්‍රහ කරනලද වෙති. දශම වාරයෙහි ස්කන්ධාදී ධර්මයන්ගේ කුශලත්‍රිකාදී සඬග්‍රහය දක්වේ.

ගුත්ප්‍රමාණ : උක්තප්‍රකාර අටළොස් පරිච්ඡේදයෙකින් සමන්විත වූ විභධිත ප්‍රකරණය වාචනාමාර්ගයෙහි ආ පමණින් බන්ධවිභධිත පස් බණවරෙකින් ද ආයතන විභධිත සාතිරෙක බණවරෙකින් ද ධාතු විභධිත දෙබණවරෙකින් ද සවව විභධිත දෙබණ වරෙකින් ද ඉන්ද්‍රිය විභධිත සාතිරෙක බණවරෙකින් ද පව්‍යාකාර විභධිත බණවර සයෙකින් ද සතිපට්ඨාන, සමමප්පධාන, ඉද්ධිපාද, බොජ්ඣංග, මග්ග විභධිත සාතිරෙක බණවර බැවින් ද ඤාන විභධිත දෙබණවරෙකින් ද අප්පමඤ්ඤ, සික්ඛාපද, පටිසම්භිද විභධිත සාතිරෙක බණවර බැවින් ද ඤාණ විභධිත, බුද්දක විභධිත තුන් බණවර බැවින් ද ධම්මභද්‍ය විභධිත දෙබණවරෙකින් ද ' සි පන්තිස් බණවරෙකින් පරිමිත වූයේ යි.

විභධිතප්පකරණඅනුවාදය : ලඛිකාබොද්ධමණ්ඩලය මගින් පත්කරනලද ත්‍රිපිටක මණ්ඩලය විසින් සම්මත වූයේ ත්‍රිපිටකපාළිය සිංහල අනුවාදයක් සහිත කොට ප්‍රකාශයට පමුණුවාලීම යැ. එහෙයින් විභධිතප්පකරණය වැනි විවිධ නයගහනයෙන් ගම්භීර වූ සුනිපුණ ධර්මවිභාග ඇති ප්‍රකරණයක් පවා අර්ථව්‍යාඛ්‍යානයෙන් විවරණ කිරීමට අවසර යෙක් නොවීය. එහෙත් දුර්ගමස්ථානයෙහි වරහන් කුල අතිරෙක අර්ථ යෙදීමෙන් ද, කිසි තැනෙක අටුවාගත පයඝාය අර්ථ දැක්වීමෙන් ද බෙහෙවින් අභිධර්ම පාරිභාෂික ශබ්දයන්ට ප්‍රමුඛස්ථානය දෙමින් ස්වභාෂාරීතිය ද නොපිරිහෙලා මේ විභධිතානුවාදය සම්පාදනය වී ඇතිබව සැලකිය යුතුය. මෙසේ විභධිතප්පකරණ ප්‍රථමභාගය ප්‍රකාශයට පමුණුවාලීමෙන් මේ උදරතර සන්කායඝායෙහි සභාය වූ ත්‍රිපිටකසංස්කාරකමණ්ඩලය ශ්‍රීලඛිකාපතරජයේ සංස්කෘතිකඅධිකාරිය හා රජයේ මුද්‍රණාංශය ඇතුළු හැම සුධිනු ප්‍රශංසාහරයෝ යි.

සියලු සත්ත්වයෝ නිදුක්වෙත්වා.

කරභම්පිටිගොඩ සුමනසාර ස්ථවිර.

1975 වෙසක්,
 ත්‍රිපිටක කායඝාලය,
 මහානායක වාරිකාරාමය,
 115, විජේරාම මාවත,
 කොළඹ - 7.

සමෛකත නිරූපණය

ABBREVIATIONS

- සිඉ — සිංහලාකාර ඉද්දිත විභවිභප්පකරණය.
- සිඉ: සිරිඉ — ශ්‍රීපාද ත්‍රිපිටක ඉද්දණය.
- මනුප — (මහනුවර පත්තිරිප්පුව) රාජකීය පුස්තකාලය -
- පැව් — පැල්මඩුල්ල විහාරයට අයත් පුස්තකොලපොත.
- මජ්ඣ — මරමච්චට්ඨසඛිනි පොතක.
- සඟ — තාසිලනනයෙහි ඉද්දිත - විභවිභප්පකරණය.
- PTS — PALI TEXT SOCIETY VIBHANGAPPAKARANA

THE PALI ALPHABET IN SINHALA CHARACTERS.

VOWELS

අෘ   අෘඤ්ඤා   ඉ   ඊ   උ   උභූ   එඤ්ඤා   ඔ

CONSONANTS

	කka	ඛkha	ගga	ඝgha	ඛ්ඛ්ඛා		
	චca	ඡcha	ජja	ඤjha	ඤ්ඤා		
	ටta	ඨtha	ඳda	ඪdha	ඪ්ඪා		
	තta	ථtha	දda	ධdha	ධ්ධා		
	පpa	ඵpha	බba	භbha	භ්භා		
යya	රra	ලla	වva	ඝssa	භha	ල්ලා අංඤ	
කka	කාkā	කිki	කීkī	කුku	කූkū	කෙkē	කෝkō
ඛkha	ඛාkhā	ඛිkhi	ඛීkhī	ඛුkhu	ඛූkhū	ඛෙkhē	ඛෝkhō
ගga	ගාgā	ගිgi	ගීgī	ගුgu	ගූgū	ගෙgē	ගෝgō

Conjunct - Consonants

කකkka	කඤකඤ්ඤා	ත්‍රutra	එම්mpha
කඛkkha	ඡඤඤා	ද්දdda	ඔබ, ඔඹmba
කඝkgha	ඤ්ඤා	ඳ්ධdda	එඹmbha
කචkcha	ඤ්ඤාඡඤා	ද්දdra	එම්mma
කඡkja	ඤ්ඤා, ඡ්ඤ්ඤා	ඳ්ධ, ඩ්ධdva	එඹmbha
කඪkgha	ඤ්ඤාඪ්ඪ්ඪා	ඩ්ධdha	ය්‍යyya
කඳkgha	ඩ්ඪ්ඪා	නන්nta	ය්‍යyyha
කධkgha	ඩ්ඪ, ඩ්ඪ්ඪ්ඪා	නන්ntha	ල්ලlla
කඵkgha	ඩ්ඪ්ඪ්ඪා	නන්nda	ල්ලlya
කභkgha	ඩ්ඪ්ඪ්ඪ්ඪා	නන්ndha	ල්ලlha
කඟkgha	ඤ්ඤාඝ්ඤා	නන්nna	එඹmbha
කච්චkcha	ඡ්ඤ්ඤා	නන්nha	ය්‍යssa
කඡ්ඡkja	ඡ්ඤ්ඤාඡ්ඤා	ප්පppa	ස්මsma
කඪ්ඪkgha	ඡ්ඤ්ඤාඪ්ඪ්ඪා	ප්ප්පppha	ස්වsva
කඳ්ඳkgha	ඡ්ඤ්ඤා, ඩ්ඪ්ඪ්ඪා	බ්බbba	භ්භhha
කධ්ඪkgha	ඡ්ඤ්ඤා	බ්බ්බbha	භ්භhva
කඵ්ඵkgha	නන්nta	බ්බbra	ල්ලlha
කභ්භkgha	නන්nttha	එම්mpa	
කඟ්ඟkgha	නන්ntva		

ෘඤ්ඤා   ඊ   ඊ   උ   උ   උභූ   උභූ   උභූ   උභූ   උභූ   උභූ

විභාගපාඨකරණ - පටිමහාග

විසය සූචි

	පිටසඛකං
1. ඛනිච්ඡිභමෙහා	2 - 122
1. සුතතනනභාජනියං	2 - 20
2. අභිධම්මභාජනියං	22 - 104
3. රූපකඛකො	22 - 24
4. වෙදනාකඛකො	26 - 46
5. සඤ්ඤාකඛකො	46 - 64
6. සංඛාරකඛකො	66 - 86
7. විඤ්ඤාණකඛකො	86 - 104
8. පඤ්ඤාපුච්ඡකං	104 - 122
2. ආයතනාච්ඡිභමෙහා	124 - 148
1. සුතතනනභාජනියං	124
2. අභිධම්මභාජනියං	124 - 132
3. පඤ්ඤාපුච්ඡකං	132 - 148
3. ඛානුච්ඡිභමෙහා	150 - 180
1. සුතතනනභාජනියං	150 - 158
2. අභිධම්මභාජනියං	158 - 162
3. පඤ්ඤාපුච්ඡකං	162 - 180
4. සම්මච්ඡිභමෙහා	182 - 218
1. සුතතනනභාජනියං	182 - 192
2. අභිධම්මභාජනියං	194 - 202
3. පඤ්ඤාපුච්ඡකං	202 - 218
5. ඉඤ්ඤියච්ඡිභමෙහා	220 - 242
1. අභිධම්මභාජනියං	220 - 224
2. පඤ්ඤාපුච්ඡකං	224 - 242

6. පටිච්චසමුපපාද විභෛශ්‍ය	244 - 338
1. සුතතනතභාජනියං	244 - 248
2. අභිධම්මභාජනියං	248 - 338
3. මානිකා	348 - 256
4. පච්චයචතුකකං	256 - 264
5. හෙතුචතුකකං	264 - 270
6. සම්පසුතචතුකකං	272 - 278
7. අඤ්ඤ මඤ්ඤචතුකකං	278 - 288
8. අකුසලනිද්දෙසො	288 - 294
9. කුසලනිද්දෙසො	294 - 302
10. අව්‍යාකතනිද්දෙසො	302 - 322
11. අවිජ්ජාමූලකකුසලනිද්දෙසො	322 - 326
12. කුසලමූලකවිපාකනිද්දෙසො	326 - 334
13. අකුසලමූලකවිපාකනිද්දෙසො	334 - 338
7. සනිපට්ඨානවිභෛශ්‍ය	340 - 366
1. සුතතනතභාජනියං	340 - 356
කායානුපසංනා නිද්දෙසො	340 - 344
වේදනානුපසංනා නිද්දෙසො	344 - 346
චිතතානුපසංනා නිද්දෙසො	346 - 350
ධම්මානුපසංනා නිද්දෙසො	350 - 356
2. අභිධම්මභාජනියං	356 - 360
3. පඤ්ඤපුච්ඡකං	360 - 366
8. සමමපපඛානවිභෛශ්‍ය	368 - 382
1. සුතතනතභාජනියං	368 - 372
2. අභිධම්මභාජනියං	372 - 376
3. පඤ්ඤපුච්ඡකං	376 - 382
9. ඉදධිපාදවිභෛශ්‍ය	384 - 400
1. සුතතනතභාජනියං	384 - 388
2. අභිධම්මභාජනියං	390 - 394
3. පඤ්ඤපුච්ඡකං	396 - 400

අභිධම්මපිටකෙ

විභවගප්පකරණං

පඨමො භාගො

විභවගප්පකරණං

නමෝ තස්ස භගවතෝ අරහතෝ සම්මාසම්බුද්ධස්ස.

1. ඛණ්ඩවිභවෙහා

1. පඤ්චකකිකා: රූපකකිකා: වේදනාකකිකා: සඤ්ඤාකකිකා: සංඛාරකකිකා: විඤ්ඤාණකකිකා:

2. තස්ස කතමෝ රූපකකිකා:

යං කිඤ්චි රූපං අනීතානාගතපච්චුප්පනං අජ්ඣතං වා ඛණ්ඩා වා, ඕලාරිකං වා සුබ්බමං වා නීනං වා පණීතං වා යං දුරේ සනතිකේ වා තදෙකජ්ඣං අභිසඤ්ඤාභිකා අභිසංඛිතිපිකා, අයං චූළචිති රූපකකිකා.

3. තස්ස කතමං රූපං අනීතං:

යං රූපං අනීතං නිරුඳ්ධං විගතං විපරිණතං අත්ඛගතං අබහස්සං ගතං උපපජ්ජිකා විගතං අනීතං අනීතංසෙන සංඛගභිතං චත්තාරො ච මහාභුතා චතුත්තඤ්ච මහාභුතානං උපාදය රූපං, ඉදං චූළචිති රූපං අනීතං.

4. තස්ස කතමං රූපං අනාගතං:

යං රූපං අජාතං අභුතං අසඤ්ජාතං අනිබ්බතං අනභිනිබ්බතං අපාභුභුතං අනුප්පනං අසමුප්පනං අනුච්චිතං අසමුච්චිතං අනාගතං අනාගතංසෙන සංඛගභිතං චත්තාරො ච මහාභුතා චතුත්තඤ්ච මහාභුතානං උපාදය රූපං, ඉදං චූළචිති රූපං අනාගතං.

5. තස්ස කතමං රූපං පච්චුප්පනං:

යං රූපං ජාතං භුතං සඤ්ජාතං නිබ්බතං අභිනිබ්බතං පාභුභුතං උප්පනං සමුප්පනං උච්චිතං සමුච්චිතං පච්චුප්පනං පච්චුප්පනංසෙන සංඛගභිතං චත්තාරො ච මහාභුතා චතුත්තඤ්ච මහාභුතානං උපාදය රූපං, ඉදං චූළචිති රූපං පච්චුප්පනං.

6. තස්ස කතමං රූපං අජ්ඣතං:

යං රූපං තෙසං තෙසං සත්තානං අජ්ඣතං පච්චතං නිශ්ඤංච පාටිපුඤ්ඤිකං උපාදිතං¹ චත්තාරො ච මහාභුතා චතුත්තඤ්ච මහාභුතානං උපාදය රූපං, ඉදං චූළචිති රූපං අජ්ඣතං.

1. නිශ්ඤංච, 2. උපාදිණ්ණං - PTS.

7. තප් කතම රූප බහිඳා :

ය රූප තෙස තෙස පරසතනාන පරපුඤාන අඤ්ඤාන පච්චතන නියත පාටිපුඤාලික උපාදිතන චතතාරො ච මහාභුතා චතුත්තඤ්ඤා මහාභුතාන උපාදය රූප, ඉදං චූළචි රූප බහිඳා.

8. තප් කතම රූප ඔලාරික :

චකායතන රූපායතන සොකායතන සඤ්ඤායතන ඝානායතන ගඤ්ඤායතන ජ්චහායතන රසායතන කායායතන ථොට්ඨබ්බායතන, ඉදං චූළචි රූප ඔලාරික.

9. තප් කතම රූප සුබ්බම :

ඉඤ්ඤිත පුරිඤ්ඤිත ජිවිතීඤ්ඤිත කායවිඤ්ඤානි චචිවිඤ්ඤානි ආකාසධාතු ආපොධාතු රූපඤ්ඤා උහුතා රූපඤ්ඤා මුදුතා රූපඤ්ඤා කම්මඤ්ඤානා රූපඤ්ඤා උපචයො රූපඤ්ඤා සතතති රූපඤ්ඤා ජරතා රූපඤ්ඤා අනිච්චතා කබලිඛිකාරො ආභාරො, ඉදං චූළචි රූප සුබ්බම.

10. තප් කතම රූප භීන :

ය රූප තෙස තෙස සතතාන උඤ්ඤාන අචඤ්ඤාන භීලීතං පරිභුතං අචිතතිකතං භීනං භීනමතං භීනසම්මතං අනිට්ඨං අකතතං අමනාපං රූපා සඤ්ඤා ගඤ්ඤා රසා ථොට්ඨබ්බා, ඉදං චූළචි රූප භීන.

11. තප් කතම රූප පඤ්ඤිත :

ය රූප තෙස තෙස සතතාන අනුඤ්ඤාන අනචඤ්ඤාන අභීලීතං අපරිභුතං චිතතිකතං පඤ්ඤිතං පඤ්ඤිතමතං පඤ්ඤිතසම්මතං ඉට්ඨං කතතං මනාපං රූපා සඤ්ඤා ගඤ්ඤා රසා ථොට්ඨබ්බා, ඉදං චූළචි රූප පඤ්ඤිත, තං තං වා පන රූප උපාදයුපාදය රූප භීන පඤ්ඤිත දට්ඨබ්බං.

12. තප් කතම රූප දුරෙ :

ඉඤ්ඤිතං -පෙ- කබලිඛිකාරො ආභාරො; යං වා පනඤ්ඤාමපි අඤ්ඤා රූපං අනාසනෙන අනුපකට්ඨෙඨි දුරෙ අසනතිකෙ, ඉදං චූළචි රූපං දුරෙ.

13. තප් කතම රූප සනතිකෙ :

චකායතනං -පෙ- ථොට්ඨබ්බායතනං, යං වා පනඤ්ඤාමපි අඤ්ඤා රූපං ආසනෙන උපකට්ඨෙඨි අච්ඤ්ඤා අච්ඤ්ඤා සනතිකෙ, ඉදං චූළචි රූපං සනතිකෙ. තං තං වා පන රූප උපාදයුපාදය රූපං දුරෙ සනතිකෙ දට්ඨබ්බං.

14. තප් කතමො වෙදනාකඛකො :

යා කාචී වෙදනා අතීනානාගතපච්චුපපතනා අඤ්ඤානා වා බහිඳා වා ඔලාරිකා වා සුබ්බමා වා භීනා වා පඤ්ඤිතා වා යා දුරෙ සනතිකෙ වා තදෙකඤ්ඤා අභිසඤ්ඤාසිතා අභිසඤ්ඤාසිතා, අයං චූළචි වෙදනාකඛකො.

1. කබලිකාරො - මජ්ඣං.

15. තත් කතමා වෙදනා අතීතා :

යා වෙදනා අතීතා නිරුද්ධා විගතා විපරිණතා අත්ඛිතා අබ්භත්ථංගතා උපපජ්ඣා විගතා අතීතා අතීතංසෙන සඛගහිතා සුඛා වෙදනා දුක්ඛා වෙදනා අදුක්ඛමසුඛා වෙදනා, අයං චූළවතී වෙදනා අතීතා.

16. තත් කතමා වෙදනා අනාගතා :

යා වෙදනා අජාතා අභුතා අසඤ්ජාතා අනිබ්බතතා අනභිනිබ්බතතා අපාකුභුතා අනුප්පන්නා අසමුප්පන්නා අනුට්ඨිතා අසමුට්ඨිතා අනාගතා අනාගතංසෙන සඛගහිතා සුඛා වෙදනා දුක්ඛා වෙදනා අදුක්ඛමසුඛා වෙදනා, අයං චූළවතී වෙදනා අනාගතා.

17. තත් කතමා වෙදනා පච්චුප්පන්නා :

යා වෙදනා ජාතා භුතා සඤ්ජාතා නිබ්බතතා අභිනිබ්බතතා පාකුභුතා උප්පන්නා සමුප්පන්නා උට්ඨිතා සමුට්ඨිතා පච්චුප්පන්නා පච්චුප්පන්නංසෙන සඛගහිතා සුඛා වෙදනා දුක්ඛා වෙදනා අදුක්ඛමසුඛා වෙදනා, අයං චූළවතී වෙදනා පච්චුප්පන්නා.

18. තත් කතමා වෙදනා අජ්ඣිතතා :

යා වෙදනා තෙසං තෙසං සත්තානං අජ්ඣිතතං පච්චතතං නියකා පාච්ච්ඤාලිකා උපාදින්නා සුඛා වෙදනා දුක්ඛා වෙදනා අදුක්ඛමසුඛා වෙදනා, අයං චූළවතී වෙදනා අජ්ඣිතතා.

19. තත් කතමා වෙදනා බහිඤා :

යා වෙදනා තෙසං තෙසං පරසත්තානං පරපුඤාලානං අජ්ඣිතතං පච්චතතං නියකා පාච්ච්ඤාලිකා උපාදින්නා සුඛා වෙදනා දුක්ඛා වෙදනා අදුක්ඛමසුඛා වෙදනා, අයං චූළවතී වෙදනා බහිඤා.

20. තත් කතමා වෙදනා ඕලාරිකා සුමුමා :

අකුසලා වෙදනා ඕලාරිකා, කුසලාබ්‍යාකතා වෙදනා සුමුමා, කුසලා-කුසලා වෙදනා ඕලාරිකා, අබ්‍යාකතා වෙදනා සුමුමා, දුක්ඛා වෙදනා ඕලාරිකා, සුඛා ච අදුක්ඛමසුඛා ච වෙදනා සුමුමා, සුඛදුක්ඛා වෙදනා ඕලාරිකා, අදුක්ඛමසුඛා වෙදනා සුමුමා, අසමාපන්නස්ස වෙදනා ඕලාරිකා, සමාපන්නස්ස වෙදනා සුමුමා, සාසවා වෙදනා ඕලාරිකා, අනාසවා වෙදනා සුමුමා, තං තං වා පන වෙදනං උපාදුසුපාදුසු වෙදනා ඕලාරිකා සුමුමා දට්ඨබ්බා.

21. තත් කතමා වෙදනා හීනා පණීතා :

අකුසලා වෙදනා හීනා, කුසලාබ්‍යාකතා වෙදනා පණීතා, කුසලා-කුසලා වෙදනා හීනා, අබ්‍යාකතා වෙදනා පණීතා, දුක්ඛාවෙදනා හීනා, සුඛා ච අදුක්ඛමසුඛා ච වෙදනා පණීතා, සුඛදුක්ඛා වෙදනා හීනා, අදුක්ඛමසුඛා වෙදනා පණීතා, අසමාපන්නස්ස වෙදනා හීනා, සමාපන්නස්ස වෙදනා පණීතා, සාසවා වෙදනා හීනා, අනාසවා වෙදනා පණීතා, තං තං වා පන වෙදනං උපාදුසුපාදුසු වෙදනා හීනා පණීතා දට්ඨබ්බා.

22. තප්ප කතමා වේදනා දුරෙ:

අකුසලා වේදනා කුසලාබ්‍යාකතාහි වේදනාහි දුරෙ, කුසලා-
බ්‍යාකතා වේදනා අකුසලාය වේදනාය දුරෙ, කුසලා වේදනා අකුසලා-
බ්‍යාකතාහි වේදනාහි දුරෙ, අකුසලාබ්‍යාකතා වේදනා කුසලාය
වේදනාය දුරෙ, අබ්‍යාකතා වේදනා කුසලාකුසලාහි වේදනාහි දුරෙ,
කුසලාකුසලා වේදනා අබ්‍යාකතාය වේදනාය දුරෙ, දුක්ඛා වේදනා
සුඛාය ච අදුක්ඛමසුඛාය ච වේදනාහි දුරෙ, සුඛා ච අදුක්ඛමසුඛා ච
වේදනා දුක්ඛාය වේදනාය දුරෙ, සුඛා වේදනා දුක්ඛාය ච අදුක්ඛමසුඛාය
ච වේදනාහි දුරෙ, දුක්ඛා ච අදුක්ඛමසුඛා ච වේදනා සුඛාය වේදනාය
දුරෙ, අදුක්ඛමසුඛා වේදනා සුඛදුක්ඛාහි වේදනාහි දුරෙ, සුඛදුක්ඛා
වේදනා අදුක්ඛමසුඛාය වේදනාය දුරෙ, අසමාපන්නස්ස වේදනා
සමාපන්නස්ස වේදනාය දුරෙ, සමාපන්නස්ස වේදනා අසමාපන්නස්ස
වේදනාය දුරෙ, සාසවා වේදනා අනාසවාය වේදනාය දුරෙ, අනාසවා
වේදනා සාසවාය වේදනාය දුරෙ, අයං වුවිච්ඡි වේදනා දුරෙ.

23. තප්ප කතමා වේදනා සනතිකෙ:

අකුසලා වේදනා අකුසලාය වේදනාය සනතිකෙ, කුසලා වේදනා
කුසලාය වේදනාය සනතිකෙ, අබ්‍යාකතා වේදනා අබ්‍යාකතාය වේදනාය
සනතිකෙ, දුක්ඛා වේදනා දුක්ඛාය වේදනාය සනතිකෙ, සුඛා වේදනා
සුඛාය වේදනාය සනතිකෙ, අදුක්ඛමසුඛා වේදනා අදුක්ඛමසුඛාය
වේදනාය සනතිකෙ, අසමාපන්නස්ස වේදනා අසමාපන්නස්ස වේදනාය
සනතිකෙ, සමාපන්නස්ස වේදනා සමාපන්නස්ස වේදනාය සනතිකෙ,
සාසවා වේදනා සාසවාය වේදනාය සනතිකෙ, අනාසවා වේදනා
අනාසවාය වේදනාය සනතිකෙ, අයං වුවිච්ඡි වේදනා සනතිකෙ. තං
තං වා පන වේදනං උපාදයුපාදය වේදනා දුරෙ සනතිකෙ දට්ඨබ්බා.

24. තප්ප කතමො සඤ්ඤාකඛණො:

යො කාමි සඤ්ඤා අතීතානාගතපච්චුප්පන්නා අජ්ඣතතා වා බහිද්ධා වා
මුලාරිකා වා සුමුමා වා හීනා වා පණ්ණිතා වා යො දුරෙ සනතිකෙ වා
තදෙකජ්ඣං අභිසඤ්ඤාහිතො අභිසංඛිපිතො, අයං වුවිච්ඡි සඤ්ඤාකඛණො.

25. තප්ප කතමා සඤ්ඤා අතීතා:

යො සඤ්ඤා අතීතා නිරුද්ධා විගතා විපරිණතා අප්ඵබ්‍යතා
අබ්‍යතප්ඵබ්‍යතා උප්පජ්ජිතා විගතා අතීතා අතීතංසෙන සංඛතභිතා චක්ඛු
සමථස්සජ්: සඤ්ඤා සොතසමථස්සජ්: සඤ්ඤා භානසමථස්සජ්: සඤ්ඤා
ජීව්‍යාසමථස්සජ්: සඤ්ඤා කායසමථස්සජ්: සඤ්ඤා මනෝසමථස්සජ්:
සඤ්ඤා, අයං වුවිච්ඡි සඤ්ඤා අතීතා.

26. තප්ප කතමා සඤ්ඤා අනාගතා:

යො සඤ්ඤා අජාතා අභුතා අසඤ්ජාතා අනිබ්බතතා අනභිනීබ්බතතා
අපාකුභුතා අනුප්පන්නා අසමුප්පන්නා අනුට්ඨිතා අසමුට්ඨිතා අනාගතා
අනාගතංසෙන සංඛතභිතා චක්ඛුසමථස්සජ්: සඤ්ඤා සොතසමථස්සජ්:
සඤ්ඤා භානසමථස්සජ්: සඤ්ඤා ජීව්‍යාසමථස්සජ්: සඤ්ඤා කාය
සමථස්සජ්: සඤ්ඤා මනෝසමථස්සජ්: සඤ්ඤා, අයං වුවිච්ඡි සඤ්ඤා
අනාගතා.

27. තඪ කතමා සඤ්ඤා පච්චුප්පනනා :

යා සඤ්ඤා ජාතා භූතා සඤ්ඤාතා නිබ්බතනා අභිනිබ්බතනා පාකු භූතා උප්පනනා සමුප්පනනා උට්ඨිතා සමුට්ඨිතා පච්චුප්පනනා පච්චුප්පනනං-සෙන සඛගභිතා චක්ඛුසමථස්සජා සඤ්ඤා සොතසමථස්සජා සඤ්ඤා ඝානසමථස්සජා සඤ්ඤා ජ්ථගාසමථස්සජා සඤ්ඤා කායසමථස්සජා සඤ්ඤා මනෝසමථස්සජා සඤ්ඤා, අයං වුච්චති සඤ්ඤා පච්චුප්පනනා.

28. තඪ කතමා සඤ්ඤා අජ්ඣිතනා :

යා සඤ්ඤා තෙසං තෙසං සත්තානං අජ්ඣිතනං පච්චතනං නිදකා පාච්චුග්ගලිකා උපාදිතනා චක්ඛුසමථස්සජා සඤ්ඤා සොතසමථස්සජා සඤ්ඤා ඝානසමථස්සජා සඤ්ඤා ජ්ථගාසමථස්සජා සඤ්ඤා කාය සමථස්සජා සඤ්ඤා මනෝසමථස්සජා සඤ්ඤා, අයං වුච්චති සඤ්ඤා අජ්ඣිතනා.

29. තඪ කතමා සඤ්ඤා ඛගිඤ්ඤා.

යා සඤ්ඤා තෙසං තෙසං පරසත්තානං පරපුග්ගලානං අජ්ඣිතනං පච්චතනං නිදකා පාච්චුග්ගලිකා උපාදිතනා චක්ඛුසමථස්සජා සඤ්ඤා සොතසමථස්සජා සඤ්ඤා ඝානසමථස්සජා සඤ්ඤා ජ්ථගාසමථස්සජා සඤ්ඤා කායසමථස්සජා සඤ්ඤා මනෝසමථස්සජා සඤ්ඤා, අයං වුච්චති සඤ්ඤා ඛගිඤ්ඤා.

30. තඪ කතමා සඤ්ඤා ඔලාරිකා සුමුමා :

පච්ඤ්ඤාසමථස්සජා සඤ්ඤා ඔලාරිකා, අධිවචනසමථස්සජා සඤ්ඤා සුමුමා, අකුසලා සඤ්ඤා ඔලාරිකා. කුසලාඛ්‍යාකතා සඤ්ඤා සුමුමා, කුසලාකුසලා සඤ්ඤා ඔලාරිකා, අඛ්‍යාකතා සඤ්ඤා සුමුමා, දුක්ඛාය වෙදනාය සමපයුත්තා සඤ්ඤා ඔලාරිකා, සුඛාය ච අදුක්ඛමසුඛාය ච වෙදනාහි සමපයුත්තා සඤ්ඤා සුමුමා, සුඛදුක්ඛාහි වෙදනාහි සමපයුත්තා සඤ්ඤා ඔලාරිකා, අදුක්ඛමසුඛාය වෙදනාය සමපයුත්තා සඤ්ඤා සුමුමා, අසමාපනනස්ස සඤ්ඤා ඔලාරිකා, සමාපනනස්ස සඤ්ඤා සුමුමා, සාසචා සඤ්ඤා ඔලාරිකා. අනාසචා සඤ්ඤා සුමුමා, තං තං වා පන සඤ්ඤං උපාදයුපාදාය සඤ්ඤා ඔලාරිකා සුමුමා දඬුබබා.

31. තඪ කතමා සඤ්ඤා භිනා පඤ්ඤා :

අකුසලා සඤ්ඤා භිනා, කුසලාඛ්‍යාකතා සඤ්ඤා පඤ්ඤා, කුසලා-කුසලා සඤ්ඤා භිනා, අඛ්‍යාකතා සඤ්ඤා පඤ්ඤා. දුක්ඛාය වෙදනාය සමපයුත්තා සඤ්ඤා භිනා, සුඛාය ච අදුක්ඛමසුඛාය ච වෙදනාහි සමප-යුත්තා සඤ්ඤා පඤ්ඤා, සුඛදුක්ඛාහි වෙදනාහි සමපයුත්තා සඤ්ඤා භිනා, අදුක්ඛමසුඛාය වෙදනාය සමපයුත්තා සඤ්ඤා පඤ්ඤා, අසමා-පනනස්ස සඤ්ඤා භිනා, සමාපනනස්ස සඤ්ඤා පඤ්ඤා, සාසචා සඤ්ඤා භිනා. අනාසචා සඤ්ඤා පඤ්ඤා, තං තං වා පන සඤ්ඤං උපාදයුපාදාය සඤ්ඤා භිනා පඤ්ඤා දඬුබබා.

32. තථ කතමා සඤ්ඤා දුරෙ:

අකුසලා සඤ්ඤා කුසලාඛ්‍යාකතාහි සඤ්ඤාහි දුරෙ, කුසලාඛ්‍යාකතා සඤ්ඤා අකුසලාය සඤ්ඤාය දුරෙ, කුසලා සඤ්ඤා අකුසලාඛ්‍යාකතාහි සඤ්ඤාහි දුරෙ, අකුසලාඛ්‍යාකතා සඤ්ඤා කුසලාය සඤ්ඤාය දුරෙ. අඛ්‍යාකතා සඤ්ඤා කුසලාකුසලාහි සඤ්ඤාහි දුරෙ, කුසලාකුසලා සඤ්ඤා අඛ්‍යාකතාය සඤ්ඤාය දුරෙ, දුක්ඛාය වේදනාය සම්පයුතතා සඤ්ඤා සුඛාය ව අදුක්ඛමසුඛාය ව වේදනාහි සම්පයුතතාහි සඤ්ඤාහි දුරෙ, සුඛාය ව අදුක්ඛමසුඛාය ව වේදනාහි සම්පයුතතා සඤ්ඤා දුක්ඛාය වේදනාය සම්පයුතතාය සඤ්ඤාය දුරෙ, සුඛාය වේදනාය සම්පයුතතා සඤ්ඤා දුක්ඛාය ව අදුක්ඛමසුඛාය ව වේදනාහි සම්පයුතතාහි සඤ්ඤාහි දුරෙ, දුක්ඛාය ව අදුක්ඛමසුඛාය ව වේදනාහි සම්පයුතතා සඤ්ඤා සුඛාය වේදනාය සම්පයුතතාය සඤ්ඤාය දුරෙ, අදුක්ඛමසුඛාය වේදනාය සම්පයුතතා සඤ්ඤා සුඛදුක්ඛාහි වේදනාහි සම්පයුතතාහි සඤ්ඤාහි දුරෙ, සුඛදුක්ඛාහි වේදනාහි සම්පයුතතා සඤ්ඤා අදුක්ඛමසුඛාය වේදනාය සම්පයුතතාය සඤ්ඤාය දුරෙ, අසමාපනනස්ස සඤ්ඤා සමාපනනස්ස සඤ්ඤාය දුරෙ, සමාපනනස්ස සඤ්ඤා අසමාපනනස්ස සඤ්ඤාය දුරෙ, සාසවා සඤ්ඤා අනාසවාය සඤ්ඤාය දුරෙ, අනාසවා සඤ්ඤා සාසවාය සඤ්ඤාය දුරෙ. අයං වුවිච්ඡි සඤ්ඤා දුරෙ.

33. තථ කතමා සඤ්ඤා සන්තිකො:

අකුසලා සඤ්ඤා අකුසලාය සඤ්ඤාය සන්තිකො, කුසලා සඤ්ඤා කුසලාය සඤ්ඤාය සන්තිකො, අඛ්‍යාකතා සඤ්ඤා අඛ්‍යාකතාය සඤ්ඤාය සන්තිකො, දුක්ඛාය වේදනාය සම්පයුතතා සඤ්ඤා දුක්ඛාය වේදනාය සම්පයුතතාය සඤ්ඤාය සන්තිකො, සුඛාය වේදනාය සම්පයුතතා සඤ්ඤා සුඛාය වේදනාය සම්පයුතතාය සඤ්ඤාය සන්තිකො, අදුක්ඛමසුඛාය වේදනාය සම්පයුතතා සඤ්ඤා අදුක්ඛමසුඛාය වේදනාය සම්පයුතතාය සඤ්ඤාය සන්තිකො, අසමාපනනස්ස සඤ්ඤා අසමාපනනස්ස සඤ්ඤාය සන්තිකො, සමාපනනස්ස සඤ්ඤා සමාපනනස්ස සඤ්ඤාය සන්තිකො, සාසවා සඤ්ඤා සාසවාය සඤ්ඤාය සන්තිකො, අනාසවා සඤ්ඤා අනාසවාය සඤ්ඤාය සන්තිකො අයං වුවිච්ඡි සඤ්ඤා සන්තිකො. නං නං වා පන සඤ්ඤං උපාදය්‍යුපාදය සඤ්ඤා දුරෙ සන්තිකො දට්ඨබ්බා.

34. තථ කතමො සඛ්ඛාරකඛො:

යෙ කෙච්ඡි සඛ්ඛාර අතීතානාගනිපච්චුපනනා අජ්ඣතනං වා බ්භිඤා වා ඕලාරිකා වා සුබ්බා වා හීනා වා පණීතා වා යෙ දුරෙ සන්තිකො වා තදෙකජ්ඣං අභිසඤ්ඤාහිත්වා අභිසඛ්ඛිපිත්වා අයං වුවිච්ඡි සඛ්ඛාරකඛො.

35. තථ කතමෙ සඛ්ඛාර අතීතා:

යෙ සඛ්ඛාර අතීතා නිරුඤා විගතා විපරිණතා අත්ඛතනා අඛතත්ඛතනා උපපජ්ඣත්වා විගතා අතීතා අතීතංසෙන සඛ්ඛහිතනා චක්ඛුසම්පස්සජා වෙනනා සොතසම්පස්සජා වෙනනා ඝානසම්පස්සජා වෙනනා ජීව්හාසම්පස්සජා වෙනනා කායසම්පස්සජා වෙනනා මනෝසම්පස්සජා වෙනනා, ඉමෙ වුවිච්චන්ති සඛ්ඛාර අතීතා.

36. තථ කතමෙ සඛ්ඛාර අනාගතා:

යෙ සඛ්ඛාර අජාතා අභුතා අසඤ්ජාතා අනිබ්බතනා අනභිනිබ්බතනා අපාකුභුතා අනුපපනනා අසමුපපනනා අනුට්ඨිතා අසමුට්ඨිතා අනාගතා අනාගතංසෙන සඛ්ඛහිතනා, චක්ඛුසම්පස්සජා වෙනනා සොතසම්පස්සජා වෙනනා ඝානසම්පස්සජා වෙනනා ජීව්හාසම්පස්සජා වෙනනා කාය සම්පස්සජා වෙනනා, මනෝසම්පස්සජා වෙනනා, ඉමෙ වුවිච්චන්ති සඛ්ඛාර අනාගතා.

37. තඡ්ඡ කතමෙ සඛාරො පච්චුප්පනා:

යෙ සඛාරො ජාතා භූතා සඤ්ජාතා¹ නිබ්බතතා අභිනිබ්බතතා පාකුභූතා උප්පනා සමුප්පනා උට්ඨිතා සමුට්ඨිතා පච්චුප්පනා පච්චුප්පනංසෙන සංගහිතා චක්ඛුසම්මස්සජ්ඣ වෙනනා සොනසම්මස්සජ්ඣ වෙනනා ඝානසම්මස්සජ්ඣ වෙනනා ජිට්ඨාසම්මස්සජ්ඣ වෙනනා කාය සම්මස්සජ්ඣ වෙනනා මනෝසම්මස්සජ්ඣ වෙනනා, ඉමෙ චූච්චනති සඛාරො පච්චුප්පනා .

38. තඡ්ඡ කතමෙ සඛාරො අජ්ඣතතා:

යෙ සඛාරො තෙසං තෙසං සත්තාතං අජ්ඣතතං පච්චනතං නිශකා පාටිපුඤ්ඤා උපාදිතා චක්ඛුසම්මස්සජ්ඣ වෙනනා සොනසම්මස්සජ්ඣ වෙනනා ඝානසම්මස්සජ්ඣ වෙනනා ජිට්ඨාසම්මස්සජ්ඣ වෙනනා කාය සම්මස්සජ්ඣ වෙනනා මනෝසම්මස්සජ්ඣ වෙනනා, ඉමෙ චූච්චනති සඛාරො අජ්ඣතතා.

39. තඡ්ඡ කතමෙ සඛාරො බහිඤ්ඤා:

යෙ සඛාරො තෙසං තෙසං පරසත්තාතං පරපුඤ්ඤානං අජ්ඣතතං පච්චනතං නිශකා පාටිපුඤ්ඤා උපාදිතා චක්ඛුසම්මස්සජ්ඣ වෙනනා සොනසම්මස්සජ්ඣ වෙනනා ඝානසම්මස්සජ්ඣ වෙනනා ජිට්ඨාසම්මස්සජ්ඣ වෙනනා කායසම්මස්සජ්ඣ වෙනනා මනෝසම්මස්සජ්ඣ වෙනනා, ඉමෙ චූච්චනති සඛාරො බහිඤ්ඤා.

40 තඡ්ඡ කතමෙ සඛාරො ඕලාරිකා සුමුමා:

අකුසලා සඛාරො ඕලාරිකා, කුසලාබ්‍යාකතා සඛාරො සුමුමා. කුසලාකුසලා සඛාරො ඕලාරිකා, අබ්‍යාකතා සඛාරො සුමුමා. දුක්ඛාය වේදනාය සම්පයුත්තා සඛාරො ඕලාරිකා, සුඛාය ච අදුක්ඛමසුඛාය ච වේදනාහි සම්පයුත්තා සඛාරො සුමුමා. සුඛදුක්ඛාහි වේදනාහි සම්පයුත්තා සඛාරො ඕලාරිකා, අදුක්ඛමසුඛාය වේදනාය සම්පයුත්තා සඛාරො සුමුමා. අසමාපන්නස්ස සඛාරො ඕලාරිකා, සමාපන්නස්ස සඛාරො සුමුමා. සාසවා සඛාරො ඕලාරිකා, අනාසවා සඛාරො සුමුමා. තෙ තෙ වා පන සඛාරො උපාදුප්පාදාය සඛාරො ඕලාරිකා සුමුමා දට්ඨබ්බා.

41. තඡ්ඡ කතමෙ සඛාරො භීනා පණීතා :

අකුසලා සඛාරො භීනා, කුසලාබ්‍යාකතා සඛාරො පණීතා. කුසලාකුසලා සඛාරො භීනා, අබ්‍යාකතා සඛාරො පණීතා. දුක්ඛාය වේදනාය සම්පයුත්තා සඛාරො භීනා, සුඛාය ච අදුක්ඛමසුඛාය ච වේදනාහි සම්පයුත්තා සඛාරො පණීතා. සුඛදුක්ඛාහි වේදනාහි සම්පයුත්තා සඛාරො භීනා, අදුක්ඛමසුඛාය වේදනාය සම්පයුත්තා සඛාරො පණීතා. අසමාපන්නස්ස සඛාරො භීනා, සමාපන්නස්ස සඛාරො පණීතා. සාසවා සඛාරො භීනා, අනාසවා සඛාරො පණීතා. තෙ තෙ වා පන සඛාරො උපාදුප්පාදාය සඛාරො භීනා පණීතා දට්ඨබ්බා.

1. සඛිතා - සි. මු.

42. තථ කතමෙ සඛාරා දුරෙ :

අකුසලා සඛාරා කුසලාඛ්‍යාකතෙහි සඛාරෙති දුරෙ, කුසලාඛ්‍යාකතා සඛාරා අකුසලෙහි සඛාරෙති දුරෙ, කුසලා සඛාරා අකුසලාඛ්‍යා-කතෙහි සඛාරෙති දුරෙ, අකුසලාඛ්‍යාකතා සඛාරා කුසලෙහි සඛාරෙති දුරෙ, අඛ්‍යාකතා සඛාරා කුසලාකුසලෙහි සඛාරෙති දුරෙ. කුසලාකුසලා සඛාරා අඛ්‍යාකතෙහි සඛාරෙති දුරෙ, දුක්ඛාය වේදනාය සම්පයුතතා සඛාරා සුඛාය ච අදුක්ඛමසුඛාය ච වේදනාහි සම්පයුතතෙහි සඛාරෙති දුරෙ, සුඛාය ච අදුක්ඛමසුඛාය ච වේදනාහි සම්පයුතතා සඛාරා දුක්ඛාය වේදනාය සම්පයුතතෙහි සඛාරෙති දුරෙ, සුඛාය වේදනාය සම්පයුතතා සඛාරා දුක්ඛාය ච අදුක්ඛමසුඛාය ච වේදනාහි සම්පයුතතෙහි සඛාරෙති දුරෙ. දුක්ඛාය ච අදුක්ඛමසුඛාය ච වේදනාහි සම්පයුතතා සඛාරා සුඛාය වේදනාය සම්පයුතතෙහි සඛාරෙති දුරෙ, අදුක්ඛමසුඛාය වේදනාය සම්පයුතතා සඛාරා සුඛදුක්ඛාහි වේදනාහි සම්පයුතතෙහි සඛාරෙති දුරෙ, සුඛදුක්ඛාහි වේදනාහි සම්පයුතතා සඛාරා අදුක්ඛ-මසුඛාය වේදනාය සම්පයුතතෙහි සඛාරෙති දුරෙ, අසමාපන්නස්ස සඛාරා සමාපන්නස්ස සඛාරෙති දුරෙ, සමාපන්නස්ස සඛාරා අසමා-පන්නස්ස සඛාරෙති දුරෙ, සාසවා සඛාරා අනාසවෙහි සඛාරෙති දුරෙ, අනාසවා සඛාරා සාසවෙහි සඛාරෙති දුරෙ, ඉමෙ වුව්චනති සඛාරා දුරෙ.

43. තථ කතමෙ සඛාරා සන්තිකෙ :

අකුසලා සඛාරා අකුසලානං සඛාරානං සන්තිකෙ, කුසලා සඛාරා කුසලානං සඛාරානං සන්තිකෙ, අඛ්‍යාකතා සඛාරා අඛ්‍යාකතානං සඛාරානං සන්තිකෙ. දුක්ඛාය වේදනාය සම්පයුතතා සඛාරා දුක්ඛාය වේදනාය සම්පයුතතානං සඛාරානං සන්තිකෙ, සුඛාය වේදනාය සම්පයුතතා සඛාරා සුඛාය වේදනාය සම්පයුතතානං සඛාරානං සන්තිකෙ, අදුක්ඛමසුඛාය වේදනාය සම්පයුතතා සඛාරා අදුක්ඛමසුඛාය වේදනාය සම්පයුතතානං සඛාරානං සන්තිකෙ, අසමාපන්නස්ස සඛාරා අසමාපන්නස්ස සඛාරානං සන්තිකෙ සමාපන්නස්ස සඛාරා සමාපන්නස්ස සඛාරානං සන්තිකෙ, සාසවා සඛාරා සාසවානං සඛාරානං සන්තිකෙ, අනාසවා සඛාරා අනාසවානං සඛාරානං සන්තිකෙ, ඉමෙ වුව්චනති සඛාරා සන්තිකෙ, තෙ තෙ වා පන සඛාරා උපාදයුපාදාය සඛාරා දුරෙ සන්තිකෙ දඨබ්බා.

44. තථ කතමො විඤ්ඤාණකඤ්චො :

යං භිඤ්චි විඤ්ඤාණං අතීතානාගතපච්චුප්පන්නං අජඤ්චතං වා ඛණ්ඩා වා මුලාරිකං වා සුඛුමං වා හීනං වා පණීතං වා යං දුරෙ සන්තිකෙ වා තදෙකජඤ්චං අභිසංඤ්ඤාහිනා අභිසංඛිපිනා, අයං වුව්චනති විඤ්ඤාණකඤ්චො.

45. තථ කතමං විඤ්ඤාණං අතීතං :

යං විඤ්ඤාණං අතීතං නිරුඤ්චං විගතං විපරිණතං අත්ඛතං අඛ්‍යාත්ඛතං උපපජ්ජනා විගතං අතීතං අතීතංසෙන සම්භවනං චක්ඛු විඤ්ඤාණං සොභවිඤ්ඤාණං භානවිඤ්ඤාණං ජ්වහාවිඤ්ඤාණං කායවිඤ්ඤාණං මනෝවිඤ්ඤාණං, ඉදං වුව්චනති විඤ්ඤාණං අතීතං.

46. තථ කතමං විඤ්ඤාණං අනාගතං :

යං විඤ්ඤාණං අජ්ඣං අභුතං අසඤ්ජානං අනිබ්බතතං අනභිනිබ්බතතං අපාකුභුතං අනුපපන්නං අසමුපපන්නං අනුට්ඨිතං අසමුට්ඨිතං අනාගතං අනාගතංසෙන සංගහිතං චක්ඛු විඤ්ඤාණං සොඛ විඤ්ඤාණං ඝාන-විඤ්ඤාණං ජීව්‍යා විඤ්ඤාණං කාය විඤ්ඤාණං මනෝවිඤ්ඤාණං, ඉදං චූචවතී විඤ්ඤාණං අනාගතං.

47. තථ කතමං විඤ්ඤාණං පච්චුපපන්නං :

යං විඤ්ඤාණං ජ්ඣං භුතං සඤ්ජානං නිබ්බතතං අභිනිබ්බතතං පාකුභුතං උපපන්නං සමුපපන්නං උට්ඨිතං සමුට්ඨිතං පච්චුපපන්නං පච්චුපපන්නංසෙන සංගහිතං චක්ඛු විඤ්ඤාණං සොඛ විඤ්ඤාණං ඝාන විඤ්ඤාණං ජීව්‍යා විඤ්ඤාණං කාය විඤ්ඤාණං මනෝවිඤ්ඤාණං, ඉදං චූචවතී විඤ්ඤාණං පච්චුපපන්නං.

48. තථ කතමං විඤ්ඤාණං අජ්ඣතතං :

යං විඤ්ඤාණං තෙසං තෙසං සත්තානං අජ්ඣතතං පච්චතතං නියකං පාච්චුග්ගලිකං උපාදිතතං චක්ඛු විඤ්ඤාණං සොඛ විඤ්ඤාණං ඝාන විඤ්ඤාණං ජීව්‍යා විඤ්ඤාණං කාය විඤ්ඤාණං මනෝවිඤ්ඤාණං, ඉදං චූචවතී විඤ්ඤාණං අජ්ඣතතං.

49. තථ කතමං විඤ්ඤාණං ඛගිඤ්ඤා :

යං විඤ්ඤාණං තෙසං තෙසං පරසත්තානං පරපුඤ්ඤානං අජ්ඣතතං පච්චතතං නියකං පාච්චුග්ගලිකං උපාදිතතං චක්ඛු විඤ්ඤාණං සොඛ විඤ්ඤාණං ඝාන විඤ්ඤාණං ජීව්‍යා විඤ්ඤාණං කාය විඤ්ඤාණං මනෝවිඤ්ඤාණං, ඉදං චූචවතී විඤ්ඤාණං ඛගිඤ්ඤා.

50. තථ කතමං විඤ්ඤාණං ඔලාරිකං සුමුමිං :

අකුසලං විඤ්ඤාණං ඔලාරිකං, කුසලාබ්‍යාකතා විඤ්ඤාණං සුමුමිං, කුසලාකුසලා විඤ්ඤාණං ඔලාරිකා, අබ්‍යාකතං විඤ්ඤාණං සුමුමිං, දුක්ඛාය වේදනාය සමපග්ගතං විඤ්ඤාණං ඔලාරිකං, සුඛාය ච අදුක්ඛමසුඛාය ච වේදනාහි සමපග්ගතා විඤ්ඤාණං සුමුමිං, සුඛදුක්ඛාහි වේදනාහි සමපග්ගතා විඤ්ඤාණං ඔලාරිකා, අදුක්ඛමසුඛාය වේදනාය සමපග්ගතං විඤ්ඤාණං සුමුමිං, අසමාපන්නස්ස විඤ්ඤාණං ඔලාරිකං, සමාපන්නස්ස විඤ්ඤාණං සුමුමිං, සාසවං විඤ්ඤාණං ඔලාරිකං, අනාසවං විඤ්ඤාණං සුමුමිං, තං තං වා පඛ විඤ්ඤාණං උපාදග්ගපාදග්ග විඤ්ඤාණං ඔලාරිකං සුමුමිං දට්ඨබ්බං.

51. තථ කතමං විඤ්ඤාණං හීනං පණීතං :

අකුසලං විඤ්ඤාණං හීනං, කුසලාබ්‍යාකතා විඤ්ඤාණං පණීතා; කුසලාකුසලා විඤ්ඤාණං හීනා, අබ්‍යාකතං විඤ්ඤාණං පණීතං, දුක්ඛාය වේදනාය සමපග්ගතං විඤ්ඤාණං හීනං, සුඛාය ච අදුක්ඛමසුඛාය ච වේදනාහි සමපග්ගතා විඤ්ඤාණං පණීතා, සුඛදුක්ඛාහි වේදනාහි සමපග්ගතා විඤ්ඤාණං හීනා, අදුක්ඛමසුඛාය වේදනාය සමපග්ගතා විඤ්ඤාණං පණීතං, අසමාපන්නස්ස විඤ්ඤාණං හීනං, සමාපන්නස්ස විඤ්ඤාණං පණීතං, සාසවං විඤ්ඤාණං හීනං, අනාසවං විඤ්ඤාණං පණීතං, තං තං වා පඛ විඤ්ඤාණං උපාදග්ගපාදග්ග විඤ්ඤාණං හීනං, පණීතං දට්ඨබ්බං.

52. තන්ත කතමං විඤ්ඤාණං දුරෙ :

අකුසලං විඤ්ඤාණං කුසලාබ්‍යාකතෙහි විඤ්ඤාණෙහි දුරෙ, කුසලා
 බ්‍යාකතා විඤ්ඤාණා අකුසලා විඤ්ඤාණා දුරෙ, කුසලං විඤ්ඤාණං
 අකුසලාබ්‍යාකතෙහි විඤ්ඤාණෙහි දුරෙ. අකුසලාබ්‍යාකතා විඤ්ඤාණා
 කුසලා විඤ්ඤාණා දුරෙ, අබ්‍යාකතං විඤ්ඤාණං කුසලාකුසලෙහි
 විඤ්ඤාණෙහි දුරෙ, කුසලාකුසලා විඤ්ඤාණා අබ්‍යාකතා විඤ්ඤාණා
 දුරෙ, දුක්ඛාය වෙදනාය සමපයුතනං විඤ්ඤාණං සුඛාය ච අදුක්ඛ-
 මසුඛාය ච වෙදනාහි සමපයුතෙහි විඤ්ඤාණෙහි දුරෙ, සුඛාය ච
 අදුක්ඛමසුඛාය ච වෙදනාහි සමපයුතතා විඤ්ඤාණා දුක්ඛාය වෙදනාය
 සමපයුතතා විඤ්ඤාණා දුරෙ, සුඛාය වෙදනාය සමපයුතනං විඤ්ඤාණං
 දුක්ඛාය ච අදුක්ඛමසුඛාය ච වෙදනාහි සමපයුතෙහි විඤ්ඤාණෙහි
 දුරෙ, දුක්ඛාය ච අදුක්ඛමසුඛාය ච වෙදනාහි සමපයුතතා විඤ්ඤාණා
 සුඛාය වෙදනාය සමපයුතතා විඤ්ඤාණා දුරෙ, අදුක්ඛමසුඛාය වෙදනාය
 සමපයුතනං විඤ්ඤාණං සුඛදුක්ඛාහි වෙදනාහි සමපයුතෙහි විඤ්ඤාණෙහි
 දුරෙ, සුඛදුක්ඛාහි වෙදනාහි සමපයුතතා විඤ්ඤාණා අදුක්ඛමසුඛාය
 වෙදනාය සමපයුතතා විඤ්ඤාණා දුරෙ, අසමාපනනස්ස විඤ්ඤාණං
 සමාපනනස්ස විඤ්ඤාණා දුරෙ, සමාපනනස්ස විඤ්ඤාණං අසමාපනනස්ස
 විඤ්ඤාණා දුරෙ, සාසවං විඤ්ඤාණං අනාසවං විඤ්ඤාණා දුරෙ,
 අනාසවං විඤ්ඤාණං සාසවං විඤ්ඤාණා දුරෙ, ඉදං චූච්චතී විඤ්ඤාණං
 දුරෙ.

53. තන්ත කතමං විඤ්ඤාණං සන්තීකෙ :

අකුසලං විඤ්ඤාණං අකුසලස්ස විඤ්ඤාණස්ස සන්තීකෙ, කුසලං
 විඤ්ඤාණං කුසලස්ස විඤ්ඤාණස්ස සන්තීකෙ, අබ්‍යාකතං විඤ්ඤාණං
 අබ්‍යාකතස්ස විඤ්ඤාණස්ස සන්තීකෙ, දුක්ඛාය වෙදනාය සමපයුතනං
 විඤ්ඤාණං දුක්ඛාය වෙදනාය සමපයුතනස්ස විඤ්ඤාණස්ස සන්තීකෙ,
 සුඛාය වෙදනාය සමපයුතනං විඤ්ඤාණං සුඛාය වෙදනාය සමපයුතනස්ස
 විඤ්ඤාණස්ස සන්තීකෙ, අදුක්ඛමසුඛාය වෙදනාය සමපයුතනං විඤ්ඤාණං
 අදුක්ඛමසුඛාය වෙදනාය සමපයුතනස්ස විඤ්ඤාණස්ස සන්තීකෙ,
 අසමාපනනස්ස විඤ්ඤාණං අසමාපනනස්ස විඤ්ඤාණස්ස සන්තීකෙ,
 සමාපනනස්ස විඤ්ඤාණං සමාපනනස්ස විඤ්ඤාණස්ස සන්තීකෙ, සාසවං
 විඤ්ඤාණං සාසවස්ස විඤ්ඤාණස්ස සන්තීකෙ, අනාසවං විඤ්ඤාණං
 අනාසවස්ස විඤ්ඤාණස්ස සන්තීකෙ, ඉදං චූච්චතී විඤ්ඤාණං සන්තීකෙ.
 තං තං වා පන විඤ්ඤාණං උපාදයුපාදය විඤ්ඤාණං දුරෙ සන්තීකෙ
 දඬ්ඬබ්බං.

සුතනභනගාජනියං

54. පඤ්චකකිකා : රූපකකිකො, වේදනාකකිකො, සඤ්ඤාකකිකො සංඛාරකකිකො, විඤ්ඤාණකකිකො.

55. තඤ්ඤා කතමො රූපකකිකො:

එකවිධෙන රූපකකිකො; සබ්බං රූපං න හෙතු, අහෙතුකං, හෙතුවිපසුත්තං, සපපච්චයං, සඛිකං, රූපං, ලොකීයං, සාසවං, සංයෝජනීයං, ගජ්ඣීයං, ඔඝනීයං, යොගනීයං, නීවරණීයං, පරමවිචං, උපාදානීයං, සංකිලෙසිකං, අඛ්‍යාතනං, අනාරම්භණං, අවේතසිකං, විතතවිපසුත්තං, නෙවවිපාකනවිපාකධම්මධම්මං, අසංකිලිට්ඨි සංකිලෙසිකං, න සචිතකකච්චාරං, න අචිතකකච්චාරම්භනං, අචිතකකච්චාරං, න පීතීසහගතං, න සුඛසහගතං, න උපෙකකා සහගතං, නෙව දසුසනෙන න භාවනාය පභාතබ්බං, නෙව දසුසනෙන න භාවනාය පභාතබ්බහෙතුකං, නෙවාවයගාමී, නාපචයගාමී, නෙවසෙකකිං, නාසෙකකිං, පරිත්තං, කාමාවචරං, න රූපාවචරං, න අරූපාවචරං, පරියාපනනං, නො අපරියාපනනං, අතීයනං, අතීයානිකං, උපපනනං, ජහි විඤ්ඤාණෙහි විඤ්ඤායාං, අනිච්චං, ජර්ඣගුහං. එවං එකවිධෙන රූපකකිකො.

56. දුච්චධෙන රූපකකිකො : අඤ්ඤා රූපං උපාදා, අඤ්ඤා රූපං නුපාදා. අඤ්ඤා රූපං උපාදිත්තං, අඤ්ඤා රූපං අනුපාදිත්තං. අඤ්ඤා රූපං උපාදිත්තනු පාදනීයං, අඤ්ඤා රූපං අනුපාදිත්තනුපාදනීයං. අඤ්ඤා රූපං සනිදසුසනං, අඤ්ඤා රූපං අනිදසුසනං අඤ්ඤා රූපං සපපච්චං, අඤ්ඤා රූපං අපපච්චං. අඤ්ඤා රූපං ඉන්ද්‍රියං, අඤ්ඤා රූපං න ඉන්ද්‍රියං. අඤ්ඤා රූපං මහාභුතං, අඤ්ඤා රූපං න මහාභුතං. අඤ්ඤා රූපං විඤ්ඤාතී, අඤ්ඤා රූපං න විඤ්ඤාතී. අඤ්ඤා රූපං විතතසම්මුට්ඨානං, අඤ්ඤා රූපං න විතතසම්මුට්ඨානං. අඤ්ඤා රූපං විතතසහභු, අඤ්ඤා රූපං න විතතසහභු. අඤ්ඤා රූපං විතතානුපරිච්චතී, අඤ්ඤා රූපං න විතතානුපරිච්චතී. අඤ්ඤා රූපං අජ්ඣතනිකං, අඤ්ඤා රූපං ඛාහිරං. අඤ්ඤා රූපං ඔලාරිකං, අඤ්ඤා රූපං සුබ්බං. අඤ්ඤා රූපං දුරෙ, අඤ්ඤා රූපං සනතීනෙ -පෙ- අඤ්ඤා රූපං කඛ්‍රිකාරෙණ ආභාරෙණ, අඤ්ඤා රූපං න කඛ්‍රිකාරෙණ ආභාරෙණ. එවං දුච්චධෙන රූපකකිකො. [යථා රූපකකිකො විභවනං, තථා ඉධ විභජ්ඣබ්බං.]

57. නිවිධෙන රූපකකිකො: යං තං රූපං අජ්ඣතනිකං තං උපාදා, යං තං රූපං ඛාහිරං තං අඤ්ඤා උපාදා, අඤ්ඤා නුපාදා. යං තං රූපං අජ්ඣතනිකං තං උපාදිත්තං, යං තං රූපං ඛාහිරං තං අඤ්ඤා උපාදිත්තං, අඤ්ඤා අනුපාදිත්තං. යං තං රූපං අජ්ඣතනිකං තං උපාදිත්තනුපාදනීයං, යං තං රූපං ඛාහිරං තං අඤ්ඤා උපාදිත්තනුපාදනීයං අඤ්ඤා අනුපාදිත්තනුපාදනීයං. -පෙ- යං තං රූපං අජ්ඣතනිකං තං න කඛ්‍රිකාරෙණ ආභාරෙණ, යං තං රූපං ඛාහිරං තං අඤ්ඤා කඛ්‍රිකාරෙණ ආභාරෙණ, අඤ්ඤා න කඛ්‍රිකාරෙණ ආභාරෙණ. එවං නිවිධෙන රූපකකිකො.

58. චතුර්විධෙන රූපකකිකෝ: යං තං රූපං උපාදා, තං අභි උපාදින්නං, අභි අනුපාදින්නං. යං තං රූපං නුපාදා, තං අභි උපාදින්නං, අභි අනුපාදින්නං. යං තං රූපං උපාදා, තං අභි උපාදිනනුපාදනිකං, අභි අනුපාදිනනුපාදනිකං. යං තං රූපං නුපාදා, තං අභි උපාදිනනුපාදනිකං, අභි අනුපාදිනනුපාදනිකං. යං තං රූපං උපාදා, තං අභි සප්පච්ඡං, අභි අප්පච්ඡං. යං තං රූපං නුපාදා තං අභි සප්පච්ඡං, අභි අප්පච්ඡං. යං තං රූපං උපාදා තං අභි ඔලාරිකං අභි සුබ්‍රමං. යං තං රූපං නුපාදා තං අභි ඔලාරිකං අභි සුබ්‍රමං. යං තං රූපං උපාදා තං අභි දුරෙ, අභි සන්තිකෙ. යං තං රූපං නුපාදා තං අභි දුරෙ, අභි සන්තිකෙ. -පෙ-දිව්ඨං, සුතං, මුතං, විඤ්ඤාතං රූපං. එවං චතුර්විධෙන රූපකකිකෝ.

59. පඤ්ච විධෙන රූපකකිකෝ: පඨවිඛාතා, ආපොඛාතා, තෙජෝඛාතා, වායොඛාතා, සඤ්ච රූපං උපාදා. එවං පඤ්ච විධෙන රූපකකිකෝ.

60. ඡර්විධෙන රූපකකිකෝ: චක්‍රවිඤ්ඤායං රූපං, සොභ විඤ්ඤායං රූපං, ඝානවිඤ්ඤායං රූපං, ජීව්‍යාවිඤ්ඤායං රූපං, කායවිඤ්ඤායං රූපං, මනෝවිඤ්ඤායං රූපං. එවං ඡර්විධෙන රූපකකිකෝ.

61. සත්තවිධෙන රූපකකිකෝ: චක්‍රවිඤ්ඤායං රූපං, සොභ විඤ්ඤායං රූපං, ඝානවිඤ්ඤායං රූපං, ජීව්‍යාවිඤ්ඤායං රූපං, කායවිඤ්ඤායං රූපං, මනෝඛාතාවිඤ්ඤායං රූපං, මනෝවිඤ්ඤාණ-ඛාතාවිඤ්ඤායං රූපං. එවං සත්තවිධෙන රූපකකිකෝ.

62. අට්ඨවිධෙන රූපකකිකෝ: චක්‍රවිඤ්ඤායං රූපං, සොභ විඤ්ඤායං රූපං, ඝානවිඤ්ඤායං රූපං, ජීව්‍යාවිඤ්ඤායං රූපං, කායවිඤ්ඤායං රූපං අභි සුඛසමථස්සං, අභි දුක්ඛසමථස්සං, මනෝඛාතාවිඤ්ඤායං රූපං, මනෝවිඤ්ඤාණඛාතාවිඤ්ඤායං රූපං. එවං අට්ඨවිධෙන රූපකකිකෝ.

63. නවවිධෙන රූපකකිකෝ: චක්‍රච්ඡ්‍රියං, සොභිච්ඡ්‍රියං, ඝානිච්ඡ්‍රියං, ජීවිතිච්ඡ්‍රියං, කායිච්ඡ්‍රියං, ඉන්ද්‍රියච්ඡ්‍රියං, පුරිසිච්ඡ්‍රියං, ජීවිතිච්ඡ්‍රියං, සඤ්ච රූපං න ඉච්ඡ්‍රියං. එවං නවවිධෙන රූපකකිකෝ.

64. දසවිධෙන රූපකකිකෝ: චක්‍රච්ඡ්‍රියං, සොභිච්ඡ්‍රියං, ඝානිච්ඡ්‍රියං, ජීවිතිච්ඡ්‍රියං, කායිච්ඡ්‍රියං, ඉන්ද්‍රියච්ඡ්‍රියං, පුරිසිච්ඡ්‍රියං, ජීවිතිච්ඡ්‍රියං, න ඉච්ඡ්‍රියං රූපං අභි සප්පච්ඡං, අභි අප්පච්ඡං. එවං දසවිධෙන රූපකකිකෝ.

65. එකාදසවිධෙන රූපකකිකෝ: චක්‍රායතනං, සොභායතනං, ඝානායතනං, ජීව්‍යායතනං, කායායතනං, රූපායතනං, සඤ්චයතනං, ගඤ්චායතනං, රසායතනං, ථොට්ඨබ්බායතනං, සඤ්ච රූපං අනිදස්සන අප්පච්ඡං ධම්මායතනපරිපාපනං. එවං එකාදසවිධෙන රූපකකිකෝ. අයං වුච්චති රූපකකිකෝ.

66. නත්ත කතමො වෙදනාකකිකො:

එකවිධෙන වෙදනාකකිකො: එසසමපසුතො.

දුච්චිධෙන වෙදනාකකිකො: අච්චි සහෙතුකො, අච්චි අහෙතුකො.

තිච්චිධෙන වෙදනාකකිකො: අච්චි කුසලො, අච්චි අකුසලො, අච්චි අබ්‍යාකතො.

චතුර්ධෙන වෙදනාකකිකො: අච්චි කාමාවචරෙ, අච්චි රූපාවචරෙ, අච්චි අරූපාවචරෙ, අච්චි අපරියාපතො;

පඤ්චධෙන වෙදනාකකිකො: අච්චි සුඛිඤ්චි, අච්චි දුක්ඛිඤ්චි, අච්චි සොමනසිඤ්චි, අච්චි දොමනසිඤ්චි, අච්චි උපෙකිඤ්චි. එවං පඤ්චධෙන වෙදනාකකිකො.

ඡර්ධෙන වෙදනාකකිකො: චක්ඛුසමථස්සඡ: වෙදනා, සොත සමථස්සඡ: වෙදනා, ඝානසමථස්සඡ: වෙදනා, ජ්ථහාසමථස්සඡ: වෙදනා, කායසමථස්සඡ: වෙදනා, මනොසමථස්සඡ: වෙදනා. එවං ඡර්ධෙන වෙදනාකකිකො.

සත්තවිධෙන වෙදනාකකිකො: චක්ඛුසමථස්සඡ: වෙදනා, සොත සමථස්සඡ: වෙදනා, ඝානසමථස්සඡ: වෙදනා, ජ්ථහාසමථස්සඡ: වෙදනා, කායසමථස්සඡ: වෙදනා, මනොධාතුසමථස්සඡ: වෙදනා, මනො-විඤ්ඤාණධාතුසමථස්සඡ: වෙදනා. එවං සත්තවිධෙන වෙදනාකකිකො.

අරිඨ්චිධෙන වෙදනාකකිකො: චක්ඛුසමථස්සඡ: වෙදනා, සොත සමථස්සඡ: වෙදනා, ඝානසමථස්සඡ: වෙදනා, ජ්ථහාසමථස්සඡ: වෙදනා, කායසමථස්සඡ: වෙදනා අච්චි සුඛා, අච්චි දුක්ඛා, මනොධාතු සමථස්සඡ: වෙදනා, මනොවිඤ්ඤාණධාතුසමථස්සඡ: වෙදනා. එවං අරිඨ්චිධෙන වෙදනාකකිකො.

නව්විධෙන වෙදනාකකිකො: චක්ඛුසමථස්සඡ: වෙදනා, සොත සමථස්සඡ: වෙදනා, ඝානසමථස්සඡ: වෙදනා, ජ්ථහාසමථස්සඡ: වෙදනා, කායසමථස්සඡ: වෙදනා, මනොධාතුසමථස්සඡ: වෙදනා, මනො-විඤ්ඤාණධාතුසමථස්සඡ: වෙදනා අච්චි කුසලා, අච්චි අකුසලා, අච්චි අබ්‍යාකතා. එවං නව්විධෙන වෙදනාකකිකො.

දසවිධෙන වෙදනාකකිකො: චක්ඛුසමථස්සඡ: වෙදනා, සොත සමථස්සඡ: වෙදනා, ඝානසමථස්සඡ: වෙදනා, ජ්ථහාසමථස්සඡ: වෙදනා, කායසමථස්සඡ: වෙදනා අච්චි සුඛා, අච්චි දුක්ඛා, මනොධාතුසමථස්සඡ: වෙදනා, මනොවිඤ්ඤාණධාතුසමථස්සඡ: වෙදනා අච්චි කුසලා, අච්චි අකුසලා, අච්චි අබ්‍යාකතා. එවං දසවිධෙන වෙදනාකකිකො.

67. එකවිධෙන වෙදනාකකිකො: එසසසම්පසුතෙනා.

දුච්චධෙන වෙදනාකකිකො: අපචී සහෙතුකො, අපචී අහෙතුකො.

තිවිධෙන වෙදනාකකිකො: අපචී විපාකො, අපචී විපාකධම්මධම්මො, අපචී නොවිවිපාකනවිපාකධම්මධම්මො.

අපචී උපාදිනනුපාදනියො අපචී අනුපාදිනනුපාදනියො, අපචී අනුපාදිනනඅනුපාදනියො.

අපචී සඛිකිලිට්ඨසඛිකිලෙසිකො, අපචී අසඛිකිලිට්ඨසඛිකිලෙසිකො, අපචී අසඛිකිලිට්ඨඅසඛිකිලෙසිකො.

අපචී සවිතකකච්චාරො, අපචී අවිතකකච්චාරම්තෙනා, අපචී අවිතකකඅච්චාරො.

අපචී දසසනෙන පභාතබ්බො, අපචී භාවනාය පභාතබ්බො, අපචී නොව දසසනෙන න භාවනාය පභාතබ්බො.

අපචී දසසනෙන පභාතබ්බහෙතුකො, අපචී භාවනාය පභාතබ්බහෙතුකො, අපචී නොව දසසනෙන න භාවනාය පභාතබ්බහෙතුකො.

අපචී අච්චයගාමී, අපචී අපච්චයගාමී, අපචී නොච්චයගාමීනාපච්චයගාමී.

අපචී සෙකෙඛා, අපචී අසෙකෙඛා, අපචී නොවසෙකකනාසෙකෙඛා.

අපචී පරිතෙනා, අපචී මහග්ගතො, අපචී අපපමාණො.

අපචී පරිතනාරම්මණො, අපචී මහග්ගතාරම්මණො, අපචී අපපමාණාරම්මණො.

අපචී භීනො, අපචී මජ්ඣිමො, අපචී පණීතො.

අපචී මිච්ඡතනනියතො. අපචී සම්මතනනියතො, අපචී අනියතො.

අපචී මග්ගාරම්මණො, අපචී මග්ගහෙතුකො, අපචී මග්ගාධිපතී.

අපචී උපපනො, අපචී අනුපපනො, අපචී උදපාදී.

අපචී අතීතො. අපචී අනාගතො, අපචී පච්චුපපනො.

අපචී අතීතාරම්මණො, අපචී අනාගතාරම්මණො, අපචී පච්චුපපනාරම්මණො.

අපචී අජ්ඣතෙනා, අපචී ඛභිඤ්ඤා, අපචී අජ්ඣතනඛභිඤ්ඤා.

අපචී අජ්ඣතනාරම්මණො, අපචී ඛභිඤ්ඤාරම්මණො, අපචී අජ්ඣතනඛභිඤ්ඤාරම්මණො —පෙ— එවං දසවිධෙන වෙදනාකකිකො.

68. එකවිධෙන වෙදනාක්කකො : එසසසමපසුතො.

දුට්ඨධෙන වෙදනාක්කකො : අපි හෙතුසමපසුතො, අපි හෙතු විපසුතො.

අපි න හෙතු සහෙතුකො, අපි න හෙතු අහෙතුකො.

අපි ලොකියො, අපි ලොකුතතරො.

අපි කෙනවි විඤ්ඤායො, අපි කෙනවි න විඤ්ඤායො.

අපි සාසවො, අපි අනාසවො.

අපි ආසවිසමපසුතො, අපි ආසවිවිපසුතො.

අපි ආසවිවිපසුතනසාසවො, අපි ආසවිවිපසුතනඅනාසවො.

අපි සංගොජනියො, අපි අසංගොජනියො.

අපි සංගොජනසමපසුතො, අපි සංගොජනවිපසුතො.

අපි සංගොජනවිපසුතනසංගොජනියො, අපි සංගොජන විපසුතනඅසංගොජනියො.

අපි ගන්තියො, අපි අගන්තියො.

අපි ගන්තමපසුතො, අපි ගන්තිවිපසුතො.

අපි ගන්තිවිපසුතනගන්තියො, අපි ගන්තිවිපසුතනඅගන්තියො.

අපි ඔඝනියො, අපි අනොඝනියො.

අපි ඔඝසමපසුතො, අපි ඔඝවිපසුතො.

අපි ඔඝවිපසුතනඔඝනියො, අපි ඔඝවිපසුතනඅනොඝනියො.

අපි යොගනියො, අපි අයොගනියො.

අපි යොගසමපසුතො, අපි යොගවිපසුතො.

අපි යොගවිපසුතනයොගනියො, අපි යොගවිපසුතනඅයොගනියො.

අපි නිවරණියො, අපි අනිවරණියො.

අපි නිවරණසමපසුතො, අපි නිවරණවිපසුතො.

අපි නිවරණවිපසුතනනිවරණියො, අපි නිවරණවිපසුතන අනිවරණියො.

අපි පරාමට්ඨො, අපි අපරාමට්ඨො.

අපි පරාමාසමපසුතො, අපි පරාමාසවිපසුතො.

අපි පරාමාසවිපසුතනපරාමට්ඨො, අපි පරාමාසවිපසුතන අපරාමට්ඨො.

අපි උපාදිනො, අපි අනුපාදිනො.

අපි උපාදනියො, අපි අනුපාදනියො.

අපි උපාදනසමපසුතො, අපි උපාදනවිපසුතො.

අපි උපාදනවිපසුතනඋපාදනියො, අපි උපාදනවිපසුතන අනුපාදනියො.

අපි සංකිලෙසිකො, අපි අසංකිලෙසිකො.

අපි සංකිලිට්ඨො, අපි අසංකිලිට්ඨො.

අපි කිලෙසසමපසුතො, අපි කිලෙසවිපසුතො.

අපි කිලෙසවිපසුතනසංකිලෙසිකො, අපි කිලෙසවිපසුතන අසංකිලෙසිකො.

අපි දසසනෙන පභාතබ්බො, අපි න දසසනෙන පභාතබ්බො.

අපි භාවනාය පභාතබ්බො, අපි න භාවනාය පභාතබ්බො.

අපි දසසනෙන පභාතබ්බහෙතුකො, අපි න දසසනෙන පභාතබ්බ-
හෙතුකො.

අපි භාවනාය පභාතබ්බහෙතුකො, අපි න භාවනාය පභාතබ්බ-
හෙතුකො.

අපි සවිතකෙකා, අපි අවිතකෙකා.

අපි සවිචාරො, අපි අවිචාරො.

අපි සපපිතිකො, අපි අපපිතිකො.

අපි පිතිසහගතො, අපි න පිතිසහගතො.

අපි කාමාවචරො, අපි න කාමාවචරො.

අපි රූපාවචරො, අපි න රූපාවචරො.

අපි අරූපාවචරො, අපි න අරූපාවචරො.

අපි පරියාපනෙතො, අපි අපරියාපනෙතො.

අපි නියානිකො, අපි අනියානිකො.

අපි නියතො, අපි අනියතො.

අපි සඋත්තරො, අපි අනුත්තරො.

අපි සරණො, අපි අරණො.

තිව්ධෙන වෙදනාකඛකො : අපි කුසලො, අපි අකුසලො, අපි
අබ්බාසනො -පෙ- එවං දසව්ධෙන වෙදනාකඛකො.

69. එකව්ධෙන වෙදනාකඛකො : එසසමපසුත්තො.

දුට්ඨධෙන වෙදනාකඛකො : අපි සරණො, අපි අරණො.

තිව්ධෙන වෙදනාකඛකො : අපි විපාකො, අපි විපාකධම්ම
ධම්මො, අපි නෙව විපාක න විපාකධම්මධම්මො.

අපි උපාදිනනුපාදනියො -පෙ- අපි අජ්ඣන්තාරම්මණො, අපි
ඛනිඤ්ඤාරම්මණො, අපි අජ්ඣන්තඛනිඤ්ඤාරම්මණො -පෙ- එවං දසව්ධෙන
වෙදනාකඛකො.

දුකමුලකං.

70. එකව්ධෙන වෙදනාකඛකො : එසසමපසුත්තො.

දුට්ඨධෙන වෙදනාකඛකො : අපි සහෙතුකො, අපි අහෙතුකො.

තිව්ධෙන වෙදනාකඛකො : අපි කුසලො, අපි අකුසලො, අපි
අබ්බාසනො -පෙ- එවං දසව්ධෙන වෙදනාකඛකො.

71. එකවිධෙන වේදනාකකිකේ : එස්සසම්පයුතො.

දුච්චධෙන වේදනාකකිකේ : අපී හෙතුසම්පයුතො, අපී හෙතු විපයුතො.

තිවිධෙන වේදනාකකිකේ : අපී කුසලො, අපී අකුසලො, අපී අබ්‍යාකතො -පෙ- එවං දසවිධෙන වේදනාකකිකේ.

72. එකවිධෙන වේදනාකකිකේ : එස්සසම්පයුතො.

දුච්චධෙන වේදනාකකිකේ : අපී න හෙතු සහෙතුකො, අපී න හෙතු අහෙතුකො.

අපී ලොකියො, අපී ලොකුතරො.

අපී කෙනචි විඤ්ඤයො, අපී කෙනචි න විඤ්ඤයො.

අපී සාසවො, අපී අනාසවො.

අපී ආසවසම්පයුතො, අපී ආසවවිපයුතො.

අපී ආසවවිපයුතනසාසවො, අපී ආසවවිපයුතන අනාසවො -පෙ-.

අපී සරණො, අපී අරණො.

තිවිධෙන වේදනාකකිකේ : අපී කුසලො, අපී අකුසලො, අපී අබ්‍යාකතො -පෙ- එවං දසවිධෙන වේදනාකකිකේ.

73. එකවිධෙන වේදනාකකිකේ : එස්සසම්පයුතො.

දුච්චධෙන වේදනාකකිකේ : අපී සහෙතුකො, අපී අහෙතුකො.

තිවිධෙන වේදනාකකිකේ : අපී විපාකො, අපී විපාකධම්මධම්මො, අපී නෙචි විපාක න විපාකධම්මධම්මො.

අපී උපාදිනනුපාදනියො, අපී අනුපාදිනනුපාදනියො, අපී අනුපාදිනනඅනුපාදනියො.

අපී සංකිලිට්ඨසංකිලෙසිකො, අපී අසංකිලිට්ඨසංකිලෙසිකො, අපී අසංකිලිට්ඨඅසංකිලෙසිකො.

අපී සචිතකකච්චාරො, අපී අචිතකකච්චාරමනො, අපී අචිතකකච්චාරො.

අපී දස්සනෙන පභාතබ්බො, අපී භාවනාය පභාතබ්බො, අපී නෙචි දස්සනෙන න භාවනාය පභාතබ්බො.

අපී දස්සනෙන පභාතබ්බහෙතුකො, අපී භාවනාය පභාතබ්බහෙතුකො, අපී නෙචිදස්සනෙන න භාවනාය පභාතබ්බහෙතුකො.

අපී ආචයගාමී, අපී අපචයගාමී, අපී නෙචාචයගාමී නාපචයගාමී.

අපී සෙතෙඛා, අපී අසෙතෙඛා, අපී නෙචි සෙතෙඛා නාසෙතෙඛා.

අපි පරිනෙතො අපි මහඤ්ඤො, අපි අප්පමාණො.

අපි පරිනතාරමමණො, අපි මහඤ්ඤාරමමණො, අපි අප්පමාණාරමමණො.

අපි භිනො, අපි මජ්ඣමො, අපි පණ්ණිනො.

අපි මිච්ඡත්තනියනො, අපි සම්මත්තනියනො, අපි අනියනො.

අපි මඤ්ඤාරමමණො, අපි මඤ්ඤෙතුවනො, අපි මඤ්ඤාධිපතී.

අපි උප්පනො, අපි අනුප්පනො, අපි උප්පාදී.

අපි අනීනො, අපි අනාගතො, අපි පච්චුප්පනො.

අපි අනීතාරමමණො, අපි අනාගතාරමමණො, අපි පච්චුප්පනාරමමණො.

අපි අජ්ඣන්තො, අපි ඛභිඤ්ඤො, අපි අජ්ඣන්තඛභිඤ්ඤො.

අපි අජ්ඣන්තාරමමණො, අපි ඛභිඤ්ඤාරමමණො, අපි අජ්ඣන්තඛභිඤ්ඤාරමමණො - පෙ-ඵචං දසවිධෙන වෙදනාකඛකො.

74. ඵකවිධෙන වෙදනාකඛකො : ඵඤ්ඤසම්පයුතො.

දුට්ඨධෙන වෙදනාකඛකො : අපි හෙතුසම්පයුතො, අපි හෙතුවිප්පයුතො.

අපි න හෙතුසහෙතුකො, අපි න හෙතුඅහෙතුකො.

අපි ලොකියො, අපි ලොකුත්තරො.

අපි කෙනඵී විඤ්ඤායො, අපි කෙනඵී න විඤ්ඤායො.

අපි සාසවො, අපි අනාසවො.

අපි ආසවසම්පයුතො, අපි ආසවවිප්පයුතො.

අපි ආසවවිප්පයුත්තසාසවො, අපි ආසවවිප්පයුත්තඅනාසවො.

අපි සංයොජනියො, අපි අසංයොජනියො-පෙ-අපි සරණො, අපි අරණො.

තිවිධෙන වෙදනාකඛකො : අපි අජ්ඣන්තාරමමණො, අපි ඛභිඤ්ඤාරමමණො, අපි අජ්ඣන්තඛභිඤ්ඤාරමමණො - පෙ - ඵචං දසවිධෙන වෙදනාකඛකො.

තිකමුලකං

75. එකවිධෙහ වෙදනාකකිකෝ : එසාසමපසුනෙතා.

දුච්චෙහ වෙදනාකකිකෝ : අඤ්ඤා සහෙතුකො, අඤ්ඤා අහෙතුකො.

නිව්චෙහ වෙදනාකකිකෝ : අඤ්ඤා කුසලො, අඤ්ඤා අකුසලො, අඤ්ඤා අබ්‍යාකතො-පෙ-ඵලං දසව්චෙහ වෙදනාකකිකෝ.

76. එකවිධෙහ වෙදනාකකිකෝ : එසාසමපසුනෙතා.

දුච්චෙහ වෙදනාකකිකෝ : අඤ්ඤා හෙතුසමපසුනෙතා, අඤ්ඤා හෙතු-විපසුනෙතා.

නිව්චෙහ වෙදනාකකිකෝ : අඤ්ඤා විපාකො, අඤ්ඤා විපාකධම්ම-ධම්මො, අඤ්ඤා නෙව විපාක න විපාකධම්මධම්මො-පෙ-ඵලං දසව්චෙහ වෙදනාකකිකෝ.

77. එකවිධෙහ වෙදනාකකිකෝ : එසාසමපසුනෙතා.

දුච්චෙහ වෙදනාකකිකෝ : අඤ්ඤා න හෙතු සහෙතුකො, අඤ්ඤා න හෙතු අහෙතුකො.

නිව්චෙහ වෙදනාකකිකෝ : අඤ්ඤා උපාදිනනුපාදනියො, අඤ්ඤා අනුපාදිනනුපාදනියො, අඤ්ඤා අනුපාදිනනඅනුපාදනියො -පෙ- ඵලං දසව්චෙහ වෙදනාකකිකෝ.

78. එකවිධෙහ වෙදනාකකිකෝ : එසාසමපසුනෙතා.

දුච්චෙහ වෙදනාකකිකෝ : අඤ්ඤා ලොකියො, අඤ්ඤා ලොකුත්තරො.

නිව්චෙහ වෙදනාකකිකෝ : අඤ්ඤා සංකිලිට්ඨසංකිලෙසිකො, අඤ්ඤා අසංකිලිට්ඨසංකිලෙසිකො, අඤ්ඤා අසංකිලිට්ඨඅසංකිලෙසිකො-පෙ-ඵලං දසව්චෙහ වෙදනාකකිකෝ.

79. එකවිධෙහ වෙදනාකකිකෝ : එසාසමපසුනෙතා.

දුච්චෙහ වෙදනාකකිකෝ : අඤ්ඤා කෙනචි විඤ්ඤායොසා, අඤ්ඤා කෙනචි හ විඤ්ඤායොසා.

නිව්චෙහ වෙදනාකකිකෝ : අඤ්ඤා සවිතකකභව්වාරො, අඤ්ඤා අවිතකකභව්වාරමනෙතා, අඤ්ඤා අවිතකකභව්වාරො -පෙ- ඵලං දසව්චෙහ වෙදනාකකිකෝ.

80. එකවිධෙහ වෙදනාකකිකෝ : එසාසමපසුනෙතා.

දුච්චෙහ වෙදනාකකිකෝ : අඤ්ඤා සාසවො, අඤ්ඤා අනාසවො.

නිව්චෙහ වෙදනාකකිකෝ : අඤ්ඤා දසසනෙහ පභාතබ්බො, අඤ්ඤා භාවනාය පභාතබ්බො, අඤ්ඤා නෙව දසසනෙහ හ භාවනාය පභාතබ්බො -පෙ- ඵලං දසව්චෙහ වෙදනාකකිකෝ.

81. එකවිධෙන වෙදනාකකිකො : එසසමපසුතො.

දුට්ඨධෙන වෙදනාකකිකො : අපී අසමපසුතො, අපී අසම-
විපසුතො.

නීවිධෙන වෙදනාකකිකො : අපී දසසනෙන පභාතබ්බහෙතුකො,
අපී භාවනාය පභාතබ්බහෙතුකො, අපී නෙවදසසනෙන න භාවනාය
පභාතබ්බහෙතුකො-පෙ-එවං දසවිධෙන වෙදනාකකිකො.

82. එකවිධෙන වෙදනාකකිකො : එසසමපසුතො.

දුට්ඨධෙන වෙදනාකකිකො : අපී අසමවිපසුතනසාසවො, අපී
අසමවිපසුතනඅනාසවො.

නීවිධෙන වෙදනාකකිකො, අපී අාවයගාමී, අපී අපවයගාමී, අපී
නෙවාවයගාමී නාපවයගාමී-පෙ-එවං දසවිධෙන වෙදනාකකිකො.

83. එකවිධෙන වෙදනාකකිකො : එසසමපසුතො.

දුට්ඨධෙන වෙදනාකකිකො : අපී සංයොජනීයො, අපී අසං-
යොජනීයො.

නීවිධෙන වෙදනාකකිකො : අපී සෙකෙධා, අපී අසෙකෙධා, අපී
නෙව සෙකකිනාසෙකෙධා-පෙ-එවං දසවිධෙන වෙදනාකකිකො.

84. එකවිධෙන වෙදනාකකිකො : එසසමපසුතො.

දුට්ඨධෙන වෙදනාකකිකො : අපී සංයොජනසමපසුතො, අපී
සංයොජනවිපසුතො.

නීවිධෙන වෙදනාකකිකො, අපී පරිතො, අපී මහග්ගතො,
අපී අපපමාණො-පෙ-එවං දසවිධෙන වෙදනාකකිකො.

85. එකවිධෙන වෙදනාකකිකො : එසසමපසුතො.

දුට්ඨධෙන වෙදනාකකිකො : අපී සංයොජනවිපසුතනසංයො-
ජනීයො, අපී සංයොජනවිපසුතන අසංයොජනීයො.

නීවිධෙන වෙදනාකකිකො : අපී පරිතනාරම්මණො : අපී මහග්ගනා-
රම්මණො, අපී අපපමාණාරම්මණො -පෙ- එවං දසවිධෙන
වෙදනාකකිකො.

86. එකවිධෙන වෙදනාකකිකො : එසසමපසුතො.

දුට්ඨධෙන වෙදනාකකිකො : අපී ගජනීයො, අපී අගජනීයො.

නීවිධෙන වෙදනාකකිකො : අපී භීනො, අපී මජ්ඣමො, අපී
පඤ්ඤො-පෙ-එවං දසවිධෙන වෙදනාකකිකො.

87. එකවිධෙන වෙදනාකකිකො : එසසසමපසුතො.

දුට්ඨධෙන වෙදනාකකිකො : අපථි ගන්ඨසමපසුතො, අපථි ගන්ඨ විපසසුතො.

කීවිධෙන වෙදනාකකිකො : අපථි ඕව්ඡ්ඡන්තනියතො, අපථි සමමන්තනියතො, අපථි අනියතො —පෙ— එවං දසවිධෙන වෙදනාකකිකො.

88. එකවිධෙන වෙදනාකකිකො : එසසසමපසුතො.

දුට්ඨධෙන වෙදනාකකිකො : අපථි ගන්ඨවිපසසුතනගන්ඨනීයො, අපථි ගන්ඨවිපසසුතන අගන්ඨනීයො.

කීවිධෙන වෙදනාකකිකො : අපථි මඤ්ඤාරමමණො, අපථි මඤ්ඤ භෙදුකො, අපථි මඤ්ඤාභිපඨි —පෙ— එවං දසවිධෙන වෙදනාකකිකො.

89. එකවිධෙන වෙදනාකකිකො : එසසසමපසුතො.

දුට්ඨධෙන වෙදනාකකිකො : අපථි ඕඝනීයො, අපථි අනොඝනීයො,
කීවිධෙන වෙදනාකකිකො : අපථි උපනො, අපථි අනුපනො,
අපථි උපපාදී —පෙ— එවං දසවිධෙන වෙදනාකකිකො.

90. එකවිධෙන වෙදනාකකිකො : එසසසමපසුතො.

දුට්ඨධෙන වෙදනාකකිකො : අපථි ඕඝසමපසුතො, අපථි ඕඝවිපසසුතො.

කීවිධෙන වෙදනාකකිකො : අපථි අනීයො, අපථි අනාගතො, අපථි පච්චුප්පකො —පෙ— එවං දසවිධෙන වෙදනාකකිකො.

91. එකවිධෙන වෙදනාකකිකො : එසසසමපසුතො.

දුට්ඨධෙන වෙදනාකකිකො : අපථි ඕඝවිපසසුතනඕඝනීයො, අපථි ඕඝවිපසසුතන අනොඝනීයො.

කීවිධෙන වෙදනාකකිකො : අපථි අභිතාරමමණො, අපථි අනාගතාරමමණො, අපථි පච්චුප්පනනාරමමණො —පෙ— එවං දසවිධෙන වෙදනාකකිකො.

92. එකවිධෙන වෙදනාකකිකො : එසසසමපසුතො.

දුට්ඨධෙන වෙදනාකකිකො : අපථි යොගනීයො, අපථි අයොගනීයො,
කීවිධෙන වෙදනාකකිකො : අපථි අජ්ඣතො, අපථි ඛණ්ඩො, අපථි අජ්ඣතනඛණ්ඩො —පෙ— එවං දසවිධෙන වෙදනාකකිකො.

93. එකවිධෙන වෙදනාකකිකො : එසසසමපසුතො.

දුට්ඨධෙන වෙදනාකකිකො : අපථි යොගසමපසුතො, අපථි යොගවිපසසුතො.

කීවිධෙන වෙදනාකකිකො : අපථි අජ්ඣතනාරමමණො, අපථි ඛණ්ඩාරමමණො, අපථි අජ්ඣතනඛණ්ඩාරමමණො —පෙ— එවං දසවිධෙන වෙදනාකකිකො.

98. බහුවිධෙන වේදනාකඛකෝ : චක්ඛුසල්ඝසපච්චයා වේදනාකඛකෝ අපී කුසලො, අපී අකුසලො, අපී අබ්‍යාකතො, අපී කාමාවචරො, අපී රූපාවචරො, අපී අරූපාවචරො, අපී අපරියාපනො, සොතිසල්ඝසපච්චයා -පෙ- ඡාන්දසල්ඝසපච්චයා -පෙ- ඡ්චාන්දසල්ඝසපච්චයා -පෙ- කායසල්ඝසපච්චයා පෙ- මනොසල්ඝසපච්චයා වේදනාකඛකෝ අපී කුසලො, අපී අකුසලො, අපී අබ්‍යාකතො, අපී කාමාවචරො, අපී රූපාවචරො, අපී අරූපාවචරො, අපී අපරියාපනො, චක්ඛුසල්ඝසල්ච වේදනා, සොතිසල්ඝසල්ච වේදනා, ඡාන්දසල්ඝසල්ච වේදනා, ඡ්චාන්දසල්ඝසල්ච වේදනා, කායසල්ඝසල්ච වේදනා මනොසල්ඝසල්ච වේදනා. එවං බහුවිධෙන වේදනාකඛකෝ.

99. අපරෙපි බහුවිධෙන වේදනාකඛකෝ : චක්ඛුසල්ඝසපච්චයා වේදනාකඛකෝ අපී විපාකො -පෙ- අපී අජ්ඣන්තාරම්මණො, අපී බහිඤ්ඤාරම්මණො, අපී අජ්ඣන්තබහිඤ්ඤාරම්මණො, අපී කාමාවචරො, අපී රූපාවචරො, අපී අරූපාවචරො, අපී අපරියාපනො. සොතිසල්ඝසපච්චයා වේදනාකඛකෝ -පෙ- ඡාන්දසල්ඝසපච්චයා වේදනාකඛකෝ -පෙ- කායසල්ඝසපච්චයා වේදනාකඛකෝ -පෙ- මනොසල්ඝසපච්චයා වේදනාකඛකෝ අපී විපාකො -පෙ- අපී අජ්ඣන්තාරම්මණො, අපී බහිඤ්ඤාරම්මණො, අපී අජ්ඣන්තබහිඤ්ඤාරම්මණො, අපී කාමාවචරො, අපී රූපාවචරො, අපී අරූපාවචරො, අපී අපරියාපනො. චක්ඛුසල්ඝසල්ච වේදනා, සොතිසල්ඝසල්ච වේදනා, ඡාන්දසල්ඝසල්ච වේදනා, ඡ්චාන්දසල්ඝසල්ච වේදනා, කායසල්ඝසල්ච වේදනා, මනොසල්ඝසල්ච වේදනා. එවං බහුවිධෙන වේදනාකඛකෝ.

අංශං චූච්චනී වේදනාකඛකෝ.

100. තත් තතමො සඤ්ඤකඛකෝ :
 එකවිධෙන සඤ්ඤකඛකෝ : එසසම්පයුතො.
 ද්වවිධෙන සඤ්ඤකඛකෝ : අපී සහෙතුකො, අපී අහෙතුකො.
 තීවිධෙන සඤ්ඤකඛකෝ : අපී කුසලො, අපී අකුසලො, අපී අබ්‍යාකතො.
 චතුර්විධෙන සඤ්ඤකඛකෝ : අපී කාමාවචරො; අපී රූපාවචරො, අපී අරූපාවචරො, අපී අපරියාපනො.
 පඤ්ඤවිධෙන සඤ්ඤකඛකෝ, අපී සුඛිත්ථියසම්පයුතො, අපී දුක්ඛිත්ථියසම්පයුතො, අපී සොමනස්සිත්ථියසම්පයුතො, අපී දොමනස්සිත්ථියසම්පයුතො, අපී උපෙක්ඛිත්ථියසම්පයුතො. එවං පඤ්ඤවිධෙන සඤ්ඤකඛකෝ.

ඡබ්බිධෙන සඤ්ඤකඛඤ්ඤා: චක්ඛුසල්ඤ්ඤා, සොනසල්ඤ්ඤා, සඤ්ඤා, ඝානසල්ඤ්ඤා, ජ්ථගාසල්ඤ්ඤා, කායසල්ඤ්ඤා, මනෝසල්ඤ්ඤා, එවං ඡබ්බිධෙන සඤ්ඤකඛඤ්ඤා.

සත්තවිධෙන සඤ්ඤකඛඤ්ඤා: චක්ඛුසල්ඤ්ඤා, සොන- සල්ඤ්ඤා, සඤ්ඤා, ඝානසල්ඤ්ඤා, ජ්ථගාසල්ඤ්ඤා, කායසල්ඤ්ඤා, මනෝධාතුසල්ඤ්ඤා, මනෝවිඤ්ඤාණධාතුසල්ඤ්ඤා, එවං සත්තවිධෙන සඤ්ඤකඛඤ්ඤා.

අට්ඨවිධෙන සඤ්ඤකඛඤ්ඤා: චක්ඛුසල්ඤ්ඤා -පෙ- කාය සල්ඤ්ඤා, සඤ්ඤා අභි සුඛසහගතො, අභි දුක්ඛසහගතො, මනෝධාතු සල්ඤ්ඤා, මනෝවිඤ්ඤාණධාතුසල්ඤ්ඤා, එවං අට්ඨවිධෙන සඤ්ඤකඛඤ්ඤා.

නවවිධෙන සඤ්ඤකඛඤ්ඤා: චක්ඛුසල්ඤ්ඤා -පෙ- කාය සල්ඤ්ඤා, සඤ්ඤා, මනෝධාතුසල්ඤ්ඤා, මනෝවිඤ්ඤාණධාතු සල්ඤ්ඤා, සඤ්ඤා අභි කුසලා, අභි අකුසලා, අභි අබ්‍යාකතො. එවං නවවිධෙන සඤ්ඤකඛඤ්ඤා.

දසවිධෙන සඤ්ඤකඛඤ්ඤා: චක්ඛුසල්ඤ්ඤා -පෙ- කාය සල්ඤ්ඤා, සඤ්ඤා අභි සුඛසහගතො, අභි දුක්ඛසහගතො, මනෝධාතු සල්ඤ්ඤා, සඤ්ඤා, මනෝවිඤ්ඤාණධාතුසල්ඤ්ඤා, සඤ්ඤා, අභි කුසලා, අභි අකුසලා, අභි අබ්‍යාකතො. එවං දසවිධෙන සඤ්ඤකඛඤ්ඤා.

101. එකවිධෙන සඤ්ඤකඛඤ්ඤා: එසංසම්පයුතො.

දුට්ඨවිධෙන සඤ්ඤකඛඤ්ඤා: අභි සහෙතුකො, අභි අහෙතුකො.

තිවිධෙන සඤ්ඤකඛඤ්ඤා: අභි සුඛාය වෙදනාය සම්පයුතො, අභි දුක්ඛාය වෙදනාය සම්පයුතො, අභි අදුක්ඛමසුඛාය වෙදනාය සම්පයුතො -පෙ- එවං දසවිධෙන සඤ්ඤකඛඤ්ඤා.

102. එකවිධෙන සඤ්ඤකඛඤ්ඤා: එසංසම්පයුතො.

දුට්ඨවිධෙන සඤ්ඤකඛඤ්ඤා: අභි සහෙතුකො, අභි අහෙතුකො.

තිවිධෙන සඤ්ඤකඛඤ්ඤා: අභි විපාකො, අභි විපාකධම්මධම්මො, අභි නෙව විපාකධම්මධම්මො.

අභි උපාදිනනුපාදනියො, අභි අනුපාදිනනුපාදනියො, අභි අනුපාදිනනඅනුපාදනියො.

අභි සංකිලිට්ඨසංකිලෙසිකො, අභි අසංකිලිට්ඨසංකිලෙසිකො, අභි අසංකිලිට්ඨඅසංකිලෙසිකො.

අභි සචිතකකභවිචාරො, අභි අචිතකකභවිචාරමනො, අභි අචිතකකභවිචාරො.

අභි පිතීසහගතො, අභි සුඛසහගතො, අභි උපෙක්ඛාසහගතො.

අපි දසසනෙන පහානබ්බො, අපි භාවනාය පහානබ්බො, අපි නෙව දසසනෙන න භාවනාය පහානබ්බො.

අපි දසසනෙන පහානබ්බහෙතුකො, අපි භාවනාය පහානබ්බහෙතුකො, අපි නෙව දසසනෙන න භාවනාය පහානබ්බහෙතුකො.

අපි අච්චයගාමී, අපි අපච්චයගාමී, අපි නෙචාච්චයගාමී නාපච්චයගාමී.

අපි සෙකෙඛා, අපි අසෙකෙඛා, අපි නෙව සෙකෙඛානාසෙකෙඛා.

අපි පරිනො, අපි මහග්ගනො, අපි අපපමාණො.

අපි පරිනතාරමමණො, අපි මහග්ගතාරමමණො, අපි අපපමාණාරමමණො.

අපි හීනො, අපි මජ්ඣමො, අපි පණීනො.

අපි මිච්ඡන්තනීයනො, අපි සම්මන්තනීයනො, අපි අතීයනො.

අපි මග්ගාරමමණො, අපි මග්ගහෙතුකො, අපි මග්ගාධිපතී.

අපි උපපනො, අපි අනුපපනො, අපි උපපාදී.

අපි අතීනො, අපි අනාගනො, අපි පච්චුපපනො.

අපි අතීනාරමමණො, අපි අනාගතාරමමණො, අපි පච්චුපපනාරමමණො.

අපි අජ්ඣතො, අපි බහිඤ්ඤා, අපි අජ්ඣතබහිඤ්ඤා.

අපි අජ්ඣතතාරමමණො, අපි බහිඤ්ඤාරමමණො, අපි අජ්ඣතබහිඤ්ඤාරමමණො. -පෙ- එවං දසවිධෙන සඤ්ඤාකඛිකො.

103. එකවිධෙන සඤ්ඤාකඛිකො : එසසමපසුතො.

දුච්චිධෙන සඤ්ඤාකඛිකො : අපි හෙතුසමපසුතො, අපි හෙතු විපසුතො.

අපි න හෙතු සහෙතුකො, අපි න හෙතු අහෙතුකො.

අපි ලොකියො, අපි ලොකුත්තරො.

අපි කෙනචී විඤ්ඤායො, අපි කෙනචී න විඤ්ඤායො.

අපි සාසවො, අපි අනාසවො

අපි ආසවසමපසුතො, අපි ආසවවිපසුතො.

අපි ආසවවිපසුත්තසාසවො, අපි ආසවවිපසුත්තඅනාසවො.

අපි සංයොජ්ඣියො, අපි අසංයොජ්ඣියො.

අපි සංයොජ්ඣනසමපසුතො, අපි සංයොජ්ඣනවිපසුතො.

අපි සංයෝජනවිපසුතසංයෝජනියො, අපි සංයෝජනවිපසුත අසංයෝජනියො.

අපි ගන්තියො, අපි අගන්තියො.

අපි ගන්තමපසුතො, අපි ගන්තවිපසුතො.

අපි ගන්තවිපසුත ගන්තියො, අපි ගන්තවිපසුත අගන්තියො.

අපි ඕඝනියො, අපි අනොඝනියො.

අපි ඕඝමපසුතො, අපි ඕඝවිපසුතො.

අපි ඕඝවිපසුතඕඝනියො අපි ඕඝවිපසුතඅනොඝනියො.

අපි යොගනියො, අපි අයොගනියො.

අපි යොගමපසුතො, අපි යොගවිපසුතො.

අපි යොගවිපසුතයොගනියො, අපි යොගවිපසුත අයොගනියො.

අපි නිවරණියො, අපි අනිවරණියො.

අපි නිවරණමපසුතො, අපි නිවරණවිපසුතො.

අපි නිවරණවිපසුතනිවරණියො, අපි නිවරණවිපසුත අනිවරණියො.

අපි පරමට්ඨො, අපි අපරමට්ඨො.

අපි පරමාසමපසුතො, අපි පරමාසවිපසුතො.

අපි පරමාසවිපසුතපරමට්ඨො, අපි පරමාසවිපසුත අපරමට්ඨො.

අපි උපාදිනො, අපි අනුපාදිනො.

අපි උපාදනියො, අපි අනුපාදනියො.

අපි උපාදනමපසුතො, අපි උපාදනවිපසුතො.

අපි උපාදනවිපසුතඋපාදනියො, අපි උපාදනවිපසුත-අනුපාදනියො.

අපි සංකිලෙසකො, අපි අසංකිලෙසකො.

අපි සංකිලිට්ඨො, අපි අසංකිලිට්ඨො.

අපි කිලෙසමපසුතො, අපි කිලෙසවිපසුතො.

අපි කිලෙසවිපසුතසංකිලෙසකො, අපි කිලෙසවිපසුත-අසංකිලෙසකො.

අපි දසුනෙන පභාතබ්බො, අපි න දසුනෙන පභාතබ්බො.

අපි භාවනාස පභාතබ්බො, අපි න භාවනාස පභාතබ්බො.

අපි දසුනෙන පභාතබ්බහෙතුකො, අපි න දසුනෙන පභාතබ්බ-හෙතුකො.

අපි භාවනාය පහානබ්බෙතුකො, අපි න භාවනාය පහානබ්බෙතුකො.

අපි සවිතකෙකා, අපි අවිතකෙකා.

අපි සව්වාඤ්ඤා, අපි අව්වාඤ්ඤා.

අපි සප්පිනිකො, අපි අප්පිනිකො.

අපි පිනිසභගතො, අපි න පිනිසභගතො.

අපි සුඛසභගතො, අපි න සුඛසභගතො.

අපි උපෙකඛාසභගතො, අපි න උපෙකඛාසභගතො.

අපි කාමාවච්චරේ, අපි න කාමාවච්චරේ.

අපි රූපාවච්චරේ, අපි න රූපාවච්චරේ.

අපි අරූපාවච්චරේ, අපි න අරූපාවච්චරේ.

අපි පරියාපනො, අපි අපරියාපනො.

අපි නිදසානිකො, අපි අනිදසානිකො.

අපි නිදනො, අපි අනිදනො.

අපි සඋත්තරේ, අපි අනුත්තරේ.

අපි සරණො, අපි අරණො.

තිව්ධෙන සඤ්ඤාකඛනො: අපි කුසලො, අපි අකුසලො, අපි අබ්බාසකතො -පෙ- එවං දසව්ධෙන සඤ්ඤාකඛනො.

104. එකව්ධෙන සඤ්ඤාකඛනො: එසසසමපසුතො.

දුච්චෙන සඤ්ඤාකඛනො: අපි සරණො, අපි අරණො.

තිව්ධෙන සඤ්ඤාකඛනො: අපි සුඛාය වෙදනාය සමපසුතො, අපි දුකඛාය වෙදනාය සමපසුතො, අපි අදුකඛමසුඛාය වෙදනාය සමපසුතො, අපි විපාකො -පෙ-

අපි අජ්ඣන්තාරමමණො, අපි ඛඤ්ඤාරමමණො, අපි අජ්ඣන්ත ඛඤ්ඤාරමමණො-පෙ-එවං දසව්ධෙන සඤ්ඤාකඛනො. [යථා කුසලතනිකො විජාරේ එවං සබ්බෙපි තිකා විජාරෙතබ්බා.]

දුකඛුලකං.

105. එකව්ධෙන සඤ්ඤාකඛනො: එසසසමපසුතො.

දුච්චෙන සඤ්ඤාකඛනො: අපි සහෙතුකො, අපි අහෙතුකො.

තිව්ධෙන සඤ්ඤාකඛනො: අපි කුසලො, අපි අකුසලො, අපි අබ්බාසකතො -පෙ- එවං දසව්ධෙන සඤ්ඤාකඛනො.

106. එකවිධෙන සඤ්ඤාකඛනේ : එසාසමපයුනෙනා.

දුට්ඨධෙන සඤ්ඤාකඛනේ : අපි හෙතුසමපයුනෙනා, අපි හෙතු-
විපපයුනෙනා, -පෙ- අපි සරණේ, අපි අරණේ.

තිවිධෙන සඤ්ඤාකඛනේ : අපි කුසලො, අපි අකුසලො, අපි
අබ්‍යාකතො -පෙ- එවං දසවිධෙන සඤ්ඤාකඛනේ.

107. එකවිධෙන සඤ්ඤාකඛනේ : එසාසමපයුනෙනා.

දුට්ඨධෙන සඤ්ඤාකඛනේ : අපි සහෙතුකො, අපි අහෙතුකො.

තිවිධෙන සඤ්ඤාකඛනේ : අපි සුඛාය වේදනාය සමපයුනෙනා,
අපි දුකඛාය වේදනාය සමපයුනෙනා, අපි අදුකඛමසුඛාය වේදනාය
සමපයුනෙනා. අපි විපාකො -පෙ- අපි අජ්ඣතතාරමමණේ, අපි
බහිඤ්ඤාරමමණේ, අපි අජ්ඣතතබහිඤ්ඤාරමමණේ -පෙ- එවං දසවිධෙන
සඤ්ඤාකඛනේ.

108. එකවිධෙන සඤ්ඤාකඛනේ : එසාසමපයුනෙනා.

දුට්ඨධෙන සඤ්ඤාකඛනේ : අපි හෙතුසමපයුනෙනා, අපි හෙතු-
විපපයුනෙනා -පෙ- අපි සරණේ, අපි අරණේ.

තිවිධෙන සඤ්ඤාකඛනේ : -පෙ- අපි අජ්ඣතතාරමමණේ, අපි
බහිඤ්ඤාරමමණේ, අපි අජ්ඣතතබහිඤ්ඤාරමමණේ, -පෙ- එවං දසවිධෙන
සඤ්ඤාකඛනේ.

තිකමුලකං

109. එකවිධෙන සඤ්ඤාකඛනේ : එසාසමපයුනෙනා.

දුට්ඨධෙන සඤ්ඤාකඛනේ : අපි සහෙතුකො, අපි අහෙතුකො.

තිවිධෙන සඤ්ඤාකඛනේ : අපි කුසලො, අපි අකුසලො, අපි
අබ්‍යාකතො. -පෙ- එවං දසවිධෙන සඤ්ඤාකඛනේ.

110. එකවිධෙන සඤ්ඤාකඛනේ : එසාසමපයුනෙනා.

දුට්ඨධෙන සඤ්ඤාකඛනේ : අපි හෙතුසමපයුනෙනා, අපි හෙතු
විපපයුනෙනා.

තිවිධෙන සඤ්ඤාකඛනේ : අපි සුඛාය වේදනාය සමපයුනෙනා,
අපි දුකඛාය වේදනාය සමපයුනෙනා, අපි අදුකඛමසුඛාය වේදනාය
සමපයුනෙනා -පෙ- එවං දසවිධෙන සඤ්ඤාකඛනේ.

111. එකවිධෙන සඤ්ඤාකඛනේ : එසාසමපයුනෙනා.

දුට්ඨධෙන සඤ්ඤාකඛනේ : අපි න හෙතු සහෙතුකො, අපි න
හෙතු අහෙතුකො.

තිවිධෙන සඤ්ඤාකඛනේ : අපි විපාකො, අපි විපාකධම්ම
ධම්මො, අපි නෙවි විපාක න විපාකධම්මධම්මො -පෙ- එවං දස-
විධෙන සඤ්ඤාකඛනේ.

112. එකවිධෙන සඤ්ඤාකඛණේ : එසසමපයුතෙනා.

දුට්ඨධෙන සඤ්ඤාකඛණේ : අඤ්ඤා ලොකියො, අඤ්ඤා ලොකුතතරෙ.

කිවිධෙන සඤ්ඤාකඛණේ : අඤ්ඤා උපාදිනනුපාදනියො, අඤ්ඤා අනුපා-
දිනනුපාදනියො, අඤ්ඤා අනුපාදිනනඅනුපාදනියො -පෙ- එවං දසවිධෙන
සඤ්ඤාකඛණේ.

113. එකවිධෙන සඤ්ඤාකඛණේ : එසසමපයුතෙනා.

දුට්ඨධෙන සඤ්ඤාකඛණේ : අඤ්ඤා කෙනවි විඤ්ඤායො, අඤ්ඤා කෙනවි
න විඤ්ඤායො.

කිවිධෙන සඤ්ඤාකඛණේ : අඤ්ඤා සංකිලිට්ඨසංකිලෙසිකො, අඤ්ඤා
අසංකිලිට්ඨසංකිලෙසිකො, අඤ්ඤා අසංකිලිට්ඨඅසංකිලෙසිකො -පෙ-
එවං දසවිධෙන සඤ්ඤාකඛණේ.

114. එකවිධෙන සඤ්ඤාකඛණේ : එසසමපයුතෙනා.

දුට්ඨධෙන සඤ්ඤාකඛණේ : අඤ්ඤා සාසවො, අඤ්ඤා අනාසවො.

කිවිධෙන සඤ්ඤාකඛණේ : අඤ්ඤා සවිතකකසවිචාරෙ, අඤ්ඤා
අවිතකකවිචාරමනෙනා, අඤ්ඤා අවිතකකඅවිචාරෙ -පෙ- එවං දසවිධෙන
සඤ්ඤාකඛණේ.

115. එකවිධෙන සඤ්ඤාකඛණේ : එසසමපයුතෙනා.

දුට්ඨධෙන සඤ්ඤාකඛණේ : අඤ්ඤා ආසවසමපයුතෙනා, අඤ්ඤා ආසව-
විපපයුතෙනා.

කිවිධෙන සඤ්ඤාකඛණේ : අඤ්ඤා පිතිසහගතො, අඤ්ඤා සුඛසහගතො,
අඤ්ඤා උපෙකකාසහගතො -පෙ- එවං දසවිධෙන සඤ්ඤාකඛණේ.

116. එකවිධෙන සඤ්ඤාකඛණේ : එසසමපයුතෙනා.

දුට්ඨධෙන සඤ්ඤාකඛණේ : අඤ්ඤා ආසවවිපපයුතනසාසවො, අඤ්ඤා
ආසවවිපපයුතනඅනාසවො.

කිවිධෙන සඤ්ඤාකඛණේ : අඤ්ඤා දසසනෙන පහාතබ්බො, අඤ්ඤා
භාවනාය පහාතබ්බො, අඤ්ඤා නෙව දසසනෙන න භාවනාය පහාතබ්බො.
-පෙ- එවං දසවිධෙන සඤ්ඤාකඛණේ.

117. එකවිධෙන සඤ්ඤාකඛණේ : එසසමපයුතෙනා.

දුට්ඨධෙන සඤ්ඤාකඛණේ : අඤ්ඤා සංයොජනියො, අඤ්ඤා අසංයොජනියො.

කිවිධෙන සඤ්ඤාකඛණේ : අඤ්ඤා දසසනෙන පහාතබ්බහෙතුකො,
අඤ්ඤා භාවනාය පහාතබ්බහෙතුකො, අඤ්ඤා නෙව දසසනෙන න භාවනාය
පහාතබ්බහෙතුකො -පෙ- එවං දසවිධෙන සඤ්ඤාකඛණේ.

118. එකවිධෙන සඤ්ඤාකඛණේ : එසසමපයුතෙනා.

දුට්ඨධෙන සඤ්ඤාකඛණේ : අඤ්ඤා සංයොජනසමපයුතෙනා, අඤ්ඤා
සංයොජනවිපපයුතෙනා.

කිවිධෙන සඤ්ඤාකඛණේ : අඤ්ඤා ආවයගාමී, අඤ්ඤා අපවයගාමී, අඤ්ඤා
නෙවාවයගාමී නාපවයගාමී -පෙ- එවං දසවිධෙන සඤ්ඤාකඛණේ.

119. එකවිධෙන සඤ්ඤකඛිනො : එසසසමපයුතො.

දුට්ඨධෙන සඤ්ඤකඛිනො : අපච්චි සංයොජනවිපසයුතනසංයොජනීයො, අපච්චි සංයොජනවිපසයුතනඅසංයොජනීයො.

කිවිධෙන සඤ්ඤකඛිනො : අපච්චි සෙකෙඛො, අපච්චි අසෙකෙඛො, අපච්චි නෙවසෙකෙඛො නාසෙකෙඛො -පෙ- එවං දසවිධෙන සඤ්ඤකඛිනො.

120. එකවිධෙන සඤ්ඤකඛිනො : එසසසමපයුතො.

දුට්ඨධෙන සඤ්ඤකඛිනො : අපච්චි ගජනීයො, අපච්චි අගජනීයො.

කිවිධෙන සඤ්ඤකඛිනො : අපච්චි පරිතො; අපච්චි මහඣනො, අපච්චි අපපමාණො -පෙ- එවං දසවිධෙන සඤ්ඤකඛිනො.

121. එකවිධෙන සඤ්ඤකඛිනො : එසසසමපයුතො.

දුට්ඨධෙන සඤ්ඤකඛිනො : අපච්චි ගජසමපයුතො, අපච්චි ගජවිපසයුතො.

කිවිධෙන සඤ්ඤකඛිනො : අපච්චි පරිතොරමමණො, අපච්චි මහඣනො-රමමණො, අපච්චි අපපමාණොරමමණො-පෙ-එවං දසවිධෙන සඤ්ඤකඛිනො.

122. එකවිධෙන සඤ්ඤකඛිනො : එසසසමපයුතො.

දුට්ඨධෙන සඤ්ඤකඛිනො : අපච්චි ගජවිපසයුතනගජනීයො, අපච්චි ගජවිපසයුතනඅගජනීයො.

කිවිධෙන සඤ්ඤකඛිනො : අපච්චි භීතො, අපච්චි මජ්ඣමො, අපච්චි පණ්ණිනො -පෙ- එවං දසවිධෙන සඤ්ඤකඛිනො.

123. එකවිධෙන සඤ්ඤකඛිනො : එසසසමපයුතො.

දුට්ඨධෙන සඤ්ඤකඛිනො : අපච්චි ඕසනීයො, අපච්චි අනොඝනීයො.

කිවිධෙන සඤ්ඤකඛිනො : අපච්චි මිච්ඡන්තනීයනො, අපච්චි සමමන්තනීයනො, අපච්චි අනීයනො -පෙ- එවං දසවිධෙන සඤ්ඤකඛිනො.

124. එකවිධෙන සඤ්ඤකඛිනො : එසසසමපයුතො.

දුට්ඨධෙන සඤ්ඤකඛිනො : අපච්චි ඕසසමපයුතො, අපච්චි ඕසවිපසයුතො.

කිවිධෙන සඤ්ඤකඛිනො : අපච්චි මඤ්ඤාරමමණො, අපච්චි මඤ්ඤභෙතුකො, අපච්චි මඤ්ඤාභිපඤ්ඤි -පෙ- එවං දසවිධෙන සඤ්ඤකඛිනො.

125. එකවිධෙන සඤ්ඤකඛිනො : එසසසමපයුතො.

දුට්ඨධෙන සඤ්ඤකඛිනො : අපච්චි ඕසවිපසයුතනඕසනීයො, අපච්චි ඕසවිපසයුතනඅනොඝනීයො.

කිවිධෙන සඤ්ඤකඛිනො : අපච්චි උපනො, අපච්චි අනුපනො, අපච්චි උපපාදී -පෙ- එවං දසවිධෙන සඤ්ඤකඛිනො.

126. එකවිධෙන සඤ්ඤකකිකො : එසසසලපසුනො.

දුච්චධෙන සඤ්ඤකකිකො : අභි යොගනීයො, අභි අයොගනීයො.

නීචධෙන සඤ්ඤකකිකො : අභි අතීනො, අභි අනාගතො, අභි පච්චුප්පනො -පෙ- එවං දසවිධෙන සඤ්ඤකකිකො.

127. එකවිධෙන සඤ්ඤකකිකො : එසසසලපසුනො.

දුච්චධෙන සඤ්ඤකකිකො : අභි යොගසලපසුනො, අභි යොග-විප්පසුනො.

නීචධෙන සඤ්ඤකකිකො : අභි අතීනාරම්මණො, අභි අනාගතාරම්මණො, අභි පච්චුප්පනාරම්මණො -පෙ- එවං දසවිධෙන සඤ්ඤකකිකො.

128. එකවිධෙන සඤ්ඤකකිකො : එසසසලපසුනො.

දුච්චධෙන සඤ්ඤකකිකො : අභි යොගවිප්පසුනනයොගනීයො, අභි යොගවිප්පසුනනඅයොගනීයො.

නීචධෙන සඤ්ඤකකිකො : අභි අජ්ඣනො, අභි බහිඤ්ඤා, අභි අජ්ඣනනබහිඤ්ඤා -පෙ- එවං දසවිධෙන සඤ්ඤකකිකො.

129. එකවිධෙන සඤ්ඤකකිකො : එසසසලපසුනො.

දුච්චධෙන සඤ්ඤකකිකො : අභි නීවරණීයො, අභි අනීවරණීයො.

නීචධෙන සඤ්ඤකකිකො : අභි අජ්ඣනනාරම්මණො, අභි බහිඤ්ඤාරම්මණො, අභි අජ්ඣනනබහිඤ්ඤාරම්මණො -පෙ- එවං දසවිධෙන සඤ්ඤකකිකො.

උභගතාවබ්භිකං.

130. සත්තවිධෙන සඤ්ඤකකිකො : අභි කුසලො, අභි අකුසලො, අභි අබ්‍යාකතො, අභි කාමාවචරො, අභි රූපාවචරො, අභි අරූපාවචරො, අභි අපරියාපනො. එවං සත්තවිධෙන සඤ්ඤකකිකො.

අපරොපි සත්තවිධෙන සඤ්ඤකකිකො : අභි සුඛාය වෙදනාය සමපසුනො, අභි දුකඛාය වෙදනාය සමපසුනො, අභි අදුකඛමසුඛාය වෙදනාය සමපසුනො -පෙ-

අභි අජ්ඣනනාරම්මණො, අභි බහිඤ්ඤාරම්මණො, අභි අජ්ඣනනබහිඤ්ඤාරම්මණො, අභි කාමාවචරො, අභි රූපාවචරො, අභි අරූපාවචරො, අභි අපරියාපනො. එවං සත්තවිධෙන සඤ්ඤකකිකො.

135. තප්පි කතමො සඛාරකකිකො :

එකවිධෙන සඛාරකකිකො චිත්තසම්පයුතො.

දුට්ඨධෙන සඛාරකකිකො : අපි හෙතු, අපි න හෙතු.

කීවිධෙන සඛාරකකිකො : අපි කුසලො, අපි අකුසලො, අපි අබ්‍යාකතො.

චතුර්විධෙන සඛාරකකිකො : අපි කාමාවචරො, අපි රූපාවචරො, අපි අරූපාවචරො, අපි අපරියාපනො.

පඤ්චවිධෙන සඛාරකකිකො : අපි සුඛිනිසම්පයුතො, අපි දුකිනිසම්පයුතො, අපි සොමනසිනිසම්පයුතො, අපි දොමනසිනිසම්පයුතො, අපි උපෙකිනිසම්පයුතො. එවං පඤ්චවිධෙන සඛාරකකිකො.

ඡර්විධෙන සඛාරකකිකො : චිත්තසම්පයුතො, වේදනා, සොභිසම්පයුතො, වේදනා, ඝානසම්පයුතො, වේදනා, ජ්වහාසම්පයුතො, වේදනා, කායසම්පයුතො, වේදනා, මනෝසම්පයුතො, වේදනා. එවං ඡර්විධෙන සඛාරකකිකො.

සත්තවිධෙන සඛාරකකිකො : චිත්තසම්පයුතො, වේදනා, සොභිසම්පයුතො, වේදනා, ඝානසම්පයුතො, වේදනා, ජ්වහාසම්පයුතො, වේදනා, කායසම්පයුතො, වේදනා, මනෝවිඤ්ඤාණධාතුසම්පයුතො, වේදනා, මනෝවිඤ්ඤාණධාතුසම්පයුතො. එවං සත්තවිධෙන සඛාරකකිකො.

අට්ඨවිධෙන සඛාරකකිකො : චිත්තසම්පයුතො, වේදනා -පෙ-කායසම්පයුතො, වේදනා, අපි සුඛසහගතො, අපි දුකසහගතො, මනෝධාතුසම්පයුතො, වේදනා, මනෝවිඤ්ඤාණධාතු සම්පයුතො, වේදනා. එවං අට්ඨවිධෙන සඛාරකකිකො.

නව්විධෙන සඛාරකකිකො : චිත්තසම්පයුතො, වේදනා -පෙ-මනෝධාතුසම්පයුතො, වේදනා, මනෝවිඤ්ඤාණධාතුසම්පයුතො, වේදනා, අපි කුසලො, අපි අකුසලො, අපි අබ්‍යාකතො. එවං නව්විධෙන සඛාරකකිකො.

දසවිධෙන සඛාරකකිකො : චිත්තසම්පයුතො, වේදනා -පෙ-කායසම්පයුතො, වේදනා, අපි සුඛසහගතො, අපි දුකසහගතො, මනෝධාතුසම්පයුතො, වේදනා, මනෝවිඤ්ඤාණධාතුසම්පයුතො, වේදනා, අපි කුසලො, අපි අකුසලො, අපි අබ්‍යාකතො, එවං දසවිධෙන සඛාරකකිකො.

136. එකවිධෙන සඛාරකකිකො : චිත්තසම්පයුතො.

දුට්ඨධෙන සඛාරකකිකො : අපි හෙතු, අපි න හෙතු.

කීවිධෙන සඛාරකකිකො : අපි සුඛාය වේදනාය සම්පයුතො, අපි දුකාය වේදනාය සම්පයුතො, අපි අදුකමසුඛාය වේදනාය සම්පයුතො.

අපි විපාකො, අපි විපාක ධම්ම ධම්මො, අපි නෙවවිපාක න විපාක ධම්මධම්මො.

අපි උපාදිනනුපාදනියො, අපි අනුපාදිනනුපාදනියො, අපි අනුපාදිනනඅනුපාදනියො.

අපි සංකිලිට්ඨසංකිලෙයිකො, අපි අසංකිලිට්ඨසංකිලෙයිකො, අපි අසංකිලිට්ඨඅසංකිලෙයිකො.

අපි සවිතකකසවිවාරො, අපි අවිතකකවිවාරමනෙතො, අපි අවිතකක අවිවාරො.

අපි පිභිසභගතො, අපි සුඛසභගතො, අපි උපෙකකාසභගතො.

අපි දසුසනෙන පභාතබ්බො, අපි භාවනාය පභාතබ්බො, අපි නෙවදසුසනෙන න භාවනාය පභාතබ්බො.

අපි දසුසනෙන පභාතබ්බහෙතුකො, අපි භාවනාය පභාතබ්බහෙතුකො, අපි නෙවදසුසනෙන න භාවනාය පභාතබ්බහෙතුකො.

අපි ආවයගාමී, අපි අපවයගාමී, අපි නෙවාවයගාමී නාපවයගාමී.

අපි සෙකෙඛා, අපි අසෙකෙඛා, අපි නෙවසෙකෙඛා නාසෙකෙඛා.

අපි පරිනෙතො, අපි මහග්ගතො, අපි අපමාණො.

අපි පරිතතාරමමණො, අපි මහග්ගතාරමමණො, අපි අපමාණාරමමණො.

අපි භීනො, අපි මජ්ඣමො, අපි පණීතො.

අපි මිච්ඡතනනියතො, අපි සම්මතනනියතො, අපි අනියතො.

අපි මග්ගාරමමණො, අපි මග්ගහෙතුකො, අපි මග්ගාඛිපභි.

අපි උපපනෙතො, අපි අනුපපනෙතො, අපි උපපාදී.

අපි අතීතො, අපි අනාගතො, අපි පච්චුපපනෙතො.

අපි අතීතාරමමණො, අපි අනාගතාරමමණො, අපි පච්චුපපනාරමමණො.

අපි අජ්ඣතෙතො, අපි බභිඤ්ඤා, අපි අජ්ඣතතබභිඤ්ඤා.

අපි අජ්ඣතතාරමමණො, අපි බභිඤ්ඤාරමමණො, අපි අජ්ඣතතබභිඤ්ඤාරමමණො -පෙ- එවං දසවිධෙන සඛාරකඛකො.

137. එකවිධෙන සඛාරකඛකො : චීතකසම්පසුතෙතො.

දුච්චධෙන සඛාරකඛකො : අපි සහෙතුකො, අපි අහෙතුකො.

අපි හෙතුසම්පසුතෙතො, අපි හෙතුවිපසුතෙතො.

අපි හෙතුවෙච සහෙතුකො ච, අපි සහෙතුකො වෙච න ච හෙතු.

අපි හෙතු වෙච හෙතු සම්පසුතෙතො ච, අපි හෙතු සම්පසුතෙතො වෙච න ච හෙතු.

අපි න හෙතු සහෙතුකො, අපි න හෙතු අහෙතුකො.

අපි ලොකියො, අපි ලොකුතතරො.

අපි කෙනචි විඤ්ඤයො, අපි කෙනචි න විඤ්ඤයො.

අපි ආසවො, අපි නො ආසවො.

අපි සාසවො, අපි අනාසවො.

අපි ආසව සම්පයුතො, අපි ආසවවිපයුතො.

අපි ආසවො චෙව සාසවො ච, අපි සාසවො චෙව නො ච ආසවො.

අපි ආසවො චෙව ආසවසම්පයුතො ච, අපි ආසවසම්පයුතො චෙව නො ච ආසවො.

අපි ආසව විපයුතක සාසවො, අපි ආසව විපයුතක අනාසවො.

අපි සංයොජනං, අපි නො සංයොජනං.

අපි සංයොජනියො, අපි අසංයොජනියො.

අපි සංයොජනසම්පයුතො, අපි සංයොජනවිපයුතො.

අපි සංයොජනං චෙව සංයොජනියො ච, අපි සංයොජනියො චෙව නො ච සංයොජනං.

අපි සංයොජනං චෙව සංයොජන සම්පයුතො ච, අපි සංයොජන-සම්පයුතො චෙව නො ච සංයොජනං.

අපි සංයොජනවිපයුතක සංයොජනියො, අපි සංයොජනවිපයුතක අසංයොජනියො.

අපි ගජො, අපි නො ගජො.

අපි ගජනියො, අපි අගජනියො.

අපි ගජසම්පයුතො, අපි ගජවිපයුතො.

අපි ගජො චෙව ගජනියො ච, අපි ගජනියො චෙව නො ච ගජො.

අපි ගජො චෙව ගජසම්පයුතො ච, අපි ගජසම්පයුතො චෙව නො ච ගජො.

අපි ගජවිපයුතකගජනියො, අපි ගජවිපයුතක අගජනියො.

අපි ඔඝො, අපි නො ඔඝො.

අපි ඔඝනියො, අපි අනොඝනියො.

අපි ඔඝසම්පයුතො, අපි ඔඝවිපයුතො.

අපි ඔඝො චෙව ඔඝනියො ච, අපි ඔඝනියො චෙව නො ච ඔඝො.

අපි ඔඝො චෙව ඔඝසම්පයුතො ච, අපි ඔඝසම්පයුතො චෙව නො ච ඔඝො.

අපි ඔඝවිපයුතක ඔඝනියො, අපි ඔඝවිපයුතක අනොඝනියො.

අපි යොගො, අපි නො යොගො.

අපි යොගනීයො, අපි අයොගනීයො.

අපි යොගසම්පසුතො, අපි යොගවිපසුතො.

අපි යොගො වෙච්ච යොගනීයො ච, අපි යොගනීයො වෙච්ච නො ච යොගො.

අපි යොගො වෙච්ච යොගසම්පසුතො ච, අපි යොගසම්පසුතො වෙච්ච නො ච යොගො.

අපි යොගවිපසුතනියොගනීයො, අපි යොගවිපසුතන අයොගනීයො.

අපි නිවරණං, අපි නො නිවරණං.

අපි නිවරණීයො, අපි අනිවරණීයො.

අපි නිවරණසම්පසුතො, අපි නිවරණවිපසුතො.

අපි නිවරණං වෙච්ච නිවරණීයො ච, අපි නිවරණීයො වෙච්ච නො ච නිවරණං.

අපි නිවරණං වෙච්ච නිවරණසම්පසුතො ච, අපි නිවරණසම්පසුතො වෙච්ච නො ච නිවරණං.

අපි නිවරණවිපසුතනිවරණීයො, අපි නිවරණවිපසුතන අනිවරණීයො.

අපි පරමාසො, අපි නො පරමාසො.

අපි පරමට්ඨො, අපි අපරමට්ඨො.

අපි පරමාසම්පසුතො, අපි පරමාසවිපසුතො.

අපි පරමාසො වෙච්ච පරමට්ඨො ච, අපි පරමට්ඨො වෙච්ච නො ච පරමාසො.

අපි පරමාසවිපසුතනපරමට්ඨො, අපි පරමාසවිපසුතන අපරමට්ඨො.

අපි උපාදිනො, අපි අනුපාදිනො.

අපි උපාදනං, අපි නො උපාදනං.

අපි උපාදනීයො, අපි අනුපාදනීයො.

අපි උපාදනසම්පසුතො, අපි උපාදනවිපසුතො.

අපි උපාදනඤ්ච උපාදනීයො ච, අපි උපාදනීයො වෙච්ච නො ච උපාදනං.

අපි උපාදනඤ්ච උපාදනසම්පසුතො ච, අපි උපාදනසම්පසුතො වෙච්ච නො ච උපාදනං.

අපි උපාදනවිපසුතන උපාදනීයො, අපි උපාදනවිපසුතන අනුපාදනීයො.

අපි කිලෙසො, අපි නො කිලෙසො.

අපි සංකිලෙසිකො, අපි අසංකිලෙසිකො.

අපි සංකිලීට්ඨො, අපි අසංකිලීට්ඨො.

අපි කිලෙසසම්පසුතො, අපි කිලෙසවිපසුතො.

අපි කිලෙසො වෙව සංකිලෙසිකො ච, අපි සංකිලෙසිකො වෙව නො ච කිලෙසො.

අපි කිලෙසො වෙව සංකිලිට්ඨො ච, අපි සංකිලිට්ඨො වෙව නො ච කිලෙසො.

අපි කිලෙසො වෙව කිලෙසසම්පයුතො ච, අපි කිලෙස සම්පයුතො වෙව නො ච කිලෙසො.

අපි කිලෙස විපයුතසංකිලෙසිකො, අපි කිලෙසවිපයුත අසංකිලෙසිකො.

අපි දසුනෙන පහානබ්බො, අපි න දසුනෙන පහානබ්බො.

අපි භාවනාය පහානබ්බො, අපි න භාවනාය පහානබ්බො.

අපි දසුනෙන පහානබ්බහෙතුකො, අපි න දසුනෙන පහානබ්බ-හෙතුකො.

අපි භාවනාය පහානබ්බහෙතුකො, අපි න භාවනාය පහානබ්බ-හෙතුකො.

අපි සවිතකෙකා, අපි අවිතකෙකා.

අපි සවිචාරෙ, අපි අවිචාරෙ.

අපි සප්පිතිකො, අපි අප්පිතිකො.

අපි පිතිසහගතො, අපි න පිතිසහගතො.

අපි සුඛසහගතො, අපි න සුඛසහගතො.

අපි උපෙකකාසහගතො, අපි න උපෙකකාසහගතො.

අපි කාමාවචරෙ, අපි න කාමාවචරෙ.

අපි රූපාවචරෙ, අපි න රූපාවචරෙ.

අපි අරූපාවචරෙ, අපි න අරූපාවචරෙ.

අපි පරියාපනො, අපි අපරියාපනො.

අපි නිශ්ශානිකො, අපි අනිශ්ශානිකො.

අපි නිශ්චො, අපි අනිශ්චො.

අපි සඋත්තරෙ, අපි අනුත්තරෙ.

අපි සරණො, අපි අරණො.

භීව්ඛෙන සංඛාරකඛනො : අපි කුසලො, අපි අකුසලො, අපි අබ්‍යාකතො-පෙ-ඵචං දසව්ඛෙන සංඛාරකඛනො.

138. ඵඛව්ඛෙන සංඛාරකඛනො : ඵ්ඵත්තසම්පයුතො.

දුච්ඛෙන සංඛාරකඛනො : අපි සරණො, අපි අරණො.

භීව්ඛෙන සංඛාරකඛනො : අපි සුඛාය වේදනාය සම්පයුතො -පෙ-

අපි අජ්ඣත්තාරම්මණො, අපි බහිඤ්ඤාරම්මණො, අපි අජ්ඣත්ත-බහිඤ්ඤාරම්මණො-පෙ-ඵචං දසව්ඛෙන සංඛාරකඛනො.

139. එකවිධෙන සඛ්ඛාරකකඤ්ඤා : විත්තසම්පයුතෙනා.

දුට්ඨධෙන සඛ්ඛාරකකඤ්ඤා : අපච්ඡි හෙතු, අපච්ඡි න හෙතු.

නිවිධෙන සඛ්ඛාරකකඤ්ඤා : අපච්ඡි කුසලො, අපච්ඡි අකුසලො, අපච්ඡි අබ්‍යාකතො -පෙ- එවං දසවිධෙන සඛ්ඛාරකකඤ්ඤා.

140. එකවිධෙන සඛ්ඛාරකකඤ්ඤා : විත්තසම්පයුතෙනා.

දුට්ඨධෙන සඛ්ඛාරකකඤ්ඤා : අපච්ඡි සරණො, අපච්ඡි අරණො.

නිවිධෙන සඛ්ඛාරකකඤ්ඤා : අපච්ඡි කුසලො, අපච්ඡි අකුසලො, අපච්ඡි අබ්‍යාකතො -පෙ- එවං දසවිධෙන සඛ්ඛාරකකඤ්ඤා.

141. එකවිධෙන සඛ්ඛාරකකඤ්ඤා : විත්තසම්පයුතෙනා.

දුට්ඨධෙන සඛ්ඛාරකකඤ්ඤා : අපච්ඡි හෙතු, අපච්ඡි න හෙතු.

නිවිධෙන සඛ්ඛාරකකඤ්ඤා : අපච්ඡි අජ්ඣන්තාරම්මණො, අපච්ඡි ඛණ්ඩාරම්මණො, අපච්ඡි අජ්ඣන්තඛණ්ඩාරම්මණො -පෙ- එවං දසවිධෙන සඛ්ඛාරකකඤ්ඤා.

142 එකවිධෙන සඛ්ඛාරකකඤ්ඤා : විත්තසම්පයුතෙනා.

දුට්ඨධෙන සඛ්ඛාරකකඤ්ඤා : අපච්ඡි සරණො, අපච්ඡි අරණො.

නිවිධෙන සඛ්ඛාරකකඤ්ඤා : අපච්ඡි අජ්ඣන්තාරම්මණො, අපච්ඡි ඛණ්ඩාරම්මණො, අපච්ඡි අජ්ඣන්තඛණ්ඩාරම්මණො -පෙ- එවං දසවිධෙන සඛ්ඛාරකකඤ්ඤා.

නිකමුලකං

143 එකවිධෙන සඛ්ඛාරකකඤ්ඤා : විත්තසම්පයුතෙනා.

දුට්ඨධෙන සඛ්ඛාරකකඤ්ඤා : අපච්ඡි හෙතු, අපච්ඡි න හෙතු.

නිවිධෙන සඛ්ඛාරකකඤ්ඤා : අපච්ඡි කුසලො, අපච්ඡි අකුසලො, අපච්ඡි අබ්‍යාකතො -පෙ- එවං දසවිධෙන සඛ්ඛාරකකඤ්ඤා.

144 එකවිධෙන සඛ්ඛාරකකඤ්ඤා : විත්තසම්පයුතෙනා.

දුට්ඨධෙන සඛ්ඛාරකකඤ්ඤා : අපච්ඡි සහෙතුකො, අපච්ඡි අහෙතුකො.

නිවිධෙන සඛ්ඛාරකකඤ්ඤා : අපච්ඡි සුඛාය වේදනාය සම්පයුතෙනා, අපච්ඡි දුකඛාය වේදනාය සම්පයුතෙනා, අපච්ඡි අදුකඛමසුඛාය වේදනාය සම්පයුතෙනා, -පෙ- එවං දසවිධෙන සඛ්ඛාරකකඤ්ඤා.

145 එකච්ඡධෙන සඛ්ඛාරකකඛො : චිත්තසම්පයුතෙතා.

දුච්ඡධෙන සඛ්ඛාරකකඛො : අඡච්ඡ හෙතු සම්පයුතෙතා, අඡච්ඡ හෙතු විපයුතෙතා

ඛිච්ඡධෙන සඛ්ඛාරකකඛො : අඡච්ඡ විපාකො, අඡච්ඡ විපාකධම්මධම්මො, අඡච්ඡ නෙච්ඡ විපාක න විපාකධම්මධම්මො -පෙ- එච්චං දසච්ඡධෙන සඛ්ඛාරකකඛො.

146 එකච්ඡධෙන සඛ්ඛාරකකඛො : චිත්තසම්පයුතෙතා.

දුච්ඡධෙන සඛ්ඛාරකකඛො : අඡච්ඡ හෙතු වෙච්ඡ සහෙතුකො ච, අඡච්ඡ සහෙතුකො වෙච්ඡ න ච හෙතු.

ඛිච්ඡධෙන සඛ්ඛාරකකඛො : අඡච්ඡ උපාදිනනුපාදනියො, අඡච්ඡ අනුපාදිනනුපාදනියො, අඡච්ඡ අනුපාදිනනඅනුපාදනියො -පෙ- එච්චං දසච්ඡධෙන සඛ්ඛාරකකඛො.

147 එකච්ඡධෙන සඛ්ඛාරකකඛො : චිත්තසම්පයුතෙතා.

දුච්ඡධෙන සඛ්ඛාරකකඛො : අඡච්ඡ හෙතු වෙච්ඡ හෙතුසම්පයුතෙතා ච, අඡච්ඡ හෙතුසම්පයුතෙතා වෙච්ඡ න ච හෙතු.

ඛිච්ඡධෙන සඛ්ඛාරකකඛො : අඡච්ඡ සංඛිච්චිච්චසංඛිච්චෙසිකො, අඡච්ඡ අසංඛිච්චිච්චසංඛිච්චෙසිකො, අඡච්ඡ අසංඛිච්චිච්චඅසංඛිච්චෙසිකො -පෙ- එච්චං දසච්ඡධෙන සඛ්ඛාරකකඛො.

148 එකච්ඡධෙන සඛ්ඛාරකකඛො : චිත්තසම්පයුතෙතා.

දුච්ඡධෙන සඛ්ඛාරකකඛො : අඡච්ඡ න හෙතු සහෙතුකො, අඡච්ඡ න හෙතු අහෙතුකො.

ඛිච්ඡධෙන සඛ්ඛාරකකඛො : අඡච්ඡ සච්ඡිතකකසච්චාරො, අඡච්ඡ අච්ඡිතකක විචාරමනෙතා, අඡච්ඡ අච්ඡිතකක අච්චාරො-පෙ-එච්චං දසච්ඡධෙන සඛ්ඛාරකකඛො.

149 එකච්ඡධෙන සඛ්ඛාරකකඛො : චිත්තසම්පයුතෙතා.

දුච්ඡධෙන සඛ්ඛාරකකඛො : අඡච්ඡ ලොකියො, අඡච්ඡ ලොකුහනරො.

ඛිච්ඡධෙන සඛ්ඛාරකකඛො : අඡච්ඡ පිඛිසභගනො, අඡච්ඡ සුඛසභගනො, අඡච්ඡ උපෙකකාසභගනො, -පෙ- එච්චං දසච්ඡධෙන සඛ්ඛාරකකඛො.

150. එකච්ඡධෙන සඛ්ඛාරකකඛො : චිත්තසම්පයුතෙතා.

දුච්ඡධෙන සඛ්ඛාරකකඛො : අඡච්ඡ කෙනච්චි විඤ්ඤායො, අඡච්ඡ කෙනච්චි න විඤ්ඤායො.

ඛිච්ඡධෙන සඛ්ඛාරකකඛො : අඡච්ඡ දසසනෙන පභානඛෙඛා, අඡච්ඡ භාවනාය පභානඛෙඛා, අඡච්ඡ නෙච්ඡ දසසනෙන න භාවනාය පභානඛෙඛා -පෙ- එච්චං දසච්ඡධෙන සඛ්ඛාරකකඛො,

151. එකවිධෙන සඛ්ඛාරකකිකේ : චිත්තසම්පයුතො.

දුට්ඨධෙන සඛ්ඛාරකකිකේ : අපච්ඡි ආසවො, අපච්ඡි නො ආසවො.

කීවිධෙන සඛ්ඛාරකකිකේ : අපච්ඡි දසසනෙන පභානබ්බහෙතුකො. අපච්ඡි භාවනාය පභානබ්බහෙතුකො, අපච්ඡි නෙවදසසනෙන න භාවනාය පභානබ්බහෙතුකො -පෙ- එවං දසවිධෙන සඛ්ඛාරකකිකේ.

152. එකවිධෙන සඛ්ඛාරකකිකේ : චිත්තසම්පයුතො.

දුට්ඨධෙන සඛ්ඛාරකකිකේ : අපච්ඡි සාසවො. අපච්ඡි අනාසවො.

කීවිධෙන සඛ්ඛාරකකිකේ : අපච්ඡි ආවයගාමී, අපච්ඡි අපවයගාමී, අපච්ඡි නෙවාවයගාමී නාපවයගාමී -පෙ- එවං දසවිධෙන සඛ්ඛාරකකිකේ.

153. එකවිධෙන සඛ්ඛාරකකිකේ : චිත්තසම්පයුතො.

දුට්ඨධෙන සඛ්ඛාරකකිකේ : අපච්ඡි ආසවසම්පයුතො, අපච්ඡි ආසව විපයුතො.

කීවිධෙන සඛ්ඛාරකකිකේ : අපච්ඡි සෙකෙධා, අපච්ඡි අසෙකෙධා, අපච්ඡි නෙම සෙකෙධා නාසෙකෙධා -පෙ- එවං දසවිධෙන සංඛාරකකිකේ.

154. එකවිධෙන සඛ්ඛාරකකිකේ : චිත්තසම්පයුතො.

දුට්ඨධෙන සඛ්ඛාරකකිකේ : අපච්ඡි ආසවො චෙච්ච සාසවො ච, අපච්ඡි සාසවො චෙච්ච නො ච ආසවො.

කීවිධෙන සඛ්ඛාරකකිකේ : අපච්ඡි පරිත්තො, අපච්ඡි මහග්ගනො, අපච්ඡි අපපමාණො -පෙ- එවං දසවිධෙන සඛ්ඛාරකකිකේ.

155. එකවිධෙන සඛ්ඛාරකකිකේ : චිත්තසම්පයුතො.

දුට්ඨධෙන සඛ්ඛාරකකිකේ : අපච්ඡි ආසවො චෙච්ච ආසවසම්පයුතො ච, අපච්ඡි ආසවසම්පයුතො චෙච්ච නො ච ආසවො.

කීවිධෙන සඛ්ඛාරකකිකේ : අපච්ඡි පරිත්තාරම්මණො, අපච්ඡි මහග්ගනාරම්මණො, අපච්ඡි අපපමාණාරම්මණො -පෙ- එවං දසවිධෙන සඛ්ඛාරකකිකේ.

156. එකවිධෙන සඛ්ඛාරකකිකේ : චිත්තසම්පයුතො.

දුට්ඨධෙන සඛ්ඛාරකකිකේ : අපච්ඡි ආසවවිපයුතනසාසවො, අපච්ඡි ආසවවිපයුතනඅනාසවො.

කීවිධෙන සඛ්ඛාරකකිකේ : අපච්ඡි ඡීනො, අපච්ඡි මජ්ඣිමො, අපච්ඡි පඤ්ඤො -පෙ- එවං දසවිධෙන සඛ්ඛාරකකිකේ.

157. එකවිධෙන සඛ්ඛාරකකිකේ : චිත්තසම්පයුතො.

දුට්ඨධෙන සඛ්ඛාරකකිකේ : අපච්ඡි සංයොජ්ඣං, අපච්ඡි නො සංයොජ්ඣං.

කීවිධෙන සඛ්ඛාරකකිකේ : අපච්ඡි මිච්ඡන්තනීයනො, අපච්ඡි සම්මන්තනීයනො, අපච්ඡි අනීයනො -පෙ- එවං දසවිධෙන සඛ්ඛාරකකිකේ.

158. එකවිධෙන සඛ්‍යාරකකකේ : විත්තසම්පයුතෙනා.

දුට්ඨෙන සඛ්‍යාරකකකේ : අපච්ඡි සංයෝජනියො අපච්ඡි අසංයෝජනියො.

කීවිධෙන සඛ්‍යාරකකකේ : අපච්ඡි මඤ්ඤාරම්මණො, අපච්ඡි මඤ්ඤගෙතුකො, අපච්ඡි මඤ්ඤාඛිපකී -පෙ- එවං දසවිධෙන සඛ්‍යාරකකකේ.

159. එකවිධෙන සඛ්‍යාරකකකේ : විත්තසම්පයුතෙනා.

දුට්ඨෙන සඛ්‍යාරකකකේ : අපච්ඡි සංයෝජනසම්පයුතෙනා, අපච්ඡි සංයෝජනවිපයුතෙනා.

කීවිධෙන සඛ්‍යාරකකකේ : අපච්ඡි උප්පනෙනා, අපච්ඡි අනුප්පනෙනා, අපච්ඡි උප්පාදී -පෙ- එවං දසවිධෙන සඛ්‍යාරකකකේ.

160. එකවිධෙන සඛ්‍යාරකකකේ : විත්තසම්පයුතෙනා.

දුට්ඨෙන සඛ්‍යාරකකකේ : අපච්ඡි සංයෝජනඤ්ඤෙව සංයෝජනියො ච, අපච්ඡි සංයෝජනියො වෙච්චි නො ච සංයෝජනං.

කීවිධෙන සඛ්‍යාරකකකේ : අපච්ඡි අභීතො, අපච්ඡි අනාගතො, අපච්ඡි පච්චුප්පනෙනා -පෙ- එවං දසවිධෙන සඛ්‍යාරකකකේ.

161. එකවිධෙන සඛ්‍යාරකකකේ : විත්තසම්පයුතෙනා.

දුට්ඨෙන සඛ්‍යාරකකකේ : අපච්ඡි සංයෝජනඤ්ඤෙව සංයෝජන-සම්පයුතෙනා ච, අපච්ඡි සංයෝජනසම්පයුතෙනා වෙච්චි නො ච සංයෝජනං.

කීවිධෙන සඛ්‍යාරකකකේ : අපච්ඡි අභීතාරම්මණො, අපච්ඡි අනාගතාරම්මණො, අපච්ඡි පච්චුප්පනාරම්මණො -පෙ- එවං දසවිධෙන සඛ්‍යාරකකකේ.

162. එකවිධෙන සඛ්‍යාරකකකේ : විත්තසම්පයුතෙනා.

දුට්ඨෙන සඛ්‍යාරකකකේ : අපච්ඡි සංයෝජනවිපයුතනසංයෝජනියො, අපච්ඡි සංයෝජනවිපයුතනඅසංයෝජනියො.

කීවිධෙන සඛ්‍යාරකකකේ : අපච්ඡි අජකිතෙනා, අපච්ඡි බභිඤ්ඤා, අපච්ඡි අජකිතනබභිඤ්ඤා -පෙ- එවං දසවිධෙන සඛ්‍යාරකකකේ.

163. එකවිධෙන සඛ්‍යාරකකකේ : විත්තසම්පයුතෙනා.

දුට්ඨෙන සඛ්‍යාරකකකේ : අපච්ඡි භජෝ, අපච්ඡි නො භජෝ.

කීවිධෙන සඛ්‍යාරකකකේ : අපච්ඡි අජකිතනාරම්මණො, අපච්ඡි බභිඤ්ඤා-රම්මණො, අපච්ඡි අජකිතනබභිඤ්ඤාරම්මණො -පෙ- එවං දසවිධෙන සඛ්‍යාරකකකේ.

164. සත්තවිධෙන සඛාරකකිකො : අපි කුසලො, අපි අකුසලො, අපි අබ්‍යාකතො, අපි කාමාවචරො, අපි රූපාවචරො, අපි අරූපාවචරො, අපි අපරියාපනො. එවං සත්තවිධෙන සඛාරකකිකො.

165. අපරෙපි සත්තවිධෙන සඛාරකකිකො : අපි සුඛාය වේදනාය සම්පයුතො, අපි දුකඛාය වේදනාය සම්පයුතො, අපි අදුකඛමසුඛාය වේදනාය සම්පයුතො, අපි විපාකො-පෙ- අපි අජ්ඣන්තාරම්මණො, අපි බහිඤ්ඤාරම්මණො, අපි අජ්ඣන්තබහිඤ්ඤාරම්මණො, අපි කාමාවචරො, අපි රූපාවචරො, අපි අරූපාවචරො, අපි අපරියාපනො. එවං සත්තවිධෙන සඛාරකකිකො.

166. චතුර්විධෙන සඛාරකකිකො : චක්ඛුසම්මසුපච්චයා සඛාරකකිකො අපි කුසලො, අපි අකුසලො, අපි අබ්‍යාකතො. සොතසම්මසුපච්චයා -පෙ- ඝානසම්මසුපච්චයා -පෙ- ජීව්හාසම්මසුපච්චයා -පෙ- කායසම්මසුපච්චයා -පෙ- මනෝසම්මසුපච්චයා සඛාරකකිකො අපි කුසලො, අපි අකුසලො, අපි අබ්‍යාකතො. චක්ඛුසම්මසුපච්චයා වෙනනා -පෙ- මනෝසම්මසුපච්චයා වෙනනා. එවං චතුර්විධෙන සඛාරකකිකො.

167. අපරෙපි චතුර්විධෙන සඛාරකකිකො : චක්ඛුසම්මසුපච්චයා සඛාරකකිකො අපි සුඛාය වේදනාය සම්පයුතො -පෙ- අපි අජ්ඣන්තාරම්මණො, අපි බහිඤ්ඤාරම්මණො, අපි අජ්ඣන්ත බහිඤ්ඤාරම්මණො. සොතසම්මසුපච්චයා -පෙ- ඝානසම්මසුපච්චයා -පෙ- ජීව්හාසම්මසුපච්චයා -පෙ- කායසම්මසුපච්චයා -පෙ- මනෝසම්මසුපච්චයා සඛාරකකිකො අපි සුඛාය වේදනාය සම්පයුතො -පෙ- අපි අජ්ඣන්තාරම්මණො, අපි බහිඤ්ඤාරම්මණො, අපි අජ්ඣන්ත බහිඤ්ඤාරම්මණො චක්ඛුසම්මසුපච්චයා වෙනනා, සොතසම්මසුපච්චයා වෙනනා, ඝානසම්මසුපච්චයා වෙනනා, ජීව්හා සම්මසුපච්චයා වෙනනා, කායසම්මසුපච්චයා වෙනනා, මනෝසම්මසුපච්චයා වෙනනා. එවං චතුර්විධෙන සඛාරකකිකො.

168. තිංසතිවිධෙන සඛාරකකිකො : චක්ඛුසම්මසුපච්චයා සඛාරකකිකො අපි කාමාවචරො, අපි රූපාවචරො, අපි අරූපාවචරො, අපි අපරියාපනො. සොතසම්මසුපච්චයා -පෙ- ඝානසම්මසුපච්චයා -පෙ- ජීව්හාසම්මසුපච්චයා -පෙ- කායසම්මසුපච්චයා -පෙ- මනෝසම්මසුපච්චයා සඛාරකකිකො අපි කාමාවචරො, අපි රූපාවචරො, අපි අරූපාවචරො, අපි අපරියාපනො. චක්ඛුසම්මසුපච්චයා වෙනනා -පෙ- මනෝසම්මසුපච්චයා වෙනනා. එවං තිංසතිවිධෙන සඛාරකකිකො.

169. බ්‍රහ්මවිධෙන සංඛාරකඛණො: චක්ඛුසමථස්සපච්චයා සංඛාරකඛණො අපච්චි කුසලො, අපච්චි අකුසලො, අපච්චි අබ්‍යාකඛො, අපච්චි කාමාවචරො, අපච්චි රූපාවචරො, අපච්චි අරූපාවචරො, අපච්චි අපරියාපනො. සොතසමථස්සපච්චයා -පෙ- ඝානසමථස්සපච්චයා -පෙ- ජීව්‍යාසමථස්සපච්චයා -පෙ- කායසමථස්සපච්චයා -පෙ- මනෝසමථස්සපච්චයා සංඛාරකඛණො අපච්චි කුසලො, අපච්චි අකුසලො, අපච්චි අබ්‍යාකඛො, අපච්චි කාමාවචරො, අපච්චි රූපාවචරො, අපච්චි අරූපාවචරො, අපච්චි අපරියාපනො. චක්ඛුසමථස්සඡා වෙනනා, සොතසමථස්සඡා වෙනනා, ඝානසමථස්සඡා වෙනනා, ජීව්‍යාසමථස්සඡා වෙනනා, කායසමථස්සඡා වෙනනා, මනෝසමථස්සඡා වෙනනා. එවං බ්‍රහ්මවිධෙන සංඛාරකඛණො.

170. අපරෙපි බ්‍රහ්මවිධෙන සංඛාරකඛණො: චක්ඛුසමථස්සපච්චයා සංඛාරකඛණො අපච්චි සුඛාය වේදනාය සමපයුතො, අපච්චි දුකඛාය වේදනාය සමපයුතො, අපච්චි අදුකඛමසුඛාය වේදනාය සමපයුතො -පෙ- අපච්චි අඡ්ඤාතාරමමණො, අපච්චි බ්‍රහ්මාරමමණො, අපච්චි අඡ්ඤාත බ්‍රහ්මාරමමණො, අපච්චි කාමාවචරො, අපච්චි රූපාවචරො, අපච්චි අරූපාවචරො, අපච්චි අපරියාපනො. සොතසමථස්සපච්චයා -පෙ- ඝානසමථස්සපච්චයා -පෙ- ජීව්‍යාසමථස්සපච්චයා -පෙ- කායසමථස්සපච්චයා -පෙ- මනෝසමථස්සපච්චයා සංඛාරකඛණො අපච්චි සුඛාය වේදනාය සමපයුතො -පෙ- අපච්චි අඡ්ඤාතාරමමණො, අපච්චි බ්‍රහ්මාරමමණො, අපච්චි අඡ්ඤාතබ්‍රහ්මාරමමණො, අපච්චි කාමාවචරො අපච්චි රූපාවචරො, අපච්චි අරූපාවචරො, අපච්චි අපරියාපනො. චක්ඛුසමථස්සඡා වෙනනා, සොතසමථස්සඡා වෙනනා, ඝානසමථස්සඡා වෙනනා, ජීව්‍යාසමථස්සඡා වෙනනා, කායසමථස්සඡා වෙනනා, මනෝසමථස්සඡා වෙනනා. එවං බ්‍රහ්මවිධෙන සංඛාරකඛණො.

අයං වුච්චතී සංඛාරකඛණො.

171. තත්ථ කතමො විඤ්ඤාණකඛණො:

එකවිධෙන විඤ්ඤාණකඛණො එස්ස සමපයුතො.

දුච්චිධෙන විඤ්ඤාණකඛණො: අපච්චි සහෙතුකො, අපච්චි අහෙතුකො.

තිවිධෙන විඤ්ඤාණකඛණො: අපච්චි කුසලො, අපච්චි අකුසලො, අපච්චි අබ්‍යාකඛො.

චතුඛිධෙන විඤ්ඤාණකඛණො: අපච්චි කාමාවචරො, අපච්චි රූපාවචරො, අපච්චි අරූපාවචරො, අපච්චි අපරියාපනො.

පඤ්චවිධෙන විඤ්ඤාණකඛණො: අපච්චි සුඛිත්ථිසමපයුතො, අපච්චි දුකඛිත්ථිසමපයුතො, අපච්චි සොමනස්සිත්ථිසමපයුතො, අපච්චි දොමනස්සිත්ථිසමපයුතො, අපච්චි උපෙකඛිත්ථිසමපයුතො. එවං පඤ්චවිධෙන විඤ්ඤාණකඛණො.

ඡබ්බිධෙන විඤ්ඤාණකඛණො: චක්ඛුච්ඤ්ඤාණං, සොතච්ඤ්ඤාණං, ඝානච්ඤ්ඤාණං, ජීව්‍යාච්ඤ්ඤාණං, කායච්ඤ්ඤාණං, මනෝච්ඤ්ඤාණං. එවං ඡබ්බිධෙන විඤ්ඤාණකඛණො.

සත්තවිධෙන විඤ්ඤාණකතකො: චක්ඛුච්ඤ්ඤාණං, සොභවිඤ්ඤාණං, ඝානවිඤ්ඤාණං, ජීවහාවිඤ්ඤාණං, කායවිඤ්ඤාණං, මනෝධාතු, මනෝ-විඤ්ඤාණධාතු. එවං සත්තවිධෙන විඤ්ඤාණකතකො.

අධ්‍යවිධෙන විඤ්ඤාණකතකො: චක්ඛුච්ඤ්ඤාණං, සොභවිඤ්ඤාණං, ඝානවිඤ්ඤාණං, ජීවහාවිඤ්ඤාණං, කායවිඤ්ඤාණං අපචි සුඛසහගතං, අපචි දුක්ඛසහගතං, මනෝධාතු, මනෝවිඤ්ඤාණධාතු. එවං අධ්‍යවිධෙන විඤ්ඤාණකතකො.

නවවිධෙන විඤ්ඤාණකතකො: චක්ඛුච්ඤ්ඤාණං, සොභවිඤ්ඤාණං, ඝානවිඤ්ඤාණං, ජීවහාවිඤ්ඤාණං, කායවිඤ්ඤාණං, මනෝධාතු, මනෝ-විඤ්ඤාණධාතු අපචි කුසලො, අපචි අකුසලො, අපචි අබ්‍යාකතො. එවං නවවිධෙන විඤ්ඤාණකතකො.

දසවිධෙන විඤ්ඤාණකතකො: චක්ඛුච්ඤ්ඤාණං -පෙ- කායවිඤ්ඤාණං අපචි සුඛසහගතං, අපචි දුක්ඛසහගතං, මනෝධාතු, මනෝවිඤ්ඤාණධාතු අපචි කුසලං, අපචි අකුසලං, අපචි අබ්‍යාකතං. එවං දසවිධෙන විඤ්ඤාණකතකො.

172. එකවිධෙන විඤ්ඤාණකතකො: එසසසමපයුතො.

ද්විධෙන විඤ්ඤාණකතකො: අපචි සහෙතුකො, අපචි අහෙතුකො.

තීවිධෙන විඤ්ඤාණකතකො: අපචි සුඛාය වේදනාය සමපයුතො, අපචි දුක්ඛාය වේදනාය සමපයුතො, අපචි අදුක්ඛමසුඛාය වේදනාය සමපයුතො.

අපචි විපාකො, අපචි විපාකධම්මධම්මො, අපචි නෙව විපාක න විපාකධම්මධම්මො.

අපචි උපාදිනනුපාදනියො, අපචි අනුපාදිනනුපාදනියො, අපචි අනුපාදිනනඅනුපාදනියො.

අපචි සංකිලිට්ඨසංකිලෙසිකො, අපචි අසංකිලිට්ඨසංකිලෙසිකො, අපචි අසංකිලිට්ඨඅසංකිලෙසිකො.

අපචි සවිතකකච්චාරො, අපචි අවිතකකච්චාරමනො, අපචි අවිතකකච්චාරො.

අපචි පිකිසහගතො, අපචි සුඛසහගතො, අපචි උපෙකකාසහගතො.

අපචි දසසනෙන පභාතබ්බො, අපචි භාවනාය පභාතබ්බො, අපචි නෙව දසසනෙන න භාවනාය පභාතබ්බො.

අපචි දසසනෙන පභාතබ්බහෙතුකො, අපචි භාවනාය පභාතබ්බ-හෙතුකො, අපචි නෙවදසසනෙන න භාවනාය පභාතබ්බහෙතුකො.

අපචි අාවයගාමී, අපචි අපචයගාමී, අපචි නෙවාවයගාමී නාපචයගාමී අපචි සෙකෙතො, අපචි අසෙකෙතො, අපචි නෙවසෙකතනාසෙකෙතො¹.

1. නෙවසෙකතනාසෙකෙතො - සිරිමු..

අපි පරිනෙතා, අපි මහග්ගතො, අපි අපමාණො.

අපි පරිනතාරමමණො, අපි මහග්ගතාරමමණො, අපි අපමාණාරමමණො.

අපි හිනො, අපි මජ්ඣමො, අපි පණ්ණිනො.

අපි මිච්ඡන්තනිකතො, අපි සම්මන්තනිකතො, අපි අනිකතො.

අපි මග්ගාරමමණො, අපි මග්ගභෙත්තො, අපි මග්ගාඛිපතී.

අපි උපපනො, අපි අනුපපනො, අපි උපපාදී.

අපි අතීතො, අපි අනාගතො, අපි පච්චුපපනො.

අපි අතීතාරමමණො, අපි අනාගතාරමමණො, අපි පච්චුපපනාරමමණො.

අපි අජ්ඣතො, අපි බහිඤ්ඤා අපි අජ්ඣතබහිඤ්ඤා

අපි අජ්ඣතාරමමණො, අපි බහිඤ්ඤාරමමණො, අපි අජ්ඣතබහිඤ්ඤාරමමණො-පෙ-ඵවං දසවිධෙන විඤ්ඤාණකකිකො.

173 ඵකවිධෙන විඤ්ඤාණකකිකො: ඵසසම්පයුතො.

දුට්ඨධෙන විඤ්ඤාණකකිකො: අපි භෙත්තසම්පයුතො, අපි භෙත්තවිපයුතො.

අපි න භෙත්තභෙත්තො, අපි න භෙත්ත අභෙත්තො.

අපි ලොකියො, අපි ලොකුත්තරො.

අපි කෙනචි විඤ්ඤාණො, අපි කෙනචි න විඤ්ඤාණො.

අපි සාසවො, අපි අනාසවො.

අපි ආසවසම්පයුතො, අපි ආසවවිපයුතො.

අපි ආසවවිපයුතනසාසවො, අපි ආසවවිපයුතනඅනාසවො.

අපි සංයොජනියො, අපි අසංයොජනියො

අපි සංයොජනසම්පයුතො, අපි සංයොජනවිපයුතො.

අපි සංයොජනවිපයුතනසංයොජනියො, අපි සංයොජනවිපයුතනඅසංයොජනියො.

අපි ගන්තීයො, අපි අගන්තීයො.

අපි ගන්තසම්පයුතො, අපි ගන්තවිපයුතො.

අපි ගන්තවිපයුතනගන්තීයො, අපි ගන්තවිපයුතනඅගන්තීයො.

අපි ඕඝතීයො අපි අනොඝතීයො.

අපි ඕඝසම්පයුතො, අපි ඕඝවිපයුතො.

අපි ඕඝවිපයුතනඕඝතීයො, අපි ඕඝවිපයුතනඅනොඝතීයො.

අපි යොගතීයො, අපි අයොගතීයො.

අපි යොගසම්පූර්ණය, අපි යොගවිපූර්ණය.

අපි යොගවිපූර්ණයොගනියො, අපි යොගවිපූර්ණයොගනියො.

අපි නිවරණියො, අපි අනිවරණියො.

අපි නිවරණසම්පූර්ණය, අපි නිවරණවිපූර්ණය.

අපි නිවරණවිපූර්ණයනිවරණියො, අපි නිවරණවිපූර්ණයනිවරණියො.

අපි පරමවෙය, අපි අපරමවෙය.

අපි පරමාසම්පූර්ණය, අපි පරමාසවිපූර්ණය.

අපි පරමාසවිපූර්ණයපරමවෙය, අපි පරමාසවිපූර්ණයඅපරමවෙය.

අපි උපාදිනො, අපි අනුපාදිනො.

අපි උපාදනියො, අපි අනුපාදනියො.

අපි උපාදනසම්පූර්ණය, අපි උපාදනවිපූර්ණය.

අපි උපාදනවිපූර්ණයඋපාදනියො, අපි උපාදනවිපූර්ණයඅනුපාදනියො.

අපි සංකිලෙසිකො, අපි අසංකිලෙසිකො.

අපි සංකිලිවෙය, අපි අසංකිලිවෙය.

අපි කිලෙස සම්පූර්ණය, අපි කිලෙස විපූර්ණය,

අපි කිලෙසවිපූර්ණයසංකිලෙසිකො, අපි කිලෙසවිපූර්ණයඅසංකිලෙසිකො.

අපි දසසනෙන පහානබ්බො, අපි න දසසනෙන පහානබ්බො.

අපි භාවනාය පහානබ්බො, අපි න භාවනාය පහානබ්බො.

අපි දසසනෙන පහානබ්බො භෙතුකො, අපි න දසසනෙන පහානබ්බො භෙතුකො.

අපි භාවනාය පහානබ්බොභෙතුකො, අපි න භාවනාය පහානබ්බො භෙතුකො.

අපි සවිතකෙකා, අපි අවිතකෙකා.

අපි සවිචාරො, අපි අවිචාරො.

අපි සපට්ඨිකො, අපි අපට්ඨිකො.

අපි පිඨිසහගතො, අපි න පිඨිසහගතො.

අපි සුඛසහගතො, අපි න සුඛසහගතො.

අපි උපෙක්ඛාසහගතො, අපි න උපෙක්ඛාසහගතො.

අපි කාමාවචරො, අපි න කාමාවචරො.

අපි රූපාවචරො, අපි න රූපාවචරො.

අපි පරිභාසනා, අපි අපරිභාසනා.

අපි භීතියානිකෝ, අපි අභීතියානිකෝ.

අපි නියතෝ, අපි අනියතෝ.

අපි සලකාගැනීම, අපි අනුකූලය.

අපි සරණෝ, අපි අරණෝ.

නිව්‍යේන විඤ්ඤාණකතනෝ: අපි කුසලෝ, අපි අකුසලෝ, අපි අබ්‍යාසනෝ - පෙ - එවං දසව්‍යේන විඤ්ඤාණකතනෝ.

174. එකව්‍යේන විඤ්ඤාණකතනෝ: එසංසම්පයුතෝ.

දුව්‍යේන විඤ්ඤාණකතනෝ: අපි සරණෝ, අපි අරණෝ.

නිව්‍යේන විඤ්ඤාණකතනෝ: අපි සුඛාය වේදනාය සම්පයුතෝ, අපි දුකඛාය වේදනාය සම්පයුතෝ, අපි අදුකඛමසුඛාය වේදනාය සම්පයුතෝ.

අපි විපාකෝ-පෙ-අපි අජකිත්තාරම්මණෝ, අපි ඛනිඤ්ඤාරම්මණෝ. අපි අජකිත්තඛනිඤ්ඤාරම්මණෝ-පෙ-එවං දසව්‍යේන විඤ්ඤාණකතනෝ.

දුකමුලකං

175. එකව්‍යේන විඤ්ඤාණකතනෝ: එසංසම්පයුතෝ:

දුව්‍යේන විඤ්ඤාණකතනෝ: අපි සහෙතුකෝ, අපි අහෙතුකෝ.

නිව්‍යේන විඤ්ඤාණකතනෝ: අපි කුසලෝ. අපි අකුසලෝ, අපි අබ්‍යාසනෝ-පෙ-එවං දසව්‍යේන විඤ්ඤාණකතනෝ.

176. එකව්‍යේන විඤ්ඤාණකතනෝ: එසංසම්පයුතෝ.

දුව්‍යේන විඤ්ඤාණකතනෝ: අපි හෙතුසම්පයුතෝ, අපි හෙතු විපයුතෝ-පෙ-අපි සරණෝ, අපි අරණෝ.

නිව්‍යේන විඤ්ඤාණකතනෝ: අපි කුසලෝ, අපි අකුසලෝ, අපි අබ්‍යාසනෝ-පෙ-එවං දසව්‍යේන විඤ්ඤාණකතනෝ.

177. එකව්‍යේන විඤ්ඤාණකතනෝ: එසංසම්පයුතෝ.

දුව්‍යේන විඤ්ඤාණකතනෝ: අපි සහෙතුකෝ, අපි අහෙතුකෝ.

නිව්‍යේන විඤ්ඤාණකතනෝ: අපි සුඛාය වේදනාය සම්පයුතෝ, අපි දුකඛාය වේදනාය සම්පයුතෝ, අපි අදුකඛමසුඛාය වේදනාය සම්පයුතෝ.

අපි විපාකෝ-පෙ-අජකිත්තාරම්මණෝ, අපි ඛනිඤ්ඤාරම්මණෝ, අපි අජකිත්තඛනිඤ්ඤාරම්මණෝ -පෙ- එවං දසව්‍යේන විඤ්ඤාණකතනෝ.

178. එකවිධෙහ විඤ්ඤාණකකිංචි: එසංසමපසුතො.

දුට්ඨධර්ම විඤ්ඤාණකකිංචි: අපච්චි භවතොපසුතො: අපච්චි භවතො පපසුතො. -පෙ- අපච්චි සරණො, අපච්චි අරණො.

නිව්චධෙහ විඤ්ඤාණකකිංචි: අපච්චි අජ්ඣන්තාරමමණො, අපච්චි ඛණ්ඩාරමමණො, අපච්චි අජ්ඣන්තාරමමණො -පෙ- එවං දසවිධෙහ විඤ්ඤාණකකිංචි.

නිකමුලකං.

179. එකවිධෙහ විඤ්ඤාණකකිංචි: එසංසමපසුතො

දුට්ඨධර්ම විඤ්ඤාණකකිංචි: අපච්චි සභවතො, අපච්චි අභවතො, නිව්චධෙහ විඤ්ඤාණකකිංචි: අපච්චි කුසලො, අපච්චි අකුසලො, අපච්චි අබ්බතො -පෙ- එවං දසවිධෙහ විඤ්ඤාණකකිංචි.

180. එකවිධෙහ විඤ්ඤාණකකිංචි: එසංසමපසුතො.

දුට්ඨධර්ම විඤ්ඤාණකකිංචි: අපච්චි භවතොපසුතො, අපච්චි භවතො පපසුතො. නිව්චධෙහ විඤ්ඤාණකකිංචි: අපච්චි සුඛාය වේදනාය සමපසුතො, අපච්චි දුකිංචි වේදනාය සමපසුතො, අපච්චි අදුකිංචි සුඛාය වේදනාය සමපසුතො. -පෙ- එවං දසවිධෙහ විඤ්ඤාණකකිංචි.

181. එකවිධෙහ විඤ්ඤාණකකිංචි, එසංසමපසුතො.

දුට්ඨධර්ම විඤ්ඤාණකකිංචි: අපච්චි න භවතොපසුතො, අපච්චි න භවතොපසුතො. නිව්චධෙහ විඤ්ඤාණකකිංචි: අපච්චි විපාකො, අපච්චි විපාකධමං ධමෙම, අපච්චි නෙවිවිපාකනවිපාකධමං ධමෙම. -පෙ- එවං දසවිධෙහ විඤ්ඤාණකකිංචි.

182. එකවිධෙහ විඤ්ඤාණකකිංචි: එසංසමපසුතො.

දුට්ඨධර්ම විඤ්ඤාණකකිංචි: අපච්චි ලොකියො, අපච්චි ලොකුත්තරො. නිව්චධෙහ විඤ්ඤාණකකිංචි: අපච්චි උපාදිනුපාදනියො, අපච්චි අනුපාදිනුපාදනියො, අපච්චි අනුපාදිනනුපාදනියො -පෙ- එවං දසවිධෙහ විඤ්ඤාණකකිංචි.

183. එකවිධෙහ විඤ්ඤාණකකිංචි: එසංසමපසුතො.

දුට්ඨධර්ම විඤ්ඤාණකකිංචි: අපච්චි කෙනච්චි විඤ්ඤායො, අපච්චි කෙනච්චි න විඤ්ඤායො. නිව්චධෙහ විඤ්ඤාණකකිංචි: අපච්චි සංකිලිට්ඨසංකිලෙසිනො, අපච්චි අසංකිලිට්ඨසංකිලෙසිනො, අපච්චි අසංකිලිට්ඨඅසංකිලෙසිනො. -පෙ- එවං දසවිධෙහ විඤ්ඤාණකකිංචි.

184. එකවිධෙන විඤ්ඤාණකකිකො: එසසසමපසුතෙනා.

දුට්ඨධෙන විඤ්ඤාණකකිකො: අපච්චි සාසවො, අපච්චි අනාසවො.

කිවිධෙන විඤ්ඤාණකකිකො: අපච්චි සචිතකකසච්චාඤ්ඤො, අපච්චි අචිතකක ච්චාරමතෙනා. අපච්චි අචිතකක අච්චාඤ්ඤො -පෙ- එවං දසවිධෙන විඤ්ඤාණකකිකො.

185. එකවිධෙන විඤ්ඤාණකකිකො, එසසසමපසුතෙනා.

දුට්ඨධෙන විඤ්ඤාණකකිකො, අපච්චි ආසවච්චිපසුතෙනා, අපච්චි ආසවච්චිපසුතෙනා,

කිවිධෙන විඤ්ඤාණකකිකො: අපච්චි පිතීසභගතො, අපච්චි සුඛසභගතො, අපච්චි උපෙකතාසභගතො -පෙ- එවං දසවිධෙන විඤ්ඤාණකකිකො.

186. එකවිධෙන විඤ්ඤාණකකිකො, එසසසමපසුතෙනා.

දුට්ඨධෙන විඤ්ඤාණකකිකො: අපච්චි ආසවච්චිපසුතතසාසවො, අපච්චි ආසවච්චිපසුතතඅනාසවො.

කිවිධෙන විඤ්ඤාණකකිකො: අපච්චි දසසනෙන පභාතබ්බො, අපච්චි භාවනාස පභාතබ්බො, අපච්චි නෙව දසසනෙන න භාවනාස පභාතබ්බො -පෙ- එවං දසවිධෙන විඤ්ඤාණකකිකො.

187. එකවිධෙන විඤ්ඤාණකකිකො: එසසසමපසුතෙනා.

දුට්ඨධෙන විඤ්ඤාණකකිකො: අපච්චි සංයොජනීයො, අපච්චි අසංයොජනීයො.

කිවිධෙන විඤ්ඤාණකකිකො, අපච්චි දසසනෙන පභාතබ්බහෙතුකො, අපච්චි භාවනාස පභාතබ්බහෙතුකො, අපච්චි නෙව දසසනෙන න භාවනාස පභාතබ්බහෙතුකො -පෙ- එවං දසවිධෙන විඤ්ඤාණකකිකො.

188. එකවිධෙන විඤ්ඤාණකකිකො: එසසසමපසුතෙනා.

දුට්ඨධෙන විඤ්ඤාණකකිකො: අපච්චි සංයොජනසමපසුතෙනා, අපච්චි සංයොජනච්චිපසුතෙනා.

කිවිධෙන විඤ්ඤාණකකිකො: අපච්චි ආචයගාමී, අපච්චි අපචයගාමී, අපච්චි නෙචාචයගාමී නාපචයගාමී -පෙ- එවං දසවිධෙන විඤ්ඤාණකකිකො.

189. එකවිධෙන විඤ්ඤාණකකිකො: එසසසමපසුතෙනා.

දුට්ඨධෙන විඤ්ඤාණකකිකො: අපච්චි සංයොජනච්චිපසුතතසංයොජනීයො, අපච්චි සංයොජනච්චිපසුතතඅසංයොජනීයො.

කිවිධෙන විඤ්ඤාණකකිකො: අපච්චි සෙකෙනා, අපච්චි අසෙකෙනා, අපච්චි නෙව සෙකනිනාසෙකෙනා -පෙ- එවං දසවිධෙන විඤ්ඤාණකකිකො.

190. එකවිධෙන විඤ්ඤාණකකිකො: එසසසමපසුතෙනා,

දුට්ඨධෙන විඤ්ඤාණකකිකො: අපච්චි ගජ්ඣීයො, අපච්චි අගජ්ඣීයො.

කිවිධෙන විඤ්ඤාණකකිකො: අපච්චි පරිතෙනා, අපච්චි මභග්ගතො, අපච්චි අප්පමාණො -පෙ- එවං දසවිධෙන විඤ්ඤාණකකිකො.

191. එකවිධෙන විඤ්ඤාණකකතො: එසසසලපසුතො.

දුට්ඨධෙන විඤ්ඤාණකකතො: අපච්චි ගජභවපසුතො, අපච්චි ගජභවපසුතො.

කීවිධෙන විඤ්ඤාණකකතො: අපච්චි පරිත්තොරමමණො, අපච්චි මහග්ගොරමමණො, අපච්චි අපපමාණොරමමණො -පෙ- එවං දසවිධෙන විඤ්ඤාණකකතො.

192. එකවිධෙන විඤ්ඤාණකකතො: එසසසලපසුතො.

දුට්ඨධෙන විඤ්ඤාණකකතො: අපච්චිගජභවපසුතතගජභවතො, අපච්චි ගජභවපසුතතඅගජභවතො.

කීවිධෙන විඤ්ඤාණකකතො: අපච්චි භීතො, අපච්චි මජ්ඣමො, අපච්චි පණ්ණිනො -පෙ- එවං දසවිධෙන විඤ්ඤාණකකතො.

192. එකවිධෙන විඤ්ඤාණකකතො: එසසසලපසුතො.

දුට්ඨධෙන විඤ්ඤාණකකතො: අපච්චි මහනීයො, අපච්චි අනොභනීයො.

කීවිධෙන විඤ්ඤාණකකතො: අපච්චි මිච්ඡන්තනීයතො, අපච්චි සමමන්තනීයතො, අපච්චි අනීයතො -පෙ- එවං දසවිධෙන විඤ්ඤාණකකතො.

194. එකවිධෙන විඤ්ඤාණකකතො: එසසසලපසුතො.

දුට්ඨධෙන විඤ්ඤාණකකතො: අපච්චි මහසලපසුතො, අපච්චි මහවිපසුතො.

කීවිධෙන විඤ්ඤාණකකතො: අපච්චි මග්ගොරමමණො, අපච්චි මග්ගගෙතුකො, අපච්චි මග්ගාභිපතී -පෙ- එවං දසවිධෙන විඤ්ඤාණකකතො.

195. එකවිධෙන විඤ්ඤාණකකතො: එසසසලපසුතො.

දුට්ඨධෙන විඤ්ඤාණකකතො: අපච්චි මහවිපසුතතමහනීයො, අපච්චි මහවිපසුතත අනොභනීයො.

කීවිධෙන විඤ්ඤාණකකතො: අපච්චි උපපනො, අපච්චි අනුපපනො, අපච්චි උපාදී -පෙ- එවං දසවිධෙන විඤ්ඤාණකකතො.

196. එකවිධෙන විඤ්ඤාණකකතො: එසසසලපසුතො.

දුට්ඨධෙන විඤ්ඤාණකකතො: අපච්චි යොගනීයො, අපච්චි අයොගනීයො.

කීවිධෙන විඤ්ඤාණකකතො: අපච්චි අතීනො, අපච්චි අනාගතො, අපච්චි පච්චුපපනො -පෙ- එවං දසවිධෙන විඤ්ඤාණකකතො.

197. එකවිධෙන විඤ්ඤාණකකතො: එසසසලපසුතො.

දුට්ඨධෙන විඤ්ඤාණකකතො: අපච්චි යොගසලපසුතො, අපච්චි යොගවිපසුතො.

කීවිධෙන විඤ්ඤාණකකතො: අපච්චි අතීතොරමමණො, අපච්චි අනාගතොරමමණො, අපච්චි පච්චුපපනොරමමණො -පෙ- එවං දසවිධෙන විඤ්ඤාණකකතො.

198. එකවිධෙන විඤ්ඤාණකකිකො: එසසසමපසුනොතො.

දුට්ඨධෙන විඤ්ඤාණකකිකො: අපච්චියොගවිපපසුනතයොගච්චියො, අපච්චියොගවිපපසුනතඅයොගච්චියො.

තිට්ඨධෙන විඤ්ඤාණකකිකො: අපච්චියො අජ්ඣතො, අපච්චියො බහිඤ්ඤා, අපච්චියො අජ්ඣතතබහිඤ්ඤා —පෙ— එවං දසවිධෙන විඤ්ඤාණකකිකො.

199. එකවිධෙන විඤ්ඤාණකකිකො: එසසසමපසුනොතො.

දුට්ඨධෙන විඤ්ඤාණකකිකො: අපච්චියො නීවරණීයො, අපච්චියො අනීවරණීයො.

තිට්ඨධෙන විඤ්ඤාණකකිකො: අපච්චියො අජ්ඣතතාරමමණො, අපච්චියො බහිඤ්ඤාරමමණො, අපච්චියො අජ්ඣතත බහිඤ්ඤාරමමණො -පෙ- එවං දසවිධෙන විඤ්ඤාණකකිකො.

උගතො වධිතිං.

200. සත්තවිධෙන විඤ්ඤාණකකිකො: අපච්චියො කුසලො, අපච්චියො අකුසලො, අපච්චියො අබ්‍යාකතො, අපච්චියො කාමාවචරො, අපච්චියො රූපාවචරො, අපච්චියො අරූපාවචරො, අපච්චියො අපරියාපනො. එවං සත්තවිධෙන විඤ්ඤාණකකිකො.

201. අපරොපි සත්තවිධෙන විඤ්ඤාණකකිකො: අපච්චියො සුඛාය වෙදනාය සමපසුනොතො -පෙ- අපච්චියො අජ්ඣතතාරමමණො, අපච්චියො බහිඤ්ඤාරමමණො, අපච්චියො අජ්ඣතතබහිඤ්ඤාරමමණො, අපච්චියො කාමාවචරො. අපච්චියො රූපාවචරො, අපච්චියො අරූපාවචරො, අපච්චියො අපරියාපනො. එවං සත්තවිධෙන විඤ්ඤාණකකිකො.

202. චතුර්විධෙන විඤ්ඤාණකකිකො: චක්ඛුසමච්ඡසපච්චයො, විඤ්ඤාණකකිකො: අපච්චියො කුසලො, අපච්චියො අකුසලො, අපච්චියො අබ්‍යාකතො, සොනසමච්ඡසපච්චයො -පෙ- ඝානසමච්ඡසපච්චයො -පෙ- ජීව්‍යාසමච්ඡසපච්චයො -පෙ- කායසමච්ඡසපච්චයො -පෙ- මනොසමච්ඡසපච්චයො විඤ්ඤාණකකිකො: අපච්චියො කුසලො, අපච්චියො අකුසලො, අපච්චියො අබ්‍යාකතො. චක්ඛු විඤ්ඤාණං, සොනවිඤ්ඤාණං, ඝානවිඤ්ඤාණං, ජීව්‍යාවිඤ්ඤාණං, කායවිඤ්ඤාණං, මනොවිඤ්ඤාණං. එවං චතුර්විධෙන විඤ්ඤාණකකිකො.

203. අපරොපි චතුර්විධෙන විඤ්ඤාණකකිකො: චක්ඛුසමච්ඡසපච්චයො විඤ්ඤාණකකිකො: අපච්චියො සුඛාය වෙදනාය සමපසුනොතො, අපච්චියො දුකඛාය වෙදනාය සමපසුනොතො, අපච්චියො අදුකඛමසුඛාය වෙදනාය සමපසුනොතො, අපච්චියො විපාකො, අපච්චියො විපාකධිමධිමෙමො, අපච්චියො නෙවි විපාක න විපාකධිමධිමෙමො -පෙ- අපච්චියො අජ්ඣතතාරමමණො, අපච්චියො බහිඤ්ඤාරමමණො, අපච්චියො අජ්ඣතතබහිඤ්ඤාරමමණො, සොනසමච්ඡසපච්චයො -පෙ- ඝානසමච්ඡසපච්චයො -පෙ- ජීව්‍යාසමච්ඡසපච්චයො -පෙ- කායසමච්ඡසපච්චයො -පෙ- මනොසමච්ඡසපච්චයො විඤ්ඤාණකකිකො: අපච්චියො අජ්ඣතතාරමමණො, අපච්චියො බහිඤ්ඤාරමමණො, අපච්චියො අජ්ඣතතබහිඤ්ඤාරමමණො, චක්ඛු විඤ්ඤාණං, සොනවිඤ්ඤාණං, ඝානවිඤ්ඤාණං, ජීව්‍යාවිඤ්ඤාණං, කායවිඤ්ඤාණං, මනොවිඤ්ඤාණං. එවං චතුර්විධෙන විඤ්ඤාණකකිකො.

204. තිංසනිවිධෙන විඤ්ඤාණකකිකො: චකුඤ්ඤාසලභසපච්චයා විඤ්ඤාණකකිකො අපචි කාමාවච්චරො, අපචි රූපාවච්චරො, අපචි අරූපාවච්චරො, අපචි අපරියාපනෙතා, සොතසලභසපච්චයා -පෙ- ඝානසලභසපච්චයා -පෙ- ජ්ඣාසලභසපච්චයා -පෙ- කායසලභසපච්චයා -පෙ- මනොසලභසපච්චයා විඤ්ඤාණකකිකො: අපචි කාමාවච්චරො, අපචි රූපාවච්චරො, අපචි අරූපාවච්චරො, අපචි අපරියාපනෙතා, චකුඤ්ඤාණං, සොතවිඤ්ඤාණං, ඝානවිඤ්ඤාණං, ජ්ඣාවිඤ්ඤාණං, කායවිඤ්ඤාණං, මනොවිඤ්ඤාණං. එවං තිංසනිවිධෙන විඤ්ඤාණකකිකො.

205. බහුවිධෙන විඤ්ඤාණකකිකො: චකුඤ්ඤාසලභසපච්චයා විඤ්ඤාණකකිකො: අපචි කුසලො, අපචි අකුසලො, අපචි අබ්‍යාකතො, අපචි කාමාවච්චරො, අපචි රූපාවච්චරො, අපචි අරූපාවච්චරො, අපචි අපරියාපනෙතා, සොතසලභසපච්චයා -පෙ- ඝානසලභසපච්චයා -පෙ- ජ්ඣාසලභසපච්චයා -පෙ- කායසලභසපච්චයා -පෙ- මනොසලභසපච්චයා විඤ්ඤාණකකිකො: අපචි කුසලො, අපචි අකුසලො, අපචි අබ්‍යාකතො, අපචි කාමාවච්චරො, අපචි රූපාවච්චරො, අපචි අරූපාවච්චරො, අපචි අපරියාපනෙතා, චකුඤ්ඤාණං -පෙ- මනොවිඤ්ඤාණං. එවං බහුවිධෙන විඤ්ඤාණකකිකො.

206. අපරොපි බහුවිධෙන විඤ්ඤාණකකිකො: චකුඤ්ඤාසලභසපච්චයා විඤ්ඤාණකකිකො: අපචි සුඛාය වේදනාය සම්පයුතො: -පෙ- අපචි අජ්ඣිත්තාරම්මණො, අපචි බහිඤ්ඤාරම්මණො, අපචි අජ්ඣිත්තබහිඤ්ඤාරම්මණො, අපචි කාමාවච්චරො, අපචි රූපාවච්චරො, අපචි අරූපාවච්චරො, අපචි අපරියාපනෙතා, සොතසලභසපච්චයා -පෙ- ඝානසලභසපච්චයා -පෙ- ජ්ඣාසලභසපච්චයා -පෙ- කායසලභසපච්චයා -පෙ- මනොසලභසපච්චයා විඤ්ඤාණකකිකො: අපචි සුඛාය වේදනාය සම්පයුතො, -පෙ- අපචි අජ්ඣිත්තාරම්මණො, අපචි බහිඤ්ඤාරම්මණො, අපචි අජ්ඣිත්තබහිඤ්ඤාරම්මණො, අපචි කාමාවච්චරො, අපචි රූපාවච්චරො, අපචි අරූපාවච්චරො, අපචි අපරියාපනෙතා චකුඤ්ඤාණං, සොතවිඤ්ඤාණං, ඝානවිඤ්ඤාණං, ජ්ඣාවිඤ්ඤාණං, කායවිඤ්ඤාණං, මනොවිඤ්ඤාණං. එවං බහුවිධෙන විඤ්ඤාණකකිකො. අයං වූච්චති විඤ්ඤාණකකිකො.

අභිධම්මභාෂණියං.

207. පඤ්චකකිකො: රූපකකිකො, වේදනාකකිකො, සඤ්ඤාකකිකො සංඛාරකකිකො, විඤ්ඤාණකකිකො.

208. පඤ්චත්තං බකිංසං කති කුසලා, කති අකුසලා, කති අබ්‍යාකතා, -පෙ- කති සරණං, කති අරණං:

209. රූපකකිකො අබ්‍යාකතො. චත්තාරෙ බකිංසියා කුසලා, සියා අකුසලා, සියා අබ්‍යාකතා.

ඥේ බකිංසො න චත්තබ්බො සුඛාය වේදනාය සම්පයුත්තාතිපි දුක්ඛාය වේදනාය සම්පයුත්තාතිපි අදුක්ඛමසුඛාය වේදනාය සම්පයුත්තාතිපි. භයො බකිංසියා සුඛාය වේදනාය සම්පයුත්තා, සියා දුක්ඛාය වේදනාය සම්පයුත්තා, සියා අදුක්ඛමසුඛාය වේදනාය සම්පයුත්තා.

රූපකකුඤ්ඤා නොවිච්චාකනවිපාකධම්මධම්මො, චතතාරෙ බැඳීමි සියා විපාකා, සියා විපාකධම්මධම්මො, සියා නොවිච්චාකනවිපාකධම්මධම්මො.

රූපකකුඤ්ඤා සියා උපාදිනනුපාදනියො, සියා අනුපාදිනනුපාදනියො. චතතාරෙ බැඳීමි සියා උපාදිනනුපාදනියා, සියා අනුපාදිනනුපාදනියා, සියා අනුපාදිනනානුපාදනියා.

රූපකකුඤ්ඤා අසංකිලිට්ඨසංකිලෙසිකො. චතතාරෙ බැඳීමි සියා සංකිලිට්ඨසංකිලෙසිකා සියා අසංකිලිට්ඨසංකිලෙසිකා, සියා අසංකිලිට්ඨ-අසංකිලෙසිකා.

රූපකකුඤ්ඤා අවිතකකඅවිචාරෙ, තයො බැඳීමි සියා සවිතකක-සවිචාර, සියා අවිතකකවිචාරමනනා, සියා අවිතකකඅවිචාර. සබ්බා-රකකුඤ්ඤා සියා සවිතකකසවිචාරෙ, සියා අවිතකකවිචාරමනනො, සියා අවිතකකඅවිචාරෙ, සියා නවතතබ්බො සවිතකකසවිචාරෙතිපි, අවිතකකවිචාරමනනොතිපි, අවිතකකඅවිචාරෙතිපි.

රූපකකුඤ්ඤා න චතතබ්බො පිතීසහගතොතිපි, සුඛසහගතොතිපි, උපෙකකාසහගතොතිපි. වෙදනාකකුඤ්ඤා සියා පිතීසහගතො න සුඛ-සහගතො න උපෙකකාසහගතො, සියා න චතතබ්බො පිතීසහගතොති. තයො බැඳීමි සියා පිතීසහගතො සියා සුඛසහගතො, සියා උපෙකකා-සහගතො, සියා න චතතබ්බො පිතීසහගතොතිපි, සුඛසහගතොතිපි, උපෙකකාසහගතොතිපි.

රූපකකුඤ්ඤා නොවදස්සනෙන න භාවනාය පභාතබ්බො. චතතාරෙ බැඳීමි සියා දස්සනෙන පභාතබ්බො, සියා භාවනාය පභාතබ්බො, සියා නොවදස්සනෙන න භාවනාය පභාතබ්බො.

රූපකකුඤ්ඤා නොව දස්සනෙන න භාවනාය පභාතබ්බොහෙතුකො. චතතාරෙ බැඳීමි සියා දස්සනෙන පභාතබ්බොහෙතුකා, සියා භාවනාය පභාතබ්බොහෙතුකා, සියා නොව දස්සනෙන න භාවනාය පභාතබ්බො හෙතුකා.

රූපකකුඤ්ඤා නොචාචයගාමී නාපචයගාමී. චතතාරෙ බැඳීමි සියා ආචයගාමීනො, සියා අපචයගාමීනො, සියා නොචාචයගාමී නාපචය-ගාමීනො.

රූපකකුඤ්ඤා නොව සෙකකො¹ නාසෙකකො. චතතාරෙ බැඳීමි සියා සෙකකො, සියා අසෙකකො, සියා නොව සෙකකො නාසෙකකො.

රූපකකුඤ්ඤා පරිනෙතො, චතතාරෙ බැඳීමි සියා පරිනතො, සියා මහග්ගතො, සියා අපපමාණො.

රූපකකුඤ්ඤා අනාරම්මණො, චතතාරෙ බැඳීමි සියා පරිනතාරම්මණො සියා මහග්ගතාරම්මණො, සියා අපපමාණාරම්මණො, සියා න චතතබ්බො පරිනතාරම්මණොති'පි, මහග්ගතාරම්මණොති'පි, 'අපපමාණාරම්මණොති'පි.

රූපකකුඤ්ඤා මජ්ඣමො, චතතාරෙ බැඳීමි සියා භිනා, සියා සියා මජ්ඣමො, සියා පඤ්ඤා.

රූපකකුඤ්ඤා අනියතො, චතතාරෙ බැඳීමි සියා මිච්ඡත්තනියතො, සියා සම්මත්තනියතො, සියා අනියතො.

1. සෙකකො - සිරිඉ.

රූපකඛකො: අනාරම්මණො, චතතාරෙ ඛකො සියා මඤ්ඤාරම්මණො, සියා මඤ්ඤභෙදුකා: සියා මඤ්ඤාඨිපතීනො, සියා න චතතඛබ්බා මඤ්ඤාරම්මණාතිපි මඤ්ඤභෙදුකාතිපි මඤ්ඤාඨිපතීනොතිපි.

සියා උපපන්නා, සියා අනුපපන්නා, සියා උපපාදිනො.

සියා අතීතා, සියා අනාගතා, සියා පච්චුපපන්නා.

රූපකඛකො: අනාරම්මණො, චතතාරෙ ඛකො, සියා අතීතාරම්මණො, සියා අනාගතාරම්මණො, සියා පච්චුපපන්නාරම්මණො, සියා න චතතඛබ්බා අතීතාරම්මණාතිපි අනාගතාරම්මණාතිපි පච්චුපපන්නාරම්මණාතිපි.

සියා අජකිත්තා, සියා ඛභීඤා, සියා අජකිත්තඛභීඤා.

රූපකඛකො: අනාරම්මණො. චතතාරෙ ඛකො සියා අජකිත්තාරම්මණො, සියා ඛභීඤාරම්මණො, සියා අජකිත්තඛභීඤාරම්මණො, සියා න චතතඛබ්බා අජකිත්තාරම්මණාතිපි ඛභීඤාරම්මණාතිපි අජකිත්තඛභීඤාරම්මණාතිපි.

චතතාරෙ ඛකො අනිදස්සනඅපපිඤා. රූපකඛකො සියා සනිදස්සන සපපිඤා, සියා අනිදස්සනසපපිඤා, සියා අනිදස්සනඅපපිඤා.

210. චතතාරෙ ඛකො න භෙදු. සඛ්ඛාරකඛකො: සියා භෙදු, සියා න භෙදු.

රූපකඛකො: අභෙදුකො. චතතාරෙ ඛකො සියා සභෙදුකා, සියා අභෙදුකා.

රූපකඛකො: භෙදුච්චප්පුත්තො. චතතාරෙ ඛකො සියා භෙදුසම්පුත්තා, සියා භෙදුච්චප්පුත්තා.

රූපකඛකො න චතතඛබ්බා භෙදු චෙච්ච සභෙදුකොතිපි සභෙදුකො: චෙච්ච න ච භෙදුතිපි. තයො ඛකො න චතතඛබ්බා භෙදු චෙච්ච සභෙදුකාතිපි, සියා සභෙදුකා: චෙච්ච න ච භෙදු, සියා න චතතඛබ්බා සභෙදුකා: චෙච්ච න ච භෙදුති. සඛ්ඛාරකඛකො: සියා භෙදු චෙච්ච සභෙදුකො: ච සියා සභෙදුකො: චෙච්ච න ච භෙදු, සියා න චතතඛබ්බා භෙදු චෙච්ච සභෙදුකො:තිපි සභෙදුකො: චෙච්ච න ච භෙදුතිපි.

රූපකඛකො: න චතතඛබ්බා භෙදු චෙච්ච භෙදුසම්පුත්තොතිපි, භෙදුසම්පුත්තො: චෙච්ච න ච භෙදුතිපි. තයො ඛකො න චතතඛබ්බා භෙදු චෙච්ච භෙදුසම්පුත්තොති, සියා භෙදුසම්පුත්තො: චෙච්ච න ච භෙදු, සියා න චතතඛබ්බා භෙදුසම්පුත්තො: චෙච්ච න ච භෙදු ති. සඛ්ඛාරකඛකො: සියා භෙදු චෙච්ච භෙදුසම්පුත්තො: ච, සියා භෙදුසම්පුත්තො: චෙච්ච න ච භෙදු, සියා න චතතඛබ්බා භෙදු චෙච්ච භෙදුසම්පුත්තො:තිපි, භෙදුසම්පුත්තො: චෙච්ච න ච භෙදුතිපි.

රූපකඛකො: න භෙදු අභෙදුකො. තයො ඛකො සියා න භෙදු සභෙදුකා, සියා න භෙදු අභෙදුකා. සඛ්ඛාරකඛකො: සියා න භෙදු සභෙදුකො, සියා න භෙදු අභෙදුකො, සියා න චතතඛබ්බා: න භෙදු සභෙදුකො:තිපි න භෙදු අභෙදුකො:තිපි.

211. සප්තවතයා, සඛිතා.

චන්ද්‍රිකාගේ චන්ද්‍රිකා අනිදසානා. රූපකතකො සියා සනිදසානො,
සියා අනිදසානො,

චන්ද්‍රිකාගේ චන්ද්‍රිකා අප්පච්ඡා. රූපකතකො සියා සප්පච්ඡො, සියා
අප්පච්ඡො.

රූපකතකො රූපං. චන්ද්‍රිකාගේ චන්ද්‍රිකා අරූපා.

රූපකතකො ලොකියො. චන්ද්‍රිකාගේ චන්ද්‍රිකා සියා ලොකියා, සියා
ලොකුතතරං.

කෙනචි විඤ්ඤායා, කෙනචි න විඤ්ඤායා.

212. චන්ද්‍රිකාගේ චන්ද්‍රිකා නො ආසවා. සඛිතකතකො සියා ආසවො,
සියා නො ආසවො.

රූපකතකො සාසවො. චන්ද්‍රිකාගේ චන්ද්‍රිකා සියා ආසවා, සියා
අනාසවා.

රූපකතකො ආසවවිප්පයුතො. චන්ද්‍රිකාගේ චන්ද්‍රිකා සියා ආසව
සම්පයුතො, සියා ආසවවිප්පයුතො.

රූපකතකො න චන්ද්‍රිකාගේ ආසවො වෙච්ච සාසවො වානි,¹ සාසවො
වෙච්ච නො ච ආසවො. තයො චන්ද්‍රිකා න චන්ද්‍රිකාගේ ආසවා වෙච්ච
සාසවා වානි,² සියා සාසවා වෙච්ච නො ච ආසවා, සියා න චන්ද්‍රිකා
සාසවා වෙච්ච නො ච ආසවානි. සඛිතකතකො සියා ආසවො වෙච්ච
සාසවො ච, සියා සාසවො වෙච්ච නො ච ආසවො, සියා න චන්ද්‍රිකා
ආසවො වෙච්ච සාසවොනි³ පි සාසවො වෙච්ච නො ච ආසවොනිපි.

රූපකතකො න චන්ද්‍රිකාගේ ආසවො වෙච්ච ආසවසම්පයුතොනිපි,
ආසවසම්පයුතො වෙච්ච නො ච ආසවොනි³ පි. තයො චන්ද්‍රිකා න
චන්ද්‍රිකාගේ ආසවා වෙච්ච ආසවසම්පයුතොනි, සියා ආසවසම්පයුතො
වෙච්ච නො ච ආසවා, සියා න චන්ද්‍රිකාගේ ආසවසම්පයුතො වෙච්ච
නො ච ආසවානි. සඛිතකතකො සියා ආසවො වෙච්ච ආසවසම්ප-
යුතො ච, සියා ආසවසම්පයුතො වෙච්ච නො ච ආසවො, සියා න
චන්ද්‍රිකාගේ ආසවො වෙච්ච ආසවසම්පයුතො නිපි, ආසවසම්පයුතො
වෙච්ච නො ච ආසවොනිපි.

රූපකතකො ආසවවිප්පයුතසාසවො. චන්ද්‍රිකාගේ චන්ද්‍රිකා සියා
ආසවවිප්පයුතසාසවා, සියා ආසවවිප්පයුතඅනාසවා සියා න
චන්ද්‍රිකාගේ ආසව විප්පයුත සාසවා නිපි ආසව විප්පයුත අනාසවා නිපි.

213. චන්ද්‍රිකාගේ චන්ද්‍රිකා නො සඤ්ඤාප්පනා සඛිතකතකො සියා
සඤ්ඤාප්පනං, සියා නො සඤ්ඤාප්පනං.

රූපකතකො සඤ්ඤාප්පනියො. චන්ද්‍රිකාගේ චන්ද්‍රිකා සියා සඤ්ඤාප්පනියා,
සියා අසඤ්ඤාප්පනියා.

රූපකතකො සඤ්ඤාප්පනවිප්පයුතො. චන්ද්‍රිකාගේ චන්ද්‍රිකා සියා
සඤ්ඤාප්පනවිප්පයුතො, සියා සඤ්ඤාප්පනවිප්පයුතො.

1 සාසවොනි - සිරිමු.
2 සාසවානි - සිරිමු.

රූපකකිකො ගන්ධවිපසුන්‍යගන්ධනීයො. චන්‍යාඥේ බ්‍රහ්මා සියා ගන්ධවිපසුන්‍යගන්ධනීයා; සියා ගන්ධවිපසුන්‍යආගන්ධනීයා; සියා න චන්‍යාබ්‍රහ්මා ගන්ධවිපසුන්‍යගන්ධනීයාතිපි, ගන්ධවිපසුන්‍යආගන්ධනීයාතිපි;

215-216. චන්‍යාඥේ බ්‍රහ්මා නො ඕසා -පෙ- නො යොගා -පෙ-

217. චන්‍යාඥේ බ්‍රහ්මා නො නීචරණං. සංඛාරකකිකො සියා නීචරණං, සියා නො නීචරණං.

රූපකකිකො නීචරණීයො. චන්‍යාඥේ බ්‍රහ්මා සියා නීචරණීයා, සියා ආනීචරණීයා.

රූපකකිකො නීචරණවිපසුන්‍යො. චන්‍යාඥේ බ්‍රහ්මා සියා නීචරණ-සම්පසුන්‍යා, සියා නීචරණවිපසුන්‍යා.

රූපකකිකො න චන්‍යාබ්‍රහ්මා නීචරණං වෙච්ච නීචරණීයො චාති¹. නීචරණීයො වෙච්ච නො ච නීචරණං. තයො බ්‍රහ්මා න චන්‍යාබ්‍රහ්මා නීචරණං වෙච්ච නීචරණීයා චාති, සියා නීචරණීයා වෙච්ච නො ච නීචරණං, සියා න චන්‍යාබ්‍රහ්මා නීචරණීයා වෙච්ච නො ච නීචරණං¹ති. සංඛාරකකිකො සියා, නීචරණං වෙච්ච නීචරණීයො ච, සියා නීචරණීයො වෙච්ච නො ච නීචරණං, සියා න චන්‍යාබ්‍රහ්මා නීචරණං වෙච්ච නීචරණීයොති¹පි, නීචරණීයො වෙච්ච නො ච නීචරණනතිපි.

රූපකකිකො න චන්‍යාබ්‍රහ්මා නීචරණං වෙච්ච නීචරණසම්පසුන්‍යො-චාති¹පි, නීචරණසම්පසුන්‍යො වෙච්ච නො ච නීචරණනති¹පි. තයො බ්‍රහ්මා න චන්‍යාබ්‍රහ්මා නීචරණං වෙච්ච නීචරණසම්පසුන්‍යා චාති, සියා නීචරණ සම්පසුන්‍යා වෙච්ච නො ච නීචරණං, සියා න චන්‍යාබ්‍රහ්මා නීචරණ සම්පසුන්‍යා වෙච්ච නො ච නීචරණංති. සංඛාරකකිකො සියා නීචරණං වෙච්ච නීචරණ-සම්පසුන්‍යො ච, සියා නීචරණසම්පසුන්‍යො වෙච්ච නො ච නීචරණං, සියා න චන්‍යාබ්‍රහ්මා නීචරණං වෙච්ච නීචරණසම්පසුන්‍යො චාති¹පි, නීචරණ සම්පසුන්‍යො වෙච්ච නො ච නීචරණනති¹පි

රූපකකිකො නීචරණ විපසුන්‍යනනීචරණීයො. චන්‍යාඥේ බ්‍රහ්මා සියා නීචරණවිපසුන්‍යනනීචරණීයා, සියා නීචරණවිපසුන්‍යනආනීචරණීයා, සියා න චන්‍යාබ්‍රහ්මා නීචරණවිපසුන්‍යනනීචරණීයාති¹පි නීචරණවිපසුන්‍යන ආනීචරණීයාති¹පි.

218. චන්‍යාඥේ බ්‍රහ්මා නො පරාමාසා. සංඛාරකකිකො සියා පරාමාසො, සියා නො පරාමාසො.

රූපකකිකො පරාමවේශා. චන්‍යාඥේ බ්‍රහ්මා සියා පරාමවේශා, සියා ආපරාමවේශා.

රූපකකිකො පරාමාසවිපසුන්‍යො. තයො බ්‍රහ්මා සියා පරාමාස-සම්පසුන්‍යා, සියා පරාමාසවිපසුන්‍යා. සංඛාරකකිකො සියා පරාමාස-සම්පසුන්‍යො, සියා පරාමාසවිපසුන්‍යො, සියා න චන්‍යාබ්‍රහ්මා පරාමාස සම්පසුන්‍යොතිපි පරාමාසවිපසුන්‍යොති¹පි.

1. නීචරණීයොති - සිරිඉ.

රූපකවිකාව: න වචනවලට පරාමාසය වෙච පරාමවෙයිනි, පරාමවෙයි වෙච නො ව පරාමාසය. නයො බැඳී න වචනවලට පරාමාසය වෙච පරාමවෙයිනි, සිය පරාමවෙයි වෙච නො ව පරාමාසය, සිය න වචනවලට පරාමවෙයි වෙච නො ව පරාමාසය සිඛිතකවිකාව: සිය පරාමාසය වෙච පරාමවෙයි ව, සිය පරාමවෙයි වෙච නො ව පරාමාසය, සිය න වචනවලට පරාමාසය වෙච පරාමවෙයිනි, පරාමවෙයි වෙච නො ව පරාමාසයනි'පි.

රූපකවිකාව පරාමාසවිපසුත්තපරාමවෙයි. වචනාරො බැඳී සිය පරාමාසවිපසුත්තපරාමවෙයි, සිය පරාමාසවිපසුත්තපරාමවෙයි, සිය න වචනවලට පරාමාසවිපසුත්තපරාමවෙයිනි'පි, පරාමාසවිපසුත්ත පරාමවෙයිනි'පි.

219. රූපකවිකාව අනාරම්භණො. වචනාරො බැඳී සාරම්භණො.

විඤ්ඤණකවිකාව චිතතො. වචනාරො බැඳී නො චිතතො.

නයො බැඳී වෙනසිකා. දො බැඳී අවෙනසිකා.

නයො බැඳී චිතතසම්පසුත්තො. රූපකවිකාව චිතතවිපසුත්තො. විඤ්ඤණකවිකාව න වචනවලට චිතතන සම්පසුත්තොනි'පි චිතතන විපසුත්තොනි'පි.

නයො බැඳී චිතතසංසට්ඨො. රූපකවිකාව චිතතවිසංසට්ඨො. විඤ්ඤණකවිකාව න වචනවලට චිතතන සංසට්ඨොනි'පි චිතතන විසංසට්ඨොනි'පි.

නයො බැඳී චිතතසමුට්ඨොනො. විඤ්ඤණකවිකාව නො චිතතසමුට්ඨොනො. රූපකවිකාව සිය චිතතසමුට්ඨොනො, සිය නො චිතතසමුට්ඨොනො.

නයො බැඳී චිතතසහභුනො. විඤ්ඤණකවිකාව නො චිතතසහභු. රූපකවිකාව සිය චිතතසහභු සිය නො චිතතසහභු.

නයො බැඳී චිතතානුපරිච්ඡේදනො. විඤ්ඤණකවිකාව නො චිතතානු පරිච්ඡේදනි, රූපකවිකාව සිය චිතතානුපරිච්ඡේදනි, සිය නො චිතතානුපරිච්ඡේදනි.

නයො බැඳී චිතතසංසට්ඨ සමුට්ඨොනො. දො බැඳී නො චිතතසංසට්ඨ සමුට්ඨොනො.

නයො බැඳී චිතතසංසට්ඨසමුට්ඨොනසහභුනො. දො බැඳී නො චිතතසංසට්ඨ සමුට්ඨොනසහභුනො.

නයො බැඳී චිතතසංසට්ඨසමුට්ඨොනානුපරිච්ඡේදනො. දො බැඳී නො චිතතසංසට්ඨසමුට්ඨොනානුපරිච්ඡේදනො.

විඤ්ඤණකවිකාව අජ්ඣතනිකො. නයො බැඳී බාහිරො, රූපකවිකාව සිය අජ්ඣතනිකො, සිය බාහිරො.

වචනාරො බැඳී නො උපාදො. රූපකවිකාව සිය උපාදො, සිය නො උපාදො.

සිය උපාදිත්තො, සිය අනුපාදිත්තො

220. චන්ද්‍රාභාෂා: ඛණ්ඩා භාෂා උපාදානා. සංඛාරකඛණ්ඩා: සියා උපාදානං, සියා භාෂා උපාදානං.

රූපකඛණ්ඩා: උපාදානියො. චන්ද්‍රාභාෂා: ඛණ්ඩා: සියා උපාදානියා, සියා අනුපාදානියා.

රූපකඛණ්ඩා: උපාදානවිපසුකතො. චන්ද්‍රාභාෂා: ඛණ්ඩා: සියා උපාදාන සමපසුකතා, සියා උපාදානවිපසුකතා.

රූපකඛණ්ඩා: න චන්ද්‍රාභාෂා: උපාදානං වෙච්ච උපාදානියො'නි, උපාදානියො වෙච්ච භාෂා ච උපාදානං. නයො ඛණ්ඩා: න චන්ද්‍රාභාෂා: වෙච්ච උපාදානියො'නි, සියා උපාදානියා වෙච්ච භාෂා ච උපාදානා, සියා න චන්ද්‍රාභාෂා: උපාදානියා වෙච්ච භාෂා ච උපාදානානි. සංඛාරකඛණ්ඩා: සියා උපාදානකෙඛච්ච උපාදානියො ච, සියා උපාදානියො වෙච්ච භාෂා ච උපාදානං, සියා න චන්ද්‍රාභාෂා: උපාදානං වෙච්ච උපාදානියො'නි'පි, උපාදානියො වෙච්ච භාෂා ච උපාදානනනි'පි.

රූපකඛණ්ඩා: න චන්ද්‍රාභාෂා: උපාදානං වෙච්ච උපාදානසමපසුකතො නි'පි, උපාදානසමපසුකතො වෙච්ච භාෂා ච උපාදානනනි'පි. නයො ඛණ්ඩා: න චන්ද්‍රාභාෂා: උපාදානං වෙච්ච උපාදානසමපසුකතො'නි, සියා උපාදාන-සමපසුකතො වෙච්ච භාෂා ච උපාදානා, සියා න චන්ද්‍රාභාෂා: උපාදානසමපසුකතො වෙච්ච භාෂා ච උපාදානානි. සංඛාරකඛණ්ඩා: සියා උපාදානං වෙච්ච උපාදාන සමපසුකතො ච, සියා උපාදානසමපසුකතො වෙච්ච භාෂා ච උපාදානං, සියා න චන්ද්‍රාභාෂා: උපාදානං වෙච්ච උපාදානසමපසුකතො'නි'පි, උපාදානසම-පසුකතො වෙච්ච භාෂා ච උපාදානනනි'පි.

රූපකඛණ්ඩා: උපාදානවිපසුකතඋපාදානියො. චන්ද්‍රාභාෂා: සියා උපාදානවිපසුකතඋපාදානියා, සියා උපාදානවිපසුකතඅනුපාදානියා, සියා න චන්ද්‍රාභාෂා: උපාදානවිපසුකතඋපාදානියානි'පි උපාදානවිපසුකත-අනුපාදානියානි'පි.

221. චන්ද්‍රාභාෂා: ඛණ්ඩා භාෂා කිලෙසො. සංඛාරකඛණ්ඩා: සියා කිලෙසො, සියා භාෂා කිලෙසො.

රූපකඛණ්ඩා: සංකිලෙසිකො. චන්ද්‍රාභාෂා: ඛණ්ඩා: සියා සංකිලෙසිකා, සියා අසංකිලෙසිකා.

රූපකඛණ්ඩා: අසංකිලිට්ඨො. චන්ද්‍රාභාෂා: ඛණ්ඩා: සියා සංකිලිට්ඨා, සියා අසංකිලිට්ඨා.

රූපකඛණ්ඩා: කිලෙසවිපසුකතො. චන්ද්‍රාභාෂා: ඛණ්ඩා: සියා කිලෙස සමපසුකතා, සියා කිලෙසවිපසුකතා.

රූපකඛණ්ඩා: න චන්ද්‍රාභාෂා: කිලෙසො වෙච්ච සංකිලෙසිකො'නි, සංකිලෙසිකො වෙච්ච භාෂා ච කිලෙසො. නයො ඛණ්ඩා: න චන්ද්‍රාභාෂා: කිලෙසො වෙච්ච සංකිලෙසිකානි, සියා සංකිලෙසිකා වෙච්ච භාෂා ච කිලෙසො සියා න චන්ද්‍රාභාෂා: සංකිලෙසිකා වෙච්ච භාෂා ච කිලෙසොනි. සංඛාරකඛණ්ඩා: සියා කිලෙසො වෙච්ච සංකිලෙසිකො ච, සියා සංකිලෙසිකො වෙච්ච භාෂා ච කිලෙසො, සියා න චන්ද්‍රාභාෂා: කිලෙසො වෙච්ච, සංකිලෙසිකො නි'පි සංකිලෙසිකො වෙච්ච භාෂා ච කිලෙසොනි'පි.

රූපකඛකො න වතතබ්බො කිලෙසො වෙච්ච සංකිලිට්ඨොතිපි, සංකිලිට්ඨො වෙච්ච නො ච කිලෙසොතිපි. නයො බකිං න වතතබ්බො කිලෙසො වෙච්ච සංකිලිට්ඨොති, සියො සංකිලිට්ඨො වෙච්ච නො ච කිලෙසො, සියො න වතතබ්බො සංකිලිට්ඨො වෙච්ච නො ච කිලෙසොති. සඛිංරකඛකො සියො කිලෙසො වෙච්ච සංකිලිට්ඨො ච, සියො සංකිලිට්ඨො වෙච්ච නො ච කිලෙසො. සියො න වතතබ්බො කිලෙසො වෙච්ච සංකිලිට්ඨොතිපි, සංකිලිට්ඨො වෙච්ච නො ච කිලෙසොතිපි.

රූපකඛකො න වතතබ්බො කිලෙසො වෙච්ච කිලෙස සම්පයුතොතිපි, කිලෙසම්පයුතො වෙච්ච නො ච කිලෙසොතිපි. නයො බකිං න වතතබ්බො කිලෙසො වෙච්ච කිලෙස සම්පයුතොති, සියො කිලෙස සම්පයුතො වෙච්ච නො ච කිලෙසො, සියො න වතතබ්බො කිලෙස සම්පයුතො වෙච්ච නො ච කිලෙසොති. සඛිංරකඛකො සියො කිලෙසො වෙච්ච කිලෙස සම්පයුතො ච, සියො කිලෙස සම්පයුතො වෙච්ච නො ච කිලෙසො, සියො න වතතබ්බො කිලෙසො වෙච්ච කිලෙස සම්පයුතොතිපි, කිලෙස සම්පයුතො වෙච්ච නො ච කිලෙසොතිපි.

රූපකඛකො කිලෙස විපයුතත සංකිලෙසිකො. වතතාරෙ බකිං සියො කිලෙස විපයුතත සංකිලෙසිකො, සියො කිලෙස විපයුතත අසංකිලෙසිකො, සියො න වතතබ්බො කිලෙස විපයුතත සංකිලෙසිකොතිපි, කිලෙස විපයුතත අසංකිලෙසිකොතිපි.

222. රූපකඛකො න දස්සනෙන පභානබ්බො. වතතාරෙ බකිං සියො දස්සනෙන පභානබ්බො, සියො න දස්සනෙන පභානබ්බො.

රූපකඛකො න භාවනාය පභානබ්බො. වතතාරෙ බකිං සියො භාවනාය පභානබ්බො, සියො න භාවනාය පභානබ්බො.

රූපකඛකො න දස්සනෙන පභානබ්බභෙතුකො. වතතාරෙ බකිං සියො දස්සනෙන පභානබ්බභෙතුකා, සියො න දස්සනෙන පභානබ්බභෙතුකා.

රූපකඛකො න භාවනාය පභානබ්බභෙතුකො. වතතාරෙ බකිං සියො භාවනාය පභානබ්බභෙතුකා, සියො න භාවනාය පභානබ්බභෙතුකා.

රූපකඛකො අවිතකො. වතතාරෙ බකිං සියො සවිතකො සියො අවිතකො.

රූපකඛකො අවිචාරෙ. වතතාරෙ බකිං සියො සවිචාරෙ. සියො අවිචාරෙ.

රූපකඛකො අපටිතිකො වතතාරෙ බකිං සියො සපටිතිකා, සියො අපටිතිකා.

රූපකඛකො න පිතීසභගතො. වතතාරෙ බකිං සියො පිතීසභගතො, සියො න පිතීසභගතො.

ඥො බකිං න සුඛසභගතො. නයො බකිං සියො සුඛසභගතො, සියො න සුඛසභගතො.

ඥො බකිං න උපෙකකාසභගතො. නයො බකිං සියො උපෙකකාසභගතො, සියො න උපෙකකාසභගතො.

රූපකකිකො කාමාවචරෙ වතතාරෙ බකි සිය කාමාවචර, සිය න කාමාවචර.

රූපකකිකො න රූපාවචරෙ. වතතාරෙ බකි සිය රූපාවචර සිය න රූපාවචර.

රූපකකිකො න අරූපාවචරෙ. වතතාරෙ බකි සිය අරූපාවචර සිය න අරූපාවචර.

රූපකකිකො පරියාපනො. වතතාරො බකි සිය පරියාපනො සිය අපරියාපනො.

රූපකකිකො අනියානිකො. වතතාරො බකි සිය නියානිකා, සිය අනියානිකා.

රූපකකිකො අනියතො. වතතාරෙ බකි සිය නියතා සිය අනියතා.

රූපකකිකො සඋතතරෙ. වතතාරෙ බකි සිය සඋතතර, සිය අනුතතර.

රූපකකිකො අරණො. වතතාරෙ බකි සිය සරණා සිය අරණානි.

පකදහපුච්ඡකං

බකිවිභවයො නිච්චිතො.

2. ආයතන විභවය

223. ආදසායනනානි : වකඩායතනං, රූපායතනං, සොතායතනං, සද්දයතනං, ඝානායතනං, ගඤ්ඤායතනං, ජ්වහායතනං, රසායතනං කායායතනං, ඵොට්ඨබ්බායතනං, මනායතනං, ධම්මායතනං.

224. වකුට්ඨං අනිච්චං දුක්ඛං අනත්තා විපරිණාමධම්මං, රූපා අනිච්චා දුක්ඛා අනත්තා විපරිණාමධම්මා, සොතං අනිච්චං දුක්ඛං අනත්තා විපරිණාමධම්මං. සද්ද අනිච්චා දුක්ඛා අනත්තා විපරිණාමධම්මා, ඝානං අනිච්චං දුක්ඛං අනත්තා විපරිණාමධම්මං, ගඤ්ඤා අනිච්චා දුක්ඛා අනත්තා විපරිණාමධම්මා, ජ්වහා අනිච්චා දුක්ඛා අනත්තා විපරිණාමධම්මා, රසා අනිච්චා දුක්ඛා අනත්තා විපරිණාමධම්මා, කායො අනිච්චො දුක්ඛො අනත්තා විපරිණාමධම්මො, ඵොට්ඨබ්බා අනිච්චා දුක්ඛා අනත්තා විපරිණාමධම්මා, මනො අනිච්චො දුක්ඛො අනත්තා විපරිණාමධම්මා, ධම්මා අනිච්චා දුක්ඛා අනත්තා විපරිණාමධම්මා.

සුත්තනනාභාජනියං.

225. ආදසායනනානි : වකඩායතනං, සොතායතනං, ඝානායතනං, ජ්වහායතනං, කායායතනං, මනායතනං, රූපායතනං, සද්දයතනං, ගඤ්ඤායතනං, රසායතනං, ඵොට්ඨබ්බායතනං, ධම්මායතනං.

226. තත්ථ කතමං වකඩායතනං, යං වකුට්ඨං චතුත්තං මහාභුතානං උපාදය පසාදෙ අත්තභාවපරිඨාපනො අනිදස්සනො සප්පට්ඨො, යෙන වකුට්ඨනා අනිදස්සනෙන සප්පට්ඨෙන රූපං සතිදස්සනං සප්පට්ඨං පසසී වා පසසති වා පසසීස්සති වා පස්සෙ වා, වකුට්ඨමෙපතං වකඩායනමෙපතං වකුට්ඨාභුපෙසා වකුට්ඨජ්ඣිමෙපතං ලොකොපෙසො ආරුපෙසා සමුද්දෙපෙසො පඤ්ඤිරමෙපතං ඛේතතමෙපතං චජ්ඣමෙපතං නෙත්තමෙපතං නසනමෙපතං ඕරිමං තීරමෙපතං සුඤ්ඤාදා ගාමොපෙසො ඉදං වුච්චති වකඩායතනං.

227. තත්ථ කතමං සොතායතනං : යං සොතං චතුත්තං මහාභුතානං උපාදය පසාදෙ අත්තභාවපරිඨාපනො අනිදස්සනො, සප්පට්ඨො යෙන සොතෙන අනිදස්සනෙන සප්පට්ඨෙන සද්දං අනිදස්සනං සප්පට්ඨං සුඤ්ඤී වා සුඤ්ඤති වා සුඤ්ඤීස්සති වා සුඤ්ඤෙ වා, සොතමෙපතං සොතායනමෙපතං සොතාභුපෙසා සොතිජ්ඣිමෙපතං ලොකොපෙසො ආරුපෙසා සමුද්දෙපෙසො පඤ්ඤිරමෙපතං ඛේතතමෙපතං චජ්ඣමෙපතං ඕරිමං තීරමෙපතං සුඤ්ඤාදා ගාමො පෙසො ඉදං වුච්චති සොතායතනං.

228. තත් කතමං භානායතනං : යං භානං චතුත්තං මහාභුතානං උපාදය පසාදෙ අත්තභාවපරිපාදනො අනිදසුනො සප්පට්ඨො යෙන භානෙන අනිදසුනෙන සප්පට්ඨෙන ගඤ්ඤි අනිදසුනං සප්පට්ඨං භාසී වා භායතී වා භාසිසුතී වා භායෙ වා භානවෙතං භානායතනවෙතං භානධාතුපෙසා භානිජ්ජිතවෙතං ලොකොපෙසො ආරාපෙසා සමුද්දෙපෙසො පණ්ඨරවෙතං බෙත්තවෙතං වජ්ජිවෙතං ඔරිමං තීරවෙතං සුඤ්ඤො ගාමොපෙසො, ඉදං වුව්චි භානායතනං.

229. තත් කතමං ජීවනායතනං : යං ජීවනං චතුත්තං මහාභුතානං උපාදය පසාදෙ අත්තභාවපරිපාදනො අනිදසුනො සප්පට්ඨො යං ජීවනාය අනිදසුනාය සප්පට්ඨාය රසං අනිදසුනං සප්පට්ඨං භාසී වා භායතී වා භාසිසුතී වා භායෙ වා ජීවනාපෙසා ජීවනායතනවෙතං ජීවනාධාතුපෙසා ජීවනිජ්ජිතවෙතං ලොකොපෙසො ආරාපෙසා සමුද්දෙපෙසො පණ්ඨරවෙතං බෙත්තවෙතං වජ්ජිවෙතං ඔරිමං තීරවෙතං සුඤ්ඤො ගාමොපෙසො, ඉදං වුව්චි ජීවනායතනං.

230. තත් කතමං කායායතනං : යො කායො චතුත්තං මහාභුතානං උපාදය පසාදෙ අත්තභාවපරිපාදනො අනිදසුනො සප්පට්ඨො යෙන කායෙන අනිදසුනෙන සප්පට්ඨෙන ඵොට්ඨබ්බං අනිදසුනං සප්පට්ඨං චුසී වා චුතතී වා චුසිසුතී වා චුසෙ වා, කායොපෙසො කායායතනවෙතං කායධාතුපෙසා කායිජ්ජිතවෙතං ලොකොපෙසො ආරාපෙසා සමුද්දෙපෙසො පණ්ඨරවෙතං බෙත්තවෙතං වජ්ජිවෙතං ඔරිමං තීරවෙතං සුඤ්ඤො ගාමොපෙසො, ඉදං වුව්චි කායායතනං.

231. තත් කතමං මනායතනං : ඵකවිධෙන මනායතනං : ඵසුසම්පසුත්තං.

දුච්චිධෙන මනායතනං : අභී සහෙතුකං, අභී අහෙතුකං.

නිච්චිධෙන මනායතනං : අභී කුසලං අභී අකුසලං අභී අව්භාතනං.

චතුඛිධෙන මනායතනං : අභී කාමාවචරං අභී රූපාවචරං අභී අරූපාවචරං අභී අපරිපාදනං.

පඤ්චවිධෙන මනායතනං : අභී සුඛිජ්ජිත සම්පසුත්තං අභී දුකඛිජ්ජිත සම්පසුත්තං, අභී සොමනස්සිජ්ජිත සම්පසුත්තං, අභී දෙමනස්සිජ්ජිත සම්පසුත්තං, අභී උපෙකඛිජ්ජිත සම්පසුත්තං.

ඡබ්බිධෙන මනායතනං : චකච්චිඤ්ඤොණං සොභච්චිඤ්ඤොණං භානවිඤ්ඤොණං ජීවනවිඤ්ඤොණං කායවිඤ්ඤොණං මනෝවිඤ්ඤොණං, ඵචං ඡබ්බිධෙන මනායතනං.

සත්තවිධෙන මනායතනං : චකච්චිඤ්ඤොණං සොභච්චිඤ්ඤොණං භානවිඤ්ඤොණං ජීවනවිඤ්ඤොණං කායවිඤ්ඤොණං මනෝධාතු මනෝවිඤ්ඤොණං ඵචං සත්තවිධෙන මනායතනං.

අට්ඨවිධෙන මනායතනං : චකච්චිඤ්ඤොණං -පෙ- කායවිඤ්ඤොණං අභී සුඛසහගතං, අභී දුකඛසහගතං මනෝධාතු මනෝවිඤ්ඤොණං ඵචං අට්ඨවිධෙන මනායතනං.

නවවිධෙන මනායතනං : චක්ඛවිඤ්ඤාණං -පෙ- කායවිඤ්ඤාණං, මනෝධාතු මනෝවිඤ්ඤාණධාතු අපච්ඡි කුසලං අපච්ඡි අකුසලං, අපච්ඡි අව්‍යාකතං. එවං නවවිධෙන මනායතනං.

දසවිධෙන මනායතනං : චක්ඛවිඤ්ඤාණං සොතවිඤ්ඤාණං ඝාන-විඤ්ඤාණං ජීවහාවිඤ්ඤාණං, කායවිඤ්ඤාණං අපච්ඡි සුඛසහගතං, අපච්ඡි දුක්ඛසහගතං, මනෝධාතු, මනෝවිඤ්ඤාණධාතු අපච්ඡි කුසලං, අපච්ඡි අකුසලං, අපච්ඡි අව්‍යාකතං. එවං දසවිධෙන මනායතනං.

232. එකවිධෙන මනායතනං : එසසසම්පයුත්තං.

දුච්චිධෙන මනායතනං : අපච්ඡි සහෙතුකං අපච්ඡි අහෙතුකං.

තිවිධෙන මනායතනං : අපච්ඡි සුඛාය වෛදනාය සම්පයුත්තං, අපච්ඡි දුක්ඛාය වෛදනාය සම්පයුත්තං, අපච්ඡි අදුක්ඛමසුඛාය වෛදනාය සම්පයුත්තං -පෙ- එවං බහුවිධෙන මනායතනං. ඉදං චූළච්ඡි මනායතනං.

233. තත්ථ කතමං රූපායතනං : යං රූපං චතුත්තං මහාභුතානං උපාදාය වණණනිභා සතිදසසනං සප්පට්ඨං නීලං පිතකං¹ ලොහිතකං² මදුතං කාලකං මඤ්ජුරධිකං හරි හරිවණණං³ අච්චකුරවණණං දීඝං රත්තං අභ්‍රං ඵලං වට්ටං පරිමණ්ඩලං චතුරසං ඡත්‍රංසං අවධංසං සොලසංසං නිත්තං එලං ඡායා ආනපො ආලොකො අකිකාඤ්ඤා අබ්‍යා මභිකා ධුමො රජො ව්‍යුමණ්ඩලසං වණණනිභා සුරියමණ්ඩලසං වණණනිභා තාරක රූපානං වණණනිභා ආදාසමණ්ඩලසං වණණනිභා මණ්ඩලමුත්තා⁴ වෙළුච්චසං වණණනිභා ජාතරූපරජතසං වණණනිභා යං වා පනඤ්ඤාපි අපච්ඡි රූපං චතුත්තං මහාභුතානං උපාදාය වණණනිභා සතිදසසනං සප්පට්ඨං යං රූපං සතිදසසන සප්පට්ඨං චක්ඛනා අතිදසසනෙන සප්පට්ඨෙන පසසී වා පසසති වා පසසියසති වා පසසෙ වා රූප මෙතං රූපායතනමෙතං රූපධාතුපෙසා. ඉදං චූළච්ඡි රූපායතනං.

234. තත්ථ කතමං සද්දායතනං : යො සද්දො චතුත්තං මහාභුතානං උපාදාය අතිදසසනො සප්පට්ඨො, හෙරිසද්දො, මුතීඛගසද්දො, සඛිඛසද්දො පනවසද්දො, භීතසද්දො, වාදිතසද්දො, සමමසද්දො, පාණීසද්දො, සත්තානං නිගෙසාසසද්දො, ධාතුනං සනතිඝාතසද්දො, වාතසද්දො, උදකසද්දො, මනුසසද්දො, අමනුසසද්දො, යො වා පනඤ්ඤාපි අපච්ඡි සද්දො චතුත්තං මහාභුතානං උපාදාය අතිදසසනො සප්පට්ඨො, යං සද්දං අතිදසානං සප්පට්ඨො නොනෙන අතිදසසනෙන සප්පට්ඨෙන සුණී වා සුණොති වා සුණොති වා සුණොති වා සද්දොපෙසො සද්දායතනමෙතං සද්දධාතුපෙසා ඉදං චූළච්ඡි සද්දායතනං.

235. තත්ථ කතමං ගක්ඛායතනං : යො ගක්ඛො චතුත්තං මහාභුතානං උපාදාය අතිදසසනො සප්පට්ඨො මූලගක්ඛො සාරගක්ඛො තවගක්ඛො පත්තගක්ඛො පුප්ඵගක්ඛො එලගක්ඛො ආමගක්ඛො විසසගක්ඛො සුගක්ඛො දුග්ගක්ඛො, යො වා පනඤ්ඤාපි අපච්ඡි ගක්ඛො චතුත්තං මහාභුතානං උපාදාය අතිදසසනො සප්පට්ඨො යං ගක්ඛං අතිදසසනං සප්පට්ඨං ඝාතෙන අතිදසසනෙන සප්පට්ඨෙන ඝාසී වා ඝායති වා ඝාසියසති වා ඝාසෙ වා ගක්ඛොපෙසො ගක්ඛායතනමෙතං ගක්ඛධාතුපෙසා, ඉදං චූළච්ඡි ගක්ඛායතනං.

1. පිතං - සිරිමු. 2. ලොහිතං - සිරිමු. 3. හරිවණණං - සි. 4. මුත්ත - සිමු, මඡසං.

236. නත්තමං රසායනනං : යො රසො චතුන්තං මහාභුතානං උපාදාය අතිදස්සනො සප්පච්ඡො ඉලුරසො ඛනිරසො තචරසො පනතරසො පුප්ඵරසො ඵලරසො අමිලිලං මධුරං තීන්තකං කටුකං ලොඤ්ඤං ඛාරිකං ලපිලකං¹ කසාවො සාදු අසාදු, යො වා පනඤ්ඤපි අපි රසො චතුන්තං මහාභුතනං උපාදාය අතිදස්සනො සප්පච්ඡො යං රසං අතිදස්සනං සප්පච්ඡං ජීවහාය අතිදස්සනාය සප්පච්ඡාය සාහි වා සායති වා සාසිස්සති වා සායෙ වා රසොපෙසො රසායනනමෙපනං රසධාතුපෙසා, ඉදං වුව්චති රසායනනං.

237. නත්තමං ඵොට්ඨබ්බායනනං : පථවිධාතු තෙජෝධාතු වායොධාතු කකබලං මුදුකං සණ්ඨං ඵරාසං සුඛසමථස්සං දුක්ඛසමථස්සං ගරාකං ලහුකං යං ඵොට්ඨබ්බං අතිදස්සනං සප්පච්ඡං කායෙත අතිදස්සනෙන සප්පච්ඡෙන චුපි වා චුසති වා චුපිස්සති වා චුසෙ වා ඵොට්ඨබ්බා- 'පෙසො ඵොට්ඨබ්බායනනමෙපනං ඵොට්ඨබ්බධාතුපෙසා, ඉදං වුව්චති ඵොට්ඨබ්බායනනං.

238. නත්තමං ධම්මායනනං : වෙදනාකඛකේ, සඤ්ඤකඛකේ, සඛ්ඛාරකඛකේ, යං ව රූපං අතිදස්සනං අප්පච්ඡං ධම්මායනනපරිඨො පනනං අසඛිතා ව ධාතු.

නත්තමො වෙදනාකඛකේ : ඵකවිධෙන වෙදනාකඛකේ : ඵස්සසමපසුතෙනා.

දුට්ඨධෙන වෙදනාකඛකේ : අපි සහෙතුකො අපි අහෙතුකො.

තිවිධෙන වෙදනාකඛකේ : අපි කුසලො අපි අකුසලො අපි අව්‍යාකතො -පෙ- ඵචං දසවිධෙන වෙදනාකඛකේ -පෙ- ඵචං බහුවිධෙන වෙදනාකඛකේ, අයං වුව්චති වෙදනාකඛකේ.

නත්තමො සඤ්ඤකඛකේ : ඵකවිධෙන සඤ්ඤකඛකේ : ඵස්සසමපසුතෙනා.

දුට්ඨධෙන සඤ්ඤකඛකේ : අපි සහෙතුකො අපි අහෙතුකො.

තිවිධෙන සඤ්ඤකඛකේ : අපි කුසලො අපි අකුසලො අපි අව්‍යාකතො -පෙ- ඵචං දසවිධෙන සඤ්ඤකඛකේ -පෙ- ඵචං බහුවිධෙන සඤ්ඤකඛකේ, අයං වුව්චති සඤ්ඤකඛකේ.

නත්තමො සඛ්ඛාරකඛකේ : ඵකවිධෙන සඛ්ඛාරකඛකේ : විත්ත සමපසුතෙනා.

දුට්ඨධෙන සඛ්ඛාරකඛකේ : අපි හෙතු අපි න හෙතු.

තිවිධෙන සඛ්ඛාරකඛකේ : අපි කුසලො අපි අකුසලො අපි අව්‍යාකතො -පෙ- ඵචං දසවිධෙන සඛ්ඛාරකඛකේ -පෙ- ඵචං බහුවිධෙන සඛ්ඛාරකඛකේ, අයං වුව්චති සඛ්ඛාරකඛකේ.

1. ලමිලං - මජ්ඣං.

තත් කතමං රූපං අනිදක්‍ෂන අපපටිඝං ධම්මායතන පරියාපනනං : ඉතිදිඤ්ඤං පුරිසිද්ධිං -පෙ- කබ්‍රිංකාරො ආකාරො. ඉදං වුච්චති රූපං අනිදක්‍ෂනං අපපටිඝං ධම්මායතනපරියාපනනං.

තත් කතමා අසඛිතා ධාතු : රාගකයො දෙසකයො මොහකයො අයං වුච්චති අසඛිතා ධාතු, ඉදං වුච්චති ධම්මායතනං.

අභිධම්මභාජනියං.

239. ආදසායනනාති : චක්ඛායතනං, රූපායතනං, භොනායතනං, සඤ්ජායතනං, ඝානායතනං, ගඤ්ඤායතනං, ජීව්හායතනං, රසායතනං, කායායතනං, ථොට්ඨබ්බායතනං, මනායතනං, ධම්මායතනං.

240. ආදසනනං ආයතනානං කති කුසලා, කති අකුසලා, කති අව්‍යාකතා -පෙ- කති සරණා, කති අරණා.

241. දසායතනා අව්‍යාකතා, ආයතනා සියා කුසලා, සියා අකුසලා, සියා අව්‍යාකතා.

දසායතනා න චතතබ්බං සුඛාය වේදනාය සම්පයුතනාති'පි, දුක්ඛාය වේදනාය සම්පයුතනාති'පි අදුක්ඛම්පුඛාය වේදනාය සම්පයුතනාති'පි. මනායතනං සියා සුඛාය වේදනාය සම්පයුතනං, සියා දුක්ඛාය වේදනාය සම්පයුතනං, සියා අදුක්ඛම්පුඛාය වේදනාය සම්පයුතනං, ධම්මායතනං සියා සුඛාය වේදනාය සම්පයුතනං, සියා දුක්ඛාය වේදනාය සම්පයුතනං, සියා අදුක්ඛම්පුඛාය වේදනාය සම්පයුතනං, සියා න චතතබ්බං සුඛාය වේදනාය සම්පයුතනනාති'පි දුක්ඛාය වේදනාය සම්පයුතනනාති'පි අදුක්ඛම්පුඛාය වේදනාය සම්පයුතනනාති'පි.

දසායතනා නෙච්චිපාකනච්චිපාකධම්මධම්මා, ආයතනා සියා ච්චිපාකා, සියා ච්චිපාකධම්මධම්මා, සියා නෙච්චිපාකනච්චිපාකධම්මධම්මා.

පඤ්චායතනා උපාදිනනුපාදනියා, සඤ්ජායතනං අනුපාදිනනුපාදනියං චතනාණං ආයතනා සියා අනුපාදිනනුපාදනියා, ආයතනා සියා උපාදිනනුපාදනියා, සියා අනුපාදිනනුපාදනියා, සියා අනුපාදිතන අනුපාදනියා.

දසායතනා අසංකිලිට්ඨසංකිලෙසිකා, ආයතනා සියා සංකිලිට්ඨ-සංකිලෙසිකා, සියා අසංකිලිට්ඨසංකිලෙසිකා, සියා අසංකිලිට්ඨ-අසංකිලෙසිකා.

දසායතනා අචිතකකච්චිවාරං, මනායතනං සියා සචිතකකච්චිවාරං සියා අචිතකකච්චිවාරමතනං, සියා අචිතකකච්චිවාරං. ධම්මායතනං සියා සචිතකකච්චිවාරං, සියා අචිතකකච්චිවාරමතනං, සියා අචිතකකච්චිවාරං සියා න චතතබ්බං සචිතකකච්චිවාරනාති'පි අචිතකකච්චිවාරමතනනාති'පි. අචිතකකච්චිවාරනාති'පි.

දසායතනා න චත්තබ්බො පිතීසභගතොති'පි සුඛසභගතොති'පි උපෙකකාසභගතොති'පි, ආයතනා සියා පිතීසභගතො, සියා සුඛසභගතො, සියා උපෙකකාසභගතො, සියා න චත්තබ්බො පිතීසභගතොති'පි සුඛසභගතොති'පි උපෙකකාසභගතොති'පි.

දසායතනා නෙවදසුසනෙන න භාවනාය පභාතබ්බො, ආයතනා සියා දසුසනෙන පභාතබ්බො, සියා භාවනාය පභාතබ්බො, සියා නෙවදසුසනෙන න භාවනාය පභාතබ්බො.

දසායතනා නෙවදසුසනෙන න භාවනාය පභාතබ්බභෙතුකා, ආයතනා සියා දසුසනෙන පභාතබ්බභෙතුකා, සියා භාවනාය පභාතබ්බභෙතුකා, සියා නෙවදසුසනෙන න භාවනාය පභාතබ්බභෙතුකා.

දසායතනා නෙවාචයගාමීනාපචයගාමීනො, ආයතනා සියා ආචයගාමීනො, සියා අපචයගාමීනො, සියා නෙවආචයගාමීනාපචයගාමීනො.

දසායතනා නෙව සෙකකා නාසෙකකා, ආයතනා සියා සෙකකා, සියා අසෙකකා, සියා නෙව සෙකකා නාසෙකකා.

දසායතනා පරිත්තා, ආයතනා සියා පරිත්තා, සියා මහඤ්ඤා, සියා අපමාණා.

දසායතනා අනාරම්මණා, ආයතනා සියා පරිත්තාරම්මණා, සියා මහඤ්ඤාරම්මණා, සියා අපමාණාරම්මණා, සියා න චත්තබ්බො පරිත්තාරම්මණාතිපි මහඤ්ඤාරම්මණාතිපි අපමාණාරම්මණාතිපි.

දසායතනා මජ්ඣිමා, ආයතනා සියා භීනා, සියා මජ්ඣිමා, සියා පණීතා.

දසායතනා අනිසතා, ආයතනා සියා මිච්ඡත්තනිසතා, සියා සම්මත්තනිසතා, සියා අනිසතා.

දසායතනා අනාරම්මණා, ආයතනා සියා මඤ්ඤාරම්මණා, සියා මඤ්ඤභෙතුකා, සියා මඤ්ඤාභිපතීනො, සියා න චත්තබ්බො මඤ්ඤාරම්මණාති'පි මඤ්ඤභෙතුකාති'පි මඤ්ඤාභිපතීනොති'පි.

පඤ්චායතනා සියා උප්පත්තා, සියා උප්පාදීනො, න චත්තබ්බො අනුප්පත්තාති, සද්දයතනං සියා උප්පත්තං, සියා අනුප්පත්තං, න චත්තබ්බං උප්පාදීති, පඤ්චායතනා සියා උප්පත්තා, සියා අනුප්පත්තා සියා උප්පාදීනො, ධම්මායතනං සියා උප්පත්තං, සියා අනුප්පත්තං, සියා උප්පාදී, සියා න චත්තබ්බො උප්පත්තනාති'පි අනුප්පත්තනාති'පි උප්පාදීති'පි.

ඵකාදසායතනා සියා අතීතා, සියා අනාගතා, සියා පච්චුප්පත්තා, සියා න චත්තබ්බො අතීතනාති'පි අනාගතනාති'පි පච්චුප්පත්තනාති'පි.

දසායතනා අනාරම්මණා, ආයතනා සියා අනිතාරම්මණා සියා අනාගතාරම්මණා, සියා පච්චුප්පත්තාරම්මණා, සියා න චත්තබ්බො අනිතාරම්මණාති'පි අනාගතාරම්මණාති'පි පච්චුප්පත්තාරම්මණාති'පි.

සියා අජකිත්තා, සියා බහිඤා, සියා අජකිත්තබහිඤා.

දසායතනා අනාරමමණා. ආයතනා සියා අජකිත්තාරමමණා, සියා බහිඤාරමමණා, සියා අජකිත්තබහිඤාරමමණා, සියා න චත්තබ්බා අජකිත්තාරමමණානිපි බහිඤාරමමණානිපි අජකිත්තබහිඤාරමමණානිපි.

රූපායතනං සනිද්ධසනසපපටිඝං, නවායතනා අනිද්ධසනසපපටිඝං, ආයතනා අනිද්ධසනඅපපටිඝං.

242. එකාදසායතනා න හෙතු. ධම්මායතනං සියා හෙතු, සියා න හෙතු.

දසායතනා අහෙතුකා. ආයතනා සියා සහෙතුකා, සියා අහෙතුකා.

දසායතනා හෙතුවිපසුත්තා. ආයතනා සියා හෙතුසම්පසුත්තා, සියා හෙතුවිපසුත්තා.

දසායතනා න චත්තබ්බා හෙතු චෙච සහෙතුකානි'පි, සහෙතුකා චෙච න ච හෙතුනිපි. මනායතනං න චත්තබ්බං හෙතු චෙච සහෙතුකානී, සියා සහෙතුකං චෙච න ච හෙතු, සියා න චත්තබ්බං සහෙතුකාසෙඤ්ච න ච හෙතුනි. ධම්මායතනං සියා හෙතු චෙච සහෙතුකාසෙඤ්ච, සියා සහෙතුකං චෙච න ච හෙතු, සියා න චත්තබ්බං හෙතු චෙච සහෙතුකානි'පි සහෙතුකාසෙඤ්ච න ච හෙතුනි'පි.

දසායතනා න චත්තබ්බා හෙතු චෙච හෙතුසම්පසුත්තානි'පි හෙතුසම්පසුත්තා චෙච න ච හෙතුනි'පි. මනායතනං න චත්තබ්බං හෙතු චෙච හෙතුසම්පසුත්තනානී, සියා හෙතුසම්පසුත්තං චෙච න ච හෙතු, සියා න චත්තබ්බං හෙතුසම්පසුත්තං චෙච න ච හෙතුනි. ධම්මායතනං සියා හෙතු චෙච හෙතුසම්පසුත්තං ච, සියා හෙතුසම්පසුත්තං චෙච න ච හෙතු, සියා න චත්තබ්බං හෙතු චෙච හෙතුසම්පසුත්තනානි'පි හෙතුසම්පසුත්තං චෙච න ච හෙතුනි'පි.

දසායතනා න හෙතු අහෙතුකං. මනායතනං සියා න හෙතු සහෙතුකං, සියා න හෙතු අහෙතුකං. ධම්මායතනං සියා න හෙතු සහෙතුකං, සියා න හෙතු අහෙතුකං, සියා න චත්තබ්බං න හෙතු සහෙතුකානි'පි, න හෙතු අහෙතුකානි'පි.

243. එකාදසායතනා සපච්චයා. ධම්මායතනං සියා සපච්චයං සියා අපච්චයං.

එකාදසායතනා සඛිතා. ධම්මායතනං සියා සඛිතං සියා අසඛිතං.

රූපායතනං සනිද්ධසනං. එකාදසායතනා අනිද්ධසනා.

දසායතනා සපපටිඝා. ආයතනා අපපටිඝා.

දසායතනා රූපා. මනායතනං අරූපං, ධම්මායතනං සියා රූපං, සියා අරූපං.

දසායතනා ලොකියා. ආයතනා සියා ලොකියා, සියා ලොකුත්තර් කෙනචි විඤ්ඤායා, කෙනචි න විඤ්ඤායා.

244. එකාදසායනනා නො ආසවා, ධම්මායනනං සියා ආසවො සියා නො ආසවො.

දසායනනා සාසවා, ද්වායනනා සියා සාසවා සියා අනාසවා.

දසායනනා ආසව විපසුත්තා, ද්වායනනා සියා ආසවසම්පසුත්තා, සියා ආසවවිපසුත්තා.

දසායනනා න චත්තබ්බා ආසවා චෙව සාසවාති, සාසවා චෙව නො ච ආසවා; මනායනනං න චත්තබ්බං ආසවො චෙව සාසවනති, සියා සාසවං චෙව නො ච ආසවො, සියා න චත්තබ්බං සාසවං චෙව නො ච ආසවොති; ධම්මායනනං සියා ආසවො චෙව සාසවං ච, සියා සාසවං චෙව නො ච ආසවො, සියා න චත්තබ්බං ආසවො චෙව සාසවනතිපි, සාසවං චෙව නො ච ආසවොතිපි.

දසායනනා න චත්තබ්බා ආසවා චෙව ආසවසම්පසුත්තාතිපි, ආසව සම්පසුත්තා චෙව නො ච ආසවාතිපි; මනායනනං න චත්තබ්බං ආසවො චෙව ආසවසම්පසුත්තනති. සියා ආසවසම්පසුත්තං චෙව නො ච ආසවො, සියා න චත්තබ්බං ආසවසම්පසුත්තං චෙව නො ච ආසවොති; ධම්මායනනං සියා ආසවො චෙව ආසවසම්පසුත්තං ච, සියා ආසවසම්පසුත්තං චෙව නො ච ආසවො, සියා න චත්තබ්බං ආසවො චෙව ආසවසම්පසුත්තනතිපි, ආසවසම්පසුත්තං චෙව නො ච ආසවොතිපි.

දසායනනා ආසවවිපසුත්තසාසවා, ද්වායනනා සියා ආසවවිපසුත්ත සාසවා, සියා ආසවවිපසුත්ත අනාසවා, සියා න චත්තබ්බා ආසවවිපසුත්තසාසවාතිපි ආසවවිපසුත්තඅනාසවාතිපි.

245. එකාදසායනනා නො සඤ්ඤප්පනා, ධම්මායනනං සියා සඤ්ඤප්පනං, සියා නො සඤ්ඤප්පනං.

දසායනනා සඤ්ඤප්පනියා, ද්වායනනා සියා සංයොජ්ජනියා සියා අසංයොජ්ජනියා.

දසායනනා සඤ්ඤප්පනවිපසුත්තා, ද්වායනනා සියා සඤ්ඤප්පන-සම්පසුත්තා, සියා සඤ්ඤප්පනවිපසුත්තා.

දසායනනා න චත්තබ්බා සඤ්ඤප්පනා චෙව සඤ්ඤප්පනියාති, සඤ්ඤප්පනියා චෙව නො ච සඤ්ඤප්පනා; මනායනනං න චත්තබ්බං සඤ්ඤප්පනං චෙව සඤ්ඤප්පනියනති, සියා සඤ්ඤප්පනියං චෙව නො ච සඤ්ඤප්පනං, සියා න චත්තබ්බං සඤ්ඤප්පනියං චෙව නො ච සඤ්ඤප්පනනති. ධම්මායනනං සියා සඤ්ඤප්පනං චෙව සඤ්ඤප්පනියං ච. සියා සඤ්ඤප්පනියං චෙව නො ච සඤ්ඤප්පනං. සියා න චත්තබ්බං සඤ්ඤප්පනං චෙව සඤ්ඤප්පනියනතිපි, සඤ්ඤප්පනියං චෙව නො ච සඤ්ඤප්පනනතිපි.

දසායනනා න චත්තබ්බා සඤ්ඤප්පනා චෙව සඤ්ඤප්පනසම්පසුත්තා තිපි, සඤ්ඤප්පනසම්පසුත්තා චෙව නො ච සඤ්ඤප්පනාතිපි. මනායනනං න චත්තබ්බං සඤ්ඤප්පනං චෙව සඤ්ඤප්පනසම්පසුත්තනති, සියා සඤ්ඤප්පනසම්පසුත්තං චෙව නො ච සඤ්ඤප්පනං, සියා න චත්තබ්බං සඤ්ඤප්පනසම්පසුත්තං චෙව නො ච සඤ්ඤප්පනනති. ධම්මායනනං සියා සඤ්ඤප්පනසඤ්ඤව සඤ්ඤප්පනසම්පසුත්තං ච, සියා සඤ්ඤප්පන සම්පසුත්තං චෙව නො ච සඤ්ඤප්පනං, සියා න චත්තබ්බං සඤ්ඤප්පනං චෙව සඤ්ඤප්පනසම්පසුත්තනතිපි, සඤ්ඤප්පනසම්පසුත්තං චෙව නො ච සඤ්ඤප්පනනතිපි.

දසායතනා සඤ්ඤප්නවිපසුත්තසඤ්ඤප්නියා, ආයතනා සියා සඤ්ඤප්නවිපසුත්තසඤ්ඤප්නියා. සියා සඤ්ඤප්නවිපසුත්ත අසඤ්ඤප්නියා, සියා න චත්තබ්බා සඤ්ඤප්නවිපසුත්තසඤ්ඤප්නියානිපි, සඤ්ඤප්නවිපසුත්ත අසඤ්ඤප්නියානිපි.

246. එකාදසායතනා නො ගන්තො, ධම්මායතනං සියා ගන්තො, සියා නො ගන්තො.

දසායතනා ගන්තියා, ආයතනා සියා ගන්තියා, සියා අගන්තියා.

දසායතනා ගන්විපසුත්තා, ආයතනා සියා ගන්සම්පසුත්තා සියා ගන්විපසුත්තා.

දසායතනා න චත්තබ්බා ගන්තො චෙච්ච ගන්තියානි. ගන්තියා චෙච්ච නො ච ගන්තො, මනායතනං න චත්තබ්බං ගන්තො චෙච්ච ගන්තියානි. සියා ගන්තියං චෙච්ච නො ච ගන්තො, සියා න චත්තබ්බං ගන්තියං චෙච්ච නො ච ගන්තොනි; ධම්මායතනං සියා ගන්තො චෙච්ච ගන්තියඤ්ඤව, සියා ගන්තියං චෙච්ච නො ච ගන්තො, සියා න චත්තබ්බං ගන්තො චෙච්ච ගන්තියානිපි ගන්තියං චෙච්ච නො ච ගන්තොනිපි.

දසායතනා න චත්තබ්බා ගන්තො චෙච්ච ගන්සම්පසුත්තානිපි. ගන්සම්පසුත්තා චෙච්ච නො ච ගන්තොනිපි. මනායතනං න චත්තබ්බං ගන්තො චෙච්ච ගන්සම්පසුත්තානි, සියා 'ගන්සම්පසුත්තං චෙච්ච නො ච ගන්තො. සියා න චත්තබ්බං ගන්සම්පසුත්තං චෙච්ච නො ච ගන්තොනි. ධම්මායතනං සියා ගන්තො චෙච්ච ගන්සම්පසුත්තං ච, සියා ගන්සම්පසුත්තං චෙච්ච නො ච ගන්තො, සියා න චත්තබ්බං ගන්තො චෙච්ච ගන්සම්පසුත්තානිපි. ගන්සම්පසුත්තං චෙච්ච නො ච ගන්තොනිපි, දසායතනා ගන්විපසුත්ත ගන්තියා, ආයතනා සියා ගන්විපසුත්තගන්තියා. සියා ගන්විපසුත්ත අගන්තියා, සියා න චත්තබ්බා ගන්විපසුත්තගන්තියානිපි ගන්විපසුත්ත අගන්තියානිපි.

247. එකාදසායතනා නො ඕභා -පෙ- නො යොගා -පෙ-

249. නො නිවරණා, ධම්මායතනං සියා නිවරණං, සියා නො නිවරණං.

දසායතනා නිවරණියා, ආයතනා සියා නිවරණියා, සියා අනිවරණියා.

දසායතනා නිවරණවිපසුත්තා; ආයතනා සියා නිවරණසම්පසුත්තා, සියා නිවරණවිපසුත්තා.

දසායතනා න චත්තබ්බා නිවරණා චෙච්ච නිවරණියානි, නිවරණියා චෙච්ච නො ච නිවරණා, මනායතනං න චත්තබ්බා නිවරණං චෙ'ච්ච නිවරණියානි; සියා නිවරණියඤ්ඤව නො ච නිවරණං; සියා න චත්තබ්බං නිවරණියඤ්ඤව නො ච නිවරණානි ධම්මායතනං සියා නිවරණඤ්ඤව නිවරණියඤ්ඤව, සියා නිවරණියඤ්ඤව නො ච නිවරණං; සියා න චත්තබ්බං නිවරණඤ්ඤව නිවරණියානිපි, නිවරණියඤ්ඤව නො ච නිවරණානිපි.

දසායනනා න චතතබ්බා නීවරණං වෙච නීවරණසම්පසුත්තනාති'පි, නීවරණසම්පසුත්තනා වෙච නො ච නීවරණාති'පි; මනායනනං න චතතබ්බං නීවරණඤ්ඤව නීවරණසම්පසුත්තනනති; සියා නීවරණසම්පසුත්තඤ්ඤව නො ච නීවරණං, සියා න චතතබ්බං නීවරණසම්පසුත්තඤ්ඤව නො ච නීවරණනති, ධම්මායනනං සියා නීවරණඤ්ඤව නීවරණසම්පසුත්තඤ්ඤව, සියා නීවරණසම්පසුත්තඤ්ඤව නො ච නීවරණං, සියා න චතතබ්බං නීවරණඤ්ඤව නීවරණසම්පසුත්තනනතිපි, නීවරණසම්පසුත්තඤ්ඤව නො ච නීවරණනති'පි.

දසායනනා නීවරණවිපසුත්තනනීවරණීයා; ආයතනා සියා නීවරණ- විපසුත්තනනීවරණීයා, සියා නීවරණවිපසුත්තනඅනීවරණීයා; සියා න චතතබ්බා නීවරණවිපසුත්තනනීවරණීයාති'පි නීවරණවිපසුත්තනඅනීවරණීයාති'පි.

250. එකාදසායනනා නො පරමාසා; ධම්මායනනං සියා පරමාසො, සියා නො පරමාසො.

දසායනනා පරමට්ඨා, ආයතනා සියා පරාමට්ඨා, සියා අපරාමට්ඨා;

දසායනනා පරාමාසවිපසුත්තනා; මනායනනං සියා පරාමාසසම්පසුත්තනං, සියා පරාමාසවිපසුත්තනං; ධම්මායනනං සියා පරාමාසසම්පසුත්තනං, සියා පරාමාසවිපසුත්තනං, සියා න චතතබ්බං පරාමාසසම්පසුත්තනනතිපි පරාමාසවිපසුත්තනනතිපි.

දසායනනා න චතතබ්බා පරාමාසා වෙච පරාමට්ඨාති, පරමට්ඨා වෙච නො ච පරාමාසා; මනායනනං න චතතබ්බං පරාමාසො වෙච පරාමට්ඨනති, සියා පරාමට්ඨං වෙච නො ච පරාමාසො; සියා න චතතබ්බං පරාමට්ඨං වෙච නො ච පරාමාසොති; ධම්මායනනං සියා පරාමාසො වෙච පරාමට්ඨඤ්ඤව, සියා පරාමට්ඨඤ්ඤව නො ච පරාමාසො, සියා න චතතබ්බං පරාමාසො වෙච පරාමට්ඨනතිපි. පරාමට්ඨං වෙච නො ච පරාමාසොතිපි.

දසායනනා පරාමාසවිපසුත්තනපරාමට්ඨා; ආයතනා සියා පරාමාස- විපසුත්තනපරාමට්ඨා, සියා පරාමාසවිපසුත්තනඅපරාමට්ඨා; සියා න චතතබ්බා පරාමාසවිපසුත්තන පරාමට්ඨාති'පි, පරාමාසවිපසුත්තනඅපරාමට්ඨාති'පි.

251. දසායනනා අනාරම්මණා; මනායනනං ඝාරම්මණං, ධම්මායනනං සියා ඝාරම්මණං, සියා අනාරම්මණං.

මනායනනං චිත්තං, එකාදසායනනා නො චිත්තා.

එකාදසායනනා අචෙතසිකා, ධම්මායනනං සියා චෙතසිකං, සියා අචෙතසිකං.

දසායනනා චිත්තවිපසුත්තනා; ධම්මායනනං සියා චිත්තසම්පසුත්තනං, සියා චිත්තවිපසුත්තනං; මනායනනං න චතතබ්බං චිත්තෙන සම්පසුත්තනනති පි චිත්තෙන විපසුත්තනනති'පි;

දසායනනා චිත්තවිසංසට්ඨා, ධම්මායනනං සියා චිත්තසංසට්ඨං, සියා චිත්තවිසංසට්ඨං, මනායනනං න චතතබ්බං චිත්තෙන සංසට්ඨනති'පි චිත්තෙන විසංසට්ඨනති'පි.

ජායතනා නො චිත්තසමුට්ඨානා, ජායතනා සියා චිත්තසමුට්ඨානා, සියා නො චිත්තසමුට්ඨානා.

එකාදසායතනා නො චිත්තසහභූනො, ධම්මායතනං සියා චිත්තසහභූ, සියා නො චිත්තසහභූ.

එකාදසායතනා නො චිත්තානුපරිච්ඡේදනො, ධම්මායතනං සියා චිත්තානුපරිච්ඡේදනී, සියා නො චිත්තානුපරිච්ඡේදනී.

එකාදසායතනා නො චිත්තසංසට්ඨසමුට්ඨානා, ධම්මායතනං සියා චිත්තසංසට්ඨසමුට්ඨානං, සියා නො චිත්තසංසට්ඨසමුට්ඨානං.

එකාදසායතනා නො චිත්තසංසට්ඨසමුට්ඨාන සහභූනො, ධම්මායතනං සියා චිත්තසංසට්ඨසමුට්ඨානසහභූ, සියා නො චිත්තසංසට්ඨසමුට්ඨානසහභූ.

එකාදසායතනා නො චිත්තසංසට්ඨසමුට්ඨානානුපරිච්ඡේදනො, ධම්මායතනං සියා චිත්තසංසට්ඨසමුට්ඨානානුපරිච්ඡේදනී, සියා නො චිත්තසංසට්ඨසමුට්ඨානානුපරිච්ඡේදනී.

ජායතනා අජඛිතභීතා, ජායතනා බාහිරා.

නවායතනා උපාදා, ආයතනා නො උපාදා, ධම්මායතනං සියා උපාදා සියා නො උපාදා.

පඤ්චායතනා උපාදින්නා, සඤ්ජයතනං අනුපාදින්නං, ජායතනා සියා උපාදින්නා, සියා අනුපාදින්නා.

252. එකාදසායතනා නො උපාදානා, ධම්මායතනං සියා උපාදානං, සියා නො උපාදානං.

දසායතනා උපාදානීයා, ආයතනා සියා උපාදානීයා, සියා අනුපාදානීයා.

දසායතනා උපාදානවිපසුත්තා, ආයතනා සියා උපාදානසම්පසුත්තා, සියා උපාදානවිපසුත්තා.

දසායතනා න චිත්තබ්බං උපාදානාවෙච උපාදානීයානී, උපාදානීයා වෙච නො ච උපාදානා, මනායතනං න චිත්තබ්බං උපාදානඤ්ච උපාදානීයනනී, සියා උපාදානීයං වෙච නො ච උපාදානං, සියා න චිත්තබ්බං උපාදානීයඤ්ච නො ච උපාදානනනී, ධම්මායතනං සියා උපාදානඤ්ච උපාදානීයඤ්ච, සියා උපාදානීයඤ්ච නො ච උපාදානං, සියා න චිත්තබ්බං උපාදානං වෙච උපාදානීයනනී පි, උපාදානීයඤ්ච නො ච උපාදානනනී'පි.

දසායතනා න චිත්තබ්බං උපාදානා වෙච උපාදානසම්පසුත්තානී'පි, උපාදානසම්පසුත්තා වෙච නො ච උපාදානානී'පි; මනායතනං න චිත්තබ්බං උපාදානඤ්ච උපාදානසම්පසුත්තනනනී, සියා උපාදානසම්පසුත්තං වෙච නො ච උපාදානං, සියා න චිත්තබ්බං උපාදානසම්පසුත්තඤ්ච නො ච උපාදානනනී; ධම්මායතනං සියා උපාදානඤ්ච උපාදාන සම්පසුත්තඤ්ච, සියා උපාදාන සම්පසුත්තඤ්ච නො ච උපාදානං, සියා න චිත්තබ්බං උපාදානඤ්ච උපාදානසම්පසුත්තනනී'පි, උපාදානසම්පසුත්තඤ්ච නො ච උපාදානනනී'පි.

දසායතනා උපාදනවිපසුත්තඋපාදනියා, ආයතනා සියා උපාදන-
විපසුත්තඋපාදනියා, සියා උපාදනවිපසුත්තඅනුපාදනියා, සියා න
චත්තබ්බො උපාදනවිපසුත්තඋපාදනියානි'පි, උපාදනවිපසුත්තඅනුපා-
දනියානි'පි.

253. එකාදසායතනා නො කිලෙසා, ධම්මායතනං සියා කිලෙසො,
සියා නො කිලෙසො.

දසායතනා සංකිලෙසිකා, ආයතනා සියා සංකිලෙසිකා, සියා
අසංකිලෙසිකා.

දසායතනා අසංකිලිට්ඨා, ආයතනා සියා සංකිලිට්ඨා, සියා
අසංකිලිට්ඨා;

දසායතනා කිලෙසවිපසුත්තා, ආයතනා සියා කිලෙසසම්පසුත්තා,
සියා කිලෙසවිපසුත්තා.

දසායතනා න චත්තබ්බො කිලෙසාවෙච සංකිලෙසිකා තී, සංකිලෙසිකා
වෙච නො ච කිලෙසා, මනායතනං න චත්තබ්බො කිලෙසො වෙච
සංකිලෙසිකනතී, සියා සංකිලෙසිකඤ්චව නො ච කිලෙසො, සියා න
චත්තබ්බො සංකිලෙසිකඤ්චව නො ච කිලෙසො තී; ධම්මායතනං සියා
කිලෙසො වෙච සංකිලෙසිකඤ්ච, සියා සංකිලෙසිකඤ්චව නො ච
කිලෙසො, සියා න චත්තබ්බො කිලෙසො වෙච සංකිලෙසිකනතී'පි,
සංකිලෙසිකඤ්චව නො ච කිලෙසොනි'පි.

දසායතනා න චත්තබ්බො කිලෙසා වෙච සංකිලිට්ඨානිපි, සංකිලිට්ඨා
වෙච නො ච කිලෙසානි'පි; මනායතනං න චත්තබ්බො කිලෙසො වෙච
සංකිලිට්ඨනතී, සියා සංකිලිට්ඨං වෙච නො ච කිලෙසො, සියා න
චත්තබ්බො සංකිලිට්ඨං වෙච නො ච කිලෙසො තී; ධම්මායතනං සියා
කිලෙසො වෙච සංකිලිට්ඨං ච, සියා සංකිලිට්ඨං වෙච නො ච කිලෙසො,
සියා න චත්තබ්බො කිලෙසො වෙච සංකිලිට්ඨනතී'පි, සංකිලිට්ඨං වෙච
නො ච කිලෙසො තී'පි.

දසායතනා න චත්තබ්බො කිලෙසා වෙච කිලෙසසම්පසුත්තානි'පි
කිලෙස සම්පසුත්තා වෙච නො ච කිලෙසානිපි; මනායතනං න චත්තබ්බො
කිලෙසො වෙච කිලෙසසම්පසුත්තනතී; සියා කිලෙසසම්පසුත්තං වෙච
නො ච කිලෙසො, සියා න චත්තබ්බො කිලෙසසම්පසුත්තං වෙච නො ච
කිලෙසො තී, ධම්මායතනං සියා කිලෙසො වෙච කිලෙසසම්පසුත්තං ච,
සියා කිලෙසසම්පසුත්තං වෙච නො ච කිලෙසො, සියා න චත්තබ්බො
කිලෙසො වෙච කිලෙසසම්පසුත්තනතී'පි කිලෙසසම්පසුත්තං වෙච නො ච
කිලෙසොනි'පි.

දසායතනා කිලෙසවිපසුත්තසංකිලෙසිකා, ආයතනා සියා කිලෙස-
විපසුත්තසංකිලෙසිකා, සියා කිලෙසවිපසුත්තඅසංකිලෙසිකා, සියා න
චත්තබ්බො කිලෙසවිපසුත්ත සංකිලෙසිකානි'පි, කිලෙස විපසුත්ත
අසංකිලෙසිකානි'පි.

254. දසායතනා න දසසනෙන පභාතබ්බො, ආයතනා සියා
දසසනෙන පභාතබ්බො, සියා න දසසනෙන පභාතබ්බො.

දසායතනා න භාවනාය පභාතබ්බො, ආයතනා සියා භාවනාය
පභාතබ්බො, සියා න භාවනාය පභාතබ්බො.

දසායතනා න දසසනෙන පභාතබ්බභෙතුකා, ආයතනා සියා දසසනෙන පභාතබ්බභෙතුකා, සියා න දසසනෙන පභාතබ්බභෙතුකා.

දසායතනා න භාවනාය පභාතබ්බභෙතුකා, ආයතනා සියා භාවනාය පභාතබ්බභෙතුකා. සියා න භාවනාය පභාතබ්බභෙතුකා.

දසායතනා අවිතකකා, ආයතනා සියා සවිතකකා, සියා අවිතකකා.

දසායතනා අවිචාර, ආයතනා සියා සවිචාර, සියා අවිචාර;

දසායතනා අපපිඤ්ඤා, ආයතනා සියා සපපිඤ්ඤා, සියා අපපිඤ්ඤා;

දසායතනා න පිඤ්ඤායතනා, ආයතනා සියා පිඤ්ඤායතනා, සියා න පිඤ්ඤායතනා.

දසායතනා න සුඛසහගතා, ආයතනා සියා සුඛසහගතා, සියා න සුඛසහගතා.

දසායතනා න උපෙක්ඛාසහගතා, ආයතනා සියා උපෙක්ඛාසහගතා, සියා න උපෙක්ඛාසහගතා;

දසායතනා කාමාවචර, ආයතනා සියා කාමාවචර, සියා න කාමාවචර.

දසායතනා න රූපාවචර, ආයතනා සියා රූපාවචර, සියා න රූපාවචර;

දසායතනා න අරූපාවචර, ආයතනා සියා අරූපාවචර, සියා න අරූපාවචර;

දසායතනා පරියාපනනා. ආයතනා සියා පරියාපනනා, සියා අපරියාපනනා;

දසායතනා අනියානිකා, ආයතනා සියා නියානිකා සියා අනියානිකා:

දසායතනා අනියතා, ආයතනා සියා නියතා, සියා අනියතා;

දසායතනා සඋතතර, ආයතනා සියා ස උතතරා සියා අනුතතරා,

දසායතනා අරණා, ආයතනා සියා සරණා, සියා අරණා'ති.

පඤ්ඤාපුච්ඡනං.

ආයතනවිභවෙතො නිට්ඨෙතො

3. ධාතු විභවය

255. ඡධාතුයෝ: පථවිධාතු, ආපොධාතු, තෙජෝධාතු, වායොධාතු, ආකාසධාතු, විඤ්ඤාණධාතු.

256. තත් කතමා: පථවිධාතු: පථවිධාතු දායං: අපථි අජ්ඣතනිකා, අපථි බාහිරා.

තත් කතමා අජ්ඣතනිකා පථවිධාතු: යං අජ්ඣතනං පච්චතනං කකඛලං ඛරිගතං කකඛලතනං කකඛලභාවෝ අජ්ඣතනං උපාදිතනං, සෙය්‍යපීදං: කෙසා ලොමා නබා දන්තා නවෝ මංසං නහාරා අට්ඨි අට්ඨිමිඤ්ජා වකකං හදයං යකනං කිලොමිකං පිහකං පපථාසං අන්තං අන්තගුණං උදරියං කාරියං, යං වා පනඤ්ඤමපි අපථි අජ්ඣතනං පච්චතනං කකඛලං ඛරිගතං කකඛලතනං කකඛලභාවෝ අජ්ඣතනං උපාදිතනං. අයං වුවවති අජ්ඣතනිකා පථවිධාතු.

තත් කතමා බාහිරා පථවිධාතු: යං බාහිරං කකඛලං ඛරිගතං කකඛලතනං කකඛලභාවෝ ඛභිඛා අනුපාදිතනං, සෙය්‍යපීදං: අයො ලොහං තිපු සීසං සජ්ඣු¹. මුත්තා මණි වෙඵරියො සංඝේඛා සිලා පචාලං රජතං ජාතරූපං ලොහිතඛේකා මසාරගලං තිණං කට්ඨං සකඛරං කථලං භූමි පාසාණො පබ්බතො යං වා පනඤ්ඤමපි අපථි බාහිරං කකඛලං ඛරිගතං කකඛලතනං කකඛලභාවෝ ඛභිඛා අනුපාදිතනං. අයං වුවවති බාහිරා පථවිධාතු.

යා ච අජ්ඣතනිකා පථවිධාතු යා ච බාහිරා පථවිධාතු තදෙකජ්ඣං අභිසංඤ්ඤාතිතා අභිසංඛිට්ඨිතා අයං වුවවති පථවිධාතු.

257. තත් කතමා අපොධාතු: ආපොධාතු දායං: අපථි අජ්ඣතනිකා අපථි බාහිරා.

තත් කතමා අජ්ඣතනිකා ආපොධාතු: යං අජ්ඣතනං පච්චතනං ආපො ආපොගතං සෙනහො සෙනහගතං ඛකිනතනං රූපස්ස අජ්ඣතනං උපාදිතනං, සෙය්‍යපීදං: පිත්තං සෙමනං පුබ්බො ලොහිතං සෙදො මෙදො අස්සු වසා බෙලො සිඛිකානිකා ලසිකා මුත්තං, යං වා පනඤ්ඤමපි අපථි අජ්ඣතනං පච්චතනං ආපො අපොගතං සෙනහො සෙනහගතං ඛකිනතනං රූපස්ස අජ්ඣතනං උපාදිතනං. අයං වුවවති අජ්ඣතනිකා ආපොධාතු.

තත් කතමා බාහිරා ආපොධාතු: යං බාහිරං ආපො ආපොගතං සිනෙහො සිනෙහගතං ඛකිනතනං රූපස්ස ඛභිඛා අනුපාදිතනං, සෙය්‍යපීදං: මූලරසො ඛකිරසො තචරසො පත්තරසො පුප්ඵරසො ඵලරසො, ඛීරං දඛි සප්පි නචනීතං තෙලං මධු ඵාණීතං භූමානි වා උදකානි අන්තප්‍රිකානි වා, යං වා පනඤ්ඤමපි අපථි බාහිරං ආපො ආපොගතං සිනෙහො සිනෙහගතං ඛකිනතනං රූපස්ස ඛභිඛා අනුපාදිතනං. අයං වුවවති බාහිරා ආපොධාතු.

යා ච අජ්ඣතනිකා ආපොධාතු යා ච බාහිරා ආපොධාතු තදෙකජ්ඣං අභිසංඤ්ඤාතිතා අභිසංඛිට්ඨිතා, අයං වුවවති ආපොධාතු.

1. සජ්ඣං - සිමු.

258. තඤ්ඤා කතමා තෙජෝ ධාතු : තෙජෝධාතු ආයං : අභි අභිකතනිකා, අභි බාහිරා.

තඤ්ඤා කතමා අභිකතනිකා තෙජෝ ධාතු : යං අභිකතනං පච්චන්තං තෙජෝ තෙජෝගතං උසමා උසමාගතං උසුමං උසුමගතං අභිකතනං උපාදිතනං, සෙය්‍යපීදං : යෙන ච සන්තප්පති යෙන ච ජිරියති, යෙන ච පරිබ්‍රහ්මති, යෙන ච අසිතපිතබාසිතසාසිතං සමමා පරිණාමං ගච්ඡති, යං චා පනඤ්ඤාමපි අභි අභිකතනං පච්චන්තං තෙජෝ තෙජෝගතං උසමා උසමාගතං උසුමං උසුමගතං අභිකතනං උපාදිතනං, අයං චූච්චති අභිකතනිකා තෙජෝධාතු.

තඤ්ඤා කතමා බාහිරා තෙජෝ ධාතු : යං බාහිරං තෙජෝ තෙජෝගතං උසමා උසමාගතං උසුමං උසුමගතං බහිඤ්ඤා අනුපාදිතනං, සෙය්‍යපීදං : කට්ඨයති සකච්ඡකයති¹ තිණයති ගොමයයති චූසයති සඛිකාරයති ඉන්ද්‍රියයති අග්නිසන්තාපො සුරියසන්තාපො කට්ඨසන්තිවයසන්තාපො තිණසන්තිවය සන්තාපො බඤ්ඤාසන්තිවයසන්තාපො භණ්ඩසන්තිවයසන්තාපො, යං චා පනඤ්ඤාමපි අභි බාහිරං තෙජෝ තෙජෝගතං උසමා උසමාගතං උසුමා උසුමගතං බහිඤ්ඤා අනුපාදිතනං, අයං චූච්චති බාහිරා තෙජෝධාතු.

යා ච අභිකතනිකා තෙජෝධාතු යා ච බාහිරා තෙජෝධාතු තදෙකඤ්ඤා අභිසඤ්ඤාසිත්වා අභිසංඛිපිත්වා, අයං චූච්චති තෙජෝධාතු.

259. තඤ්ඤා කතමා වායොධාතු : වායොධාතුආයං : අභි අභිකතනිකා, අභි බාහිරා.

තඤ්ඤා කතමා අභිකතනිකා වායොධාතු : යං අභිකතනං පච්චන්තං වායො වායොගතං ඵලහිතතනං රූපස්ස අභිකතනං උපාදිතනං, සෙය්‍යපීදං : උඤ්ඤාමා වාතා, අධොගමා වාතා, කුච්ඡසයා වාතා කොට්ඨසයා² වාතා අභිමභිකානුසාරිනො වාතා, සන්තප්පතා, මුරකවාතා උපපලකවාතා, අසාසො, පසාසො, ඉති චා යං චා පනඤ්ඤාමපි අභි අභිකතනං පච්චන්තං වායො වායොගතං ඵලහිතතනං රූපස්ස අභිකතනං උපාදිතනං. අයං චූච්චති අභිකතනිකා වායොධාතු

තඤ්ඤා කතමා බාහිරා වායොධාතු : යං බාහිරං වායො වායොගතං ඵලහිතතනං රූපස්ස බහිඤ්ඤා අනුපාදිතනං, සෙය්‍යපීදං : පුරුභිමා වාතා පච්ඡිමා වාතා, උතතරා වාතා, දකඛිණා වාතා, සරජා වාතා, අරජා වාතා, සිතා වාතා, උණා වාතා, පරිතතා වාතා, අභිමතතා වාතා, කාලවාතා, වෙරම්බවාතා² පකඛවාතා සුපණ්ණවාතා තාලවණ්චවාතා විඬුපචවාතා, යං චා පනඤ්ඤාමපි අභි බාහිරං වායො වායොගතං ඵලහිතතනං රූපස්ස බහිඤ්ඤා අනුපාදිතනං, අයං චූච්චති බාහිරා වායො ධාතු.

260. තඤ්ඤා කතමා ආකාසධාතු : ආකාසධාතු ආයං : අභි අභිකතනිකා : අභි බාහිරා.

1. පලාලයති - මජ්ඣං. 2. කොට්ඨසයා - සිරිමු. 2. වෙරම්බවාතා - සිරිමු, මජ්ඣං.

තඡ්ඡ කතමා අජ්ඣතනිකා ආකාසධාතු : යං අජ්ඣතනං පච්චතනං ආකාසො ආකාසගතං අඝං අඝගතං විචරො විචරගතං, අසමුජ්චං මංසලොභිතෙහි අජ්ඣතනං උපාදිතං, සෙය්‍යපීදං : කණ්ණවර්දං නාසවර්දං මුඛදාරං යෙන ච අසිතපිතඛාසිතසාසිතං අජේඛාහරනී, යත්ච අසිතපිතඛාසිතසාසිතං සන්තිට්ඨනී, යෙන ච අසිතපිතඛාසිත සාසිතං අධොභාගං නිකමනී, යං චා පනඤ්ඤපී අභී අජ්ඣතනං පච්චතනං ආකාසො ආකාසගතං අඝං අඝගතං විචරෙ විචරගතං අසමුජ්චං මංසලොභිතෙහි අජ්ඣතනං උපාදිතං, අයං චූච්චනී අජ්ඣතනිකා ආකාසධාතු.

තඡ්ඡ කතමා බාහිරා ආකාසධාතු, යං බාහිරං ආකාසො ආකාසගතං අඝං අඝගතං විචරො විචරගතං අසමුජ්චං චතුභි මහාභුතෙහි බහිඨා අනුපාදිතං, අයං චූච්චනී බාහිරා ආකාසධාතු.

යාච අජ්ඣතනිකා ආකාසධාතු යා ච බාහිරා ආකාසධාතු තදෙකජ්ඣං අභිසඤ්ඤානිත්වා අභිසංඛිතිපිත්වා, අයං චූච්චනී ආකාසධාතු.

261. තඡ්ඡ කතමා විඤ්ඤාණධාතු, චක්ඛු විඤ්ඤාණධාතු, සොත- විඤ්ඤාණධාතු, ඝාන විඤ්ඤාණධාතු, ජීවහා විඤ්ඤාණධාතු, කාය විඤ්ඤාණ- ධාතු, මනෝ විඤ්ඤාණධාතු, අයං චූච්චනී විඤ්ඤාණධාතු.

ඉමා ඡ ධාතුයො

262. අපරාපි ඡ ධාතුයො : සුඛධාතු, දුකඛධාතු, සොමනස්සධාතු, දොමනස්සධාතු, උපෙකඛාධාතු, අවිජ්ජාධාතු.

තඡ්ඡ කතමා සුඛධාතු : යං කාසිකං සාතං කාසිකං සුඛං කායසම්පස්සජ්. සාතං සුඛං වේදසිතං කායසම්පස්සජ්. සාතා සුඛා වේදනා, අයං චූච්චනී සුඛධාතු.

තඡ්ඡ කතමා දුකඛධාතු : යං කාසිකං අසාතං කාසිකං දුකඛං කායසම්පස්සජ්. අසාතං දුකඛං වේදසිතං කායසම්පස්සජ්. අසාතා දුකඛා වේදනා, අයං චූච්චනී දුකඛධාතු.

තඡ්ඡ කතමා සොමනස්සධාතු : යං චේතසිකං සාතං චේතසිකං සුඛං චේතො සම්පස්සජ්. සාතං සුඛං වේදසිතං චේතො සම්පස්සජ්. සාතා සුඛා වේදනා, අයං චූච්චනී සොමනස්සධාතු.

තඡ්ඡ කතමා දොමනස්සධාතු : යං චේතසිකං අසාතං චේතසිකං දුකඛං චේතො සම්පස්සජ්. අසාතං දුකඛං වේදසිතං චේතො සම්පස්සජ්. අසාතා දුකඛා වේදනා, අයං චූච්චනී දොමනස්සධාතු.

තඡ්ඡ කතමා උපෙකඛා ධාතු : යං චේතසිකං නෙච්ච සාතං නාසාතං චේතො සම්පස්සජ්. අදුකඛමසුඛං වේදසිතං චේතො සම්පස්සජ්. අදුකඛමසුඛා වේදනා, අයං චූච්චනී උපෙකඛාධාතු.

තඤ්ඤා කතමා අවිජ්ජා ධාතු : යං අඤ්ඤාණං අදංසනං අනභිසමයො අනනුබොධො අසලොධො අපච්චේධො අසභිතාහනා අපරිසොගාහනා අසමපෙකනනා අපච්චවෙකනනා අපච්චකකම්මං දුමමෙජ්ඣං බාලාං අසම්පජ්ඤාදං මොහො පමොහො සමමොහො අවිජ්ජා අවිජ්ජොසො අවිජ්ජායොගො අවිජ්ජානුසයො අවිජ්ජාපරිසුට්ඨානං අවිජ්ජාලඛිති මොහො අකුසලමුලං, අයං චූච්චති අවිජ්ජාධාතු.

ඉමා ජ ධාතුයො.

263. අපරපි ජධාතුයො : කාමධාතු, ව්‍යාපාදධාතු, විහිංසා ධාතු, නෙකඛම්මධාතු, අව්‍යාපාදධාතු, අවිහිංසාධාතු.

තඤ්ඤා කතමා කාමධාතු : කාමපට්ඨසංයුතො තකෙකා විතකෙකා සංකපො අපපනා ව්‍යාපනා වෙනසො අභිනිරුපනා මිච්ඡාසංකපො, අයං චූච්චති කාමධාතු, හෙට්ඨනො අවිච්චිතරං පරිසන්තං කනා උපරිතො පරතිමිතවසවතී දෙවෙ අනො කරිතා යං එතස්මි අනතරෙ එත්ථවචරං එත්ථ පරිසාපනා බන්ධාතුආයතනා රූපා වේදනා සඤ්ඤා සංඛාරා විඤ්ඤාණං, අයං චූච්චති කාමධාතු.

තඤ්ඤා කතමා ව්‍යාපාද ධාතු : ව්‍යාපාදපට්ඨසංයුතො තකෙකා විතකෙකා - පෙ - මිච්ඡාසංකපො, අයං චූච්චති ව්‍යාපාදධාතු. දස්සු වා ආභාතවජ්ඣු චිත්තස්ස ආභාතො පට්ඨාතො පට්ඨං පට්ඨිරොධො කොපො පකොපො සම්පකොපො දෙසො පදෙසො සම්පදෙසො චිත්තස්ස ව්‍යාපතී මනොපදෙසො කොධො කුජ්ඣනා කුජ්ඣිතන්තං දෙසො දුස්සනා දුස්සිතන්තං ව්‍යාපතී ව්‍යාපජ්ජනා ව්‍යාපජ්ජිතන්තං විරොධො පට්ඨිරොධො වණ්ඤිකකං අසුරොපො අනන්තමනනා චිත්තස්ස, අයං චූච්චති ව්‍යාපාදධාතු.

තඤ්ඤා කතමා විහිංසා ධාතු : විහිංසා පට්ඨසංයුතො තකෙකා විතකෙකා - පෙ - මිච්ඡාසංකපො, අයං චූච්චති විහිංසාධාතු. ඉධෙකච්චො පාණීනා වා ලොච්ඡුනා වා දණ්ඨෙන වා සතේන වා රජ්ජුයා වා අඤ්ඤා තරඤ්ඤාතරෙන වා සතෙත විහෙඨෙතී, යං එවරූපා හෙඨනා විහෙඨනා හිංසනා විහිංසනා රොසනා විරොසනා පරූපභාතො, අයං චූච්චති විහිංසාධාතු.

තඤ්ඤා කතමා නෙකඛම්මධාතු : නෙකඛම්මපට්ඨසංයුතො තකෙකා විතකෙකා - පෙ - සම්මාසංකපො, අයං චූච්චති නෙකඛම්මධාතු. සබ්බෙපි කුසලා ධම්මා නෙකඛම්මධාතු.

තඤ්ඤා කතමා අව්‍යාපාදධාතු : අව්‍යාපාදපට්ඨසංයුතො තකෙකා විතකෙකා - පෙ - සම්මාසංකපො, අයං චූච්චති අව්‍යාපාදධාතු. යා සතෙතස්ස මෙතනී මෙතනායනා මෙතනාසිතන්තං මෙතනා වෙනො විමුතනී, අයං චූච්චති අව්‍යාපාදධාතු.

තනු කතමා අවිහිංසාවානු : අවිහිංසාවිසංයුතො තනො
විතනො සංකප්පො අප්පනා ව්‍යප්පනා වෙතසො අහිනිරොපනා
සමමාසංකප්පො අයං වුච්චති අවිහිංසාවානු. යං සනෙහසු කරුණා
කරුණායනා කරුණාසිත්තං කරුණාවෙතොවුච්චති, අයං වුච්චති
අවිහිංසාවානු. ඉමා ඡ ධාතුයො.

ඉති ඉමානි තිණී ඡකානි, තදෙකඡකිං අභිසංඝ්‍රහිත්වා අභිසංඛිපිත්වා
අට්ඨාරස ධාතුයො භොනති.

සුභතනහාජනියං.

264 අට්ඨාරස ධාතුයො : වක්ඛුධාතු, රූපධාතු, වක්ඛුච්චිඤ්ඤාණධාතු,
සොතධාතු, සඤ්ඤධාතු, සොතච්චිඤ්ඤාණධාතු, ඝානධාතු, ගන්ධධාතු,
ඝානච්චිඤ්ඤාණධාතු, ජ්වහාධාතු, රසධාතු, ජ්වහාච්චිඤ්ඤාණධාතු,
කායධාතු, ඓද්ධිඛධාතු, කායච්චිඤ්ඤාණධාතු, මනොධාතු, ධම්මධාතු,
මනොච්චිඤ්ඤාණධාතු.

තනු කතමා වක්ඛුධාතු : යං වක්ඛුං චතුත්තං මහාභුතානං උපාදය
පසාදෙ -පෙ- සුඤ්ඤෙ ගාමො 'පෙසො. අයං වුච්චති වක්ඛුධාතු.

තනු කතමා රූපධාතු : යං රූපං චතුත්තං මහාභුතානං උපාදය
විණ්ණනිහා -පෙ- රූපධාතුපෙසා, අයං වුච්චති රූපධාතු.

තනු කතමා වක්ඛුච්චිඤ්ඤාණධාතු : වක්ඛුඤ්ච පච්චිච්ච රූපෙ ච
උප්පජ්ජති විතං මනො මානසං හදයං පණ්ඨිරං මනො මනාසතනං
මනිජ්ජියං ච්චිඤ්ඤාණං ච්චිඤ්ඤාණකඛකො තජ්ජා වක්ඛුච්චිඤ්ඤාණධාතු.
අයං වුච්චති වක්ඛුච්චිඤ්ඤාණධාතු.

තනු කතමා සොතධාතු : යං සොතං චතුත්තං මහාභුතානං
උපාදය පසාදෙ -පෙ- සුඤ්ඤෙ ගාමො 'පෙසො. අයං වුච්චති
සොතධාතු.

තනු කතමා සඤ්ඤධාතු : යො සඤ්ඤෙ චතුත්තං මහාභුතානං උපාදය
අනිදසානො සප්පච්චිඤ්ඤාණං -පෙ- සඤ්ඤධාතුපෙසා, අයං වුච්චති සඤ්ඤධාතු.

තනු කතමා සොතච්චිඤ්ඤාණධාතු : සොතඤ්ච පච්චිච්ච සඤ්ඤෙ ච
උප්පජ්ජති විතං මනො මානසං හදයං පණ්ඨිරං මනො මනාසතනං
මනිජ්ජියං ච්චිඤ්ඤාණං ච්චිඤ්ඤාණකඛකො තජ්ජා සොතච්චිඤ්ඤාණධාතු.
අයං වුච්චති සොතච්චිඤ්ඤාණධාතු.

තනු කතමා ඝානධාතු : යං ඝානං චතුත්තං මහාභුතානං උපාදය
පසාදෙ - පෙ - සුඤ්ඤෙ ගාමො 'පෙසො, අයං වුච්චති ඝානධාතු

තනු කතමා ගන්ධධාතු : යො ගන්ධො චතුත්තං මහාභුතානං උපාදය
අනිදසානො සප්පච්චිඤ්ඤාණං -පෙ- ගන්ධධාතු 'පෙසො. අයං වුච්චති
ගන්ධධාතු.

තනු කතමා ඝානච්චිඤ්ඤාණධාතු : ඝානඤ්ච පච්චිච්ච ගන්ධෙ ච
උප්පජ්ජති විතං මනො මානසං හදයං පණ්ඨිරං මනො මනාසතනං
මනිජ්ජියං ච්චිඤ්ඤාණං ච්චිඤ්ඤාණකඛකො තජ්ජා ඝානච්චිඤ්ඤාණධාතු, අයං
වුච්චති ඝානච්චිඤ්ඤාණධාතු.

වඤ්ඤා කතමා ජීවනාධාරාදා : යා ජීවනා චතුක්ඛනං මහාභුතානං උපාදාය පසාදො-පෙ-සුඤ්ඤාගාමො 'පෙසො, අයං වුච්චති ජීවනාධාරාදා.

වඤ්ඤා කතමා රසධාරාදා : යො රසො චතුක්ඛනං මහාභුතානං උපාදාය අභිදසානො සප්පට්ඨො-පෙ-රසධාරාදා පෙසා, අයං වුච්චති රසධාරාදා.

වඤ්ඤා කතමා ජීවනා විඤ්ඤාණධාරාදා : ජීවනාදාය පටිච්ච රසෙ ච උපපජ්ජති චිත්තං-මනො මානසං හදයං පණ්ඨරං මනො මනාසතනං මනිජ්ජියං විඤ්ඤාණං විඤ්ඤාණකකිකො වජ්ජා ජීවනා විඤ්ඤාණධාරාදා, අයං වුච්චති ජීවනා විඤ්ඤාණධාරාදා.

වඤ්ඤා කතමා කායධාරාදා : යො කායො චතුක්ඛනං මහාභුතානං උපාදාය පසාදො-පෙ-සුඤ්ඤාගාමො 'පෙසො, අයං වුච්චති කායධාරාදා.

වඤ්ඤා කතමා ථොට්ඨබ්බධාරාදා : පඨවිධාරාදා-පෙ-ථොට්ඨබ්බධාරාදා පෙසා, අයං වුච්චති ථොට්ඨබ්බධාරාදා.

වඤ්ඤා කතමා කාය විඤ්ඤාණධාරාදා : කායාදාය පටිච්ච ථොට්ඨබ්බෙ ච උපපජ්ජති චිත්තං මනො මානසං හදයං පණ්ඨරං මනො මනාසතනං මනිජ්ජියං විඤ්ඤාණං විඤ්ඤාණකකිකො වජ්ජා කාය විඤ්ඤාණධාරාදා, අයං වුච්චති කාය විඤ්ඤාණධාරාදා.

වඤ්ඤා කතමා මනොධාරාදා : විකල්ප විඤ්ඤාණධාරාදාය උපපජ්ජති නිරුඤ්ඤා මහනන්ද උපපජ්ජති චිත්තං මනො මානසං හදයං පණ්ඨරං මනො මනාසතනං මනිජ්ජියං විඤ්ඤාණං විඤ්ඤාණකකිකො වජ්ජා මනොධාරාදා, සොඤ්ඤා විඤ්ඤාණධාරාදාය-පෙ-ඝාන විඤ්ඤාණධාරාදාය-පෙ-ජීවනා-විඤ්ඤාණධාරාදාය-පෙ-කාය විඤ්ඤාණධාරාදාය උපපජ්ජති නිරුඤ්ඤා මහනන්ද උපපජ්ජති චිත්තං මනො මානසං හදයං පණ්ඨරං මනො මනාසතනං මනිජ්ජියං විඤ්ඤාණං විඤ්ඤාණකකිකො වජ්ජා මනොධාරාදා, සබ්බධමෙමසු වා පන පඨමසමන්තාභාරෙ උපපජ්ජති චිත්තං මනො මානසං හදයං පණ්ඨරං මනො මනාසතනං මනිජ්ජියං විඤ්ඤාණං විඤ්ඤාණකකිකො වජ්ජා මනොධාරාදා, අයං වුච්චති මනොධාරාදා.

වඤ්ඤා කතමා ධම්මධාරාදා : වෙදනාකකිකො, සඤ්ඤාකකිකො, සඛ්ඛා-රකකිකො, යං ව රූපං අභිදසානං අප්පට්ඨං ධම්මායතනපට්ඨාපනං අසඛ්ඛිතා ච ධාතු.

වඤ්ඤා කතමො වෙදනාකකිකො : එක විධෙහ වෙදනාකකිකො, එසංසම්පසුනෙතා,

දුට්ඨධෙහ වෙදනාකකිකො : අප්පි සහෙතුකො, අප්පි අහෙතුකො,

තිවිධෙහ වෙදනාකකිකො : අප්පි කුසලො, අප්පි අකුසලො අප්පි අව්‍යාකතො-පෙ-එවං දස විධෙහ වෙදනාකකිකො-පෙ-එවං බහු විධෙහ වෙදනාකකිකො, අයං වුච්චති වෙදනාකකිකො.

වඤ්ඤා කතමො සඤ්ඤාකකිකො : එක විධෙහ සඤ්ඤාකකිකො, එසංසම්පසුනෙතා.

දුට්ඨධෙහ සඤ්ඤාකකිකො : අප්පි සහෙතුකො, අප්පි අහෙතුකො,

තිවිධෙහ සඤ්ඤාකකිකො-අප්පි කුසලො අප්පි අකුසලො අප්පි අව්‍යාකතො-පෙ-එවං දස විධෙහ සඤ්ඤාකකිකො-පෙ-එවං බහු විධෙහ සඤ්ඤාකකිකො. අයං වුච්චති සඤ්ඤාකකිකො.

තත් කතමො සඛිං රකිකිකො : එකවිධෙන සඛිං රකිකිකො විතත සමපයුතො,

දු විධෙන සඛිං රකිකිකො : අපී හෙතු අපී න හෙතු,

ති විධෙන සඛිං රකිකිකො : අපී කුසලො අපී අකුසලො අපී අව්‍යාකතො -පෙ- එවි. දසවිධෙන සඛිං රකිකිකො : -පෙ- එවි. බහු- විධෙන සඛිං රකිකිකො. අයං චූච්චති සඛිං රකිකිකො.

තත් කතමං රූපං අනිදසනං අප්පටිඝං ධම්මාසනපට්ඨාපනනං : ඉපීච්චියං -පෙ- කඛලිංකාරෙ අභාරෙ. ඉදං චූච්චති රූපං අනිදසනං අප්පටිඝං ධම්මාසනපට්ඨාපනනං.

තත් කතමා අසඛිතා ධාතු : රුගකිකො දෙසකිකො මොහකිකො. අයං චූච්චති අසඛිතා ධාතු. අයං චූච්චති ධම්මධාතු.

තත් කතමා මනෝවිඤ්ඤාණධාතු : චක්ඛු විඤ්ඤාණධාතුයා උප්පජ්ඣා නිරුද්ධිසමනනතර උප්පජ්ඣති මනෝධාතු, මනෝධාතුයා'පි උප්පජ්ඣා නිරුද්ධිසමනනතර උප්පජ්ඣති විතතං මනෝ මානසං, හදයං පණ්ඩරං මනෝ මනාසතනං මනිච්චියං විඤ්ඤාණං විඤ්ඤාණකිකිකො තජ්ජා මනෝවිඤ්ඤාණධාතු, සොහවිඤ්ඤාණධාතුයා -පෙ- ඝානවිඤ්ඤාණධාතුයා -පෙ- ජීව්හා විඤ්ඤාණධාතුයා -පෙ- කායවිඤ්ඤාණධාතුයා උප්පජ්ඣා නිරුද්ධි සමනනතර උප්පජ්ඣති මනෝධාතු, මනෝධාතුයා'පි උප්පජ්ඣා නිරුද්ධි සමනනතර උප්පජ්ඣති විතතං මනෝ මානසං -පෙ- තජ්ජා, මනෝ- විඤ්ඤාණධාතු' මනඤ්ච පටිච්ච ධම්මෙ ච උප්පජ්ඣති විතතං මනෝ මානසං හදයං පණ්ඩරං මනෝ මනාසතනං මනිච්චියං විඤ්ඤාණං විඤ්ඤාණකිකිකො තජ්ජා මනෝවිඤ්ඤාණධාතු, අයං චූච්චති මනෝ- විඤ්ඤාණධාතු.

අභිධම්මභාෂණියං.

265. අධාරස ධාතුයො, චක්ඛුධාතු, රූපධාතු, චක්ඛු විඤ්ඤාණධාතු, සොහධාතු, සද්ධධාතු, සොහවිඤ්ඤාණධාතු, ඝානධාතු, ගඤ්චධාතු, ඝානවිඤ්ඤාණධාතු, ජීව්හාධාතු, රසධාතු, ජීව්හාවිඤ්ඤාණධාතු, කායධාතු ඓඨාච්චධාතු, කායවිඤ්ඤාණධාතු, මනෝධාතු, ධම්මධාතු, මනෝ- විඤ්ඤාණධාතු.

266. අධාරසතනං ධාතුනං කති කුසලා කති අකුසලා කති අව්‍යාකතා -පෙ- කති සරණා කති අරණා :

සොලස ධාතුයො අව්‍යාකතා, ද්වෙ ධාතුයො සීයා කුසලා, සීයා අකුසලා, සීයා අව්‍යාකතා.

දස ධාතුයො න චත්තබ්බා සුඛාය වේදනාය සම්පයුත්තාති'පි, දුක්ඛාය වේදනාය සම්පයුත්තාති'පි අදුක්ඛමසුඛාය වේදනාය සම්පයුත්තාති'පි. පඤ්චධාතුයො අදුක්ඛමසුඛාය වේදනාය සම්පයුත්තා. කායවිඤ්ඤණධාතු සියා සුඛාය වේදනාය සම්පයුත්තා, සියා දුක්ඛාය වේදනාය සම්පයුත්තා. මනෝවිඤ්ඤණධාතු සියා සුඛාය වේදනාය සම්පයුත්තා, සියා දුක්ඛාය වේදනාය සම්පයුත්තා, සියා අදුක්ඛමසුඛාය වේදනාය සම්පයුත්තා. ධම්මධාතු සියා සුඛාය වේදනාය සම්පයුත්තා, සියා දුක්ඛාය වේදනාය සම්පයුත්තා, සියා අදුක්ඛමසුඛාය වේදනාය සම්පයුත්තා. සියා න චත්තබ්බා සුඛාය වේදනාය සම්පයුත්තාති'පි, දුක්ඛාය වේදනාය සම්පයුත්තාති'පි අදුක්ඛමසුඛාය වේදනාය සම්පයුත්තාති'පි.

දස ධාතුයො නෙව විපාකන විපාකධම්මධම්මා, පඤ්ච ධාතුයො විපාකා, මනෝධාතු සියා විපාකා සියා නෙව විපාකන විපාකධම්මධම්මා. ද්වේ ධාතුයො සියා විපාකා, සියා විපාකධම්මධම්මා, සියා නෙව විපාක න විපාකධම්මධම්මා.

දස ධාතුයො උපාදි නනුපාදනියා, සද්ධධාතු අනුපාදි නනුපාදනියා, පඤ්ච ධාතුයො සියා උපාදි නනුපාදනියා, සියා අනුපාදි නනුපාදනියා, ද්වේ ධාතුයො සියා උපාදි නනුපාදනියා, සියා අනුපාදි නනුපාදනියා, සියා අනුපාදි නනුපාදනියා.

සොලස ධාතුයො අභවිකිලිට්ඨ සඛකිලෙසිකා, ද්වේ ධාතුයො සියා සංකිලිට්ඨ සංකිලෙසිකා, සියා අසංකිලිට්ඨ සංකිලෙසිකා, සියා අසංකිලිට්ඨ අසංකිලෙසිකා.

පණණ්රස ධාතුයො අවිචක්ක අවිචාර. මනෝධාතු සවිචක්ක සවිචාර. මනෝවිඤ්ඤණධාතු සියා සවිචක්ක සවිචාර, සියා අවිචක්ක සවිචාර මනනා, සියා අවිචක්ක අවිචාර. ධම්මධාතු සියා සවිචක්ක සවිචාර, සියා අවිචක්ක සවිචාර මනනා, සියා අවිචක්ක අවිචාර, සියා න චත්තබ්බා සවිචක්ක සවිචාර ති'පි අවිචක්ක සවිචාර මනනා ති'පි අවිචක්ක අවිචාර ති'පි.

දස ධාතුයො න චත්තබ්බා පිතීසභගතාති'පි සුඛසභගතාති'පි උපෙකඛා සභගතාති'පි. පඤ්ච ධාතුයො උපෙකඛා සභගතා. කායවිඤ්ඤණධාතු න පිතීසභගතා, සියා සුඛසභගතා, න උපෙකඛා සභගතා, සියා න චත්තබ්බා සුඛසභගතා ති. ද්වේ ධාතුයො සියා පිතීසභගතා, සියා සුඛසභගතා, සියා උපෙකඛා සභගතා, සියා න චත්තබ්බා පිතීසභගතා ති'පි සුඛසභගතා ති'පි උපෙකඛා සභගතා ති'පි.

සොලස ධාතුයො නෙව දසසනෙන න භාවනාය පභාතබ්බා. ද්වේ ධාතුයො සියා දසසනෙන පභාතබ්බා, සියා භාවනාය පභාතබ්බා සියා නෙව දසසනෙන න භාවනාය පභාතබ්බා.

සොලස ධාතුයො නෙව දසසනෙන න භාවනාය පභාතබ්බ භෙතුකා. ද්වේ ධාතුයො සියා දසසනෙන පභාතබ්බ භෙතුකා, සියා භාවනාය පභාතබ්බ භෙතුකා, සියා නෙව දසසනෙන න භාවනාය පභාතබ්බ භෙතුකා.

සොලස ධාතුයො නෙව ආචයගාමි නාපචයගාමිනො. ද්වේ ධාතුයො සියා ආචයගාමිනො, සියා අපචයගාමිනො, සියා නෙව ආචයගාමි නාපචයගාමිනො.

සොලස ධාතුයො නෙව සෙධා නාසෙධා. ද්වේ ධාතුයො සියා සෙධා, සියා අසෙධා, සියා නෙව සෙධා නාසෙධා.

සොළස ඛාතුයො පරිත්තා. ද්වෙ ඛාතුයො සියා පරිත්තා, සියා මහග්ගතා, සියා අප්පමාණා.

දස ඛාතුයො අනාරම්මණා. ඡ ඛාතුයො පරිත්තාරම්මණා. ද්වෙ ඛාතුයො සියා පරිත්තාරම්මණා, සියා මහග්ගතාරම්මණා, සියා අප්පමාණාරම්මණා. සියා න චත්තබ්බා. පරිත්තාරම්මණාති'පි මහග්ගතාරම්මණාති'පි අප්පමාණාරම්මණාති'පි.

සොළස ඛාතුයො මජ්ඣමා. ද්වෙ ඛාතුයො සියා භිනා, සියා මජ්ඣමා, සියා පණීතා.

සොළස ඛාතුයො අනියතා. ද්වෙ ඛාතුයො සියා මිච්ඡන්තනියතා, සියා සම්මන්තනියතා, සියා අනියතා.

දස ඛාතුයො අනාරම්මණා. ඡ ඛාතුයො න චත්තබ්බා මග්ගාරම්මණා-ති'පි මග්ගභෙත්තුකාති'පි මග්ගාධිපතීනොති'පි. ද්වෙ ඛාතුයො සියා මග්ගාරම්මණා, සියා මග්ගභෙත්තුකා, සියා මග්ගාධිපතීනො. සියා න චත්තබ්බා මග්ගාරම්මණාති'පි මග්ගභෙත්තුකාති'පි මග්ගාධිපතීනොති'පි.

දස ඛාතුයො සියා උප්පත්තා, සියා උප්පාදිනො, සියා න චත්තබ්බා අනුප්පත්තාති. සද්ධංඛාතු සියා උප්පත්තා, සියා අනුප්පත්තා න චත්තබ්බා උප්පාදිතීති. ඡ ඛාතුයො සියා උප්පත්තා, සියා අනුප්පත්තා' සියා උප්පාදිනො. ධම්මංඛාතු සියා උප්පත්තා, සියා අනුප්පත්තා, සියා උප්පාදිතී, සියා න චත්තබ්බා උප්පත්තාති'පි අනුප්පත්තාති'පි උප්පාදිතීති'පි.

සත්තරස ඛාතුයො සියා අතීතා, සියා අනාගතා, සියා පච්චුප්පත්තා. ධම්මංඛාතු සියා අතීතා, සියා අනාගතා, සියා පච්චුප්පත්තා, සියා න චත්තබ්බා අතීතාති'පි අනාගතාති'පි පච්චුප්පත්තාති'පි.

දස ඛාතුයො අනාරම්මණා. ඡ ඛාතුයො පච්චුප්පත්තාරම්මණා. ද්වෙ ඛාතුයො සියා අතීතාරම්මණා, සියා අනාගතාරම්මණා, සියා පච්චුප්පත්තාරම්මණා, සියා න චත්තබ්බා අතීතාරම්මණාති'පි අනාගතාරම්මණාති'පි, පච්චුප්පත්තාරම්මණාති'පි.

සියා අජ්ඣන්තා, සියා බහිඤ්ඤා, සියා අජ්ඣන්තබහිඤ්ඤා.

දස ඛාතුයො අනාරම්මණා. ඡ ඛාතුයො සියා අජ්ඣන්තාරම්මණා, සියා බහිඤ්ඤාරම්මණා, සියා අජ්ඣන්තබහිඤ්ඤාරම්මණා. ද්වෙ ඛාතුයො සියා අජ්ඣන්තාරම්මණා, සියා බහිඤ්ඤාරම්මණා, සියා අජ්ඣන්තබහිඤ්ඤාරම්මණා, සියා න චත්තබ්බා අජ්ඣන්තාරම්මණාති'පි බහිඤ්ඤාරම්මණාති'පි අජ්ඣන්ත-බහිඤ්ඤාරම්මණාති'පි.

රූපංඛාතු සනිදස්සනසප්පට්ඨා. නච ඛාතුයො අනිදස්සන සප්පට්ඨා. අච්චි ඛාතුයො අනිදස්සනඅප්පට්ඨා.

267. සත්තරස ඛාතුයො න භෙත්තු. ධම්මංඛාතු සියා භෙත්තු, සියා න භෙත්තු.

සොළස ඛාතුයො අභෙත්තුකා. ද්වෙ ඛාතුයො සියා සභෙත්තුකා, සියා අභෙත්තුකා.

සොළස ඛාතුයො භෙත්ච්ඡප්පය්ඤා. ද්වෙ ඛාතුයො සියා භෙත්ච්ඡප්පය්ඤා, සියා භෙත්ච්ඡප්පය්ඤා.

සොලස බාහුයො න වත්තබ්බා හෙතු වෙච සහෙතුකාතිපි, සහෙතුකා වෙච න ච හෙතුතිපි. මනොවිඤ්ඤාණබාහු න වත්තබ්බා හෙතු වෙච සහෙතුකාති, සියා සහෙතුකා වෙ ච න ච හෙතු, සියා න වත්තබ්බා සහෙතුකා වෙච න ච හෙතුති. ධම්මබාහු සියා හෙතු වෙච සහෙතුකා ච, සියා සහෙතුකා වෙච න ච හෙතු, සියා න වත්තබ්බා හෙතු වෙච සහෙතුකාතිපි, සහෙතුකා වෙච න ච හෙතුතිපි.

සොලස බාහුයො න වත්තබ්බා හෙතු වෙච හෙතුසම්පයුත්තාතිපි, හෙතුසම්පයුත්තා වෙච න ච හෙතුතිපි. මනො විඤ්ඤාණබාහු න වත්තබ්බා හෙතු වෙච හෙතු සම්පයුත්තා ති, සියා හෙතුසම්පයුත්තා වෙච න ච හෙතු, සියා න වත්තබ්බා හෙතුසම්පයුත්ත වෙච න ච හෙතුති. ධම්මබාහු සියා හෙතු වෙච හෙතුසම්පයුත්තා ච, සියා හෙතුසම්පයුත්තා වෙච න ච හෙතු, සියා න වත්තබ්බා හෙතු වෙච හෙතුසම්පයුත්තාතිපි හෙතු සම්පයුත්තා වෙච න ච හෙතුතිපි.

සොලස බාහුයො න හෙතු අහෙතුකා. මනොවිඤ්ඤාණබාහු සියා න හෙතු සහෙතුකා, සියා න හෙතු අහෙතුකා. ධම්මබාහු සියා න හෙතු සහෙතුකා, සියා න හෙතු අහෙතුකා, සියා න වත්තබ්බා න හෙතු සහෙතුකාතිපි න හෙතු අහෙතුකාතිපි.

268. සත්තරස බාහුයො සප්පච්චයා. ධම්මබාහු සියා සප්පච්චයා, සියා අප්පච්චයා.

සත්තරස බාහුයො සඛ්ඛතා. ධම්මබාහු සියා සඛ්ඛතා, සියා අසඛ්ඛතා,

රූපබාහු සනිදස්සනා. සත්තරස බාහුයො අනිදස්සනා.

දස බාහුයො සප්පට්ඨා. අට්ඨ බාහුයො අප්පට්ඨා.

දස බාහුයො රූපා. සත්තබාහුයො අරූපා. ධම්මබාහු සියා රූපා සියා අරූපා.

සොලස බාහුයො ලොකියා. ද්දෙ බාහුයො සියා ලොකියා, සියා ලොකුත්තරා.

කෙනචී විඤ්ඤායා, කෙනචී න විඤ්ඤායා.

269. සත්තරස බාහුයො නො ආසවා. ධම්මබාහු සියා ආසවා, සියා නො ආසවා.

සොලස බාහුයො සාසවා. ද්දෙ බාහුයො සියා සාසවා, සියා අනාසවා,

සොලස බාහුයො ආසවවිප්පයුත්තා. ද්දෙ බාහුයො සියා ආසව සම්පයුත්තා, සියා ආසවවිප්පයුත්තා.

සොලස බාහුයො න වත්තබ්බා ආසවා වෙච සාසවාති, සාසවා වෙච නො ච ආසවා. මනොවිඤ්ඤාණබාහු න වත්තබ්බා ආසවො වෙච සාසවාති, සියා සාසවා වෙච නො ච ආසවො සියා න වත්තබ්බා සාසවා වෙච නො ච ආසවොති. ධම්මබාහු සියා ආසවො වෙච සාසවා ච, සියා සාසවා වෙච නො ච ආසවො, සියා න වත්තබ්බා ආසවො වෙච සාසවා තිපි, සාසවා වෙච නො ච ආසවො'තිපි.

සොලස ධාතුයො න චතතඛබ්බා ආසවා ජෙව ආසවසමපයුත්තාතිපි, ආසවසමපයුත්තා වෙව නො ච ආසවාතිපි. මනොවිඤ්ඤාණධාතු න චතතඛබ්බා ආසවො වෙව ආසවසමපයුත්තා ති, සියා ආසවසමපයුත්තා වෙව නො ච ආසවො, සියා න චතතඛබ්බා ආසවසමපයුත්තා වෙව නො ච ආසවො ති. ධම්මධාතු සියා ආසවො වෙව ආසවසමපයුත්තා ච, සියා ආසවසමපයුත්තා වෙව නො ච ආසවො, සියා න චතතඛබ්බා ආසවො වෙව ආසවසමපයුත්තාති පි, ආසවසමපයුත්තා වෙව නො ච ආසවොතිපි.

සොලස ධාතුයො ආසවවිපපයුත්තසාසවා. දො ධාතුයො සියා ආසවවිපපයුත්තසාසවා, සියා ආසවවිපපයුත්තඅනාසවා, සියා න චතතඛබ්බා ආසවවිපපයුත්තසාසවාතිපි ආසවවිපපයුත්තඅනාසවාතිපි.

270. සත්තරස ධාතුයො නො සඤ්ඤාජනා. ධම්මධාතු සියා සඤ්ඤාජනං, සියා නො සඤ්ඤාජනං.

සොලස ධාතුයො සඤ්ඤාජනියා. දො ධාතුයො සියා සඤ්ඤාජනියා, සියා අසඤ්ඤාජනියා.

සොලස ධාතුයො සඤ්ඤාජනවිපපයුත්තා. දො ධාතුයො සියා සඤ්ඤාජනසමපයුත්තා, සියා සඤ්ඤාජනවිපපයුත්තා.

සොලස ධාතුයො න චතතඛබ්බා සඤ්ඤාජනා වෙව සඤ්ඤාජනියා ති, සඤ්ඤාජනියා වෙව නො ච සඤ්ඤාජනා. මනොවිඤ්ඤාණධාතු න චතතඛබ්බා සඤ්ඤාජනං වෙ ව සඤ්ඤාජනියා ති, සියා සඤ්ඤාජනියා වෙ ව නො ච සඤ්ඤාජනං, සියා න චතතඛබ්බා සඤ්ඤාජනියා වෙ ව නො ච සඤ්ඤාජනනති, ධම්මධාතු සියා සඤ්ඤාජනං වෙ ව සඤ්ඤාජනියා ච, සියා සඤ්ඤාජනියා වෙ ව නො ච සඤ්ඤාජනං, සියා න චතතඛබ්බා සඤ්ඤාජනං වෙව සඤ්ඤාජනියාතිපි සඤ්ඤාජනියා වෙ ව නො ච සඤ්ඤාජනනතිපි.

සොලස ධාතුයො න චතතඛබ්බා සඤ්ඤාජනා වෙව සඤ්ඤාජන සමපයුත්තාතිපි, සඤ්ඤාජනසමපයුත්තා වෙව නො ච සඤ්ඤාජනාතිපි. මනොවිඤ්ඤාණධාතු න චතතඛබ්බා සඤ්ඤාජනං වෙව සඤ්ඤාජන-සමපයුත්තාති, සියා සඤ්ඤාජන සමපයුත්තා වෙව නො ච සඤ්ඤාජනං, සියා න චතතඛබ්බා සඤ්ඤාජනසමපයුත්තා වෙව නො ච සඤ්ඤාජන-ජනනති. ධම්මධාතු සියා සඤ්ඤාජනං වෙව සඤ්ඤාජනසමපයුත්තා ච, සියා සඤ්ඤාජනසමපයුත්තා වෙව නො ච සඤ්ඤාජනං, සියා න චතතඛබ්බා සඤ්ඤාජනං වෙව සඤ්ඤාජනසමපයුත්තාතිපි, සඤ්ඤාජන-සමපයුත්තා වෙව නො ච සඤ්ඤාජනනතිපි.

සොලස ධාතුයො සඤ්ඤාජනවිපපයුත්තසඤ්ඤාජනියා. දො ධාතුයො සියා සඤ්ඤාජනවිපපයුත්තසඤ්ඤාජනියා සියා සඤ්ඤාජන-විපපයුත්තඅසඤ්ඤාජනියා, සියා න චතතඛබ්බා සඤ්ඤාජනවිපපයුත්ත-සඤ්ඤාජනියා' ති පි, සඤ්ඤාජනවිපපයුත්තඅසඤ්ඤාජනියා තිපි.

271. සත්තරස ධාතුයො - නො ගඤ්ඤා. ධම්මධාතු සියා ගඤ්ඤා, සියා නො ගඤ්ඤා.

සොලසධාතු ගඤ්ඤාතියා. දො ධාතුයො සියා ගඤ්ඤාතියා, සියා අගඤ්ඤාතියා.

සොලස ධාතුයො ගඤ්ඤාජනසමපයුත්තා. දො ධාතුයො සියා ගඤ්ඤාජන-සමපයුත්තා, සියා ගඤ්ඤාජනසමපයුත්තා.

සොලස ධාතුයො න චත්තබ්බො ගන්තො වෙච්ච ගන්තීයාති, ගන්තීයා වෙච්ච නො ච ගන්තො. මනොවිඤ්ඤාණධාතු න චත්තබ්බො ගන්තො වෙච්ච ගන්තීයාති, සියා ගන්තීයා වෙච්ච නො ච ගන්තො, සියා න චත්තබ්බො ගන්තීයා වෙච්ච නො ච ගන්තොති. ධම්මධාතු සියා ගන්තො වෙච්ච ගන්තීයා ච, සියා ගන්තීයා වෙච්ච නො ච ගන්තො, සියා න චත්තබ්බො ගන්තො වෙච්ච ගන්තීයාතිපි. ගන්තීයා වෙච්ච නො ච ගන්තොතිපි.

සොලධාතුයො න චත්තබ්බො ගන්තො වෙච්ච ගන්තඝම්පයුත්තාතිපි, ගන්තඝම්පයුත්තා වෙච්ච නො ච ගන්තොති'පි. මනොවිඤ්ඤාණධාතු න චත්තබ්බො ගන්තො වෙච්ච ගන්තඝම්පයුත්තාති, සියා ගන්තඝම්පයුත්තා වෙච්ච නො ච ගන්තො, සියා න චත්තබ්බො ගන්තඝම්පයුත්තා වෙච්ච නො ච ගන්තොති. ධම්මධාතු සියා ගන්තො වෙච්ච ගන්තඝම්පයුත්තා ච, සියා ගන්තඝම්පයුත්තා වෙච්ච නො ච ගන්තො, සියා න චත්තබ්බො ගන්තො වෙච්ච ගන්තඝම්පයුත්තාති'පි ගන්තඝම්පයුත්තා වෙච්ච නො ච ගන්තොති'පි.

සොලස ධාතුයො ගන්තච්චපයුත්තගන්තීයා. ද්දෙඤ්ච ධාතුයො සියා ගන්තච්චපයුත්තගන්තීයා, සියා ගන්තච්චපයුත්තආගන්තීයා, සියා න චත්තබ්බො ගන්තච්චපයුත්තගන්තීයාතිපි, ගන්තච්චපයුත්තආගන්තීයාති'පි.

272-274. සත්තරසධාතුයො නො ඔසා - පෙ - නො යොගා - පෙ - නො නීවරණා. ධම්මධාතු සියා නීවරණං, සියා නො නීවරණං.

සොලසධාතුයො නීවරණීයා. ද්දෙඤ්ච ධාතුයො සියා නීවරණීයා සියා ආනීවරණීයා.

සොලස ධාතුයො නීවරණච්චපයුත්තා. ද්දෙඤ්ච ධාතුයො සියා නීවරණ ඝම්පයුත්තා, සියා නීවරණච්චපයුත්තා.

සොලස ධාතුයො න චත්තබ්බො නීවරණා වෙච්ච නීවරණීයාති, නීවරණීයා වෙච්ච නො ච නීවරණා. මනොවිඤ්ඤාණධාතු න චත්තබ්බො නීවරණඤ්චෙච්ච නීවරණීයාති, සියා නීවරණීයා වෙච්ච නො ච නීවරණං, සියා න චත්තබ්බො නීවරණීයා වෙච්ච නො ච නීවරණනති. ධම්මධාතු සියා නීවරණං වෙච්ච නීවරණීයා ච, සියා නීවරණීයා වෙච්ච නො ච නීවරණං, සියා න චත්තබ්බො නීවරණඤ්චෙච්ච නීවරණීයාතිපි, නීවරණීයා වෙච්ච නො ච නීවරණනතිපි.

සොලස ධාතුයො න චත්තබ්බො නීවරණා වෙච්ච නීවරණඝම්පයුත්තා තිපි, නීවරණඝම්පයුත්තා වෙච්ච නො ච නීවරණාතිපි. මනොවිඤ්ඤාණ ධාතු න චත්තබ්බො නීවරණඤ්චෙච්ච නීවරණඝම්පයුත්තාති, සියා නීවරණ ඝම්පයුත්තා වෙච්ච නො ච නීවරණං, සියා න චත්තබ්බො නීවරණ ඝම්පයුත්තා වෙච්ච නො ච නීවරණනති. ධම්මධාතු සියා නීවරණඤ්චෙච්ච නීවරණඝම්පයුත්තා ච, නීවරණඝම්පයුත්තා වෙච්ච නො ච නීවරණං, සියා න චත්තබ්බො නීවරණඤ්චෙච්ච නීවරණඝම්පයුත්තාතිපි, නීවරණ ඝම්පයුත්තා වෙච්ච නො ච නීවරණනතිපි.

සොලස ධාතුයො නීවරණච්චපයුත්තනීවරණීයා. ද්දෙඤ්ච ධාතුයො සියා නීවරණච්චපයුත්තනීවරණීයා. සියා නීවරණච්චපයුත්තආනීවරණීයා. සියා න චත්තබ්බො නීවරණච්චපයුත්තනීවරණීයාතිපි නීවරණච්චපයුත්ත-ආනීවරණීයාතිපි.

275. සත්කර්ම ධාතුයො නො පර්මාසා. ධම්මධාතු සියා පර්මාසා, සියා නො පර්මාසා.

සොළස ධාතුයො පර්මට්ඨා. ඥො ධාතුයො සියා පර්මට්ඨා, සියා අපර්මට්ඨා.

සොළස ධාතුයො පර්මාසව්පයුත්තා. මනොච්ඤ්ඤාණධාතු සියා පර්මාසසම්පයුත්තා, සියා පර්මාසව්පයුත්තා. ධම්මධාතු සියා පර්මාසසම්පයුත්තා, සියා පර්මාසව්පයුත්තා, සියා න චත්තබ්බො පර්මාසසම්පයුත්තාතිපි පර්මාසව්පයුත්තා තිපි.

සොළස ධාතුයො න චත්තබ්බො පර්මාසා වෙච්ච පර්මට්ඨාති, පර්මට්ඨා වෙච්ච නො ච පර්මාසා. මනොච්ඤ්ඤාණධාතු න චත්තබ්බො පර්මාසො වෙච්ච පර්මට්ඨාති, සියා පර්මට්ඨා වෙච්ච නො ච පර්මාසො, සියා න චත්තබ්බො පර්මට්ඨා වෙච්ච නො ච පර්මාසොති. ධම්මධාතු සියා පර්මාසො වෙච්ච පර්මට්ඨා ච, සියා පර්මට්ඨා වෙච්ච නො ච පර්මාසො, සියා න චත්තබ්බො පර්මාසො වෙච්ච පර්මට්ඨාතිපි පර්මට්ඨා වෙච්ච නො ච පර්මාසොතිපි.

සොළස ධාතුයො පර්මාසව්පයුත්තපර්මට්ඨා. ඥො ධාතුයො සියා පර්මාසව්පයුත්තපර්මට්ඨා, සියා පර්මාසව්පයුත්තඅපර්මට්ඨා, සියා න චත්තබ්බො පර්මාසව්පයුත්තපර්මට්ඨාතිපි පර්මාසව්පයුත්ත අපර්මට්ඨාතිපි.

276. දස ධාතුයො අනාරම්මණා. සත්ත ධාතුයො සාරම්මණා ධම්මධාතු සියා සාරම්මණා, සියා අනාරම්මණා.

සත්ත ධාතුයො චිත්තා. ඵකාදස ධාතුයො නො චිත්තා.

සත්තර්ම ධාතුයො අචේතසිකා ධම්මධාතු සියා චේතසිකා, සියා අචේතසිකා.

දස ධාතුයො චිත්තව්පයුත්තා. ධම්මධාතු සියා චිත්තසම්පයුත්තා, සියා චිත්තව්පයුත්තා. සත්ත ධාතුයො න චත්තබ්බො චිත්තෙන සම්පයුත්තා තිපි චිත්තෙන විපයුත්තාතිපි.

දස ධාතුයො චිත්තවිසංසට්ඨා. ධම්මධාතු සියා චිත්තසංසට්ඨා සියා චිත්තවිසංසට්ඨා. සත්ත ධාතුයො න චත්තබ්බො චිත්තෙන සංසට්ඨාතිපි චිත්තෙන විසංසට්ඨාතිපි.

ඤාදස ධාතුයො නො චිත්තසමුට්ඨානා. ඡ ධාතුයො සියා චිත්තසමුට්ඨානා, සියා නො චිත්තසමුට්ඨානා.

සත්තර්ම ධාතුයො නො චිත්තසහභුනො. ධම්මධාතු සියා චිත්තසහභු, සියා නො චිත්තසහභු.

සත්තර්ම ධාතුයො නො චිත්තානුපරිච්චතනො. ධම්මධාතු සියා චිත්තානුපරිච්චතනි, සියා නො චිත්තානුපරිච්චතනි.

සත්තර්ම ධාතුයො නො චිත්තසංසට්ඨසමුට්ඨානා. ධම්මධාතු සියා චිත්තසංසට්ඨසමුට්ඨානා, සියා නො චිත්තසංසට්ඨසමුට්ඨානා.

සත්තර්ම ධාතුයො නො චිත්තසංසට්ඨසමුට්ඨානසහභුනො. ධම්මධාතු සියා චිත්තසංසට්ඨසමුට්ඨානසහභු, සියා නො චිත්තසංසට්ඨසමුට්ඨානසහභු.

සත්තරස බාහුයො නො චිත්තසංසට්ඨසමුට්ඨානානුපරිච්ඡන්තො, බලමබාහු සියා චිත්තසංසට්ඨසමුට්ඨානානුපරිච්ඡන්ති, සියා නො චිත්තසංසට්ඨසමුට්ඨානානුපරිච්ඡන්ති.

ඥාදස බාහුයො අජ්ඣන්තිකා. ඡ බාහුයො බාහිරු.

නච බාහුයො උපාදු. අට්ඨබාහුයො නො උපාදු. බලමබාහු සියා උපාදු, සියා නො උපාදු.

දස බාහුයො උපාදින්නා. සද්ධබාහු අනුපාදින්නා. සත්තබාහුයො සියා උපාදින්නා, සියා අනුපාදින්නා.

277. සත්තරස බාහුයො නො උපාදනා. බලමබාහු සියා උපාදනං සියා නො උපාදනං.

සොළස බාහුයො උපාදනියා. ඥො බාහුයො සියා උපාදනියා, සියා අනුපාදනියා.

සොළස බාහුයො උපාදනවිපසුත්තා. ඥො බාහුයො සියා උපාදනසම්පසුත්තා, සියා උපාදනවිපසුත්තා.

සොළස බාහුයො න චත්තබ්බො උපාදනා වෙච උපාදනියාති, උපාදනියා වෙච නො ච උපාදනා. මනොවිඤ්ඤාණබාහු න චත්තබ්බො උපාදනඤ්ඤව උපාදනියාති, සියා උපාදනියා වෙච නො ච උපාදනං, සියා න චත්තබ්බො උපාදනියා වෙච නො ච උපාදනනති. බලමබාහු සියා උපාදනඤ්ඤව උපාදනියා ච, සියා උපාදනියා වෙච නො ච උපාදනං, සියා න චත්තබ්බො උපාදනඤ්ඤව උපාදනියාතිපි උපාදනියා වෙච නො ච උපාදනනතිපි.

සොළස බාහුයො න චත්තබ්බො උපාදනා වෙච උපාදනසම්පසුත්තාති'පි උපාදනසම්පසුත්තා වෙච නො ච උපාදනාති'පි. මනොවිඤ්ඤාණබාහු න චත්තබ්බො උපාදනඤ්ඤව උපාදනසම්පසුත්තාති, සියා උපාදනසම්පසුත්තා වෙච නො ච උපාදනං, සියා න චත්තබ්බො උපාදනසම්පසුත්තා වෙච නො ච උපාදනනති. බලමබාහු සියා උපාදනඤ්ඤව උපාදනසම්පසුත්තා ච සියා උපාදනසම්පසුත්තා වෙච නො ච උපාදනං, සියා න චත්තබ්බො උපාදනඤ්ඤව උපාදනසම්පසුත්තාති'පි උපාදනසම්පසුත්තා වෙච නො ච උපාදනනතිපි.

සොළස බාහුයො උපාදනවිපසුත්තඋපාදනියා. ඥො බාහුයො සියා උපාදනවිපසුත්තඋපාදනියා, සියා උපාදනවිපසුත්තඅනුපාදනියා, සියා න චත්තබ්බො උපාදනවිපසුත්තඋපාදනියාති'පි උපාදනවිපසුත්තඅනුපාදනියාති'පි

278. සත්තරසබාහුයො නො කිලෙසා. බලමබාහු සියා කිලෙසා සියා නො කිලෙසා.

සොළස බාහුයො සංකිලෙසිකා. ඥො බාහුයො සියා සංකිලෙසිකා සියා අසංකිලෙසිකා.

සොළස බාහුයො අසංකිලීට්ඨා. ඥො බාහුයො සියා සංකිලීට්ඨා සියා අසංකිලීට්ඨා.

පණණරස බාහුයො අවිචාරි. මනොබාහු සවිචාරි. ද්වෙ බාහුයො සියා සවිචාරි සියා අවිචාරි.

සොලස බාහුයො අපටිඨිකා. ද්වෙබාහුයො සියා සපටිඨිකා. සියා අපටිඨිකා.

සොලස බාහුයො න පිඨිසභගතා. ද්වෙ බාහුයො සියා පිඨිසභගතා සියා න පිඨිසභගතා.

පණණරස බාහුයො න සුඛසභගතා. ඨිසෙසා බාහුයො සියා සුඛසභගතා, සියා න සුඛසභගතා.

ඵකාදස බාහුයො න උපෙකඛාසභගතා. පඤ්ච බාහුයො උපෙකඛාසභගතා. ද්වෙ බාහුයො සියා උපෙකඛාසභගතා, සියා න උපෙකඛාසභගතා.

සොලස බාහුයො කාමාවචරි. ද්වෙ බාහුයො සියා කාමාවචරි, සියා න කාමාවචරි.

සොලස බාහුයො න රූපාවචරි. ද්වෙ බාහුයො සියා රූපාවචරි. සියා න රූපාවචරි.

සොලස බාහුයො න අරූපාවචරි. ද්වෙ බාහුයො සියා අරූපාවචරි. සියා න අරූපාවචරි.

සොලස බාහුයො පරියාපනනා ද්වෙ බාහුයො සියා පරියාපනනා. සියා අපරියාපනනා.

සොලස බාහුයො අනියානිකා. ද්වෙ බාහුයො සියා නියානිකා සියා අනියානිකා.

සොලස බාහුයො අනියතා. ද්වෙ බාහුයො සියා නියතා සියා අනියතා.

සොලස බාහුයො සඋතතරි. ද්වෙ බාහුයො සියා සඋතතරි, සියා අඤ්ඤතතරි.

සොලස බාහුයො අරණා. ද්වෙ බාහුයො සියා සරණා, සියා අරණාඨි.

පඤ්ඤපුච්ඡකං.

බාහුවිභවෙහා නිට්ඨිතො

4. සච්චිභාධෙයා

280. මනනාරි අරියසච්චානී : දුක්ඛං අරියසච්චං, දුක්ඛසමුදයො අරියසච්චං, දුක්ඛනිරුධො අරියසච්චං, දුක්ඛනිරුධගාමිනී පච්චදා අරියසච්චං.

281. තත්ථ කතමං දුක්ඛං අරියසච්චං : ජාතීපි දුක්ඛා, ජරාපි දුක්ඛා, මරණමපි දුක්ඛං, සොකපරිදෙවදුක්ඛදොමනස්සුපායාසාපි දුක්ඛා, අපපියෙති සමපයොගො දුක්ඛො, පියෙති විපපයොගො දුක්ඛො, යමපිච්ඡං න ලභති තමපි දුක්ඛං, සඛිධිතෙනන පඤ්චුපාදනකකිකා දුක්ඛා.

තත්ථ කතමං ජාතී : යා තෙසං තෙසං සත්තානං තමහි තමහි සත්තනිකායෙ ජාතී සඤ්ජාති ඔක්කන්තානි අභිනිබ්බතති ඛක්ඛානං පාකුභාවො අයතනානං පච්චොභො, අයං චූච්චති ජාතී.

තත්ථ කතමං ජරා : යා තෙසං තෙසං සත්තානං තමහි තමහි සත්තනිකායෙ ජරා ජීරණතා ඛණ්ඩිච්චං පාලිච්චං විලිත්තවතා ආයුනො සංභාති ඉන්ද්‍රියානං පරිපාකො, අයං චූච්චති ජරා.

තත්ථ කතමං මරණං : යා තෙසං තෙසං සත්තානං තමහා තමහා සත්තනිකායා චූති වචනතා භෙදො අනතරධානං මච්චු මරණං කාලකිරියා ඛක්ඛානං භෙදො කලෙබරය්‍ය නිකෙඛපො ජීවිතීන්ද්‍රියය්‍ය උපචේජ්ඤො, ඉදං චූච්චති මරණං.

තත්ථ කතමො සොකො : ඤ්ඤතීව්‍යසනෙන වා චූච්චය්‍ය භොග-ව්‍යසනෙන වා චූච්චය්‍ය රොගව්‍යසනෙන වා චූච්චය්‍ය සීලව්‍යසනෙන වා චූච්චය්‍ය දිට්ඨිව්‍යසනෙන වා චූච්චය්‍ය අඤ්ඤතරඤ්ඤතරෙන ව්‍යසනෙන සමන්තාගතය්‍ය අඤ්ඤතරඤ්ඤතරෙන දුක්ඛධිමෙමන චූච්චය්‍ය සොකො සොචනා සොචිතතනං අනෙතා සොකො අනෙතා පරිසොකො චෙනසො පරිජ්ඣායනා දොමනය්‍යං සොකසල්ලං, අයං චූච්චති සොකො.

තත්ථ කතමො පරිදෙවො : ඤ්ඤතීව්‍යසනෙන වා චූච්චය්‍ය භොග-ව්‍යසනෙන වා චූච්චය්‍ය රොගව්‍යසනෙන වා චූච්චය්‍ය සීලව්‍යසනෙන වා චූච්චය්‍ය දිට්ඨිව්‍යසනෙන වා චූච්චය්‍ය අඤ්ඤතරඤ්ඤතරෙන ව්‍යසනෙන සමන්තාගතය්‍ය අඤ්ඤතරඤ්ඤතරෙන දුක්ඛධිමෙමන චූච්චය්‍ය ආදෙවො පරිදෙවො ආදෙවනා පරිදෙවනා ආදෙචිතතනං පරිදෙචිතතනං වාචා පලාපො විප්පලාපො ලාලපො ලාලප්පනා ලාලප්පිතතනං, අයං චූච්චති පරිදෙවො.

තත්ථ කතමං දුක්ඛං : යං කාසිකං අසානං කාසිකං දුක්ඛං කාය සමච්ඡය්‍යජං අසානං දුක්ඛං චේදසිතං, කායසමච්ඡය්‍යජං අසානා දුක්ඛා චේදනා, ඉදං චූච්චති දුක්ඛං.

282. කන්ධ කතමං දුක්ඛසමුදයො අරියසම්මං : යායං තණ්හා පොනොභවිකා නාන්දිරාගසහගතා තත්ත තත්තාභිනන්දිතී, සෙය්‍යපීදං : කාමතණ්හා, භවිතණ්හා, විභවිතණ්හා.

සා ඛො පනෙසා තණ්හා කන්ධ උපපජ්ජමානා උපපජ්ජති, කන්ධ නිවිසමානා නිවිසති. යං ලොකෙ පියරූපං සාතරූපං එතේසා තණ්හා උපපජ්ජමානා උපපජ්ජති, එන්ධ නිවිසමානා නිවිසති.

කිංඤ්ඤ ලොකෙ පියරූපං සාතරූපං : චක්ඛුං ලොකෙ පියරූපං සාතරූපං, එතේසා තණ්හා උපපජ්ජමානා උපපජ්ජති, එන්ධ නිවිසමානා නිවිසති. සොතං ලොකෙ -පෙ- ඝානං ලොකෙ -පෙ- ජීව්‍යා ලොකෙ -පෙ- කායො ලොකෙ -පෙ- මනෝ ලොකෙ පියරූපං සාතරූපං, එතේසා තණ්හා උපපජ්ජමානා උපපජ්ජති, එන්ධ නිවිසමානා නිවිසති.

රූපා¹ ලොකෙ පියරූපං සාතරූපං, එතේසා තණ්හා උපපජ්ජමානා උපපජ්ජති, එන්ධ නිවිසමානා නිවිසති. සඤ්ඤ ලොකෙ -පෙ- ගඤ්ඤ ලොකෙ -පෙ- රසා ලොකෙ -පෙ- ථොට්ඨබ්බා ලොකෙ -පෙ- ඛම්මා ලොකෙ පියරූපං සාතරූපං, එතේසා තණ්හා උපපජ්ජමානා උපපජ්ජති, එන්ධ නිවිසමානා නිවිසති.

චක්ඛුච්ඤ්ඤාණං ලොකෙ පියරූපං සාතරූපං, එතේසා තණ්හා උපපජ්ජමානා උපපජ්ජති, එන්ධ නිවිසමානා නිවිසති. සොතච්ඤ්ඤාණං ලොකෙ -පෙ- ඝානච්ඤ්ඤාණං ලොකෙ -පෙ- ජීව්‍යාච්ඤ්ඤාණං ලොකෙ -පෙ- කායච්ඤ්ඤාණං ලොකෙ -පෙ- මනෝච්ඤ්ඤාණං ලොකෙ පියරූපං සාතරූපං, එතේසා තණ්හා උපපජ්ජමානා උපපජ්ජති, එන්ධ නිවිසමානා නිවිසති.

චක්ඛුසම්මසෙසා ලොකෙ පියරූපං සාතරූපං, එතේසා තණ්හා උපපජ්ජමානා උපපජ්ජති, එන්ධ නිවිසමානා නිවිසති. සොතසම්මසෙසා ලොකෙ -පෙ- ඝානසම්මසෙසා ලොකෙ -පෙ- ජීව්‍යාසම්මසෙසා ලොකෙ -පෙ- කායසම්මසෙසා ලොකෙ -පෙ- මනෝසම්මසෙසා ලොකෙ පියරූපං සාතරූපං, එතේසා තණ්හා උපපජ්ජමානා උපපජ්ජති, එන්ධ නිවිසමානා නිවිසති.

චක්ඛුසම්මසස්ස චේදනා ලොකෙ පියරූපං සාතරූපං, එතේසා තණ්හා උපපජ්ජමානා උපපජ්ජති, එන්ධ නිවිසමානා නිවිසති. සොතසම්මසස්ස චේදනා ලොකෙ -පෙ- ඝානසම්මසස්ස චේදනා ලොකෙ -පෙ- ජීව්‍යාසම්මසස්ස චේදනා ලොකෙ -පෙ- කායසම්මසස්ස චේදනා ලොකෙ -පෙ- මනෝසම්මසස්ස චේදනා ලොකෙ පියරූපං සාතරූපං, එතේසා තණ්හා උපපජ්ජමානා උපපජ්ජති, එන්ධ නිවිසමානා නිවිසති.

රූපසංඝාතං ලොකෙ පියරූපං සාතරූපං. එතේසා තණ්හා උපපජ්ජමානා උපපජ්ජති එන්ධ නිවිසමානා නිවිසති. සඤ්ඤසංඝාතං ලොකෙ -පෙ- ගඤ්ඤසංඝාතං ලොකෙ -පෙ- රසසංඝාතං ලොකෙ -පෙ- ථොට්ඨබ්බසංඝාතං ලොකෙ -පෙ- ඛම්මසංඝාතං ලොකෙ පියරූපං සාතරූපං එතේසා තණ්හා උපපජ්ජමානා උපපජ්ජති, එන්ධ නිවිසමානා නිවිසති.

1. රූපං—කන්ධම්මි,

රූපසංඝෝචනනා ලොකෙ පියරූපං සාතරූපං, එතේසා තණ්හා උපපජ්ජමානා උපපජ්ජති, එත්ථ නිව්ඤ්ජානා නිව්ඤ්ජති, සද්දසංඝෝචනනා ලොකෙ -පෙ- ගක්ඛසංඝෝචනනා ලොකෙ -පෙ- රසසංඝෝචනනා ලොකෙ -පෙ- ඵොට්ඨබ්බසංඝෝචනනා ලොකෙ -පෙ- ධම්මසංඝෝචනනා ලොකෙ පියරූපං සාතරූපං, එතේසා තණ්හා උපපජ්ජමානා උපපජ්ජති, එත්ථ නිව්ඤ්ජානා නිව්ඤ්ජති.

රූපතණ්හා ලොකෙ පියරූපං සාතරූපං, එතේසා තණ්හා උපපජ්ජමානා උපපජ්ජති, එත්ථ නිව්ඤ්ජානා නිව්ඤ්ජති. සද්දතණ්හා ලොකෙ -පෙ- ගක්ඛතණ්හා ලොකෙ -පෙ- රසතණ්හා ලොකෙ -පෙ- ඵොට්ඨබ්බතණ්හා ලොකෙ -පෙ- ධම්මතණ්හා ලොකෙ පියරූපං සාතරූපං, එතේසා තණ්හා උපපජ්ජමානා උපපජ්ජති, එත්ථ නිව්ඤ්ජානා නිව්ඤ්ජති.

රූපවිචකෙකා ලොකෙ පියරූපං සාතරූපං, එතේසා තණ්හා උපපජ්ජමානා උපපජ්ජති, එත්ථ නිව්ඤ්ජානා නිව්ඤ්ජති. සද්දවිචකෙකා ලොකෙ -පෙ- ගක්ඛවිචකෙකා ලොකෙ -පෙ- රසවිචකෙකා ලොකෙ -පෙ- ඵොට්ඨබ්බවිචකෙකා ලොකෙ -පෙ- ධම්මවිචකෙකා ලොකෙ පියරූපං සාතරූපං, එතේසා තණ්හා උපපජ්ජමානා උපපජ්ජති, එත්ථ නිව්ඤ්ජානා නිව්ඤ්ජති.

රූපවිවාදො ලොකෙ පියරූපං සාතරූපං, එතේසා තණ්හා උපපජ්ජමානා උපපජ්ජති, එත්ථ නිව්ඤ්ජානා නිව්ඤ්ජති. සද්දවිවාදේ ලොකෙ පියරූපං, සාතරූපං එතේසා තණ්හා උපපජ්ජමානා උපපජ්ජති, එත්ථ නිව්ඤ්ජානා නිව්ඤ්ජති. ගක්ඛවිවාදේ ලොකෙ පියරූපං සාතරූපං, එතේසා තණ්හා උපපජ්ජමානා උපපජ්ජති, එත්ථ නිව්ඤ්ජානා නිව්ඤ්ජති. රසවිවාදේ ලොකෙ පියරූපං සාතරූපං, එතේසා තණ්හා උපපජ්ජමානා උපපජ්ජති, එත්ථ නිව්ඤ්ජානා නිව්ඤ්ජති. ඵොට්ඨබ්බවිවාදො ලොකෙ පියරූපං සාතරූපං, එතේසා තණ්හා උපපජ්ජමානා උපපජ්ජති, එත්ථ නිව්ඤ්ජානා නිව්ඤ්ජති. ධම්මවිවාදො ලොකෙ පියරූපං සාතරූපං, එතේසා තණ්හා උපපජ්ජමානා උපපජ්ජති, එත්ථ නිව්ඤ්ජානා නිව්ඤ්ජති.

ඉදං මුම්මති දුක්ඛසමුදයො අජියසම්මං.

283. තත්ථ කතමං දුක්ඛනිරෝධො අජියසම්මං : යො තස්සායෙව තණ්හාය අසෙසවිර්ගනිරෝධො වාගො පච්චිස්සග්ගො මුත්ඨි අනාලයො.

සා ඛො පනෙසා තණ්හා තත්ථ පභීයමානා පභීයති, තත්ථ නිරුජ්ඣමානා නිරුජ්ඣති, යං ලොකෙ පියරූපං සාතරූපං, එතේසා තණ්හා පභීයමානා පභීයති, එත්ථ නිරුජ්ඣමානා නිරුජ්ඣති.

කිංඤ්ච ලොකෙ පියරූපං සාතරූපං : චක්ඛුං ලොකෙ පියරූපං සාතරූපං, එතේසා තණ්හා පභීයමානා පභීයති, එත්ථ නිරුජ්ඣමානා නිරුජ්ඣති. සොතං ලොකෙ -පෙ- ඤානං ලොකෙ -පෙ- ජීව්හා ලොකෙ -පෙ- කායො ලොකෙ -පෙ- මනො ලොකෙ පියරූපං සාතරූපං, එතේසා තණ්හා පභීයමානා පභීයති, එත්ථ නිරුජ්ඣමානා නිරුජ්ඣති.

රූපා ලොකෙ පියරූපං සාතරූපං, එතේසා තණ්හා පභිසමානා පභියති, එත් නිරුඡ්ඛමානා නිරුඡ්ඛති. සද්දා ලොකෙ -පෙ- ගඤ්ඤා ලොකෙ -පෙ- රසා ලොකෙ -පෙ- ඵොට්ඨබ්බා ලොකෙ -පෙ- ධම්මා ලොකෙ පියරූපං සාතරූපං, එතේසා තණ්හා පභිසමානා පභියති, එත් නිරුඡ්ඛමානා නිරුඡ්ඛති.

චක්ඛවිඤ්ඤාණං ලොකෙ පියරූපං සාතරූපං, එතේසා තණ්හා පභිසමානා පභියති, එත් නිරුඡ්ඛමානා නිරුඡ්ඛති. සොතවිඤ්ඤාණං ලොකෙ -පෙ- ඤානවිඤ්ඤාණං ලොකෙ -පෙ- ජීව්හාවිඤ්ඤාණං ලොකෙ -පෙ- කායවිඤ්ඤාණං ලොකෙ -පෙ- මනෝවිඤ්ඤාණං ලොකෙ පියරූපං සාතරූපං, එතේසා තණ්හා පභිසමානා පභියති, එත් නිරුඡ්ඛමානා නිරුඡ්ඛති.

චක්ඛසම්මසො ලොකෙ පියරූපං සාතරූපං, එතේසා තණ්හා පභිසමානා පභියති, එත් නිරුඡ්ඛමානා නිරුඡ්ඛති. සොතසම්මසො ලොකෙ -පෙ- ඤානසම්මසො ලොකෙ -පෙ- ජීව්හාසම්මසො ලොකෙ -පෙ- කායසම්මසො ලොකෙ -පෙ- මනෝසම්මසො ලොකෙ පියරූපං සාතරූපං, එතේසා තණ්හා පභිසමානා පභියති, එත් නිරුඡ්ඛමානා නිරුඡ්ඛති.

චක්ඛසම්මසස්ථ වෙදනා ලොකෙ පියරූපං සාතරූපං, එතේසා තණ්හා පභිසමානා පභියති, එත් නිරුඡ්ඛමානා නිරුඡ්ඛති. සොතසම්මසස්ථ වෙදනා ලොකෙ -පෙ- ඤානසම්මසස්ථ වෙදනා ලොකෙ -පෙ- ජීව්හාසම්මසස්ථ වෙදනා ලොකෙ -පෙ- කායසම්මසස්ථ වෙදනා ලොකෙ -පෙ- මනෝසම්මසස්ථ වෙදනා ලොකෙ පියරූපං සාතරූපං, එතේසා තණ්හා පභිසමානා පභියති, එත් නිරුඡ්ඛමානා නිරුඡ්ඛති.

රූපසඤ්ඤා ලොකෙ -පෙ- සද්දසඤ්ඤා ලොකෙ -පෙ- ගඤ්ඤා ලොකෙ -පෙ- රසසඤ්ඤා ලොකෙ -පෙ- ඵොට්ඨබ්බසඤ්ඤා ලොකෙ -පෙ- ධම්මසඤ්ඤා ලොකෙ පියරූපං සාතරූපං එතේසා තණ්හා පභිසමානා පභියති. එත් නිරුඡ්ඛමානා නිරුඡ්ඛති.

රූපසඤ්ඤානනා ලොකෙ -පෙ- සද්දසඤ්ඤානනා ලොකෙ -පෙ- ගඤ්ඤානනා ලොකෙ -පෙ- රසසඤ්ඤානනා ලොකෙ -පෙ- ඵොට්ඨබ්බසඤ්ඤානනා ලොකෙ -පෙ- ධම්මසඤ්ඤානනා ලොකෙ පියරූපං සාතරූපං, එතේසා තණ්හා පභිසමානා පභියති, එත් නිරුඡ්ඛමානා නිරුඡ්ඛති.

රූපතණ්හා ලොකෙ -පෙ- සද්දතණ්හා ලොකෙ -පෙ- ගඤ්ඤා තණ්හා ලොකෙ -පෙ- රසතණ්හා ලොකෙ -පෙ- ඵොට්ඨබ්බතණ්හා ලොකෙ -පෙ- ධම්මතණ්හා ලොකෙ පියරූපං සාතරූපං එතේසා තණ්හා පභිසමානා පභියති, එත් නිරුඡ්ඛමානා නිරුඡ්ඛති.

රූපච්චිකක්ඛා ලොකෙ -පෙ- සද්දච්චිකක්ඛා ලොකෙ -පෙ- ගඤ්ඤාච්චිකක්ඛා ලොකෙ -පෙ- රසච්චිකක්ඛා ලොකෙ -පෙ- ඵොට්ඨබ්බච්චිකක්ඛා ලොකෙ -පෙ- ධම්මච්චිකක්ඛා ලොකෙ පියරූපං සාතරූපං එතේසා තණ්හා පභිසමානා පභියති, එත් නිරුඡ්ඛමානා නිරුඡ්ඛති.

රූපච්චාරො ලොකෙ -පෙ- සද්දච්චාරො ලොකෙ -පෙ- ගඤ්ඤාච්චාරො ලොකෙ -පෙ- රසච්චාරො ලොකෙ -පෙ- ඵොට්ඨබ්බච්චාරො ලොකෙ -පෙ- ධම්මච්චාරො ලොකෙ පියරූපං සාතරූපං එතේසා තණ්හා පභිසමානා පභියති, එත් නිරුඡ්ඛමානා නිරුඡ්ඛති.

ඉදං වුම්මති දුක්ඛනිගේමො අපිසසම්මං.

284. තත් කතමං දුක්ඛනිරෝධගාමිනීපටිපදා අරියසම්මං : අයමෙව අරියො අවශ්චිතිකො මග්ගො. සෙය්‍යපීදං : සමමාදිට්ඨි, සමමාසඛකපො, සමමාචාරා, සමමාකම්මනො, සමමාආච්චො, සමමාචාරායාමො, සමමාසති, සමමාසමාධි.

තත් කතමා සමමාදිට්ඨි : දුක්ඛ සදුණං දුක්ඛසමුදයෙ සදුණං දුක්ඛනිරෝධෙ සදුණං දුක්ඛනිරෝධගාමිනියා පටිපදාය සදුණං, අයං වුච්චති සමමාදිට්ඨි.

තත් කතමො සමමාසඛකපො : නෙක්ඛම්මසඛකපො අචාරාපාද-සඛකපො අචිංසාසඛකපො, අයං වුච්චති සමමාසඛකපො.

තත් කතමා සමමාචාරා : මුත්තාචාරා වෙරමණී පිසුනාචාරා වෙරමණී ඵරාසාචාරා වෙරමණී සමඵප්පලාපා වෙරමණී, අයං වුච්චති සමමාචාරා.

තත් කතමො සමමාකම්මනො : පාණාතිපානා වෙරමණී අදින්නා-දනා වෙරමණී කාමෙසු මිච්චාරා වෙරමණී, අයං වුච්චති සමමා කම්මනො.

තත් කතමො සමමා ආච්චො : ඉධ අරියසාවකො මිච්චා ආච්චං පහාය සමමා ආච්චෙන ජීවිකං කපෙති, අයං වුච්චති සමමා ආච්චො.

තත් කතමො සමමා චාරායාමො : ඉධ භික්ඛු අනුප්පන්නානං පාපකානං අකුසලානං ධම්මානං අනුප්පාදාය ඡන්දං ජනෙති, වායමති විරියං ආරභති චිත්තං පග්ගණ්හාති පදභති, උප්පන්නානං පාපකානං අකුසලානං ධම්මානං පහානාය ඡන්දං ජනෙති වායමති විරියං ආරභති චිත්තං පග්ගණ්හාති පදභති, අනුප්පන්නානං කුසලානං ධම්මානං උප්පාදාය ඡන්දං ජනෙති, වායමති විරියං ආරභති, චිත්තං පග්ගණ්හාති පදභති, උප්පන්නානං කුසලානං ධම්මානං ධීතියා අසමෙමාසාය භියොභාවාය වෙපුලාය භාවනාය පාරිපුරියා ඡන්දං ජනෙති, වායමති, විරියං ආරභති, චිත්තං පග්ගණ්හාති පදභති, අයං වුච්චති සමමා චාරායාමො.

තත් කතමා සමමා සති : ඉධ භික්ඛු කායෙ කායානුපස්සි විහරති ආනාපි සම්පජානො සතිමා විනෙය්‍ය ලොකෙ අභිජ්ඣා දොමනස්සං, වෙදනාසු -පෙ- විනෙත -පෙ- ධම්මෙසු ධම්මානුපස්සි විහරති ආනාපි සම්පජානො සතිමා විනෙය්‍ය ලොකෙ අභිජ්ඣා දොමනස්සං, අයං වුච්චති සමමාසති.

තත් කතමො සමමාසමාධි : ඉධ භික්ඛු විච්චෙව'ච කාමෙහි විත්ථව අකුලෙහි ධම්මෙහි සවිතකකං සම්චාරං විචෙකජං පිතීසුඛං පඨමං ක්කානං උපසම්පජ්ඡ විහරති, විතකකම්චාරානං වුපසමා අජ්ඣිත්තං ආමසාදනං චෙතසො ඵකොදිභාවං අවිතකකං අවිචාරං සමාධිජං පිතීසුඛං දුතියං ක්කානං උපසම්පජ්ඡ විහරති, පිතියා ච විරාගා උපෙක්ඛකොච විහරති සතො'ච සම්පජානො සුඛස්ථ කායෙන පටිසංවෙදෙති යං තං අරියා ආචිකන්ති උපෙක්ඛකොච සතිමා සුඛවිහාරීති තං තතියං ක්කානං උපසම්පජ්ඡ විහරති, සුඛස්ස ච පහානා දුක්ඛස්ස ච පහානා පුබ්බෙ'ච සොමනස්සදොමනස්සානං අත්ඛමා, අදුක්ඛමිසුඛං උපෙක්ඛාසති පාරිසුඤ්ඤිං චතුත්ථං ක්කානං උපසම්පජ්ඡ විහරති, අයං වුච්චති සමමා සමාධි.

ඉදං වුච්චති දුක්ඛනිරෝධගාමිනී පටිපදා අරියසම්මං.

සුභතනනාපතියං.

1. අත්ඛමා - PTS.

285. චන්දාරි සච්චානී : දුක්ඛං, දුක්ඛසමුදයො, දුක්ඛනිරෝධො, දුක්ඛනිරෝධගාමිනී පටිපදා.

තත්ථ කතමො දුක්ඛසමුදයො : තණ්හා, අයං වුච්චතී දුක්ඛසමුදයො.

තත්ථ කතමං දුක්ඛං : අවසෙසා ච කීලෙසා, අවසෙසා ච අකුසලා ධම්මා, තීණී ච කුසලමූලානී සාසවානී, අවසෙසා ච සාසවා කුසලා ධම්මා, සාසවා ච කුසලාකුසලානං ධම්මානං විපාකා, යෙ ච ධම්මා කිරියා නෙව කුසලා නාකුසලා හ ච කම්මවිපාකා, සබ්බඤ්ච රූපං, ඉදං වුච්චතී දුක්ඛං.

තත්ථ කතමො දුක්ඛනිරෝධො : තණ්හාය පභානං, අයං වුච්චතී දුක්ඛනිරෝධො.

තත්ථ කතමා දුක්ඛනිරෝධගාමිනී පටිපදා : ඉධ භික්ඛු යසම්මං සමයෙ ලොකුතතරං කුභං භාවෙති නියානිකං අපචගගාමී දිට්ඨිගතානං පභානාය පථමාය භූමියා පතතියා විවිච්චො'වි කාමෙහි -පෙ- පථමං කුභං උපසම්පජ්ජ විතරති දුක්ඛාපටිපදා දුකාභිඤ්ඤා, තසම්මං සමයෙ අවස්ඛතිකො මග්ගො හොති : සම්මාදිට්ඨි -පෙ- සම්මා සමාධි.

තත්ථ කතමා සම්මා දිට්ඨි : යා පඤ්ඤා පජානනා -පෙ- අමොහො ධම්මවිචයො සම්මාදිට්ඨි ධම්මවිචගසම්මොඤ්ඤාඤ්ඤා මග්ගඛතං මග්ගපරියාපනතං. අයං වුච්චතී සම්මාදිට්ඨි.

තත්ථ කතමො සම්මාසබ්බකපෙසා : යො තකෙකා විතකෙකා -පෙ- සම්මාසබ්බකපෙසා මග්ගඛතං මග්ගපරියාපනතං, අයං වුච්චතී සම්මා සබ්බකපෙසා.

තත්ථ කතමා සම්මාචාචා : යා චතුභි වච්චිදුච්චරිනෙහි ආරතී විරතී පටිවිරතී වෙරමණී අකිරියා අකරණං අනජ්ඣාපතනී වෙලාඅනතීක්කමො සෙතුඝානො සම්මාචාචා මග්ගඛතං මග්ගපරියාපනතං, අයං වුච්චතී සම්මාචාචා.

තත්ථ කතමො සම්මාකම්මනෙතා : යා තීභි කායදුච්චරිනෙහි ආරතී විරතී පටිවිරතී වෙරමණී අකිරියා අකරණං අනජ්ඣාපතනී වෙලා අනතීක්කමො සෙතුඝානො සම්මාකම්මනෙතා මග්ගඛතං මග්ගපරියාපනතං, අයං වුච්චතී සම්මාකම්මනෙතා.

තත්ථ කතමො සම්මා ආජීවො : යා මිච්ජාආජීවො ආරතී විරතී පටිවිරතී වෙරමණී අකිරියා අකරණං අනජ්ඣාපතනී වෙලාඅනතීක්කමො සෙතුඝානො සම්මාආජීවො මග්ගඛතං මග්ගපරියාපනතං, අයං වුච්චතී සම්මාආජීවො.

තත්ථ කතමො සම්මාචායාමො : යො චෙතසිකො විරියරඤ්ඤා -පෙ- සම්මාචායාමො විරියසම්මොඤ්ඤාඤ්ඤා මග්ගඛතං මග්ගපරියාපනතං, අයං වුච්චතී සම්මාචායාමො.

තත්ථ කතමා සම්මාසතී : යා සතී අනුසුතී -පෙ- සම්මාසතී සතී-සම්මොඤ්ඤාඤ්ඤා මග්ගඛතං මග්ගපරියාපනතං, අයං වුච්චතී සම්මාසතී.

තත්ථ කතමො සම්මාසමාධි : යා විතතස්ස ථීති සණ්ඨිති -පෙ- සම්මාසමාධි, සමාධිසම්මොඤ්ඤාඤ්ඤා මග්ගඛතං මග්ගපරියාපනතං, අයං වුච්චතී සම්මාසමාධි, අයං වුච්චතී දුක්ඛනිරෝධගාමිනී පටිපදා අවසෙසා ධම්මා දුක්ඛනිරෝධගාමිනියා පටිපදාය සම්පයුතතා.

286. තත් කතමො දුක්ඛසමුදයො : තණ්හා ච අවසෙසා ච කිලෙසා අයං වුච්චති දුක්ඛසමුදයො.

තත් කතමං දුක්ඛං : අවසෙසා ච අකුසලා ධම්මා, තීණී ච කුසලමූලානි සාසවානි, අවසෙසා ච සාසවා කුසලා ධම්මා, සාසවා ච කුසලාකුසලානං ධම්මානං විපාකා, යෙ ච ධම්මා කිරියා නෙව කුසලා නාකුසලා න ච කම්මවිපාකා, සබ්බං ච රූපං, ඉදං වුච්චති දුක්ඛං.

තත් කතමො දුක්ඛනිරෝධො : තණ්හාය අවසෙසානඤ්ච කිලෙසානං පභානං, අයං වුච්චති දුක්ඛනිරෝධො.

තත් කතමා දුක්ඛනිරෝධගාමිනී පටිපදා, ඉධ භික්ඛු යසම්භි සමයෙ ලොකුත්තරං කුෂානං භාවෙති නියානිකං අපචයගාමිං දිට්ඨිගතානං පභානාය පඨමාය භූමියා පතතියා, විවිච්චව'ව කාමෙහි -පෙ- පඨමං කුෂානං උපසම්පජ්ජ විහරති දුක්ඛාපටිපදං දකුණිඤ්ඤං, තසම්භි සමයෙ අවස්ඛිතිකො මග්ගො භොති සම්මාදිට්ඨි -පෙ- සම්මාසමාධි, අයං වුච්චති දුක්ඛනිරෝධගාමිනී පටිපදා, අවසෙසා ධම්මා දුක්ඛනිරෝධගාමිනියා පටිපදාය සම්පයුත්තා.

287. තත් කතමො දුක්ඛසමුදයො : තණ්හා ච, අවසෙසා ච කිලෙසා, අවසෙසා ච අකුසලා ධම්මා, අයං වුච්චති දුක්ඛසමුදයො.

තත් කතමං දුක්ඛං : තීණී ච කුසලමූලානි සාසවානි, අවසෙසා ච සාසවා කුසලා ධම්මා, සාසවා ච කුසලාකුසලානං ධම්මානං විපාකා, යෙ ච ධම්මා කිරියා නෙව කුසලා නාකුසලා න ච කම්මවිපාකා, සබ්බඤ්ච රූපං, ඉදං වුච්චති දුක්ඛං.

තත් කතමො දුක්ඛනිරෝධො : තණ්හාය ච, අවසෙසානඤ්ච කිලෙසානං, අවසෙසානඤ්ච අකුසලානං ධම්මානං පභානං, අයං වුච්චති දුක්ඛනිරෝධො.

තත් කතමා දුක්ඛනිරෝධගාමිනී පටිපදා : ඉධ භික්ඛු යසම්භි සමයෙ ලොකුත්තරං කුෂානං භාවෙති නියානිකං අපචයගාමිං දිට්ඨිගතානං පභානාය පඨමාය භූමියා පතතියා, විවිච්චව'ව කාමෙහි -පෙ-පඨමං කුෂානං උපසම්පජ්ජ විහරති දුක්ඛාපටිපදං දකුණිඤ්ඤං : තසම්භි සමයෙ අවස්ඛිතිකො මග්ගො භොති : සම්මාදිට්ඨි -පෙ- සම්මා සමාධි, අයං වුච්චති දුක්ඛනිරෝධගාමිනී පටිපදා, අවසෙසා ධම්මා දුක්ඛනිරෝධගාමිනියා පටිපදාය සම්පයුත්තා.

288. තත් කතමො දුක්ඛසමුදයො : තණ්හා ච, අවසෙසා ච කිලෙසා, අවසෙසා ච අකුසලා ධම්මා, තීණී ච කුසලමූලානි සාසවානි, අයං වුච්චති දුක්ඛසමුදයො.

තත් කතමං දුක්ඛං : අවසෙසා ච සාසවා කුසලා ධම්මා, සාසවා ච කුසලාකුසලානං ධම්මානං විපාකා, යෙ ච ධම්මා කිරියා නෙව කුසලා නාකුසලා න ච කම්මවිපාකා, සබ්බඤ්ච රූපං, ඉදං වුච්චති දුක්ඛං.

තත් කතමො දුක්ඛනිරෝධො : තණ්හාය ච, අවසෙසානඤ්ච කිලෙසානං, අවසෙසානඤ්ච අකුසලානං ධම්මානං, තීණිඤ්ච කුසලමූලානං සාසවානං පභානං, අයං වුච්චති දුක්ඛනිරෝධො.

තඤ්ඤා කතමා දුක්ඛනිරෝධගාමිනී පටිපදා : ඉධ භික්ඛු යහමීං සමයෙ ලොකුතතරං කුසානං භාවෙති නිත්‍යානිකං අපචයගාමීං දිට්ඨිගතානං පහානාය පථමාය භූමියා පතතියා, විවිච්චෝච කාමෙහි -පෙ- පථමං කුසානං උපසම්පජ්ජ විහරතී, දුක්ඛාපටිපදං දකුණිඤ්ඤං, තහමීං සමයෙ අධිඛිනිකො මග්ගො භොතී: සම්මාදිට්ඨි -පෙ- සම්මාසමාධි, අයං වුච්චති දුක්ඛනිරෝධගාමිනී පටිපදා, අවසෙසා ධම්මා දුක්ඛනිරෝධගාමිනියා පටිපදාය සම්පයුතතා.

289. තඤ්ඤා කතමො දුක්ඛසමුදයො : තණ්හා ච, අවසෙසා ච කිලෙසා අවසෙසා ච අකුසලා ධම්මා, තිණ්ණි ච කුසලමූලානි සාසවානි, අවසෙසා ච සාසවා කුසලා ධම්මා. අයං වුච්චති දුක්ඛසමුදයො.

තඤ්ඤා කතමං දුක්ඛං : සාසවා කුසලාකුසලානං ධම්මානං විපාකා, යෙ ච ධම්මා කිරිතා නෙච කුසලා නාකුසලා න ච කම්මවිපාකා, සබ්බඤ්ච රූපං, ඉදං වුච්චති දුක්ඛං.

තඤ්ඤා කතමො දුක්ඛනිරෝධො : තණ්හාය ච, අවසෙසානඤ්ච කිලෙසානං, අවසෙසානඤ්ච අකුසලානං ධම්මානං, තිණ්ණිඤ්ච කුසලමූලානං සාසවානං, අවසෙසානඤ්ච සාසවානං කුසලානං ධම්මානං පහානං, අයං වුච්චති දුක්ඛනිරෝධො.

තඤ්ඤා කතමා දුක්ඛනිරෝධගාමිනී පටිපදා : ඉධ භික්ඛු යහමීං සමයෙ ලොකුතතරං කුසානං භාවෙති නිත්‍යානිකං අපචයගාමීං දිට්ඨිගතානං පහානාය පථමාය භූමියා පතතියා, විවිච්චෝච කාමෙහි -පෙ- පථමං කුසානං උපසම්පජ්ජ විහරතී දුක්ඛාපටිපදං දකුණිඤ්ඤං, තහමීං සමයෙ අධිඛිනිකො මග්ගො භොතී: සම්මාදිට්ඨි -පෙ- සම්මාසමාධි, අයං වුච්චති දුක්ඛනිරෝධගාමිනී පටිපදා. අවසෙසා ධම්මා දුක්ඛනිරෝධගාමිනියා පටිපදාය සම්පයුතතා.

290. චතතාරි සච්චානි : දුක්ඛං, දුක්ඛසමුදයො, දුක්ඛනිරෝධො, දුක්ඛනිරෝධගාමිනී පටිපදා.

තඤ්ඤා කතමො දුක්ඛසමුදයො : තණ්හා, අයං වුච්චති දුක්ඛසමුදයො.

තඤ්ඤා කතමං දුක්ඛං : අවසෙසා ච කිලෙසා, අවසෙසා ච අකුසලා ධම්මා, තිණ්ණි ච කුසලමූලානි සාසවානි, අවසෙසා ච සාසවා කුසලා ධම්මා, සාසවා ච කුසලාකුසලානං ධම්මානං විපාකා, යෙ ච ධම්මා කිරිතා නෙච කුසලා නාකුසලා න ච කම්මවිපාකා, සබ්බඤ්ච රූපං, ඉදං වුච්චති දුක්ඛං.

තඤ්ඤා කතමො දුක්ඛනිරෝධො : තණ්හාය පහානං. අයං වුච්චති දුක්ඛනිරෝධො.

තඤ්ඤා කතමා දුක්ඛනිරෝධගාමිනී පටිපදා : ඉධ භික්ඛු යහමීං සමයෙ ලොකුතතරං කුසානං භාවෙති නිත්‍යානිකං අපචයගාමීං දිට්ඨිගතානං පහානාය පථමාය භූමියා පතතියා, විවිච්චෝච කාමෙහි -පෙ- පථමං කුසානං උපසම්පජ්ජ විහරතී දුක්ඛාපටිපදං දකුණිඤ්ඤං, තහමීං සමයෙ පඤ්චඛිනිකො මග්ගො භොතී: සම්මා දිට්ඨි, සම්මා සංකප්පො, සම්මා වායාමො, සම්මා සති, සම්මා සමාධි.

තඤ්ඤා කතමා සම්මාදිට්ඨි : යා පඤ්ඤා පජානනා -පෙ- අමොභො ධම්මවිච්චයො සම්මාදිට්ඨි ධම්මවිච්චයසමොච්චකම්මෙතා මග්ගඛිනං මග්ග පරියාපනං, අයං වුච්චති සම්මාදිට්ඨි.

තනු කතමෝ සම්මාසනිකපො : යො තනෙකා -පෙ- සම්මාසනිකපො : මහනික මහපරියාපනනං, අයං වුච්චති සම්මාසනිකපො.

තනු කතමෝ සම්මාසනිකපො : යො වෙනසිකො විරියාරමො -පෙ- සම්මාසනිකපො විරියාරමො මහනික මහපරියාපනනං, අයං වුච්චති සම්මාසනිකපො.

තනු කතමෝ සම්මාසනි : යා සති අනුසනති -පෙ- සම්මාසනි සතිසමොච්චිකපො මහනික මහපරියාපනනං-අයං වුච්චති සම්මාසනි.

තනු කතමෝ සම්මාසනි : යා විතතසා සිති -පෙ- සම්මාසනි සමාසනිකපො මහනික මහපරියාපනනං. අයං වුච්චති සම්මාසනි. අයං වුච්චති දුකනිච්චිකපො මහනික මහපරියාපනනං. අවසෙසා ධම්මා දුකනිච්චිකපො මහනික මහපරියාපනනං.

291. තනු කතමෝ දුකනිච්චිකපො : තනුතා ච, අවසෙසා ච කිලෙසා, අවසෙසා ච අකුසලා ධම්මා, තිණ්ණි ච කුසලමුලානි සාසවානි, අවසෙසා ච සාසවා කුසලා ධම්මා, අයං වුච්චති දුකනිච්චිකපො.

තනු කතමෝ දුකනි : සාසවා කුසලාකුසලානං ධම්මානං විපාකා, යෙ ච ධම්මා කිරියා නෙව කුසලා නාකුසලා න ච කම්මවිපාකා සබ්බඤ්චරූපං, ඉදං වුච්චති දුකනි.

තනු කතමෝ දුකනිච්චිකපො : තනුතා ච, අවසෙසානඤ්ච කිලෙසානං, අවසෙසානඤ්ච අකුසලානං ධම්මානං, තිණ්ණිකුසල මුලානං සාසවානං, අවසෙසානඤ්ච සාසවානං කුසලානං ධම්මානං පහානං, අයං වුච්චති දුකනිච්චිකපො.

තනු කතමෝ දුකනිච්චිකපො : ඉධ භික්ඛු යසමිං සමයෙ ලොකුතතරං ක්ඛානං භාවෙති නියතානිකං අපචයගාමිං දිට්ඨිගතානං පහානාය පඨමාය භූමියා පහනියා විච්චෙච්චි කාමෙති -පෙ- පඨමං ක්ඛානං උපසම්පජ්ජ විහරති දුකනිපට්ඨං දකුභිඤ්ඤං, තසමිං සමයෙ පඤ්චබ්බිකො මහෙසා භොති : සම්මාදිට්ඨි සම්මාසනිකපො සම්මාසනිකපො සම්මාසනි සම්මාසනි. අයං වුච්චති දුකනිච්චිකපො මහනික මහපරියාපනනං. අවසෙසා ධම්මා දුකනිච්චිකපො මහනික මහපරියාපනනං.

292. චන්දාරි සම්මානි : දුකනි, දුකනිච්චිකපො, දුකනිච්චිකපො, දුකනිච්චිකපො මහනික මහපරියාපනනං.

තනු කතමෝ දුකනිච්චිකපො : තනුතා. අයං වුච්චති දුකනිච්චිකපො.

තනු කතමෝ දුකනි : අවසෙසා ච කිලෙසා, අවසෙසා ච අකුසලා ධම්මා, තිණ්ණි ච කුසලමුලානි සාසවානි, අවසෙසා ච සාසවා කුසලා ධම්මා, සාසවා ච කුසලාකුසලානං ධම්මානං විපාකා, යෙ ච ධම්මා කිරියා නෙව කුසලා නාකුසලා න ච කම්මවිපාකා, සබ්බඤ්ච රූපං, ඉදං වුච්චති දුකනි.

තනු කතමෝ දුකනිච්චිකපො : තනුතා පහානං. අයං වුච්චති දුකනිච්චිකපො.

තනු කතමෝ දුකනිච්චිකපො : ඉධ භික්ඛු යසමිං සමයෙ ලොකුතතරං ක්ඛානං භාවෙති නියතානිකං අපචයගාමිං දිට්ඨිගතානං පහානාය පඨමාය භූමියා පහනියා විච්චෙච්චි කාමෙති -පෙ- පඨමං ක්ඛානං උපසම්පජ්ජ විහරති දුකනිපට්ඨං දකුභිඤ්ඤං. තසමිං සමයෙ ඵංකො භොති -පෙ- අවිකෙච්චිකපො භොති, අයං වුච්චති දුකනිච්චිකපො මහනික මහපරියාපනනං.

293. තත් කතමො දුක්ඛසමුදයො : තණ්හා ච, අවසෙසා ච කිලෙසා, අවසෙසා ච අකුසලා ධම්මා, තිණ්ච කුසලමූලානි සාසවානි, අවසෙසා ච සාසවා කුසලා ධම්මා, අයං වුච්චති දුක්ඛසමුදයො.

තත් කතමං දුක්ඛං : සාසවා කුසලාකුසලානං ධම්මානං විපාකා, යෙ ච ධම්මා කිරියා නෙව කුසලා නාකුසලා න ච කම්මවිපාකා ඝට්ඨකුච්ච රූපං, ඉදං වුච්චති දුක්ඛං.

තත් කතමො දුක්ඛනිරුධො : තණ්හාය ච අවසෙසානඤ්ච කිලෙසානං, අවසෙසානඤ්ච අකුසලානං ධම්මානං, තිණ්ඤ්ඤා කුසල මූලානං සාසවානං, අවසෙසානඤ්ච සාසවානං කුසලානං ධම්මානං පහානං, අයං වුච්චති දුක්ඛනිරුධො.

තත් කතමො දුක්ඛනිරොධගාමිනී පටිපදා : ඉධ භික්ඛු යගමිං සමයෙ ලොකුත්තරං ක්ඛානං ගාචෙති නිය්සානිකං අපචයගාමිං දිට්ඨිගතානං පහානාය පඨමය භූමියා පතතියා විච්චෙව්චි කාමෙති -පෙ- පඨමං ක්ඛානං උපසම්පජ්ජා විහරතී දුක්ඛාපටිපදං දක්ඛාතිඤ්ඤා, තගමිං සමයෙ එසෙසා හොති -පෙ- අවිනෙකපො හොති. අයං වුච්චති දුක්ඛනිරුධ ගාමිනී පටිපදා.

අභිධම්මභාෂණියං.

294. චතතාරි අරියසම්මානි : දුක්ඛං අරියසම්මං, දුක්ඛසමුදයො අරියසම්මං, දුක්ඛනිරුධො අරියසම්මං, දුක්ඛනිරුධගාමිනී පටිපදා අරියසම්මං.

295. චතුත්තං අරියසම්මානං කති කුසලා, කති අකුසලා, කති අව්‍යාකතා, -පෙ- කති සරණා, කති අරණා :

සමුදයසම්මං අකුසලං. මඤ්ඤසම්මං කුසලං. නිරොධසම්මං අව්‍යාකතං. දුක්ඛසම්මං සියා කුසලං, සියා අකුසලං සියා අව්‍යාකතං.

ඤා සම්මා සියා සුඛාය වේදනාය සම්පයුත්තා, සියා අදුක්ඛමසුඛාය වේදනාය සම්පයුත්තා. නිරොධසම්මං න චතතඛිං සුඛාය වේදනාය සම්පයුත්තනනති'පි. දුක්ඛාය වේදනාය සම්පයුත්තනනති'පි අදුක්ඛමසුඛාය වේදනාය සම්පයුත්තනනති'පි. දුක්ඛසම්මං සියා, සුඛාය වේදනාය සම්පයුත්තං, සියා දුක්ඛාය වේදනාය සම්පයුත්තං, සියා අදුක්ඛමසුඛාය වේදනාය සම්පයුත්තං, සියා න චතතඛිං සුඛාය වේදනාය සම්පයුත්තනනති'පි දුක්ඛාය වේදනාය සම්පයුත්තනනති'පි අදුක්ඛමසුඛාය වේදනාය සම්පයුත්තනනති'පි.

ඤා සම්මා විපාකධම්මධම්මා. නිරුධසම්මං නෙව විපාකනවිපාක-ධම්මධම්මං. දුක්ඛසම්මං සියා විපාකං, සියා විපාකධම්මධම්මං, සියා නෙව විපාකනවිපාකධම්මධම්මං.

සමුදයසම්මං අනුපාදිනනුපාදනියං. ඤා සම්මා අනුපාදිනන-අනුපාදනියා. දුක්ඛසම්මං සියා උපාදිනනනුපාදනියං, සියා අනුපාදිනනු පාදනියං.

සමුදයසම්මං සංකිලිට්ඨසංකිලෙසිකං. ඤා සම්මා අසංකිලිට්ඨ අසංකිලෙසිකා. දුක්ඛසම්මං සියා සංකිලිට්ඨසංකිලෙසිකං, සියා අසංකිලිට්ඨසංකිලෙසිකං.

සමුදයසච්චං සවිතකකසච්චාරං. නිරොධසච්චං අවිතකකඅච්චාරං. මඤ්ඤසච්චං සියා සවිතකකසච්චාරං, සියා අවිතකකච්චාරමනං, සියා අවිතකකඅච්චාරං. දුක්ඛසච්චං සියා සවිතකකසච්චාරං, සියා අවිතකකච්චාරමනං, සියා අවිතකකඅච්චාරං, සියා න චතතඛං සවිතකකසච්චාරනති'පි අවිතකකච්චාරමනනනති'පි අවිතකකඅච්චාරනති'පි.

ඥෙ සච්චා සියා පිතීසහගතා, සියා සුඛසහගතා, සියා උපෙකකා සහගතා. නිරොධසච්චං න චතතඛං පිතීසහගතනති'පි, සුඛසහගතනති'පි, උපෙකකාසහගතනති'පි. දුක්ඛසච්චං සියා පිතීසහගතං, සියා සුඛසහගතං, සියා උපෙකකාසහගතං. සියා න චතතඛං පිතීසහගතනති'පි සුඛසහගතනති'පි උපෙකකාසහගතනති'පි.

ඥෙ සච්චා නෙවදසුනෙන න භාවනාය පභානබ්බං. සමුදයසච්චං සියා දසුනෙන පභානබ්බං, සියා භාවනාය පභානබ්බං. දුක්ඛසච්චං සියා දසුනෙන පභානබ්බං, සියා භාවනාය පභානබ්බං, සියා නෙවදසුනෙන න භාවනාය පභානබ්බං.

ඥෙ සච්චා නෙව දසුනෙන න භාවනාය පභානබ්බභෙතුකා. සමුදයසච්චං සියා දසුනෙන පභානබ්බභෙතුකං, සියා භාවනාය පභානබ්බභෙතුකං. දුක්ඛසච්චං සියා දසුනෙන පභානබ්බභෙතුකං, සියා භාවනාය පභානබ්බභෙතුකං, සියා නෙව දසුනෙන න භාවනාය පභානබ්බභෙතුකං.

සමුදයසච්චං ආවයගාමි. මඤ්ඤසච්චං අපවයගාමි. නිරොධසච්චං නෙවාවයගාමිනාපවයගාමි. දුක්ඛසච්චං සියා ආවයගාමි, සියා නෙව ආවයගාමි නාපවයගාමි.

මඤ්ඤසච්චං සෙකධං. තීණී සච්චාති නෙව සෙකධා නාසෙකධා.

සමුදය සච්චං පරිතනං. ඥෙ සච්චා අපාමාණා, දුක්ඛසච්චං සියා පරිතනං, සියා මහඤ්ඤං.

නිරොධසච්චං අනාරමමණං. මඤ්ඤසච්චං අපාමාණාරමමණං. සමුදයසච්චං සියා පරිතනාරමමණං, සියා මහඤ්ඤාරමමණං, න අපාමාණාරමමණං, සියා න චතතඛං පරිතනාරමමණනති'පි මහඤ්ඤාරමමණනති'පි. දුක්ඛසච්චං සියා පරිතනාරමමණං, සියා මහඤ්ඤාරමමණං, සියා අපාමාණාරමමණං, සියා න චතතඛං පරිතනාරමමණනති'පි මහඤ්ඤාරමමණනති'පි අපාමාණාරමමණනති'පි.

සමුදයසච්චං භීනං. ඥෙ සච්චා පණීනා. දුක්ඛසච්චං සියා භීනං, සියා මජ්ඣිමං.

නිරොධසච්චං අනියනං. මඤ්ඤසච්චං සමමනනනියනං. ඥෙ සච්චා සියා මිච්චනනනියනා, සියා අනියනා.

නිරොධසච්චං අනාරමමණං. සමුදයසච්චං න චතතඛං මඤ්ඤාරමමණනති'පි මඤ්ඤෙතුකනති'පි මඤ්ඤාධිපතීති'පි. මඤ්ඤසච්චං න මඤ්ඤාරමමණං මඤ්ඤෙතුකං, සියා මඤ්ඤාධිපතී, සියා න චතතඛං මඤ්ඤාධිපතීති. දුක්ඛසච්චං සියා මඤ්ඤාරමමණං න මඤ්ඤෙතුකං, සියා මඤ්ඤාධිපතී, සියා න චතතඛං මඤ්ඤාරමමණනති'පි මඤ්ඤාධිපතීති'පි.

දො සම්මා සියා උප්පන්නා, සියා අනුප්පන්නා, න චත්තබ්බං උප්පාදිනොති. නිරෝධසම්මං න චත්තබ්බං උප්පන්නනති'පි අනුප්පන්නනති'පි උප්පාදිති'පි. දුක්ඛසම්මං සියා උප්පන්නං, සියා අනුප්පන්නං, සියා උප්පාදි.

නීඤ්ඤි සම්මානී සියා අනීතා, සියා අනාගතා, සියා පච්චුප්පන්නා. නිරෝධසම්මං න චත්තබ්බං අනීතනති'පි අනාගතනති'නිපි පච්චුප්පන්නනති'පි.

නිරෝධසම්මං අනාරම්මණං. මඤ්ඤසම්මං න චත්තබ්බං අනීතාරම්මණනති'පි අනාගතාරම්මණනති'පි පච්චුප්පන්නාරම්මණනති'පි. දො සම්මා සියා අනීතාරම්මණං, සියා අනාගතාරම්මණං, සියා පච්චුප්පන්නාරම්මණං, සියා න චත්තබ්බං අනීතාරම්මණනිපි අනාගතාරම්මණනිපි පච්චුප්පන්නාරම්මණනි'පි.

නිරෝධසම්මං බ්ගිඤා. නීඤ්ඤි සම්මානී සියා අජ්ඣිත්තා, සියා බ්ගිඤා, සියා අජ්ඣිත්තබ්ගිඤා.

නිරෝධසම්මං අනාරම්මණං. මඤ්ඤසම්මං බ්ගිඤාරම්මණං. සමුදයසම්මං සියා අජ්ඣිත්තාරම්මණං, සියා බ්ගිඤාරම්මණං, සියා අජ්ඣිත්තබ්ගිඤාරම්මණං. දුක්ඛසම්මං සියා අජ්ඣිත්තාරම්මණං, සියා බ්ගිඤාරම්මණං, සියා අජ්ඣිත්තබ්ගිඤාරම්මණං, සියා න චත්තබ්බං අජ්ඣිත්තාරම්මණනති'පි බ්ගිඤාරම්මණනති'පි අජ්ඣිත්තබ්ගිඤාරම්මණනති'පි.

නීඤ්ඤි සම්මානී අනිද්දසනප්පට්ඨං. දුක්ඛසම්මං සියා සනිද්දසනසප්පට්ඨං, සියා අනිද්දසනසප්පට්ඨං, සියා අනිද්දසනප්පට්ඨං.

296. සමුදයසම්මං හෙතු. නිරෝධසම්මං න හෙතු. දො සම්මා සියා හෙතු, සියා න හෙතු.

දො සම්මා සහෙතුකා. නිරෝධසම්මං අහෙතුකං. දුක්ඛසම්මං සියා සහෙතුකං, සියා අහෙතුකං.

දො සම්මා හෙතුසම්පයුත්තා. නිරෝධසම්මං හෙතුච්චපයුත්තං. දුක්ඛසම්මං සියා හෙතුසම්පයුත්තං, සියා හෙතුච්චපයුත්තං.

සමුදයසම්මං හෙතු චෙච්ච සහෙතුකඤ්ඤි. නිරෝධසම්මං න චත්තබ්බං හෙතු චෙච්ච සහෙතුකනති'පි සහෙතුකඤ්ඤි'ච න ච්ච හෙතුනි'පි. මඤ්ඤසම්මං සියා හෙතු චෙච්ච සහෙතුකඤ්ඤි, සියා සහෙතුකඤ්ඤිච න ච්ච හෙතු. දුක්ඛසම්මං සියා හෙතුවේ'ච සහෙතුකඤ්ඤි සියා සහෙතුකඤ්ඤිච න ච්ච හෙතු, සියා න චත්තබ්බං හෙතුවේ'ච සහෙතුකනති'පි සහෙතුකඤ්ඤිච න ච්ච හෙතුනි'පි.

සමුදයසම්මං හෙතුවේ'ච හෙතුසම්පයුත්තඤ්ඤි. නිරෝධසම්මං න චත්තබ්බං හෙතුවේ'ච හෙතුසම්පයුත්තනති'පි හෙතුසම්පයුත්තඤ්ඤිච න ච්ච හෙතුනි'පි. මඤ්ඤසම්මං සියා හෙතුවේ'ච හෙතුසම්පයුත්තඤ්ඤි, සියා හෙතුසම්පයුත්තඤ්ඤි'ච න ච්ච හෙතු. දුක්ඛසම්මං සියා හෙතුවේ'ච හෙතුසම්පයුත්තඤ්ඤි, සියා හෙතුසම්පයුත්තඤ්ඤිච න ච්ච හෙතු, සියා න චත්තබ්බං හෙතුවේ'ච හෙතුසම්පයුත්තනති'පි. හෙතුසම්පයුත්තඤ්ඤි'ච න ච්ච හෙතුනි'පි.

නිරෝධසම්මං න හෙතුඅහෙතුකං. සමුදයසම්මං න චත්තබ්බං න හෙතු සහෙතුකනති'පි න හෙතු අහෙතුකනති'පි. මඤ්ඤසම්මං සියා න හෙතු සහෙතුකං, සියා න චත්තබ්බං න හෙතු සහෙතුකනති'පි න හෙතු අහෙතුකනති'පි. දුක්ඛසම්මං සියා න හෙතු සහෙතුකං, සියා න හෙතු අහෙතුකං. සියා න චත්තබ්බං න හෙතු සහෙතුකනති'පි න හෙතු අහෙතුකනති'පි.

297. තිණි සච්චානි සපච්චයා. නිරොධසච්චං අපච්චයං.

තිණි සච්චානි සඛිතා. නිරොධසච්චං අසඛිතං.

තිණි සච්චානි අනිදසුනා. දුක්ඛසච්චං සියා සනිදසුනං, සියා අනිදසුනං.

තිණි සච්චානි අපච්චිකා. දුක්ඛසච්චං සියා සපච්චිකං සියා අපච්චිකං.

තිණි සච්චානි අරූපානි. දුක්ඛසච්චං සියා රූපං, සියා අරූපං.

දො සච්චා ලොකියා. දො සච්චා ලොකුතතරා.

කෙනචි විඤ්ඤායා, කෙනචි හ විඤ්ඤායා.

298. සමුදයසච්චං ආසවො, දො සච්චා නො ආසවා දුක්ඛසච්චං සියා ආසවො, සියා නො ආසවො.

දො සච්චා සාසවා. දො සච්චා අනාසවා.

සමුදයසච්චං ආසවසම්පයුතං. දො සච්චා ආසවවිපසයුතා. දුක්ඛසච්චං සියා ආසවසම්පයුතං, සියා ආසව විපසයුතං.

සමුදයසච්චං ආසවො චෙචි සාසවඤ්ඤා. දො සච්චා න චත්තබ්බා ආසවාචෙචි සාසවානිපි සාසවා චෙචි නො ච ආසවානිපි. දුක්ඛසච්චං සියා ආසවො චෙචි සාසවඤ්ඤා, සියා සාසවඤ්ඤාව නො ච ආසවො.

සමුදයසච්චං ආසවො චෙචි ආසවසම්පයුතඤ්ඤා. දො සච්චා න චත්තබ්බා ආසවා චෙචි ආසවසම්පයුතානිපි ආසවසම්පයුතා චෙචි නො ච ආසවානිපි. දුක්ඛසච්චං සියා ආසවො චෙචි ආසවසම්පයුතඤ්ඤා, සියා ආසවසම්පයුතඤ්ඤාව නො ච ආසවො, සියා න චත්තබ්බං ආසවො චෙචි ආසවසම්පයුතනානිපි ආසවසම්පයුතඤ්ඤාව නො ච ආසවොනිපි.

දො සච්චා ආසවවිපසයුතඅනාසවා. සමුදයසච්චං න චත්තබ්බං ආසවවිපසයුත සාසවනනිපි ආසවවිපසයුතඅනාසවනනිපි. දුක්ඛසච්චං සියා ආසවවිපසයුතසාසවං, සියා න චත්තබ්බං ආසවවිපසයුතසාසවනනිපි ආසවවිපසයුතඅනාසවනනිපි.

299. සමුදයසච්චං සංයෝජනං. දො සච්චා නො සංයෝජනා. දුක්ඛසච්චං සියා සඤ්ඤාජනං, සියා නො සඤ්ඤාජනං.

දො සච්චා සඤ්ඤාජනියා. දො සච්චා අසඤ්ඤාජනියා.

සමුදයසච්චං සඤ්ඤාජනසම්පයුතං. දො සච්චා සඤ්ඤාජනවිපසයුතා. දුක්ඛසච්චං සියා සඤ්ඤාජනසම්පයුතං, සියා සඤ්ඤාජනවිපසයුතං.

සමුදයසච්චං සඤ්ඤාජනඤ්ඤාව සඤ්ඤාජනියඤ්ඤා. දො සච්චා න චත්තබ්බා සඤ්ඤාජනාචෙචි සඤ්ඤාජනියානිපි සඤ්ඤාජනියා චෙචි නො ච සඤ්ඤාජනානිපි. දුක්ඛසච්චං සියා සඤ්ඤාජනඤ්ඤාව සඤ්ඤාජනියඤ්ඤාව, සියා සඤ්ඤාජනියංචෙචි නො ච සඤ්ඤාජනං.

සමුදයසම්මං නිවරණකොච්ච නිවරණසම්පයුතකකච්ච. ඥො සම්මං න වතකබ්බං නිවරණං, වෙච්ච නිවරණසම්පයුතකාති'පි, නිවරණසම්පයුතකා වෙච්ච නො ච නිවරණාතිපි. දුක්ඛසම්මං සියා නිවරණං වෙච්ච නිවරණ සම්පයුතක ච, සියා නිවරණසම්පයුතකං වෙච්ච නො ච නිවරණං, සියා න වතකබ්බං නිවරණං වෙච්ච නිවරණසම්පයුතකනතිපි නිවරණසම්පයුතකං වෙච්ච නො ච නිවරණනතිපි.

ඥො සම්මං නිවරණවිපයුතකඅනිවරණීයං. සමුදයසම්මං න වතකබ්බං නිවරණවිපයුතකනිවරණීයනතිපි නිවරණවිපයුතකඅනිවරණීයනති'පි. දුක්ඛසම්මං සියා නිවරණවිපයුතකනිවරණීයං, සියා න වතකබ්බං නිවරණවිපයුතකනිවරණීයනති'පි නිවරණවිපයුතකඅනිවරණීයනතිපි.

304. තීණී සම්මං නි නො පරමාසා. දුක්ඛසම්මං සියා පරමාසො, සියා නො පරමාසො.

ඥො සම්මං පරමධං. ඥො සම්මං අපරාමධං.

ඥො සම්මං පරමාසම්පයුතකා. සමුදයසම්මං සියා පරමාස සම්පයුතකං, සියා පරමාසවිපයුතකං. දුක්ඛසම්මං සියා පරමාස සම්පයුතකං, සියා පරමාසවිපයුතකං, සියා න වතකබ්බං පරමාස සම්පයුතකනති'පි පරමාසවිපයුතකනති'පි.

සමුදයසම්මං න වතකබ්බං පරමාසො, වෙච්ච පරමධංනති පරමධං, වෙච්ච නො ච පරමාසො. ඥො සම්මං න වතකබ්බං පරමාසා වෙච්ච පරමධංනතිපි පරමධං, වෙච්ච නො ච පරමාසාති'පි. දුක්ඛසම්මං සියා පරමාසො, වෙච්ච පරමධං ච, සියා පරමධං වෙච්ච නො ච පරමාසො.

ඥො සම්මං පරමාසවිපයුතකඅපරමධං. ඥො සම්මං සියා පරමාසවිපයුතකපරමධං, සියා න වතකබ්බං පරමාසවිපයුතක පරමධංනති'පි පරමාසවිපයුතක අපරමධංනති'පි.

305. ඥො සම්මං භාරමමණං. නිරොධසම්මං අනාරමමණං. දුක්ඛසම්මං සියා භාරමමණං, සියා අනාරමමණං.

තීණී සම්මං නි නො චිතතා. දුක්ඛසම්මං සියා චිතතං, සියා නො චිතතං.

ඥො සම්මං චෙතසිකා. නිරොධසම්මං අචෙතසිකං. දුක්ඛසම්මං සියා චෙතසිකං, සියා අචෙතසිකං.

ඥො සම්මං චිතතසම්පයුතකා. නිරොධසම්මං චිතතවිපයුතකං. දුක්ඛසම්මං සියා චිතතසම්පයුතකං, සියා චිතතවිපයුතකං, සියා න වතකබ්බං චිතතන සම්පයුතකනති'පි චිතතනවිපයුතකනති'පි.

ඥො සම්මං චිතතසංසධං. නිරොධසම්මං චිතතවිසංසධං. දුක්ඛසම්මං සියා චිතතසංසධං, සියා චිතතවිසංසධං, සියා න වතකබ්බං චිතතන සංසධංනති'පි, චිතතන විසංසධංනති'පි.

ඥෙ සච්චා චිත්තසමුට්ඨානා. නිරෝධසච්චං නො චිත්තසමුට්ඨානං. දුක්ඛසච්චං සියා චිත්තසමුට්ඨානං, සියා නො චිත්තසමුට්ඨානං.

ඥෙ සච්චා චිත්තසහභුනො. නිරෝධසච්චං නො චිත්තසහභු. දුක්ඛසච්චං සියා චිත්තසහභු, සියා නො චිත්තසහභු.

ඥෙ සච්චා චිත්තානුපරිචතතීනො, නිරෝධසච්චං නො චිත්තානු- පරිචතතී. දුක්ඛසච්චං සියා චිත්තානුපරිචතතී, සියා නො චිත්තානුපරිචතතී.

ඥෙ සච්චා චිත්තසංසට්ඨසමුට්ඨානා. නිරෝධසච්චං නො චිත්තසංසට්ඨසමුට්ඨානං. දුක්ඛසච්චං සියා චිත්තසංසට්ඨසමුට්ඨානං, සියා නො චිත්තසංසට්ඨසමුට්ඨානං.

ඥෙ සච්චා චිත්තසංසට්ඨසමුට්ඨානසහභුනො. නිරෝධසච්චං නො චිත්තසංසට්ඨසමුට්ඨානසහභු. දුක්ඛසච්චං සියා චිත්තසංසට්ඨසමුට්ඨාන සහභු, සියා නො චිත්තසංසට්ඨසමුට්ඨානසහභු.

ඥෙ සච්චා චිත්තසංසට්ඨසමුට්ඨානානුපරිචතතීනො. නිරෝධසච්චං නො චිත්තසංසට්ඨසමුට්ඨානානුපරිචතතී. දුක්ඛසච්චං සියා චිත්තසංසට්ඨ- සමුට්ඨානානුපරිචතතී, සියා නො චිත්තසංසට්ඨසමුට්ඨානානුපරිචතතී.

නිණ්ණි සච්චානි බාහිරු. දුක්ඛසච්චං සියා අජඤ්ඤානිකං, සියා බාහිරං.

නිණ්ණි සච්චානි නො උපාදු. දුක්ඛසච්චං සියා උපාදු, සියා නො උපාදු.

නිණ්ණි සච්චානි අනුපාදිත්තා. දුක්ඛසච්චං සියා උපාදිත්තං, සියා අනුපාදිත්තං.

306. සමුදයසච්චං උපාදනං. ඥෙ සච්චා නො උපාදනං. දුක්ඛ සච්චං සියා උපාදනං, සියා නො උපාදනං.

ඥෙ සච්චා උපාදනියා. ඥෙ සච්චා අනුපාදනියා.

ඥෙ සච්චා උපාදනවිපසුත්තා. ඥෙ සච්චා සියා උපාදනසම්පසුත්තා, සියා උපාදනවිපසුත්තා.

සමුදයසච්චං උපාදනං වෙච්ච උපාදනියඤ්ඤා. ඥෙ සච්චා න චිත්තබ්බං උපාදනා වෙච්ච උපාදනියානිපි, උපාදනියා වෙච්ච නො ච උපාදනානිපි. දුක්ඛසච්චං සියා උපාදනං වෙච්ච උපාදනියඤ්ඤා, සියා උපාදනියං වෙච්ච නො ච උපාදනං.

සමුදයසච්චං සියා උපාදනං වෙච්ච උපාදනසම්පසුත්තඤ්ඤා, සියා න චිත්තබ්බං උපාදනං වෙච්ච උපාදනසම්පසුත්තනනිපි, උපාදනසම්ප සුත්තඤ්ඤාව නො ච උපාදනනනිපි. ඥෙ සච්චා න චිත්තබ්බං උපාදනා වෙච්ච උපාදනසම්පසුත්තානිපි උපාදනසම්පසුත්තා වෙච්ච නො ච උපාදනානිපි. දුක්ඛසච්චං සියා උපාදනං වෙච්ච උපාදනසම්පසුත්තං ච, සියා උපාදනසම්පසුත්තං වෙච්ච නො ච උපාදනං, සියා න චිත්තබ්බං උපාදනං වෙච්ච උපාදනසම්පසුත්තනනිපි, උපාදනසම්පසුත්තං වෙච්ච නො ච උපාදනනනිපි.

ඥෙ සච්චා උපාදනවිපසුත්තඅනුපාදනියා, ඥෙ සච්චා සියා උපාදනවිපසුත්තඋපාදනියා, සියා න චිත්තබ්බං උපාදනවිපසුත්ත- උපාදනියානිපි, උපාදනවිපසුත්තඅනුපාදනියානිපි.

307. සමුදයසච්චං කිලෙසො, දො සච්චා නො කිලෙසා, දුක්ඛසච්චං සියා කිලෙසො, සියා නො කිලෙසො.

දො සච්චා සංකිලෙසිකා, දො සච්චා අසංකිලෙසිකා.

සමුදයසච්චං සංකිලිට්ඨං, දො සච්චා අසංකිලිට්ඨා, දුක්ඛසච්චං සියා සංකිලිට්ඨං, සියා අසංකිලිට්ඨං.

සමුදයසච්චං කිලොසසම්පයුත්තං, දො සච්චා කිලොසච්චපයුත්තා, දුක්ඛසච්චං සියා කිලොසසම්පයුත්තං, සියා කිලොසච්චපයුත්තං.

සමුදයසච්චං කිලෙසො චේච සංකිලෙසිකඤ්ච, දො සච්චා න චත්තඛඛා කිලොසා චේච සංකිලෙසිකානිපි සංකිලෙසිකා චේච නො ච කිලෙසානිපි. දුක්ඛසච්චං සියා කිලෙසො චේච සංකිලෙසිකඤ්ච, සියා සංකිලෙසිකං චේච නො ච කිලෙසො.

සමුදයසච්චං කිලෙසො චේච සංකිලිට්ඨං ච, දො සච්චා න චත්තඛඛා කිලොසා චේච සංකිලිට්ඨානිපි සංකිලිට්ඨාචේච නො ච කිලෙසානිපි. දුක්ඛසච්චං සියා කිලෙසො චේච සංකිලිට්ඨඤ්ච, සියා සංකිලිට්ඨඤ්චච නො ච කිලෙසො, සියා න චත්තඛඛං කිලෙසො චේච සංකිලිට්ඨනනිපි සංකිලිට්ඨං චේච නො ච කිලෙසොනිපි.

සමුදයසච්චං කිලෙසො චේච කිලොසසම්පයුත්තඤ්ච, දො සච්චා න චත්තඛඛා කිලොසා චේච කිලොසසම්පයුත්තානිපි කිලොසසම්පයුත්තා චේච නො ච කිලෙසානිපි. දුක්ඛසච්චං සියා කිලෙසො චේච කිලොසසම්පයුත්තං ච, සියා කිලොසසම්පයුත්තංචේච නො ච කිලෙසො, සියා න චත්තඛඛං කිලෙසො චේච කිලොසසම්පයුත්තනනිපි කිලොසසම්පයුත්තං චේච නො ච කිලෙසොනිපි.

දො සච්චා කිලොසච්චපයුත්තඅසංකිලෙසිකා, සමුදයසච්චං න චත්තඛඛං කිලොසච්චපයුත්තසංකිලෙසිකනනිපි කිලොසච්චපයුත්තඅසංකිලෙසිකනනිපි. දුක්ඛසච්චං සියා කිලොසච්චපයුත්තසංකිලෙසිකං, සියා න චත්තඛඛං කිලොසච්චපයුත්තසංකිලෙසිකනනිපි කිලොසච්චපයුත්තඅසංකිලෙසිකනනිපි.

308. දො සච්චා න දඤ්ඤෙන පභානඛඛා, දො සච්චා සියා දඤ්ඤෙන පභානඛඛා, සියා න දඤ්ඤෙන පභානඛඛා.

දො සච්චා න භාවනාය පභානඛඛා, දො සච්චා සියා භාවනාය පභානඛඛා, සියා න භාවනාය පභානඛඛා.

දො සච්චා න දඤ්ඤෙන පභානඛඛභෙතුකා, දො සච්චා සියා දඤ්ඤෙන පභානඛඛභෙතුකා, සියා න දඤ්ඤෙන පභානඛඛභෙතුකා.

දො සච්චා න භාවනාය පභානඛඛභෙතුකා, දො සච්චා සියා භාවනාය පභානඛඛභෙතුකා, සියා න භාවනාය පභානඛඛභෙතුකා.

සමුදයසච්චං සච්චකකං, නිරෝධසච්චං අච්චකකං, දො සච්චා සියා සච්චකකා, සියා අච්චකකා.

සමුදය සම්මං සම්මාරං. නිරෝධසම්මං අම්මාරං. දො සම්මා සියා සම්මාරු, සියා අම්මාරු.

නිරෝධසම්මං අප්පිතිකං. තිණ්ණි සම්මානි සියා සප්පිතිකා, සියා අප්පිතිකා.

නිරෝධසම්මං න පිතිසහගතං. තිණ්ණි සම්මානි සියා පිතිසහගතා, සියා න පිතිසහගතා.

නිරෝධසම්මං න සුඛසහගතං. තිණ්ණි සම්මානි සියා සුඛසහගතා, සියා න සුඛසහගතා.

නිරෝධසම්මං න උපෙක්ඛාසහගතං. තිණ්ණි සම්මානි සියා උපෙක්ඛාසහගතා, සියා න උපෙක්ඛාසහගතා.

සමුදයසම්මං කාමාවචරං. දො සම්මා න කාමාවචරු. දුක්ඛසම්මං සියා කාමාවචරං, සියා න කාමාවචරං.

තිණ්ණි සම්මානි න රූපාවචරු. දුක්ඛසම්මං සියා රූපාවචරං, සියා න රූපාවචරං.

තිණ්ණි සම්මානි න අරූපාවචරු. දුක්ඛසම්මං සියා අරූපාවචරං, සියා න අරූපාවචරං.

දො සම්මා පරියාපතතා දො සම්මා අපරියාපතතා.

මඤ්ඤසම්මං නියයානිකං. තිණ්ණි සම්මානි අනියයානිකා.

මඤ්ඤසම්මං නියතං. නිරෝධසම්මං අනියතං. දො සම්මා සියා නියතා, සියා අනියතා.

දො සම්මා සඋත්තරු. දො සම්මා අනුත්තරු.

සමුදයසම්මං සරණං. දො සම්මා අරණං. දුක්ඛසම්මං සියා සරණං සියා අරණනති.

පඤ්ඤාපුච්ඡිකං.

සම්මවිභවෙහා හිට්ඨිනො.

5. ඉන්ද්‍රිය විභවේගා

309. බාවිසතින්ද්‍රියානි, චක්ඛන්ද්‍රියය: සොතින්ද්‍රියය, ඝානින්ද්‍රියය, ජීවිතින්ද්‍රියය, කාසින්ද්‍රියය, මනින්ද්‍රියය, ජීවිතින්ද්‍රියය, ඉපිතින්ද්‍රියය, පුරිසින්ද්‍රියය, සුඛින්ද්‍රියය, දුක්ඛින්ද්‍රියය, සොමනස්සින්ද්‍රියය, දොමනස්සින්ද්‍රියය, උපෙක්ඛින්ද්‍රියය, සඤ්ඤින්ද්‍රියය, විරිසින්ද්‍රියය, සතින්ද්‍රියය, සමාධින්ද්‍රියය, පඤ්ඤින්ද්‍රියය, අනඤ්ඤානඤ්ඤාස්සාමිතින්ද්‍රියය, අඤ්ඤින්ද්‍රියය, අඤ්ඤානාවින්ද්‍රියය.

310. තත්ත කතමං චක්ඛන්ද්‍රියය : යං චක්ඛු චතුත්තං මහාභුතානං උපාදය පසාදෙ -පෙ- සුඤ්ඤා භාමොපෙසො. ඉදං වුච්චති චක්ඛන්ද්‍රියය.

311-314. තත්ත කතමං සොතින්ද්‍රියය -පෙ- ඝානින්ද්‍රියය -පෙ- ජීවිතින්ද්‍රියය -පෙ- කාසින්ද්‍රියය: යො කායො චතුත්තං මහාභුතානං උපාදය පසාදෙ -පෙ- සුඤ්ඤා භාමො පෙසො. ඉදං වුච්චති කාසින්ද්‍රියය.

315. තත්ත කතමං මනින්ද්‍රියය : එකවිධෙන මනින්ද්‍රියය : එස්සසම්ප- සුත්තං.

දුච්චධෙන මනින්ද්‍රියය : අපි සහෙතුකං, අපි අහෙතුකං.

තිවිධෙන මනින්ද්‍රියය : අපි කුසලං, අපි අකුසලං, අපි අව්‍යාකතං.

චතුඛිධෙන මනින්ද්‍රියය : අපි කාමාවචරං, අපි රූපාවචරං, අපි අරූපාවචරං, අපි අපරියාපතනං.

පඤ්චවිධෙන මනින්ද්‍රියය : අපි සුඛින්ද්‍රියසම්පසුත්තං අපි දුක්ඛින්ද්‍රියසම්පසුත්තං, අපි සොමනස්සින්ද්‍රියසම්පසුත්තං, අපි දොමනස්සින්ද්‍රියසම්පසුත්තං, අපි උපෙක්ඛින්ද්‍රියසම්පසුත්තං.

ඡබ්බිධෙන මනින්ද්‍රියය : චක්ඛුච්ඤ්ඤාණං, සොඛච්ඤ්ඤාණං, ඝානච්ඤ්ඤාණං, ජීවහාච්ඤ්ඤාණං, කායච්ඤ්ඤාණං, මනෝච්ඤ්ඤාණං. එවං ඡබ්බිධෙන මනින්ද්‍රියය.

සත්තවිධෙන මනින්ද්‍රියය : චක්ඛුච්ඤ්ඤාණං -පෙ- කායච්ඤ්ඤාණං, මනෝධාතු, මනෝච්ඤ්ඤාණධාතු. එවං සත්තවිධෙන මනින්ද්‍රියය.

අට්ඨවිධෙන මනින්ද්‍රියය : චක්ඛුච්ඤ්ඤාණං -පෙ- කායච්ඤ්ඤාණං අපි සුඛසහගහං, අපි දුක්ඛසහගහං, මනෝධාතු මනෝච්ඤ්ඤාණධාතු. එවං අට්ඨවිධෙන මනින්ද්‍රියය.

තච්චිධෙන මනින්ද්‍රියය : චක්ඛුච්ඤ්ඤාණං -පෙ- කායච්ඤ්ඤාණං, මනෝධාතු, මනෝච්ඤ්ඤාණධාතු අපි කුසලා, අපි අකුසලා, අපි අව්‍යාකතා. එවං තච්චිධෙන මනින්ද්‍රියය.

දසවිධෙන මනින්ද්‍රියය : චක්ඛුච්ඤ්ඤාණං -පෙ- කායච්ඤ්ඤාණං අපි සුඛසහගහං, අපි දුක්ඛසහගහං, මනෝධාතු, මනෝච්ඤ්ඤාණධාතු අපි කුසලා, අපි අකුසලා, අපි අව්‍යාකතා. එවං දසවිධෙන මනින්ද්‍රියය. [සථා ච්ඤ්ඤාණකඛ්ඤ්ඤා නථා විත්ථාණං] -පෙ- එවං ඛ්ච්චිධෙන මනින්ද්‍රියය. ඉදං වුච්චති මනින්ද්‍රියය.

316. තත් කතම ජ්විතින්ද්‍රියං: ජ්විතින්ද්‍රියං ද්‍රව්‍යධන: අපි රූපජ්විතින්ද්‍රියං, අපි අරූපජ්විතින්ද්‍රියං.

තත් කතම රූපජ්විතින්ද්‍රියං: යො තෙසං රූපිතං ධම්මානං ආයු සීති යපනා යාපනා ඉරියනා චක්කනා පාලනා ජ්විතං ජ්විතින්ද්‍රියං, ඉදං වුච්චති රූපජ්විතින්ද්‍රියං.

තත් කතම අරූපජ්විතින්ද්‍රියං: යො තෙසං අරූපිතං ධම්මානං ආයු සීති යපනා යාපනා ඉරියනා චක්කනා පාලනා ජ්විතං ජ්විතින්ද්‍රියං, ඉදං වුච්චති අරූපජ්විතින්ද්‍රියං. ඉදං වුච්චති ජ්විතින්ද්‍රියං.

317. තත් කතම ඉච්චන්ද්‍රියං: යං ඉච්චයා ඉච්චලිඛිතං ඉච්චනිෂේතනං ඉච්චකුභතං ඉච්චකපොසා ඉච්චතතං ඉච්චනාවො, ඉදං වුච්චති ඉච්චන්ද්‍රියං.

318. තත් කතම පුරිඤ්චන්ද්‍රියං: යං පුරිඤ්චස්ස පුරිඤ්චලිඛිතං පුරිඤ්චනිෂේතනං පුරිඤ්චකුභතං පුරිඤ්චකපොසා පුරිඤ්චතතං පුරිඤ්චනාවො, ඉදං වුච්චති පුරිඤ්චන්ද්‍රියං.

319. තත් කතම සුඛින්ද්‍රියං: යං කායිකං සාතං කායිකං සුඛං කායසම්පූර්ණං සාතං සුඛං වෙදසිතං කායසම්පූර්ණං සාතං සුඛං වෙදනා, ඉදං වුච්චති සුඛින්ද්‍රියං.

320. තත් කතම දුක්ඛින්ද්‍රියං: යං කායිකං අසාතං කායිකං දුක්ඛං කායසම්පූර්ණං අසාතං දුක්ඛං වෙදසිතං කායසම්පූර්ණං අසාතං දුක්ඛං වෙදනා, ඉදං වුච්චති දුක්ඛින්ද්‍රියං.

321. තත් කතම සොමනස්සින්ද්‍රියං: යං චේතසිකං සාතං චේතසිකං සුඛං චේතොසම්පූර්ණං සාතං සුඛං වෙදසිතං චේතොසම්පූර්ණං සාතං සුඛං වෙදනා, ඉදං වුච්චති සොමනස්සින්ද්‍රියං.

322. තත් කතම දොමනස්සින්ද්‍රියං: යං චේතසිකං අසාතං චේතසිකං දුක්ඛං චේතො සම්පූර්ණං අසාතං දුක්ඛං වෙදසිතං චේතො සම්පූර්ණං අසාතං දුක්ඛං වෙදනා, ඉදං වුච්චති දොමනස්සින්ද්‍රියං.

323. තත් කතම උපෙක්ඛින්ද්‍රියං: යං චේතසිකං නෙවසාතං භාසාතං චේතොසම්පූර්ණං අදුක්ඛමසුඛං වෙදසිතං චේතොසම්පූර්ණං අදුක්ඛමසුඛං වෙදනා, ඉදං වුච්චති උපෙක්ඛින්ද්‍රියං.

324. තත් කතම සඤ්චින්ද්‍රියං: යා සඤ්චා සඤ්චනා ඔකප්පනා අභිප්පනාදො සඤ්චා සඤ්චන්ද්‍රියං සඤ්චාබලං, ඉදං වුච්චති සඤ්චින්ද්‍රියං.

325. තත් කතම විරිඤ්චන්ද්‍රියං: යො චේතසිකො විරිඤ්චාරමො, නිකකමො පරිකකමො උය්‍යාමො වායාමො උස්සානො උස්සාලනි ටාමො හිති අයිතිලපරිකකමනා අභිකම්පනජන්දනා අභිකම්පනචුර්තා චුර්-සම්පායානො විරිඤ්චං විරිඤ්චන්ද්‍රියං විරිඤ්චාබලං, ඉදං වුච්චති විරිඤ්චන්ද්‍රියං.

326. තත් කතමං සතියුතං: යා සති අනුස්සති පටිස්සති සති සරණතා: ධාරණතා: අපිලාපනතා: අසමමුස්සනතා: සති සතියුතං සතිබලං සමාසතී, ඉදං වුච්චති සතියුතං.

327. තත් කතමං සමාධිනුතං: යා චිත්තස්ස ධීති සණ්ඨිති අවට්ඨති අවිසාහාණේ අවිකෙඛපො: අවිසාහටමානසතා: සමථො: සමාධිනුතං සමාධිබලං සමාසමාධි, ඉදං වුච්චති සමාධිනුතං.

328. තත් කතමං පඤ්ඤානුතං: යා පඤ්ඤා පජානනා: විචයො: පවිචයො: -පෙ- අමොහො: ධම්මවිචයො: සමමාදිට්ඨී, ඉදං වුච්චති පඤ්ඤානුතං.

329. තත් කතමං අනඤ්ඤානුතං: යා තෙසං ධම්මානං අනඤ්ඤානං අදිට්ඨානං අපතනානං අවිදිතානං අසව්ඡිකතානං සච්ඡිකිරියාය පඤ්ඤා පජානනා: -පෙ- අමොහො: ධම්මවිචයො: සමමාදිට්ඨී ධම්මවිචයසඛො: ජකඛෙහා: මහඛනං මහපරියාපනතං, ඉදං වුච්චති අනඤ්ඤානුතං.

330. තත් කතමං අඤ්ඤානුතං: යා තෙසං ධම්මානං ඤානානං දිට්ඨානං පතනානං විදිතානං සච්ඡිකතානං සච්ඡිකිරියාය පඤ්ඤා පජානනා: -පෙ- අමොහො: ධම්මවිචයො: සමමාදිට්ඨී ධම්මවිචය-සඛො: ජකඛෙහා: මහඛනං මහපරියාපනතං, ඉදං වුච්චති අඤ්ඤානුතං.

331. තත් කතමං අඤ්ඤානාවිනුතං: යා තෙසං ධම්මානං අඤ්ඤානාවිනං දිට්ඨානං පතනානං විදිතානං සච්ඡිකතානං සච්ඡිකිරියාය පඤ්ඤා පජානනා: -පෙ- අමොහො: ධම්මවිචයො: සමමාදිට්ඨී ධම්මවිචය-සඛො: ජකඛෙහා: මහඛනං මහපරියාපනතං, ඉදං වුච්චති අඤ්ඤානාවිනුතං.

අභිධම්මභාෂණියං.

332. බාවිසතියුතානි, චකුඤ්ඤානුතං: සොතියුතං, භානියුතං ජීවිතියුතං කාමියුතං, මනියුතං, ජීවිතියුතං, ඉන්ද්‍රියයුතං, පුරිසියුතං, සුඛියුතං, දුකඛියුතං, සොමනස්සියුතං, දොමනස්සියුතං, උපෙකඛියුතං, සද්ධියුතං, විරිසියුතං, සතියුතං, සමාධියුතං, පඤ්ඤානුතං, අනඤ්ඤානුතං-මිතියුතං, අඤ්ඤානුතං, අඤ්ඤානාවිනුතං.

333. බාවිසතියං ඉන්ද්‍රියානං කති කුසලා, කති අකුසලා, කති අව්‍යාකතා, -පෙ- කති සරණා, කති අරණා:

දසියුතා අව්‍යාකතා. දොමනස්සියුතං අකුසලං. අනඤ්ඤානුතං-මිතියුතං කුසලං. චතතාරියුතා සියා කුසලා, සියා අව්‍යාකතා. ඡ ඉන්ද්‍රියා සියා කුසලා, සියා අකුසලා, සියා අව්‍යාකතා.

ආදයිත්‍රියං න චතතබ්බං සුඛං වේදනාය සමපයුත්තාතිපි දුක්ඛාය වේදනාය සමපයුත්තාතිපි, අදුක්ඛමසුඛං වේදනාය සමපයුත්තාතිපි. ඡ ඉන්ද්‍රියං සියං සුඛං වේදනාය සමපයුත්තං, සියං අදුක්ඛමසුඛං වේදනාය සමපයුත්තං. තිණිත්‍රියං සියං සුඛං වේදනාය සමපයුත්තං, සියං දුක්ඛාය වේදනාය සමපයුත්තං, සියං අදුක්ඛමසුඛං වේදනාය සමපයුත්තං. ජීවිතිත්‍රියං සියං සුඛං වේදනාය සමපයුත්තං, සියං දුක්ඛාය වේදනාය සමපයුත්තං, සියං අදුක්ඛමසුඛං වේදනාය සමපයුත්තං, සියං න චතතබ්බං සුඛං වේදනාය සමපයුත්තනතිපි දුක්ඛාය වේදනාය සමපයුත්තනතිපි, අදුක්ඛමසුඛං වේදනාය සමපයුත්තනතිපි.

සතතිත්‍රියං නෙවි විපාක න විපාකධම්මධම්මං, තිණිත්‍රියං විපාකං. ද්විත්‍රියං විපාකධම්මධම්මං. අඤ්ඤිත්‍රියං සියං විපාකං, සියං විපාක ධම්මධම්මං. නවිත්‍රියං සියං විපාකං, සියං විපාකධම්මධම්මං, සියං නෙවි විපාක න විපාකධම්මධම්මං.

නවිත්‍රියං උපාදිනනුපාදනියං. දොමනස්සිත්‍රියං අනුපාදිනනුපාදනියං. තිණිත්‍රියං අනුපාදිනන අනුපාදනියං. නවිත්‍රියං සියං උපාදිනනුපාදනියං, සියං අනුපාදිනනුපාදනියං, සියං අනුපාදිනනඅනුපාදනියං.

නවිත්‍රියං අසංකිලිට්ඨසංකිලෙසිකා. දොමනස්සිත්‍රියං සංකිලිට්ඨ-සංකිලෙසිකං. තිණිත්‍රියං අසංකිලිට්ඨඅසංකිලෙසිකා, තිණිත්‍රියං සියං අසංකිලිට්ඨසංකිලෙසිකා, සියං අසංකිලිට්ඨසංකිලෙසිකා, සියං අසංකිලිට්ඨ-අසංකිලෙසිකා. ඡ ඉන්ද්‍රියං සියං සංකිලිට්ඨසංකිලෙසිකා, සියං අසංකිලිට්ඨ සංකිලෙසිකා, සියං අසංකිලිට්ඨඅසංකිලෙසිකා.

නවිත්‍රියං අවිතකකආවිචාරං. දොමනස්සිත්‍රියං සවිතකකආවිචාරං. උපෙකකිත්‍රියං සියං සවිතකකආවිචාරං, සියං අවිතකකආවිචාරං. එකා-දසිත්‍රියං සියං සවිතකකආවිචාරං. සියං අවිතකකආවිචාරත්තනා, සියං අවිතකකආවිචාරං.

එකාදසිත්‍රියං න චතතබ්බං පිතීතභගනාතිපි සුඛසභගනාතිපි උපෙකකාසභගනාතිපි. සොමනස්සිත්‍රියං සියං පිතීතභගනං, න සුඛසභගනං, න උපෙකකාසභගනං, සියං න චතතබ්බං පිතීතභගනනති. ඡ ඉන්ද්‍රියං සියං පිතීතභගනා, සියං සුඛසභගනා, සියං උපෙකකාසභගනා. චතතාරිත්‍රියං සියං පිතීතභගනා, සියං සුඛසභගනා, සියං උපෙකකාසභගනා, සියං න චතතබ්බං පිතීතභගනාතිපි සුඛසභගනාතිපි උපෙකකාසභගනාතිපි.

පණ්ණරසිත්‍රියං නෙවි දඤ්ඤෙන න භාවනාය පභාතබ්බං. දොමනස්සිත්‍රියං සියං දඤ්ඤෙන පභාතබ්බං, සියං භාවනාය පභාතබ්බං. ඡ ඉන්ද්‍රියං සියං දඤ්ඤෙන පභාතබ්බං, සියං භාවනාය පභාතබ්බං, සියං නෙවි දඤ්ඤෙන න භාවනාය පභාතබ්බං.

පණ්ණරසිත්‍රියං නෙවි දඤ්ඤෙන න භාවනාය පභාතබ්බභෙතුකා, දොමනස්සිත්‍රියං සියං දඤ්ඤෙන පභාතබ්බභෙතුකං, සියං භාවනාය පභාතබ්බභෙතුකං. ඡ ඉන්ද්‍රියං සියං දඤ්ඤෙන පභාතබ්බභෙතුකා, සියං භාවනාය පභාතබ්බභෙතුකා, සියං නෙවිදඤ්ඤෙන න භාවනාය පභාතබ්බ භෙතුකා.

දසිනිදියං නෙව ආවයගාමී නාපවයගාමීනො. දෙමනස්සිනිදියං ආවයගාමී. අනඤ්ඤානඤ්ඤාසාමීතිනිදියං අපවයගාමී. අඤ්ඤිනිදියං සියා අපවයගාමී, සියා නෙවාචයගාමී නාපවයගාමී. නවිනිදියා සියා ආවයගාමීනො, සියා අපවයගාමීනො, සියා නෙව ආවයගාමී නාපවයගාමීනො.

දසිනිදියං නෙව සෙකකා නාසෙකකා. දච්චිනිදියං සෙකකා. අඤ්ඤානා-විනිදියං අසෙකකා. නවිනිදියා සියා සෙකකා, සියා අසෙකකා, සියා නෙව සෙකකා නාසෙකකා.

දසිනිදියං පරිතතා. තීණිනිදියං අපපමාණා. නවිනිදියා සියා පරිතතා, සියා මහග්ගතා, සියා අපපමාණා.

සතතිනිදියං අනාරමමණා. දච්චිනිදියං පරිතතාරමමණා. තීණිනිදියං අපපමාණාරමමණා. දෙමනස්සිනිදියං සියා පරිතතාරමමණා, සියා මහග්ගතාරමමණා, න අපපමාණාරමමණා. සියා න චතතබ්බං පරිතතාරමමණනතිපි මහග්ගතාරමමණනතිපි. නවිනිදියා සියා පරිතතාරමමණා, සියා මහග්ගතාරමමණා, සියා අපපමාණාරමමණා, සියා න චතතබ්බං පරිතතාරමමණනතිපි මහග්ගතාරමමණනතිපි අපපමාණාරමමණනතිපි.

නවිනිදියා මජ්ඣමා. දෙමනස්සිනිදියං භීනං. තීණිනිදියා පණීතා. තීණිනිදියා සියා මජ්ඣමා, සියා පණීතා. ඡ ඉන්ද්‍රියා සියා භීනා, සියා මජ්ඣමා, සියා පණීතා.

දසිනිදියං අනියතා. අනඤ්ඤානඤ්ඤාසාමීතිනිදියං සමමතතනියතං. චතතාරිනිදියා සියා සමමතතනියතා, සියා අනියතා. දෙමනස්සිනිදියං සියා මිච්ඡතතනියතං, සියා අනියතං. ඡ ඉන්ද්‍රියා සියා මිච්ඡතතනියතා, සියා සමමතතනියතා, සියා අනියතා.

සතතිනිදියං අනාරමමණා. චතතාරිනිදියා න චතතබ්බං මග්ගාරමමණා-තිපි මග්ගභෙදාකාතිපි මග්ගාධිපතීනොතිපි. අනඤ්ඤානඤ්ඤාසාමීතිනිදියං න මග්ගාරමමණා, සියා මග්ගභෙදාකා, සියා මග්ගාධිපතී, සියා න චතතබ්බං මග්ගභෙදාකාතිපි මග්ගාධිපතීතිපි. අඤ්ඤිනිදියං න මග්ගාරමමණා, සියා මග්ගභෙදාකා, සියා මග්ගාධිපතී, සියා න චතතබ්බං මග්ගභෙදාකාතිපි මග්ගාධිපතීතිපි. නවිනිදියා සියා මග්ගාරමමණා, සියා මග්ගභෙදාකා, සියා මග්ගාධිපතීනො, සියා න චතතබ්බං මග්ගාරමමණනතිපි මග්ගභෙදාකාතිපි මග්ගාධිපතීනොතිපි.

දසිනිදියා සියා උපපතතා, සියා උපපාදිනො, න චතතබ්බං අනුපපතතාති. දච්චිනිදියා සියා උපපතතා, සියා අනුපපතතා, න චතතබ්බං උපපාදිනොති. දසිනිදියා සියා උපපතතා, සියා අනුපපතතා, සියා උපපාදිනො.

සියා අතීතා, සියා අනාගතා, සියා පච්චුපපතතා.

සතතිනිදියං අනාරමමණා. දච්චිනිදියං පච්චුපපතතාරමමණා. තීණිනිදියා න චතතබ්බං අතීතාරමමණනතිපි අනාගතාරමමණනතිපි පච්චුපපතතාරමමණනතිපි. දසිනිදියා සියා අතීතාරමමණා, සියා අනාගතාරමමණා, සියා පච්චුපපතතාරමමණා, සියා න චතතබ්බං අතීතාරමමණනතිපි අනාගතාරමමණනතිපි පච්චුපපතතාරමමණනතිපි.

සියා අජ්ඣතතා, සියා බභිඤ්ඤා, සියා අජ්ඣතතබ්භිඤ්ඤා.

සතතින්ද්‍රියය අනාරම්භණං. තීණීන්ද්‍රියය බහිඤ්ඤාරම්භණං. චතතාරීන්ද්‍රියය සිය අජකිත්තාරම්භණං, සිය බහිඤ්ඤාරම්භණං, සිය අජකිත්තබහිඤ්ඤාරම්භණං. අට්ඨීන්ද්‍රියය සිය අජකිත්තාරම්භණං, සිය බහිඤ්ඤාරම්භණං, සිය අජකිත්තබහිඤ්ඤාරම්භණං, සිය න චත්තබ්බං අජකිත්තාරම්භණංති'පි බහිඤ්ඤාරම්භණංති'පි අජකිත්තබහිඤ්ඤාරම්භණංති'පි.

පඤ්චීන්ද්‍රියය අනිදක්ඛනසප්පච්ඡා. සත්තරසීන්ද්‍රියය අනිදක්ඛන අප්පච්ඡා.

334. චතතාරීන්ද්‍රියය හෙතු. අවහාරසීන්ද්‍රියය න හෙතු.

සතතින්ද්‍රියය සහෙතුකා. නවීන්ද්‍රියය අහෙතුකා. ඡ ඉන්ද්‍රියය සිය සහෙතුකා, සිය අහෙතුකා.

සතතින්ද්‍රියය හෙතුසම්පයුත්තා. නවීන්ද්‍රියය හෙතුවිප්පයුත්තා. ඡ ඉන්ද්‍රියය සිය හෙතුසම්පයුත්තා, සිය හෙතුවිප්පයුත්තා.

චතතාරීන්ද්‍රියය හෙතු වෙච්ච සහෙතුකා ච. නවීන්ද්‍රියය න චත්තබ්බං හෙතු වෙච්ච සහෙතුකාති'පි, සහෙතුකා වෙච්ච න ච හෙතුති'පි. තීණීන්ද්‍රියය න චත්තබ්බං හෙතු වෙච්ච සහෙතුකාති, සහෙතුකා වෙච්ච න ච හෙතු. ඡ ඉන්ද්‍රියය න චත්තබ්බං හෙතු වෙච්ච සහෙතුකාති, සිය සහෙතුකා වෙච්ච න ච හෙතු, සිය න චත්තබ්බං සහෙතුකාවෙච්ච න ච හෙතුති.

චතතාරීන්ද්‍රියය හෙතු වෙච්ච හෙතු සම්පයුත්තා ච. නවීන්ද්‍රියය න චත්තබ්බං හෙතු වෙච්ච හෙතුසම්පයුත්තාති'පි හෙතුසම්පයුත්තා වෙච්ච න ච හෙතුති'පි. තීණීන්ද්‍රියය න චත්තබ්බං හෙතු වෙච්ච හෙතුසම්පයුත්තාති, හෙතුසම්පයුත්තා වෙච්ච න ච හෙතු. ඡ ඉන්ද්‍රියය න චත්තබ්බං හෙතු වෙච්ච හෙතු සම්පයුත්තාති, සිය හෙතුසම්පයුත්තා වෙච්ච න ච හෙතු, සිය න චත්තබ්බං හෙතුසම්පයුත්තා වෙච්ච න ච හෙතුති.

නවීන්ද්‍රියය න හෙතු අහෙතුකා. තීණීන්ද්‍රියය න හෙතු සහෙතුකා. චතතාරීන්ද්‍රියය න චත්තබ්බං න හෙතු සහෙතුකාති'පි න හෙතු අහෙතුකාති'පි. ඡ ඉන්ද්‍රියය සිය න හෙතු සහෙතුකා, සිය න හෙතු අහෙතුකා.

335. සප්පච්චයා, සඛිඛතා, අනිදක්ඛනා.

පඤ්චීන්ද්‍රියය සප්පච්ඡා. සත්තරසීන්ද්‍රියය අප්පච්ඡා.

සතතින්ද්‍රියය රූපා. චූඤ්ඤීන්ද්‍රියය අරූපා. ඡවිතින්ද්‍රියය සිය රූපං, සිය අරූපං.

දසීන්ද්‍රියය ලොකියා. තීණීන්ද්‍රියය ලොකුත්තර්. නවීන්ද්‍රියය සිය ලොකියා, සිය ලොකුත්තර්.

කෙනච්චි විඤ්ඤායා කෙනච්චි න විඤ්ඤායා.

336. නො ආසවා.

දසිනුයා සාසවා. තිණිනුයා අනාසවා. නවිනුයා සියා සාසවා, සියා අනාසවා.

පණණරසිනුයා ආසවවිපයුතනා. දොමනසසිනුයං ආසවසමපයුතනං. ඡ ඉනුයා සියා ආසවසමපයුතනා, සියා ආසවවිපයුතනා.

දසිනුයා න වතනබ්බා ආසවා වෙව සාසවාති, සාසවා වෙව නො ච ආසවාති. තිණිනුයා න වතනබ්බා ආසවා වෙව සාසවාති'පි සාසවා වෙව නො ච ආසවාති'පි. නවිනුයා න වතනබ්බා ආසවා වෙව සාසවාති, සියා සාසවා වෙව නො ච ආසවා, සියා න වතනබ්බා සාසවා වෙව නො ච ආසවාති.

පණණරසිනුයා න වතනබ්බා ආසවා වෙව ආසවසමපයුතනාති'පි, ආසවසමපයුතනා වෙව නො ච ආසවාති'පි. දොමනසසිනුයං න වතනබ්බං ආසවො වෙව ආසවසමපයුතනනති, ආසවසමපයුතනං වෙව නො ච ආසවො. ඡ ඉනුයා න වතනබ්බා ආසවා වෙව ආසවසමපයුතනාති, සියා ආසවසමපයුතනා වෙව නො ච ආසවා, සියා න වතනබ්බා ආසවසමපයුතනා වෙව නො ච ආසවාති.

නවිනුයා ආසවවිපයුතනසාසවා. තිණිනුයා ආසවවිපයුතන-අනාසවා. දොමනසසිනුයං න වතනබ්බං ආසවවිපයුතනසාසවනති'පි ආසවවිපයුතනඅනාසවනති'පි. තිණිනුයා සියා ආසවවිපයුතන සාසවා, සියා ආසවවිපයුතනඅනාසවා. ඡ ඉනුයා සියා ආසවවිපයුතනසාසවා, සියා ආසවවිපයුතන අනාසවා, සියා න වතනබ්බා ආසවවිපයුතන-සාසවාති'පි ආසවවිපයුතනඅනාසවාති'පි.

337. නො සඤ්ඤප්පනා.

දසිනුයා සඤ්ඤප්පනියා. තිණිනුයා අසංයොජනියා. නවිනුයා සියා සංයොජනියා, සියා අසංයොජනියා.

පණණරසිනුයා සංයොජනවිපයුතනා. දොමනසසිනුයං සංයොජන-සමපයුතනං. ඡ ඉනුයා සියා සංයොජනසමපයුතනා, සියා සංයොජන-විපයුතනා.

දසිනුයා න වතනබ්බා සංයොජනා වෙව සංයොජනියාති, සංයො-ජනියා වෙව නො ච සංයොජනා. තිණිනුයා න වතනබ්බා සඤ්ඤප්පනා-වෙව සඤ්ඤප්පනියාතිපි සඤ්ඤප්පනියා වෙව නොච සංයොජනාතිපි. නවිනුයා න වතනබ්බා සංයොජනාවෙව සංයොජනියාති, සියා සංයො-ජනියා වෙව නො ච සංයොජනා, සියා න වතනබ්බා සංයොජනියා වෙව නො ච සංයොජනාති.

පණණරසිනුයා න වතනබ්බා සංයොජනාවෙ'ව සංයොජනසමප-යුතනාති'පි සංයොජනසමපයුතනා වෙව නො ච සංයොජනාතිපි. දොමනසසිනුයං න වතනබ්බං සංයොජනං වෙව සංයොජනසමපයුතනනති, සංයොජනසමපයුතනං වෙව නො ච සංයොජනං. ඡ ඉනුයා න වතනබ්බා සංයොජනා වෙව සඤ්ඤප්පනසමපයුතනාති, සියා සඤ්ඤප්පනසමප-යුතනා වෙව නො ච සංයොජනා, සියා න වතනබ්බා සංයොජනසමප-යුතනා වෙව නො ච සංයොජනාති.

නවිඤ්ඤා සංයෝජනවිපායුතතසංයෝජනියා, තීණිඤ්ඤා සංයෝජන විපායුතතආසංයෝජනියා, දොමනස්සිඤ්ඤා න චතතබ්බං සංයෝජන විපායුතතසංයෝජනියනනිපි සංයෝජනවිපායුතතආසංයෝජනියනනි'පි. තීණිඤ්ඤා සිය සංයෝජනවිපායුතතසංයෝජනියා, සිය සංයෝජන විපායුතතආසංයෝජනියා. ඡ ඉන්ද්‍රියා සිය සංයෝජනවිපායුතත සංයෝජනියා, සිය සංයෝජනවිපායුතතආසංයෝජනියා, සිය න චතතබ්බං සංයෝජනවිපායුතතසංයෝජනියනි'පි සංයෝජනවිපායුතතආසංයෝජනියනි'පි.

338. නො ගන්තො.

දසිඤ්ඤා ගන්තනියා තීණිඤ්ඤා අගන්තනියා. නවිඤ්ඤා සිය ගන්තනියා, සිය අගන්තනියා.

පණණරසිඤ්ඤා ගන්තවිපායුතතා. දොමනස්සිඤ්ඤා ගන්තසම්පයුතතං. ඡ ඉන්ද්‍රියා සිය ගන්තසම්පයුතතා, සිය ගන්තවිපායුතතා.

දසිඤ්ඤා න චතතබ්බං ගන්තො චෙව ගන්තනියාති, ගන්තනියා චෙව නො ච ගන්තො. තීණිඤ්ඤා න චතතබ්බං ගන්තො චෙව ගන්තනියාති'පි ගන්තනියා චෙව නො ච ගන්තොති'පි. නවිඤ්ඤා න චතතබ්බං ගන්තො චෙව ගන්තනියාති, සිය ගන්තනියා චෙව නො ච ගන්තො, සිය න චතතබ්බං ගන්තනියා චෙව නො ච ගන්තොති.

පණණරසිඤ්ඤා න චතතබ්බං ගන්තො චෙව ගන්තසම්පයුතතාති'පි ගන්ත සම්පයුතතා චෙව නො ච ගන්තොති'පි. දොමනස්සිඤ්ඤා න චතතබ්බං ගන්තො චෙව ගන්තසම්පයුතතනනි, ගන්තසම්පයුතතං චෙව නො ච ගන්තො. ඡ ඉන්ද්‍රියා න චතතබ්බං ගන්තො චෙව ගන්තසම්පයුතතාති, සිය ගන්තසම්පයුතතා චෙව නො ච ගන්තො, සිය න චතතබ්බං ගන්තසම්පයුතතා චෙව නො ච ගන්තොති.

නවිඤ්ඤා ගන්තවිපායුතතගන්තනියා. තීණිඤ්ඤා ගන්තවිපායුතත ආගන්තනියා. දොමනස්සිඤ්ඤා න චතතබ්බං ගන්තවිපායුතතගන්තනියනනි'පි ගන්තවිපායුතතආගන්තනියනනි'පි. තීණිඤ්ඤා සිය ගන්තවිපායුතතගන්තනියා, සිය ගන්තවිපායුතතආගන්තනියා. ඡ ඉන්ද්‍රියා සිය ගන්තවිපායුතතගන්තනියා, සිය ගන්තවිපායුතතආගන්තනියා, සිය න චතතබ්බං ගන්තවිපායුතත ගන්තනියනි'පි ගන්තවිපායුතතආගන්තනියනි'පි.

339.-341. නො ඕඝා -පෙ- නො යොගා -පෙ- නො නිවරණා.

දසිඤ්ඤා නිවරණියා, තීණිඤ්ඤා අනිවරණියා නවිඤ්ඤා සිය නිවරණියා, සිය අනිවරණියා.

පණණරසිඤ්ඤා නිවරණවිපායුතතා. දොමනස්සිඤ්ඤා නිවරණ සම්පයුතතං. ඡ ඉන්ද්‍රියා සිය නිවරණසම්පයුතතා සිය නිවරණවිපායුතතා.

දසිඤ්ඤා න චතතබ්බං නිවරණා චෙව නිවරණියාති, නිවරණියා චෙව නො ච නිවරණා. තීණිඤ්ඤා න චතතබ්බං නිවරණා චෙව නිවරණියාති'පි නිවරණියා චෙව නො ච නිවරණාති'පි. නවිඤ්ඤා න චතතබ්බං නිවරණා චෙව නිවරණියාති. සිය නිවරණියා චෙව නො ච නිවරණා, සිය න චතතබ්බං නිවරණියා චෙව නො ච නිවරණාති.

පණණරසිඤ්ඤා න චතතබ්බං නිවරණං වෙච නිවරණසම්පයුතතාති'පි නිවරණසම්පයුතතා වෙච නො ච නිවරණාති'පි. දොමනසසිඤ්ඤා න චතතබ්බං නිවරණං වෙච නිවරණසම්පයුතතනති, නිවරණසම්පයුතතං වෙච නො ච නිවරණං. ඡ ඉන්ද්‍රියා න චතතබ්බං නිවරණං වෙච නිවරණසම්පයුතතාති, සියා නිවරණසම්පයුතතා වෙච නො ච නිවරණා, සියා න චතතබ්බං නිවරණසම්පයුතතා වෙච නො ච නිවරණාති.

නවිඤ්ඤා නිවරණවිපයුතතනිවරණියා. තිණිඤ්ඤා නිවරණවිපයුතතන අනිවරණියා. දොමනසසිඤ්ඤා න චතතබ්බං නිවරණවිපයුතතනිවරණියනති'පි, නිවරණවිපයුතතන අනිවරණියනති'පි. තිණිඤ්ඤා සියා නිවරණවිපයුතතනිවරණියා, සියා නිවරණවිපයුතතන අනිවරණියා. ඡ ඉන්ද්‍රියා සියා නිවරණවිපයුතතනිවරණියා, සියා නිවරණවිපයුතතන අනිවරණියා, සියා නිවරණවිපයුතතන අනිවරණියා, සියා න චතතබ්බං නිවරණවිපයුතතනිවරණියාති'පි නිවරණවිපයුතතන අනිවරණියාති'පි.

342. නො පරාමාසා.

දසිඤ්ඤා පරාමට්ඨා. තිණිඤ්ඤා අපරාමට්ඨා. නවිඤ්ඤා සියා පරාමට්ඨා, සියා අපරාමට්ඨා.

සොලසිඤ්ඤා පරාමාසවිපයුතතා. ඡ ඉන්ද්‍රියා සියා පරාමාස සම්පයුතතා, සියා පරාමාස විපයුතතා.

දසිඤ්ඤා න චතතබ්බං පරාමාසා වෙච පරාමට්ඨාති, පරාමට්ඨා වෙච නො ච පරාමාසා. තිණිඤ්ඤා න චතතබ්බං පරාමාසා වෙච පරාමට්ඨාති'පි, පරාමට්ඨා වෙච නො ච පරාමාසාති'පි. නවිඤ්ඤා න චතතබ්බං පරාමාසා වෙච පරාමට්ඨාති, සියා පරාමට්ඨා වෙච නො ච පරාමාසා, සියා න චතතබ්බං පරාමට්ඨා වෙච නො ච පරාමාසාති.

දසිඤ්ඤා පරාමාසවිපයුතතපරාමට්ඨා. තිණිඤ්ඤා පරාමාසවිපයුතතන අපරාමට්ඨා, තිණිඤ්ඤා සියා පරාමාසවිපයුතතපරාමට්ඨා සියා පරාමාසවිපයුතතන අපරාමට්ඨා ඡ ඉන්ද්‍රියා සියා පරාමාසවිපයුතතපරාමට්ඨා, සියා පරාමාසවිපයුතතන අපරාමට්ඨා, සියා න චතතබ්බං පරාමාසවිපයුතතන පරාමට්ඨාති'පි පරාමාසවිපයුතතන අපරාමට්ඨාති'පි.

343. සතතිඤ්ඤා අනාරම්මණා. චුද්දසිඤ්ඤා සාරම්මණා. ජ්විතිඤ්ඤා සියා සාරම්මණං, සියා අනාරම්මණං.

ඵකවිසතිඤ්ඤා නො චිතතා. මනිඤ්ඤා චිතතං.

තෙරසිඤ්ඤා චෙතසිකා. අට්ඨිඤ්ඤා අචෙතසිකා. ජ්විතිඤ්ඤා සියා චෙතසිකං, සියා අචෙතසිකං.

තෙරසිඤ්ඤා චිතතසම්පයුතතා. සතතිඤ්ඤා චිතතවිපයුතතා. ජ්විතිඤ්ඤා සියා චිතතසම්පයුතතං, සියා චිතතවිපයුතතං. මනිඤ්ඤා න චතතබ්බං චිතතෙන සම්පයුතතනති'පි චිතතෙන විපයුතතනති'පි.

තෙරසිඤ්ඤා චිතතසංසට්ඨා. සතතිඤ්ඤා චිතතවිසංසට්ඨා. ජ්විතිඤ්ඤා සියා චිතතසංසට්ඨං, සියා චිතතවිසංසට්ඨං. මනිඤ්ඤා න චතතබ්බං චිතතෙන සංසට්ඨනති'පි චිතතෙන විසංසට්ඨනති'පි.

තෙරසිද්ධිය: විතතසමුට්ඨානා. අට්ඨිද්ධිය: නො: විතතසමුට්ඨානා. ජිවිතිද්ධිය: සිය: විතතසමුට්ඨානං, සිය: නො: විතතසමුට්ඨානං.

තෙරසිද්ධිය: විතතසහභුනො. අට්ඨිද්ධිය: නො: විතතසහභුනො. ජිවිතිද්ධිය: සිය: විතතසහභු සිය: නො: විතතසහභු.

තෙරසිද්ධිය: විතතානුපරිචතනිනො. අට්ඨිද්ධිය: නො: විතතානු- පරිචතනිනො. ජිවිතිද්ධිය: සිය: විතතානුපරිචතනි, සිය: නො: විතතානු- පරිචතනි.

තෙරසිද්ධිය: විතතසංසට්ඨසමුට්ඨානා. අට්ඨිද්ධිය: නො: විතතසංසට්ඨ- සමුට්ඨානා. ජිවිතිද්ධිය: සිය: විතතසංසට්ඨසමුට්ඨානං, සිය: නො: විතතසංසට්ඨසමුට්ඨානං.

තෙරසිද්ධිය: විතතසංසට්ඨසමුට්ඨානසහභුනො. අට්ඨිද්ධිය: නො: විතතසංසට්ඨසමුට්ඨානසහභුනො. ජිවිතිද්ධිය: සිය: විතතසංසට්ඨ- සමුට්ඨානසහභු, සිය: නො: විතතසංසට්ඨසමුට්ඨානසහභු.

තෙරසිද්ධිය: විතතසංසට්ඨසමුට්ඨානානුපරිචතනිනො. අට්ඨිද්ධිය: නො: විතතසංසට්ඨසමුට්ඨානානුපරිචතනිනො. ජිවිතිද්ධිය: සිය: විතතසංසට්ඨ- සමුට්ඨානානුපරිචතනි, සිය: නො: විතතසංසට්ඨ සමුට්ඨානානුපරිචතනි.

ඡ ඉන්ද්‍රිය: අජකිතනිකා. සොලසිද්ධිය: බාහිර.

සතතිද්ධිය: උපාද. වුද්ධසිද්ධිය: නො: උපාද. ජිවිතිද්ධිය: සිය: උපාද, සිය: නො: උපාද.

නවිද්ධිය: උපාදිකතා. චතතාරිද්ධිය: අනුපාදිකතා. නවිද්ධිය: සිය: උපාදිකතා, සිය: අනුපාදිකතා.

344. නො: උපාදනා.

දසිද්ධිය: උපාදනිතා. තිණිද්ධිය: අනුපාදනිතා. නවිද්ධිය: සිය: උපාදනිතා, සිය: අනුපාදනිතා.

සොලසිද්ධිය: උපාදනවිපසුකතා, ඡ ඉන්ද්‍රිය: සිය: උපාදනසමපසුකතා: සිය: උපාදන විපසුකතා.

දසිද්ධිය: න විතතබ්බා උපාදනා වෙච උපාදනිතාති, උපාදනිතා වෙච නො: ච උපාදනා. තිණිද්ධිය: න විතතබ්බා උපාදනා වෙච උපාදනිතාති'පි, උපාදනිතා වෙච නො: ච උපාදනාති'පි. නවිද්ධිය: න විතතබ්බා උපාදනා වෙච උපාදනිතාති, සිය: උපාදනිතා වෙච නො: ච උපාදනා, සිය: න විතතබ්බා උපාදනිතා වෙච නො: ච උපාදනාති.

සොලසිද්ධිය: න විතතබ්බා උපාදනා වෙච උපාදනසමපසුකතාති'පි උපාදනසමපසුකතා: වෙච නො: ච උපාදනාති'පි. ඡ ඉන්ද්‍රිය: න විතතබ්බා: උපාදනා: වෙච උපාදනසමපසුකතාති, සිය: උපාදන- සමපසුකතා: වෙච නො: ච උපාදනා, සිය: න විතතබ්බා: උපාදන- සමපසුකතා: වෙච නො: ච උපාදනාති.

දසිනිදියා උපාදනවිපසුතනඋපාදනියා. තිණිනිදියා උපාදන-
විපසුතන අනුපාදනියා. තිණිනිදියා සියා උපාදනවිපසුතනඋපාදනියා,
සියා උපාදනවිපසුතනඅනුපාදනියා. ඡ ඉන්ද්‍රියා සියා උපාදනවිපසු-
තනඋපාදනියා, සියා උපාදනවිපසුතනඅනුපාදනියා, සියා න
විභවකාන්තය උපාදනවිපසුතනඋපාදනියානි'පි උපාදනවිපසුතන-
අනුපාදනියානි'පි.

345. නො කිලෙසා.

දසිනිදියා සංකිලෙසිකා, තිණිනිදියා අසංකිලෙසිකා, නවිනිදියා සියා
සංකිලෙසිකා, සියා අසංකිලෙසිකා.

පණණරසිනිදියා අසංකිලිට්ඨා, දෙමනසිනිදියා සංකිලිට්ඨා, ඡ
ඉන්ද්‍රියා සියා සංකිලිට්ඨා සියා අසංකිලිට්ඨා.

පණණරසිනිදියා කිලෙසවිපසුතනා, දෙමනසිනිදියා කිලෙස-
සමපසුතනා, ඡ ඉන්ද්‍රියා සියා කිලෙසසමපසුතනා, සියා කිලෙසවිපසුතනා.

දසිනිදියා න විභවකාන්තය කිලෙසා වෙච්ච සංකිලෙසිකානි, සංකිලෙසිකා
වෙච්ච නො ව කිලෙසා. තිණිනිදියා න විභවකාන්තය කිලෙසා වෙච්ච සංකි-
ලෙසිකානි'පි සංකිලෙසිකා වෙච්ච නො ව කිලෙසානි'පි. නවිනිදියා න
විභවකාන්තය කිලෙසා වෙච්ච සංකිලෙසිකානි, සියා සංකිලෙසිකා වෙච්ච නො ව
කිලෙසා සියා න විභවකාන්තය සංකිලෙසිකා වෙච්ච නො ව කිලෙසානි.

පණණරසිනිදියා න විභවකාන්තය කිලෙසා වෙච්ච සංකිලිට්ඨානි'පි
සංකිලිට්ඨා වෙච්ච නො ව කිලෙසානි'පි. දෙමනසිනිදියා න විභවකාන්තය
කිලෙසා වෙච්ච සංකිලිට්ඨානි, සංකිලිට්ඨාදෙච්ච නො ව කිලෙසා
ඡ ඉන්ද්‍රියා න විභවකාන්තය කිලෙසා වෙච්ච සංකිලිට්ඨානි, සියා සංකිලිට්ඨා වෙච්ච
නො ව කිලෙසා, සියා න විභවකාන්තය සංකිලිට්ඨා වෙච්ච නො ව
කිලෙසානි.

පණණරසිනිදියා න විභවකාන්තය කිලෙසා වෙච්ච කිලෙසසමපසුතනානි'පි
කිලෙසසමපසුතනා වෙච්ච නො ව කිලෙසානි'පි. දෙමනසිනිදියා න
විභවකාන්තය කිලෙසා වෙච්ච කිලෙසසමපසුතනානි, කිලෙසසමපසුතනා
වෙච්ච නො ව කිලෙසා. ඡ ඉන්ද්‍රියා න විභවකාන්තය කිලෙසා වෙච්ච
කිලෙසසමපසුතනානි, සියා කිලෙසසමපසුතනා වෙච්ච නො ව කිලෙසා,
සියා න විභවකාන්තය කිලෙසසමපසුතනා වෙච්ච නො ව කිලෙසානි.

නවිනිදියා කිලෙසවිපසුතන සංකිලෙසිකා. තිණිනිදියා කිලෙසවිපසු-
තනඅසංකිලෙසිකා. දෙමනසිනිදියා න විභවකාන්තය කිලෙසවිපසුතන-
සංකිලෙසිකානි'පි කිලෙසවිපසුතනඅසංකිලෙසිකානි'පි. තිණිනිදියා
සියා කිලෙසවිපසුතනසංකිලෙසිකා, සියා කිලෙසවිපසුතනඅසංකි-
ලෙසිකා. ඡ ඉන්ද්‍රියා සියා කිලෙසවිපසුතනසංකිලෙසිකා, සියා කිලෙස-
විපසුතනඅසංකිලෙසිකා, සියා න විභවකාන්තය කිලෙසවිපසුතනසංකි-
ලෙසිකානි'පි කිලෙසවිපසුතන අසංකිලෙසිකානි'පි.

346. පණණරසිනිදියා න දසුනෙන පභානකාන්තය. සතනිනිදියා සියා
දසුනෙන පභානකාන්තය සියා න දසුනෙන පභානකාන්තය.

පණණරසිනිදියා න භාවනාය පභානකාන්තය. සතනිනිදියා සියා භාවනාය
පභානකාන්තය, සියා න භාවනාය පභානකාන්තය.

පණණරසිඤ්ඤා න දක්ඛනෙන පභානබ්බභෙත්තුකා. සතතීඤ්ඤා සියා දක්ඛනෙන පභානබ්බභෙත්තුකා, සියා න දක්ඛනෙන පභානබ්බභෙත්තුකා.

පණණරසිඤ්ඤා න භාවනාය පභානබ්බභෙත්තුකා. සතතීඤ්ඤා සියා භාවනාය පභානබ්බභෙත්තුකා, සියා න භාවනාය පභානබ්බභෙත්තුකා.

නවීඤ්ඤා අවිතකකා. දොමනසසිඤ්ඤා සවිතකකා. ආදාසිඤ්ඤා සියා සවිතකකා, සියා අවිතකකා.

නවීඤ්ඤා අවිචාරා. දොමනසසිඤ්ඤා සවිචාරා. ආදාසිඤ්ඤා සියා සවිචාරා, සියා අවිචාරා.

ඵකාදසිඤ්ඤා අපට්ඨිකා. ඵකාදසිඤ්ඤා සියා සපට්ඨිකා, සියා අපට්ඨිකා.

ඵකාදසිඤ්ඤා න පිතීසහගතා. ඵකාදසිඤ්ඤා සියා පිතීසහගතා, සියා න පිතීසහගතා.

ආදාසිඤ්ඤා න සුඛසහගතා. දසිඤ්ඤා සියා සුඛසහගතා, සියා න සුඛසහගතා.

ආදාසිඤ්ඤා න උපෙකධාසහගතා. දසිඤ්ඤා සියා උපෙකධාසහගතා, සියා න උපෙකධාසහගතා.

දසිඤ්ඤා කාමාවචරා. තීණීඤ්ඤා න කාමාවචරා. නවීඤ්ඤා සියා කාමාවචරා, සියා න කාමාවචරා.

තෙරසිඤ්ඤා න රූපාවචරා. නවීඤ්ඤා සියා රූපාවචරා. සියා න රූපාවචරා.

චුදාසිඤ්ඤා න අරූපාවචරා. අට්ඨීඤ්ඤා සියා අරූපාවචරා. සියා න අරූපාවචරා.

දසිඤ්ඤා පරියාපනනා. තීණීඤ්ඤා අපරියාපනනා. නවීඤ්ඤා සියා පරියාපනනා සියා අපරියාපනනා.

ඵකාදසිඤ්ඤා අනියතානිකා. අනසද්දභසද්දඤ්ඤාමිතීඤ්ඤා නියතානිකා දසිඤ්ඤා සියා නියතානිකා, සියා අනියතානිකා.

දසිඤ්ඤා අනියතා. අනසද්දභසද්දඤ්ඤාමිතීඤ්ඤා නියතානිකා. ඵකාදසිඤ්ඤා සියා නියතා, සියා අනියතා.

දසිඤ්ඤා සඋතතරා. තීණීඤ්ඤා අනුතතරා. නවීඤ්ඤා සියා සඋතතරා, සියා අනුතතරා.

පණණරසිඤ්ඤා අරණා. දොමනසසිඤ්ඤා සරණං. ඡ ඉන්ද්‍රියා සියා සරණා, සියා අරණානී.

පසදහපුච්ඡකං

6. පටිච්චසමුප්පාද විභවේගා

347. අවිජ්ජා පච්චය, සංඛාර, සංඛාරපච්චයා විඤ්ඤාණං, විඤ්ඤාණ-
පච්චයා නාමරූපං, නාමරූපපච්චයා සලායතනං, සලායතනපච්චයා
ඵඤ්ඤා, ඵඤ්ඤාපච්චයා වේදනා, වේදනා පච්චයා තණ්හා, තණ්හාපච්චයා
උපාදානං, උපාදානපච්චයා භවෝ, භවපච්චයා ජාතී, ජාතීපච්චයා
ජරාමරණං සොකපරිදේවදුක්ඛදොමනස්සපායාසා සමභවනතී, ඵවමේ-
තස්ස කෙවලස්ස දුක්ඛක්ඛන්ධස්ස සමුදයො භොතී.

348. තත්ථ කතමො අවිජ්ජා : දුක්ඛෙ අඤ්ඤාණං, දුක්ඛසමුදයෙ
අඤ්ඤාණං, දුක්ඛනිරෝධෙ අඤ්ඤාණං, දුක්ඛනිරෝධගාමිනියා පච්චදාය
අඤ්ඤාණං, අයං වුච්චතී අවිජ්ජා.

තත්ථ කතමෙ අවිජ්ජා පච්චයා සංඛාරා : පුඤ්ඤාභිසංඛාරො
අපුඤ්ඤාභිසංඛාරො ආනෙඤ්ජාභිසංඛාරො කායසංඛාරො වච්චිසංඛාරො
මිත්තසංඛාරො.

තත්ථ කතමො පුඤ්ඤාභිසංඛාරො : කුසලාවේතනා කාමාවච්චරා
රූපාවච්චරා දානමයා සීලමයා භාවනාමයා, අයං වුච්චතී පුඤ්ඤාභි-
සංඛාරො.

තත්ථ කතමො අපුඤ්ඤාභිසංඛාරො : අකුසලා වේතනා කාමාවච්චරා,
අයං වුච්චතී අපුඤ්ඤාභිසංඛාරො.

තත්ථ කතමො ආනෙඤ්ජාභිසංඛාරො : කුසලා වේතනා අරූපාවච්චරා,
අයං වුච්චතී ආනෙඤ්ජාභිසංඛාරො.

තත්ථ කතමො කායසංඛාරො : කායසංඤ්චතනා කායසංඛාරො,
වච්චිසංඤ්චතනා වච්චිසංඛාරො, මනෝසංඤ්චතනා මිත්තසංඛාරො. ඉමෙ
වුච්චනතී අවිජ්ජාපච්චයා සංඛාරා.

349. තත්ථ කතමං සංඛාරපච්චයා විඤ්ඤාණං : චකචුච්චිඤ්ඤාණං
සොභවිඤ්ඤාණං ඝානවිඤ්ඤාණං ජීව්හාවිඤ්ඤාණං කායවිඤ්ඤාණං මනෝ
විඤ්ඤාණං, ඉදං වුච්චතී සංඛාරපච්චයා විඤ්ඤාණං.

350. තත්ථ කතමං විඤ්ඤාණපච්චයා නාමරූපං : අජචී නාමං, අජචී
රූපං.

තත්ථ කතමං නාමං : වේදනාකඛ්ඤා, සඤ්ඤාකඛ්ඤා සංඛාර-
රකඛ්ඤා, ඉදං වුච්චතී නාමං.

තත්ථ කතමං රූපං : චතනාරොච මහාභුතා චතුත්තංච මහා
භුතානං උපාදාය රූපං, ඉදං වුච්චතී රූපං. ඉතී ඉදං ච නාමං ඉදං ච
රූපං, ඉදං වුච්චතී විඤ්ඤාණපච්චයා නාමරූපං.

351. තත්ථ කතමං නාමරූපපච්චයා සලායතනං : චක්ඛායතනං
සොභායතනං ඝානායතනං ජීව්හායතනං කායායතනං මනායතනං,
ඉදං වුච්චතී නාමරූපපච්චයා සලායතනං.

352. තත්ථ කතමො සලායතනපච්චයා ඵයො : චක්ඛුසල්ථයො සොතසල්ථයො ඝානසල්ථයො ජිට්ඨාසල්ථයො කායසල්ථයො මනොසල්ථයො, අයං වුච්චති සලායතනපච්චයා ඵයො.

353. තත්ථ කතමා ඵස්සපච්චයා වෙදනා : චක්ඛුසල්ථස්සජා වෙදනා සොතසල්ථස්සජා වෙදනා ඝානසල්ථස්සජා වෙදනා ජිට්ඨාසල්ථස්සජා වෙදනා කායසල්ථස්සජා වෙදනා මනොසල්ථස්සජා වෙදනා, අයං වුච්චති ඵස්සපච්චයා වෙදනා.

354 තත්ථ කතමා වෙදනාපච්චයා තණ්හා : රූපතණ්හා සඤ්ජතණ්හා භක්ඛිතණ්හා රසතණ්හා ථොට්ඨිබ්බතණ්හා ධම්මතණ්හා, අයං වුච්චති වෙදනාපච්චයා තණ්හා.

355. තත්ථ කතමං තණ්හාපච්චයා උපාදනං : කාමුපාදනං දිවස්සුපාදනං සීලබ්බතුපාදනං අත්තවාදුපාදනං, ඉදං වුච්චති තණ්හා පච්චයා උපාදනං.

356. තත්ථ කතමො උපාදනපච්චයා භවො : භවො දුච්චධෙන . අජී කම්මභවො, අජී උපපතතිභවො.

තත්ථ කතමො කම්මභවො : පුඤ්ඤාභිසංඛාරො අපුඤ්ඤාභිසංඛාරො ආනෙඤ්ඤාභිසංඛාරො, අයං වුච්චති කම්මභවො. සබ්බපි භවහාමිකම්මං කම්මභවො.

තත්ථ කතමො උපපතතිභවො : කාමභවො රූපභවො අරූපභවො සඤ්ඤාභවො අසඤ්ඤාභවො නෙවසඤ්ඤානාසඤ්ඤා භවො ඵක වොකාරභවො චතුචොකාරභවො පඤ්චචොකාරභවො, අයං වුච්චති උපපතතිභවො. අයං වුච්චති උපාදනපච්චයා භවො.

257. තත්ථ කතමා භවපච්චයා ජාති : යා තෙසං තෙසං සත්තානං තමහි තමහි සත්තනිකායෙ ජාති සඤ්ජාති මික්ඛනාති අභිනිබ්බතති බ්බානං පාතුභාවො ආයතනානං පටිලාභො. අයං වුච්චති භවපච්චයා ජාති.

258. තත්ථ කතමං ජාතිපච්චයා ජරාමරණං : අජී ජරා, අජී මරණං.

තත්ථ කතමා ජරා : යා තෙසං තෙසං සත්තානං තමහි තමහි සත්තනිකායෙ ජරා ජීරණතා බණ්ඩිච්චං පාලිච්චං චලිත්තචතා ආයුනො සංභාති ඉඤ්ජියානං පරිපාකො. අයං වුච්චති ජරා.

තත්ථ කතමං මරණං : යා තෙසං තෙසං සත්තානං තමහා තමහා සත්තනිකායා වුති චචනතා භෙදො අනන්ධානං මච්චු මරණං කාලකිරියා බ්බානං භෙදො කලොබරස්ස නිකෙඛපො ජීවිතිඤ්ජියස්ස උපචේජ්ඤො ඉදං වුච්චති මරණං. ඉති අයං ච ජරා ඉදං ච මරණං, ඉදං වුච්චති ජාතිපච්චයා ජරාමරණං.

359. තත් කතමො සොකො : සුඛිව්‍යසනෙන වා පුට්ඨස්ස, භොගව්‍යසනෙන වා පුට්ඨස්ස, රොගව්‍යසනෙන වා පුට්ඨස්ස, සීලව්‍යසනෙන වා පුට්ඨස්ස, දිට්ඨිව්‍යසනෙන වා පුට්ඨස්ස, අඤ්ඤාතරඤ්ඤාතරෙන ව්‍යසනෙන සමන්තාගතස්ස, අඤ්ඤාතරඤ්ඤාතරෙන දුක්ඛධම්මෙන පුට්ඨස්ස සොකො සොචනා සොච්ඡතතං අනෙතාසොකො අනෙතා පරිසොකො වෙනසො පරිඤ්ඤායනා දොමනස්සං සොකසලං, අයං වුච්චති සොකො.

360. තත් කතමො පරිදෙවො : සුඛිව්‍යසනෙන වා පුට්ඨස්ස, භොගව්‍යසනෙන වා පුට්ඨස්ස, රොගව්‍යසනෙන වා පුට්ඨස්ස, සීලව්‍යසනෙන වා පුට්ඨස්ස, දිට්ඨිව්‍යසනෙන වා පුට්ඨස්ස, අඤ්ඤාතරඤ්ඤාතරෙන ව්‍යසනෙන සමන්තාගතස්ස, අඤ්ඤාතරඤ්ඤාතරෙන දුක්ඛධම්මෙන පුට්ඨස්ස, ආදෙවො පරිදෙවො ආදෙවනා පරිදෙවනා ආදෙව්ඡතතං පරිදෙව්ඡතතං වාචා පලාපො විපලාපො ලාලපො ලාලපනා ලාලපිතතං, අයං වුච්චති පරිදෙවො.

361. තත් තතමං දුක්ඛං : යං කාසිකං අසාතං කාසිකං දුක්ඛං කාසමච්ඡස්සජං අසාතං දුක්ඛං වෙදසිතං, කාසමච්ඡස්සජා අසාතා දුක්ඛා වෙදනා, ඉදං වුච්චති දුක්ඛං.

362. තත් කතමං දොමනස්සං : යං වෙනසිකං අසාතං වෙනසිකං දුක්ඛං වෙනො සමච්ඡස්සජං අසාතං දුක්ඛං වෙදසිතං, වෙනො සමච්ඡස්සජා අසාතා දුක්ඛා වෙදනා, ඉදං වුච්චති දොමනස්සං.

363. තත් කතමො උපායාසො : සුඛිව්‍යසනෙන වා පුට්ඨස්ස, භොගව්‍යසනෙන වා පුට්ඨස්ස, රොගව්‍යසනෙන වා පුට්ඨස්ස, සීලව්‍යසනෙන වා පුට්ඨස්ස, දිට්ඨිව්‍යසනෙන වා පුට්ඨස්ස, අඤ්ඤාතරඤ්ඤාතරෙන ව්‍යසනෙන සමන්තාගතස්ස, අඤ්ඤාතරඤ්ඤාතරෙන දුක්ඛධම්මෙන පුට්ඨස්ස, ආයාසො උපායාසො ආයාසිතතං උපායාසිතතං, අයං වුච්චති උපායාසො.

364. එවමෙනස්ස කෙවලස්ස දුක්ඛකඛන්ධස්ස සමුදයො භොතිති : එවමෙනස්ස කෙවලස්ස දුක්ඛකඛන්ධස්ස සබ්බති භොති. සමාගමො භොති. සමොධානං භොති. පාතුභාවො භොති, තෙන වුච්චති එවමෙනස්ස කෙවලස්ස දුක්ඛකඛන්ධස්ස සමුදයො භොතිති.

සුත්තනිකාපණ්ණාසං.

365. අවිජ්ජාපච්චයා සබ්බාරො, සබ්බාරපච්චයා විඤ්ඤාණං, විඤ්ඤාණ පච්චයා නාමං, නාමපච්චයා ජට්ඨායතනං, ජට්ඨායතනපච්චයා එසෙයා, එසෙපච්චයා වෙදනා, වෙදනාපච්චයා තණ්හා, තණ්හාපච්චයා උපාදනං, උපාදනපච්චයා භවො, භවපච්චයා ජාති, ජාතිපච්චයා ජරාමරණං, එවමෙනස්ස කෙවලස්ස දුක්ඛකඛන්ධස්ස සමුදයො භොති.

අවිජ්ජාපච්චයා සංඛාරො අවිජ්ජාභෙතුකො, සංඛාරපච්චයා විඤ්ඤාණං සංඛාරභෙතුකං, විඤ්ඤාණපච්චයා නාමරූපං විඤ්ඤාණභෙතුකං, නාමරූපපච්චයා සලායතනං නාමරූපභෙතුකං, ජට්ඨායතනපච්චයා එසො ජට්ඨායතනභෙතුකො¹, එසපච්චයා වේදනා එසභෙතුකා වේදනාපච්චයා තණ්හා වේදනාභෙතුකා, තණ්හාපච්චයා උපාදනං තණ්හාභෙතුකං, උපාදනපච්චයා භවො, භවපච්චයා ජාතී, ජාතීපච්චයා ජරාමරණං. එවමෙතස්ස කෙවලස්ස දුක්ඛක්ඛන්ධස්ස සමුදයො භොතී.

භෙතුච්චතුක්ඛං.

367. අවිජ්ජාපච්චයා සංඛාරො අවිජ්ජාසම්පයුතො, සංඛාරපච්චයා විඤ්ඤාණං සංඛාරසම්පයුතං, විඤ්ඤාණපච්චයා නාමං විඤ්ඤාණසම්පයුතං, නාමපච්චයා ජට්ඨායතනං නාමසම්පයුතං, ජට්ඨායතනපච්චයා එසො ජට්ඨායතනසම්පයුතො, එසපච්චයා වේදනා එසසම්පයුතො, වේදනාපච්චයා තණ්හා වේදනාසම්පයුතො, තණ්හාපච්චයා උපාදනං තණ්හාසම්පයුතං, උපාදනපච්චයා භවො, භවපච්චයා ජාතී, ජාතීපච්චයා ජරාමරණං. එවමෙතස්ස කෙවලස්ස දුක්ඛක්ඛන්ධස්ස සමුදයො භොතී.

අවිජ්ජාපච්චයා සංඛාරෙ අවිජ්ජාසම්පයුතො, සංඛාරපච්චයා විඤ්ඤාණං සංඛාරසම්පයුතං, විඤ්ඤාණපච්චයා නාමං විඤ්ඤාණසම්පයුතං, නාමපච්චයා එසො නාමසම්පයුතො, එසපච්චයා වේදනා එසසම්පයුතො, වේදනාපච්චයා තණ්හා වේදනාසම්පයුතො, තණ්හාපච්චයා උපාදනං තණ්හාසම්පයුතං, උපාදනපච්චයා භවො, භවපච්චයා ජාතී, ජාතීපච්චයා ජරාමරණං. එවමෙතස්ස කෙවලස්ස දුක්ඛක්ඛන්ධස්ස සමුදයො භොතී.

අවිජ්ජාපච්චයා සංඛාරො අවිජ්ජාසම්පයුතො, සංඛාරපච්චයා විඤ්ඤාණං සංඛාරසම්පයුතං, විඤ්ඤාණපච්චයා නාමරූපං විඤ්ඤාණසම්පයුතං නාමං², නාමරූපපච්චයා ජට්ඨායතනං නාමසම්පයුතං,³ ජට්ඨායතනපච්චයා එසො ජට්ඨායතනසම්පයුතො, එසපච්චයා වේදනා එසසම්පයුතො, වේදනාපච්චයා තණ්හා වේදනාසම්පයුතො, තණ්හාපච්චයා උපාදනං තණ්හාසම්පයුතං, උපාදනපච්චයා භවො, භවපච්චයා ජාතී, ජාතීපච්චයා ජරාමරණං. එවමෙතස්ස කෙවලස්ස දුක්ඛක්ඛන්ධස්ස සමුදයො භොතී.

1. සලායතනභෙතුකො - සා.
 2. විඤ්ඤාණසම්පයුතං - සිරිමු.
 3. නාමරූපසම්පයුතං - සිරිමු, මජ්ඣ.

අවිජ්ජාපච්චයා සඛ්ඛාරේ අවිජ්ජාසමපයුතො, සඛ්ඛාරපච්චයා විඤ්ඤාණං සඛ්ඛාරසමපයුතං, විඤ්ඤාණපච්චයා නාමරූපං විඤ්ඤාණසමපයුතං නාමං,¹ නාමරූපපච්චයා සලායතනං නාමසමපයුතං ජට්ඨායතනං,² ජට්ඨායතනපච්චයා එසො ජට්ඨායතනසමපයුතො, එසපච්චයා වේදනා එසසමපයුතො, වේදනාපච්චයා තණ්හා වේදනාසමපයුතො, තණ්හා පච්චයා උපාදානං තණ්හාසමපයුතං උපාදානපච්චයා භවො, භවපච්චයා ජාතී, ජාතීපච්චයා ජරාමරණං, එවමේතස්ස කෙචලස්ස දුක්ඛක්ඛන්ධස්ස සමුදයො භොති.

සමපයුතනවතුක්ඛං.

368. අවිජ්ජාපච්චයා සඛ්ඛාරො සඛ්ඛාරපච්චයාපි අවිජ්ජා, සඛ්ඛාරපච්චයා විඤ්ඤාණං විඤ්ඤාණපච්චයාපි සඛ්ඛාරේ, විඤ්ඤාණපච්චයා නාමං නාමපච්චයාපි විඤ්ඤාණං, නාමපච්චයා ජට්ඨායතනං ජට්ඨායතනපච්චයාපි නාමං, ජට්ඨායතනපච්චයා එසො එසපච්චයාපි ජට්ඨායතනං, එසපච්චයා වේදනා වේදනාපච්චයාපි එසො, වේදනාපච්චයා තණ්හා, තණ්හාපච්චයාපි වේදනා, තණ්හාපච්චයා උපාදානං උපාදානපච්චයාපි තණ්හා, උපාදානපච්චයා භවො, භවපච්චයා ජාතී, ජාතීපච්චයා ජරාමරණං. එවමේතස්ස කෙචලස්ස දුක්ඛක්ඛන්ධස්ස සමුදයො භොති.

අවිජ්ජාපච්චයා සඛ්ඛාරො සඛ්ඛාරපච්චයාපි අවිජ්ජා, සඛ්ඛාරපච්චයා විඤ්ඤාණං විඤ්ඤාණපච්චයාපි සඛ්ඛාරො, විඤ්ඤාණපච්චයා නාමං නාමපච්චයාපි විඤ්ඤාණං, නාමපච්චයා එසො එසපච්චයාපි නාමං, එසපච්චයා වේදනා වේදනාපච්චයාපි එසො, වේදනාපච්චයා තණ්හා තණ්හාපච්චයාපි වේදනා, තණ්හාපච්චයා උපාදානං උපාදානපච්චයාපි තණ්හා, උපාදානපච්චයා භවො, භවපච්චයා ජාතී, ජාතීපච්චයා ජරාමරණං. එවමේතස්ස කෙචලස්ස දුක්ඛක්ඛන්ධස්ස සමුදයො භොති.

අවිජ්ජාපච්චයා සඛ්ඛාරේ සඛ්ඛාරපච්චයාපි අවිජ්ජා, සඛ්ඛාරපච්චයා විඤ්ඤාණං විඤ්ඤාණපච්චයාපි සඛ්ඛාරො, විඤ්ඤාණපච්චයා නාමරූපං නාමරූපපච්චයාපි විඤ්ඤාණං, නාමරූපපච්චයා ජට්ඨායතනං ජට්ඨායතනපච්චයාපි නාමරූපං, ජට්ඨායතනපච්චයා එසො එසපච්චයාපි ජට්ඨායතනං, එසපච්චයා වේදනා වේදනාපච්චයාපි එසො, වේදනාපච්චයා තණ්හා තණ්හාපච්චයාපි වේදනා, තණ්හාපච්චයා උපාදානං උපාදානපච්චයාපි තණ්හා, උපාදානපච්චයා භවො, භවපච්චයා ජාතී, ජාතීපච්චයා ජරාමරණං. එවමේතස්ස කෙචලස්ස දුක්ඛක්ඛන්ධස්ස සමුදයො භොති.

---

1. විඤ්ඤාණසමපයුතං - සිපැවි.
 2. නාමරූපසමපයුතං සලායතනං - සිරිමු.

අවිජ්ජාපච්චයා සඛ්ඛාරො සඛ්ඛාරපච්චයා'පි අවිජ්ජා, සඛ්ඛාරපච්චයා විඤ්ඤාණං විඤ්ඤාණපච්චයා'පි සඛ්ඛාරො, විඤ්ඤාණපච්චයා නාමරූපං නාමරූපපච්චයා'පි විඤ්ඤාණං, නාමරූපපච්චයා සලායතනං සලායතන පච්චයා'පි නාමරූපං, ඡර්ඛායතනපච්චයා එසෙසා, එසෙසපච්චයා'පි ඡර්ඛායතනං, එසෙසපච්චයා වේදනා වේදනාපච්චයා'පි එසෙසා, වේදනා පච්චයා තණ්හා තණ්හාපච්චයා'පි වේදනා, තණ්හාපච්චයා උපාදානං උපාදානපච්චයා'පි තණ්හා, උපාදානපච්චයා භවො, භවපච්චයා ජාතී, ජාතීපච්චයා ජරාමරණං. එවමෙතස්ස කෙවලස්ස දුක්ඛක්ඛන්ධස්ස සමුදයො භොති.

අඤ්ඤාමඤ්ඤාමිත්තු භාසිං.

369. සඛ්ඛාරපච්චයා අවිජ්ජා -පෙ- විඤ්ඤාණපච්චයා අවිජ්ජා -පෙ- නාමපච්චයා අවිජ්ජා -පෙ- ඡර්ඛායතනපච්චයා අවිජ්ජා -පෙ- එසෙසපච්චයා අවිජ්ජා -පෙ- වේදනාපච්චයා අවිජ්ජා -පෙ- තණ්හා පච්චයා අවිජ්ජා -පෙ- උපාදානපච්චයා අවිජ්ජා -පෙ- අවිජ්ජාපච්චයා සඛ්ඛාරො, සඛ්ඛාරපච්චයා විඤ්ඤාණං, විඤ්ඤාණපච්චයා නාමං, නාම පච්චයා ඡර්ඛායතනං, ඡර්ඛායතනපච්චයා එසෙසා, එසෙසපච්චයා වේදනා, වේදනාපච්චයා තණ්හා, තණ්හාපච්චයා උපාදානං, උපාදානපච්චයා භවො, භවපච්චයා ජාතී, ජාතීපච්චයා ජරාමරණං. එවමෙතස්ස කෙවලස්ස දුක්ඛක්ඛන්ධස්ස සමුදයො භොති.

මාතීකා

370. කතමෙ ධම්මා අකුසලා : යස්මිං සමයෙ අකුසලං චිත්තං උපපන්නං භොති සොමනස්සභගගනං දිට්ඨිගතකම්පයුත්තං රූපාරම්මණං වා සද්දරම්මණං වා ගකුරම්මණං වා රසාරම්මණං වා ඓදාංඨබ්බාරම්මණං වා ධම්මාරම්මණං වා, යං යං වා පනාරබ්භ තස්මිං සමයෙ අවිජ්ජා- පච්චයා සඛ්ඛාරො, සඛ්ඛාරපච්චයා විඤ්ඤාණං, විඤ්ඤාණපච්චයා නාමං, නාමපච්චයා ඡර්ඛායතනං, ඡර්ඛායතනපච්චයා එසෙසා, එසෙසපච්චයා වේදනා, වේදනාපච්චයා තණ්හා, තණ්හාපච්චයා උපාදානං, උපාදානපච්චයා භවො, භවපච්චයා ජාතී, ජාතීපච්චයා ජරාමරණං. එවමෙතස්ස කෙවලස්ස දුක්ඛක්ඛන්ධස්ස සමුදයො භොති.

371. තත්ථ කතමා අවිජ්ජා : යං අඤ්ඤාණං අදස්සනං අනභිසම්මයො අනනුඛොධො අසම්මොධො අපච්චවේධො අසඛ්ඛාගණා අපච්චයොගාගණා අසම්පෙක්ඛණා අපච්චවේක්ඛණා අපච්චක්ඛකම්මං දුමමජ්ඣං බාලාං අතම්පජ්ඤාං මොහො පමොහො සම්මොහො අවිජ්ජා අවිජ්ජාභො අවිජ්ජායොගො අවිජ්ජානුසයො අවිජ්ජාපරිසුච්චානං අවිජ්ජාලඛිණි මොහො අකුසලමූලං, අයං වූච්චති අවිජ්ජා.

තත්ථ කතමො අවිජ්ජාපච්චයා සඛ්ඛාරො : යා වේතනා සඤ්ඤානනා වේතසිත්තනං, අයං වූච්චති අවිජ්ජාපච්චයා සඛ්ඛාරො.

872 තසමිං සමයෙ අවිජ්ජාපච්චයා සඛ්ඛාරෙ, සඛ්ඛාර පච්චයා විඤ්ඤාණං, විඤ්ඤාණපච්චයා නාමං, නාමපච්චයා ඵය්‍යො, ඵය්‍යපච්චයා වේදනා, වේදනාපච්චයා තණ්හා, තණ්හා පච්චයා උපාදානං, උපාදාන පච්චයා භවො, භවපච්චයා ජාතී, ජාතීපච්චයා ජරාමරණං. ඵචමේතස්ස කෙච්චරස්ස දුක්ඛක්ඛන්ධස්ස සමුදයො භොති.

තඤ්ඤා කතමා අවිජ්ජා : යං අඤ්ඤාණං අදස්සනං -පෙ- අවිජ්ජාලඛිණි මොභො අකුසලමුලං, අයං වූච්චති අවිජ්ජා.

තඤ්ඤා කතමො අවිජ්ජාපච්චයා සඛ්ඛාරො : යා වේතනා සඤ්ඤාතනා වේතසිතතනං, අයං වූච්චති අවිජ්ජාපච්චයා සඛ්ඛාරො.

තඤ්ඤා කතමං සඛ්ඛාරපච්චයා විඤ්ඤාණං : යං විතතං මනො මානසං -පෙ- තජ්ජා මනොවිඤ්ඤාණධාතු, ඉදං වූච්චති සඛ්ඛාරපච්චයා විඤ්ඤාණං.

තඤ්ඤා කතමං විඤ්ඤාණපච්චයා නාමං : වේදනාක්ඛන්ධො සඤ්ඤාක්ඛන්ධො සඛ්ඛාරක්ඛන්ධො, ඉදං වූච්චති විඤ්ඤාණපච්චයා නාමං.

නාමපච්චයා ඵය්‍යොති, තඤ්ඤා කතමං නාමං : ධර්මො ඵය්‍යං වේදනාක්ඛන්ධො සඤ්ඤාක්ඛන්ධො සඛ්ඛාරක්ඛන්ධො විඤ්ඤාණක්ඛන්ධො, ඉදං වූච්චති නාමං.

තඤ්ඤා කතමො නාමපච්චයා ඵය්‍යො : යො ඵය්‍යො චුසනා සමුච්චනා සමුච්චිතතනං, අයං වූච්චති නාමපච්චයා ඵය්‍යො. -පෙ- තෙන වූච්චති ඵචමේතස්ස කෙච්චරස්ස දුක්ඛක්ඛන්ධස්ස සමුදයො භොතිති.

873. තසමිං සමයෙ අවිජ්ජාපච්චයා සඛ්ඛාරො, සඛ්ඛාරපච්චයා විඤ්ඤාණං, විඤ්ඤාණපච්චයා නාමරූපං, නාමරූපපච්චයා ජ්ඣායනං, ජ්ඣායනපච්චයා ඵය්‍යො, ඵය්‍යපච්චයා වේදනා, වේදනාපච්චයා තණ්හා, තණ්හාපච්චයා උපාදානං, උපාදානපච්චයා භවො, භවපච්චයා ජාතී, ජාතීපච්චයා ජරාමරණං, ඵචමේතස්ස කෙච්චරස්ස දුක්ඛක්ඛන්ධස්ස සමුදයො භොති.

තඤ්ඤා කතමා අවිජ්ජා : යං අඤ්ඤාණං අදස්සනං -පෙ- අවිජ්ජාලඛිණි මොභො අකුසලමුලං, අයං වූච්චති අවිජ්ජා.

තඤ්ඤා කතමො අවිජ්ජාපච්චයා සඛ්ඛාරො : යා වේතනා සංවේතනා වේතසිතතනං, අයං වූච්චති අවිජ්ජාපච්චයා සඛ්ඛාරො.

තඤ්ඤා කතමං සඛ්ඛාරපච්චයා විඤ්ඤාණං : යං විතතං මනො මානසං -පෙ- තජ්ජා මනොවිඤ්ඤාණධාතු, ඉදං වූච්චති සඛ්ඛාරපච්චයා විඤ්ඤාණං.

තඤ්ඤා කතමං විඤ්ඤාණපච්චයා නාමරූපං : අභිනාමං, අභිරූපං. තඤ්ඤා කතමං නාමං, වේදනාක්ඛන්ධො සඤ්ඤාක්ඛන්ධො සඛ්ඛාරක්ඛන්ධො, ඉදං වූච්චති නාමං.

තඤ්ඤා කතමං රූපං : චක්ඛායනස්ස උපචයො, සොභායනස්ස උපචයො, ඝොභායනස්ස උපචයො, ජ්ඣායනස්ස උපචයො, කායායනස්ස උපචයො, යං වා පභඤ්ඤාමපි අභි රූපං විතතජං විතතභෙතුකං විතතසමුච්චානං ඉදං වූච්චති රූපං, ඉති ඉදංඤ්ඤා නාමං ඉදංඤ්ඤා රූපං, ඉදං වූච්චති විඤ්ඤාණපච්චයා නාමරූපං.

නාමරූපවලය : ජීවිතයන්ගේ අති නාම, අති රූප, නව කතම නාම : වේදනාකමකේ සංකල්පකමකේ සංකල්පකමකේ, ඉදං වුවක නාම.

නව කතම රූප : යං රූප කීර්තිය මනෝවිකල්පයන්ගේ විකල්ප, ඉදං වුවක රූප, ඉති ඉදංක නාම ඉදංක රූප, ඉදං වුවක නාමරූප.

නව කතම නාමරූපවලය : ජීවිතයන්ගේ : යං විකල්ප මනෝ මානස -පෙ- නව : මනෝවිකල්පයන්ගේ, ඉදං වුවක නාමරූපවලය ජීවිතයන්ගේ.

නව කතම ජීවිතයන්ගේ වර්ග : යං වර්ග වූ කතම සමූහයන් සමූහයන්ගේ, අයං වුවක ජීවිතයන්ගේ වර්ග -පෙ- වෙන වුවක වර්ගයන් කෙටිවලයන් දුකකකකකකක සමූදයෝ හොඳයි.

374. කතම සමය අවිච්ඡේදය සංකල්ප, සංකල්පවලය විකල්ප, විකල්පවලය නාමරූප, නාමරූපවලය සමයන්ගේ, ජීවිතයන්ගේ වර්ග, වර්ගවලය වේදනා, වේදනාවලය නවයන්, නවයන්ගේ උපදායන, උපදායනවලය හවෙ, හවෙවලය ජාති, ජාතිවලය ජර්මන්, වර්ගයන් කෙටිවලයන් දුකකකකකකක සමූදයෝ හොඳයි

නව කතම අවිච්ඡේද : යං අවිච්ඡේදයන් අදායන -පෙ- අවිච්ඡේදයන් මොහො අකුසලවලය, අයං වුවක අවිච්ඡේද.

නව කතම අවිච්ඡේදයන් සංකල්ප : යං වේදනා සංකල්පයන් වේදනාසන්ගේ, අයං වුවක අවිච්ඡේදයන් සංකල්ප.

නව කතම සංකල්පවලය විකල්ප : යං විකල්ප මනෝ මානස -පෙ- නව : මනෝවිකල්පයන්ගේ, ඉදං වුවක සංකල්පවලය විකල්ප.

නව කතම විකල්පවලය නාමරූප : අති නාම, අති රූප. නව කතම නාම : වේදනාකමකේ සංකල්පකමකේ සංකල්පකමකේ, ඉදං වුවක නාම.

නව කතම රූප : විකල්පයන්ගේ උපවලය -පෙ- කායයන්ගේ උපවලය, යං වා පනඤ්ඤමපි අති රූප විකල්ප. විකල්පයන්ගේ විකල්පයන්ගේ, ඉදං වුවක රූප. ඉති ඉදංක නාම ඉදංක රූප, ඉදං වුවක විකල්පවලය නාමරූප.

නාමරූපවලය සමයන්ගේ අති නාම, අති රූප.

නව කතම නාම : වේදනාකමකේ සංකල්පකමකේ සංකල්පකමකේ, ඉදං වුවක නාම.

තස් කතමං රූපං : චන්තාරේ ච මහාභූතා, යඤ්ච රූපං නිසායා මනෝවිඤ්ඤාණධාතු චන්තති, ඉදං චූච්චති රූපං, ඉති ඉදඤ්ච නාමං, ඉදඤ්ච රූපං, ඉදං චූච්චති නාමරූපං.

තස් කතමං නාමරූපපච්චයා සලායතනං : චක්ඛායතනං භොතායතනං ඝානායතනං ජීවහායතනං කායායතනං මනායතනං, ඉදං චූච්චති නාමරූපපච්චයා සලායතනං.

තස් කතමො ජථ්ඨායතනපච්චයා එසොසා : යො එසොසා චූසනා සමුප්පසනා සමුප්පසිතතනං. අයං චූච්චති ජථ්ඨායතනපච්චයා එසොසා -පෙ- තෙන චූච්චති එවමෙතස්ස කෙචලස්ස දුක්ඛකක්ඛස්ස සමුදයො භොතීති.

පට්චයචතුකකං.

375. තස්මිං සමයෙ අවිජ්ජාපච්චයා සඛ්ඛාරේ අවිජ්ජාභෙතුකො, සඛ්ඛාරපච්චයා විඤ්ඤාණං සඛ්ඛාරභෙතුකං, විඤ්ඤාණපච්චයා නාමං විඤ්ඤාණභෙතුකං, නාමපච්චයා ජථ්ඨායතනං නාමභෙතුකං, ජථ්ඨායතන- පච්චයා එසොසා ජථ්ඨායතනභෙතුකො, එසොසපච්චයා වේදනා එසොසභෙතුකා, වේදනාපච්චයා තණ්හා වේදනාභෙතුකා, තණ්හාපච්චයා උපාදානං තණ්හාභෙතුකං, උපාදානපච්චයා භවො, භවපච්චයා ජාතී, ජාතීපච්චයා ජරාමරණං, එවමෙතස්ස කෙචලස්ස දුක්ඛකක්ඛස්ස සමුදයො භොතී.

තස් කතමා අවිජ්ජා : යං අඤ්ඤාණං අදස්සනං -පෙ- අවිජ්ජාලඛිති මොභො අකුසලමූලං, අයං චූච්චති අවිජ්ජා.

තස් කතමො අවිජ්ජාපච්චයා සඛ්ඛාරේ අවිජ්ජාභෙතුකො : යා චේතනා සඤ්ඤාතනා චේතසිතතනං, අයං චූච්චති අවිජ්ජාපච්චයා සඛ්ඛාරේ අවිජ්ජාභෙතුකො.

තස් කතමං සඛ්ඛාරපච්චයා විඤ්ඤාණං සඛ්ඛාරභෙතුකං : යං චිත්තං මනෝ මානසං -පෙ- තජ්ජා මනෝවිඤ්ඤාණධාතු, ඉදං චූච්චති සඛ්ඛාර- පච්චයා විඤ්ඤාණං සඛ්ඛාරභෙතුකං.

තස් කතමං විඤ්ඤාණපච්චයා නාමං විඤ්ඤාණභෙතුකං : වේදනාකක්ඛේ සඤ්ඤාකක්ඛේ සඛ්ඛාරකක්ඛේ, ඉදං චූච්චති විඤ්ඤාණ පච්චයා නාමං විඤ්ඤාණභෙතුකං.

තස් කතමං නාමපච්චයා ජථ්ඨායතනං නාමභෙතුකං : යං චිත්තං මනෝ මානසං -පෙ- තජ්ජා මනෝවිඤ්ඤාණධාතු, ඉදං චූච්චති නාමපච්චයා ජථ්ඨායතනං නාමභෙතුකං.

තස් කතමො ජථ්ඨායතනපච්චයා එසොසා ජථ්ඨායතනභෙතුකො : යො එසොසා චූසනා සමුප්පසනා සමුප්පසිතතනං, අයං චූච්චති ජථ්ඨායතන- පච්චයා එසොසා ජථ්ඨායතනභෙතුකො.

තස් කතමා එසොසපච්චයා වේදනා එසොසභෙතුකා : යං චේතසිකං සාතං චේතසිකං සුඛං චේතොසම්ඵස්සජං සාතං සුඛං වේදයිතං චේතො- සම්ඵස්සජා සාතා සුඛා වේදනා, අයං චූච්චති එසොසපච්චයා වේදනා එසොසභෙතුකා.

තඤ්ඤානං වේදනාපච්චයා තණ්හා වේදනාභෙදානං : යො රුභො සාරුභො -පෙ- විතතස්ස සාරුභො, අයං වුච්චති වේදනාපච්චයා තණ්හා වේදනාභෙදානං.

තඤ්ඤානං තණ්හාපච්චයා උපාදානං තණ්හාභෙදානං : යා දිට්ඨි දිට්ඨිගතං -පෙ- විපරියෙසගාභො, ඉදං වුච්චති තණ්හාපච්චයා උපාදානං තණ්හාභෙදානං -පෙ- තෙන වුච්චති එවමෙතස්ස කෙච්චරස්ස දුක්ඛකඛකිස්ස සමුදයො භොතිති.

376 තස්මිං සමයෙ අවිජ්ජාපච්චයා සඛ්ඛාරෙ අවිජ්ජාභෙදානං, සඛ්ඛාරපච්චයා විඤ්ඤාණං සඛ්ඛාරභෙදානං, විඤ්ඤාණපච්චයා නාමං විඤ්ඤාණභෙදානං, නාමපච්චයා එසෙසා නාමභෙදානං, එසෙසපච්චයා වේදනා එසෙසභෙදානං, වේදනාපච්චයා තණ්හා වේදනාභෙදානං, තණ්හාපච්චයා උපාදානං තණ්හාභෙදානං, උපාදානපච්චයා භවො, භවපච්චයා ජාති, ජාතිපච්චයා ජරාමරණං, එවමෙතස්ස කෙච්චරස්ස දුක්ඛකඛකිස්ස සමුදයො භොතිති.

තඤ්ඤානං අවිජ්ජා : යං අඤ්ඤාණං අදස්සනං -පෙ- අවිජ්ජාලඛිති මොභො අකුසලමුලං, අයං වුච්චති අවිජ්ජා.

තඤ්ඤානං අවිජ්ජාපච්චයා සඛ්ඛාරෙ අවිජ්ජාභෙදානං : යා වේතනා සඤ්ඤාතනා වේතසිතතනං අයං වුච්චති අවිජ්ජාපච්චයා සඛ්ඛාරො අවිජ්ජාභෙදානං.

තඤ්ඤානං සඛ්ඛාරපච්චයා විඤ්ඤාණං සඛ්ඛාරභෙදානං : යං මිත්තං මනො මානසං -පෙ- තජ්ජා මනො විඤ්ඤාණධාතු, ඉදං වුච්චති සඛ්ඛාරපච්චයා විඤ්ඤාණං සඛ්ඛාරභෙදානං.

තඤ්ඤානං විඤ්ඤාණපච්චයා නාමං විඤ්ඤාණභෙදානං : වේදනාකඛකිඤ්ඤා සඤ්ඤාකඛකිඤ්ඤා සඛ්ඛාරකඛකිඤ්ඤා, ඉදං වුච්චති විඤ්ඤාණපච්චයා නාමං විඤ්ඤාණභෙදානං.

නාමපච්චයා එසෙසා නාමභෙදානං තඤ්ඤානං නාමං : ධාපෙතො එසෙසං වේදනාකඛකිඤ්ඤා සඤ්ඤාකඛකිඤ්ඤා සඛ්ඛාරකඛකිඤ්ඤා විඤ්ඤාණකඛකිඤ්ඤා, ඉදං වුච්චති නාමං.

තඤ්ඤානං නාමපච්චයා එසෙසා නාමභෙදානං : යො එසෙසා චුසනා සමචුසනා සමචුසිතතනං, අයං වුච්චති නාමපච්චයා එසෙසා නාමභෙදානං -පෙ- තෙන වුච්චති එවමෙතස්ස කෙච්චරස්ස දුක්ඛකඛකිස්ස සමුදයො භොතිති.

377. තස්මිං සමයෙ අවිජ්ජාපච්චයා සඛ්ඛාරෙ අවිජ්ජාභෙදානං, සඛ්ඛාරපච්චයා විඤ්ඤාණං සඛ්ඛාරභෙදානං, විඤ්ඤාණපච්චයා නාමරූපං විඤ්ඤාණභෙදානං, නාමරූපපච්චයා ජ්ච්චායතනං නාමරූපභෙදානං, ජ්ච්චායතනපච්චයා එසෙසා ජ්ච්චායතනභෙදානං, එසෙසපච්චයාවේදනා එසෙසභෙදානං, වේදනාපච්චයා තණ්හා වේදනාභෙදානං තණ්හාපච්චයා උපාදානං තණ්හාභෙදානං, උපාදානපච්චයා භවො, භවපච්චයා ජාති, ජාතිපච්චයා ජරාමරණං, එවමෙතස්ස කෙච්චරස්ස දුක්ඛකඛකිස්ස සමුදයො භොතිති.

තත් කතමා අවිජ්ජා : යං අඤ්ඤාණං අදංසනං -පෙ- අවිජ්ජාලබ්භි මොභො අකුසලමුලං, අයං වූච්චති අවිජ්ජා.

තත් කතමො අවිජ්ජාපච්චයා සංඛාරො අවිජ්ජාභෙදානං : යා චේතනා සංකල්පනා චේතසිතතං, අයං වූච්චති අවිජ්ජාපච්චයා සංඛාරො අවිජ්ජාභෙදානං.

තත් කතමං සංඛාරපච්චයා විඤ්ඤාණං සංඛාරභෙදානං : යං චිත්තං මනෝ මානසං -පෙ- තජ්ජා මනෝවිඤ්ඤාණංයාතු. ඉදං වූච්චති සංඛාරපච්චයා විඤ්ඤාණං සංඛාරභෙදානං.

තත් කතමං විඤ්ඤාණපච්චයා නාමරූපං විඤ්ඤාණභෙදානං : අජ්ඣි නාමං, අජ්ඣි රූපං, තත් කතමං නාමං : වේදනාකකිකො සඤ්ඤාකකිකො සංඛාරකකිකො ඉදං වූච්චති නාමං.

තත් කතමං රූපං : චිකිතසනිකං උපච්චයො -පෙ- කායානිකං උපච්චයො, යං චා පඤ්ඤාමපි අජ්ඣි රූපං චිත්තජං චිත්තභෙදානං චිත්තසමුච්චානං, ඉදං වූච්චති රූපං, ඉති ඉදං නාමං ඉදං රූපං-ඉදං වූච්චති විඤ්ඤාණපච්චයා නාමරූපං විඤ්ඤාණභෙදානං.

නාමරූපපච්චයා ජ්විතානනං නාමරූපභෙදානං : අජ්ඣි නාමං, අජ්ඣි රූපං. තත් කතමං නාමං : වේදනාකකිකො සඤ්ඤාකකිකො සංඛාරකකිකො-ඉදං වූච්චති නාමං.

තත් කතමං රූපං : යං රූපං නිසංසං මනෝවිඤ්ඤාණංයාතු චිත්තති, ඉදං වූච්චති රූපං. ඉති ඉදං නාමං ඉදං රූපං, ඉදං වූච්චති නාමරූපං.

තත් කතමං නාමරූපපච්චයා ජ්විතානනං නාමරූපභෙදානං : යං චිත්තං මනෝ මානසං -පෙ- තජ්ජා මනෝවිඤ්ඤාණංයාතු, ඉදං වූච්චති නාමරූපපච්චයා ජ්විතානනං නාමරූපභෙදානං.

තත් කතමො ජ්විතානනපච්චයා ඵංසො ජ්විතානනභෙදානං : යො ඵංසො චුභනා සමුච්චනා සමුච්චිතතං, අයං වූච්චති ජ්විතානන පච්චයා ඵංසො ජ්විතානන භෙදානං -පෙ- තෙන වූච්චති ඵච්චෙතංසං කෙච්චංසං දුකකිකිකංසං සමුදයො භොතිති.

878. තස්මිං සමයෙ අවිජ්ජාපච්චයා සංඛාරො අවිජ්ජාභෙදානං, සංඛාරපච්චයා විඤ්ඤාණං සංඛාරභෙදානං, විඤ්ඤාණපච්චයා නාමරූපං විඤ්ඤාණභෙදානං, නාමරූපපච්චයා ජ්විතානනං නාමරූපභෙදානං, ජ්විතානනපච්චයා ඵංසො ජ්විතානනභෙදානං, ඵංසපච්චයා වේදනා ඵංසභෙදානං, වේදනාපච්චයා තණ්හා වේදනාභෙදානං, තණ්හාපච්චයා උපාදානං තණ්හාභෙදානං, උපාදානපච්චයා භවො, භවපච්චයා ජාතී, ජාතීපච්චයා ජරාමරණං, ඵච්චෙතංසං කෙච්චංසං දුකකිකිකංසං සමුදයො භොතිති.

තත් කතමා අවිජ්ජා : යං අඤ්ඤාණං අදංසනං -පෙ- අවිජ්ජාලබ්භි මොභො අකුසලමුලං, අයං වූච්චති අවිජ්ජා.

තත් කතමො අවිජ්ජාපච්චයා සංඛාරො අවිජ්ජාභෙදානං : යා චේතනා සංකල්පනා චේතසිතතං, අයං වූච්චති අවිජ්ජාපච්චයා සංඛාරො අවිජ්ජාභෙදානං.

තත් කතමං සඛ්ඛාරපච්චයා විඤ්ඤාණං සඛ්ඛාරහෙතුකං : යං පිත්තං මනෝ මානසං -පෙ- තජ්ජා මනෝවිඤ්ඤාණධාතු, ඉදං වුච්චති සඛ්ඛාරපච්චයා විඤ්ඤාණං සඛ්ඛාරහෙතුකං.

තත් කතමං විඤ්ඤාණපච්චයා නාමරූපං විඤ්ඤාණහෙතුකං : අජචී නාමං, අජචී රූපං. තත් කතමං නාමං : වේදනාකඛකො සඤ්ඤාකඛකො සඛ්ඛාරකඛකො, ඉදං වුච්චති නාමං.

තත් කතමං රූපං : චක්ඛායතනස්ස උපච්චයො -පෙ- කායායතනස්ස උපච්චයො, යං වා පනඤ්ඤවපි අජචී රූපං චිත්තජං චිත්තහෙතුකං චිත්තසමුට්ඨානං, ඉදං වුච්චති රූපං. ඉති ඉදඤ්ච නාමං, ඉදඤ්ච රූපං, ඉදං වුච්චති විඤ්ඤාණපච්චයා නාමරූපං විඤ්ඤාණහෙතුකං.

නාමරූපපච්චයා සලායතනං නාමරූපහෙතුකනති : අජචී නාමං, අජචී රූපං. තත් කතමං නාමං : වේදනාකඛකො සඤ්ඤාකඛකො සඛ්ඛාරකඛකො, ඉදං වුච්චති නාමං.

තත් කතමං රූපං : චිත්තාරොච්ච මහාභුතා, යං ච රූපං නිඤ්ඤාය මනෝවිඤ්ඤාණධාතු චිත්තති, ඉදං වුච්චති රූපං. ඉති ඉදඤ්ච නාමං ඉදඤ්ච රූපං, ඉදං වුච්චති නාමරූපං.

තත් කතමං නාමරූපපච්චයා සලායතනං නාමරූපහෙතුකං : චක්ඛායතනං -පෙ- මනායතනං, ඉදං වුච්චති නාමරූපපච්චයා සලායතනං නාමරූපහෙතුකං.

තත් කතමො ඡට්ඨායතනපච්චයා එඤ්ඤා ඡට්ඨායතනහෙතුකො : ඤො එඤ්ඤා චුඤ්ඤා සමචුඤ්ඤා සමචුඤ්ඤිතතනං, අයං වුච්චති ඡට්ඨායතන පච්චයා එඤ්ඤා ඡට්ඨායතනහෙතුකො.

තත් කතමා එඤ්ඤාපච්චයා වේදනා එඤ්ඤාහෙතුකා : යං චේතසිකං සාතං චේතසිකං සුඛං චේතො සච්චස්සජං සාතං සුඛං වේදසිතං චේතොසච්චස්සජං සාතා සුඛා වේදනා, අයං වුච්චති එඤ්ඤාපච්චයා වේදනා එඤ්ඤාහෙතුකා.

තත් කතමා වේදනාපච්චයා තණ්හා වේදනාහෙතුකා : ඤො රුඤො සාරුඤො -පෙ- චිත්තස්ස සාරුඤො, අයං වුච්චති වේදනාපච්චයා තණ්හා වේදනාහෙතුකා.

තත් කතමං තණ්හාපච්චයා උපාදානං තණ්හාහෙතුකං : යා දිට්ඨි දිට්ඨිගතං-පෙ-තිජායතනං චීපරිඤ්ඤාසො, ඉදං වුච්චති තණ්හාපච්චයා උපාදානං තණ්හාහෙතුකං -පෙ- තෙන වුච්චති එච්චේතස්ස කෙච්චස්ස දුක්ඛකඛකඤ්ඤා සමුදයො භොතිති.

පහනුමහුකකං.

379. තසමිං සමයෙ අවිජ්ජාපච්චයා සඛ්ඛාරො අවිජ්ජාසමපයුතො, සඛ්ඛාරපච්චයා විඤ්ඤාණං සඛ්ඛාරසමපයුතං, විඤ්ඤාණපච්චයා නාමං විඤ්ඤාණසමපයුතං, නාමපච්චයා ජට්ඨායතනං නාමසමපයුතං, ජට්ඨායතනපච්චයා එසො ජට්ඨායතනසමපයුතො, එසපච්චයා වේදනා එසසමපයුතො, වේදනාපච්චයා තණ්හා වේදනාසමපයුතො, තණ්හාපච්චයා උපාදනං තණ්හාසමපයුතං, උපාදනපච්චයා භවො, භවපච්චයා ජාතී, ජාතීපච්චයා ජරාමරණං. එවමෙනස්ස කෙවලස්ස දුක්ඛක්ඛන්ධස්ස සමුදයො භොතී.

තත්ථ කතමා අවිජ්ජා : යං අඤ්ඤාණං අදස්සනං -පෙ- අවිජ්ජාලබ්ඪි මොභො අකුපලමුලං, අයං වුච්චතී අවිජ්ජා.

තත්ථ කතමො අවිජ්ජාපච්චයා සඛ්ඛාරො අවිජ්ජාසමපයුතො : යං චේතනා සඤ්ඤානනා චේතසිතතනං, අයං වුච්චතී අවිජ්ජාපච්චයා සඛ්ඛාරො අවිජ්ජාසමපයුතො.

තත්ථ කතමං සඛ්ඛාරපච්චයා විඤ්ඤාණං සඛ්ඛාරසමපයුතං : යං චිතතං මනො මානසං -පෙ- තජ්ජා මනොවිඤ්ඤාණධාතු, ඉදං වුච්චතී සඛ්ඛාරපච්චයා විඤ්ඤාණං සඛ්ඛාරසමපයුතං.

තත්ථ කතමං විඤ්ඤාණපච්චයා නාමං විඤ්ඤාණසමපයුතං : වේදනාක්ඛන්ධො සඤ්ඤාක්ඛන්ධො සඛ්ඛාරක්ඛන්ධො, ඉදං වුච්චතී විඤ්ඤාණපච්චයා නාමං විඤ්ඤාණසමපයුතං.

තත්ථ කතමං නාමපච්චයා ජට්ඨායතනං නාමසමපයුතං : යං චිතතං මනො මානසං -පෙ- තජ්ජා මනොවිඤ්ඤාණධාතු, ඉදං වුච්චතී නාමපච්චයා ජට්ඨායතනං නාමසමපයුතං.

තත්ථ කතමො ජට්ඨායතනපච්චයා එසො ජට්ඨායතනසමපයුතො : යො එසො චුඝනා සමචුඝනා සමචුඝිතතනං, අයං වුච්චතී ජට්ඨායතන පච්චයා එසො ජට්ඨායතනසමපයුතො.

තත්ථ කතමා එසපච්චයා වේදනා එසසමපයුතො : යං චේතසිකං සාතං චේතසිකං සුඛං චේතොසමචස්සජං සාතං සුඛං වේදසිතං චේතො සමචස්සජං සාතා සුඛා වේදනා, අයං වුච්චතී එසපච්චයා වේදනා එසසමපයුතො.

තත්ථ කතමා වේදනාපච්චයා තණ්හා වේදනාසමපයුතො : යො රාභො සාරාභො -පෙ- චිතතස්ස සාරාභො, අයං වුච්චතී වේදනාපච්චයා තණ්හා වේදනාසමපයුතො.

තත්ථ කතමං තණ්හාපච්චයා උපාදනං තණ්හා සමපයුතං : යා දිට්ඨි දිට්ඨිගතං -පෙ- තීන්දායතනං විපරිසෙසගාභො, ඉදං වුච්චතී තණ්හාපච්චයා උපාදනං තණ්හාසමපයුතං -පෙ- තෙන වුච්චතී “එවමෙනස්ස කෙවලස්ස දුක්ඛක්ඛන්ධස්ස සමුදයො භොතී” තී.

380. තසම් සමගෙ අවිජ්ජාපච්චයා සඛ්ඛාරේ අවිජ්ජාසමපයුතො : සඛ්ඛාරපච්චයා විඤ්ඤාණං සඛ්ඛාරසමපයුතං, විඤ්ඤාණපච්චයා නාමං විඤ්ඤාණසමපයුතං, නාමපච්චයා ඵසො නාමසමපයුතො, ඵසපච්චයා වේදනා ඵසසමපයුතා, වේදනාපච්චයා තණ්හා වේදනාසමපයුතා, තණ්හාපච්චයා උපාදානං තණ්හාසමපයුතං, උපාදානපච්චයා භවො, භවපච්චයා ජාතී, ජාතීපච්චයා ජරමරණං, ඵචමෙතස්ස කෙච්චස්ස දුක්ඛක්ඛන්ධස්ස සමුදයො භොති.

තත්ථ කතමා අවිජ්ජා : යං අඤ්ඤාණං අදස්සනං -පෙ- අවිජ්ජාලබ්භි මොභො අකුසලමුලං, අයං වුච්චති අවිජ්ජා.

තත්ථ කතමො අවිජ්ජාපච්චයා සඛ්ඛාරේ අවිජ්ජාසමපයුතො : යා වේතනා සඤ්ඤවතනා වේතසිතතං, අයං වුච්චති අවිජ්ජාපච්චයා සඛ්ඛාරො අවිජ්ජාසමපයුතො.

තත්ථ කතමං සඛ්ඛාරපච්චයා විඤ්ඤාණං සඛ්ඛාරසමපයුතං : යං විතතං මනො මානසං -පෙ- තජ්ජා මනොවිඤ්ඤාණධාතුං. ඉදං වුච්චති සඛ්ඛාරපච්චයා විඤ්ඤාණං සඛ්ඛාරසමපයුතං.

තත්ථ කතමං විඤ්ඤාණපච්චයා නාමං විඤ්ඤාණසමපයුතං : වේදනාකඛිකො සඤ්ඤකඛිකො සඛ්ඛාරකඛිකො, ඉදං වුච්චති විඤ්ඤාණපච්චයා නාමං විඤ්ඤාණසමපයුතං.

නාමපච්චයා ඵසො නාමසමපයුතොති තත්ථ කතමං නාමං : ථපෙතා ඵසං, වේදනාකඛිකො සඤ්ඤකඛිකො සඛ්ඛාරකඛිකො විඤ්ඤාණකඛිකො, ඉදං වුච්චති නාමං. තත්ථ කතමො නාමපච්චයා ඵසො නාමසමපයුතො : යො ඵසො චුභනා සමුච්චනා සමුච්චිතතං, අයං වුච්චති නාමපච්චයා ඵසො නාමසමපයුතො -පෙ- තෙන වුච්චති 'ඵචමෙතස්ස කෙච්චස්ස දුක්ඛක්ඛන්ධස්ස සමුදයො භොති'ති.

381. තසම් සමගෙ අවිජ්ජාපච්චයා සඛ්ඛාරො අවිජ්ජාසමපයුතො, සඛ්ඛාරපච්චයා විඤ්ඤාණං සඛ්ඛාරසමපයුතං, විඤ්ඤාණපච්චයා නාමරූපං විඤ්ඤාණසමපයුතං නාමං, නාමරූපපච්චයා ජ්ච්චාර්ථනනං නාමසමපයුතං, ජ්ච්චාර්ථනනපච්චයා ඵසො ජ්ච්චාර්ථනනසමපයුතො, ඵසපච්චයා වේදනා ඵසසමපයුතා, වේදනාපච්චයා තණ්හා වේදනාසමපයුතා, තණ්හාපච්චයා උපාදානං තණ්හාසමපයුතං, උපාදානපච්චයා භවො, භවපච්චයා ජාතී, ජාතීපච්චයා ජරමරණං, ඵචමෙතස්ස කෙච්චස්ස දුක්ඛක්ඛන්ධස්ස සමුදයො භොති.

තත්ථ කතමා අවිජ්ජා : යං අඤ්ඤාණං අදස්සනං -පෙ- අවිජ්ජාලබ්භි මොභො අකුසලමුලං, අයං වුච්චති අවිජ්ජා.

තත්ථ කතමො අවිජ්ජාපච්චයා සඛ්ඛාරේ අවිජ්ජාසමපයුතො : යා වේතනා සඤ්ඤවතනා වේතසිතතං, අයං වුච්චති අවිජ්ජාපච්චයා සඛ්ඛාරො අවිජ්ජාසමපයුතො.

තඤ්ඤා කතමං සඛිංචපච්චයා විඤ්ඤාණං සඛිංචසමප්පයනං : යං විතතං මනෝ මානසං -පෙ- තජ්ජා මනෝවිඤ්ඤාණධාතු, ඉදං චූච්චති සඛිංචපච්චයා විඤ්ඤාණං සඛිංචසමප්පයනං.

තඤ්ඤා කතමං විඤ්ඤාණපච්චයා නාමරූපං, විඤ්ඤාණසමප්පයනං නාමං : අජ්ඣි නාමං, අජ්ඣි රූපං. තඤ්ඤා කතමං නාමං : වේදනාකඛිකේ, සඤ්ඤාකඛිකේ, සඛිංචකඛිකේ, ඉදං චූච්චති නාමං.

තඤ්ඤා කතමං රූපං : චක්ඛායතනස්ස උපච්චයො -පෙ- කායායතනස්ස උපච්චයො, යං වා පනඤ්ඤාපි අජ්ඣි රූපං. විතතජං විතතභෙදාකං විතතසමුච්චානං, ඉදං චූච්චති රූපං. ඉති ඉදඤ්ච නාමං, ඉදඤ්ච රූපං, ඉදං චූච්චති විඤ්ඤාණපච්චයා නාමරූපං විඤ්ඤාණසමප්පයනං නාමං.

නාමරූපපච්චයා ජච්චායතනං නාමසමප්පයනනති : අජ්ඣි නාමං, අජ්ඣි රූපං. තඤ්ඤා කතමං නාමං : වේදනාකඛිකේ, සඤ්ඤාකඛිකේ, සඛිංචකඛිකේ, ඉදං චූච්චති නාමං.

තඤ්ඤා කතමං රූපං : යං රූපං නිස්සාය මනෝවිඤ්ඤාණධාතු වතතති ඉදං චූච්චති රූපං. ඉති ඉදඤ්ච නාමං, ඉදඤ්ච රූපං, ඉදං චූච්චති නාමරූපං.

තඤ්ඤා කතමං නාමරූපපච්චයා ජච්චායතනං නාමසමප්පයනං : යං විතතං මනෝ මානසං -පෙ- තජ්ජා මනෝවිඤ්ඤාණධාතු, ඉදං චූච්චති නාමරූපපච්චයා ජච්චායතනං නාමසමප්පයනං.

තඤ්ඤා කතමො ජච්චායතන පච්චයා එස්සො ජච්චායතනසමප්පයනො : යො එස්සො චූච්චනා සමචූච්චනා සමචූච්චිතතනං, අයං චූච්චති ජච්චායතන පච්චයා එස්සො ජච්චායතනසමප්පයනො -පෙ- තෙන චූච්චති එච්චමේතස්ස කෙච්චස්ස දුක්ඛකඛිකස්ස සමුදයො භොතිති.

382. තසමිං සමයෙ අවිජ්ජාපච්චයා සඛිංචරෙ අවිජ්ජාසමප්පයනො, සඛිංචපච්චයා විඤ්ඤාණං සඛිංචසමප්පයනං, විඤ්ඤාණපච්චයා නාම රූපං විඤ්ඤාණසමප්පයනං නාමං, නාමරූපපච්චයා සලායතනං නාම සමප්පයනං ජච්චායතනං, ජච්චායතනපච්චයා එස්සො ජච්චායතන සමප්පයනො, එස්සපච්චයා වේදනා එස්සසමප්පයනො, වේදනා පච්චයා තණ්හා වේදනා සමප්පයනො, තණ්හාපච්චයා උපාදනං තණ්හා සමප්පයනං, උපාදනපච්චයා භවො, භවපච්චයා ජාති, ජාතිපච්චයා ජරමරණං, එච්චමේතස්ස කෙච්චස්ස දුක්ඛකඛිකස්ස සමුදයො භොති.

තඤ්ඤා කතමා අවිජ්ජා : යං අඤ්ඤාණං අදස්සනං -පෙ- අවිජ්ජාලඛිති මොභො අකුසලමුලං, අයං චූච්චති අවිජ්ජා.

තඤ්ඤා කතමො අවිජ්ජාපච්චයා සඛිංචරෙ අවිජ්ජාසමප්පයනො : යා චේතනා සඤ්ඤාතනා චේතසිතතනං, අයං චූච්චති අවිජ්ජාපච්චයා සඛිංචරෙ අවිජ්ජාසමප්පයනො.

තඤ්ඤා කතමං සඛිංචපච්චයා විඤ්ඤාණං සඛිංචසමප්පයනං : යං විතතං මනෝ මානසං -පෙ- තජ්ජා මනෝවිඤ්ඤාණධාතු, ඉදං චූච්චති සඛිංචපච්චයා විඤ්ඤාණං සඛිංචසමප්පයනං.

තත්ත්වකම් සංඛාරපච්චයා විඤ්ඤාණං : යං චිත්තං මනෝ මානසං -පෙ- තජ්ජා මනෝවිඤ්ඤාණංවානු, ඉදං චූළචනී සංඛාරපච්චයා විඤ්ඤාණං. තත්ත්වකමෝ විඤ්ඤාණපච්චයා'පි සංඛාරො : යා චේතනා සංඤ්චනනා චේතනිතනනං, අයං චූළචනී විඤ්ඤාණපච්චයා'පි සංඛාරො.

තත්ත්වකම් විඤ්ඤාණපච්චයා නාමං : වේදනාකඛිකො සංඤ්ඤාකඛිකො සංඛාරකඛිකො, ඉදං චූළචනී විඤ්ඤාණපච්චයා නාමං. තත්ත්වකම් නාමපච්චයා'පි විඤ්ඤාණං : යං චිත්තං මනෝ මානසං -පෙ- තජ්ජා මනෝ විඤ්ඤාණංවානු, ඉදං චූළචනී නාමපච්චයා'පි විඤ්ඤාණං.

තත්ත්වකම් නාමපච්චයා ජ්වරායනනං : යං චිත්තං මනෝ මානසං -පෙ- තජ්ජා මනෝවිඤ්ඤාණංවානු, ඉදං චූළචනී නාමපච්චයා ජ්වරායනනං. තත්ත්වකම් ජ්වරායනනපච්චයා'පි නාමං : වේදනාකඛිකො සංඤ්ඤාකඛිකො සංඛාරකඛිකො, ඉදං චූළචනී ජ්වරායනනපච්චයා'පි නාමං.

තත්ත්වකමෝ ජ්වරායනනපච්චයා ඵසො : යො ඵසො චූළචනා සමුච්චනා සමුච්චිතනනං, අයං චූළචනී ජ්වරායනනපච්චයා ඵසො. තත්ත්වකම් ඵසපච්චයා'පි ජ්වරායනනං : යං චිත්තං මනෝ මානසං -පෙ- තජ්ජා මනෝවිඤ්ඤාණංවානු, ඉදං චූළචනී ඵසපච්චයා'පි ජ්වරායනනං.

තත්ත්වකමෝ ඵසපච්චයා වේදනා : යං චේතනිකං සාතං චේතනිකං සුඛං චේතනාසම්ඵසාප් සාතං සුඛං වේදනිතං චේතනාසම්ඵසාප් සාතා සුඛා වේදනා, අයං චූළචනී ඵසපච්චයා වේදනා. තත්ත්වකමෝ වේදනාපච්චයා'පි ඵසො : යො ඵසො චූළචනා සමුච්චනා සමුච්චිතනනං, අයං චූළචනී වේදනාපච්චයා'පි ඵසො.

තත්ත්වකමෝ වේදනාපච්චයා තණ්හා : යො රාගො සාර්ගො -පෙ- චිත්තසං සාර්ගො, අයං චූළචනී වේදනාපච්චයා තණ්හා. තත්ත්වකමෝ තණ්හා පච්චයා'පි වේදනා : යං චේතනිකං සාතං චේතනිකං සුඛං චේතනාසම්ඵසාප් සාතං සුඛං වේදනිතං චේතනාසම්ඵසාප් සාතා සුඛා වේදනා, අයං චූළචනී තණ්හාපච්චයා'පි වේදනා.

තත්ත්වකම් තණ්හාපච්චයා උපාදනං : යා දුට්ඨි දුට්ඨිගතං -පෙ- තීජ්ජායනනං විපරිඤ්ඤාසො, ඉදං චූළචනී තණ්හාපච්චයා උපාදනං. තත්ත්වකමෝ උපාදනපච්චයා'පි තණ්හා, යො රාගො -පෙ- චිත්තසං සාර්ගො, අයං චූළචනී උපාදනපච්චයා'පි තණ්හා.

තත්ත්වකමෝ උපාදනපච්චයා භවො : ධර්මො උපාදනං, වේදනාකඛිකො සංඤ්ඤාකඛිකො සංඛාරකඛිකො විඤ්ඤාණකඛිකො, අයං චූළචනී උපාදනපච්චයා භවො.

තත්ත්වකමෝ භවපච්චයා ජාති : යා හෙසං තෙසං ධම්මානං ජාති සංඤ්ඤාති තිබ්බතති අභිතිබ්බතති පානුභාවො, අයං චූළචනී භවපච්චයා ජාති.

තත් කතමං ජාතිපච්චයා ජරාමරණං : අතී ජර අතී මරණං. තත් කතමා ජර : යා තෙසං තෙසං ධම්මානං ජර ජීරණතා; ආයුනො සංඝාතී, අයං චූච්චතී ජර. තත් කතමං මරණං : යො තෙසං තෙසං ධම්මානං ඛයො චයො භෙදො පරිභෙදො අතීච්චතා; අනතරධානං, ඉදං චූච්චතී මරණං. ඉතී අයඤ්ච ජර ඉදඤ්ච මරණං, ඉදං චූච්චතී ජාතිපච්චයා ජරමරණං.

ඵචමේතස්ස කෙවලස්ස දුක්ඛක්ඛක්ඛස්ස සමුදයො භොතීති ඵචමේතස්ස කෙවලස්ස දුක්ඛක්ඛක්ඛස්ස සඞ්ඛතී භොතී, සමාගමො භොතී, සමොධානං භොතී, පානුභාවො භොතී, තෙන චූච්චතී “ඵචමේතස්ස කෙවලස්ස දුක්ඛක්ඛක්ඛස්ස සමුදයො භොතී”ති.

384. තයමිං සමයෙ අවිජ්ජාපච්චයා සඞ්ඛාරේ සඞ්ඛාරපච්චයා'පි අවිජ්ජා, සඞ්ඛාරපච්චයා විඤ්ඤාණං විඤ්ඤාණපච්චයා'පි සඞ්ඛාරේ, විඤ්ඤාපච්චයා නාමිං නාමපච්චයා'පි විඤ්ඤාණං, නාමපච්චයා ඵසො; ඵස්සපච්චයා'පි නාමිං, ඵස්සපච්චයා වේදනා වේදනාපච්චයා'පි ඵසො, වේදනාපච්චයා තණ්හා තණ්හාපච්චයා'පි වේදනා, තණ්හාපච්චයා උපාදානං උපාදානපච්චයා'පි තණ්හා, උපාදානපච්චයා භවො, භවපච්චයා ජාතී, ජාතිපච්චයා ජරාමරණං, ඵචමේතස්ස කෙවලස්ස දුක්ඛක්ඛක්ඛස්ස සමුදයො භොතී.

තත් කතමා අවිජ්ජා : යං අඤ්ඤාණං අදස්සනං -පෙ- අවිජ්ජාලඞ්ඛි මොභො අකුසලමූලං, අයං චූච්චතී අවිජ්ජා.

තත් කතමො අවිජ්ජාපච්චයා සඞ්ඛාරේ : යා චේතනා සඤ්ඤානනා චේතසිතතනං, අයං චූච්චතී අවිජ්ජාපච්චයා සඞ්ඛාරේ : තත් කතමා සඞ්ඛාරපච්චයා'පි අවිජ්ජා : යං අඤ්ඤාණං අදස්සනං -පෙ- අවිජ්ජාලඞ්ඛි මොභො අකුසලමූලං, අයං චූච්චතී සඞ්ඛාරපච්චයා'පි අවිජ්ජා.

තත් කතමං සඞ්ඛාරපච්චයා විඤ්ඤාණං : යා වීතනං මනො මානසං -පෙ- තජ්ජා මනො විඤ්ඤාණධාතු, ඉදං චූච්චතී සඞ්ඛාරපච්චයා විඤ්ඤාණං. තත් කතමො විඤ්ඤාණපච්චයා'පි සඞ්ඛාරේ, යා චේතනා සඤ්ඤානනා චේතසිතතනං, අයං චූච්චතී විඤ්ඤාණපච්චයා'පි සඞ්ඛාරේ.

තත් කතමං විඤ්ඤාණපච්චයා නාමිං : වේදනාකඛිකේ; සඤ්ඤාකඛිකේ; සඞ්ඛාරකඛිකේ, ඉදං චූච්චතී විඤ්ඤාණපච්චයා නාමිං. තත් කතමං නාමිපච්චයා'පි විඤ්ඤාණං : යං වීතනං මනො මානසං -පෙ- තජ්ජා මනොවිඤ්ඤාණධාතු, ඉදං චූච්චතී නාමපච්චයා'පි විඤ්ඤාණං.

නාමිපච්චයා ඵසොති : තත් කතමං නාමිං : රූපේනා ඵස්සං වේදනාකඛිකේ; සඤ්ඤාකඛිකේ; සඞ්ඛාරකඛිකේ; විඤ්ඤාණකඛිකේ, ඉදං චූච්චතී නාමිං. තත් කතමො නාමි පච්චයා ඵසො : යො ඵසො; චුසනා සමුචුසනා සමුචුසිතතනං, අයං චූච්චතී නාමපච්චයා ඵසො. තත් කතමං ඵස්සපච්චයා'පි නාමිං : වේදනාකඛිකේ; සඤ්ඤාකඛිකේ; සඞ්ඛාරකඛිකේ; විඤ්ඤාණකඛිකේ, ඉදං චූච්චතී ඵස්සපච්චයා'පි නාමිං -පෙ- තෙන චූච්චතී “ඵචමේතස්ස කෙවලස්ස දුක්ඛක්ඛක්ඛස්ස සමුදයො භොතී”ති.

385. තසම් සමගෙ අවිජ්ජාපච්චයා සඛ්ඛාරෙණ, සඛ්ඛාරපච්චයා'පි අවිජ්ජා, සඛ්ඛාරපච්චයා විඤ්ඤාණං, විඤ්ඤාණපච්චයා'පි සඛ්ඛාරො, විඤ්ඤාණපච්චයා නාමරූපං, නාමරූපපච්චයා'පි විඤ්ඤාණං, නාමරූප-පච්චයා ජ්වහායනනං, ජ්වහායනනපච්චයා'පි නාමරූපං, ජ්වහායනන-පච්චයා එසෙසා, එසෙසපච්චයා'පි ජ්වහායනනං, එසෙසපච්චයා වේදනා, වේදනාපච්චයා'පි එසෙසා, වේදනාපච්චයා තණ්හා, තණ්හාපච්චයා'පි වේදනා, තණ්හාපච්චයා උපාදානං, උපාදානපච්චයා'පි තණ්හා, උපාදාන-පච්චයා භවො, භවපච්චයා ජාතී, ජාතීපච්චයා ජරාමරණං, එවිමෙතස්ස කෙවලස්ස දුක්ඛකකකස්ස සමුදයො භොති.

තථ කතමා අවිජ්ජා : යං අඤ්ඤාණං අදස්සනං -පෙ- අවිජ්ජාලඛිති මොභො අකුසලමූලං, අයං චූච්චති අවිජ්ජා.

තථ කතමො අවිජ්ජාපච්චයා සඛ්ඛාරෙණ : යා වේතනා සඤ්ඤවතනා වෙතසිතතනං, අයං චූච්චති අවිජ්ජාපච්චයා සඛ්ඛාරෙණ. තථ කතමා සඛ්ඛාරපච්චයා'පි අවිජ්ජා : යං අඤ්ඤාණං අදස්සනං -පෙ- අවිජ්ජාලඛිති මොභො අකුසලමූලං, අයං චූච්චති සඛ්ඛාරපච්චයා'පි අවිජ්ජා.

තථ කතමං සඛ්ඛාරපච්චයා විඤ්ඤාණං : යං විතතං මනො මානසං -පෙ- තජ්ජා මනොවිඤ්ඤාණධාතු, ඉදං චූච්චති සඛ්ඛාරපච්චයා විඤ්ඤාණං. තථ කතමො විඤ්ඤාණපච්චයා'පි සඛ්ඛාරෙණ : යා වේතනා සඤ්ඤවතනා වෙතසිතතනං, අයං චූච්චති විඤ්ඤාණපච්චයා'පි සඛ්ඛාරෙණ.

තථ කතමං විඤ්ඤාණපච්චයා නාමරූපං : අජචී නාමං, අජචී රූපං. තථ කතමං නාමං : වේදනාකකිකො සඤ්ඤාකකිකො සඛ්ඛාරකකිකො, ඉදං චූච්චති නාමං. තථ කතමං රූපං : චකකායතනස්ස උපචයො -පෙ- කායායතනස්ස උපචයො යං වා පනඤ්ඤමපි අජචී රූපං චිත්තජං චිත්තභෙතුකං චිත්තසමුට්ඨානං, ඉදං චූච්චති රූපං. ඉති ඉදඤ්ච නාමං, ඉදංව රූපං, ඉදං චූච්චති විඤ්ඤාණපච්චයා නාමරූපං. නාමරූපපච්චයා'පි විඤ්ඤාණන්ති, අජචී නාමං, අජචී රූපං, තථ කතමං නාමං : වේදනාකකිකො සඤ්ඤාකකිකො සඛ්ඛාරකකිකො, ඉදං චූච්චති නාමං, තථ කතමං රූපං : යං රූපං තිස්සාය මනොවිඤ්ඤාණධාතු චිත්තති, ඉදං චූච්චති රූපං, ඉති ඉදඤ්ච නාමං ඉදඤ්ච රූපං, ඉදං චූච්චති නාමරූපං : තථ කතමං නාමරූපපච්චයා'පි විඤ්ඤාණං : යං විතතං මනො මානසං -පෙ- තජ්ජා මනොවිඤ්ඤාණධාතු ඉදං චූච්චති නාමරූපපච්චයා'පි විඤ්ඤාණං.

නාමරූපපච්චයා ජ්වහායනනති, අජචී නාමං අජචී රූපං, තථ කතමං නාමං : වේදනාකකිකො සඤ්ඤාකකිකො සඛ්ඛාරකකිකො, ඉදං චූච්චති නාමං. තථ කතමං රූපං : යං රූපං තිස්සාය මනොවිඤ්ඤාණධාතු චිත්තති, ඉදං චූච්චති රූපං, ඉති ඉදඤ්ච නාමං, ඉදඤ්ච රූපං, ඉදං චූච්චති නාමරූපං. තථ කතමං නාමරූපපච්චයා ජ්වහායනනං : යං විතතං මනො මානසං -පෙ- තජ්ජා මනොවිඤ්ඤාණධාතු, ඉදං චූච්චති නාමරූපපච්චයා ජ්වහායනනං. තථ කතමං ජ්වහායනනපච්චයා'පි නාමරූපං : අජචී නාමං, අජචී රූපං. තථ කතමං නාමං : වේදනාකකිකො සඤ්ඤාකකිකො සඛ්ඛාරකකිකො, ඉදං චූච්චති නාමං. තථ කතමං රූපං : චකකායතනස්ස උපචයො -පෙ- කායායතනස්ස උපචයො, යං වා පනඤ්ඤමපි අජචී රූපං චිත්තජං චිත්තභෙතුකං චිත්තසමුට්ඨානං, ඉදං චූච්චති රූපං, ඉති ඉදඤ්ච නාමං, ඉදඤ්ච රූපං, ඉදං චූච්චති ජ්වහායනනපච්චයා'පි නාමරූපං.

තඤ්ඤා කතමො ජර්ඛායතනපච්චයා එසොං : යො එසොං චූසනා සමුප්පනා සමුප්පිතතනං, අයං වුච්චති ජර්ඛායතනපච්චයා එසොං : තඤ්ඤා කතමං එසංපච්චයා'පි ජර්ඛායතනං : යං චිතතං මනො මානසං -පෙ- තඤ්ඤා මනොවිඤ්ඤාණධාතු, ඉදං වුච්චති එසංපච්චයා'පි ජර්ඛායතනං -පෙ- තෙන වුච්චති 'එවමෙතස්ස කෙවලස්ස දුක්ඛකක්ඛස්ස සමුදයො භොති'ති.

386. තසමිං සමයෙ අවිජ්ජාපච්චයා සඛ්ඛාරේ සඛ්ඛාරපච්චයා'පි අවිජ්ජා, සඛ්ඛාරපච්චයා විඤ්ඤාණං විඤ්ඤාණපච්චයා'පි සඛ්ඛාරො, විඤ්ඤාණපච්චයා නාමරූපං නාමරූපපච්චයා'පි විඤ්ඤාණං, නාමරූපපච්චයා සලායතනං, ජර්ඛායතනපච්චයා'පි නාමරූපං, ජර්ඛායතනපච්චයා එසොං එසංපච්චයා'පි ජර්ඛායතනං,¹ එසංපච්චයා වේදනා වේදනාපච්චයා'පි එසොං, වේදනාපච්චයා තණ්හා තණ්හාපච්චයා'පි වේදනා, තණ්හාපච්චයා උපාදානං, උපාදානපච්චයා'පි තණ්හා, උපාදානපච්චයා භවො, භවපච්චයා ජාතී, ජාතීපච්චයා ජරාමරණං, එවමෙතස්ස කෙවලස්ස දුක්ඛකක්ඛස්ස සමුදයො භොති.

තඤ්ඤා කතමා අවිජ්ජා : යං අඤ්ඤාණං අදස්සනං -පෙ- අවිජ්ජා ලබ්ඪි මොභො අකුසලමූලං, අයං වුච්චති අවිජ්ජා.

තඤ්ඤා කතමො අවිජ්ජාපච්චයා සඛ්ඛාරේ : යා චේතනා සංචේතනා චේතසිතතනං² අයං වුච්චති අවිජ්ජා පච්චයා සඛ්ඛාරේ. තඤ්ඤා කතමා සඛ්ඛාරපච්චයා'පි අවිජ්ජා : යං අඤ්ඤාණං අදස්සනං -පෙ- අවිජ්ජාලබ්ඪි මොභො අකුසලමූලං, අයං වුච්චති සඛ්ඛාරපච්චයා'පි අවිජ්ජා.

තඤ්ඤා කතමං සඛ්ඛාරපච්චයා විඤ්ඤාණං : යං චිතතං මනො මානසං -පෙ- තඤ්ඤා මනොවිඤ්ඤාණධාතු-ඉදං වුච්චති සඛ්ඛාරපච්චයා විඤ්ඤාණං, තඤ්ඤා කතමො විඤ්ඤාණපච්චයා'පි සඛ්ඛාරේ : යා චේතනා සංකේතනා චේතසිතතනං,² අයං වුච්චති විඤ්ඤාණපච්චයා'පි සඛ්ඛාරේ.

තඤ්ඤා කතමං විඤ්ඤාණපච්චයා නාමරූපං : අප්පි නාමං, අප්පි රූපං, තඤ්ඤා කතමා නාමං : වේදනාකකිකො සඤ්ඤාකකිකො සඛ්ඛාරකකිකො, ඉදං වුච්චති නාමං. තඤ්ඤා කතමං රූපං : චක්ඛායතනස්ස උපචයො -පෙ- කායායතනස්ස උපචයො, යං වා පනඤ්ඤාමපි අප්පි රූපං චිතතජං චිතතභෙතුකං චිතතසමුට්ඨානං, ඉදං වුච්චති රූපං. ඉති ඉදංකුච නාමං ඉදං ව රූපං, ඉදං වුච්චති විඤ්ඤාණපච්චයා නාමරූපං. නාමරූපපච්චයා'පි විඤ්ඤාණනති : අප්පි නාමං, අප්පි රූපං. තඤ්ඤා කතමං නාමං : වේදනාකකිකො සඤ්ඤාකකිකො සඛ්ඛාරකකිකො, ඉදං වුච්චති නාමං. තඤ්ඤා කතමං රූපං : යං රූපං නිසායා මනොවිඤ්ඤාණධාතු චිතතති, ඉදං වුච්චති රූපං. ඉති ඉදංකුච නාමං ඉදංකුච රූපං, ඉදං වුච්චති නාමරූපං. තඤ්ඤා කතමං නාමරූපපච්චයා'පි විඤ්ඤාණං : යං චිතතං මනො මානසං -පෙ- තඤ්ඤා මනොවිඤ්ඤාණධාතු, ඉදං වුච්චති නාමරූපපච්චයා'පි විඤ්ඤාණං.

1. සලායතනං - සීඉ. ස්‍යා
2. සංකේතසිතතනං - ස්‍යා, මජ්ඣ.

නාමරූපපච්චයා සලායතනනාති: අපී නාමං අපී රූපං. තත්ත කතමං නාමං: වේදනාකකිකො සඤ්ඤාකකිකො සඛ්ඛාරකකිකො, ඉදං චූච්චති නාමං. තත්ත කතමං රූපං: චතතාරේ ච මහාභුතා, යඤ්ච රූපං නිසාය මනෝවිඤ්ඤාණධාතු චතතතී, ඉදං චූච්චති රූපං. ඉති ඉදඤ්ච නාමං ඉදඤ්ච රූපං, ඉදං චූච්චති නාමරූපං. තත්ත කතමං නාමරූපපච්චයා සලායතනං: චකකායතනං සොනායතනං ඡානායතනං ජ්වහායතනං කායායතනං මනායතනං, ඉදං චූච්චති නාමරූපපච්චයා සලායතනං. තත්ත කතමං ඡර්ඛායතනපච්චයා'පි නාමරූපං: අපී නාමං, අපී රූපං. තත්ත කතමං නාමං: වේදනාකකිකො සඤ්ඤාකකිකො සඛ්ඛාරකකිකො, ඉදං චූච්චති නාමං. තත්ත කතමං රූපං: චකකායතනං උපචයො -පෙ- කායායතනං උපචයො යං වා පනඤ්ඤමපි අපී රූපං විතතජං විතතභෙතුකං විතතසමුච්චානං, ඉදං චූච්චති රූපං. ඉති ඉදඤ්ච නාමං ඉදඤ්ච රූපං, ඉදං චූච්චති ඡර්ඛායතනපච්චයා'පි නාමරූපං.

තත්ත කතමො ඡර්ඛායතනපච්චයා ඵසො: යො ඵසො චූච්චතා සමචූච්චතා සමචූච්චිතතනං, අයං චූච්චති ඡර්ඛායතනපච්චයා ඵසො. තත්ත කතමං ඵසපච්චයා'පි ඡර්ඛායතනං: යං විතතං මනෝ මානසං -පෙ- තජ්ජා මනෝවිඤ්ඤාණධාතු, ඉදං චූච්චති ඵසපච්චයා'පි ඡර්ඛායතනං.

තත්ත කතමා ඵසපච්චයා වේදනා: යං වේතසිකං සානං වේතසිකං සුඛං වේතොසමඵසාජං සානං සුඛං වේදසිතං වේතො සමඵසාජා සානා සුඛා වේදනා, අයං චූච්චති ඵසපච්චයා වේදනා -පෙ- තෙන චූච්චති 'ඵචමෙතසං කෙචලසං දුකකකකිසං සමුදයො භොති'ති.

අඤ්ඤමඤ්ඤචතුකකං.

387. කතමෙ ධම්මා අකුසලා: යසම් සමයෙ අකුසලං විතතං උපානතං භොති සොමනසංසහගතං දිට්ඨිගතසමපයුතනං සසඛ්ඛාරේන -පෙ- සොමනසංසහගතං දිට්ඨිගතවිපපයුතනං -පෙ- සොමනසංසහගතං දිට්ඨිගතවිපපයුතනං සසඛ්ඛාරේන රූපාරමමණං වා -පෙ- ධම්මාරමමණං වා, යං යං වා පනාරබ්භ තසම් සමයෙ අවිජ්ජාපච්චයා සඛ්ඛාරේ, සඛ්ඛාරපච්චයා විඤ්ඤාණං, විඤ්ඤාණපච්චයා නාමං, නාමපච්චයා ඡර්ඛායතනං, ඡර්ඛායතනපච්චයා ඵසො, ඵසපච්චයා වේදනා, වේදනාපච්චයා තණ්හා, තණ්හපච්චයා අභිමොකෙඛා,¹ අභිමොකකපච්චයා භවො, භවපච්චයා ජාති, ජාතිපච්චයා ජරාමරණං, ඵචමෙතසං කෙචලසං දුකකකකිසං සමුදයො භොති.

388. තත්ත කතමා අවිජ්ජා: යං අඤ්ඤාණං අදසනං -පෙ- අවිජ්ජාලඛි මොභො අකුසලමූලං, අයං චූච්චති අවිජ්ජා.

තත්ත කතමො අවිජ්ජාපච්චයා සඛ්ඛාරේ: යා වේතනා සඤ්ඤචතනා වේතසිතතනං, අයං චූච්චති අවිජ්ජාපච්චයා සඛ්ඛාරේ -පෙ-

තත් කතමො තණ්හාපච්චයා අභිමොකෙඛා: යො විතතස්ස අභිමොකෙඛා¹ අභිමුච්චනා තදභිමුත්තතා, අයං චූච්චති තණ්හාපච්චයා අභිමොකෙඛා.

තත් කතමො අභිමොකඤ්චයා භවො: ඵපෙත්වා අභිමොකං වෙදනාකඤ්ඤා සඤ්ඤාකඤ්ඤා සඤ්ඤාකඤ්ඤා විඤ්ඤාණකඤ්ඤා, අයං චූච්චති අභිමොකඤ්චයා භවො -පෙ- තෙන චූච්චති ඵචමෙතස්ස කෙවලස්ස දුක්ඛකඤ්ඤා සමුදයො භොතිති.

389. කතමො² ධම්මො අකුසලා: යස්මිං සමයෙ අකුසලං විතතං උප්පන්නං භොති උපෙකඤ්ඤාසහගතං දිට්ඨිගතසම්පයුත්තං රූපාරම්මණං වා -පෙ- ධම්මාරම්මණං වා යං යං වා පනාරඛ්භ තස්මිං සමයෙ අවිජ්ජාපච්චයා සඤ්ඤාණං, සඤ්ඤාණපච්චයා විඤ්ඤාණං, විඤ්ඤාණපච්චයා නාමං, නාමපච්චයා ජ්විතියතනං, ජ්විතියතනපච්චයා ඵසෙසා, ඵස්ස පච්චයා වෙදනා, වෙදනාපච්චයා තණ්හා, තණ්හාපච්චයා උපාදනං, උපාදනපච්චයා භවො, භවපච්චයා ජාති, ජාතිපච්චයා ජරාමරණං, ඵචමෙතස්ස කෙවලස්ස දුක්ඛකඤ්ඤා සමුදයො භොති.

390. තත් කතමො අවිජ්ජා: යං අඤ්ඤාණං අදස්සනං -පෙ- අවිජ්ජාලඛිති මොභො අකුසලමුලං, අයං චූච්චති අවිජ්ජා, -පෙ- තත් කතමො ඵස්ස පච්චයා වෙදනා: යං වෙතසිකං නෙව සාතං නාසාතං වෙනො සමඵස්සජං අදුක්ඛමසුඛං වෙදසිතං වෙනො සමඵස්සජා අදුක්ඛමසුඛං වෙදනා, අයං චූච්චති ඵස්ස පච්චයා වෙදනා -පෙ- තෙන චූච්චති ඵචමෙතස්ස කෙවලස්ස දුක්ඛකඤ්ඤා සමුදයො භොතිති.

391. කතමො ධම්මො අකුසලා: යස්මිං සමයෙ අකුසලං විතතං උප්පන්නං භොති උපෙකඤ්ඤාසහගතං දිට්ඨිගතසම්පයුත්තං සසඤ්ඤාරෙන -පෙ- උපෙකඤ්ඤාසහගතං දිට්ඨිගතවිපයුත්තං -පෙ- උපෙකඤ්ඤාසහගතං දිට්ඨිගතවිපයුත්තං සසඤ්ඤාරෙන රූපාරම්මණං වා -පෙ- ධම්මාරම්මණං වා යං යං වා පනාරඛ්භ තස්මිං සමයෙ අවිජ්ජාපච්චයා සඤ්ඤාණං, සඤ්ඤාණපච්චයා විඤ්ඤාණං, විඤ්ඤාණපච්චයා නාමං, නාමපච්චයා ජ්විතියතනං, ජ්විතියතනපච්චයා ඵසෙසා, ඵස්ස පච්චයා වෙදනා, වෙදනාපච්චයා තණ්හා, තණ්හාපච්චයා අභිමොකෙඛා, අභිමොකඤ්චයා භවො, භවපච්චයා ජාති, ජාතිපච්චයා ජරාමරණං, ඵචමෙතස්ස කෙවලස්ස දුක්ඛකඤ්ඤා සමුදයො භොති

තත් කතමො අවිජ්ජා: -පෙ- තෙන චූච්චති ඵචමෙතස්ස කෙවලස්ස දුක්ඛකඤ්ඤා සමුදයො භොතිති.

392. කතමො ධම්මො අකුසලා: යස්මිං සමයෙ අකුසලං විතතං උප්පන්නං භොති ද්දමනස්ස සහගතං පටිඝසම්පයුත්තං -පෙ- ද්දමනස්ස සහගතං පටිඝසම්පයුත්තං සසඤ්ඤාරෙන රූපාරම්මණං වා -පෙ- ධම්මාරම්මණං වා, යං යං වා පනාරඛ්භ තස්මිං සමයෙ අවිජ්ජාපච්චයා සඤ්ඤාණං, සඤ්ඤාණපච්චයා විඤ්ඤාණං, විඤ්ඤාණපච්චයා නාමං, නාම පච්චයා ජ්විතියතනං, ජ්විතියතනපච්චයා ඵසෙසා, ඵස්ස පච්චයා වෙදනා, වෙදනා පච්චයා පටිඝං, පටිඝපච්චයා අභිමොකෙඛා, අභිමොකඤ්චයා භවො, භවපච්චයා ජාති, ජාතිපච්චයා ජරාමරණං, ඵචමෙතස්ස කෙවලස්ස දුක්ඛකඤ්ඤා සමුදයො භොති.

1. අභිමොකො - සිපාචී.
2. තත් කතමො - සිපාචී.

තත්ත කතමා අවිජ්ජා: යං අඤ්ඤාණං අදංසනං -පෙ- අවිජ්ජා ලබති මොහො අකුසලමූලං, අයං චූච්චති අවිජ්ජා -පෙ-

තත්ත කතමා ඵංසපච්චයා වේදනා: යං වේතසිකං අසාතං වේතසිකං දුක්ඛං වේතොසලඵංසජං අසාතං දුක්ඛං වේදසිතං වේතොසලඵංසජං අසාතා දුක්ඛා වේදනා, අයං චූච්චති ඵංසපච්චයා වේදනා.

තත්ත කතමං වේදනාපච්චයා පටිඝං: යො චිත්තස්ස ආභාතො පටිඝාතො පටිඝං පටිවිරේඛො කොපො පකොපො සලපකොපො දෙසො පදෙසො සලපදෙසො චිත්තස්ස ව්‍යාපතති මනොපදෙසො කොඛො කුජ්ඣනා කුජ්ඣිතතං දෙසො දුස්සනා දුස්සිතතං ව්‍යාපතති ව්‍යාපජ්ජනා ව්‍යාපජ්ජිතතං විරේඛො පටිවිරේඛො චණ්ඩිකං අසුසුරේපො අනත්තමනතා චිත්තස්ස, ඉදං චූච්චති වේදනාපච්චයා පටිඝං.

තත්ත කතමො පටිඝපච්චයා අභිමොකේනා: යො චිත්තස්ස අභිමොකේනා අභිමුච්චනා තදභිමුච්චනතා, අයං චූච්චති පටිඝපච්චයා අභිමොකේනා.

තත්ත කතමො අභිමොකපච්චයා භවො: ධූපෙකා අභිමොකං වේදනාකඤ්ඤා සඤ්ඤාකඤ්ඤා සඛ්ඛාරකඤ්ඤා විඤ්ඤාණකඤ්ඤා, අයං චූච්චති අභිමොකපච්චයා භවො -පෙ- තෙන චූච්චති ඵචමේතස්ස කෙවලස්ස දුක්ඛකඤ්ඤා සමුදයො භොතීති.

393. කතමේ ධම්මා අකුසලා: යස්මීං සමයෙ අකුසලං චිත්තං උපපන්නං භොති උපෙකාසභගතං විච්චිච්චාසලපසුත්තං රූපාරම්මණං වා -පෙ- ධම්මාරම්මණං වා යං යං වා පනාරඛත තස්මීං සමයෙ අවිජ්ජාපච්චයා සඛ්ඛාරේ, සඛ්ඛාරපච්චයා විඤ්ඤාණං, විඤ්ඤාණපච්චයා නාමිං, නාමපච්චයා ඡව්ඛායතනං, ඡව්ඛායතනපච්චයා ඵංසො, ඵංසපච්චයා වේදනා, වේදනාපච්චයා විච්චිච්චා, විච්චිච්චාපච්චයා භවො, භවපච්චයා ජාතී, ජාතීපච්චයා ජරමරණං, ඵචමේතස්ස කෙවලස්ස දුක්ඛකඤ්ඤා සමුදයො භොතී.

තත්ත කතමා අවිජ්ජා: යං අඤ්ඤාණං අදංසනං -පෙ- අවිජ්ජාලබති මොහො අකුසලමූලං, අයං චූච්චති අවිජ්ජා-පෙ-

තත්ත කතමා ඵංසපච්චයා වේදනා: යං වේතසිකං නෙච සාතං නාසාතං වේතොසලඵංසජං අදුක්ඛමසුඛං වේදසිතං වේතොසලඵංසජං අදුක්ඛමසුඛං වේදනා, අයං චූච්චති ඵංසපච්චයා වේදනා.

තත්ත කතමා වේදනාපච්චයා විච්චිච්චා: යා කඛ්ඛා කඛ්ඛායනා කඛ්ඛාසිතතනං විමති විච්චිච්චා දොලභකං දොඛාපථො සංසයො අනෙකංසභාභො ආසප්පනා පරිසප්පනා අපරියොගාභනා ඵච්චිතතනං චිත්තස්ස මනොවිලෙඛො, අයං චූච්චති වේදනාපච්චයා විච්චිච්චා.

තත්ත කතමො විච්චිච්චාපච්චයා භවො: ධූපෙකා විච්චිච්චා වේදනාකඤ්ඤා සඤ්ඤාකඤ්ඤා සඛ්ඛාරකඤ්ඤා විඤ්ඤාණකඤ්ඤා, අයං චූච්චති විච්චිච්චාපච්චයා භවො -පෙ- තෙන චූච්චති ඵචමේතස්ස කෙවලස්ස දුක්ඛකඤ්ඤා සමුදයො භොතීති.

394. කතමෙ ධම්මා අකුසලා: යස්මි සමයෙ අකුසලං විතතං උප්පන්නං හොති උපෙක්ඛාසගගනං උභිව්ච්චසමුප්පන්නං රූපාරම්මණං වා -පෙ- ධම්මාරම්මණං වා යං යං වා පනාරබ්භ තස්මි සමයෙ අවිජ්ජා-පච්චයා සඛ්ඛාරෙ, සඛ්ඛාරපච්චයා විඤ්ඤාණං, විඤ්ඤාණපච්චයා නාමිං, නාමපච්චයා ජව්ඪායතනං, ජව්ඪායතනපච්චයා එස්සො, එස්සපච්චයා වේදනා, වේදනාපච්චයා උභිව්ච්චං, උභිව්ච්චපච්චයා අධිමොකෙඛා, අධිමොකපච්චයා භවො, භවපච්චයා ජාති, ජාතිපච්චයා ජරාමරණං, එවමේතස්ස කෙවලස්ස දුක්ඛක්ඛන්ධස්ස සමුදයො හොති.

තඤ්ඤා කතමා අවිජ්ජා: යං අඤ්ඤාණං අදස්සනං -පෙ- අවිජ්ජාලඛිති මොහො අකුසලමුලං අයං වුච්චති අවිජ්ජා: -පෙ-

තඤ්ඤා කතමා එස්සපච්චයා වේදනා: යං වේතසිකං නෙවසාතං නාසාතං වේතොසල්ඤ්ඤාපං අදුක්ඛමසුඛං වේදසිතං වේතොසල්ඤ්ඤාපං අදුක්ඛමසුඛං වේදනා, අයං වුච්චති එස්සපච්චයා වේදනා.

තඤ්ඤා කතමා වේදනාපච්චයා උභිව්ච්චං: යං විතතස්ස උභිව්ච්චං අවුපසමො වේතසො විකෙඛපො භන්තතතං විතතස්ස, ඉදං වුච්චති වේදනාපච්චයා උභිව්ච්චං.

තඤ්ඤා කතමො උභිව්ච්චපච්චයා අධිමොකෙඛා: යො විතතස්ස අධිමොකෙඛා අධිමුච්චනා තදධිමුච්චනතා, අයං වුච්චති උභිව්ච්චපච්චයා අධිමොකෙඛා.

තඤ්ඤා කතමො අධිමොකපච්චයා භවො: ධපෙඤා අධිමොකං වේදනාකඤ්ඤා සඤ්ඤාකඤ්ඤා සඛ්ඛාරකඤ්ඤා විඤ්ඤාණකඤ්ඤා, අයං වුච්චති අධිමොකපච්චයා භවො -පෙ- තෙන වුච්චති එවමේතස්ස කෙවලස්ස දුක්ඛක්ඛන්ධස්ස සමුදයො හොතීති.

අකුසල නිද්දෙසො.

395. කතමෙ ධම්මා කුසලා: යස්මි සමයෙ කාමාවච්චරං කුසලං විතතං උප්පන්නං හොති සොමනස්සගගනං ඤ්ඤාණසමුප්පන්නං රූපාරම්මණං වා -පෙ- ධම්මාරම්මණං වා යං යං වා පනාරබ්භ තස්මි සමයෙ කුසලමුලපච්චයා සඛ්ඛාරෙ, සඛ්ඛාරපච්චයා විඤ්ඤාණං, විඤ්ඤාණපච්චයා නාමිං, නාමපච්චයා ජව්ඪායතනං, ජව්ඪායතනපච්චයා එස්සො, එස්සපච්චයා වේදනා, වේදනාපච්චයා පසාදො, පසාදපච්චයා අධිමොකෙඛා, අධිමොකපච්චයා භවො, භවපච්චයා ජාති, ජාතිපච්චයා ජරාමරණං, එවමේතස්ස කෙවලස්ස දුක්ඛක්ඛන්ධස්ස සමුදයො හොති.

396. තඤ්ඤා කතමො කුසලමුලා: අලොභො අදොසො අමොහො.

තඤ්ඤා කතමො අලොභො: යො අලොභො අලුඛනා අලුඛනිතතතං අසාර්ථකො අසාර්ථකා අසාර්ථකතතං අනභිජ්ඣා අලොභො කුසලමුලං, අයං වුච්චති අලොභො.

තස්ස කතමො කුසලමුලපච්චයා සඛ්ඛාරො: යා වේතනා සඤ්ඤානනා වේතසිතතනං, අයං චූච්චති කුසලමුලපච්චයා සඛ්ඛාරො -පෙ-

තස්ස කතමා එස්සපච්චයා වේදනා: යං වේතසිකං සාතං වේතසිකං සුඛං වේතොසච්චස්සජං සාතං සුඛං වේදසිතං වේතොසච්චස්සජං සාතං සුඛං වේදනා, අයං චූච්චති එස්සපච්චයා වේදනා -පෙ- තෙන චූච්චති එච්චමෙතස්ස කෙවලස්ස දුක්ඛකක්ඛස්ස සමුදයො හොතිති.

398. කතමෙ ධම්මා කුසලා: යස්මිං සමයෙ කාමාවචරං කුසලං චිතතං උපපන්නං හොති උපෙකඛාසභගතං ඤ්ඤණසම්පයුත්තං -පෙ- උපෙකඛාසභගතං ඤ්ඤණසම්පයුත්තං සසඛ්ඛාරෙන රූපාරම්මණං වා සඤ්ඤාරම්මණං වා ගඤ්ඤාරම්මණං වා රසාරම්මණං වා ඵොට්ඨබ්බාරම්මණං වා ධම්මාරම්මණං වා යං යං වා පනාරබ්භ තස්මිං සමයෙ කුසලමුල පච්චයා සඛ්ඛාරො, සඛ්ඛාරපච්චයා විඤ්ඤාණං, විඤ්ඤාණපච්චයා නාමං, නාමපච්චයා ඡ්චේයතනං, ඡ්චේයතනපච්චයා එස්සො, එස්සපච්චයා වේදනා, වේදනාපච්චයා පසාදෙ පසාදපච්චයා අභිමොකෙඛා, අභිමොකඛ පච්චයා භවො, භවපච්චයා ජාති, ජාතිපච්චයා ජරාමරණං. එච්චමෙතස්ස කෙවලස්ස දුක්ඛකක්ඛස්ස සමුදයො හොති.

තස්ස කතමෙ කුසලමුලා: අලොභො අද්දෙසො අමොභො -පෙ- ඉමෙ චූච්චනති කුසලමුලා.

තස්ස කතමො කුසලමුලපච්චයා සඛ්ඛාරො: යා වේතනා සඤ්ඤානනා වේතසිතතනං, අයං චූච්චති කුසලමුලපච්චයා සඛ්ඛාරො -පෙ-

තස්ස කතමා එස්සපච්චයා වේදනා: යං වේතසිකං නෙවසාතං නාසාතං වේතොසච්චස්සජං අදුක්ඛම්සුඛං වේදසිතං, වේතො සච්චස්සජං අදුක්ඛම්සුඛං වේදනා, අයං චූච්චති එස්සපච්චයා වේදනා. -පෙ- තෙන චූච්චති එච්චමෙතස්ස කෙවලස්ස දුක්ඛකක්ඛස්ස සමුදයො හොති'ති.

399. කතමෙ ධම්මා කුසලා: යස්මිං සමයෙ කාමාවචරං කුසලං චිතතං උපපන්නං හොති උපෙකඛාසභගතං ඤ්ඤණවිපසයුත්තං -පෙ- උපෙකඛාසභගතං ඤ්ඤණවිපසයුත්තං සසඛ්ඛාරෙන රූපාරම්මණං වා සඤ්ඤාරම්මණං වා ගඤ්ඤාරම්මණං වා රසාරම්මණං වා ඵොට්ඨබ්බාරම්මණං වා ධම්මාරම්මණං වා යං යං වා පනාරබ්භ තස්මිං සමයෙ කුසලමුලපච්චයා සඛ්ඛාරො, සඛ්ඛාරපච්චයා විඤ්ඤාණං, විඤ්ඤාණපච්චයා නාමං, නාම පච්චයා ඡ්චේයතනං, ඡ්චේයතන පච්චයා එස්සො, එස්සපච්චයා වේදනා, වේදනාපච්චයා පසාදෙ, පසාදපච්චයා අභිමොකෙඛා, අභිමොකඛ පච්චයා භවො, භවපච්චයා ජාති, ජාතිපච්චයා ජරාමරණං, එච්චමෙතස්ස කෙවලස්ස දුක්ඛකක්ඛස්ස සමුදයො හොති.

තස්ස කතමෙ කුසලමුලා: අලොභො අද්දෙසො, -පෙ- ඉමෙ චූච්චනති කුසලමුලා.

තස්ස කතමො කුසලමුලපච්චයා සඛ්ඛාරො: යා වේතනා සඤ්ඤානනා වේතසිතතනං, අයං චූච්චති කුසලමුලපච්චයා සඛ්ඛාරො -පෙ- තෙන චූච්චති එච්චමෙතස්ස කෙවලස්ස දුක්ඛකක්ඛස්ස සමුදයො හොති'ති.

400. කතමෙ ධම්මා කුසලා : යස්මි සමයෙ රුප්පපතතියා මඤ්ඤා භාවෙති විච්චේ'ව කාමෙහි -පෙ- පථමං ක්කානං¹ උපසම්පජ්ජ විහරති පථවිකසිණං. තස්මි සමයෙ කුසලමුලපච්චයා සඛ්ඛාරො, සඛ්ඛාරපච්චයා විඤ්ඤාණං, විඤ්ඤාණපච්චයා නාමං, නාමපච්චයා ඡ්ච්චාරතනං, ඡ්ච්චාරතනපච්චයා එසෙසා, එසෙසපච්චයා වේදනා, වේදනාපච්චයා පසාදෙ, පසාදපච්චයා අභිමොකෙකා,¹ අභිමොකකපච්චයා භවො, භවපච්චයා ජාතී, ජාතීපච්චයා ජරාමරණං, එවමෙතස්ස කෙවලස්ස දුක්ඛකකකස්ස සමුදයො භොති

තත් කතමෙ කුසලමුලා : අලොභො අද්දෙසො අමොහො -පෙ- ඉමෙ වුච්චන්ති කුසලමුලා.

තත් කතමො කුසලමුලපච්චයා සඛ්ඛාරො : යා වෙනනා සඤ්ඤාතනා වෙනසිතනනං අයං වුච්චති කුසලමුලපච්චයා සඛ්ඛාරො -පෙ- තෙන වුච්චති එවමෙතස්ස කෙවලස්ස දුක්ඛකකකස්ස සමුදයො භොති'ති.

401. කතමෙ ධම්මා කුසලා : යස්මි සමයෙ රුප්පපතතියා මඤ්ඤා භාවෙති විතකකවිචාරානං වුපසමා, -පෙ- දුතියං ක්කානං -පෙ- තතියං ක්කානං -පෙ- චතුත්තං ක්කානං -පෙ- පථමං ක්කානං -පෙ- පඤ්චමං ක්කානං උපසම්පජ්ජ විහරති පථවිකසිණං, -පෙ- තස්මි සමයෙ කුසලමුලපච්චයා සඛ්ඛාරො, සඛ්ඛාරපච්චයා විඤ්ඤාණං, විඤ්ඤාණපච්චයා නාමං, නාමපච්චයා ඡ්ච්චාරතනං, ඡ්ච්චාරතනපච්චයා එසෙසා, එසෙසපච්චයා වේදනා, වේදනාපච්චයා පසාදෙ, පසාදපච්චයා අභිමොකෙකා, අභිමොකකපච්චයා භවො, භවපච්චයා ජාතී, ජාතීපච්චයා ජරාමරණං -පෙ- තෙන වුච්චති. එවමෙතස්ස කෙවලස්ස දුක්ඛකකකස්ස සමුදයො භොති'ති.

402 - 403. කතමෙ ධම්මා කුසලා : යස්මි සමයෙ අරුප්පපතතියා මඤ්ඤා භාවෙති -පෙ- ලොකුතතරං ක්කානං භාවෙති නීය්‍යානිකං අපචයභාමී දිට්ඨිතනානං පභානාය පථමාය භූමියා පතතියා විච්චේ'ව කාමෙහි -පෙ- පථමං ක්කානං උපසම්පජ්ජ විහරති දුක්ඛාපච්චදං දකුභිඤ්ඤං, තස්මි සමයෙ කුසලමුලපච්චයා සඛ්ඛාරො, සඛ්ඛාරපච්චයා විඤ්ඤාණං, විඤ්ඤාණපච්චයා නාමං, නාමපච්චයා ඡ්ච්චාරතනං, ඡ්ච්චාරතනපච්චයා එසෙසා, එසෙසපච්චයා වේදනා, වේදනාපච්චයා පසාදෙ, පසාදපච්චයා අභිමොකෙකා අභිමොකකපච්චයා භවො, භව පච්චයා ජාතී, ජාතීපච්චයා ජරාමරණං, එවමෙතෙසං ධම්මානං සමුදයො භොති.

තත් කතමෙ කුසලමුලා : අලොභො අද්දෙසො අමොහො.

තත් කතමො අලොභො -පෙ- අද්දෙසො -පෙ- තත් කතමො අමොහො : යා පඤ්ඤා පජානතා -පෙ- අමොහො ධම්මවිචයො සම්මාදිට්ඨි ධම්මවිචයසච්චොජ්ඣබේතා මඤ්ඤානං මඤ්ඤාපරිපාපනං, අයං වුච්චති අමොහො. ඉමෙ වුච්චන්ති කුසලමුලා.

1. පථමජ්ඣානං - සිමු.
 2. අභිමොකො - සිපැවි.

තත් කතමො කුසලමුලපච්චයා සංඛාරො : යා චේතනා සංඝෙචතනා චේතයිතනාං, අයං චූච්චතී කුසලමුලපච්චයා සංඛාරො -පෙ-

තත් කතමා එසසපච්චයා වෙදනා : යං චේතයිකං සානං චේතයිකං සුඛං චේතොසඵඵසාඡං සානං සුඛං වෙදයිතං චේතොසඵඵසාඡං සානා සුඛා වෙදනා, අයං චූච්චතී එසසපච්චයා වෙදනා.

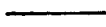
තත් කතමො වෙදනා පච්චයා පසාදො : යා සඤ්ඤා සඤ්ඤානා ඔකප්පනා අභිප්පසාදො, අයං චූච්චතී වෙදනා පච්චයා පසාදො.

තත් කතමො පසාදපච්චයා අධිමොකෙඛා : යො චිත්තස්ස අධිමොකෙඛා අධිමුච්චනා තදබිමුත්තනා, අයං චූච්චතී පසාදපච්චයා අධිමොකෙඛා.

තත් කතමො අධිමොකච්චයා භවො : ධපෙතො අධිමොකං වෙදනාකඛෙඛො සඤ්ඤාකඛෙඛො සංඛාරකඛෙඛො විඤ්ඤාණකඛෙඛො, අයං චූච්චතී අධිමොකච්චයා භවො -පෙ-

එච්චමෙතෙසං ධම්මානං සමුදයො භොතී'තී : එච්චමෙතෙසං ධම්මානං සංඛිතතී භොතී, සමාගමො භොතී, සමොධානං භොතී, පාඤ්ඤාවො භොතී, තෙන චූච්චතී එච්චමෙතෙසං ධම්මානං සමුදයො භොතී'තී.

කුසල නිද්දෙසො

404. කතමෙ ධම්මා අව්‍යාකතා : යසම් සමයෙ කාමාච්චරස්ස කුසලස්ස කමස්ස කතනතා උපචිතනතා විපාකං චක්ඛුච්ඤ්ඤාණං උප්පාතනං භොතී උපෙකඛාසභගතං රූපාරමණං. තසම් සමයෙ සංඛාරපච්චයා විඤ්ඤාණං, විඤ්ඤාණපච්චයා නාමං, නාමපච්චයා ඡ්චඨායතනං, ඡ්චඨායතනපච්චයා එසෙසා, එසසපච්චයා වෙදනා, වෙදනාපච්චයා භවො, භවපච්චයා ජාතී, ජාතීපච්චයා ජරාමරණං. එච්චමෙතෙසං කෙවලස්ස දුක්ඛකඛිකස්ස සමුදයො භොතී.

තත් කතමො සංඛාරො : යා චේතනා සංඝෙචතනා චේතයිතනාං අයං චූච්චතී සංඛාරො.

තත් කතමං සංඛාරපච්චයා විඤ්ඤාණං : යං චිත්තං මනො මානසං -පෙ- තඡ්ඡා චක්ඛුච්ඤ්ඤාණධාතූ. ඉදං චූච්චතී සංඛාරපච්චයා විඤ්ඤාණං.

තත් කතමං විඤ්ඤාණපච්චයා නාමං : වෙදනාකඛෙඛො සඤ්ඤාකඛෙඛො සංඛාරකඛෙඛො, ඉදං චූච්චතී විඤ්ඤාණපච්චයා නාමං.

තත් කතමං නාමපච්චයා ඡ්චඨායතනං : යං චිත්තං මනො මානසං -පෙ- තඡ්ඡා චක්ඛුච්ඤ්ඤාණධාතූ, ඉදං චූච්චතී නාමපච්චයා ඡ්චඨායතනං.

තත් කතමො ඡ්චඨායතනපච්චයා එසෙසා : යො එසෙසා චුභ්භනා සමචුභ්භනා සමචුභ්භිතනං, අයං චූච්චතී ඡ්චඨායතනපච්චයා එසෙසා.

තත්ත්ව කතමා: එකපවය: වේදනා: යං වේදනිකං නෙව සානං නාසානං වේදනාසමච්ඡේදං අදුක්ඛමසුඛං වේදනිකං වේදනාසමච්ඡේදං අදුක්ඛමසුඛං වේදනා, අයං චූච්චති එකපවය: වේදනා.

තත්ත්ව කතමා: වේදනාපවය: හවො: ධපෙත්ථා වේදනං සඤ්ඤාකඛිකේ සඛ්ඛාරකඛිකේ විඤ්ඤාණකම්මේ, අයං චූච්චති වේදනා පවය: හවො.

තත්ත්ව කතමා: හවපවය: ජාතී: යං නෙසං¹ ධම්මානං ජාතී සඤ්ඤාතී තීඛිකතී අභිනිඛිකතී පාභුභාවො, අයං චූච්චති හවපවය: ජාතී.

තත්ත්ව කතමං ජාතීපවය: ජරුමරණං: අත්ථී ජරු අත්ථී මරණං. තත්ත්ව කතමා, ජරු: යං නෙසං ධම්මානං ජරු ජරණතා ආයුනො සංභාතී, අයං චූච්චති ජරු. තත්ත්ව කතමං මරණං: යො නෙසං ධම්මානං බුද්ධො වුද්ධො හෙදො පරිහෙදො අනිච්චතා අනන්තරධානං, ඉදං චූච්චති මරණං. ඉති අයඤ්ඤා ජරු ඉදඤ්ඤා මරණං. ඉදං චූච්චති ජාතීපවය: ජරුමරණං.

'එවමේතස්ස කෙවලස්ස දුක්ඛකඛිකස්ස සමුදයො හොතී'ති: එවමේතස්ස කෙවලස්ස දුක්ඛකඛිකස්ස සඛිකතී හොතී සමාගමො හොතී සමොධානං හොතී පාභුභවො හොතී. තෙන චූච්චති 'එවමේතස්ස කෙවලස්ස දුක්ඛකඛිකස්ස සමුදයො හොතී'ති.

405. තස්මිං සමයෙ සඛ්ඛාරපවය: විඤ්ඤාණං සඛ්ඛාරභෙදාකං, විඤ්ඤාණපවය: නාමං විඤ්ඤාණභෙදාකං, නාමපවය: ජච්චායනනං නාමභෙදාකං, ජච්චායනනපවය: එස්සො ජච්චායනනභෙදාකො, එකපවය: වේදනා එකභෙදාකා, වේදනාපවය: හවො, හවපවය: ජාතී, ජාතීපවය: ජරුමරණං -පෙ- තෙන චූච්චති එවමේතස්ස කෙවලස්ස දුක්ඛකඛිකස්ස සමුදයො හොතී'ති.

406. තස්මිං සමයෙ සඛ්ඛාරපවය: විඤ්ඤාණං සඛ්ඛාරසම්පයුතනං, විඤ්ඤාණපවය: නාමං විඤ්ඤාණසම්පයුතනං, නාමපවය: ජච්චායනනං නාමසම්පයුතනං, ජච්චායනනපවය: එස්සො ජච්චායනනසම්පයුතනො, එකපවය: වේදනා එකසම්පයුතනා, වේදනාපවය: හවො, හවපවය: ජාතී, ජාතීපවය: ජරුමරණං -පෙ- තෙන චූච්චති 'එවමේතස්ස කෙවලස්ස දුක්ඛකඛිකස්ස සමුදයො හොතී'ති.

407. තස්මිං සමයෙ සඛ්ඛාරපවය: විඤ්ඤාණං විඤ්ඤාණපවය: පි සඛ්ඛාරේ, විඤ්ඤාණපවය: නාමං නාමපවය: පි විඤ්ඤාණං, නාමපවය: ජච්චායනනං ජච්චායනනපවය: පි නාමං, ජච්චායනනපවය: එස්සො එකපවය: පි ජච්චායනනං, එකපවය: වේදනා වේදනාපවය: පි එස්සො, වේදනාපවය: හවො, හවපවය: ජාතී, ජාතීපවය: ජරු-මරණං -පෙ- තෙන චූච්චති 'එවමේතස්ස කෙවලස්ස දුක්ඛකඛිකස්ස සමුදයො හොතී'ති.

1. තෙසං තෙසං - සිරිමු, මජ්ඣං.

408. කතමෙ ධම්මා අව්‍යාකතා: යස්මිං සමයෙ කාමාවචරස්ස කුසලස්ස කම්මස්ස කතතතා උපචිතතතා විපාකං සොභවිඤ්ඤාණං උපපන්නං හොති උපෙක්ඛාසභගතං සඤ්ජරම්මණං -පෙ- ඝානවිඤ්ඤාණං උපපන්නං හොති උපෙක්ඛාසභගතං ගක්ඛාරම්මණං -පෙ- ජීව්‍යාවිඤ්ඤාණං උපපන්නං හොති උපෙක්ඛාසභගතං රසාරම්මණං -පෙ- කායවිඤ්ඤාණං උපපන්නං හොති සුඛසභගතං ථොට්ඨබ්බාරම්මණං. තස්මිං සමයෙ සඛ්ඛාරපච්චයා විඤ්ඤාණං, විඤ්ඤාණපච්චයා නාමං, නාමපච්චයා ඡට්ඨායතනං, ඡට්ඨායතනපච්චයා එස්සො, එස්සපච්චයා වෙදනා, වෙදනාපච්චයා භවො, භවපච්චයා ජාතී, ජාතීපච්චයා ජරාමරණං. එවමෙතස්ස කෙවලස්ස දුක්ඛකඛන්ධස්ස සමුදයො හොති.

තත්ථ කතමො සඛ්ඛාරෙ: යා වෙතනා සඤ්ඤවතනා වෙතසිතතනං, අයං චූච්චතී සඛ්ඛාරෙ.

තත්ථ කතමං සඛ්ඛාරපච්චයා විඤ්ඤාණං: යං චිතතං මනො මානසං -පෙ- තජ්ජා කායවිඤ්ඤාණධාතු, ඉදං චූච්චතී සඛ්ඛාරපච්චයා විඤ්ඤාණං.

තත්ථ කතමං විඤ්ඤාණපච්චයා නාමං: වෙදනාකඛන්ධො සඤ්ඤකඛන්ධො සඛ්ඛාරකඛන්ධො, ඉදං චූච්චතී විඤ්ඤාණපච්චයා නාමං.

තත්ථ කතමං නාමපච්චයා ඡට්ඨායතනං: යං චිතතං මනො මානසං -පෙ- තජ්ජා කායවිඤ්ඤාණධාතු, ඉදං චූච්චතී නාමපච්චයා ඡට්ඨායතනං.

තත්ථ කතමො ඡට්ඨායතනපච්චයා එස්සො: යො එස්සො චූසනා සමුජ්ජනා සමුජ්ජිතතනං, අයං චූච්චතී ඡට්ඨායතනපච්චයා එස්සො.

තත්ථ කතමා එස්සපච්චයා වෙදනා: යං කායිකං ඝාතං කායිකං සුඛං කායසම්ඵස්සජං ඝාතං සුඛං වෙදසිතං කායසම්ඵස්සජා ඝාතා සුඛා වෙදනා, අයං චූච්චතී එස්සපච්චයා වෙදනා.

තත්ථ කතමො වෙදනාපච්චයා භවො: ධීපෙත්වා වෙදනං සඤ්ඤකඛන්ධො සඛ්ඛාරකඛන්ධො විඤ්ඤාණකඛන්ධො. අයං චූච්චතී වෙදනාපච්චයා භවො -පෙ- තෙන චූච්චතී 'එවමෙතස්ස කෙවලස්ස දුක්ඛකඛන්ධස්ස සමුදයො හොති'ති.

409. කතමෙ ධම්මා අව්‍යාකතා: යස්මිං සමයෙ කාමාවචරස්ස කුසලස්ස කම්මස්ස කතතතා උපචිතතතා විපාකා මනොධාතු උපපන්නා හොති උපෙක්ඛාසභගතා රූපාරම්මණං වා. -පෙ- ථොට්ඨබ්බාරම්මණං වා යං යං වා පනාරබ්භ, තස්මිං සමයෙ සඛ්ඛාරපච්චයා විඤ්ඤාණං, විඤ්ඤාණපච්චයා නාමං, නාමපච්චයා ඡට්ඨායතනං, ඡට්ඨායතනපච්චයා එස්සො, එස්සපච්චයා වෙදනා, වෙදනාපච්චයා අභිමොක්ඛනා, අභිමොක්ඛන පච්චයා භවො, භවපච්චයා ජාතී, ජාතීපච්චයා ජරාමරණං. එවමෙතස්ස කෙවලස්ස දුක්ඛකඛන්ධස්ස සමුදයො හොති.

තත්ථ කතමො සඛ්ඛාරෙ: යා වෙතනා සඤ්ඤවතනා වෙතසිතතනං, අයං චූච්චතී සඛ්ඛාරෙ.

තත්ථ කතමං සඛ්ඛාරපච්චයා විඤ්ඤාණං: යං චිතතං මනො මානසං -පෙ- තජ්ජා මනොධාතු, ඉදං චූච්චතී සඛ්ඛාරපච්චයා විඤ්ඤාණං.

තත්ථ කතමං විඤ්ඤාණපච්චයා නාමං: වෙදනාකඛන්ධො සඤ්ඤකඛන්ධො සඛ්ඛාරකඛන්ධො, ඉදං චූච්චතී විඤ්ඤාණපච්චයා නාමං.

413. කතමෙ ධම්මා අව්‍යාකතා: යසමීං සමයෙ කාමාවචරණං කුසලසං කම්මසං කතන්තා උපචීතන්තා විපාකා මනෝවිඤ්ඤාණධාතු උපපන්නා හොති සොමනස්සසහගතා ඤාණසම්පයුත්තා සසඛ්ඛාරෙන -පෙ- සොමනස්සසහගතා ඤාණවිපයුත්තා -පෙ- සොමනස්සසහගතා ඤාණවිපයුත්තා සසඛ්ඛාරෙන -පෙ- උපෙකඛාසහගතා ඤාණසම්පයුත්තා -පෙ- උපෙකඛාසහගතා ඤාණසම්පයුත්තා සසඛ්ඛාරෙන -පෙ- උපෙකඛාසහගතා ඤාණවිපයුත්තා -පෙ- උපෙකඛාසහගතා ඤාණවිපයුත්තා සසඛ්ඛාරෙන රූපාරම්මණං වා -පෙ- ධම්මාරම්මණං වා, යං යං වා පනාරබ්භ. තසමීං සමයෙ සඛ්ඛාරපච්චයා විඤ්ඤාණං, විඤ්ඤාණ පච්චයා නාමං, නාමපච්චයා ඡට්ඨායන්තං, ඡට්ඨායන්තපච්චයා එසෙසා, එසසපච්චයා වේදනා, වේදනාපච්චයා පසාදෙ, පසාදපච්චයා අභිමොකෙඛා, අභිමොකපච්චයා භවො, භවපච්චයා ජාතී, ජාතීපච්චයා ජරාමරණං. එවමෙතස්ස කෙචලස්ස දුක්ඛකඛන්ධස්ස සමුදයො හොති.

තත් කතමො සඛ්ඛාරො: යා චේතනා සඤ්ඤාතනා චේතසිත්තනං, අයං චුච්චතී සඛ්ඛාරො.

තත් කතමං සඛ්ඛාරපච්චයා විඤ්ඤාණං: යං චිත්තං මනෝ මානසං -පෙ- තජ්ජා මනෝවිඤ්ඤාණධාතු, ඉදං චුච්චතී සඛ්ඛාරපච්චයා විඤ්ඤාණං -පෙ-

තත් කතමො වේදනාපච්චයා පසාදෙ: යා සඤ්ඤා සඤ්ඤාතනා මිඛපපනා අභිපපසාදෙ, අයං චුච්චතී වේදනාපච්චයා පසාදෙ.

තත් කතමො පසාදපච්චයා අභිමොකෙඛා: යො චිත්තස්ස අභිමොකෙඛා අභිමුච්චනා තදභිමුක්ඛනා, අයං චුච්චතී පසාදපච්චයා අභිමොකෙඛා.

තත් කතමො අභිමොකපච්චයා භවො: ධූපෙත්වා අභිමොකං වේදනාකඛන්ධො සඤ්ඤාකඛන්ධො සඛ්ඛාරකඛන්ධො විඤ්ඤාණකඛන්ධො, අයං චුච්චතී අභිමොකපච්චයා භවො -පෙ- තෙන චුච්චතී: 'එවමෙතස්ස කෙචලස්ස දුක්ඛකඛන්ධස්ස සමුදයො හොතී'ති.

414. කතමෙ ධම්මා අව්‍යාකතා: යසමීං සමයෙ රූපුපපන්තියා මඤ්ඤං භාවෙති. විච්චේච කාමෙහි -පෙ- පඨමං ක්ඛානං උපසම්පජ්ජ විහරතී පඨවිකසිණං. තසමීං සමයෙ එසෙසා හොති -පෙ- අවිතෙකපො හොති, ඉමෙ ධම්මා කුසලා. තස්සෙව රූපාවචරණං කුසලසං කම්මසං කතන්තා උපචීතන්තා විපාකං විච්චේච කාමෙහි -පෙ- පඨමං ක්ඛානං උපසම්පජ්ජ විහරතී පඨවිකසිණං. තසමීං සමයෙ සඛ්ඛාරපච්චයා විඤ්ඤාණං, විඤ්ඤාණපච්චයා නාමං, නාමපච්චයා ඡට්ඨායන්තං, ඡට්ඨායන්තපච්චයා එසෙසා, එසසපච්චයා වේදනා, වේදනාපච්චයා පසාදෙ, පසාදපච්චයා අභිමොකෙඛා, අභිමොකපච්චයා භවො, භවපච්චයා ජාතී, ජාතීපච්චයා ජරාමරණං -පෙ- තෙන චුච්චතී: 'එවමෙතස්ස කෙචලස්ස දුක්ඛකඛන්ධස්ස සමුදයො හොතී'ති.

415. කතමෙ ධම්මා අව්‍යාකතා: යස්මිං සමයෙ රුපුපපතතීයා මඟ්ඟං භාවෙති විතකකවිචාරනං වුපසමා -පෙ- දුතීයං ක්‍යානං -පෙ- තතීයං ක්‍යානං -පෙ- චතුත්ථං ක්‍යානං -පෙ- පථමං ක්‍යානං -පෙ- පඤ්චමං ක්‍යානං උපසම්පජ්ජ විහරති පථවිකසිණං. තස්මිං සමයෙ ඵසොො හොති -පෙ- අවිකේඛපො හොති. ඉමෙ ධම්මා කුසලා. තසොොච රුපාවචරණං කුසලණං කම්මණං කතතතා උපවිතතතා විපාකං සුඛණ්ණං ච පභානා -පෙ- පඤ්චමං ක්‍යානං උපසම්පජ්ජ විහරති පථවිකසිණං. තස්මිං සමයෙ සඛ්ඛාරපච්චයා විඤ්ඤණං, විඤ්ඤණපච්චයා නාමං, නාමපච්චයා ඡධ්ඨායතනං, ඡධ්ඨායතනපච්චයා ඵසොො, ඵසංපච්චයා වේදනා, වේදනාපච්චයා පසාදො, පසාදපච්චයා අභිමොකේඛා, අභිමොකිකපච්චයා භවො, භවපච්චයා ජාතී, ජාතීපච්චයා ජරාමරණං -පෙ- තෙන වුච්චතී: 'ඵචමෙතණ්ණං කෙචලණ්ණං දුකකිකකිකිණ්ණං සමුදයො හොති'ති.

416. කතමෙ ධම්මා අව්‍යාකතා: යස්මිං සමයෙ අරුපුපපතතීයා මඟ්ඟං භාවෙති -පෙ- සබ්බසො අාකිඤ්ඤාදායතනං සමතීකකම්ම නෙචසඤ්ඤා නාසඤ්ඤායතනසඤ්ඤාසභගතං සුඛණ්ණං ච පභානා -පෙ- චතුත්ථං ක්‍යානං උපසම්පජ්ජ විහරති. තස්මිං සමයෙ ඵසොො හොති -පෙ- අවිකේඛපො හොති. ඉමෙ ධම්මා කුසලා. තසොොච අරුපාවචරණං කුසලණං කම්මණං කතතතා උපවිතතතා විපාකං සබ්බසො අාකිඤ්ඤාදායතනං සමතීකකම්ම නෙචසඤ්ඤා නාසඤ්ඤායතනසඤ්ඤාසභගතං සුඛණ්ණං ච පභානා -පෙ- චතුත්ථං ක්‍යානං උපසම්පජ්ජ විහරති. තස්මිං සමයෙ සඛ්ඛාරපච්චයා විඤ්ඤණං, විඤ්ඤණපච්චයා නාමං, නාමපච්චයා ඡධ්ඨායතනං, ඡධ්ඨායතනපච්චයා ඵසොො, ඵසංපච්චයා වේදනා, වේදනාපච්චයා පසාදො, පසාදපච්චයා අභිමොකේඛා, අභිමොකිකපච්චයා භවො, භවපච්චයා ජාතී, ජාතීපච්චයා ජරාමරණං-පෙ-තෙන වුච්චතී 'ඵචමෙතණ්ණං කෙචලණ්ණං දුකකිකකිකිණ්ණං සමුදයො හොති'ති.

417. කතමෙ ධම්මා අව්‍යාකතා: යස්මිං සමයෙ ලොකුතතරං ක්‍යානං භාවෙති තීය්‍යානිකං අපචම්යමිං දිට්ඨිගතානං පභානාය පථමාය භුමීයා පතතීයා විවිචෙච්ච කාමෙහි -පෙ- පථමං ක්‍යානං උපසම්පජ්ජ විහරති දුකකිකපිපදං දකිඤ්ඤාදො. තස්මිං සමයෙ ඵසොො හොති -පෙ- අවිකේඛපො හොති. ඉමෙ ධම්මා කුසලා. තසොොච ලොකුතතරණං කුසලණං ක්‍යානණං කතතතා භාවිතතතා විපාකං විවිචෙච්ච කාමෙහි -පෙ- පථමං ක්‍යානං උපසම්පජ්ජ විහරති දුකකිකපිපදං දකිඤ්ඤාදො සුඤ්ඤානං. තස්මිං සමයෙ සඛ්ඛාරපච්චයා විඤ්ඤණං, විඤ්ඤණපච්චයා නාමං, නාමපච්චයා ඡධ්ඨායතනං, ඡධ්ඨායතනපච්චයා ඵසොො, ඵසංපච්චයා වේදනා, වේදනාපච්චයා පසාදො, පසාදපච්චයා අභිමොකේඛා, අභිමොකිකපච්චයා භවො, භවපච්චයා ජාතී, ජාතීපච්චයා ජරාමරණං. ඵචමෙතෙසං ධම්මානං සමුදයො හොති.

තත්ථ කතමො සඛ්ඛාරො: යා චේතනා සඤ්ඤාතනා චේතසිතතනං, අයං වුච්චතී සඛ්ඛාරො.

තත්ථ කතමං සඛ්ඛාරපච්චයා විඤ්ඤණං: යං විතතං මනො මානසං -පෙ- තජ්ජාමනොවිඤ්ඤණංවාචු. ඉදං වුච්චතී: සඛ්ඛාරපච්චයා විඤ්ඤණං -පෙ-

තත් කතමො වෙදනාපච්චයා පසාදෙ : යා සඤ්ඤා සඤ්ඤනා ඕකප්පනා අභිප්පසාදෙ. අයං වුච්චති වෙදනාපච්චයා පසාදෙ.

තත් කතමො පසාදපච්චයා අභිමොකො : යො විතතස්ස අභිමොකො අභිඉච්චනා තදභිඉත්තනා. අයං වුච්චති පසාදපච්චයා අභිමොකො

තත් කතමො අභිමොකභව්වයා භවො : ධපෙක්ඛා අභිමොකං වෙදනාකභික්ඛො විඤ්ඤාණකභික්ඛො අයං වුච්චති අභිමොකභව්වයා භවො -පෙ- ඵචමෙතෙසං ධම්මානං සමුදයො භොති'ති. ඵචමෙතෙසං ධම්මානං සභිහති භොති සමාගමො භොති, සමොධානං භොති පානුභාවො භොති. තෙන වුච්චති 'ඵචමෙතෙසං ධම්මානං සමුදයො භොති'ති.

කුසලවිපාකසඛ්ඛාරමූලකං හිට්ඨිතං.

418. කතමෙ ධම්මො අව්‍යාකතා : යස්මිං සමයෙ අකුසලස්ස කම්මස්ස කතතතා උපවිතතතා විපාකං චකඛුච්චිඤ්ඤාණං උප්පන්නං භොති උපෙකඛාසභගතං රූපාරම්මණං. තස්මිං සමයෙ සඛ්ඛාරපච්චයා විඤ්ඤාණං, විඤ්ඤාණපච්චයා නාමං, නාමපච්චයා ඡට්ඨායතනං, ඡට්ඨායතනපච්චයා ඵසො, ඵසපච්චයා වෙදනා, වෙදනාපච්චයා භවො, භවපච්චයා ජාති, ජාතිපච්චයා ජරාමරණං. ඵචමෙතස්ස කෙවලස්ස දුක්ඛකඛිකස්ස සමුදයො භොති.

තත් කතමො සඛ්ඛාරො : යා චෙතනා සඤ්ඤව්වනා චෙතයිතතනං අයං වුච්චති සඛ්ඛාරො.

තත් කතමං සඛ්ඛාරපච්චයා විඤ්ඤාණං : යං විතතං මනො මානසං -පෙ- තජ්ජාචකඛුච්චිඤ්ඤාණධානු. ඉදං වුච්චති සඛ්ඛාරපච්චයා විඤ්ඤාණං -පෙ- තෙන වුච්චති 'ඵචමෙතස්ස කෙවලස්ස දුක්ඛකඛිකස්ස සමුදයො භොති'ති.

419 කතමෙ ධම්මො අව්‍යාකතා : යස්මිං සමයෙ අකුසලස්ස කම්මස්ස කතතතා උපවිතතතා විපාකං සොභවිඤ්ඤාණං උප්පන්නං භොති උපෙකඛාසභගතං සඤ්ඤාරම්මණං -පෙ- ඡානවිඤ්ඤාණං උප්පන්නං භොති උපෙකඛාසභගතං ගඤ්ඤාරම්මණං -පෙ- ජිට්ඨාච්චිඤ්ඤාණං උප්පන්නං භොති උපෙකඛාසභගතං රසාරම්මණං -පෙ- කායවිඤ්ඤාණං උප්පන්නං භොති දුක්ඛසභගතං ඵොට්ඨිඛ්ඛාරම්මණං. තස්මිං සමයෙ සඛ්ඛාරපච්චයා විඤ්ඤාණං, විඤ්ඤාණපච්චයා නාමං, නාමපච්චයා ඡට්ඨායතනං, ඡට්ඨායතනපච්චයා ඵසො, ඵසපච්චයා වෙදනා, වෙදනාපච්චයා භවො, භවපච්චයා ජාති, ජාතිපච්චයා ජරාමරණං. ඵචමෙතස්ස කෙවලස්ස දුක්ඛකඛිකස්ස සමුදයො භොති.

තත් කතමො සඛ්ඛාරො : -පෙ- අයං වුච්චති සඛ්ඛාරො.

තත් කතමං සඛිංඤ්ජනං විඤ්ඤාණං : යං විතතං මනො මානසං -පෙ- තජ්ජාමනොවිඤ්ඤාණංවානු, ඉදං චුච්චති. සඛිංඤ්ජනං විඤ්ඤාණං -පෙ--.

තත් කතමා එසසපච්චයා වේදනා, යං කාසිනං අසානං කාසිනං දුක්ඛං කායසම්ඵස්සජං අසානං දුක්ඛං වේදයිතං කායසම්ඵස්සජං අසානා දුක්ඛා වේදනා, අයං චුච්චති එසසපච්චයා වේදනා.

තත් කතමො වේදනාපච්චයා හවො : ධූපෙතො වේදනං සඤ්ඤාකඤ්ඤො සඛිංඤ්ජනකඤ්ඤො විඤ්ඤාණකඤ්ඤො. අයං චුච්චති වේදනාපච්චයා හවො -පෙ- තෙන චුච්චති 'එවමෙතස්ස කෙචලස්ස දුක්ඛකඤ්ඤස්ස සමුදයො හොති'ති.

420. කතමෙ ධම්මා අව්‍යාකතා : යසම් සමයෙ අකුසලස්ස කම්මස්ස කතතතා උපචිතතතා විපාකා මනොවානු උප්පන්නා හොති උපෙකකා-සහගතා රූපාරම්මණං වා -පෙ- ථොට්ඨබ්බාරම්මණං වා, යං යං වා පනාරබ්බ, තසම් සමයෙ සඛිංඤ්ජනං විඤ්ඤාණං, විඤ්ඤාණපච්චයා නාමං, නාමපච්චයා ඡට්ඨායතනං, ඡට්ඨායතනපච්චයා එස්සො, එස්ස-පච්චයා වේදනා, වේදනාපච්චයා අභිමොකෙකා, අභිමොකකපච්චයා හවො, හචපච්චයා ජාති, ජාතිපච්චයා ජරාමරණං -පෙ- තෙන චුච්චති 'එවමෙතස්ස කෙචලස්ස දුක්ඛකඤ්ඤස්ස සමුදයො හොති'ති.

421. කතමෙ ධම්මා අව්‍යාකතා : යසම් සමයෙ අකුසලස්ස කම්මස්ස කතතතා උපචිතතතා විපාකා මනොවිඤ්ඤාණංවානු උප්පන්නා හොති උපෙකකාසහගතා රූපාරම්මණං වා -පෙ- ධම්මාරම්මණං වා, යං යං වා පනාරබ්බ, තසම් සමයෙ සඛිංඤ්ජනං විඤ්ඤාණං, විඤ්ඤාණපච්චයා නාමං, නාමපච්චයා ඡට්ඨායතනං, ඡට්ඨායතනපච්චයා එස්සො, එස්ස-පච්චයා වේදනා, වේදනාපච්චයා අභිමොකෙකා, අභිමොකකපච්චයා හවො, හචපච්චයා ජාති, ජාතිපච්චයා ජරාමරණං -පෙ- තෙන චුච්චති 'එවමෙතස්ස කෙචලස්ස දුක්ඛකඤ්ඤස්ස සමුදයො හොති'ති.

අකුසලවිපාකසඛිංඤ්ජනං නිට්ඨිතං.

422. කතමෙ ධම්මා අව්‍යාකතා : යසම් සමයෙ මනොවානු උප්පන්නා හොති කිරියා තෙව කුසලා නාකුසලා න ච කම්මවිපාකා උපෙකකා-සහගතා රූපාරම්මණං වා -පෙ- ථොට්ඨබ්බාරම්මණං වා, යං යං වා පනාරබ්බ, තසම් සමයෙ සඛිංඤ්ජනං විඤ්ඤාණං, විඤ්ඤාණපච්චයා නාමං, නාමපච්චයා ඡට්ඨායතනං, ඡට්ඨායතනපච්චයා එස්සො, එස්ස-පච්චයා වේදනා, වේදනාපච්චයා අභිමොකෙකා, අභිමොකකපච්චයා හවො, හචපච්චයා ජාති, ජාතිපච්චයා ජරාමරණං, එවමෙතස්ස කෙචලස්ස දුක්ඛකඤ්ඤස්ස සමුදයො හොති

තත් කතමො සඛිංඤ්ජනං : යා වේතනා සඤ්ඤානනා වේතසිතතතං, අයං චුච්චති සඛිංඤ්ජනං.

තත් කතමං සඛිංඤ්ජනං විඤ්ඤාණං : යං විතතං මනො මානසං -පෙ- තජ්ජාමනොවානු, ඉදං චුච්චති සඛිංඤ්ජනං විඤ්ඤාණං -පෙ--.

තත්ත කතමා ඵස්සපච්චයා වේදනා: යං වේතසිකං නෙවසාතං නාසාතං වේතොසඵඵස්සජං අදුක්ඛමසුඛං වේදයිතං වේතොසඵඵස්සජා අදුක්ඛමසුඛා වේදනා, අයං චූච්චතී ඵස්සපච්චයා වේදනා.

තත්ත කතමො වේදනාපච්චයා අභිමොකෙඛා: යො විතතස්ස අභිමොකෙඛා අභිමුච්චනා තදභිමුත්තතා, අයං චූච්චතී වේදනාපච්චයා අභිමොකෙඛා.

තත්ත කතමො අභිමොකඤ්චපච්චයා භවො: ධජෙත්වා අභිමොකඛං වේදනාකඤ්චො සඤ්ඤාකඤ්චො සඛ්ඛාරකඤ්චො විඤ්ඤාණකඤ්චො අයං චූච්චතී අභිමොකඤ්චපච්චයා භවො. -පෙ- තෙන චූච්චතී ඵචමෙනස්ස කෙචලස්ස දුක්ඛකඤ්චස්ස සමුදයො භොතී'ති.

423. කතමෙ ධම්මා අව්‍යාකතා: යස්මිං සමයෙ මනොවිඤ්ඤාණධාතූ උපපන්නා භොතී කිරියා නෙවකුසලා නාකුසලා න ච කම්මවිපාකා සොමනස්සසභගතා රූපාරම්මණං වා. -පෙ- ධම්මාරම්මණං වා යං යං වා පනාරබ්භ. තස්මිං සමයෙ සඛ්ඛාරපච්චයා විඤ්ඤාණං, විඤ්ඤාණපච්චයා නාමං, නාමපච්චයා ඡට්ඨායතනං, ඡට්ඨායතනපච්චයා ඵස්සො, ඵස්සපච්චයා වේදනා, වේදනාපච්චයා අභිමොකෙඛා, අභිමොකඤ්චපච්චයා භවො, භවපච්චයා ජාතී, ජාතීපච්චයා ජරාමරණං -පෙ- තෙන චූච්චතී 'ඵචමෙනස්ස කෙචලස්ස දුක්ඛකඤ්චස්ස සමුදයො භොතී'ති.

424. කතමෙ ධම්මා අව්‍යාකතා: යස්මිං සමයෙ මනොවිඤ්ඤාණධාතූ උපපන්නා භොතී කිරියා නෙවකුසලා නාකුසලා න ච කම්මවිපාකා උපෙක්ඛාසභගතා රූපාරම්මණං වා -පෙ- ධම්මාරම්මණං වා යං යං වා පනාරබ්භ. තස්මිං සමයෙ සඛ්ඛාරපච්චයා විඤ්ඤාණං, විඤ්ඤාණපච්චයා නාමං, නාමපච්චයා ඡට්ඨායතනං, ඡට්ඨායතනපච්චයා ඵස්සො, ඵස්සපච්චයා වේදනා වේදනාපච්චයා අභිමොකෙඛා, අභිමොකඤ්චපච්චයා භවො, භවපච්චයා ජාතී, ජාතීපච්චයා ජරාමරණං, -පෙ- තෙන චූච්චතී 'ඵචමෙනස්ස කෙචලස්ස දුක්ඛකඤ්චස්ස සමුදයො භොතී'ති.

425. කතමෙ ධම්මා අව්‍යාකතා: යස්මිං සමයෙ මනොවිඤ්ඤාණධාතූ උපපන්නා භොතී කිරියා නෙවකුසලා නාකුසලා න ච කම්මවිපාකා සොමනස්සසභගතා ඤ්ඤාණසම්පයුත්තා රූපාරම්මණං වා -පෙ- ධම්මාරම්මණං වා යං යං වා පනාරබ්භ. තස්මිං සමයෙ සඛ්ඛාරපච්චයා විඤ්ඤාණං, විඤ්ඤාණපච්චයා නාමං, නාමපච්චයා ඡට්ඨායතනං, ඡට්ඨායතනපච්චයා ඵස්සො, ඵස්සපච්චයා වේදනා, වේදනාපච්චයා පසාදො, පසාදපච්චයා අභිමොකෙඛා, අභිමොකඤ්චපච්චයා භවො, භවපච්චයා ජාතී, ජාතීපච්චයා ජරාමරණං -පෙ- තෙන චූච්චතී 'ඵචමෙනස්ස කෙචලස්ස දුක්ඛකඤ්චස්ස සමුදයො භොතී'ති.

426. කතමෙ ධම්මා අව්‍යාකතා : යස්මිං සමයෙ මනෝවිඤ්ඤාණධාතු උපපන්නා හොති කිරියං නෙවකුසලං නාකුසලං න ච කම්මවිපාකා සොමනස්සසහගතා ඤ්ඤාණවිපසයුත්තා සසඛ්ඛාරෙන -පෙ- සොමනස්සසහගතා ඤ්ඤාණවිපසයුත්තා -පෙ- සොමනස්සසහගතා ඤ්ඤාණවිපසයුත්තා සසඛ්ඛාරෙන -පෙ- උපෙකතාසහගතා ඤ්ඤාණවිපසයුත්තා -පෙ- උපෙකතාසහගතා ඤ්ඤාණවිපසයුත්තා සසඛ්ඛාරෙන -පෙ- උපෙකතාසහගතා ඤ්ඤාණවිපසයුත්තා සසඛ්ඛාරෙන -පෙ- උපෙකතාසහගතා ඤ්ඤාණවිපසයුත්තා සසඛ්ඛාරෙන රූපාරම්මණං වා -පෙ- ධම්මාරම්මණං වා යං යං වා පනාරබ්භ තස්මිං සමයෙ සඛ්ඛාරපච්චයා විඤ්ඤාණං, විඤ්ඤාණපච්චයා නාමං, නාමපච්චයා ජට්ඨායතනං, ජට්ඨායතනපච්චයා එස්සො, එස්සපච්චයා වේදනා, වේදනාපච්චයා පසාදො, පසාදපච්චයා අධිමොකෙතො, අධිමොකපච්චයා භවො, භවපච්චයා ජාතී, ජාතීපච්චයා ජරුමරණං -පෙ- තෙන චූච්චති 'එවමෙතස්ස කෙවලස්ස දුක්ඛකතකිස්ස සමුදයො හොතී'ති.

427. කතමෙ ධම්මා අව්‍යාකතා : යස්මිං සමයෙ රූපාවච්චරං ක්ඛානං භාවෙති කිරියං නෙවකුසලං නාකුසලං න ච කම්මවිපාකං දිට්ඨධම්මසුඛවිහාරං, විච්චේව භාවෙති -පෙ- පරම්ං ක්ඛානං උපසම්පජ්ජ විහරති පරිචිකසිණං. තස්මිං සමයෙ සඛ්ඛාරපච්චයා විඤ්ඤාණං, විඤ්ඤාණපච්චයා නාමං, නාමපච්චයා ජට්ඨායතනං, ජට්ඨායතනපච්චයා එස්සො, එස්සපච්චයා වේදනා, වේදනාපච්චයා පසාදො, පසාදපච්චයා අධිමොකෙතො, අධිමොකපච්චයා භවො, භවපච්චයා ජාතී, ජාතීපච්චයා ජරුමරණං -පෙ- තෙන චූච්චති 'එවමෙතස්ස කෙවලස්ස දුක්ඛකතකිස්ස සමුදයො හොතී'ති.

428. කතමෙ ධම්මා අව්‍යාකතා : යස්මිං සමයෙ රූපාවච්චරං ක්ඛානං භාවෙති කිරියං නෙවකුසලං නාකුසලං න ච කම්මවිපාකං දිට්ඨධම්මසුඛවිහාරං, විතකකවිචාරනං චූපසම්මං -පෙ- දුතියං ක්ඛානං -පෙ- චතුත්ථං ක්ඛානං -පෙ- පරම්ං ක්ඛානං -පෙ- පඤ්චමං ක්ඛානං උපසම්පජ්ජ විහරති පරිචිකසිණං. තස්මිං සමයෙ සඛ්ඛාරපච්චයා විඤ්ඤාණං, විඤ්ඤාණපච්චයා නාමං, නාමපච්චයා ජට්ඨායතනං, ජට්ඨායතනපච්චයා එස්සො, එස්සපච්චයා වේදනා, වේදනාපච්චයා පසාදො, පසාදපච්චයා අධිමොකෙතො, අධිමොකපච්චයා භවො, භවපච්චයා ජාතී, ජාතීපච්චයා ජරුමරණං -පෙ- තෙන චූච්චති 'එවමෙතස්ස කෙවලස්ස දුක්ඛකතකිස්ස සමුදයො හොතී'ති.

429. කතමෙ ධම්මා අව්‍යාකතා : යස්මිං සමයෙ අරූපාවච්චරං ක්ඛානං භාවෙති කිරියං නෙව කුසලං නාකුසලං න ච කම්මවිපාකං දිට්ඨධම්මසුඛවිහාරං සබ්බස්සො ආකිඤ්චඤ්ඤායතනං සමතික්කම්ම නෙවිසඤ්ඤානාසඤ්ඤායතනසඤ්ඤාසහගතං සුඛස්ස ච පභානා -පෙ- චතුත්ථං ක්ඛානං උපසම්පජ්ජ විහරති. තස්මිං සමයෙ සඛ්ඛාරපච්චයා විඤ්ඤාණං, විඤ්ඤාණපච්චයා නාමං, නාමපච්චයා ජට්ඨායතනං, ජට්ඨායතනපච්චයා එස්සො, එස්සපච්චයා වේදනා, වේදනාපච්චයා පසාදො, පසාදපච්චයා අධිමොකෙතො,¹ අධිමොකපච්චයා භවො, භවපච්චයා ජාතී, ජාතීපච්චයා ජරුමරණං -පෙ- තෙන චූච්චති 'එවමෙතස්ස කෙවලස්ස දුක්ඛකතකිස්ස සමුදයො හොතී'ති.

1. අධිමොකො - සිපාචි,

430. තස්මිං සමයෙ සඛිංචපච්චයා විඤ්ඤාණං සඛිංචභෙතුකං. විඤ්ඤාණපච්චයා නාමං විඤ්ඤාණභෙතුකං, නාමපච්චයා ජට්ඨායතනං නාමභෙතුකං, ජට්ඨායතනපච්චයා එසොං ජට්ඨායතනභෙතුකො, එසං-පච්චයා වේදනා එසංභෙතුකා, වේදනාපච්චයා පසාදො, පසාදපච්චයා අධිමොකො,¹ අධිමොකපච්චයා භවො, භවපච්චයා ජාතී, ජාතීපච්චයා ජරාමරණං -පෙ- තෙන චූච්චතී 'එච්චමෙතස්ස කෙචලස්ස දුක්ඛකකකිස්ස සමුදයො භොතී'ති.

431. තස්මිං සමයෙ සඛිංචපච්චයා විඤ්ඤාණං සඛිංචසමප්පත්තං, විඤ්ඤාණපච්චයා නාමං විඤ්ඤාණසමප්පත්තං, නාමපච්චයා ජට්ඨායතනං නාමසමප්පත්තං, ජට්ඨායතනපච්චයා එසොං ජට්ඨායතනසමප්පත්තො, එසංපච්චයා වේදනා එසංසමප්පත්තා, වේදනාපච්චයා පසාදො, පසාදපච්චයා අධිමොකො,¹ අධිමොකපච්චයා භවො, භවපච්චයා ජාතී, ජාතීපච්චයා ජරාමරණං. -පෙ- තෙන චූච්චතී 'එච්චමෙතස්ස කෙචලස්ස දුක්ඛකකකිස්ස සමුදයො භොතී'ති.

432. තස්මිං සමයෙ සඛිංචපච්චයා විඤ්ඤාණං විඤ්ඤාණපච්චයා'පි සඛිංචරො, විඤ්ඤාණපච්චයා නාමං නාමපච්චයා'පි විඤ්ඤාණං, නාමපච්චයා ජට්ඨායතනං ජට්ඨායතනපච්චයා'පි නාමං, ජට්ඨායතනපච්චයා එසොං එසංපච්චයා'පි ජට්ඨායතනං, එසංපච්චයා වේදනා වේදනාපච්චයා'පි එසොං, වේදනාපච්චයා පසාදො පසාදපච්චයා'පි වේදනා, පසාදපච්චයා අධිමොකො,¹ අධිමොකපච්චයා භවො, භවපච්චයා ජාතී, ජාතීපච්චයා ජරාමරණං -පෙ- තෙන චූච්චතී 'එච්චමෙතස්ස කෙචලස්ස දුක්ඛකකකිස්ස සමුදයො භොතී'ති

කිට්ඨියාසඛිංචරමුලකං නිට්ඨිතං.

අව්‍යාකතනිඤ්ඤාසා.

433. කතමෙ ධම්මො කුසලා: යස්මිං සමයෙ කාමාවචරං කුසලං විතතං උප්පත්තං භොතී සොමනස්සසහගතං ඤ්ඤාණසමප්පත්තං රූපා-රමමණං වා -පෙ- ධම්මාරමමණං වා යං යං වා පනාරබ්භ, තස්මිං සමයෙ අවිජ්ජාපච්චයා සඛිංචරො, සඛිංචපච්චයා විඤ්ඤාණං, විඤ්ඤාණපච්චයා නාමං, නාමපච්චයා ජට්ඨායතනං, ජට්ඨායතනපච්චයා එසොං, එසං-පච්චයා වේදනා, වේදනාපච්චයා පසාදො, පසාදපච්චයා අධිමොකො,¹ අධිමොකපච්චයා භවො, භවපච්චයා ජාතී, ජාතීපච්චයා ජරාමරණං. එච්චමෙතස්ස කෙචලස්ස දුක්ඛකකකිස්ස සමුදයො භොතී.

තත්ථ කතමො අවිජ්ජාපච්චයා සඛිංචරො: යා වෙනනා සඤ්ඤවිතනා වෙනසිතතනං. අයං චූච්චතී අවිජ්ජාපච්චයා සඛිංචරො -පෙ- තෙන චූච්චතී 'එච්චමෙතස්ස කෙචලස්ස දුක්ඛකකකිස්ස සමුදයො භොතී'ති.

1. අධිමොකො - සිප්පාචි.

තසම් සමයෙ අවිජ්ජාපච්චයා සඛ්ඛාරො, සඛ්ඛාරපච්චයා විඤ්ඤාණං විඤ්ඤාණපච්චයා නාමං, නාමපච්චයා ඵසො, ඵසපච්චයා වේදනා, වේදනාපච්චයා පසාදො, පසාදපච්චයා අධිමොකෙඛා, අධිමොකපච්චයා භවො, භවපච්චයා ජාතී, ජාතීපච්චයා ජරාමරණං. -පෙ- තෙන චූච්චතී ඵචමෙතස්ස කෙචලස්ස දුක්ඛකකිකස්ස සමුදයො භොතී'ති.

තසම් සමයෙ අවිජ්ජාපච්චයා සඛ්ඛාරො, සඛ්ඛාරපච්චයා විඤ්ඤාණං, විඤ්ඤාණපච්චයා නාමරූපං, නාමරූපපච්චයා ජට්ඨායතනං, ජට්ඨායතනපච්චයා ඵසො, ඵසපච්චයා වේදනා, වේදනාපච්චයා පසාදො, පසාදපච්චයා අධිමොකෙඛා, අධිමොකපච්චයා භවො, භවපච්චයා ජාතී, ජාතීපච්චයා ජරාමරණං. -පෙ- තෙන චූච්චතී ඵචමෙතස්ස කෙචලස්ස දුක්ඛකකිකස්ස සමුදයො භොතී'ති.

තසම් සමයෙ අවිජ්ජාපච්චයා සඛ්ඛාරො, සඛ්ඛාරපච්චයා විඤ්ඤාණං, විඤ්ඤාණපච්චයා නාමරූපං, නාමරූපපච්චයා සලායතනං, ජට්ඨායතනපච්චයා ඵසො, ඵසපච්චයා වේදනා, වේදනාපච්චයා පසාදො, පසාදපච්චයා අධිමොකෙඛා, අධිමොකපච්චයා භවො, භවපච්චයා ජාතී, ජාතීපච්චයා ජරාමරණං. -පෙ- තෙන චූච්චතී 'ඵචමෙතස්ස කෙචලස්ස දුක්ඛකකිකස්ස සමුදයො භොතී'ති.

434. කතමෙ ධම්මා කුසලා: යසම් සමයෙ කාමාවචරං කුසලං චිත්තං උපපන්නං භොතී සොමනස්සසභගතං ඤාණසම්පයුත්තං සසඛ්ඛාරෙන -පෙ- සොමනස්සසභගතං ඤාණවිපසයුත්තං -පෙ- සොමනස්සසභගතං ඤාණවිපසයුත්තං සසඛ්ඛාරෙන -පෙ- උපෙකකාසභගතං ඤාණසම්පයුත්තං -පෙ- උපෙකකාසභගතං ඤාණවිපසයුත්තං සසඛ්ඛාරෙන -පෙ- උපෙකකාසභගතං ඤාණවිපසයුත්තං -පෙ- උපෙකකාසභගතං ඤාණවිපසයුත්තං සසඛ්ඛාරෙන රූපාරම්මණං වා -පෙ- ධම්මාරම්මණං වා යං යං වා පනාරබ්භ, තසම් සමයෙ අවිජ්ජාපච්චයා සඛ්ඛාරො, සඛ්ඛාරපච්චයා විඤ්ඤාණං, විඤ්ඤාණපච්චයා නාමං, නාමපච්චයා ජට්ඨායතනං, ජට්ඨායතනපච්චයා ඵසො, ඵසපච්චයා වේදනා, වේදනාපච්චයා පසාදො, පසාදපච්චයා අධිමොකෙඛා, අධිමොකපච්චයා භවො, භවපච්චයා ජාතී, ජාතීපච්චයා ජරාමරණං. -පෙ- තෙන චූච්චතී 'ඵචමෙතස්ස කෙචලස්ස දුක්ඛකකිකස්ස සමුදයො භොතී'ති.

435. කතමෙ ධම්මා කුසලා: යසම් සමයෙ රූපුපපතතියා මඤ්ඤා භාවෙති විච්චෙච්ච කාමෙති -පෙ- පඨමං ක්කානං උපසම්පජ්ච විහරතී පඨවිකසිණං. තසම් සමයෙ අවිජ්ජාපච්චයා සඛ්ඛාරො, සඛ්ඛාරපච්චයා විඤ්ඤාණං, විඤ්ඤාණපච්චයා නාමං, නාමපච්චයා ජට්ඨායතනං, ජට්ඨායතනපච්චයා ඵසො, ඵසපච්චයා වේදනා, වේදනාපච්චයා පසාදො, පසාදපච්චයා අධිමොකෙඛා, අධිමොකපච්චයා භවො, භවපච්චයා ජාතී, ජාතීපච්චයා ජරාමරණං. -පෙ- තෙන චූච්චතී 'ඵචමෙතස්ස කෙචලස්ස දුක්ඛකකිකස්ස සමුදයො භොතී'ති.

436. කතමෙ ධම්මා කුසලා: යසම් සමයෙ රුජුපපතතීයා මඟ්භා වෙති. විතකකවිචාරනං චූපසමා -පෙ- දුතීයං ක්ඛානං -පෙ- තතීයං ක්ඛානං -පෙ- චතුත්ථං ක්ඛානං -පෙ- පථමං ක්ඛානං -පෙ- පඤ්චමං ක්ඛානං උපසමපජ්ජ විහරතී පථවිකසිණං. තසම් සමයෙ අවිජ්ජාපවටයා සඛ්ඛාරේ, සඛ්ඛාරපවටයා විඤ්ඤණං, විඤ්ඤණපවටයා නාමං, නාමපවටයා ඡව්ඨායතනං, ඡව්ඨායතනපවටයා ඵසො, ඵසපවටයා වේදනා, වේදනාපවටයා පසාදෙ, පසාදපවටයා අභිමොකෙතා, අභිමොකපවටයා භවො, භවපවටයා ජාතී, ජාතීපවටයා ජරමරණං -පෙ- තෙන චූච්චතී 'ඵච්චමෙතස්ස කෙවලස්ස දුකකකකිස්ස සමුදයො භොතී' තී.

437. කතමෙ ධම්මා කුසලා: යසම් සමයෙ අරුජුපපතතීයා මඟ්භා වෙති. සබ්බසො ආකිඤ්චඤ්ඤයතනං සමතීක්ඛමම නෙවසඤ්ඤානාසඤ්ඤායතනසඤ්ඤාසභගතං සුඛස්ස ච පභානා -පෙ- චතුත්ථං ක්ඛානං උපසමපජ්ජ විහරතී. තසම් සමයෙ අවිජ්ජාපවටයා සඛ්ඛාරේ, සඛ්ඛාරපවටයා විඤ්ඤණං, විඤ්ඤණපවටයා නාමං, නාමපවටයා ඡව්ඨායතනං, ඡව්ඨායතනපවටයා ඵසො, ඵසපවටයා වේදනා, වේදනාපවටයා පසාදෙ, පසාදපවටයා අභිමොකෙතා, අභිමොකපවටයා භවො, භවපවටයා ජාතී, ජාතීපවටයා ජරමරණං -පෙ- තෙන චූච්චතී 'ඵච්චමෙතස්ස කෙවලස්ස දුකකකකිස්ස සමුදයො භොතී' තී.

438. කතමෙ ධම්මා කුසලා: යසම් සමයෙ ලොකුතතරං ක්ඛානං භාවෙති නිත්යානිකං අපවටයාමිං දිට්ඨිගතානං පභානාය පථමාය භූමියා පතතීයා විච්චෙවච කාමෙහි -පෙ- පථමං ක්ඛානං උපසමපජ්ජ විහරතී දුකකාපටිපදං දකුභිඤ්ඤං, තසම් සමයෙ අවිජ්ජාපවටයා සඛ්ඛාරේ, සඛ්ඛාරපවටයා විඤ්ඤණං, විඤ්ඤණපවටයා නාමං, නාමපවටයා ඡව්ඨායතනං, ඡව්ඨායතනපවටයා ඵසො, ඵසපවටයා වේදනා, වේදනාපවටයා පසාදෙ, පසාදපවටයා අභිමොකෙතා, අභිමොකපවටයා භවො, භවපවටයා ජාතී, ජාතීපවටයා ජරමරණං. ඵච්චමෙතසං ධම්මානං සමුදයො භොතී.

තත්ථ කතමො අවිජ්ජාපවටයා සඛ්ඛාරේ: යා වේතනා සඤ්ඤවතනා වේතසිතතනං අයං චූච්චතී අවිජ්ජාපවටයා සඛ්ඛාරේ -පෙ- ඵච්චමෙතසං ධම්මානං සබ්බතී භොතී, සමාගමො භොතී, සමොධානං භොතී, පාකුභාවො භොතී. තෙන චූච්චතී 'ඵච්චමෙතසං ධම්මානං සමුදයො භොතී' තී.

439. කතමෙ ධම්මා අච්චාකතා: යසම් සමයෙ කාමාවචරස්ස කුසලස්ස කමස්ස කතතතා උපවිතතතා විපාකං චකුච්චිඤ්ඤණං උපතතනං භොතී උපෙකකාසභගතං රුජාරමමණං, තසම් සමයෙ කුසල මූලපවටයා සඛ්ඛාරේ, සඛ්ඛාරපවටයා විඤ්ඤණං, විඤ්ඤණපවටයා නාමං, නාමපවටයා ඡව්ඨායතනං, ඡව්ඨායතනපවටයා ඵසො, ඵසපවටයා වේදනා, වේදනාපවටයා භවො, භවපවටයා ජාතී, ජාතීපවටයා ජරමරණං. ඵච්චමෙතස්ස කෙවලස්ස දුකකකකිස්ස සමුදයො භොතී.

තත්ථ කතමො කුසලමූලපවටයා සඛ්ඛාරේ: යා වේතනා සඤ්ඤවතනා වේතසිතතනං අයං චූච්චතී කුසලමූලපවටයා සඛ්ඛාරේ -පෙ- තෙන චූච්චතී 'ඵච්චමෙතස්ස කෙවලස්ස දුකකකකිස්ස සමුදයො භොතී' තී.

440. කතමෙ ධම්මා අව්‍යාකතා: යස්මිං සමයෙ කාමාවචරස්ස කුසලස්ස කම්මස්ස කතන්තා උපචිතන්තා විපාකං සොභවිඤ්ඤාණං උප්පන්තං හොති උපෙක්ඛාසභගතං සද්දුරම්මණං -පෙ- ඝානවිඤ්ඤාණං උප්පන්තං හොති උපෙක්ඛාසභගතං ගක්ඛාරම්මණං -පෙ- ජීව්‍යාවිඤ්ඤාණං උප්පන්තං හොති උපෙක්ඛාසභගතං රසාරම්මණං -පෙ- කායවිඤ්ඤාණං උප්පන්තං හොති සුඛසභගතං ඵොට්ඨබ්බාරම්මණං, තස්මිං සමයෙ කුසලමුලුප්පවයා සඛ්ඛාරෙ, සඛ්ඛාරප්පවයා විඤ්ඤාණං, විඤ්ඤාණප්පවයා නාමං, නාමප්පවයා ජට්ඨායතනං, ජට්ඨායතනප්පවයා ඵස්සො, ඵස්සප්පවයා වේදනා, වේදනාප්පවයා භවො, භවප්පවයා ජාති, ජාතිප්පවයා ජරුමරණං. -පෙ- තෙන චූච්චති 'ඵචමෙතස්ස කෙවලස්ස දුක්ඛක්ඛන්ධස්ස සමුදයො හොති' ති.

441. කතමෙ ධම්මා අව්‍යාකතා: යස්මිං සමයෙ කාමාවචරස්ස කුසලස්ස කම්මස්ස කතන්තා උපචිතන්තා විපාකා මනොධාතු උප්පන්තා හොති උපෙක්ඛාසභගතා රූපාරම්මණං වා -පෙ- ඵොට්ඨබ්බාරම්මණං වා යං යං වා පනාරබ්භ, තස්මිං සමයෙ කුසලමුලුප්පවයා සඛ්ඛාරෙ, සඛ්ඛාර- ප්පවයා විඤ්ඤාණං, විඤ්ඤාණප්පවයා නාමං, නාමප්පවයා ජට්ඨායතනං, ජට්ඨායතනප්පවයා ඵස්සො, ඵස්සප්පවයා වේදනා, වේදනාප්පවයා අභිමොකෙඛා, අභිමොකඛප්පවයා භවො, භවප්පවයා ජාති, ජාතිප්පවයා ජරුමරණං -පෙ- තෙන චූච්චති 'ඵචමෙතස්ස කෙවලස්ස දුක්ඛක්ඛන්ධස්ස සමුදයො හොති' ති.

442. කතමෙ ධම්මා අව්‍යාකතා: යස්මිං සමයෙ කාමාවචරස්ස කුසලස්ස කම්මස්ස කතන්තා උපචිතන්තා විපාකා මනොවිඤ්ඤාණධාතු උප්පන්තා හොති සොමනස්සභගතා රූපාරම්මණං වා -පෙ- ධම්මා- රම්මණං වා යං යං වා පනාරබ්භ. තස්මිං සමයෙ කුසලමුලුප්පවයා සඛ්ඛාරෙ, සඛ්ඛාරප්පවයා විඤ්ඤාණං, විඤ්ඤාණප්පවයා නාමං, නාමප්පවයා ජට්ඨායතනං, ජට්ඨායතනප්පවයා ඵස්සො, ඵස්සප්පවයා වේදනා, වේදනාප්පවයා අභිමොකෙඛා, අභිමොකඛප්පවයා භවො, භවප්පවයා ජාති, ජාතිප්පවයා ජරුමරණං -පෙ-. තෙන චූච්චති 'ඵචමෙතස්ස කෙවලස්ස දුක්ඛක්ඛන්ධස්ස සමුදයො හොති' ති.

443. කතමෙ ධම්මා අව්‍යාකතා: යස්මිං සමයෙ කාමාවචරස්ස කුසලස්ස කම්මස්ස කතන්තා උපචිතන්තා විපාකා මනොවිඤ්ඤාණධාතු උප්පන්තා හොති උපෙක්ඛාසභගතා රූපාරම්මණං වා -පෙ- ධම්මා- රම්මණං වා යං යං වා පනාරබ්භ. තස්මිං සමයෙ කුසලමුලුප්පවයා සඛ්ඛාරෙ, සඛ්ඛාරප්පවයා විඤ්ඤාණං, විඤ්ඤාණප්පවයා නාමං, නාමප්පවයා ජට්ඨායතනං, ජට්ඨායතනප්පවයා ඵස්සො, ඵස්සප්පවයා වේදනා, වේදනාප්පවයා අභිමොකෙඛා, අභිමොකඛප්පවයා භවො, භවප්පවයා ජාති, ජාතිප්පවයා ජරුමරණං. 'ඵචමෙතස්ස කෙවලස්ස දුක්ඛක්ඛන්ධස්ස සමුදයො හොති'.

තත්ථ කතමො කුසලමුලුප්පවයා සඛ්ඛාරෙ: යා වේතනා සඤ්චතනා වේතයිතන්තං අයං චූච්චති කුසලමුලුප්පවයා සඛ්ඛාරෙ. -පෙ- තෙන චූච්චති 'ඵචමෙතස්ස කෙවලස්ස දුක්ඛක්ඛන්ධස්ස සමුදයො හොති' ති.

444. කතමෙ ධම්මා, අව්‍යාකතා: යස්මිං සමයෙ කාමාවච්චරණං කුසලණං කම්මණං කතතතා: උපචිතතතා: විපාකා මනෝවිඤ්ඤාණධාතු උපපතතා හොති සොමනස්සසභගතා: ඤාණසම්පයුතතා: රූපාරම්මණං චා -පෙ- ධම්මාරම්මණං ච, යං යං චා පනාරබ්බ. තස්මිං සමයෙ කුසලමුල- පච්චයා: සඛ්ඛාරේ, සඛ්ඛාරපච්චයා: විඤ්ඤාණං, විඤ්ඤාණපච්චයා: නාමං, නාමපච්චයා: ඡව්ඛායනනං, ඡව්ඛායනනපච්චයා: එසො, එසපච්චයා: වේදනා, වේදනාපච්චයා: පසාදෙ, පසාදපච්චයා: අඛිමොකො, අඛිමොකපච්චයා: භවො, භවපච්චයා: ජාතී, ජාතීපච්චයා: ජර්මරණං. -පෙ- තෙන චූච්චතී 'එවමෙනස්ස කෙවලණං දුක්ඛකඛකිස්ස සමුදයො හොති' තී.

445. කතමෙ ධම්මා, අව්‍යාකතා: යස්මිං සමයෙ කාමාවච්චරණං කුසලණං කම්මණං කතතතා: උපචිතතතා: විපාකා මනෝවිඤ්ඤාණධාතු උපපතතා: හොති සොමනස්සසභගතා: ඤාණසම්පයුතතා: සසඛ්ඛාරෙන -පෙ- සොමනස්සසභගතා: ඤාණවිපයුතතා: -පෙ- සොමනස්සසභගතා: ඤාණ- විපයුතතා: සසඛ්ඛාරෙන -පෙ- උපෙකකාසභගතා: ඤාණසම්පයුතතා: -පෙ- උපෙකකාසභගතා: ඤාණසම්පයුතතා: සසඛ්ඛාරෙන -පෙ- උපෙකකාසභගතා: ඤාණවිපයුතතා: -පෙ- උපෙකකාසභගතා: ඤාණවිපයුතතා: සසඛ්ඛාරෙන රූපාරම්මණං චා -පෙ- ධම්මාරම්මණං ච, යං යං චා පනාරබ්බ. තස්මිං සමයෙ කුසලමුලපච්චයා: සඛ්ඛාරේ, සඛ්ඛාරපච්චයා: විඤ්ඤාණං, විඤ්ඤාණ- පච්චයා: නාමං, නාමපච්චයා: ඡව්ඛායනනං, ඡව්ඛායනනපච්චයා: එසො, එසපච්චයා: වේදනා, වේදනාපච්චයා: පසාදෙ, පසාදපච්චයා: අඛිමොකො: අඛිමොකපච්චයා: භවො, භවපච්චයා: ජාතී, ජාතීපච්චයා: ජර්මරණං. -පෙ- තෙන චූච්චතී 'එවමෙනස්ස කෙවලණං දුක්ඛකඛකිස්ස සමුදයො හොති' තී.

446. කතමෙ ධම්මා, අව්‍යාකතා: යස්මිං සමයෙ රූපුපපතතීයා මණං ගාචේතී විවිච්චෙව කාමෙහි -පෙ- පථමං ක්ඛානං උපසම්පජ්ඣ විහරතී පථවි කසිණං, තස්මිං සමයෙ එසො හොති -පෙ- ඤ්චිකෙඛපො හොති, ඉමෙ ධම්මා කුසලා. තස්මෙව රූපාවච්චරණං කුසලණං කම්මණං කතතතා: උපචිතතතා: විපාකා විවිච්චෙව කාමෙහි -පෙ- පථමං ක්ඛානං උපසම්පජ්ඣ විහරතී පථවි කසිණං. තස්මිං සමයෙ කුසලමුලපච්චයා: සඛ්ඛාරේ, සඛ්ඛාර- පච්චයා: විඤ්ඤාණං, විඤ්ඤාණපච්චයා: නාමං, නාමපච්චයා: ඡව්ඛායනනං ඡව්ඛායනනපච්චයා: එසො, එසපච්චයා: වේදනා, වේදනාපච්චයා: පසාදෙ, පසාදපච්චයා: අඛිමොකො, අඛිමොකපච්චයා: භවො, භවපච්චයා: ජාතී, ජාතීපච්චයා: ජර්මරණං -පෙ- තෙන චූච්චතී 'එවමෙනස්ස කෙවලණං දුක්ඛකඛකිස්ස සමුදයො හොති' තී.

447. කතමෙ ධම්මා අව්‍යාකතා: යසම් සමයෙ රුපුපපතතියා මඟ්භං භාවෙති. විතකකවිචාරානං වූපසමා -පෙ- දුතියා ක්‍යානං -පෙ- තතියං ක්‍යානං -පෙ- චතුත්ථං ක්‍යානං -පෙ- පථමං ක්‍යානං -පෙ- පඤ්චමං ක්‍යානං උපසමපඡ්ඡ විහරති පථවිකයිණං, තසම් සමයෙ ඵසොං හොති -පෙ- අවිකෙඛපො හොති. ඉමෙ ධම්මා කුසලා. තසොංච රුපාවචරස්ස කුසලස්ස කමමස්ස කතතතා උපචිතතතා විපාකං සුඛස්ස ච පභානා -පෙ- පඤ්චමං ක්‍යානං උපසමපඡ්ඡ විහරති පථවිකයිණං. තසම් සමයෙ කුසලමූලපච්චයා සඛ්ඛාරෙ, සඛ්ඛාරපච්චයා විඤ්ඤාණං, විඤ්ඤාණපච්චයා නාමං, නාමපච්චයා ඡට්ඨායතනං, ඡට්ඨායතනපච්චයා ඵසොං, ඵසපච්චයා වේදනා, වේදනාපච්චයා පසාදෙ, පසාදපච්චයා අධිමොකෙඛා, අධිමොකඛපච්චයා භවො, භවපච්චයා ජාතී, ජාතීපච්චයා ජරුමරණං -පෙ- තෙන වූච්චති 'ඵචමෙතස්ස කෙචලස්ස දුක්ඛකඛකිස්ස සමුදයො හොති'ති.

448. කතමෙ ධම්මා අව්‍යාකතා: යසම් සමයෙ අරුපුපපතතියා මඟ්භං භාවෙති, සබ්බසො ආකීඤ්චඤ්ඤායතනං සමතිකකමම නෙචසඤ්ඤානාසඤ්ඤායතනසඤ්ඤාසහගතං සුඛස්ස ච පභානා -පෙ- චතුත්ථං ක්‍යානං උපසමපඡ්ඡ විහරති. තසම් සමයෙ ඵසොං හොති -පෙ- අවිකෙඛපො හොති, ඉමෙ ධම්මා කුසලා. තසොංච අරුපාවචරස්ස කුසලස්ස කමමස්ස කතතතා උපචිතතතා විපාකං සබ්බසො ආකීඤ්චඤ්ඤායතනං සමතිකකමම නෙචසඤ්ඤානාසඤ්ඤායතනසඤ්ඤාසහගතං සුඛස්ස ච පභානා -පෙ- චතුත්ථං ක්‍යානං උපසමපඡ්ඡ විහරති. තසම් සමයෙ කුසලමූලපච්චයා සඛ්ඛාරෙ, සඛ්ඛාරපච්චයා විඤ්ඤාණං, විඤ්ඤාණපච්චයා නාමං, නාමපච්චයා ඡට්ඨායතනං, ඡට්ඨායතනපච්චයා ඵසොං, ඵසපච්චයා වේදනා, වේදනාපච්චයා පසාදෙ, පසාදපච්චයා අධිමොකෙඛා, අධිමොකඛපච්චයා භවො, භවපච්චයා ජාතී, ජාතීපච්චයා ජරුමරණං -පෙ- තෙන වූච්චති 'ඵචමෙතස්ස කෙචලස්ස දුක්ඛකඛකිස්ස සමුදයො හොති'ති.

449. කතමෙ ධම්මා අව්‍යාකතා: යසම් සමයෙ ලොකුතතරං ක්‍යානං භාවෙති. නියොතිකං අපච්චයාමිං දිට්ඨිගතානං පභානාය පථමාය භුමියා පතතියා විච්චෙච්ච කාමෙහි -පෙ- පථමං ක්‍යානං උපසමපඡ්ඡ විහරති දුක්ඛාපච්චදං දකුභිඤ්ඤං. තසම් සමයෙ ඵසොං හොති -පෙ- අවිකෙඛපො හොති. ඉමෙ ධම්මා කුසලා. තසොංච ලොකුතතරස්ස කුසලස්ස ක්‍යානස්ස කතතතා භාවිතතතා විපාකං විච්චෙච්ච කාමෙහි -පෙ- පථමං ක්‍යානං උපසමපඡ්ඡ විහරති දුක්ඛාපච්චදං දකුභිඤ්ඤං සුඤ්ඤතං. තසම් සමයෙ කුසලමූලපච්චයා සඛ්ඛාරෙ, සඛ්ඛාරපච්චයා විඤ්ඤාණං. විඤ්ඤාණපච්චයා නාමං, නාමපච්චයා ඡට්ඨායතනං, ඡට්ඨායතනපච්චයා ඵසොං, ඵසපච්චයා වේදනා, වේදනා පච්චයා පසාදෙ, පසාදපච්චයා අධිමොකෙඛා, අධිමොකඛපච්චයා භවො, භවපච්චයා ජාතී, ජාතීපච්චයා ජරුමරණං. ඵචමෙතෙසං ධම්මානං සමුදයො හොති.

තත් කතමො කුසලමුලපච්චයා සඛ්ඛාරේ : යා චේතනා සඤ්ඤාතනා චේතසිතතතං, අයං චූච්චති කුසලමුලපච්චයා සඛ්ඛාරේ -පෙ- 'ඵච- මේතෙසං ධම්මානං සමුදයො භොති'ති. ඵචමේතෙසං ධම්මානං සඛ්ඛති භොති, සමාගමො භොති, සමොධානං භොති, පාතුභාවො භොති. තෙන චූච්චති 'ඵචමේතෙසං ධම්මානං සමුදයො භොති'ති.

කුසලවිපාකමුලකං නිට්ඨිතං.

450. කතමේ ධම්මා අව්‍යාභතා: යසම් සමයෙ අකුසලයා කම්මයා කතතතා උපචිතතතා විපාකං චක්ඛුච්ඤ්ඤාණං උපතතං භොති උපෙකතාසභගතං රූපාරම්මණං. තසම් සමයෙ අකුසලමුලපච්චයා සඛ්ඛාරේ, සඛ්ඛාරපච්චයා විඤ්ඤාණං, විඤ්ඤාණපච්චයා නාමං, නාම පච්චයා ඡධ්ඨායතනං, ඡධ්ඨායතනපච්චයා ඵසො, ඵසපච්චයා වේදනා, වේදනාපච්චයා භවො, භවපච්චයා ජාති, ජාතිපච්චයා ජර්මරණං. ඵචමේතසා කෙචලයා දුක්ඛකතකිසා සමුදයො භොති.

තත් කතමො අකුසලමුලපච්චයා සඛ්ඛාරේ : යා චේතනා සඤ්ඤාතනා චේතසිතතතං. අයං චූච්චති අකුසලමුලපච්චයා සඛ්ඛාරේ. -පෙ- තෙන චූච්චති 'ඵචමේතසා කෙචලයා දුක්ඛකතකිසා සමුදයො භොති'ති.

451. කතමේ ධම්මා අව්‍යාභතා: යසම් සමයෙ අකුසලයා කම්මයා කතතතා උපචිතතතා විපාකං සොඛවිඤ්ඤාණං උපතතං භොති උපෙකතාසභගතං සඤ්ඤාරම්මණං -පෙ- භානවිඤ්ඤාණං උපතතං භොති උපෙකතාසභගතං ගනි:රම්මණං -පෙ- ජීවහාවිඤ්ඤාණං උපතතං භොති උපෙකතාසභගතං රසාරම්මණං -පෙ- කායවිඤ්ඤාණං උපතතං භොති දුක්ඛසභගතං ඵොච්ච්චාරම්මණං. තසම් සමයෙ අකුසලමුලපච්චයා සඛ්ඛාරේ, සඛ්ඛාරපච්චයා විඤ්ඤාණං, විඤ්ඤාණපච්චයා නාමං, නාම පච්චයා ඡධ්ඨායතනං, ඡධ්ඨායතනපච්චයා ඵසො, ඵසපච්චයා වේදනා, වේදනාපච්චයා භවො, භවපච්චයා ජාති, ජාතිපච්චයා ජර්මරණං, ඵචමේතසා කෙචලයා දුක්ඛකතකිසා සමුදයො භොති.

තත් කතමො අකුසලමුලපච්චයා සඛ්ඛාරේ : යා චේතනා සඤ්ඤාතනා චේතසිතතතං අයං චූච්චති අකුසලමුලපච්චයා සඛ්ඛාරේ -පෙ- තත් කතමා ඵසපච්චයා වේදනා: යං කාසිකං අසාතං කාසිකං දුක්ඛං කායසම්මසංඝං අසාතං දුක්ඛං වේදසිතං කායසම්මසංඝං අසාතා දුක්ඛා වේදනා. අයං චූච්චති ඵසපච්චයා වේදනා.

තත් කතමො වේදනාපච්චයා භවො: ඊපෙතා වේදනං සඤ්ඤාකතකො සඛ්ඛාරකතකො විඤ්ඤාණකතකො. අයං චූච්චති වේදනාපච්චයා භවො -පෙ- තෙන චූච්චති 'ඵචමේතසා කෙචලයා දුක්ඛකතකිසා සමුදයො භොති'ති.

452. කතමෙ ධම්මා අව්‍යාකතා : යස්මි සමයෙ අකුසලයා කම්මස්ස කතතතා උපචිතතතා විපාකා මනෝධාතු උප්පන්නා හොති රූපාරම්මණං වා -පෙ- ඵොට්ඨිබ්බාරම්මණං වා, යං යං වා පනාරබ්භ, තස්මි සමයෙ අකුසලමුලපච්චයා සඛ්ඛාරේ, සඛ්ඛාරපච්චයා විඤ්ඤාණං, විඤ්ඤාණපච්චයා නාමං, නාමපච්චයා ජට්ඨායතනං, ජට්ඨායතනපච්චයා ඵස්සො, ඵස්සො-පච්චයා වේදනා, වේදනාපච්චයා අභිමෝකෙඛා, අභිමෝකපච්චයා භවො, භවපච්චයා ජාතී, ජාතීපච්චයා ජරාමරණං -පෙ- තෙන චූච්චතී 'ඵචමෙනස්ස කෙවලස්ස දුක්ඛකකිකස්ස සමුදයො හොතී'ති.

453. කතමෙ ධම්මා අව්‍යාකතා : යස්මි සමයෙ අකුසලයා කම්මස්ස කතතතා උපචිතතතා විපාකා මනෝවිඤ්ඤාණධාතු උප්පන්නා හොති උපෙකඛාසභගතා රූපාරම්මණං වා -පෙ- ධම්මාරම්මණං වා, යං යං වා පනාරබ්භ, තස්මි සමයෙ අකුසලමුලපච්චයා සඛ්ඛාරේ, සඛ්ඛාරපච්චයා විඤ්ඤාණං, විඤ්ඤාණපච්චයා නාමං, නාමපච්චයා ජට්ඨායතනං, ජට්ඨායතනපච්චයා ඵස්සො, ඵස්සොපච්චයා වේදනා, වේදනාපච්චයා අභිමෝකෙඛා, අභිමෝකපච්චයා භවො, භවපච්චයා ජාතී, ජාතී පච්චයා ජරාමරණං. ඵචමෙනස්ස කෙවලස්ස දුක්ඛකකිකස්ස සමුදයො හොතී.

තථ කතමො අකුසලමුලපච්චයා සඛ්ඛාරේ : යා චේතනා සඤ්ඤවතනා චේතසිතතනං, අයං චූච්චතී අකුසලමුලපච්චයා සඛ්ඛාරේ.

තථ කතමං සඛ්ඛාරපච්චයා විඤ්ඤාණං : යං චිතතං මනෝ මානසං -පෙ- තජ්ජාමනෝවිඤ්ඤාණධාතු. ඉදං චූච්චතී සඛ්ඛාරපච්චයා විඤ්ඤාණං.

තථ කතමං විඤ්ඤාණපච්චයා නාමං : වේදනාකකිකො සඤ්ඤාකකිකො සඛ්ඛාරකකිකො. ඉදං චූච්චතී විඤ්ඤාණපච්චයා නාමං.

තථ කතමං නාමපච්චයා ජට්ඨායතනං : යං චිතතං මනෝ මානසං -පෙ- තජ්ජාමනෝවිඤ්ඤාණධාතු. ඉදං චූච්චතී නාමපච්චයා ජට්ඨායතනං.

තථ කතමො ජට්ඨායතනපච්චයා ඵස්සො : යො ඵස්සො චුභතා සමුච්ඡසතා සමුච්ඡිතතනං. අයං චූච්චතී ජට්ඨායතනපච්චයා ඵස්සො.

තථ කතමා ඵස්සොපච්චයා වේදනා : යං චේතසිකං නෙව සාතං නාසාතං චේතනොසම්ඵස්සජං අදුක්ඛමසුඛං වේදසිතං, චේතනොසම්ඵස්සජං අදුක්ඛමසුඛං වේදනා. අයං චූච්චතී ඵස්සොපච්චයා වේදනා.

තථ කතමො වේදනාපච්චයා අභිමෝකෙඛා : යො චිතතස්ස අභිමෝකෙඛා අභිමුච්චනා තදභිමුච්චනා. අයං චූච්චතී වේදනාපච්චයා අභිමෝකෙඛා.

තථ කතමො අභිමෝකපච්චයා භවො : ථපෙතො අභිමෝකං වේදනාකකිකො සඤ්ඤාකකිකො සඛ්ඛාරකකිකො විඤ්ඤාණකකිකො. අයං චූච්චතී අභිමෝකපච්චයා භවො.

තථ කතමා භවපච්චයා ජාතී : යා තෙසං ධම්මානං ජාතී සඤ්ජාතී තිබ්බතතී අභිනිබ්බතතී පාතුභවො. අයං චූච්චතී භවපච්චයා ජාතී.

තඤ්ඤා කතමං ජාතිපච්චයා ජරාමරණං: අපී ජරා, අපී මරණං.
තඤ්ඤා කතමා ජරා: යා තෙසං ධම්මානං ජරා ජරණතා ආයුනො
සංභාති. අයං චුච්චති ජරා. තඤ්ඤා කතමං මරණං: යො තෙසං
ධම්මානං ඛයො චයො හෙදො පරිභෙදො අනිච්චතා අනතරධානං.
ඉදං චුච්චති මරණං. ඉති අයඤ්ච ජරා ඉදඤ්ච මරණං. ඉදං චුච්චති
ජාතිපච්චයා ජරාමරණං.

'ඵචමෙතස්ස කෙවලස්ස දුක්ඛක්ඛන්ධස්ස සමුදයො හොති'ති
ඵචමෙතස්ස කෙවලස්ස දුක්ඛක්ඛන්ධස්ස සංඛතී හොති, සමාගමො
හොති, සමොධානං හොති, පානුභවො හොති. තෙන චුච්චති
'ඵචමෙතස්ස කෙවලස්ස දුක්ඛක්ඛන්ධස්ස සමුදයො හොති'ති.

අනුසලවිප්පාකමුලකං නිච්චිතං.

අභිධම්මභාජනියං නිච්චිතං.

පටිච්චසමුප්පාදවිභවේනා නිච්චිතො ජට්ඨො.

සීහල පොත්තෙසු:

- කුසලාකුසලා සොළසිකා සමුලා තෙසං පච්චයා
තෙසං විපාකා සංවිධිතා - තෙහි සඤ්චාරපච්චයා
- පඨමචතුක්ඛකුසල - අවිජ්ජා තස්ස පච්චයා
- ඵකනාලො විපාකස්මිං - තෙහි කුසලාකුසලමුලකා
- විජීක්ච්ජා දසවිඤ්ඤාණේ - අභිමොකො භාලභතී.
- අහෙතුකෙ වා කුසලෙ - පසාදො නුපලඛතී.

7. සතීපට්ඨානවිභවෙහා

454. චත්තාරේ සතීපට්ඨානා : ඉධ භික්ඛු අජ්ඣන්තං කායෙ කායානුපය්ඨි විහරති, ඛණ්ඩා කායෙ කායානුපය්ඨි විහරති, අජ්ඣන්ත-ඛණ්ඩා කායෙ කායානුපය්ඨි විහරති, ආතාපි සමපජානො සතීමා විනෙය්‍ය ලොකෙ අභිජ්ඣාදොමනස්සං. අජ්ඣන්තං වෙදනාසු වෙදනානු-පය්ඨි විහරති, ඛණ්ඩා වෙදනාසු වෙදනානුපය්ඨි විහරති, අජ්ඣන්තඛණ්ඩා වෙදනාසු වෙදනානුපය්ඨි විහරති ආතාපි සමපජානො සතීමා විනෙය්‍ය ලොකෙ අභිජ්ඣාදොමනස්සං. අජ්ඣන්තං චිත්තෙ චිත්තානුපය්ඨි විහරති, ඛණ්ඩා චිත්තෙ චිත්තානුපය්ඨි විහරති, අජ්ඣන්තඛණ්ඩා චිත්තෙ චිත්තානුපය්ඨි විහරති, ආතාපි සමපජානො සතීමා විනෙය්‍ය ලොකෙ අභිජ්ඣාදොමනස්සං. අජ්ඣන්තං ධම්මෙසු ධම්මානුපය්ඨි විහරති, ඛණ්ඩා ධම්මෙසු ධම්මානුපය්ඨි විහරති, අජ්ඣන්තඛණ්ඩා ධම්මෙසු ධම්මානුපය්ඨි විහරති ආතාපි සමපජානො සතීමා විනෙය්‍ය ලොකෙ අභිජ්ඣා දොමනස්සං.

455. කථංඤා භික්ඛු අජ්ඣන්තං කායෙ කායානුපය්ඨි විහරති : ඉධ භික්ඛු අජ්ඣන්තං කායං උඤ්ඤං පාදච්ඡා අධො කෙසම්ඤ්ඤා තචපරිඤ්ඤානං පුරං නානප්පකාරස්ස අසුචිනො පච්චවෙකඛති : අජ්ඣ ඉමස්මිං කායෙ කෙසං ලොමා නඛා දන්තා තචො මංසං නභාරු අට්ඨි අට්ඨිමිඤ්ඤා වකකං හදයං යකනං කිලොමිකං පිභකං පපඨාසං අන්තං අන්තගුණං උදරියං කර්මිකං පිත්තං සෙච්ඤං පුබ්බො ලොභිතං සෙදො මෙදො අස්සු වසා ඛෙලො සිඛ්ඤාණිකා ලසිකා ඡුත්තං. සො තං නිමිත්තං ආසෙවති, භාවෙති, ඛනුලීකරෙති, ඤාච්ඡිතං වච්ඡපෙති. සො තං නිමිත්තං ආසෙවිත්වා භාවෙත්වා ඛනුලීකරිත්වා ඤාච්ඡිතං වච්ඡපෙත්වා ඛණ්ඩා කායෙ චිත්තං උපසංහරති.

කථංඤා, භික්ඛු ඛණ්ඩා කායෙ කායානුපය්ඨි විහරති : ඉධ භික්ඛු ඛණ්ඩා කායං උඤ්ඤං පාදච්ඡා අධො කෙසම්ඤ්ඤා තචපරිඤ්ඤානං පුරං නානප්පකාරස්ස අසුචිනො පච්චවෙකඛති : අජ්ඣස්ස කායෙ¹ කෙසං ලොමා නඛා දන්තා තචො මංසං නභාරු අට්ඨි අට්ඨිමිඤ්ඤා වකකං හදයං යකනං කිලොමිකං පිභකං පපඨාසං අන්තං අන්තගුණං උදරියං කර්මිකං පිත්තං සෙච්ඤං පුබ්බො ලොභිතං සෙදො මෙදො අස්සු වසා ඛෙලො සිඛ්ඤාණිකා ලසිකා ඡුත්තං. සො තං නිමිත්තං ආසෙවති භාවෙති ඛනුලීකරෙති ඤාච්ඡිතං වච්ඡපෙති. සො තං නිමිත්තං ආසෙවිත්වා භාවෙත්වා ඛනුලීකරිත්වා ඤාච්ඡිතං වච්ඡපෙත්වා අජ්ඣන්තඛණ්ඩා කායෙ චිත්තං උපසංහරති.

---

1. අජ්ඣ ඉමස්මිං කායෙ - සිඡු.

කථඤ්ච භික්ඛු අඤ්ඤාතතඛභිඤ්ඤා කායෙ කායානුපයසී විහරති: ඉධ භික්ඛු අඤ්ඤාතතඛභිඤ්ඤා කායං උඤ්ඤා පාදතලා අධො කෙසමඤ්ඤා තචපරිසන්තං පුරං නානපපකාරසස අසුචිනො පච්චවෙකඛති. අපචි ඉමසමිං කායෙ කෙසා ලොමා: නඛා දන්තා තචො මංසං නහාරා අට්ඨි අට්ඨිමිඤ්ඤා: වකකං හදයං යකනං කිලොමකං පිහකං පපථාසං අන්තං අන්තගුණං උදරියං කර්සං පිත්තං සෙමහං පුබ්බො ලොහිතං සෙදො මෙදො අසුචු වසා බෙලො සිඛකාණිකා ලසිකා මුත්තං. එවං භික්ඛු අඤ්ඤාතතඛභිඤ්ඤා කායෙ කායානුපයසී විහරති ආතාපි සමපජානො සනිමා විනෙය්‍ය ලොකෙ අභිඤ්ඤාදොමනස්සං.

456. අනුපයසී'ති තථ කතමා අනුපය්‍යනා: යා පඤ්ඤා පජානනා -පෙ- අමොහො ධම්මවිචයො සමමාදිට්ඨි, අයං චූච්චති අනුපය්‍යනා. ඉමාය අනුපය්‍යනාය උපෙතො හොති සමුපෙතො උපගතො¹ සමුපගතො² උප්පනො සමුපනො³ සමන්තාගතො. තෙන චූච්චති අනුපයසී'ති.

'විහරති'ති ඉරියති වතතති පාලෙති යපෙති යාපෙති චරති විහරති. තෙන චූච්චති විහරති'ති.

'ආතාපි'ති තථ කතමං ආතප්පං⁴: යො චෙතසිකො විරියාරමො -පෙ- සමාචායාමො, ඉදං චූච්චති ආතප්පං⁴ ඉමිනා ආතප්පෙන උපෙතො හොති සමුපෙතො උපගතො¹ සමුපගතො² උප්පනො සමුපනො³ සමන්තාගතො. තෙන චූච්චති ආතාපි'ති.

'සමපජානො'ති තථ කතමං සමපජඤ්ඤං: යා පඤ්ඤා පජානනා -පෙ- අමොහො ධම්මවිචයො සමමාදිට්ඨි, ඉදං චූච්චති සමපජඤ්ඤං. ඉමිනා සමපජඤ්ඤෙන උපෙතො හොති සමුපෙතො උපගතො සමුපගතො උප්පනො සමුපනො සමන්තාගතො. තෙන චූච්චති සමපජානො'ති.

'සනිමා'ති තථ කතමා සනි: යා සනි අනුසනි -පෙ- සමාසති අයං චූච්චති සනි. ඉමාය සනියා උපෙතො හොති සමුපෙතො උපගතො සමුපගතො උප්පනො සමුපනො සමන්තාගතො. තෙන චූච්චති සනිමා'ති.

'විනෙය්‍ය ලොකෙ අභිඤ්ඤාදොමනස්සං'නති තථ කතමො ලොකො: සො'ච කායො ලොකො, පඤ්ඤා'පි උපාදානකඛකා ලොකො. අයං චූච්චති ලොකො.

තථ කතමා අභිඤ්ඤා: යො රුගො සාරුගො -පෙ- විත්තස්ස සාරුගො. අයං චූච්චති අභිඤ්ඤා.

---

1. උපාගතො - සිරිමු, මජ්ඣං.
 2. සමුපාගතො - සිරිමු, මජ්ඣං.
 3. සමුපනො - සිරිමු, මජ්ඣං.
 4. {ආතාපං - සිරිමු.
 {ආතාපො - මජ්ඣං.

තත්ථ කතමං දොමනස්සං : යං චෙතසිකං අසාතං චෙතසිකං දුක්ඛං
වෙතොසල්ඨස්සජ්ජං අසාතං දුක්ඛං වෙදසිතං වෙතොසල්ඨස්සජ්ජං අසාතං
දුක්ඛං වෙදනා, ඉදං චූචවති දොමනස්සං, ඉති අසඤ්ච අභිජ්ඣා ඉදඤ්ච
දොමනස්සං, ඉමමති ලොකො විනිතා, ගොනති පටිවිනිතා, සත්තා සමිතා,
චූපසනතා, අත්ඨගතා, අඛහත්ඨංගතා, අපපිතා, බ්‍යපපිතා, සොසිතා,
විසොසිතා, බ්‍යනාතිකතා. තෙන චූචවති විනෙය්‍ය ලොකො අභිජ්ඣා-
දොමනස්සන්ති.

කායානුපස්සනා නිදෙද්දසො.

457. කථඤ්ච භික්ඛු අජ්ඣතතං වෙදනාසු වෙදනානුපස්සි විහරති :
ඉධ භික්ඛු සුඛං වෙදනං වෙදියමානො.¹ සුඛං වෙදනං වෙදියමීති
පජානාති. දුක්ඛං වෙදනං වෙදියමානො දුක්ඛං වෙදනං වෙදියමීති
පජානාති. අදුක්ඛමසුඛං වෙදනං වෙදියමානො අදුක්ඛමසුඛං වෙදනං
වෙදියමීති² පජානාති. සාමිසං වා සුඛං වෙදනං වෙදියමානො සාමිසං
සුඛං වෙදනං වෙදියමීති පජානාති. නිරුමිසං වා සුඛං වෙදනං
වෙදියමානො නිරුමිසං සුඛං වෙදනං වෙදියමීති පජානාති. සාමිසං වා
දුක්ඛං වෙදනං වෙදියමානො සාමිසං දුක්ඛං වෙදනං වෙදියමීති
පජානාති. නිරුමිසං වා දුක්ඛං වෙදනං වෙදියමානො නිරුමිසං දුක්ඛං
වෙදනං වෙදියමීති පජානාති. සාමිසං වා අදුක්ඛමසුඛං වෙදනං
වෙදියමානො සාමිසං අදුක්ඛමසුඛං වෙදනං වෙදියමීති පජානාති.
නිරුමිසං වා අදුක්ඛමසුඛං වෙදනං වෙදියමානො නිරුමිසං අදුක්ඛමසුඛං
වෙදනං වෙදියමීති පජානාති. සො භං නිමිත්තං ආසෙවති භාවෙති
බහුලිකරෙති ස්ථාවඤ්චං වචන්ථපෙති. සො භං නිමිත්තං ආසෙවිත්ථා
භාවෙත්ථා බහුලිකරිත්ථා ස්ථාවඤ්චං වචන්ථපෙත්ථා බහිඤ්ඤා වෙදනාසු
චිත්තං උපසංභරති.

කථඤ්ච භික්ඛු බහිඤ්ඤා වෙදනාසු වෙදනානුපස්සි විහරති : ඉධ
භික්ඛු සුඛං වෙදනං වෙදියමානං සුඛං වෙදනං වෙදියතීති පජානාති.
දුක්ඛං වෙදනං වෙදියමානං දුක්ඛං වෙදනං වෙදියතීති පජානාති.
අදුක්ඛමසුඛං වෙදනං වෙදියමානං අදුක්ඛමසුඛං වෙදනං වෙදියතීති
පජානාති. සාමිසං වා සුඛං වෙදනං වෙදියමානං සාමිසං සුඛං වෙදනං
වෙදියතීති පජානාති. නිරුමිසං වා සුඛං වෙදනං වෙදියමානං නිරුමිසං
සුඛං වෙදනං වෙදියතීති පජානාති. සාමිසං වා දුක්ඛං වෙදනං
වෙදියමානං සාමිසං දුක්ඛං වෙදනං වෙදියතීති පජානාති. නිරුමිසං
වා දුක්ඛං වෙදනං වෙදියමානං නිරුමිසං දුක්ඛං වෙදනං වෙදියතීති
පජානාති. සාමිසං වා අදුක්ඛමසුඛං වෙදනං වෙදියමානං සාමිසං
අදුක්ඛමසුඛං වෙදනං වෙදියතීති පජානාති. නිරුමිසං වා අදුක්ඛමසුඛං
වෙදනං වෙදියමානං නිරුමිසං අදුක්ඛමසුඛං වෙදනං වෙදියතීති
පජානාති. සො භං නිමිත්තං ආසෙවති භාවෙති බහුලිකරෙති
ස්ථාවඤ්චං වචන්ථපෙති. සො භං නිමිත්තං ආසෙවිත්ථා භාවෙත්ථා
බහුලිකරිත්ථා ස්ථාවඤ්චං වචන්ථපෙත්ථා අජ්ඣතතබහිඤ්ඤා වෙදනාසු
චිත්තං උපසංභරති.

1. වෙදියමානො - සිරිඉ, මජ්ඣං. 2. වෙදියමීති සිරිඉ.

කථං ව භික්ඛු අර්ඛිතතබ්භිඤා වෙදනාසු වෙදනානුපසයි විහරති : ඉධ භික්ඛු සුඛං වෙදනං සුඛං වෙදනා'ති පජානාති. දුක්ඛං වෙදනං දුක්ඛං වෙදනා'ති පජානාති. අදුක්ඛමසුඛං වෙදනං අදුක්ඛමසුඛං වෙදනා'ති පජානාති. සාමිසං වා සුඛං වෙදනං සාමිසං සුඛං වෙදනා'ති පජානාති. නිරුමිසං වා සුඛං වෙදනං නිරුමිසං සුඛං වෙදනා'ති පජානාති. සාමිසං වා දුක්ඛං වෙදනං සාමිසං දුක්ඛං වෙදනා'ති පජානාති. නිරුමිසං වා දුක්ඛං වෙදනං නිරුමිසං දුක්ඛං වෙදනා'ති පජානාති. සාමිසං වා අදුක්ඛමසුඛං වෙදනං සාමිසං අදුක්ඛමසුඛං වෙදනා'ති පජානාති. නිරුමිසං වා අදුක්ඛමසුඛං වෙදනං නිරුමිසං අදුක්ඛමසුඛං වෙදනා'ති පජානාති. එවං භික්ඛු අර්ඛිතතබ්භිඤා වෙදනාසු වෙදනානු-පසයි විහරති ආතාපි සමපජානො සතිමා විනෙය්‍ය ලොකෙ අභිජ්ඣා දොමනස්සං.

458. අනුපසයි'ති -පෙ- විහරති'ති -පෙ- ආතාපි'ති -පෙ- සමපජානො'ති -පෙ- සතිමා'ති -පෙ- විනෙය්‍ය ලොකෙ අභිජ්ඣා-දොමනස්සනති. තත්ත කතමො ලොකො : සා'ව වෙදනා ලොකො, පඤ්ච'පි උපාදනකකිකා ලොකො. අයං වුච්චති ලොකො.

තත්ත කතමා අභිජ්ඣා : යො රුගෙයා සාරුගො -පෙ- විතතස්ස සාරුගො. අයං වුච්චති අභිජ්ඣා. තත්ත කතමං දොමනස්සං : යං වෙතසිකං අසාතං වෙතසිකං දුක්ඛං වෙතොසමපස්සජං අසාතං දුක්ඛං වෙදසිතං වෙතොසමපස්සජං අසාතං දුක්ඛං වෙදනා. ඉදං වුච්චති දොමනස්සං. ඉති අයඤ්ච අභිජ්ඣා ඉදඤ්ච දොමනස්සං, ඉමමහි ලොකෙ විනිතා භොනති පටිවිනිතා සන්තා සමිතා වුපසන්තා අත්ඛිතතා අඛිතත්ඛිතතා අපටිතා බ්‍යපටිතා සොසිතා විසොසිතා බ්‍යන්තිකතා තෙන වුච්චති විනෙය්‍ය ලොකෙ අභිජ්ඣාදොමනස්සනති.

වෙදනානුපසය්‍යනා නිදද්දසො.

459. කථඤ්ච භික්ඛු අර්ඛිතතං විනෙත විතනානුපසයි විහරති : ඉධ භික්ඛු සරුහං වා විතතං සරුහං මෙ විතතනති පජානාති. විතරුහං වා විතතං විතරුහං මෙ විතතනති පජානාති. සද්දෙසං වා විතතං සද්දෙසං මෙ විතතනති පජානාති. විතද්දෙසං වා විතතං විතද්දෙසං මෙ විතතනති පජානාති. සමොහං වා විතතං සමොහං මෙ විතතනති පජානාති. විතමොහං වා විතතං විතමොහං මෙ විතතනති පජානාති. සංඛිතතං වා විතතං සංඛිතතං මෙ විතතනති පජානාති. විකඛිතතං වා විතතං විකඛිතතං මෙ විතතනති පජානාති. මහග්ගතං වා විතතං මහග්ගතං මෙ විතතනති පජානාති. අමහග්ගතං වා විතතං අමහග්ගතං මෙ විතතනති පජානාති. සඋතතරං වා විතතං සඋතතරං මෙ විතතනති පජානාති අනුතතරං වා විතතං අනුතතරං මෙ විතතනති පජානාති. සමාභිතං වා විතතං සමාභිතං මෙ විතතනති පජානාති. අසමාභිතං වා විතතං අසමාභිතං මෙ විතතනති පජානාති. විමුතතං වා විතතං විමුතතං මෙ විතතනති පජානාති. අවිමුතතං වා විතතං අවිමුතතං මෙ විතතනති පජානාති. සො තං නිමිතතං ආසෙවති භාවෙති බහුලිකරොති ස්වාචඤ්චං චචත්ථපෙති. සො තං නිමිතතං ආසෙවති භාවෙති බහුලිකරිත්වා ස්වාචඤ්චං චචත්ථපෙති බභිඤා විනෙත විතතං උපසං-හරති.

කථඤ්ච භික්ඛු බහිද්ධා විනෙත විතතානුපයයි විහරති: ඉධ භික්ඛු සරුභං වාසං විතතං සරුභමස්ස විතතනති පජානාති. විතරුභං වාසං විතතං විතරුභමස්ස විතතනති පජානාති. සද්දෙසං වාසං විතතං සද්දෙසමස්ස විතතනති පජානාති. විතද්දෙසං වාසං විතතං විතද්දෙසමස්ස විතතනති පජානාති සමොභං වාසං විතතං සමොභමස්ස විතතනති පජානාති. විතමොභං වාසං විතතං විතමොභමස්ස විතතනති පජානාති. සංඛිතතං වාසං විතතං සංඛිතතමස්ස විතතනති පජානාති. විකඛිතතං වාසං විතතං විකඛිතතමස්ස විතතනති පජානාති. මහඤ්ඤං වාසං විතතං මහඤ්ඤමස්ස විතතනති පජානාති. අමභඤ්ඤං වාසං විතතං අමභඤ්ඤමස්ස විතතනති පජානාති. සඋතතරං වාසං විතතං සඋතතරමස්ස විතතනති පජානාති. අනුතතරං වාසං විතතං අනුතතරමස්ස විතතනති පජානාති. සමාභිතං වාසං විතතං සමාභිතමස්ස විතතනති පජානාති අසමාභිතං වාසං විතතං අසමාභිතමස්ස විතතනති පජානාති. විමුත්තං වාසං විතතං විමුත්තමස්ස විතතනති පජානාති අවිමුත්තං වාසං විතතං අවිමුත්තමස්ස විතතනති පජානාති. සො නං නිමිතතං ආසෙවති, භාවෙති, බහුලීකරෙති, ස්ථාවඤ්ඤං වචන්ථපෙති. සො නං නිමිතතං ආසෙවන්තා භාවෙන්තා බහුලීකරන්තා ස්ථාවඤ්ඤං වචන්ථපෙන්තා අජඛිතතබහිද්ධා විනෙත විතතං උපසංභරති.

කථඤ්ච භික්ඛු අජඛිතතබහිද්ධා විනෙත විතතානුපයයි විහරති: ඉධ භික්ඛු සරුභං වා විතතං සරුභං විතතනති පජානාති. විතරුභං වා විතතං විතරුභං විතතනති පජානාති. සද්දෙසං වා විතතං සද්දෙසං විතතනති පජානාති. විතද්දෙසං වා විතතං විතද්දෙසං විතතනති පජානාති. සමොභං වා විතතං සමොභං විතතනති පජානාති. විතමොභං වා විතතං විතමොභං විතතනති පජානාති. සංඛිතතං වා විතතං සංඛිතතං විතතනති පජානාති. විකඛිතතං වා විතතං විකඛිතතං විතතනති පජානාති. මහඤ්ඤං වා විතතං මහඤ්ඤං විතතනති පජානාති. අමභඤ්ඤං වා විතතං අමභඤ්ඤං විතතනති පජානාති. සඋතතරං වා විතතං සඋතතරං විතතනති පජානාති. අනුතතරං වා විතතං අනුතතරං විතතනති පජානාති. සමාභිතං වා විතතං සමාභිතං විතතනති පජානාති. අසමාභිතං වා විතතං අසමාභිතං විතතනති පජානාති. විමුත්තං වා විතතං විමුත්තං විතතනති පජානාති. අවිමුත්තං වා විතතං අවිමුත්තං විතතනති පජානාති. එවං භික්ඛු අජඛිතතබහිද්ධා විනෙත විතතානුපයයි විහරති අනාපි සම්පජානො සතිමා විනෙත්ත ට්‍රොකෙ අභිජ්ඣාදොමඤ්ඤං.

460. අනුපයයි'ති -පෙ- විහරති'ති -පෙ- අනාපි'ති -පෙ- සම්පජානො'ති -පෙ- සතිමා'ති -පෙ- විනෙත්ත ට්‍රොකෙ අභිජ්ඣාදොමඤ්ඤංනති. තන්ථ කතමො ට්‍රොකො : නං යෙව් විතතං ට්‍රොකො, පඤ්ච'පි උපාදානකකතා, ට්‍රොකො.

තන්ථ කතමා අභිජ්ඣා: යො රාගො සාරාගො -පෙ- විතතස්ස සාරාගො. අයං වුච්චති අභිජ්ඣා.

නන්ව කතමිං දෙමනස්සං : යං වේතයිකං අසාතං චේතයිකං දුක්ඛං
 චේතොසල්ඛස්සජ්. අසාතං දුක්ඛං චේදසිතං චේතොසල්ඛස්සජ්. අසාතා
 දුක්ඛා චේදනා. ඉදං චූළචිති දෙමනස්සං. ඉති අගඤ්ඤි අභිජ්ඣා ඉදඤ්ඤි
 දෙමනස්සං ඉමමභි ලොකෙ විනිතා; භොනති පච්චිනිතා; සන්තා; සමීතා;
 චූළසන්තා; අන්විතා; අභවන්විතා; අපචිතා; බ්‍යපචිතා; සොසිතා;
 විසොසිතා; බ්‍යන්තීකතා. තෙන චූළචිති විනෙය්‍ය ලොකෙ අභිජ්ඣා
 දෙමනස්සන්ති.

විනානානුපස්සනා නිදද්දසො.

461. කථං ච භික්ඛු අජ්ඣතනං ධම්මෙසු ධම්මානුපස්සි විහරති: ඉධ
 භික්ඛු සන්තං වා අජ්ඣතනං කාමච්ඡදං අච්චි මෙ අජ්ඣතනං කාමච්ඡද්‍යෝති
 පජානාති. අසන්තං වා අජ්ඣතනං කාමච්ඡදං නච්චි මෙ අජ්ඣතනං
 කාමච්ඡද්‍යෝති පජානාති. යථා ච අනුප්පන්නස්ස කාමච්ඡදස්ස උප්පාදෙ
 භොති. තඤ්ඤි පජානාති. යථා ච උප්පන්නස්ස කාමච්ඡදස්ස පභානං
 භොති. තඤ්ඤි පජානාති. යථා ච පභිනස්ස කාමච්ඡදස්ස අයතීං
 අනුප්පාදෙ භොති තඤ්ඤි පජානාති.

සන්තං වා අජ්ඣතනං ව්‍යාපාදං -පෙ- සන්තං වා අජ්ඣතනං ඵිනමිඤ්ඤං
 -පෙ- සන්තං වා අජ්ඣතනං උඤ්චවකුක්ඛච්චං-පෙ-සන්තං වා අජ්ඣතනං
 විචිතිච්ඡා අච්චි මෙ අජ්ඣතනං විචිතිච්ඡාති පජානාති. අසන්තං වා
 අජ්ඣතනං විචිතිච්ඡං නච්චි මෙ අජ්ඣතනං විචිතිච්ඡාති පජානාති. යථා ච
 අනුප්පන්නාය විචිතිච්ඡාය උප්පාදෙ භොති තඤ්ඤි පජානාති. යථා ච
 උප්පන්නාය විචිතිච්ඡාය පභානං භොති තඤ්ඤි පජානාති. යථා ච
 පභිනාය විචිතිච්ඡාය අයතීං අනුප්පාදෙ භොති තඤ්ඤි පජානාති.

462. සන්තං වා අජ්ඣතනං සතිසම්මොජ්ඣාඛිතං අච්චි මෙ අජ්ඣතනං
 සතිසම්මොජ්ඣාඛිතොති පජානාති. අසන්තං වා අජ්ඣතනං සතිසම්මො-
 ජ්ඣාඛිතං නච්චි මෙ අජ්ඣතනං සතිසම්මොජ්ඣාඛිතොති පජානාති. යථා ච
 අනුප්පන්නස්ස සතිසම්මොජ්ඣාඛිතස්ස උප්පාදෙ භොති තඤ්ඤි පජානාති.
 යථා ච උප්පන්නස්ස සතිසම්මොජ්ඣාඛිතස්ස භාවනාය පාරිසුරි භොති
 තඤ්ඤි පජානාති.

සන්තං වා අජ්ඣතනං ධම්මවිචයසම්මොජ්ඣාඛිතං -පෙ- සන්තං වා
 අජ්ඣතනං විරියසම්මොජ්ඣාඛිතං -පෙ- සන්තං වා අජ්ඣතනං පිතිසම්මො-
 ජ්ඣාඛිතං -පෙ- සන්තං වා අජ්ඣතනං පස්සද්ධිසම්මොජ්ඣාඛිතං -පෙ-
 සන්තං වා අජ්ඣතනං සමාධිසම්මොජ්ඣාඛිතං -පෙ- සන්තං වා අජ්ඣතනං
 උපෙක්ඛාසම්මොජ්ඣාඛිතං අච්චි මෙ අජ්ඣතනං උපෙක්ඛාසම්මොජ්ඣාඛිතොති
 පජානාති. අසන්තං වා අජ්ඣතනං උපෙක්ඛාසම්මොජ්ඣාඛිතං නච්චි මෙ
 අජ්ඣතනං උපෙක්ඛාසම්මොජ්ඣාඛිතොති පජානාති. යථා ච අනුප්පන්නස්ස
 උපෙක්ඛාසම්මොජ්ඣාඛිතස්ස උප්පාදෙ භොති තඤ්ඤි පජානාති. යථා ච
 උප්පන්නස්ස උපෙක්ඛාසම්මොජ්ඣාඛිතස්ස භාවනාය පාරිසුරි භොති. තඤ්ඤි
 පජානාති. සො තං නිමිත්තං අාසෙවති භාවෙති බහුලීකරෙති ස්වාච්ඡිතං
 වචන්වෙති. සො තං නිමිත්තං අාසෙවති; භාවෙති බහුලීකරිතා;
 ස්වාච්ඡිතං වචන්වෙති; බහිඤ්ඤං ධම්මෙසු ඵිතනං උපසංහරති.

463 කථඤ්ච භික්ඛු බහිද්ධා; ධම්මෙසු ධම්මානුපසයි විහරති: ඉධ භික්ඛු සන්තං වා'ස්ස කාමච්ඡදං අඤ්චි'ස්ස කාමච්ඡද්දෝති පජානාති. අසන්තං වා'ස්ස කාමච්ඡදං නඤ්චි'ස්ස කාමච්ඡද්දෝති පජානාති. යථා ච අනුප්පන්නස්ස කාමච්ඡදස්ස උප්පාදෙ භොති තඤ්ච පජානාති. යථා ච උප්පන්නස්ස කාමච්ඡදස්ස පභානං භොති තඤ්ච පජානාති. යථා ච පභිනස්ස කාමච්ඡදස්ස ආයතීං අනුප්පාදෙ භොති තඤ්ච පජානාති.

සන්තං වා'ස්ස ව්‍යාපාදං -පෙ- සන්තං වා'ස්ස ජිනමිද්ධං -පෙ- සන්තං වා'ස්ස උද්ධවච්ඡකකුච්චං -පෙ- සන්තං වා'ස්ස විච්ඡිකිච්ඡං අඤ්චි'ස්ස විච්ඡිකිච්ඡා'ති පජානාති, අසන්තං වා'ස්ස විච්ඡිකිච්ඡං නඤ්චි'ස්ස විච්ඡිකිච්ඡා'ති පජානාති. යථා ච අනුප්පන්නාය විච්ඡිකිච්ඡාය උප්පාදෙ භොති තඤ්ච පජානාති. යථා ච උප්පන්නාය විච්ඡිකිච්ඡාය පභානං භොති තඤ්ච පජානාති යථා ච පභිනාය විච්ඡිකිච්ඡාය ආයතීං අනුප්පාදෙ භොති තඤ්ච පජානාති.

සන්තං වා'ස්ස සතිසම්මොඤ්ඤබ්බං අඤ්චි'ස්ස සතිසම්මොඤ්ඤබ්බො'ති පජානාති. අසන්තං වා'ස්ස සතිසම්මොඤ්ඤබ්බං නඤ්චි'ස්ස සතිසම්මොඤ්ඤබ්බො'ති පජානාති. යථා ච අනුප්පන්නස්ස සතිසම්මොඤ්ඤබ්බස්ස උප්පාදෙ භොති තඤ්ච පජානාති. යථා ච උප්පන්නස්ස සතිසම්මොඤ්ඤබ්බස්ස භාවනාය පාරිපුරී භොති තඤ්ච පජානාති. සන්තං වා'ස්ස ධම්මවිච්චයසම්මොඤ්ඤබ්බං -පෙ- සන්තං වා'ස්ස විරියසම්මොඤ්ඤබ්බං -පෙ- සන්තං වා'ස්ස පිතිසම්මොඤ්ඤබ්බං -පෙ- සන්තං වා'ස්ස පස්සද්ධි-සම්මොඤ්ඤබ්බං -පෙ- සන්තං වා'ස්ස සමාධිසම්මොඤ්ඤබ්බං -පෙ- සන්තං වා'ස්ස උපෙක්ඛාසම්මොඤ්ඤබ්බං අඤ්චි'ස්ස උපෙක්ඛාසම්මොඤ්ඤබ්බො'ති පජානාති. අසන්තං වා'ස්ස උපෙක්ඛාසම්මොඤ්ඤබ්බං නඤ්චි'ස්ස උපෙක්ඛාසම්මොඤ්ඤබ්බො'ති පජානාති. යථා ච අනුප්පන්නස්ස උපෙක්ඛාසම්මොඤ්ඤබ්බස්ස උප්පාදෙ භොති තඤ්ච පජානාති. යථා ච උප්පන්නස්ස උපෙක්ඛාසම්මොඤ්ඤබ්බස්ස භාවනාය පාරිපුරී භොති තඤ්ච පජානාති. සො තං නිමිත්තං ආසෙවති භාවෙති බහුලීකරෙති ඤාච්ඡිතං වච්ඡපෙති, සො තං නිමිත්තං ආසෙවති භාවෙති බහුලීකරිතං ඤාච්ඡිතං වච්ඡපෙති අඤ්ඤාතබ්බිද්ධා; ධම්මෙසු විතතං උපසංභරති.

464. කථඤ්ච භික්ඛු අඤ්ඤාතබ්බිද්ධා; ධම්මෙසු ධම්මානුපසයි විහරති: ඉධ භික්ඛු සන්තං වා' කාමච්ඡදං අඤ්චි' කාමච්ඡද්දෝති පජානාති. අසන්තං වා' කාමච්ඡදං නඤ්චි' කාමච්ඡද්දෝති පජානාති. යථා ච අනුප්පන්නස්ස කාමච්ඡදස්ස උප්පාදෙ භොති තඤ්ච පජානාති. යථා ච උප්පන්නස්ස කාමච්ඡදස්ස පභානං භොති තඤ්ච පජානාති. යථා ච පභිනස්ස කාමච්ඡදස්ස ආයතීං අනුප්පාදෙ භොති තඤ්ච පජානාති.

සන්තං වා' ව්‍යාපාදං -පෙ- සන්තං වා' ජිනමිද්ධං -පෙ- සන්තං වා' උද්ධවච්ඡකකුච්චං -පෙ- සන්තං වා' විච්ඡිකිච්ඡං අඤ්චි' විච්ඡිකිච්ඡා'ති පජානාති. අසන්තං වා' විච්ඡිකිච්ඡං නඤ්චි' විච්ඡිකිච්ඡා'ති පජානාති. යථා ච අනුප්පන්නාය විච්ඡිකිච්ඡාය උප්පාදෙ භොති තං ච පජානාති. යථා ච උප්පන්නාය විච්ඡිකිච්ඡාය පභානං භොති තඤ්ච පජානාති, යථා ච පභිනාය විච්ඡිකිච්ඡාය ආයතීං අනුප්පාදෙ භොති තං ච පජානාති.

465. සන්තං වා සතිසලොඤ්ඤාඛිතං අපී සතිසලොඤ්ඤාඛිතො'ති පජානාති, අසන්තං වා සතිසලොඤ්ඤාඛිතං නපී සතිසලොඤ්ඤාඛිතො'ති පජානාති. යථා ච අනුපපන්නස්ස සතිසලොඤ්ඤාඛිතස්ස උපපාදො භොති තඤ්ඤා පජානාති. යථා ච උපපන්නස්ස සතිසලොඤ්ඤාඛිතස්ස භාවනාය පාරිපුරී භොති තඤ්ඤා පජානාති

සන්තං වා ධම්මවිචයසලොඤ්ඤාඛිතං -පෙ- සන්තං වා විරියසලොඤ්ඤාඛිතං -පෙ- සන්තං වා පිතිසලොඤ්ඤාඛිතං -පෙ- සන්තං වා පස්සඤ්ඤාඛිතං -පෙ- සන්තං වා සමාධිසලොඤ්ඤාඛිතං -පෙ- සන්තං වා උපෙක්ඛාසලොඤ්ඤාඛිතං අපී උපෙක්ඛාසලොඤ්ඤාඛිතො'ති පජානාති. අසන්තං වා උපෙක්ඛාසලොඤ්ඤාඛිතං නපී උපෙක්ඛාසලොඤ්ඤාඛිතො'ති පජානාති, යථා ච අනුපපන්නස්ස උපෙක්ඛාසලොඤ්ඤාඛිතස්ස උපපාදො භොති තඤ්ඤා පජානාති. යථා ච උපපන්නස්ස උපෙක්ඛාසලොඤ්ඤාඛිතස්ස භාවනාය පාරිපුරී භොති තඤ්ඤා පජානාති එවං භික්ඛු අඤ්ඤාතඛනිඤා ධම්මෙසු ධම්මානුපස්සී විහරති ආතාපි සම්පජානො සතිමා විනෙය්‍ය ලොකෙ අභිඤ්ඤාදොමනස්සං.

466. අනුපස්සී'ති තත්ථ කතමා අනුපස්සනා : යා පඤ්ඤා පජානනා -පෙ- අමොභො ධම්මවිචයො සම්මාදිට්ඨී, අයං චූච්චති අනුපස්සනා. ඉමාය අනුපස්සනාය උපෙතො භොති සමුපෙතො උපගතො සමුපගතො උපනතො සමුපනතො සමන්තාගතො. තෙන චූච්චති අනුපස්සීති.

විහරතී'ති ඉරියති වතතති පාලෙති යපෙති යාපෙති චරති විහරති. තෙන චූච්චති විහරතී'ති.

ආතාපි'ති. තත්ථ කතමං ආතප්පං : යො චෙතසිකො විරියාරමො -පෙ- සම්මාචායාමො, ඉදං චූච්චති ආතප්පං. ඉමීනා ආතප්පෙන උපෙතො භොති -පෙ- සමන්තාගතො. තෙන චූච්චති ආතාපි'ති.

සම්පජානො'ති තත්ථ කතමං සම්පජ්ඤාදො : යා පඤ්ඤා පජානනා -පෙ- අමොභො ධම්මවිචයො සම්මාදිට්ඨී, ඉදං චූච්චති සම්පජ්ඤාදො. ඉමීනා සම්පජ්ඤාදෙන උපෙතො භොති සමුපෙතො -පෙ- සමන්තාගතො තෙන චූච්චති සම්පජානො'ති.

සතිමා'ති තත්ථ කතමා සති : යා සති අනුස්සති -පෙ- සම්මාසති. අයං චූච්චති සති. ඉමාය සතියා උපෙතො භොති සමුපෙතො -පෙ- සමන්තාගතො. තෙන චූච්චති සතිමා'ති.

විනෙය්‍ය ලොකෙ අභිඤ්ඤාදොමනස්ස'නති. තත්ථ කතමො ලොකො : තෙ'ව ධම්මා ලොකො, පඤ්ඤා'පි උපාදනකඛඤා ලොකො. අයං චූච්චති ලොකො.

තත්ථ කතමා අභිඤ්ඤා : යො රාගො සාර්ගො -පෙ- විතතස්ස සාර්ගො. අයං චූච්චති අභිඤ්ඤා.

තත් කතමං දෙමනස්සං: යං චෙතසිකං අසාතං චෙතසිකං දුක්ඛං චෙතො සල්ඨස්සජං අසාතං දුක්ඛං වේදසිතං චෙතො සල්ඨස්සජං අසතා දුක්ඛා වෙදනා, ඉදං චූළවති දෙමනස්සං. ඉති අයඤ්ච අභිජ්ඣා ඉදඤ්ච දෙමනස්සං ඉමමති ලොකෙ විනිතා භොනති පච්චිනිතා සන්තා සමිතා චූළපසන්තා අත්ඛිතා අඛිත්ඛිතා අපපිතා බ්‍යපපිතා සොසිතා විසොසිතා බ්‍යන්තිකතා. තෙන චූළවති 'විනෙය්‍ය ලොකෙ අභිජ්ඣා දෙමනස්ස'න්ති.

ධම්මානුපස්සනා නිදද්දෙසො.

සුභතනනගාජනියං.

467. චිත්තාරො සතිපට්ඨානා: ඉධ භික්ඛු කායෙ කායානුපස්සි විහරති, වේදනාසු වේදනානුපස්සි විහරති, විනෙත චිත්තානුපස්සි විහරති, ධම්මෙසු ධම්මානුපස්සි විහරති.

468. කථඤ්ච භික්ඛු කායෙ කායානුපස්සි විහරති: ඉධ භික්ඛු යස්මිං සමයෙ ලොකුත්තරං ක්ඛානං භාවෙති නිය්‍යානිකං අපචයගාමිං දිට්ඨිගතානං පභානාය පථමාය භුමියා පතතියා විච්චේව'ච කාමෙහි -පෙ- පථමං ක්ඛානං උපසම්පජ්ජ විහරති දුක්ඛා පච්චදං දකුභිඤ්ඤං කායෙ කායානුපස්සි, යා තස්මිං සමයෙ සති අනුස්සති සම්මාසති සතිසම්මොජ්ඣබ්‍රෙහා මඤ්ඤානං මඤ්ඤපරියාපනනං, ඉදං චූළවති සතිපට්ඨානං. අවසෙසා ධම්මා සතිපට්ඨාන සම්පසුත්තා.

469. කථං ච භික්ඛු වේදනාසු වේදනානුපස්සි විහරති: ඉධ භික්ඛු යස්මිං සමයෙ ලොකුත්තරං ක්ඛානං භාවෙති නිය්‍යානිකං අපචයගාමිං දිට්ඨිගතානං පභානාය පථමාය භුමියා පතතියා විච්චේව'ච කාමෙහි -පෙ- පථමං ක්ඛානං උපසම්පජ්ජ විහරති දුක්ඛාපච්චදං දකුභිඤ්ඤං වේදනාසු වේදනානුපස්සි, යා තස්මිං සමයෙ සති අනුස්සති සම්මාසති සතිසම්මොජ්ඣබ්‍රෙහා මඤ්ඤානං මඤ්ඤපරියාපනනං, ඉදං චූළවති සතිපට්ඨානං අවසෙසා ධම්මා සතිපට්ඨානසම්පසුත්තා.

470. කථඤ්ච භික්ඛු විනෙත චිත්තානුපස්සි විහරති: ඉධ භික්ඛු යස්මිං සමයෙ ලොකුත්තරං ක්ඛානං භාවෙති නිය්‍යානිකං අපචයගාමිං දිට්ඨිගතානං පභානාය පථමාය භුමියා පතතියා විච්චේව'ච කාමෙහි -පෙ- පථමං ක්ඛානං උපසම්පජ්ජ විහරති දුක්ඛාපච්චදං දකුභිඤ්ඤං විනෙත චිත්තානුපස්සි, යා තස්මිං සමයෙ සති අනුස්සති සම්මාසති සතිසම්මොජ්ඣබ්‍රෙහා මඤ්ඤානං මඤ්ඤපරියාපනනං, ඉදං චූළවති සතිපට්ඨානං. අවසෙසා ධම්මා සතිපට්ඨාන සම්පසුත්තා.

471. කථඤ්ච භික්ඛු ධම්මෙසු ධම්මානුපයසී විහරති : ඉධ භික්ඛු යසම් සමයෙ ලොකුත්තරං ක්ඛානං භාවෙති නියතානිකං අපචයගාමිං දිට්ඨිගතානං පභානාය පඨමාය භූමියා පතතියා විවිච්චෝචි කාමෙහි -පෙ- පඨමං ක්ඛානං උපසම්පජ්ජි විහරති දුක්ඛාපට්ඨපදං දකුංභිඤ්ඤං ධම්මෙසු ධම්මානුපයසී, යා තසම් සමයෙ සති අනුස්සති සම්මාසති සතිසම්මොජ්ඣධේයා මඤ්ඤානං මඤ්ඤාපරියාපනං, ඉදං චූච්චති සතිපට්ඨානං. අවසෙසා ධම්මා සතිපට්ඨාන සම්පසුත්තා.

472. තත්ථ කතමං සතිපට්ඨානං : ඉධ භික්ඛු යසම් සමයෙ ලොකුත්තරං ක්ඛානං භාවෙති නියතානිකං අපචයගාමිං දිට්ඨිගතානං පභානාය පඨමාය භූමියා පතතියා විවිච්චෝචි කාමෙහි -පෙ- පඨමං ක්ඛානං උපසම්පජ්ජි විහරති දුක්ඛාපට්ඨපදං දකුංභිඤ්ඤං ධම්මෙසු ධම්මානුපයසී, යා තසම් සමයෙ සති අනුස්සති සම්මාසති සතිසම්මොජ්ඣධේයා මඤ්ඤානං මඤ්ඤාපරියාපනං, ඉදං චූච්චති සතිපට්ඨානං. අවසෙසා ධම්මා සතිපට්ඨාන සම්පසුත්තා.

473. චතතාරේ සතිපට්ඨානා : ඉධ භික්ඛු කායෙ කායානුපයසී විහරති, වේදනාසු -පෙ- විතෙත -පෙ- ධම්මෙසු ධම්මානුපයසී විහරති.

474. කථඤ්ච භික්ඛු කායෙ කායානුපයසී විහරති : ඉධ භික්ඛු යසම් සමයෙ ලොකුත්තරං ක්ඛානං භාවෙති නියතානිකං අපචයගාමිං දිට්ඨිගතානං පභානාය පඨමාය භූමියා පතතියා විවිච්චෝචි කාමෙහි -පෙ- පඨමං ක්ඛානං උපසම්පජ්ජි විහරති දුක්ඛාපට්ඨපදං දකුංභිඤ්ඤං, තසම් සමයෙ එසොහොති -පෙ- අවිකේඛපොහොති, ඉමෙ ධම්මා කුසලා. තසොච ලොකුත්තරස්ස කුසලස්ස ක්ඛානස්ස කතතතා භාවිතතතා විපාකං විවිච්චෝචි කාමෙහි -පෙ- පඨමං ක්ඛානං උපසම්පජ්ජි විහරති දුක්ඛාපට්ඨපදං දකුංභිඤ්ඤං සුඤ්ඤානං කායෙ කායානුපයසී, යා තසම් සමයෙ සති අනුස්සති සම්මාසති සතිසම්මොජ්ඣධේයා මඤ්ඤානං මඤ්ඤාපරියාපනං, ඉදං චූච්චති සතිපට්ඨානං. අවසෙසා ධම්මා සතිපට්ඨාන සම්පසුත්තා.

475. කථඤ්ච භික්ඛු වේදනාසු වේදනානුපයසී විහරති : ඉධ භික්ඛු යසම් සමයෙ ලොකුත්තරං ක්ඛානං භාවෙති නියතානිකං අපචයගාමිං දිට්ඨිගතානං පභානාය පඨමාය භූමියා පතතියා විවිච්චෝචි කාමෙහි -පෙ- පඨමං ක්ඛානං උපසම්පජ්ජි විහරති දුක්ඛාපට්ඨපදං දකුංභිඤ්ඤං, තසම් සමයෙ එසොහොති -පෙ- අවිකේඛපොහොති, ඉමෙ ධම්මා කුසලා. තසොච ලොකුත්තරස්ස කුසලස්ස ක්ඛානස්ස කතතතා භාවිතතතා විපාකං විවිච්චෝචි කාමෙහි -පෙ- පඨමං ක්ඛානං උපසම්පජ්ජි විහරති දුක්ඛාපට්ඨපදං දකුංභිඤ්ඤං සුඤ්ඤානං වේදනාසු වේදනානුපයසී, යා තසම් සමයෙ සති අනුස්සති සම්මාසති සතිසම්මොජ්ඣධේයා මඤ්ඤානං මඤ්ඤාපරියාපනං, ඉදං චූච්චති සතිපට්ඨානං. අවසෙසා ධම්මා සතිපට්ඨාන සම්පසුත්තා.

476. කථඤ්ච භික්ඛු චිත්තෙ චිත්තානුපයසී විහරති : ඉධ භික්ඛු යසම් සමයෙ ලොකුත්තරං ක්ඛානං භාවෙති නිශ්ශාන්තිකං අපචයගාමී දිට්ඨිගතානං පභානාය පඨමාය භුමියා පඤ්ඤා විවිච්චෝච කාමෙති -පෙ- පඨමං ක්ඛානං උපසම්පජ්ජ විහරති දුක්ඛාපච්චදං දකුඤ්ඤාදං, තසම් සමයෙ ඵසොහොති -පෙ- අවිකේධපො හොති. ඉමෙ ධම්මා කුසලා. තසොච ලොකුත්තරස්ස කුසලස්ස ක්ඛානස්ස කතන්තා භාවිතන්තා විපාකං විවිච්චෝච කාමෙති -පෙ- පඨමං ක්ඛානං උපසම්පජ්ජ විහරති දුක්ඛාපච්චදං දකුඤ්ඤාදං සුඤ්ඤාතං චිත්තෙ චිත්තානුපයසී, යා තසම් සමයෙ සති අනුස්සති සම්මාසති සතිසමෝඤ්ඤාධේනා මහ්ණඛං මහ්ණපරියාපන්තං, ඉදං චූචවති සතිපට්ඨානං. අවසෙසා ධම්මා සතිපට්ඨානසම්පසුත්තා.

477. කථඤ්ච භික්ඛු ධම්මෙසු ධම්මානුපයසී විහරති : ඉධ භික්ඛු යසම් සමයෙ ලොකුත්තරං ක්ඛානං භාවෙති නිශ්ශාන්තිකං අපචයගාමී දිට්ඨිගතානං පභානාය පඨමාය භුමියා පඤ්ඤා විවිච්චෝච කාමෙති -පෙ- පඨමං ක්ඛානං උපසම්පජ්ජ විහරති දුක්ඛාපච්චදං දකුඤ්ඤාදං, තසම් සමයෙ ඵසොහොති -පෙ- අවිකේධපො හොති, ඉමෙ ධම්මා කුසලා. තසොච ලොකුත්තරස්ස කුසලස්ස ක්ඛානස්ස කතන්තා භාවිතන්තා විපාකං විවිච්චෝච කාමෙති -පෙ- පඨමං ක්ඛානං උපසම්පජ්ජ විහරති දුක්ඛාපච්චදං දකුඤ්ඤාදං සුඤ්ඤාතං ධම්මෙසු ධම්මානුපයසී, යා තසම් සමයෙ සති අනුස්සති සම්මාසති සතිසමෝඤ්ඤාධේනා මහ්ණඛං මහ්ණපරියාපන්තං, ඉදං චූචවති සතිපට්ඨානං. අවසෙසා ධම්මා සතිපට්ඨානසම්පසුත්තා.

478. තත්ථ කතමං සතිපට්ඨානං : ඉධ භික්ඛු යසම් සමයෙ ලොකුත්තරං ක්ඛානං භාවෙති නිශ්ශාන්තිකං අපචයගාමී දිට්ඨිගතානං පභානාය පඨමාය භුමියා පඤ්ඤා විවිච්චෝච කාමෙති -පෙ- පඨමං ක්ඛානං උපසම්පජ්ජ විහරති දුක්ඛාපච්චදං දකුඤ්ඤාදං. තසම් සමයෙ ඵසොහොති -පෙ- අවිකේධපො හොති, ඉමෙ ධම්මා කුසලා. තසොච ලොකුත්තරස්ස කුසලස්ස ක්ඛානස්ස කතන්තා භාවිතන්තා විපාකං විවිච්චෝච කාමෙති -පෙ- පඨමං ක්ඛානං උපසම්පජ්ජ විහරති දුක්ඛාපච්චදං දකුඤ්ඤාදං සුඤ්ඤාතං. යා තසම් සමයෙ සති අනුස්සති සම්මාසති සතිසමෝඤ්ඤාධේනා මහ්ණඛං මහ්ණපරියාපන්තං, ඉදං චූචවති සතිපට්ඨානං. අවසෙසා ධම්මා සතිපට්ඨානසම්පසුත්තා.

අභිධම්මභාෂණියං.

479. චන්තාරේ සතිපට්ඨානා : ඉධ භික්ඛු කායෙ කායානුපයසී විහරති ආතාපි සම්පජ්ජානො සතිමා විනෙය්‍ය ලොකෙ අභිඤ්ඤාදෙමනස්සං. වේදනාසු වේදනානුපයසී විහරති ආතාපි සම්පජ්ජානො සතිමා විනෙය්‍ය ලොකෙ අභිඤ්ඤාදෙමනස්සං. චිත්තෙ චිත්තානුපයසී විහරති ආතාපි සම්පජ්ජානො සතිමා විනෙය්‍ය ලොකෙ අභිඤ්ඤාදෙමනස්සං. ධම්මෙසු ධම්මානුපයසී විහරති ආතාපි සම්පජ්ජානො සතිමා විනෙය්‍ය ලොකෙ අභිඤ්ඤාදෙමනස්සං.

480. චතුක්ඛං සතීපට්ඨානානං කතී කුසලා කතී අකුසලා කතී අව්‍යාකතා -පෙ- කතී සරණා කතී අරණා :

481. සියා කුසලා, සියා අව්‍යාකතා.

සියා සුඛාය වේදනාය සම්පයුතතා, සියා අදුක්ඛමසුඛාය වේදනාය සම්පයුතතා.

සියා විපාකා, සියා විපාකධම්මධම්මා.

අනුපාදිතතානුපාදතියා.

අසංකීලිට්ඨඅසංකීලෙසිකා.

සියා සවිතකකවිචාරා, සියා අවිතකකවිචාරමනතා, සියා අවිතකක අවිචාරා.

සියා පිතිතභගතා, සියා සුඛතභගතා, සියා උපෙකඛාසභගතා.

නෙවදසුනෙන න භාවනාය පභාතබ්බා.

නෙවදසුනෙන න භාවනාය පභාතබ්බභෙතුකා.

සියා අපචයගාමීනො, සියා නෙචාවයගාමී නාපචයගාමීනො.

සියා සෙකඛා, සියා අසෙකඛා.

අපමාණා.

අපමාණාරම්මණා.

පණීතා.

සියා සම්මතතනීයතා, සියා අනීයතා.

න මඤ්ඤාරම්මණා,¹ සියා මඤ්ඤෙතුකා, සියා මඤ්ඤාධිපතීනො, සියා න චතතබ්බා මඤ්ඤෙතුකාති'පි මඤ්ඤාධිපතීනොති'පි.

සියා උපපනතා, සියා අනුපපනතා, සියා උපාදිනො.

සියා අනාගතා, සියා පච්චුපපනතා, සියා අතීතා.

න චතතබ්බා අතීතාරම්මණාති'පි අනාගතාරම්මණාති'පි පච්චුපපනතා-රම්මණාති'පි.

සියා අජකිත්තා, සියා ඛභිඤා, සියා අජකිත්තඛභිඤා.

ඛභිඤාරම්මණා.

අනිදසසනඅපවිභා.

482. න භෙතු.

සභෙතුකා.

භෙතුසම්පයුතතා.

න චතතබ්බා භෙතු වේච්ච සභෙතුකා චාති.²

සභෙතුකා වේච්ච න ච භෙතු.

1. මඤ්ඤාරම්මණා - සා. 2. සභෙතුකාති - සිරිමු.

න වතකඛබ්බො හෙතු වෙච්ච හෙතුසම්පයුතතා වාතී¹ හෙතුසම්පයුතතා වෙච්ච න ච්ච හෙතු.

න හෙතු සහෙතුකා.

483. සපච්චසා.

සඛ්ඛතා.

අතිදසනනා.

අපච්චසා.

අරුපා.

ලොකුතතරු.

කෙනච්චි විඤ්ඤායා, කෙනච්චි න විඤ්ඤායා

484. නො අසච්චා.

අනාසච්චා.

අසච්චිපයුතතා.

න වතකඛබ්බො අසච්චා වෙච්ච සාසච්චාතිපි, සාසච්චා වෙච්ච නො ච්ච අසච්චාතිපි.

න වතකඛබ්බො අසච්චා වෙච්ච අසච්චසම්පයුතතාතිපි, අසච්චසම්පයුතතා වෙච්ච නො ච්ච අසච්චාතිපි.

අසච්චිපයුතතා අනාසච්චා.

485. නො සංගොජනා -පෙ- නො ගන්ථා -පෙ- නො ඕඝා -පෙ- නො යොගා -පෙ- නො නීවරණා -පෙ- නො පරුමාසා -පෙ-

සාරම්මණා.

486. නො චිතතා.

වෙතසිකා.

චිතතසම්පයුතතා.

චිතතසංසට්ඨා.

චිතතසමුට්ඨානා.

චිතතසභගුනො.

චිතතානුපරිච්චතතීනො.

චිතතසංසට්ඨසමුට්ඨානා.

චිතතසංසට්ඨසමුට්ඨානසභගුනො.

චිතතසංසට්ඨසමුට්ඨානානුපරිච්චතතීනො.

බාහිරු.

නො උපාදා.

අනුපාදිතතා.

1. හෙතුසම්පයුතතාති - සිරිමු.

487. නො උපාදානා -පෙ- නො කිලොනා -පෙ-

488. න දක්ඛනෙන පභානබ්බා.

න භාවිනාය පභානබ්බා.

න දක්ඛනෙන පභානබ්බහෙතුකා.

න භාවිනාය පභානබ්බහෙතුකා.

සියා සවිතකකා, සියා අවිතකකා.

සියා සවිචාරා, සියා අවිචාරා.

සියා සපට්ඨිකා, සියා අපට්ඨිකා.

සියා පිනිතභගතා, සියා න පිනිතභගතා.

සියා සුඛසභගතා, සියා න සුඛසභගතා.

සියා උපෙකකාසභගතා, සියා න උපෙකකාසභගතා.

න කාමාවචරා

න රූපාවචරා.

න අරූපාවචරා.

අපට්ඨොපත්තා.

සියා නිශ්සානිකා, සියා අනිශ්සානිකා.

සියා නිශ්චයා, සියා අනිශ්චයා.

අනුත්තරා.

අරණංසී.

පඤ්ඤාපුච්ඡකං.

සනිපට්ඨානවිභවිතො නිවසිනො.

8. සමමපධාන විභවේශා

489. වහනාරො සමමපධානා: ඉධ භික්ඛු අනුප්පනනානං පාපකානං අකුසලානං ධම්මානං අනුප්පාදය ඡන්දං ජනෙති වායමති විරියං ආරහති චිත්තං පඤ්ඤානි පදහති. උප්පනනානං පාපකානං අකුසලානං ධම්මානං පහානාය ඡන්දං ජනෙති වායමති විරියං ආරහති චිත්තං පඤ්ඤානි පදහති අනුප්පනනානං කුසලානං ධම්මානං උප්පාදය ඡන්දං ජනෙති වායමති විරියං ආරහති චිත්තං පඤ්ඤානි පදහති. උප්පනනානං කුසලානං ධම්මානං සීනියා අසමෝසාය භියොසාභාවාය වෙසුලාය භාවනාය පාරිසුරියා ඡන්දං ජනෙති වායමති විරියං ආරහති චිත්තං පඤ්ඤානි පදහති.

490. කථෙඤ්ච භික්ඛු අනුප්පනනානං පාපකානං අකුසලානං ධම්මානං අනුප්පාදය ඡන්දං ජනෙති වායමති විරියං ආරහති චිත්තං පඤ්ඤානි පදහති :

තඤ්ඤානි අනුප්පනනා පාපකා අකුසලා ධම්මා: තිණ්ණි අකුසල-
මුලානි: ලොභො දෙසො මොභො, තදෙකඨා ව කිලෙසා, තංසම-
සුතො වෙදනාකකිඤ්ඤා සඤ්ඤාකකිඤ්ඤා සඤ්ඤාකකිඤ්ඤා විඤ්ඤා-
ණකකිඤ්ඤා, තංසමුඨානං කායකමමං වචිකමමං මනොකමමං, ඉමෙ
වුච්චන්ති අනුප්පනනා පාපකා අකුසලා ධම්මා.

ඉති ඉමෙසං අනුප්පනනානං පාපකානං අකුසලානං ධම්මානං අනුප්පාදය ඡන්දං ජනෙති වායමති විරියං ආරහති චිත්තං පඤ්ඤානි පදහති.

‘ඡන්දං ජනෙති’ති, තඤ්ඤානි මො ඡන්දෙ: යො ඡන්දෙ ඡන්දිකතා කතකුකම්පකතාකුසලො ධම්මච්ඡන්දෙ, අයං වුච්චති ඡන්දෙ. ඉමං ඡන්දං ජනෙති සඤ්ඤානෙති උඨාපෙති සමුඨාපෙති නිබ්බන්තෙති අභි-
නිබ්බන්තෙති. තෙන වුච්චති. ඡන්දං ජනෙති’ති.

‘වායමති’ති තඤ්ඤානි වායාමො: යො වෙතසිකො විරියාරමො
-පෙ- සමමා වායාමො, අයං වුච්චති වායාමො, ඉමිනා වායාමෙන උපෙතො
හොති සමුපෙතො උපගතො, සමුපගතො, උපපන්නො සමපන්නො
සමන්නාගතො, තෙන වුච්චති ‘වායමති’ති.

‘විරියං ආරහති’ති තඤ්ඤානි විරියං: යො වෙතසිකො විරියාරමො
-පෙ- සමමා වායාමො, ඉදං වුච්චති විරියං. ඉමං විරියං ආරහති සමාරහති
ආසෙවති භාවෙති බහුලීකරෙති, තෙන වුච්චති ‘විරියං ආරහති’ති.

‘චිත්තං පඤ්ඤානි’ති තඤ්ඤානි චිත්තං: යං චිත්තං මනො
මානසං -පෙ- තජ්ජා මනොවිඤ්ඤාණධාතු, ඉදං වුච්චති චිත්තං, ඉමං
චිත්තං පඤ්ඤානි සමපඤ්ඤානි උප්පඤ්ඤානි පච්චුප්පඤ්ඤානි, තෙන
වුච්චති ‘චිත්තං පඤ්ඤානි’ති.

‘පදහති’ති තඤ්ඤානි පධානං: යො වෙතසිකො විරියාරමො
-පෙ- සමමා වායාමො, ඉදං වුච්චති පධානං, ඉමිනා පධානෙන උපෙතො
හොති -පෙ- සමන්නාගතො, තෙන වුච්චති පදහති’ති.

-
1. උපාගතො - සිරිමු.   2. සමුපාගතො - සිරිමු.

491. කථඤ්ච භික්ඛු උප්පන්නානං පාපකානං අකුසලානං ධම්මානං පහානාය ඡන්ද ජනෙති වායමති විරියං ආරහති විතතං පග්ගණ්හාති පදහති.

තඤ්ච කතමෙ උප්පන්නා පාපකා අකුසලා ධම්මා : තිණ් අකුසලමූලානි ලොභො දෙසො මොභො, තදෙකට්ඨා ව කීලෙසා, තං සම්පයුතො වෙදනාකඛිකො -පෙ- විඤ්ඤණකඛිකො, තංසමුට්ඨානං කායකම්මං වචිකම්මං මනොකම්මං, ඉමෙ චූච්චනති උප්පන්නා පාපකා අකුසලා ධම්මා. ඉති ඉමෙසං උප්පන්නානං පාපකානං අකුසලානං ධම්මානං පහානාය ඡන්දං ජනෙති වායමති විරියං ආරහති විතතං පග්ගණ්හාති පදහති.

‘ඡන්දං ජනෙති’ති -පෙ- ‘වායමති’ති -පෙ- ‘විරියං ආරහති’ති -පෙ- ‘විතතං පග්ගණ්හාති’ති -පෙ- ‘පදහති’ති තඤ්ච කතමං පධානං : යො වෙනසිකො විරියාරමො -පෙ- සම්මා වායාමො ඉදං චූච්චනි පධානං, ඉමිනා පධානෙන උපෙතො භොති -පෙ- සම්නනාගතො, තෙන චූච්චනි ‘පදහති’ති.

492. කථඤ්ච භික්ඛු අනුප්පන්නානං කුසලානං ධම්මානං උප්පාදය ඡන්දං ජනෙති වායමති විරියං ආරහති විතතං පග්ගණ්හාති පදහති.

තඤ්ච කතමෙ අනුප්පන්නා කුසලා ධම්මා : තිණ් කුසලමූලානි අලොභො අදෙසො අමොභො, තංසම්පයුතො වෙදනාකඛිකො -පෙ- විඤ්ඤණකඛිකො, තංසමුට්ඨානං කායකම්මං වචිකම්මං මනොකම්මං, ඉමෙ චූච්චනති අනුප්පන්නා කුසලා ධම්මා, ඉති ඉමෙසං අනුප්පන්නානං කුසලානං ධම්මානං උප්පාදය ඡන්දං ජනෙති වායමති විරියං ආරහති විතතං පග්ගණ්හාති පදහති.

‘ඡන්දං ජනෙති’ති -පෙ- ‘වායමති’ති -පෙ- ‘විරියං ආරහති’ති -පෙ- ‘විතතං පග්ගණ්හාති’ති -පෙ- ‘පදහති’ති තඤ්ච කතමං පධානං : යො වෙනසිකො විරියාරමො -පෙ- සම්මා වායාමො, ඉදං චූච්චනි පධානං, ඉමිනා පධානෙන උපෙතො භොති -පෙ- සම්නනාගතො, තෙන චූච්චනි ‘පදහති’ති.

493. කථඤ්ච භික්ඛු උප්පන්නානං කුසලානං ධම්මානං සීනියා අසමොසාය භියෙසාභාවාය වෙජුලාය භාවනාය පාරිජුරියා ඡන්දං ජනෙති වායමති විරියං ආරහති විතතං පග්ගණ්හාති පදහති.

තඤ්ච කතමෙ උප්පන්නා කුසලා ධම්මා : තිණ් කුසලමූලානි, අලොභො අදෙසො අමොභො, තංසම්පයුතො වෙදනාකඛිකො -පෙ- විඤ්ඤණකඛිකො, තංසමුට්ඨානං කායකම්මං වචිකම්මං මනොකම්මං, ඉමෙ චූච්චනති උප්පන්නා කුසලා ධම්මා, ඉති ඉමෙසං උප්පන්නානං කුසලානං ධම්මානං සීනියා අසමොසාය භියෙසාභාවාය වෙජුලාය භාවනාය පාරිජුරියා ඡන්දං ජනෙති වායමති විරියං ආරහති විතතං පග්ගණ්හාති පදහති.

‘සීනියා’ති යා සීනි යො අසමොසො, යො අසමොසො යො භියෙසාභාවො, යො භියෙසා භාවො තං වෙජුලං, යං වෙජුලං යා භාවනා, යා භාවනා යා පාරිජුරී.

‘ඡන්දං ජනෙතී’ති -පෙ- ‘වායමතී’ති -පෙ- ‘විරියං ආරහතී’ති -පෙ- ‘විතතං පඤ්ඤාතී’ති -පෙ- ‘පදහතී’ති තත් කතමං පටිපාටිං : යො වෙනසිකො විරියාරමො -පෙ- සම්මාචාරාමො, ඉදං චූච්චතී පටිපාටිං. ඉමිනා පටිපාටිනෙ උපෙතො හොති -පෙ- සම්මතනාගතො, තෙන චූච්චතී ‘පදහතී’ති.

සුභගාමිකරණපටිපාටිං.

494 විතතාරෙ සම්මතපටිපාටිං : ඉධ භික්ඛු අනුප්පන්නානං පාපකානං අකුසලානං ධම්මානං අනුප්පාදය ඡන්දං ජනෙතී වායමතී විරියං ආරහතී විතතං පඤ්ඤාතී පදහතී, උප්පන්නානං පාපකානං අකුසලානං ධම්මානං පහානාය ඡන්දං ජනෙතී වායමතී විරියං ආරහතී විතතං පඤ්ඤාතී පදහතී, අනුප්පන්නානං කුසලානං ධම්මානං උප්පාදය ඡන්දං ජනෙතී වායමතී විරියං ආරහතී විතතං පඤ්ඤාතී පදහතී, උප්පන්නානං කුසලානං ධම්මානං සීතියා අසමෝසාය භියොසාභාවාය වෙජ්ජලාය භාවනාය පාරිසුරියා ඡන්දං ජනෙතී වායමතී විරියං ආරහතී විතතං පඤ්ඤාතී පදහතී.

කථංඤ්ච භික්ඛු අනුප්පන්නානං පාපකානං අකුසලානං ධම්මානං අනුප්පාදය ඡන්දං ජනෙතී වායමතී විරියං ආරහතී විතතං පඤ්ඤාතී පදහතී : ඉධ භික්ඛු යස්මිං සමයෙ ලොකුත්තරං කුසලානං භාවෙතී නියානිකං අපචයගාමිං දිට්ඨිගතානං පහානාය පථමාය භූමියා පතතියා විච්චෙව’ච කාමෙහි -පෙ- පථමං කුසලං උපසම්පජ්ජ විහරති දුක්ඛාපච්චදං දකුණිඤ්ඤා-තස්මිං සමයෙ අනුප්පන්නානං පාපකානං අකුසලානං ධම්මානං අනුප්පාදය ඡන්දං ජනෙතී වායමතී විරියං ආරහතී විතතං පඤ්ඤාතී පදහතී.

‘ඡන්දං ජනෙතී’ති තත් කතමො ඡන්දො : යො ඡන්දො ඡන්දිකතා කතකුකාමතා කුසලො ධම්මච්ඡන්දො, අයං චූච්චතී ඡන්දො ඉමං ඡන්දං ජනෙතී සඤ්ජනෙතී චූච්චපෙති සමුච්චපෙති නිබ්බන්ධෙතති අභිනිබ්බන්ධෙතති. තෙන චූච්චතී ‘ඡන්දං ජනෙතී’ති.

‘වායමතී’ති තත් කතමො වායාමො : යො වෙනසිකො විරියාරමො -පෙ- සම්මාචාරාමො විරියසමොඤ්ඤාතො මඤ්ඤාතො මඤ්ඤාපරියාපන්නො, අයං චූච්චතී වායාමො. ඉමිනා වායාමෙන උපෙතො හොති සමුපෙතො උපෙතො සමුපගතො උපපන්නො සමුච්චන්නො සමන්තාගතො. තෙන චූච්චතී ‘වායමතී’ති.

‘විරියං ආරහතී’ති තත් කතමං විරියං : යො වෙනසිකො විරියාරමො -පෙ- සම්මාචාරාමො විරියසමොඤ්ඤාතො මඤ්ඤාතො මඤ්ඤාපරියාපන්නො. ඉදං චූච්චතී විරියං. ඉමං විරියං ආරහතී සමාරහතී අසෙවතී භාවෙතී ඛුඤ්ඤාතොති. තෙන චූච්චතී ‘විරියං ආරහතී’ති.

‘විතනං පඤ්ඤාභාතී’ති’ තත්ථ කතමං විතනං : යං විතනං මනෝ මානසං -පෙ- තජ්ජා මනෝවිඤ්ඤාණධාතු, ඉදං වුච්චති විතනං. ඉමං විතනං පඤ්ඤාභාතී සමපඤ්ඤාභාතී උපත්ථෙහති පච්චුපත්ථෙහති. තෙන වුච්චති විතනං පඤ්ඤාභාතී’ති.

‘පදහතී’ති තත්ථ කතමං සමමපසධානං : යෙ වේතසිකො විරියා- රථෙහො -පෙ- සමමචායාමො විරියසඤ්ඤාඤාකේහො මඤ්ඤානං මඤ්ඤ පරියාපනනං-ඉදං වුච්චති සමමපසධානං, අවසෙසා ධම්මා සමමපසධාන සමපසුත්තා.

496. කථංඤ්ඤා භික්ඛු උපපන්නානං පාපකානං අකුසලානං ධම්මානං පභානාය ඡන්දං ජනෙති වායමති විරියං අරහති විතනං පඤ්ඤාභාතී පදහතී : ඉධ භික්ඛු යසම් සමයෙ ලොකුත්තරං කුභං භාවෙති තිය්‍යානිකං අපචයගාමිං දිට්ඨිගතානං පභානාය පථමාය භුමියා පනතියා විවිච්චො’ව කාමෙහි -පෙ- පථමං කුභං උපසමපජ්ඣ විහරති දුක්ඛාපට්ඨපදං දකුභාතිඤ්ඤං. තසම් සමයෙ උපපන්නානං පාපකානං අකුසලානං ධම්මානං පභානාය ඡන්දං ජනෙති වායමති විරියං අරහති විතනං පඤ්ඤාභාතී පදහතී.

‘ඡන්දං ජනෙති’ති -පෙ- ‘වායමති’ති -පෙ- ‘විරියං අරහති’ති -පෙ- ‘විතනං පඤ්ඤාභාතී’ති -පෙ- ‘පදහතී’ති තත්ථ කතමං සමමපසධානං : යෙ වේතසිකො විරියාරථෙහො -පෙ- සමමචායාමො විරියසඤ්ඤාඤාකේහො මඤ්ඤානං මඤ්ඤ පරියාපනනං. ඉදං වුච්චති සමමපසධානං. අවසෙසා ධම්මා සමමපසධානසමපසුත්තා.

497. කථංඤ්ඤා භික්ඛු අනුපපන්නානං කුසලානං ධම්මානං උපපාදාය ඡන්දං ජනෙති වායමති විරියං අරහති විතනං පඤ්ඤාභාතී පදහතී : ඉධ භික්ඛු යසම් සමයෙ ලොකුත්තරං කුභං භාවෙති තිය්‍යානිකං අපචයගාමිං දිට්ඨිගතානං පභානාය පථමාය භුමියා පනතියා විවිච්චො’ව කාමෙහි -පෙ- පථමං කුභං උපසමපජ්ඣ විහරති දුක්ඛාපට්ඨපදං දකුභාතිඤ්ඤං-තසම් සමයෙ අනුපපන්නානං කුසලානං ධම්මානං උපපාදාය ඡන්දං ජනෙති වායමති විරියං අරහති විතනං පඤ්ඤාභාතී පදහතී.

‘ඡන්දං ජනෙති’ති -පෙ- ‘වායමති’ති -පෙ- ‘විරියං අරහති’ති -පෙ- ‘විතනං පඤ්ඤාභාතී’ති -පෙ- ‘පදහතී’ති, තත්ථ කතමං සමමපසධානං : යෙ වේතසිකො විරියාරථෙහො -පෙ- සමමචායාමො විරියසඤ්ඤාඤාකේහො මඤ්ඤානං මඤ්ඤ පරියාපනනං - ඉදං වුච්චති සමමපසධානං. අවසෙසා ධම්මා සමමපසධානසමපසුත්තා.

498. කථංඤ්ඤා භික්ඛු උපපන්නානං කුසලානං ධම්මානං සීතියා අසමෝසාය භියෙසාභාවාය වේපුලාය භාවනාය පාරිසුරියා ඡන්දං ජනෙති වායමති විරියං අරහති විතනං පඤ්ඤාභාතී පදහතී : ඉධ භික්ඛු යසම් සමයෙ ලොකුත්තරං කුභං භාවෙති තිය්‍යානිකං අපචයගාමිං දිට්ඨිගතානං පභානාය පථමාය භුමියා පනතියා විවිච්චො’ව කාමෙහි -පෙ- පථමං කුභං උපසමපජ්ඣ විහරති දුක්ඛාපට්ඨපදං දකුභාතිඤ්ඤං, තසම් සමයෙ උපපන්නානං කුසලානං ධම්මානං සීතියා අසමෝසාය භියෙසාභාවාය වේපුලාය භාවනාය පාරිසුරියා ඡන්දං ජනෙති වායමති විරියං අරහති විතනං පඤ්ඤාභාතී පදහතී.

'සීතියා'ති යා සීති සො අසලොසො. යො අසලොසො සො හියොසාභාවො. යො හියොසාභාවො නං වෙජුලං. යං වෙජුලං සා භාවනා. යා භාවනා සා පාරිජුරි.

'ඡන්දං ජනෙතී'ති තත්ථ කතමො ඡන්දො : යො ඡන්දො ඡන්දිකතා කතතුකම්පතා කුසලො ධම්මච්ඡන්දො, අයං වුච්චති ඡන්දො. ඉමං ඡන්දං ජනෙති සඤ්ජනෙති වුට්ඨපෙති සමුට්ඨපෙති නිබ්බන්තෙති අති-නිබ්බන්තෙති. තෙන වුච්චති 'ඡන්දං ජනෙතී'ති.

'වායමනී'ති තත්ථ කතමො වායාමො : යො වෙනසිකො විරියාරමො -පෙ- සම්මාවායාමො විරියසම්බොජ්ඣබ්බො මඤ්ඤං මඤ්ඤපරියාපනං, අයං වුච්චති වායාමො ඉමිනා වායාමෙන උපෙතො හොති -පෙ- සම්මනාගතො. තෙන වුච්චති 'වායමනී'ති.

'විරියං ආරහතී'ති තත්ථ කතමං විරියං : යො වෙනසිකො විරියාරමො -පෙ- සම්මාවායාමො විරියසම්බොජ්ඣබ්බො මඤ්ඤං මඤ්ඤපරියාපනං, ඉදං වුච්චති විරියං. ඉමං විරියං ආරහති සමාරහති ආසෙවති භාවෙති බහුලිකරෙති, තෙන වුච්චති 'විරියං ආරහතී'ති.

'චිත්තං පඤ්ඤාතී'ති තත්ථ කතමං චිත්තං : යං චිත්තං මනො මානසං -පෙ- තජ්ජා මනොවිඤ්ඤාණධාතු. ඉදං වුච්චති චිත්තං. ඉමං චිත්තං පඤ්ඤාතී සම්පඤ්ඤාතී උපත්ථෙහති පච්චුපත්ථෙහති, තෙන වුච්චති 'චිත්තං පඤ්ඤාතී'ති.

'පදහතී'ති තත්ථ කතමං සම්මපසධානං : යො වෙනසිකො විරියාරමො -පෙ- සම්මාවායාමො විරියසම්බොජ්ඣබ්බො මඤ්ඤං මඤ්ඤපරියාපනං, ඉදං වුච්චති සම්මපසධානං, අවසෙසා ධම්මා සම්මපසධානසම්පයුත්තා.

තත්ථ කතමං සම්මපසධානං : ඉධ භික්ඛු යසම්මි සම්මෙ ලොකුත්තරං ක්ඛානං භාවෙති නියසානිකං අපචයභාමී දිට්ඨිගතානං පභානාය පරම්භාය භූමියා පතතියා විවිච්චො'ව කාමෙහි -පෙ- පරම්මං ක්ඛානං උපසම්පජ්ජ විහරති දුක්ඛාපට්ඨදං දකුණිඤ්ඤං. යො තසම්මි සම්මෙ වෙනසිකො විරියාරමො -පෙ- සම්මාවායාමො විරියසම්බොජ්ඣබ්බො මඤ්ඤං මඤ්ඤපරියාපනං, ඉදං වුච්චති සම්මපසධානං, අවසෙසා ධම්මා සම්මපස-ධානසම්පයුත්තා.

අභිබ්බමහාජනියං.

499. වත්තාරෙ සම්මපසධානා : ඉධ භික්ඛු අනුප්පන්නානං පාපකානං අකුසලානං ධම්මානං අනුප්පාදය ඡන්දං ජනෙති වායමනී විරියං ආරහති චිත්තං පඤ්ඤාතී පදහති, උප්පන්නානං පාපකානං අකුසලානං ධම්මානං පභානාය -පෙ- අනුප්පන්නානං කුසලානං ධම්මානං උප්පාදය -පෙ- උප්පන්නානං කුසලානං ධම්මානං සීතියා අසලොසාය හියොසා-භාවාය වෙජුලාය භාවනාය පාරිජුරියා ඡන්දං ජනෙති වායමනී විරියං ආරහති චිත්තං පඤ්ඤාතී පදහති.

500. චතුත්තං සම්මපපධානානං කතී කුසලා: කතී අකුසලා: කතී අව්‍යාකතා: -පෙ- කතී සරණා: කතී අරණා.

501. කුසලායෙව.

සියා සුඛාය වෙදනාය සම්පයුත්තා, සියා අදුක්ඛමසුඛාය වෙදනාය සම්පයුත්තා.

විපාකධම්මධම්මා.

අනුපාදිත්තානුපාදානිතා.

අසංකීලීච්ඡිඅසංකීලෙසිකා.

සියා සචිතකකසච්චාරා, සියා අචිතකකච්චාරමත්තා, සියා අචිතකක අච්චාරා.

සියා පීතීසහගතා, සියා සුඛිසහගතා, සියා උපෙකඛා සහගතා.

නෙව දසසනෙන න භාවනාය පභාතබ්බා.

නෙවදසසනෙන න භාවනාය පභාතබ්බනෙතුකා.

අපචයගාමීනො.

සෙකඛා.

අපමාණා.

අපමාණාරම්මණා.

පණීතා.

සම්මත්තනිතයතා.

න මඤාරම්මණා මඤනෙතුකා, සියා මඤාඛිපතීනො, සියා න චත්තබ්බා 'මඤාඛිපතීනො'ති.

සියා උපපත්තා, සියා අනුපපත්තා, න චත්තබ්බා 'උපපාදිනො'ති.

සියා අතීතා, සියා අනාගතා, සියා පච්චුපපත්තා.

න චත්තබ්බා අතීතාරම්මණාති'පි අනාගතාරම්මණාති'පි පච්චුපපත්තා-රම්මණාති'පි.

සියා අජඤිත්තා, සියා ඛභිඤා, සියා අජඤිත්තඛභිඤා.

ඛභිඤාරම්මණා.

අතීදසසනඅපපටිඝා

502. න හෙතු.

සහෙතුකා.

හෙතුසම්පයුත්තා.

න චත්තබ්බා හෙතු වෙච සහෙතුකාති, සහෙතුකා වෙච න ච හෙතු.

න චත්තබ්බා 'හෙතු වෙච හෙතුසම්පයුත්තා'ති, හෙතුසම්පයුත්තා වෙච න ච හෙතු.

න හෙතු, සහෙතුකා.

503. සප්පවටයා.

සඛිතා.

අනිදසසනා.

අප්පච්ඡා.

අරූපා.

ද්‍රෝකුතතරා

කෙනච්චි විඤ්ඤායා, කෙනච්චි න විඤ්ඤායා.

504. නො අසචා.

අනාසචා.

අසචවිප්පයුතතා.

න වතතබ්බා අසචා චෙච්ච සාසචාති'පි සාසචා චෙච්ච නො ච අසචාති'පි.

න වතතබ්බා අසචා චෙච්ච අසචවිප්පයුතතාති'පි, අසචවිප්පයුතතා-චෙ'ච නො ච අසචාති'පි.

අසචවිප්පයුතතා අනාසචා.

505. නො සඤ්ඤාජනා -පෙ- නො ගඤ්ඤා -පෙ- නො ඕඤ්ඤා -පෙ- නො ඥානා -පෙ- නො නීවරණා -පෙ- නො පරාමාසා -පෙ-.

506. සාරමමණා.

නො චිතතා.

චෙතසිතා.

චිතතසම්පයුතතා.

චිතතසංසඨ්ඨා.

චිතතසමුඨ්ඨානා.

චිතතසභභුතො.

චිතතානුපරිචතතිතො.

චිතතසංසඨ්ඨසමුඨ්ඨානා.

චිතතසංසඨ්ඨසමුඨ්ඨානසභභුතො.

චිතතසංසඨ්ඨසමුඨ්ඨානානුපරිචතතිතො.

ඛානිඤ්ඤා.

නො උපාදා.

අනුපාදිතතා.

507. නො උපාදානං -පෙ- නො කිලෙසං -පෙ-.

508. න දසුසනෙන පභානබ්බං.

න භාවනාය පභානබ්බං.

න දසුසනෙන පභානබ්බහෙතුකා.

න භාවනාය පභානබ්බහෙතුකා.

සියං සවිතකකා, සියං අවිතකකා.

සියං සවිචාර, සියං අවිචාර.

සියං සපපිඨිකා, සියං අපපිඨිකා.

සියං පිඨිසහගතා, සියං න පිඨිසහගතා.

සියං සුඛසහගතා, සියං න සුඛසහගතා.

සියං උපෙකඛාසහගතා; සියං න උපෙකඛාසහගතා.

න කාමාවචර.

න රූපාවචරා.

න අරූපාවචරා.

අපරියාපකතා.

නියතානිකා.

නියතා.

අනුතතරා.

අරණානි.

සකදහසුච්ඡකං.

සම්මපසධානවිගඩො නිවසිනො.

9. ඉදබිපාද විහඬෙගා

509. වන්නාඳේ ඉදබිපාද : ඉඩ හිකඩු ඡන්දසමාධිපධානසඛාරසමන්තාගතං ඉදබිපාදං භාවෙති. විරියසමාධිපධානසඛාරසමන්තාගතං ඉදබිපාදං භාවෙති. චිත්තසමාධිපධානසඛාරසමන්තාගතං ඉදබිපාදං භාවෙති. විමංසාසමාධිපධානසඛාරසමන්තාගතං ඉදබිපාදං භාවෙති.

510. කථං ච හිකඩු ඡන්දසමාධිපධානසඛාරසමන්තාගතං ඉදබිපාදං භාවෙති : ඡන්දං වෙ හිකඩු අධිපතීං කරිකා ලභති සමාධිං ලභති චිත්තස්ස ඵකක්ඛනං, අයං චූච්චති ඡන්දසමාධිං. සො අනුප්පන්නානං පාපකානං අකුසලානං ධම්මානං අනුප්පාදාය ඡන්දං ජනෙති වායමති විරියං ආරභති චිත්තං පඤ්ඤානී, පදහති. උප්පන්නානං පාපකානං අකුසලානං ධම්මානං පභානාය ඡන්දං ජනෙති වායමති විරියං ආරභති චිත්තං පඤ්ඤානී පදහති, අනුප්පන්නානං කුසලානං ධම්මානං උප්පාදාය ඡන්දං ජනෙති වායමති විරියං ආරභති චිත්තං පඤ්ඤානී පදහති, උප්පන්නානං කුසලානං ධම්මානං සීතියා අසමෝසාය හිගෙසාභාවාය වෙපුලාය භාවනාය පරිපුරියා ඡන්දං ජනෙති වායමති විරියං ආරභති චිත්තං පඤ්ඤානී පදහති. ඉමෙ චූච්චනති පධානසඛාරා.

ඉති අයං ච ඡන්දසමාධි ඉමෙ ච පධානසඛාරා. තදෙකඡ්ඤා අභිසංඤ්ඤානීනා අභිසංඛිපිනා ඡන්දසමාධිපධානසඛාරාඤ්ච සඛාං භවිති.

තත්ථ කතමො ඡන්දෙ : යො ඡන්දෙ ඡන්දිකතා කතතුකම්පනාකුසලො ධම්මචඡන්දෙ, අයං චූච්චති ඡන්දෙ.

තත්ථ කතමො සමාධි : යා චිත්තස්ස සීති සණ්ඨිති අවට්ඨිති අවිසාභාඳේ අවිකේඤ්ඤා අවිසාභට්ඨානසතා සමථො සමාධිඤ්ඤා සමාධිබලං සම්මාසමාධි, අයං චූච්චති සමාධි.

තත්ථ කතමො පධානසඛාරාඳේ : යො වෙතසිකො විරියාරම්භා නිකමො පරකකමො උය්‍යාමො වායාමො උග්ගාභො උග්ගොච්ඡි ථාමො ඛිති අසිඵලපරකකමතා අනිකඛිතඡන්දතා අනිකඛිතචූරතා චූරසම්පඤ්ඤාභො විරියං විරිඤ්ඤායං විරියබලං සම්මාචායාමො, අයං චූච්චති පධානසඛාරාඳේ.

ඉති ඉමිනා ච ඡන්දෙන ඉමිනා ච සමාධිනා ඉමිනා ච පධාන සඛාරෙන උපෙනො භොති සමුපෙනො උපගෙනො සමුපගෙනො උපපෙනො සමුපපෙනො සමන්තාගෙනො, තෙන චූච්චති ඡන්දසමාධි පධානසඛාරසමන්තාගෙනො'ති.

'ඉදබි'ති යා තෙසං ධම්මානං ඉදබි සමීදබි ඉඡ්ඤානා සමිඡ්ඤානා ලාභො පඵලාභො පතති සම්පතති චූඤ්ඤා සච්ඡිකිරියා උපසම්පදා.

‘ඉදිරිපාදේ’ති තථාභුතස්ස වේදනාකඛකො -පෙ- විඤ්ඤාණකඛකො.

‘ඉදිරිපාදං භාවෙතී’ති තෙ ධම්මෙ ආසෙවති භාවෙති බහුලීකරෙති, තෙන චූළවති ඉදිරිපාදං භාවෙතී’ති.

511. කථං ච භික්ඛු විරියසමාධිපට්ඨානසංඛාරසමන්තාගතං ඉදිරිපාදං භාවෙති : විරියං වෙ භික්ඛු අධිපතීං කරිතො ලහති සමාධිං ලහති විතතස්ස එකඟ්ඝතං, අයං චූළවති විරියසමාධිං. තො අනුප්පත්තානං පාපකානං අකුසලානං ධම්මානං අනුප්පාදය ඡන්දං ජනෙති වායමති විරියං ආරහති විතතං පඤ්ඤාතාති පදහති -පෙ- උප්පත්තානං කුසලානං ධම්මානං සීතියා අසමමාසාය භියෙසාභාවාය වෙපුලලාය භාවනාය පාරිපුරියා ඡන්දං ජනෙති වායමති විරියං ආරහති විතතං පඤ්ඤාතාති පදහති, ඉමෙ චූළවතති පට්ඨානසංඛාරා. ඉති අයං ච විරියසමාධිං ඉමෙ ච පට්ඨානසංඛාරා තදෙකඡකිං අභිසංඝායති; අභිසංඝිතො විරියසමාධිපට්ඨානසංඛාරොනෙ’ව සංඛිං ගච්ඡති.

තත්ථ කතමං විරියං : යො වෙතසිකො විරියාරම්භො -පෙ- සම්මාචාරාමො, ඉදං චූළවති විරියං.

තත්ථ කතමො සමාධි : යා විතතස්ස සීති -පෙ- සම්මාසමාධිං, අයං චූළවති සමාධිං.

තත්ථ කතමො පට්ඨානසංඛාරෙ : යො වෙතසිකො විරියාරම්භො -පෙ- සම්මාචාරාමො, අයං චූළවති පට්ඨානසංඛාරෙ.

ඉති ඉමො ච විරියෙන ඉමො ච සමාධිනා ඉමො ච පට්ඨාන සංඛාරෙන උපෙතො භොති -පෙ- සමන්තාගතො, තෙන චූළවති විරියසමාධිපට්ඨානසංඛාරසමන්තාගතො’ති.¹

‘ඉදිරි’ති යා තෙසං ධම්මානං ඉදිරි සමිද්ධි ඉඡ්ඤිනා සමිඡ්ඤිනා ලාභො පච්චාභො පතති සම්පතති පුසනා සම්භිතිරියා උපසම්පදා.

‘ඉදිරිපාදේ’ති තථාභුතස්ස වේදනාකඛකො -පෙ- විඤ්ඤාණකඛකො.

‘ඉදිරිපාදං භාවෙතී’ති තෙ ධම්මෙ ආසෙවති භාවෙති බහුලීකරොති, තෙන චූළවති ඉදිරිපාදං භාවෙතී’ති.

512. කථං ච භික්ඛු විතතසමාධිපට්ඨානසංඛාරසමන්තාගතං ඉදිරිපාදං භාවෙති : විතතං වෙ භික්ඛු අධිපතීං කරිතො ලහති සමාධිං ලහති විතතස්ස එකඟ්ඝතං, අයං චූළවති විතතසමාධිං. තො අනුප්පත්තානං පාපකානං අකුසලානං ධම්මානං අනුප්පාදය ඡන්දං ජනෙති වායමති විරියං ආරහති විතතං පඤ්ඤාතාති පදහති, -පෙ- උප්පත්තානං කුසලානං ධම්මානං සීතියා අසමමාසාය භියෙසාභාවාය වෙපුලලාය භාවනාය පාරිපුරියා ඡන්දං ජනෙති වායමති විරියං ආරහති විතතං පඤ්ඤාතාති පදහති, ඉමෙ චූළවතති පට්ඨානසංඛාරා. ඉති අයං ච විතතසමාධිං ඉමෙ ච පට්ඨානසංඛාරා තදෙකඡකිං අභිසංඝායති; අභිසංඝිතො විතතසමාධිපට්ඨානසංඛාරොනෙ’ව සංඛිං ගච්ඡති.

තත්ථ කතමං විතතං : යං විතතං මනො මානසං -පෙ- තඡ්ඡා මනො විඤ්ඤාණධාතු, ඉදං චූළවති විතතං.

1. විරියසමාධිපට්ඨානසංඛාරෙන සමන්තාගතො’ති සීල 2

තත් කතමො සමාධි : යා විතතස්ස සීති සණ්ඨිති -පෙ- සමමා සමාධි, අයං වුච්චති සමාධි.

තත් කතමො පටිච්චසංඝාතො : යො වේතසිකො විරියාරලොහො -පෙ- සමමාචාරාමො, අයං වුච්චති පටිච්චසංඝාතො.

ඉති ඉමිනා ව විතෙතන ඉමිනා ව සමාධිනා ඉමිනා ව පටිච්චසංඝාතොරෙන උපෙතො හොති -පෙ- සමන්තාගතො, තෙන වුච්චති විතතසමාධිපටිච්චසංඝාතසමන්තාගතොති.

‘ඉද්ධි’ති යා තෙසං ධම්මානං ඉද්ධි -පෙ- උපසම්පදා.

‘ඉද්ධිපාදො’ති තථාභුතස්ස වේදනාකඛිකො -පෙ- විඤ්ඤාණකඛිකො.

‘ඉද්ධිපාදං භාවෙති’ති තෙ ධම්මෙ ආසෙවති භාවෙති ඛත්තිකරොති, තෙන වුච්චති ඉද්ධිපාදං භාවෙති’ති.

513. කථං ව භික්ඛු විමංසාසමාධිපටිච්චසංඝාතසමන්තාගතං ඉද්ධිපාදං භාවෙති : විමංසං වෙ භික්ඛු අධිපතිං කරන්තා ලහති සමාධිං ලහති විතතස්ස එකක්ඛනං, අයං වුච්චති විමංසාසමාධි. සො අනුප්පන්නානං පාපකානං අකුසලානං ධම්මානං අනුප්පාදය ඡන්දං ජනෙති -පෙ- උප්පන්නානං කුසලානං ධම්මානං සීතියා අසමොසාය භියෙසාභාවාය වෙප්පලාය භාවනාය පාරිපුරියා ඡන්දං ජනෙති වායමති විරියං ආරහති විතතං පග්ගණ්ඨාති පදහති, ඉමෙ වුච්චන්ති පටිච්චසංඝාතො.

ඉති අයං ව විමංසාසමාධි ඉමෙ ව පටිච්චසංඝාතො තදෙකඤ්ඤිං අභිසංඤ්ඤතින්තා අභිසංඛිපිත්තා විමංසාසමාධිපටිච්චසංඝාතොතො’ව සංඛිං භවිත්ති.

තත් කතමො විමංසා : යා පඤ්ඤා පජානනා -පෙ- අමොහො ධම්මවිච්චයො සමමාදිට්ඨි, අයං වුච්චති විමංසා.

තත් කතමො සමාධි : යා විතතස්ස සීති -පෙ- සමමාසමමාධි, අයං වුච්චති සමාධි.

තත් කතමො පටිච්චසංඝාතො : යො වේතසිකො විරියාරලොහො -පෙ- සමමා වාරාමො, අයං වුච්චති පටිච්චසංඝාතො.

ඉති ඉමාය ව විමංසාය ඉමිනා ව සමාධිනා ඉමිනා ව පටිච්චසංඝාතොරෙන උපෙතො හොති -පෙ- සමන්තාගතො, තෙන වුච්චති විමංසාසමාධිපටිච්චසංඝාතසමන්තාගතොති.

‘ඉද්ධි’ති යා තෙසං ධම්මානං ඉද්ධි සමිද්ධි -පෙ- උපසම්පදා.

‘ඉද්ධිපාදො’ති තථාභුතස්ස වේදනාකඛිකො -පෙ- විඤ්ඤාණකඛිකො.

‘ඉද්ධිපාදං භාවෙති’ති තෙ ධම්මෙ ආසෙවති භාවෙති ඛත්තිකරොති, තෙන වුච්චති ඉද්ධිපාදං භාවෙති’ති.

514. චක්‍රාභිමුඛ ඉදිරිපාද : ඉධ භික්‍ෂු ඡන්දසමාධිපධානසඛ්ඛාර-සමන්තාගතං ඉදිරිපාදං භාවෙති. විරියසමාධිපධාන -පෙ- වික්‍රම සමාධිපධාන -පෙ- විමංසාසමාධිපධානසඛ්ඛාරසමන්තාගතං ඉදිරිපාදං භාවෙති.

515. කථංකථා භික්‍ෂු ඡන්දසමාධිපධානසඛ්ඛාරසමන්තාගතං ඉදිරිපාදං භාවෙති : ඉධ භික්‍ෂු යස්මිං සමයෙ ලොකුතතරං ක්‍රියානං භාවෙති නිශ්චානිකං අපචයගාමිං දිව්ඪිගතානං පහානාය පථමාය භූමියා පනතියා විවිච්චව භාවෙති -පෙ- පථමං ක්‍රියානං උපසම්පජ්ජ විහරති දුක්ඛා පච්චදං දකිංභිඤ්ඤං තස්මිං සමයෙ ඡන්දසමාධිපධානසඛ්ඛාර සමන්තාගතං ඉදිරිපාදං භාවෙති.

තත්ථ කතමො ඡන්දෙ : යො ඡන්දෙ ඡන්දිකතා කතකුකමානා කුසලො ධම්මච්ඡන්දෙ, අයං චූච්චති ඡන්දෙ.

තත්ථ කතමො සමාධි : යා වික්‍රමස්ස සීති -පෙ- සමාධිසමාධි සමාධිසමොඤ්ඤාභිඤ්ඤා මග්ගඛණං මග්ගපරියාපනතං - අයං චූච්චති සමාධි.

තත්ථ කතමො පධානසඛ්ඛාරො : යො චේතසිකො විරියාරඬො -පෙ- සමාධිසමාධි විරියසමොඤ්ඤාභිඤ්ඤා මග්ගඛණං මග්ගපරියාපනතං, අයං චූච්චති පධානසඛ්ඛාරො. ඉති ඉමිනා ච ඡන්දෙන ඉමිනා ච සමාධිනා ඉමිනා ච පධානසඛ්ඛාරෙන උපෙතො හොති -පෙ- සමන්තා-ගතො, තෙන චූච්චති ඡන්දසමාධිපධානසඛ්ඛාරසමන්තාගතො'ති.

'ඉදිරි'ති යා තෙසං ධම්මානං ඉදිරි සමිදිරි -පෙ- උපසම්පද.

'ඉදිරිපාදෙ'ති තථා භුතස්ස ඵසො -පෙ- පඤ්ඤාභාවො අවිකේඛපො.

'ඉදිරිපාදං භාවෙති'ති තෙ ධම්මො ආසෙවති භාවෙති ඛුඤ්ඤි-කරොති, තෙන චූච්චති ඉදිරිපාදං භාවෙති'ති.

516. කථං ච භික්‍ෂු විරියසමාධිපධානසඛ්ඛාරසමන්තාගතං ඉදිරිපාදං භාවෙති : ඉධ භික්‍ෂු යස්මිං සමයෙ ලොකුතතරං ක්‍රියානං භාවෙති නිශ්චානිකං අපචයගාමිං දිව්ඪිගතානං පහානාය පථමාය භූමියා පනතියා විවිච්චව භාවෙති -පෙ- පථමං ක්‍රියානං උපසම්පජ්ජ විහරති දුක්ඛාපච්චදං දකිංභිඤ්ඤං, තස්මිං සමයෙ විරියසමාධිපධානසඛ්ඛාර සමන්තාගතං ඉදිරිපාදං භාවෙති.

තත්ථ කතමං විරියං : යො චේතසිකො විරියාරඬො -පෙ- සමාධිසමාධි විරියසමොඤ්ඤාභිඤ්ඤා මග්ගඛණං මග්ගපරියාපනතං, ඉදං චූච්චති විරියං.

තත්ථ කතමො සමාධි : යා වික්‍රමස්ස සීති -පෙ- සමාධිසමාධි සමාධිසමොඤ්ඤාභිඤ්ඤා මග්ගඛණං මග්ගපරියාපනතං, අයං චූච්චති සමාධි.

තත්ථ කතමො පධානසඛ්ඛාරො : යො චේතසිකො විරියාරඬො -පෙ- සමාධිසමාධි විරියසමොඤ්ඤාභිඤ්ඤා මග්ගඛණං මග්ගපරියාපනතං, අයං චූච්චති පධානසඛ්ඛාරො, ඉති ඉමිනා ච විරියෙන ඉමිනා ච සමාධිනා ඉමිනා ච පධානසඛ්ඛාරෙන උපෙතො හොති. -පෙ- සමන්තාගතො, තෙන චූච්චති විරියසමාධිපධානසඛ්ඛාරසමන්තා-ගතො'ති.

‘ඉද්ධි’ති යා තෙසං ධම්මානං ඉද්ධි සමිද්ධි -පෙ- උපසම්පදා.

‘ඉද්ධිපාදෝ’ති තථා භුතස්ස ඵසො චේදනා -පෙ- පග්ගාහො අවිකේඛපො.

‘ඉද්ධිපාදං භාවෙතී’ති තෙ ධම්මෙ අභෙවති භාවෙති ඛුද්ධිකරොති. තෙන චූච්චති ඉද්ධිපාදං භාවෙතී’ති.

517. කථං ච භික්ඛු විත්තසමාධිපට්ඨානසංඛාරසමන්තාගතං ඉද්ධිපාදං භාවෙති : ඉධ භික්ඛු යස්මිං සමයෙ ලොකුත්තරං කුචං භාවෙති නියානිකං අපචයනං දිට්ඨිගතානං පභානාය පථමාය භුමියා පතනියා විවිච්චව් කාමෙහි -පෙ- පථමං කුචං උපසම්පජ්ඣ විහරති දුක්ඛාපච්චදං දකුච්ඡාදං. තස්මිං සමයෙ විත්තසමාධිපට්ඨාන සංඛාරසමන්තාගතං ඉද්ධිපාදං භාවෙති.

තත් කතමං විත්තං : යං විත්තං මනෝ මානසං -පෙ- තජ්ඣ මනෝවිඤ්ඤාණධාතූ, ඉදං චූච්චති විත්තං.

තත් කතමො සමාධි : යා විත්තස්ස සීති -පෙ- සම්මාසමාධි සමාධි සම්මොඤ්ඤාභෙගා මග්ගඛයං මග්ගපරියාපනං - අයං චූච්චති සමාධි.

තත් කතමො පට්ඨානසංඛාරො : යො චේතසිකො විරියාරමෝ -පෙ- සම්මාචාරාමො විරියසම්මොඤ්ඤාභෙගා මග්ගඛයං මග්ගපරියාපනං අයං චූච්චති පට්ඨානසංඛාරො.

ඉති ඉමිනා ච විතෙතන ඉමිනා ච සමාධිනා ඉමිනා ච පට්ඨාන-සංඛාරෙන උපෙනො හොති -පෙ- සමන්තාගතො. තෙන චූච්චති විත්තසමාධිපට්ඨානසංඛාරසමන්තාගතො’ති.

‘ඉද්ධි’ති යා තෙසං ධම්මානං ඉද්ධි සමිද්ධි ඉජ්ඣනා සමිජ්ඣනා ලාභො පච්චාභො පතති සම්පතති චූච්චනා සම්ප්පිකිරියා උපසම්පදා.

‘ඉද්ධිපාදෝ’ති තථා භුතස්ස ඵසො චේදනා -පෙ- පග්ගාහො අවිකේඛපො.

‘ඉද්ධිපාදං භාවෙතී’ති තෙ ධම්මෙ අභෙවති භාවෙති ඛුද්ධිකරොති. තෙන චූච්චති ඉද්ධිපාදං භාවෙතී’ති.

518. කථං ච භික්ඛු විමංසාසමාධිපට්ඨානසංඛාරසමන්තාගතං ඉද්ධිපාදං භාවෙති : ඉධ භික්ඛු යස්මිං සමයෙ ලොකුත්තරං කුචං භාවෙති නියානිකං අපචයනං දිට්ඨිගතානං පභානාය පථමාය භුමියා පතනියා විවිච්චව් කාමෙහි -පෙ- පථමං කුචං උපසම්පජ්ඣ විහරති දුක්ඛාපච්චදං දකුච්ඡාදං. තස්මිං සමයෙ විමංසාසමාධිපට්ඨානසංඛාරසමන්තාගතං ඉද්ධිපාදං භාවෙති.

තත් කතමා විමංසා : යා පඤ්ඤා පජ්ඣනා -පෙ- අමොහො ධම්මවිච්චයො සම්මාදුට්ඨි ධම්මවිච්චයසම්මොඤ්ඤාභෙගා මග්ගඛයං මග්ග-පරියාපනං, අයං චූච්චති විමංසා.

තත් කතමො සමාධි : යා විත්තස්ස සීති -පෙ- සම්මාසමාධි. සමාධිසම්මොඤ්ඤාභෙගා මග්ගඛයං මග්ගපරියාපනං, අයං චූච්චති සමාධි.

තත් කතමො පට්ඨානසංඛාරො : යො වෙනසිකො විරියාරච්චො -පෙ- සම්මාචාර්යාමො විරියසම්මොඡ්ඤ්ඤො මග්ගඛං මග්ගපරියාපනනං, අයං චූච්චති පට්ඨානසංඛාරො.

ඉති ඉමාය ච විමංඝාය ඉඡීනා ච සමාධිනා ඉඡීනා ච පට්ඨානසංඛාරෙන උපෙනො හොති සමුපෙනො උපගතො සමුපගතො උපපනො සමුපපනො සමනනාගතො, තෙන චූච්චති විමංඝාසමාධිපට්ඨානසංඛාර-සමනනාගතො'ති.

'ඉද්ධි'ති යා තෙසං ධම්මානං ඉද්ධි සමීද්ධි -පෙ- උපසම්පදා.

'ඉද්ධිපාදො'ති තථා භුතස්ස එසො වේදනා -පෙ- පඤ්ඤාභො අවිකේඛපො.

'ඉද්ධිපාදං භාවෙතී'ති තෙ ධම්මෙ ආසෙවති භාවෙති ඛණ්ඩිකරෙති තෙන චූච්චති ඉද්ධිපාදං භාවෙතී'ති.

519. වතනාරෙ ඉද්ධිපාදා : ඡන්ද්ද්ධිපාදො විරියද්ධිපාදො විතතිද්ධිපාදො විමංසිද්ධිපාදො

520. තත් කතමො ඡන්ද්ද්ධිපාදො : ඉධ භික්ඛු යසම් සමයෙ ට්‍රොකුතතරං කුචං භාවෙති නියතානිකං අපචයගාමිං දිට්ඨිගතානං පහානාය පඨමාය භුමියා පතතියා විවිච්චො'ව කාමෙහි -පෙ- පඨමං කුචං උපසම්පජ්ජ විහරති දුක්ඛාපට්ඨපදං දකුච්ඤ්ඤං, යො තසම් සමයෙ ඡන්දො ඡන්දිකතා කතතුකම්පතා කුසලො ධම්මච්ඡන්දො, අයං චූච්චති ඡන්ද්ද්ධිපාදො. අවසෙසා ධම්මා ඡන්ද්ද්ධිපාදසම්පයුතතා.

521. තත් කතමො විරියද්ධිපාදො : ඉධ භික්ඛු යසම් සමයෙ ට්‍රොකුතතරං කුචං භාවෙති නියතානිකං අපචයගාමිං දිට්ඨිගතානං පහානාය පඨමාය භුමියා පතතියා විවිච්චො'ව කාමෙහි -පෙ- පඨමං කුචං උපසම්පජ්ජ විහරති දුක්ඛාපට්ඨපදං දකුච්ඤ්ඤං, යො තසම් සමයෙ වෙනසිකො විරියාරච්චො -පෙ- සම්මාචාර්යාමො විරියසම්මොඡ්ඤ්ඤො මග්ගඛං මග්ගපරියාපනනං, අයං චූච්චති විරියද්ධිපාදො අවසෙසා ධම්මා විරියද්ධිපාදසම්පයුතතා.

522. තත් කතමො විතතිද්ධිපාදො : ඉධ භික්ඛු යසම් සමයෙ ට්‍රොකුතතරං කුචං භාවෙති නියතානිකං අපචයගාමිං දිට්ඨිගතානං පහානාය පඨමාය භුමියා පතතියා විවිච්චො'ව කාමෙහි -පෙ- පඨමං කුචං උපසම්පජ්ජ විහරති දුක්ඛාපට්ඨපදං දකුච්ඤ්ඤං, යං තසම් සමයෙ විතතං මනො මානසං -පෙ- තජ්ජා මනොවිඤ්ඤාණධාතු, අයං චූච්චති විතතිද්ධිපාදො. අවසෙසා ධම්මා විතතිද්ධිපාදසම්පයුතතා.

523. තත් කතමො විමංසිද්ධිපාදො : ඉධ භික්ඛු යසම් සමයෙ ට්‍රොකුතතරං කුචං භාවෙති නියතානිකං අපචයගාමිං දිට්ඨිගතානං පහානාය පඨමාය භුමියා පතතියා විවිච්චො'ව කාමෙහි -පෙ- පඨමං කුචං උපසම්පජ්ජ විහරති දුක්ඛාපට්ඨපදං දකුච්ඤ්ඤං, යා තසම් සමයෙ පඤ්ඤ පජානනා -පෙ- අමොභො ධම්මවිචයො සම්මාදිට්ඨි ධම්මවිචය සම්මොඡ්ඤ්ඤො මග්ගඛං මග්ගපරියාපනනං, අයං චූච්චති විමංසිද්ධිපාදො අවසෙසා ධම්මා විමංසිද්ධිපාදසම්පයුතතා.

අභිධම්මභාෂණියං.

524. චන්දනං ඉද්ධිපාදා: ඉධි භික්ඛු ඡන්දසමාඛිපධානසඛිධාර සමන්තාගතං ඉද්ධිපාදං භාවෙති. විජියසමාඛි -පෙ- වින්දසමාඛි -පෙ- විමංසාසමාඛිපධානසඛිධාරසමන්තාගතං ඉද්ධිපාදං භාවෙති.

චතුන්තං ඉද්ධිපාදනං කතී කුසලා: කතී අකුසලා: කතී අව්‍යාකතා, -පෙ- කතී සරණා, කතී අරණා.

525. කුසලා යෙව්.

සියා සුඛාය වේදනාය සමපයුත්තා, සියා අදුක්ඛමසුඛාය වේදනාය සමපයුත්තා.

විපාකධම්මධම්මා.

අනුපාදිත්තඅනුපාදනියා.

අසඬකිලිඨ්ඨඅසඬකිලෙසිකා.

සියා සවිත්තකසවිචාරි, සියා අවිත්තකසවිචාරමන්තා, සියා අවිත්තක-අවිචාරි.

සියා පිතීසභගතා, සියා සුඛසභගතා, සියා උපෙකඛාසභගතා.

නෙ'ව් දසසනෙන න භාවනාය පභානඛඛා.

නෙ'ව් දසසනෙන න භාවනාය පභානඛඛභෙතුකා.

අපචයගාමිනො.

සෙකඛා.

අපපමාණාරම්මණා.

පණීතා.

සම්මන්තනියතා.

න මඤ්ඤාරම්මණා, මඤ්ඤභෙතුකා, න මඤ්ඤාඛිපතීනො.

සියා උපපන්නා, සියා අනුපපන්නා, න චිත්තඛඛා උපපාදිනොති.

සියා අතීතා, සියා අනාගතා, සියා පච්චුපපන්නා.

න චිත්තඛඛා අතීතාරම්මණාති'පි අනාගතාරම්මණාති'පි පච්චුපපන්නා රම්මණාති'පි.

සියා අජකිත්තා, සියා ඛභිඤ්ඤා, සියා අජකිත්තඛභිඤ්ඤා.

ඛභිඤ්ඤාරම්මණා.

අනීදසසනඅපපච්චිභා.

526. විමංසිද්ධිපාදො භෙතු, තයො ඉද්ධිපාදා, න භෙතු.

සභෙතුකා.

භෙතුසමපයුත්තා.

විමංසිද්ධිපාදෙ භෙතු වේච්ච සභෙතුකො ච. නයො ඉද්ධිපාද න චත්තබ්බො භෙතු වේච්ච සභෙතුකාති, සභෙතුකා වේච්ච න ච භෙතු.

විමංසිද්ධිපාදෙ භෙතු වේච්ච භෙතුසම්පයුත්තො ච. නයො ඉද්ධිපාද න චත්තබ්බො භෙතු වේච්ච භෙතුසම්පයුත්තාතිපි භෙතුසම්පයුත්තො වේච්ච න ච භෙතු.

නයො ඉද්ධිපාද න භෙතු සභෙතුකා. විමංසිද්ධිපාදෙ න චත්තබ්බො න භෙතු සභෙතුකොතිපි න භෙතු අභෙතුකොතිපි.

527. සපච්චයා.

සබ්බිනා.

අනිදසසනා.

අපච්චසා.

අරුපා.

ලොකුත්තරු.

කෙනච්ච විඤ්ඤායා, කෙනච්ච න විඤ්ඤායා.

528. නො ආසවා.

අනාසවා.

ආසවච්චපයුත්තා.

න චත්තබ්බො ආසවා වේච්ච සාසවාතිපි, සාසවා වේච්ච නො ච ආසවාතිපි.

න චත්තබ්බො ආසවා වේච්ච ආසවච්චපයුත්තාතිපි ආසවච්චපයුත්තා-වේච්ච නො ච ආසවාතිපි.

ආසවච්චපයුත්තා අනාසවා.

529. නො සඤ්ඤාජනා -පෙ- නො ගජා -පෙ- නො මීඝා -පෙ- නො යොගා -පෙ- නො නිවරණා -පෙ- නො පරුමාසා -පෙ-

530. සාරම්මණා.

නයො ඉද්ධිපාද නො චිත්තා, චිත්තිද්ධිපාදෙ චිත්තං.

නයො ඉද්ධිපාද වේතසිකා, චිත්තිද්ධිපාදෙ අවේතසිකො.

නයො ඉද්ධිපාද චිත්තසම්පයුත්තා, චිත්තිද්ධිපාදෙ න චත්තබ්බො චිත්තෙන සම්පයුත්තොතිපි චිත්තෙන විපයුත්තොතිපි.

නයො ඉද්ධිපාද චිත්තසංඝට්ඨා, චිත්තිද්ධිපාදෙ න චත්තබ්බො චිත්තෙන සංඝට්ඨොතිපි චිත්තෙන විසංඝට්ඨොතිපි.

නයො ඉද්ධිපාද චිත්තසමුට්ඨානා, චිත්තිද්ධිපාදෙ නො චිත්ත-සමුට්ඨානො.

තයො ඉද්ධිපාද චිත්තසහභුනො, චිත්තිද්ධිපාදො නො චිත්තසහභු.

තයො ඉද්ධිපාද චිත්තානුපට්ඨතීනො. චිත්තිද්ධිපාදො නො චිත්තානුපට්ඨතී.

තයො ඉද්ධිපාද චිත්තසංසට්ඨසමුට්ඨානො. චිත්තිද්ධිපාදො නො චිත්තසංසට්ඨසමුට්ඨානො.

තයො ඉද්ධිපාද චිත්තසංසට්ඨසමුට්ඨානසහභුනො. චිත්තිද්ධිපාදො නො චිත්තසංසට්ඨසමුට්ඨානසහභු.

තයො ඉද්ධිපාද චිත්තසංසට්ඨසමුට්ඨානානුපට්ඨතීනො. චිත්තිද්ධිපාදො නො චිත්තසංසට්ඨසමුට්ඨානානුපට්ඨතී.

තයො ඉද්ධිපාද බාහිරං. චිත්තිද්ධිපාදො අභිඤ්ඤානිකො.

නො උපාදා.

අනුපාදිතතා.

531. නො උපාදානා -පෙ- නො කීලෙසා -පෙ-

532. න දස්සනෙන පභාතබ්බා.

න භාවනාය පභාතබ්බා.

න දස්සනෙන පභාතබ්බභෙභුකා.

න භාවනාය පභාතබ්බභෙභුකා.

සියා සචිතකකා, සියා අචිතකකා.

සියා සචිචාරා, සියා අචිචාරා.

සියා සප්පිතිකා, සියා අප්පිතිකා.

සියා පිතීසහගතා, සියා න පිතීසහගතා.

සියා සුඛසහගතා, සියා න සුඛසහගතා.

සියා උපෙකකාසහගතා, සියා න උපෙකකාසහගතා.

න කාමාවචරා.

න රූපාවචරා.

න අරූපාවචරා.

අපරියාපතතා.

නියතානිකා.

නියතා.

අනුතතරා.

අරණානී.

සඤ්ඤාපුච්ඡකං.

ඉද්ධිපාදවිභවේහං නිට්ඨිතො.

විසෙසපද්‍යානකමණිකා

විසෙසපද්‍යානුකූලකිකමණිකා

	පිටුවකිකම
අ	
අකුසලා ධම්මා	368, 370
අභගනං	154
අජකිකතරුපං	2
අඤ්ඤානාවිඤ්චයං	224
අඤ්ඤාඤ්චයං	224
අනිකං රුපං	2
අදෙසො	294
අභිමොකෙකි	290, 292, 310
අනඤ්ඤානඤ්ඤාඤ්චයං	224
අනාගතං රුපං	2
අනියතො	28, 36, 50
අනුනගො	258
අනුපඤ්ඤානා	342, 354
අනුරොධො	258
අපචයගාමී	28, 34, 50, 88, 98, 300
අපරියාපනනා	26, 86, 102
අපරියොගාහනා	292
අපිලාපනනා	224
අප්‍රඤ්ඤාභිසංඛාරො	244
අපචියෙභි සම්පයොගො	184
අභිජකි	342
අභිප්පසාදො	296, 302
අමොහො	294
අරණා	34, 76
අලොභො	294
අවඤ්ඤානං	4
අවිජ්ජා	244, 292
අවිජ්ජාධාතු	158
අවිජ්ජාලඛිතී	292, 294
අවිසාහාරො	224
අවිහිංසාධාතු	154
අව්‍යාකතා	302, 306, 326, 334
අව්‍යාපාදධාතු	156
අසඛිතාධාතු	132
අසුරොපො	292

	පිටුවකිකම
ආ	
ආකාසධාතු	152, 154
ආචයගාමී	28, 34, 50, 88, 98
ආනපං	342, 354
ආනාපි	342
ආනෙඤ්ජාභිසංඛාරො	244
ආපොධාතු	150
ආසපනා	292
ඈ	
ඈචිඤ්චයං	222
ඈභි	384
ඈභිපාද	384
ඉ	
ඉඤ්ඤානං	4
ඉභිවං	294
ඉපචයො	278
ඉපපනනිහවෙ	246
ඉපාදනං	246
ඉපාදිනනුපාදනියො	68, 88, 96, 106
ඉපායාසො	184, 248
ඉපෙකිධාතු	154
ඉපෙකිඤ්චයං	222
ඉපලකචාතා	152
ඉසම	152
ඉසොලකි	222
ඊ	
ඊකපනා	296, 302
ඊලාභිකං රුපං	4
ක	
කම්මහවෙ	246

	පිටුවකො
කාමධාතු	156
කායධාතු	160
කායවිඤ්ඤාණධාතු	160
කායසංඛාරේ	244
කායානුපස්සි	240, 356
කුම්භයො	258
කුසලමූලා	294
කුසලා	322
කුසලා ධර්මා	370
ඛාරිකං	130
බුරුකවාතා	152
ගනිධාතු	158
ගනිඤ්ඤාණධාතු	128
ඝානධාතු	158
ඝානවිඤ්ඤාණධාතු	158
චක්ඛායතනං	124
චක්ඛුධාතු	158
චක්ඛු විඤ්ඤාණධාතු	158
චණ්ඩිකකං	292
චිත්තානුපරිවහනිනො	116, 144, 218, 238
චිත්තානුපස්සි	346, 348, 356
චිත්තිධිපාදො	394
චිත්තං පඤ්ඤානාති	368
ඡට්ඨායතනං	248
ඡන්ද්‍රිධිපාදො	394
ඡන්දො	368, 372, 376, 384
ඡන්දං ඡනෙති	368

	පිටුවකො
ඡරා	182
ඡරමරණං	246, 338
ඡාති	182, 246
ඡ්චතාධාතු	160
ඡ්චතාවිඤ්ඤාණධාතු	160
ඡ්චිතිඤ්ඤාණං	222
ඡනා	246
ඡාලවණට්ඨානං	152
ඡිත්තායතනං	270, 280
ඡෙතොධාතු	152
ඡුක්ඛධාතු	154
ඡුක්ඛනිරේඛනාමිතිපට්ඨපදා අරියසම්මං	192
ඡුක්ඛනිරේඛො අරියසම්මං	188
ඡුක්ඛසමුදයො අරියසම්මං	186
ඡුක්ඛිඤ්ඤාණං	222
ඡුක්ඛං	182, 196, 248
ඡුක්ඛං අරියසම්මං	182
ඡුරෙරුපං	4
ඡුමනස්සධාතු	154
ඡුමනස්සිඤ්ඤාණං	222
ඡුමනස්සං	184, 248, 344, 350, 356
ඡුචාපෙසං	124, 126

	පිටුව
දෙව	
දේශනක	292
බ	
බමබාතු	160
බමබානුපසසී	250, 252, 258
බමබායතන	150
නී	
නීවරණ	114, 140
නෙ	
නෙකබමබාතු	156
ප	
පවවුපසනනරූප	2
පඤ්ඤිඤ්ඤිය	224
පච්ඡි	290, 292
පච්චිබාතු	150
පච්චිතං රූප	4
පච්චිතං	124, 258
පදහති	368
පච්චිතසඛ්ඛාරෙ	384, 388
පච්චිතං	368
පච්චිතං	114
පච්චිතං	182, 248
පච්චිතං	292
පච්චිතං	294, 310
ප්‍ර	
ප්‍රඤ්ඤාභිසඛ්ඛාරෙ	244
ප්‍රච්චිඤ්ඤිය	222
ඵ	
ඵඤ්ඤා	246
ඵඵ	
ඵඵඵඵඵඵඵඵඵඵ	130
ඵ	
ඵඵඵඵඵඵඵ	4
ඵඵ	
ඵඵඵඵඵඵඵඵ	220
ඵ	
ඵඵඵඵඵ	246

	පිටුව
ඵ	
මනාසනන	278
මනොධාතු	160
මනොවිඤ්ඤාණධාතු	162
මනොවිලෝඛො	292
මරණ	182
මි	
මිච්චිතනිසනො	28, 36, 50, 106
ර	
රසධාතු	160
රසායනන	130
රූ	
රූපකකිකො	2, 108
රූප	132
රූපායනන	128
ල	
ලච්චිතං	130
ලො	
ලොකො	342, 354
ලොභිකං	130
ව	
වණණනිහා	128
වං	
වංචිතං	368
වංචිතං	368, 372, 376
වංචිතං	152
වි	
විච්චිතං	292
විඤ්ඤාණකකිකො	16, 94
විඤ්ඤාණධාතු	154
විඤ්ඤාණං	244
විපච්චිතං	124
විපච්චිතං	270, 280
විච්චිතං	368, 372, 376
විච්චිතං	368
විච්චිතං	394
විච්චිතං	222
විච්චිතං	342
විච්චිතං	156

	පිටුවලකා
ව්	
විමංසා සමාධි	388
විමංසිඳ්ධිපාදෙ	394
වෙ	
වෙදනා	246, 292
වෙදනාකඛිකො	4
වෙදනානුපසයි	344, 346, 356
ව්‍යා	
ව්‍යාපාදධාතු	156
ස	
සඛිඛාරකඛිකො	12, 66
සඛිඛාර	244
සඤ්ඤකඛිකො	8
සති	242
සතීපට්ඨානා	340, 360
සතීඤ්ඤියං	224
සතීමා	342
සඤ්ඤධාතු	158
සඤ්ඤනනං	127
සඤ්ඤිඤියං	222
සනිදසසනසපථභිභරූපං	108
සනතිභෙරූපං	4
සනතිභානසඤ්ඤ	128
සපථභිකො	128
සමපථඤ්ඤං	342
සමපථානො	342
සමාධි	384
සමාධිඤ්ඤියං	384
සම්මතකනිකතො	28, 36, 50, 106
සම්මපථානා	368, 372
සම්මා අඤ්ඤිචො	192, 194
සම්මාකම්මනොනා	192, 194
සම්මාදිට්ඨි	192, 194
සම්මාචාචා	192, 194
සම්මාචායාමො	192, 194
සම්මාසම්මතපො	192, 194
සම්මාසති	192, 194
සම්මාසමාධි	192, 194
සමුයනනං	244

	පිටුවලකා
සා	
සාරගො	258
සු	
සුඛධාතු	154
සුඛිඤ්ඤියං	222
සුඛුමරූපං	4
සුපණණවානා	152
සො	
සොකො	182, 248
සොනධාතු	158
සොනවිඤ්ඤාණධාතු	158
සොමනසසධාතු	154
සොමනසසිඤ්ඤියං	222
භි	
භිනරූපං	4